

برنامه

حجت‌الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر سید محمود علوی

وزیر پیشنهادی

وزارت اطلاعات

مرداد ۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۱	سوابق علمی، تخصصی و اجرایی
۱	الف (مشخصات فردی
۱	ب (سوابق تحصیلی
۱	ج (اهم سوابق مدیریتی و اجرایی
۱	د (اهم سوابق و فعالیت های علمی، آموزشی و پژوهشی
۲	ه (تألیفات چاپ شده
۳	رویکردها و برنامه
۳	مقدمه
۵	بخش اول: جهت گیری های اساسی وزارت اطلاعات
۵	۱- اهداف کلان وزارت اطلاعات در حوزه امنیت ملی
۵	۲- ماموریت های وزارت اطلاعات
۶	۳- اصول اساسی و ارزش های حرفه ای وزارت اطلاعات
۶	۴- سیاست های کلی حاکم بر تصمیمات و اقدامات در وزارت اطلاعات
۷	۵- چشم انداز وزارت اطلاعات در افق ۱۴۰۴
۸	بخش دوم: اهداف، رویکردها و رئوس برنامه های وزارت اطلاعات
۸	۱- رئوس برنامه های حوزه مبارزه با تروریسم و ناامنی
۸	۲- رئوس برنامه های حوزه مبارزه با نفوذ و جاسوسی بیگانگان
۹	۳- رئوس برنامه های حوزه اطلاعات و امنیت سیاسی، فرهنگی و اجتماعی
۹	۴- رئوس برنامه های حوزه اطلاعات و امنیت اقتصادی
۱۰	۵- رئوس برنامه های حوزه اطلاعات و امنیت فنی و سایبری
۱۰	۶- رئوس برنامه های حوزه اطلاعات و امنیت خارجی
۱۱	۷- رئوس برنامه های حوزه درون سازمانی

سوابق علمی، تخصصی و اجرایی

الف (مشخصات فردی

نام: سید محمود نام خانوادگی: علوی نام پدر: سیدرضا تاریخ تولد: ۱۳۳۳ متولد: لامرد فارس

ب (سوابق تحصیلی

- حوزوی: خارج فقه و اصول
- دانشگاهی: دکترای فقه و مبانی حقوق اسلامی

ج (اهم سوابق مدیریتی و اجرایی

قبل از پیروزی انقلاب اسلامی از سال ۱۳۵۰ حضرت حق تعالی توفیق فعالیت های فرهنگی، تربیتی، تبلیغی، سیاسی و هدایت و راهبری تظاهرات و برنامه های ضد رژیم ستمشاهی را به این طلبه کوچک عنایت فرمود و هم چنین بسیج مردم در جهت حمایت از انقلاب به رهبری امام راحل قدس الله نفسه الزکیه در قم و مناطق جنوب استان فارس از جمله توفیقات الهی بود که در این برهه نصیب گردید. بعد از پیروزی انقلاب اسلامی نیز با همان روحیه انقلابی و برای تحقق اهداف نظام مقدس جمهوری اسلامی، مسئولیت های مهم در سطوح منطقه ای و ملی را بر عهده گرفته که به چند مورد آن اشاره می شود:

۱. عضو مجلس خبرگان رهبری (دوره چهارم و دوره فعلی).
۲. نماینده دوره های اول، دوم، چهارم و پنجم مجلس شورای اسلامی و تصدی مسئولیت های مرتبط در مجلس شورای اسلامی.
۳. رئیس سازمان عقیدتی سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران با حکم مقام معظم رهبری (مدظله العالی).
۴. وزیر اطلاعات دولت یازدهم.

د (اهم سوابق و فعالیت های علمی، آموزشی و پژوهشی

۱. عضو هیأت علمی دانشگاه صدا و سیما.
۲. تدریس در حوزه علمیه شرق تهران.
۳. تدریس در دانشگاه های تهران، امام صادق (ع)، پژوهشکده امام خمینی (ره) و انقلاب اسلامی، دانشگاه مذاهب، دانشگاه آزاد اسلامی، دانشکده علوم و حدیث و دانشگاه اطلاعات و امنیت ملی.

ه) تألیفات چاپ شده

- ۱- مبانی فقهی روابط بین الملل ۲ - نگاهی گذرا به بحث و تعادل و تراجیح ۳ - قرآن و روابط بین الملل ۴ - تمایز قواعد فقه و اصول در نگاه امام خمینی (ره) و دیگران ۵ - روزه و احکام آن ۶ - درس هایی از نهضت امام حسین (ع) ۷ - تأملی در روند حقوق مطبوعات ۸ - تحقیقی پیرامون قاعده لاضرر ۹ - تحقیقی پیرامون قاعده ید (اماریت ید بر مالکیت)
- علاوه بر تألیفات فوق الذکر تحقیقاتی به شرح زیر نیز به رشته تحریر درآمده است:
بحثی درباره استحباب سببی و مسببی - بحث قطع قطاع - مروری بر منابع تأمین و موارد هزینه زکات - کاوش کوتاهی درباره قواعد فقه.

رویکردها و برنامه

مقدمه

نمایندگان محترم ملت شریف ایران

با درود به روح ملکوتی امام راحل «قدس الله نفسه الزکیه» و ارواح طیبه شهدای گرانقدر انقلاب اسلامی و با آرزوی طول عمر با عزت برای مقام معظم رهبری «مدظله العالی» و عرض ادب و احترام محضر نمایندگان بزرگوار ملت شریف ایران در خانه ملت. نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران در چارچوب آرمان ها و ارزش های انقلاب شکوهمند اسلامی گام های بلندی را برای اعتلای اسلام ناب، وطن، استقلال کشور، آزادی و رهایی مردم از چنگال استعمار و استبداد برداشته است. بدون تردید، این دستاورد بزرگ و با عظمت با اتکال به عنایات ویژه حضرت حق تعالی، ظل توجهات حضرت ولی عصر «عجل الله تعالی فرجه الشریف»، برکت خون شهداء، هدایت بی بدیل امام-راحل «قدس الله نفسه الزکیه»، رهبری های دایمانه‌ی زعیم و پیشوای فرزانه انقلاب اسلامی مقام معظم رهبری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای «مدظله العالی» و اعتماد، همبستگی و مشارکت قابل تحسین مردم ایران اسلامی در تمامی سال ها و عرصه های بعد از پیروزی انقلاب اسلامی به دست آمده است. گرچه امروز کشور در پرتو حمایت های مردمی، تلاش مجدانه و همکاری و هماهنگی فرزندان مخلص انقلاب و سربازان گمنام امام زمان «عجل الله تعالی فرجه الشریف» در وزارت اطلاعات، حمایت های بی دریغ و مدبرانه دولت تدبیر و امید، مصوبات و پیگیری های ارزشمند مجلس شورای اسلامی و همکاری های شایسته قوه قضاییه و نیروهای نظامی و انتظامی به رغم دشمنی ها و توطئه های روزافزون استکبار جهانی در این منطقه‌ی پر آشوب، در ساحل امن قرار گرفته است و راه پیشرفت و اقتدار را طی می کند، اما باید بدانیم که می دانیم، به عنوان یک ملت مستقل، در معرض تهدیدهای بی شمار، متنوع و گسترده، با عمق و دامنه ی وسیع و جغرافیای عملکردی بین المللی از سوی استکبار جهانی و در رأس آن آمریکای بدعهد و سلطه جو قرار داریم. این تهدیدها، به شیوه های گوناگون و در عرصه های مختلف اعمال می شوند. تأمین امنیت و حفاظت از دستاوردهای انقلاب اسلامی، در گرو شناخت تهدید و تهدید کننده، اشراف بر منبع و منشأ تهدید و شیوه های باز تولید و ابزار اعمال آن است. از این رو، نیازمند طراحی برنامه های هوشمندانه و اجرای به موقع آن ها برای مقابله ی موثر و کارآمد با تهدیدات علیه امنیت ملی هستیم. اکنون که حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر روحانی در جریان مشارکت عظیم و بی بدیل مردم در انتخابات سال جاری و با رأی قاطع آن ها، برای یک دوره ی دیگر سکان هدایت و راهبری قوه ی مجریه را به دست گرفته و با اعلام رضایت از عملکرد وزارت اطلاعات در دولت یازدهم، این حقیر را برای ادامه ی تصدی مسئولیت خطیر وزارت اطلاعات در دولت دوازدهم به مجلس شورای اسلامی معرفی کرده اند، بآبهره گیری از تجارب ارزشمند حاصله و شناخت قوت ها، ضعف ها، فرصت ها و

تهدیدات حوزه‌ی اطلاعات و امنیت کشور، برنامه‌ی خود را جهت استحضار نمایندگان محترم و معزز ملت در مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌نمایم.

این برنامه در چارچوب سیاست‌های کلان نظام، با هدف غلبه بر چالش‌های امنیتی در حال و آینده‌ی پر مخاطره‌ی فرارو و تأمین امنیت پایدار میهن و ملت و همچنین، حفاظت از دستاوردهای حیاتی انقلاب اسلامی، بر مبنای اصول همکاری و مشارکت برای مقابله با تهدیدات همه‌جانبه و متنوع دشمن و با راهبرد اشراف و اقتدار اطلاعاتی تدوین شده است. باشد که به حول و قوه‌ی الهی و تلاش همگانی در اجرای آن موفق شده و با دفع تهدیدات، کاهش آسیب‌پذیری‌ها و افزایش ضریب بازدارندگی، مسیر بالنده‌ی انقلاب و نظام مقدس جمهوری اسلامی، برای همه‌ی اقشار و صنوف کشور امن و عاری از مخاطره و تهدید گردد. تأکید می‌کنم که دشمن ما بیدار است و هوشمندانه از ابزار و تجهیزات نو و فرانو در چارچوب راهبردهای ناتوی اطلاعاتی به توطئه علیه ملت ایران ادامه می‌دهد. در چنین شرایطی ما نیز باید بیدار و هوشیار باشیم و با اعتماد، همدلی، همکاری و با برنامه و اقدام هوشمندانه، از نظام اسلامی و ملت شریف صیانت و حراست نموده و امیدوار باشیم که به اذن الله تعالی، پیروزی با ناصران دین حق است.

بخش اول: جهت‌گیری‌های اساسی وزارت اطلاعات

مجموعه جهت‌گیری‌هایی که اینجانب در دوره آتی در دستور کار قرار داده‌ام، مشتمل است بر اهداف کلی نظام که وزارت اطلاعات را مکلف به کمک برای تحقق آنان می‌نماید. این اهداف به همراه مأموریت‌ها، اصول و ارزش‌ها، چشم‌انداز و سیاست‌های سازمانی، برنامه‌های وزارت را هم جهت نموده و تحت تاثیر قرار خواهد داد.

۱- اهداف کلان وزارت اطلاعات در حوزه‌ی امنیت ملی

بر اساس برنامه‌ریزی صورت گرفته، وزیر، معاونین، مدیران و کارکنان خدوم وزارت اطلاعات در چهارساله‌ی آتی، حداکثر تلاش خود را برای تحقق اهداف کلان در حوزه‌ی امنیت ملی، به عمل خواهند آورد. خطوط اصلی این اهداف بر اسلامیت، جمهوریت، عدالت، پیشرفت، آزادی و امنیت تأکید دارد. اهم این اهداف عبارتست از:

- تحکیم، تعمیق و صیانت از اصول و ارزش‌های اساسی انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی ایران
- پیشرفت و اعتلای جمهوری اسلامی ایران
- صیانت، تقویت و تحکیم وحدت ملی
- صیانت، تقویت و تحکیم هویت دینی و ملی
- صیانت از موجودیت، تحکیم پایداری و ارتقاء کارآمدی نظام جمهوری اسلامی ایران
- تحکیم و صیانت از تمامیت ارضی و یکپارچگی سرزمینی
- حفظ، ارتقاء و تحکیم منافع و قدرت راهبردی جمهوری اسلامی ایران، در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی، به ویژه در غرب آسیا
- صیانت، تقویت و تحکیم انسجام اسلامی
- صیانت، ارتقاء و تقویت زیرساخت‌ها، دارایی‌های ارزشمند و فضاهای حیاتی کشور
- ایجاد جامعه‌ی امن اسلامی، با محوریت مردم (و با رعایت حقوق مردم و آزادی‌های مصرّح در قانون اساسی)

۲- مأموریت‌های وزارت اطلاعات

در نظر است در چارچوب مصوبات و اسناد بالادستی، به ویژه قانون تأسیس وزارت اطلاعات و در راستای تحقق اهداف کلان حوزه امنیت ملی و با توجه به اولویت‌های امنیتی، مأموریت‌های زیر در دستور کار واحدهای سازمانی قرار گیرد. اهم محورهای در نظر گرفته شده عبارتست از:

۱. توسعه اشراف اطلاعاتی و آینده‌نگری در سطوح داخلی و خارجی برای حمایت از نظام تصمیم‌گیری کشور
۲. پیشگیری و صیانت از امنیت دارایی‌های ارزشمند مادی و معنوی کشور در مقابل کلیه عوامل اختلال‌زا، خصوصاً در عرصه‌های سیاسی، فرهنگی و اجتماعی
۳. تأثیرگذاری و تهاجم اطلاعاتی پیش‌دستانه علیه کلیه عوامل ناامنی‌ساز
۴. تأمین امنیت پایدار جمهوری اسلامی ایران در چارچوب:
 - مبارزه با تروریسم، خرابکاری، براندازی و تأمین امنیت کشور

- مبارزه با جاسوسی، نفوذ و اقدام پنهان بیگانگان
 - مبارزه با مفاسد کلان و ساختاری و تأمین امنیت اقتصادی کشور
 - مبارزه با جنگ نرم دشمنان و بیگانگان و تأمین امنیت سیاسی، فرهنگی و اجتماعی
 - مبارزه با نظام سلطه و تأمین امنیت در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی و دفاع از حقوق مسلمانان و مستضعفین
 - مبارزه با جنگ سایبری دشمنان و بیگانگان و تأمین امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات و ارتباطات
۵. افزایش توانمندی‌ها و ظرفیت‌های جامعه اطلاعاتی به منظور پاسخ‌گویی قاطع در برابر کلیه پدیده‌ها، عوامل و منابع ناامنی در سطوح داخلی و خارجی

۳- اصول اساسی و ارزش‌های حرفه‌ای وزارت اطلاعات

اینجانب و کلیه مدیران و کارکنان وزارت اطلاعات، در همه مراحل خدمت، اصول و ارزش‌های ذیل را کماکان سرلوحه‌ی اعتقادات و فعالیت‌ها ی خود قرار خواهیم داد.

۱. تعهد و التزام به اسلام ناب محمدی(صلی‌الله علیه و آله و سلم) و ماهیت اسلامی نظام؛
 ۲. اعتقاد به اصل ولایت مطلقه فقیه و التزام به صیانت از این جایگاه و تبعیت از ولی فقیه زمان؛
 ۳. التزام به مردم‌سالاری دینی، آزادی توأم با مسئولیت در برابر خدا و تلاش برای جلب حمایت و اعتماد مردم؛
 ۴. التزام به صیانت از حاکمیت ملی، استقلال، وحدت ملی، هویت دینی / ملی و تمامیت سرزمینی؛
 ۵. تعهد و تلاش در جهت تحقق عدالت همه‌جانبه در جامعه، حرکت بر مدار حق و مبارزه‌ی با فساد؛
 ۶. کوشش در مسیر انسجام اسلامی، مبارزه با استکبار و حمایت از مستضعفین و مقاومت در برابر نظام سلطه؛
- بر پایه‌ی این اصول اساسی، وزیر و سربازان گمنام امام زمان (عج) معتقد، ملتزم و متعهد به رعایت ارزش‌های حرفه‌ای و سازمانی زیر خواهند بود:

- التزام به شرع و تبعیت از قانون در کلیه فعالیت‌ها و تصمیمات مدیریتی
- ایمان قلبی و توکل به خدا و رعایت اخلاق در انجام ماموریت‌ها
- گمنامی و مجاهدت خاموش در تمامی مراحل زندگی حرفه‌ای
- نگاه حاکمیتی و استقلال حرفه‌ای در کار اطلاعاتی
- رویکرد جهادی در انجام ماموریت‌های محوله
- تعهد و پاسخ‌گویی در فرآیند تصمیم‌گیری و امنیت‌سازی در کشور

۴- سیاست‌های کلی حاکم بر تصمیمات و اقدامات در وزارت اطلاعات

اینجانب در وزارت اطلاعات، مجموعه‌ای از سیاست‌های کلی را به عنوان بایدها و نبایدهای حاکم بر تصمیمات، برنامه‌ها و اقدامات، نصب‌العین خود قرار داده و کلیه واحدهای سازمانی را نیز ملزم به رعایت این موارد نموده و ان‌شاءالله در دوره‌ی جدید نیز بدان ملتزم خواهیم بود. مهم‌ترین عناوین این سیاست‌ها عبارتست از:

۱. عمل در چارچوب مأموریت‌های ذاتی و قانونی و خودداری از انجام وظایف سایر دستگاهها

۲. اتخاذ رویکرد هوشمندانه با ترکیب ابزارها و روشهای نرم افزاری و سخت افزاری به اقتضای شرایط موضوع
۳. اتخاذ رویکردهای راهبردی، آینده نگر و مسأله محور در مواجهه با پدیده های امنیتی
۴. اتخاذ رویکرد تهاجمی، پیش دستانه و قاطع در برابر دشمنان
۵. جلوگیری از امنیتی شدن پدیده های غیر امنیتی و اهتمام به عادی سازی پدیده های امنیتی شده
۶. ترجیح رویکردها و اقدامات پیشگیرانه و صیانتی، بر رویکردها و اقدامات تقابلی و حذفی، مبتنی بر جذب حداکثری و دفع حداقلی در حوزه های درونی
۷. صیانت اطلاعاتی از مردم، نظام و کشور توأم با ایجاد احساس امنیت و آرامش در جامعه
۸. تاکید بر ثبات مدیریتی و توازن در ایجاد فرصتهای مدیریتی، برای نیروهای جوانتر، به عنوان سرمایه آینده وزارت، در کنار نیروهای مجرب و پیشکسوت

۵- چشم انداز وزارت اطلاعات در افق ۱۴۰۴

اینجانب در طول ۴ سال گذشته، با تلاش همکاران خویش در وزارت اطلاعات، بر اساس اسناد بالادستی؛ سند چشم انداز وزارت اطلاعات را ترسیم نموده و در حال پیاده سازی آن هستیم. بر اساس مفاد این چشم انداز؛ وزارت اطلاعات به عنوان پایگاه عظیم مبارزه و جهاد، سازمانی آینده نگر و توانمند در تولید اطلاعات؛ آینده ساز و مؤثر در ساخت محیط امنیت ملی؛ پیش کنشگر و قدرتمند در تهاجم و بازدارندگی فعال اطلاعاتی؛ مقتدر و مسلط بر دشمنان و معاندان و امنیت بخش برای نظام، کشور و مردم خواهد بود.

بخش دوم: اهداف، رویکردها و رؤوس برنامه‌های وزارت اطلاعات

وزارت اطلاعات مجموعه‌ای ولایت مدار، مقتدر و حرفه‌ای است که با بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و فرصت‌ها و مقابله هوشمند با تهدید کنندگان امنیت کشور است که در بعد عملیاتی و انجام مأموریت‌های محوله، قادر به جلوگیری از تبدیل تهدیدات به آسیب‌های اجتماعی و خروج کشور از تعادل است. شاهد روشن بر این ادعا، اقدامات گسترده‌ی صیانتی، جلوگیری و مقابله با نفوذ دشمنان، کشف توطئه‌ها، ضربه به بیش از ۱۲۰ گروه تروریستی، کشف بیش از سه هزار کیلوگرم مواد منفجره، ده‌ها بمب آماده انفجار، کمر بند و جلیقه انفجاری و دیگر ابزار و امکانات تروریستی و بسیاری اقدامات امنیت‌ساز دیگر می‌باشد. وزارت اطلاعات به عنوان پایگاه عظیم مبارزه و جهاد و دژ مستحکم نظام مقدس جمهوری اسلامی، با رویکرد قاطع و حرفه‌ای توأم با عزت و اقتدار و در عین حال در چارچوب شرع، قانون و اخلاق برای مقابله با معاندان و کینه‌توزان و تهدید کنندگان امنیت کشور و نظام و متجاوزان به حریم امن و حقوق اساسی مردم سرافراز ایران اسلامی، و در واقع تضمین تداوم امنیت در کشور، برنامه‌های زیر را در دولت دوازدهم در دستور کار خواهد داشت:

۱- رؤوس برنامه‌های حوزه‌ی مبارزه با تروریسم و ناامنی

۱. تداوم مبارزه با تروریسم در تمامی سطوح، در عرصه‌ی جغرافیایی و ایمن‌سازی کشور.
 ۲. حفظ و ارتقاء ضریب امنیت کشور.
 ۳. توسعه‌ی اشراف اطلاعاتی بر گروه‌های تروریستی در پهنه‌ی جغرافیا و تهاجم اطلاعاتی، عملیاتی پیش‌دستانه به تروریست‌ها و مدیریت ادراک گروه‌های مزبور.
 ۴. تداوم مقابله‌ی هوشمند با مسأله‌های ضد امنیتی با اولویت قرار دادن اقدامات نرم و اجتناب از امنیتی شدن فضای اجتماعی کشور.
 ۵. بالا بردن هزینه فعالیت‌های ضد امنیتی علیه نظام ج.ا.ا. از یک سو و هماهنگی و هم‌افزایی با سایر سازمان‌ها و نهادهای امنیتی، نظامی و انتظامی از سوی دیگر.
 ۶. شناسایی و مقابله با راهبردهای تهاجمی دشمن.
- لازم به ذکر است، هدف اطلاعاتی جمهوری اسلامی کلیه‌ی گروه‌ها و هسته‌های تروریستی است که امنیت ملی ما را تهدید می‌کنند این پیغام واضحی به دوستان و دشمنان جمهوری اسلامی است.

۲- رؤوس برنامه‌های حوزه‌ی مبارزه با نفوذ و جاسوسی بیگانگان

با توجه به هجمه‌ی گسترده و لشکرکشی اطلاعاتی سرویس‌های خصم برای براندازی ج.ا.ا. در بستر تغییر رفتار و ساختار و ضربه به ظرفیت‌های اقتداری و تمرکز بر کانون‌های اطلاعاتی ج.ا.ا.، برنامه‌هایی به شرح زیر در راستای مقابله با اقدامات نفوذی و جاسوسی دشمنان در دستور کار قرار خواهد گرفت:

۱. تقویت امور راهبردی و پیش‌بینی اهداف و اقدامات اطلاعاتی دشمن بر مبنای چشم‌انداز ضد اطلاعاتی و ضد نفوذ.
۲. مقابله با برنامه‌های غافلگیرانه‌ی دشمن و جلوگیری از اجرای طرح‌های نفوذی و براندازانه‌ی سرویس‌های اطلاعاتی دشمن.

۳. گسترش فرهنگ ضد اطلاعاتی و افزایش اقدامات توجیهی و پیشگیری در اقشار کشور، جلوگیری از افتادن افراد به دام های اطلاعاتی دشمن.

۴. تمرکز بر کانون های اطلاعاتی با هدف مقابله ی موثر با اقدامات اطلاعاتی و عملیاتی سرویس های اطلاعاتی.

۳- رؤس برنامه های حوزه ی اطلاعات و امنیت سیاسی، فرهنگی و اجتماعی

این برنامه ها، دربرگیرنده ی سرمایه های نظام و ملت است و به همین دلیل، اقدامات کلان اطلاعاتی در حوزه های داخلی، با رویکرد صیانتی انجام می شود. برخی از برنامه ها در این حوزه به شرح زیر است:

۱. صیانت و دفاع هوشمندانه از نهادها و کادرهای نظام، مردم، جامعه، منابع و سرمایه های ملی و فرهنگی کشور در مقابل اهداف، راهبردها و برنامه های جریان های معارض.
۲. تلاش در جهت تقویت انسجام و وفای ملی و سیاسی کشور.
۳. مقابله ی هوشمند با جریانات اختلال آفرین در حوزه های اجتماعی.
۴. تقویت رویکرد اطلاعات مردمی و اطلاعات مردم محور.
۵. صیانت و پیشگیری از نفوذ و مقابله با اثربخشی تلاش دشمنان از طریق رصد و پایش مستمر تحولات، مداخلات و اقدامات بازیگران سیاسی و امنیتی.
۶. کمک به تقویت کارآمدی، سلامت و پایداری عملکردی و کارکردی قوای سه گانه، نهادها و سازمان های رسمی و ممانعت از اقدامات تخریبی و تضعیف کننده ی این نهادها.
۷. تقویت و توسعه ی تعامل با دستگاه های مسئول و نهادهای حاکمیتی و ارائه ی مشاوره ی اطلاعاتی به آنان.

۴- رؤس برنامه های حوزه ی اطلاعات و امنیت اقتصادی

با تحقق اقتصاد مقاومتی، بسیاری از آسیب های اقتصادی کشور از جمله در عرصه ی تولید، اشتغال، فضای کسب و کار، جذب سرمایه گذاری، توزیع عادلانه ثروت و به ویژه فساد اقتصادی کاهش یافته که در این صورت ضریب امنیت کشور افزایش خواهد یافت. رویکردهای رسیدن به اهداف در این حوزه به شرح زیر تقدیم می شود:

۱. افزایش امنیت و سلامت اقتصادی: تلاش برای تقویت فضای ایمن و اطمینان بخش برای فعالان مختلف در عرصه تولید، سرمایه گذاری، کارآفرینی در راستای بهبود فضای کسب و کار، تقویت اشتغال و تولید فزاینده ثروت.
۲. پیشگیری و نظارت هوشمند در عرصه های مختلف اقتصادی در جهت مبارزه ی همه جانبه با فسادهای کلان و سازمانی.
۳. کمک به تحصیل منابع مالی و قانونی دولت (شناسایی و معرفی موارد کلان فرار مالیاتی، فرار از پرداخت حقوق گمرکی، زمین خواری، بدهکاران کلان بانکی و ...).
۴. ارائه ی مشاوره ی اطلاعاتی به دستگاه ها به منظور کاهش انحراف و تقویت میزان توفیق در دستیابی به اهداف.
۵. تکمیل و تقویت سامانه ی اجرایی در راستای ارتقاء سلامت اداری
۶. تقویت روش های سامانه پایه و هوشمند در مبارزه با قاچاق، زمین خواری، فرار مالیاتی، کلاهبرداری جمعی و ...
۷. مقابله هوشمند با بحران های امنیتی اقتصاد پایه

۵- رؤوس برنامه‌های حوزه‌ی اطلاعات و امنیت فنی و سایبری

۱. کسب اطلاعات فنی و سایبری؛ مبارزه با جنگ سایبری دشمنان و بیگانگان و ارتقاء امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات و ارتباطات در راستای تأمین منافع و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران.
۲. بازنگری و اصلاح مأموریت‌های فنی وزارت و تحول در ظرفیت‌ها و زیرساخت‌ها، متناسب با تحولات فناورانه و مسائل امنیتی در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی.
۳. ارتقاء بهره‌گیری از فناوری‌ها و دانش‌های بین‌رشته‌ای در حوزه‌ی جمع‌آوری، ارزیابی، پالایش و ذخیره‌سازی، تحلیل و پیش‌بینی اطلاعاتی.
۴. توسعه‌ی سامانه‌های فنی به منظور حفظ امنیت دارایی‌های ارزشمند ملی.
۵. تقویت زیرساخت‌های جمع‌آوری اطلاعات فنی، ماهواره‌ای و فضایی.
۶. هم‌افزایی با جامعه‌ی اطلاعاتی در پیگیری اهداف مشترک و پشتیبانی فنی از آنها.
۷. توسعه‌ی اشراف اطلاعاتی فنی بر گروه‌های تروریستی و تکفیری.
۸. توسعه‌ی اشراف اطلاعاتی فنی بر مرزهای کشور در راستای شناسایی و مقابله با تحرکات ضدامنیتی.
۹. تقویت ظرفیت‌های اشراف اطلاعاتی بر زیرساخت‌های سایبری و تحرکات دشمنان.
۱۰. ایجاد تیم‌های دانش‌بنیان در راستای مأموریت‌های سایبری و فن‌آوری‌های نوین.
۱۱. تقویت امنیت شبکه‌ی ملی اطلاعات، در راستای ارتقاء زیرساخت و امنیت داده‌ها در کشور.
۱۲. تقویت ظرفیت‌ها و زیرساخت‌های دفاع فعال و تهاجمی و امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات (افتا).
۱۳. مقابله با هرگونه تهاجم سایبری و توانمندسازی دستگاه‌ها در حفاظت از سامانه‌ها، سرویس‌ها و داده‌های مربوطه و تلاش برای امن‌سازی زیرساخت‌های حیاتی دستگاه‌ها.
۱۴. ارتقاء امنیت فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات در حال توسعه در سطح ملی (برای افزایش ضریب نفوذ اینترنت، بهره‌برداری کشور از نسل‌های جدید ارتباطی و ...).

۶- رؤوس برنامه‌های حوزه‌ی اطلاعات و امنیت خارجی

در حوزه‌ی اطلاعات و امنیت خارجی، چتر اطلاعاتی وزارت اطلاعات توسعه خواهد یافت و مأموریت‌های ذاتی در قالب برنامه‌های زیر پیگیری خواهد شد:

۱. مقابله با دخالت‌های نظام سلطه در محیط امنیتی ج.ا.ا.
۲. مقابله با تهدیدات جریان‌ات و گروه‌های تکفیری و تروریستی در منطقه و تلاش برای هم‌گرایی و وحدت در منطقه.
۳. مقابله با عوامل اختلال‌آفرین و عوامل ایران‌هراسی
۴. تلاش برای حفظ، ایجاد و توسعه‌ی هم‌گرایی و وحدت در منطقه.
۵. اشراف و اقدام اطلاعاتی نسبت به تحولات منطقه‌ای و تحرکات دشمنان و رقبای ج.ا.ا.
۶. گسترش و تعمیق روابط اطلاعاتی با سرویس‌های اطلاعاتی خارجی با هدف کاهش تنش و تأمین منافع کشور.

۷. ظرفیت سازی برای افزایش انسجام در جهان اسلام و منطقه.

۷- رؤس برنامه‌های حوزه‌ی درون‌سازمانی

از آنجا که هرگونه اقدام اطلاعاتی موثر، مستلزم وجود یک سازمان اطلاعاتی قوی، حرفه‌ای و آینده‌نگر، توانمند، هوشمند، منسجم، چابک و موثر و کارآمد می‌باشد، در کنار اجرای برنامه‌های اطلاعاتی در حوزه‌های هدف، اینجانب به عنوان یک راهبردی اساسی، به صورت مستمر در پی افزایش سطح توانمندی‌های وزارت اطلاعات بوده و خواهیم بود. محورهای اصلی برنامه‌ها به قرار زیر تقدیم می‌شود:

۱. تقویت تخصص‌گرایی حرفه‌ای با رویکرد آینده‌نگر و راهبردی، مبتنی بر ارزش‌های بنیادین اسلام ناب محمدی (ص) در شکل‌دهی به سازمان وزارت.

۲. پیاده‌سازی سند راهبردی وزارت اطلاعات با هدف توانمندسازی سازمان و کارکنان و تحقق چشم‌انداز اطلاعاتی - امنیتی در افق ۱۴۰۴

۳. تقویت مبانی ارزشی، انگیزه‌های معنوی و معارف و بینش نیروی انسانی توأم با حفظ نشاط سازمانی کارکنان به عنوان اصلی‌ترین سرمایه وزارت

۴. تقویت ظرفیت‌ها و زیرساخت‌های وزارت برای شکل‌گیری یک سازمان یادگیرنده، پیش‌نگر و حرفه‌ای برای انجام ماموریت‌ها و ایفای مسئولیت‌ها و تحقق انتظارات مقام رهبری (مدظله‌العالی)، نظام و مردم.

۵. حفظ و توسعه‌ی انسجام مدیریتی و سازمانی وزارت اطلاعات.

۶. صیانت از کارکنان و اطلاعات سازمانی در برابر دسترسی غیر.

۷. ارتقاء کمی و کیفی تولید علوم اطلاعاتی و امنیتی و افزایش سطح دانش و مهارت‌های حرفه‌ای و تخصصی کارکنان از طریق توسعه، تعمیق و انسجام‌بخشی به امر آموزش و پژوهش در قالب دانشگاه اطلاعات و امنیت ملی.

۸. کمک و اهتمام به تحکیم خانواده، سلامت و معیشت کارکنان.

۹. افزایش سطح نظارت، کنترل و بازرسی از روند فعالیت‌ها و تلاش‌های اطلاعاتی و اداری در سطح سازمانی با هدف ارتقاء قانون‌مداری، شرع‌محوری و اخلاق حرفه‌ای و کارآمدی وزارت.

۱۰. بازنگری و بهبود مستمر سیاست‌گذاری‌ها و فرآیندهای سازمانی در جهت تسهیل و تسریع در انجام عملیات و رعایت هر چه بیشتر قانون و مقررات

۱۱. ارتقاء امنیت وزارت اطلاعات در برابر هرگونه نفوذ اطلاعاتی، امنیتی غیر و ممانعت از تاثیرگذاری جریان‌های سیاسی، فرهنگی و اقتصادی بر انجام ماموریت‌ها

۱۲. ارتقاء کیفیت و شرایط محیط زندگی کاری سربازان گمنام امام زمان (عج)، متناسب با الگوها و معیارهای اسلامی، انسانی و تخصصی

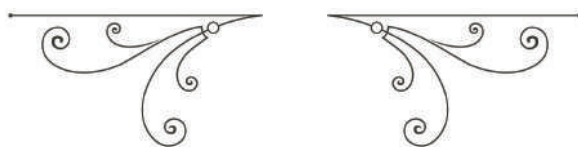
۱۳. ارتقاء کیفیت و سرعت خدمات اطلاعاتی، امنیتی و عملیاتی به نهادها و دستگاه‌های مسئول

در پایان، با اتکال به قدرت لایزال الهی و ادعیه‌ی ذاکیه‌ی حضرت بقیه‌الله الاعظم «عج الله تعالی فرجه الشریف» و

هدایت‌های داهیانیه‌ی مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» و تدابیر خردورزانه‌ی مقام محترم ریاست جمهوری و تلاش‌های دولت خدمت‌گزار و همکاری و هم‌افزایی قوه‌ی محترم قضاییه، حمایت‌های شما نمایندگان محترم به عنوان عصاره‌ی فضائل ملت شریف ایران و همراهی و هماهنگی نیروهای نظامی و انتظامی و همکاری مردم عزیز و شریف کشور؛ امیدوارم این برنامه موجب ارتقاء و افزایش امنیت پایدار و همه‌جانبه برای کشور و نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران گردد. ان شاءالله

برنامه
جناب آقای دکتر محمدجواد ظریف
وزیر پیشنهادی
وزارت امور خارجه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۱	سوابق علمی، تخصصی و اجرایی
۲	سوابق تحصیلی
۲	سوابق اجرایی
۳	مسئولیت های بین المللی
۳	سوابق تدریس
۴	کتاب ها
۴	مقالات
۷	مشخصات فردی
۷	فعالیت های دانشجویی
۹	رویکرد سیاست خارجی و برنامه
۹	مقدمه و خلاصه مدیریتی
۱۲	الف. اهداف کلان سیاست خارجی
۱۲	ب. شناخت محیط سیاست خارجی
۱۲	۱- دوران گذار در روابط بین الملل جهان پساغربی
۱۳	۲- فرصت های جمهوری اسلامی ایران در شرایط گذار
۱۴	۳- چالش های منطقه ای و جهانی جمهوری اسلامی
۱۵	ج- سیاست خارجی دولت یازدهم
۱۵	۱- گفتمان اعتدال
۱۶	۲- دستاوردهای دیپلماسی دولت یازدهم
۱۷	۳- چالش های باقی مانده
۱۷	د- اهداف اجرایی و عملیاتی بر اساس اسناد بالادستی در پرتو تحولات جهانی و شرایط ایران
۱۸	ه- راهبردها
۱۸	۱- راهبردهای کلان
۱۹	۲- راهبردهای عملیاتی
۲۳	و- دورنمای شرایط روابط خارجی در پایان دولت دوازدهم

سوابق علمی، تخصصی و اجرایی

دکتر محمدجواد ظریف در ۱۷ دی ماه ۱۳۳۸ در یک خانواده مذهبی سنتی در تهران متولد شد. ولی تحصیلات ابتدایی و متوسطه خود را در دبستان و دبیرستان علوی انجام داد ولی پیش از پایان تحصیلات دبیرستانی و به دلیل شرایط سیاسی و امنیتی برای ادامه تحصیل به آمریکا عزیمت کرد. در خلال دوران دانشجویی از فعالان و مسولین انجمن اسلامی دانشجویان در امریکا و کانادا بود. سوابق تحصیلی دانشگاهی دکتر ظریف از سال ۱۳۵۶ در دانشگاه ایالتی سانفرانسیسکو در رشته روابط بین‌الملل شروع و تا سال ۱۳۶۷ با اخذ دکتری مطالعات بین‌المللی (روابط و حقوق بین‌الملل) از دانشگاه دنور آمریکا ادامه داشته است.

دکتر ظریف دارای سوابق سیاسی و مدیریتی طولانی در وزارت امور خارجه می باشد؛ مسئولیت وزارت امور خارجه و ریاست هیات مذاکرات هسته ای در دولت تدبیر و امید، معاونت حقوقی و بین‌المللی وزارت امور خارجه به مدت ۱۰ سال (۱۳۷۱ تا ۱۳۸۱)، سفیر و نماینده دائم در سازمان ملل متحد در نیویورک به مدت ۵ سال (۱۳۸۱ تا ۱۳۸۶) مهمترین مسئولیت های وی در وزارت خارجه به شمار می رود. وی در دوران وزارت مفتخر به دریافت نشان درجه یک لیاقت شده و هر سال به عنوان وزیر و یا دستگاه نمونه شناسایی شده و پیش از آن در دوره معاونت و سفارت نیز پندین بار به عنوان مدیر نمونه ملی و دستگاهی شناخته شده است.

دکتر ظریف مسئولیت‌های گوناگون و مهم بین‌المللی نیز احراز کرده است که مهمترین آنها رییس کمیته حقوقی مجمع عمومی ملل متحد، رئیس کمیسیون فرهنگی یونسکو، عضو گروه حقوقدان برجسته اصلاح منشور سازمان کنفرانس اسلامی، معاون مجمع عمومی ملل متحد، رئیس کمیسیون خلع سلاح ملل متحد و رئیس کمیته سیاسی دوازدهمین اجلاس سران عدم تعهد در دوران است. وی مسئولیت سیاسی برگزاری اجلاس سران کنفرانس اسلامی در تهران و ریاست ستاد برگزاری اجلاس تاسیسی بین‌المللی در تهران را نیز به عهده داشت.

سابقه تدریس دکتر ظریف بیش از دو دهه است؛ از جمله استاد میهمان در دانشکده روابط بین‌الملل و استاد میهمان در دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران.

دکتر ظریف دارای تألیفات متعددی به صورت مقاله و کتاب در خصوص موضوعاتی چون دیپلماسی چندجانبه، سازمان‌های بین‌المللی، مسائل سیاسی و امنیتی، خلع سلاح، و... به زبان‌های فارسی و انگلیسی می‌باشد که در نشریات معتبر داخلی و بین‌المللی منتشر شده است.

وی دو فرزند متاهل دارد که در ایران به زندگی و کار مشغولند.

سوابق تحصیلی

دانشگاه دنور	دکتری مطالعات بین‌المللی (روابط و حقوق بین‌الملل)	۱۳۶۷-۱۳۶۳
دانشگاه دنور	کارشناسی ارشد مطالعات بین‌المللی	۱۳۶۳-۱۳۶۲
دانشگاه ایالتی سانفرانسیسکو	کارشناسی ارشد روابط بین‌الملل	۱۳۶۱-۱۳۶۰
دانشگاه ایالتی سانفرانسیسکو	کارشناسی روابط بین‌الملل	۱۳۶۰-۱۳۵۶

سوابق اجرایی

	وزیر امور خارجه	۱۳۹۲-
	رئیس هیئت مذاکرات هسته ای	۱۳۹۴-۱۳۹۲
مرکز تحقیقات استراتژیک	مشاور سیاسی ریاست مرکز	۱۳۹۲-۱۳۹۰
دانشگاه آزاد اسلامی	معاون بین‌الملل	۹۰/۶ - ۹۰/۱
وزارت امور خارجه	دستیار ارشد وزیر	۱۳۸۹ - ۱۳۸۶
نماینده‌گی در ملل متحد، نیویورک	سفیر و نماینده دائم	۱۳۸۶ - ۱۳۸۱
وزارت امور خارجه	معاون حقوقی و بین‌المللی	۱۳۸۱ - ۱۳۷۱
نماینده‌گی در ملل متحد، نیویورک	سفیر و معاون نماینده دائم	۱۳۷۱ - ۱۳۶۸
وزارت امور خارجه	مشاور وزیر	۱۳۶۸ - ۱۳۶۷
نماینده‌گی در ملل متحد، نیویورک	مشاور سیاسی، رایزن، کاردار	۱۳۶۷ - ۱۳۶۱
سرکنسولگری در سانفرانسیسکو	مشاور	۱۳۵۹ - ۱۳۵۷

مسئولیت های بین المللی

کمیسیون فرهنگی یونسکو	رئیس	۱۳۸۸-۱۳۸۶
گروه حقوق دانان برجسته اصلاح منشور سازمان کنفرانس اسلامی	عضو	۱۳۸۵-۱۳۸۴
مجمع عمومی ملل متحد	معاون	۱۳۸۴-۱۳۸۲
کنفرانس آسیایی نژادپرستی، تبعیض نژادی و بیگانه ستیزی	رئیس	۱۳۷۹
گروه شخصیت‌های برجسته ملل متحد برای گفتگوی تمدن‌ها	عضو	۱۳۸۳-۱۳۷۹
کمیسیون خلع سلاح ملل متحد، نیویورک	رئیس	۱۳۷۹
کمیته متخصصین عالی‌رتبه گفتگوی تمدن‌ها، جده	رئیس	۱۳۷۹
سمپوزیوم اسلامی گفتگوی تمدن‌ها، تهران	رئیس	۱۳۷۸
دوازدهمین اجلاس سران عدم تعهد، دوربان	رئیس کمیته سیاسی	۱۳۷۷
کمیته کارشناسان عالی‌رتبه اعتمادسازی، تهران	رئیس	۱۳۷۷
هشتمین اجلاس سران کنفرانس اسلامی، تهران	سخنگو، رئیس اجلاس کارشناسان ارشد و رئیس کمیته سیاسی و حقوقی	۱۳۷۶
سازمان (کمیته) حقوقی مشورتی آسیایی افریقایی	رئیس	۱۳۷۷-۱۳۷۶
کنگره حقوق بین الملل ملل متحد، نیویورک	رئیس اجلاس افتتاحیه	۱۳۷۳
اجلاس آسیایی حقوق بشر، بانکوک	رئیس کمیته نگارش	۱۳۷۲
مجمع عمومی ۴۷ ملل متحد، نیویورک	رئیس کمیته حقوقی	۱۳۷۲-۱۳۷۱

سوابق تدریس

دانشکده روابط بین‌الملل	استاد میهمان	۱۳۷۱-
دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران	استاد میهمان	۱۳۸۸-۱۳۷۶
دانشگاه ایالتی سانفرانسیسکو	مدرس	۱۳۶۱

کتابها

- دوران گذار روابط بین الملل در جهان پساغربی، مرکز آموزش و پژوهش های بین المللی، ۱۳۹۵ (با دکتر سید محمد کاظم سجادیپور و دکتر عبادالله مولایی)
- دیپلماسی چندجانبه: پویایی مفهومی و کارکردی سازمان های منطقه ای و بین المللی، مرکز آموزش و پژوهش های بین المللی، ۱۳۹۱ (با دکتر سید محمد کاظم سجادیپور).
- سازمان های بین المللی، نشر میزان، ۱۳۸۹ (با دکتر سید محمد کاظم سجادیپور)
- دیپلماسی چندجانبه: نظریه و عملکرد سازمان های منطقه ای و بین المللی، دانشکده وزارت امور خارجه، ۱۳۸۷، سه جلد (با دکتر سید محمد کاظم سجادیپور).
- روندهای جدید بین المللی، مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۸۴ (با دکتر مصطفی زهرانی).
- Crossing the Divide: Dialogue among Civilization, (South Orange, NJ, USA: Seton Hall University, 2001).
- Self-Defense in International Law and Policy, (University of Denver, 1988.)

مقالات

- “Beautiful Military Equipment Can’t Buy Middle East Peace” New York Times, May 2017 ,26.
- «مستعدون لاهداء السلام الى المنطقه» العربی الجديد ۲۰ مايو ۲۰۱۷.
- «كيفية التعامل مع الظروف المواتية للتطرف و الارهاب» الرأى ۲۳ ابريل ۲۰۱۷.
- “How to Handle the Enabling Conditions for Extremism and Terrorism” Iranian Review of Foreign Affairs, Vol 7 No. 1, Winter and Spring 2016.
- “Let Us Rid the World of Wahhabism” New York Times, September 2016 ,13.
- “Why Iran is Building-Up Its Defenses” Washington Post, April 2016 ,21.
- “Riyadh’s Reckless Extremism” New York Times, January 2016 ,11.
- “Peace in Syria is Vital. And It’s Within Our Grasp” The Guardian, 18 December 2015.
- «الجار ثم الدار... توصيه اخلاقيه ام ضروره استراتيجيه» الرأى، ۳ اغسطس ۲۰۱۵.
- “Iran Has Signed A Historic Nuclear Deal. Now It’s Israel’s Turn” The Guardian, 31 July 2015.
- “The Imperative of a Comprehensive Strategy to Fight Violent Extremism” Harvard International Review, June 2015 ,18

- “A Message from Iran” New York Time, April 2015 ,20.
- “Occidentaux, ne manquez pas l’occasion de negocier !” Le Monde, 01,07,2014.
- “We Can Make a Deal” Washington Post, June 2014 ,15.
- “What Iran Really Wants” Foreign Affairs, May-June 2014.
- “Iran Keeps Its Word – The West Should Do the Same” Financial Times, March ,18 2014.

«جيراننا اولويتنا»، الشرق الاوسط، ۱۷ محرم ۱۴۳۵.

- “Tackling the Iran-US Crisis: Need for a Paradigm Shift” Journal of International Affairs, Columbia University, Summer 2007.
- «How Not to Inflamm Iraq,» New York Times, February 2007 ,8. Reprinted in International Herald Tribune.
- «The Case for Iran: Alarmist Assessments of Iran’s nuclear program lack a key component: evidence,» Los Angeles Times, December 2006 ,30.
- “A Stronger Prescription for Security: Dialogue,” Global Agenda, (New York: United Nations Association of USA, 2005).
- “Iran: US Nuclear Fears are overblown,” LA Times, Nov 2004 ,5.
- “Iran’s Vision of Rebuilding Iraq,” International Herald Tribune, May 2003 ,12.
- “A Neighbor’s Vision of New Iraq,” New York Time, May 2003 ,10.
- ضرورت های چند جانبه گرایی در دنیای جهانی شده، همشهری دیپلماتیک، نیمه اول اسفند ۱۳۸۲، (مترجم وحیدرضا نعیمی).
- “Indispensable Power: Hegemonic Tendencies in a Globalized World,” Harvard International Review, Winter 2003.
- “Missile Proliferation and Missile Defense” A disarmament Agenda for the Twenty-First Century, (New York: United Nations, 2002).
- “Reflections on Terrorism, Dialogue and Global Ethics,” Seton Hall Journal of Diplomacy and International Relations, Winter 2002.
- “Preserving the Best of All Civilizations,” South Letter, Volume 2001 ,4&3.
- “Article XI: Hopes and Challenges” OPCW Synthesis, Spring 2001.
- “Preface” Reimagining the Future, Towards Democratic Governance, (Bundoora,

Australia: La Trobe University, 2000)

“Islam and Universal Declaration of Human Rights,” Enriching the Universal Declaration of Human Rights, (Geneva: Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 1999)

“Extra-Territorial Sanctions in International Law”, Report of the Seminar on the Extra-Territorial Application of National Legislation, (New Delhi: The Secretariat of AALCC, 1998.)

“Continuity and Change in Iran’s Post-Election Foreign Policy”, Foreign Policy Forum, Volumes III and IV, 1998.

«عدالت سیاسی در جهان امروز»، عدالت در روابط بین الملل و بین ادیان از دیدگاه اندیشمندان مسلمان و مسیحی، (تهران: انتشارات بین المللی هدی، ۱۳۷۷).

«نقش سازمان های بین المللی در بوسنی و هرزگوین»، بوسنی و هرزگوین: چشم انداز آینده، (تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی، ۱۳۷۷)

«ضرورت اصلاحات در سازمان کنفرانس اسلامی»، مجله سیاست خارجی، سال یازدهم، شماره سوم، پاییز ۷۶.

“U.S. Unilateral Sanctions Against Iran,” Iranian Journal of International Affairs, Volume IX, No. 1997 ,1.

«تحریم های یک جانبه آمریکا علیه ایران»، مجله سیاست خارجی، سال یازدهم، شماره اول، بهار ۷۶.

“The Principles of International Law: Theoretical and Practical Aspects of their Promotion and Implementation” International Law as a Language for International Relations, (The Hague: Kluwer Law International, 1996.)

«Security and Insecurity in the Persian Gulf», Iranian Journal of International Affairs, Volume VIII, No. 1996 ,2.

«ممنوعیت تهدید و استفاده از سلاح های هسته ای»، فصلنامه مطالعات سازمان ملل متحد، سال اول، شماره یک، بهار ۱۳۷۵.

«Impermissibility of the Use or Threat of Use of Nuclear Weapons», Iranian Journal of International Affairs, Volume VIII, No. 1996 ,1.

«Security Considerations in the Middle East, An Iranian Approach» Arms and Technology Transfers: Security and Economic Considerations Among Importing and Exporting States, (Geneva: UNIDIR, 1995.)

3. «Political Islam», Iranian Journal of International Affairs, Volume VII, No. 1995 ,3.
«Legal Problems of the Arms Embargo against the Republic of Bosnia-Herzegovina»
Iranian Journal of International Affairs, Volume VII, No.1995 ,2.
«Anticipatory and Preventive Self-Defense in International Law» Iranian Journal of
International Affairs, Volume I, No.1989 ,1.

مشخصات فردی

تاریخ تولد: ۱۳۳۸/۱۰/۱۷

محل تولد: تهران

متأهل و دارای دو فرزند

تحصیلات ابتدایی و متوسطه: دبستان و دبیرستان علوی، تهران

فعالیت های دانشجویی

عضو انجمن اسلامی دانشجویان در آمریکا و کانادا و دبیر تبلیغات (۱۳۶۰-۱۳۶۱) ، رابط شورا (۱۳۶۲-۱۳۶۴) و دبیر تشکیلات (۱۳۶۴-۱۳۶۵) انجمن اسلامی دانشجویان در آمریکا و کانادا.

رویکرد سیاست خارجی و برنامه

مقدمه و خلاصه مدیریتی

برنامه‌ریزی در سیاست خارجی با میراث گرانبهای امام خمینی (ره) بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران پیوند خورده است. بر این اساس مهم‌ترین چارچوب تعیین‌کننده حرکت سیاست خارجی، «ایمان به خدا و ارزش‌های والای اسلامی»، «خودباوری»، «نهراسیدن از قدرت‌های بزرگ»، «توجه به محرومان» و «جانبداری از مظلومین در مقابل ظالمان» و باور عمیق به این واقعیت است که قدر قدرتی جز خداوند تبارک و تعالی وجود ندارد و تمام قدرت‌های مادی در مقابل اراده ملت‌ها ناچار به تسلیم و سر فرود آوردن می‌باشند.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تکلیف دستگاه سیاست خارجی را در فکر و عمل روشن کرده و چارچوب‌های مصرح در قانون اساسی، وظایف و تکالیف وزارت امور خارجه در تأمین استقلال و امنیت کشور و تأمین حاکمیت ملی را به تصویر کشیده است. دیدگاه‌ها و مشی مقام معظم رهبری در زمینه سیاست خارجی در فراز راهبردی رعایت «عزت»، «حکمت» و «مصلحت»، چراغ راهی بسیار روشن و مهم، در هرگونه برنامه‌ریزی سیاست خارجی است. این سه اصل راهبردی بر دوگانه اندیشی در ایجاد و فاصله بین انقلابی بودن و عقلانی بودن خط بطلان می‌کشد و روشن می‌سازد که بین حفظ ارزش‌ها و آرمان‌های انقلابی و سیاست و رفتار عقلانی، رابطه‌ای ماهوی وجود دارد. این رابطه ماهوی بنیاد برنامه‌ریزی سیاست خارجی است. مجموعه‌ای از اسناد کلیدی نظیر سند چشم‌انداز، سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری در حوزه اقتصاد مقاومتی و قانون برنامه ششم توسعه در کنار سایر قوانین کشور، مشخص‌کننده برنامه‌های اجرایی کشور در حوزه سیاست خارجی می‌باشند. با توجه به این متن گفتمانی، معنایی و قانونی، برنامه کاری سیاست خارجی ارائه و به مرحله اجرا در می‌آید.

برنامه ریزی عملیاتی برای سیاست خارجی در چارچوب آرمان‌های انقلاب اسلامی و اسناد بالادستی نیازمند برداشت‌های دقیق از شرایط منطقه‌ای و بین‌المللی و محاسبه هوشمندانه نحوه بهره‌برداری بهینه از شرایط است. سیاست خارجی، دانش، مهارت، دقت و توجه به واقعیت‌های گوناگون و پیچیده در حال شکل‌گیری در عرصه بین‌الملل، و ترکیب ظریف و هوشمندانه‌ای از رعایت اصول و ارزش‌ها و تطبیق آنها با شرایط متحول است. شرایط سیاسی و استراتژیک جهانی و منطقه‌ای دگرگون شده است. دوران نسبتاً طولانی پسا جنگ سرد، همچنان دورانی سیال، انتقالی و در حال گذار و دارای پویایی‌های خاص خود است. بی‌تردید، عصر برتری غرب در نظام بین‌المللی به سر آمده و جهان وارد دوره جدید پسا غربی شده است. در عصر پساغربی، سیاست بین‌المللی در چند قدرت بزرگ خلاصه نمی‌شود و نباید با نگاه جنگ سردی به جهان نگریم. در دوران پساغربی، کنشگران متعدد و متکثر شده‌اند. تکثر و پراکندگی کنشگران، انحصار بازی سیاسی را از دست چند دولت غربی خارج کرده است. قدرت و

ثروت در جهان در حال جابه‌جایی است. مفهوم قدرت دچار دگرگونی شده است. هرچند که عناصر سخت‌افزاری قدرت هنوز هم مهم هستند، ولی اکنون دوران اهمیت یافتن عناصر معنایی قدرت است. معناسازی‌ها، روایت‌پردازی‌ها، گفتمان‌سازی‌ها، قدرت و ارزش راهبردی یافته‌اند. چه‌بسا بازیگرانی که از قدرت مادی فراوانی برخوردارند ولی در رقابت معنایی نه‌فقط بازنده‌اند، بلکه فاقد هرگونه مقبولیت و مشروعیت بین‌المللی گشته‌اند و توان نفوذ و تأثیرگذاری خود را از دست داده‌اند.

منطقه غرب آسیا و یا خاورمیانه یکی از سخت‌ترین دوران‌های تاریخی خود را طی می‌کند. برخی از کنشگران منطقه‌ای، هنوز در فضای بازی با حاصل جمع صفر مشغول برنامه‌ریزی و اقدام می‌باشند. این باور نادرست همراه با اعتقاد به کشاندن بیشتر قدرت‌های فرامنطقه‌ای به حوزه‌های پیرامونی، شرایط پیچیده‌ای را ایجاد کرده است که در آن منطق خشونت و افراط بر منطق اعتدال و همکاری پیشی گرفته است. منطقه‌آینه تمام‌نمای آشفتگی و دگرگونی در نظام بین‌المللی از یک‌سو و انباشت مشکلات درونی از سوی دیگر است. تلاقی مداخلات قدرت‌های فرامنطقه‌ای با سوء مدیریت‌ها و حاکمیت‌های فاقد پایگاه مردمی، ناکارآمدی سیاسی و اداری، قرائت‌ها و روایت‌های افراطی و خشونت‌آمیز از اسلام - که با واقعیت رحمانی دین الهی فاصله نجومی دارد، طراحی‌ها و توطئه‌های رژیم صهیونیستی، تمرکز بر گرایش‌های قومی و قبیله‌ای، وجود گسل‌های اقتصادی و اجتماعی، تلاش برای افزایش شکاف‌های مذهبی، و بازتر شدن محیط برای کنشگران غیرسنتی، مناطق پیرامونی کشور را به شکننده‌ترین محیط منطقه‌ای جهان تبدیل کرده است. این منطقه که در حال یک پوست‌اندازی راهبردی و تاریخی است، حساس‌ترین فضای عمل سیاست خارجی است. طراحی و برنامه‌ریزی سیاست خارجی در عین توجه به شرایط پیچیده و متحول جهانی و منطقه‌ای، باید با عنایت به ارزیابی دقیق و راهبردی از موقعیت جمهوری اسلامی ایران در منطقه و جهان صورت پذیرد.

واقعیت غیرقابل‌انکار این است که ایران، به لطف الهی، در اثر چهار دهه مقاومت مردم ایران، از ثبات، استحکام و اقتدار کم‌نظیری برخوردار است. جمهوری اسلامی ایران مظهر تحقق‌یافته مردم‌سالاری دینی است و این از بزرگ‌ترین ذخایر راهبردی است. آنچه به کشور قدرت بخشیده علاوه بر ظرفیت‌های ذاتی و دستاوردهای همه‌جانبه نظامی، اقتصادی، صنعتی، آموزشی و بهداشتی، سامانه معنایی و گفتمانی است که به برکت انقلاب اسلامی، به مردم و مسئولین کشور اعتماد به‌نفس بی‌نظیری بخشیده است. این مجموعه و منظومه فکری است که ایران را به تنها کشوری در منطقه تبدیل کرده که امنیت خود را به‌صورت بومی تأمین می‌کند. ایران در تأمین امنیت خود، به هیچ‌کنشگری متکی نیست ضمن اینکه منادی و پیشگام کمک به امنیت منطقه است. پیشرفت علمی و اقتصادی ایران نیز درون‌زا است، و همزمان برای همکاری و هم‌افزایی منطقه‌ای و بین‌المللی توانمند و مهیا می‌باشد. در سیاست نیز ایران متأثر از نوسانات قدرت در پایتخت‌های کشورهای فرامنطقه‌ای نیست. در فرهنگ و ادب، از غنای عمیق تاریخی برخوردار است. اسلام مردم ایران، اسلام تعقل، تفکر و اجتهاد است و در حوزه سیاست‌گذاری جهت‌گیری مردمی دارد و از همین رو است که توجه به تأمین نیازهای مردم، مخصوصاً در ابعاد اقتصادی، مبنا و محور سیاست خارجی کشور را شکل می‌دهد.

در عرصه منطقه‌ای، ایران پرچمدار مبارزه با خشونت و افراط است. ایران بخش مؤثر و تعیین‌کننده‌ای از راه‌حل برای بحران‌های منطقه‌ای است و بدون اغراق هیچ‌بحران و چالش منطقه‌ای بدون حضور مؤثر ایران حل‌شدنی نیست. جمهوری اسلامی از مسئولیت خود به میزان یک قدرت مؤثر منطقه‌ای آگاه است و به‌عنوان قدرتی که به بازی با حاصل جمع صفر معتقد نیست، به دنبال منطقه‌ای امن، قدرتمند، پیشرفته و باثبات است و بر این باور است که همکاری منطقه‌ای مبنای صلح و ثبات بوده و زندگی منطقه‌ای، پیوندهای مردمی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و راهبردی با همه همسایگان باید گسترش یابد و این‌ها همه در گرو باور به همکاری است.

باور به همکاری و کنشگری ایران منحصر و محدود به عرصه منطقه‌ای نیست. ایران در حد خود به‌عنوان کنشگری مستقل در مناسبات بین‌المللی اعتقاد دارد که فقط با همکاری و مشارکت است که می‌توان مسائل جهانی -- از محیط‌زیست تا گسترش افراط‌گرایی و از گسترش شکاف‌های اقتصادی تا برآمدن دوباره گرایش‌های نژادپرستانه و انحصارگرا -- را حل کرد.

در دولت یازدهم، در عرصه سیاست خارجی و در چارچوب برنامه ارائه شده، گام‌هایی بلند و بعضاً تاریخی برداشته شد که مهم‌ترین آن‌ها گذر از پرونده هسته‌ای بود. با فضل الهی، عنایات ائمه اطهار(ع)، رهنمودهای داهیانه و حمایت‌های مقام معظم رهبری، مدیریت مدبرانه و شجاعانه ریاست محترم جمهوری و حمایت گسترده مردمی، و علی‌رغم همه چالش‌ها و موانع گونه‌گون، با اعتمادبه‌نفسی که میراث امام خمینی (ره) است، با تمسک به روش‌های شناخته شده دیپلماتیک و با پشتیبانی قدرت همه‌جانبه کشور، خطرات متعدد فراروی کشور و نظام مرتفع و شرایط بین‌المللی دگرگون شد. خروج از فصل هفتم منشور ملل متحد در بیش از هفت دهه از حیات سازمان ملل متحد اقدامی منحصربه‌فرد است. دستاوردهای دولت یازدهم در عرصه سیاست خارجی، منحصر به موفقیت در مذاکرات هسته‌ای و برجام نیست. قفل مناسبات خارجی با همه کشورهای صورت متوازن، هدفمند و هوشمندانه گشوده شد. سیاست خارجی در خدمت اقتصاد و باز کردن گره‌های اقتصادی کشور قرار گرفت و توفیق‌های فراوانی اعم از عادی شدن فروش نفت، سرمایه‌گذاری در حوزه‌های انرژی، افزایش گردشگری، عقد قراردادهای گوناگون اقتصادی و تجاری و توسعه همکاری‌های فن آوری به دست آمد. پیوند با ایرانیان خارج از کشور گسترده تر و عمیق تر شد که جلوه‌ای از آن در صف‌های طولانی هموطنان در خارج از کشور برای دادن رأی در انتخابات ریاست جمهوری مشاهده گردید.

سیاست خارجی در چهار سال گذشته با چالش‌هایی در درون و برون نیز روبه‌رو بوده است. جناحی اندیشی در مورد سیاست خارجی، فدا کردن منافع ملی به پای منافع حزبی، بی‌دقتی و ناآگاهی در تجزیه و تحلیل شرایط پیچیده، عدم انضباط در کلام و گفتارهای مربوط به مناسبات خارجی، ناهماهنگی و بعضاً اتخاذ سیاست‌های موازی از چالش‌های عمده داخلی است که باید در دوره جدید با همدلی و همراهی مرتفع گردد. در عرصه خارجی، چالش‌های مربوط به مناطق پیرامونی ایران و به‌طور خاص رفتار برخی از کنشگران منطقه‌ای باید مستمراً مورد مذاقه قرار گیرد. برخی از آن‌ها نهایت تلاش خود را برای جلوگیری از به سرانجام رسیدن مذاکرات هسته‌ای بکار بستند و هنوز نیز در ائتلاف و اتحادی نامیمون با صهیونیسم، سعی دارند با تشدید فضای اسلام‌هراسی، شیعه‌هراسی و ایران‌هراسی، دوباره ایران را به عنوان دروغین تهدید امنیت بین‌المللی مطرح کنند و با توجه به تغییراتی که مخصوصاً در ایالات متحده رخ داده، از فرصت برای تنش و بحران آفرینی بیشتر منطقه‌ای و بین‌المللی بهره‌برداری کنند؛ که البته دچار بی‌دقتی خطرناک در محاسبه در همه زمینه‌ها شده‌اند.

با عنایت به آنچه که از ارزش‌ها، اصول و شرایط کنونی خود و منطقه ذکر شد، سیاست خارجی دولت دوازدهم مهمترین اولویت‌های خود را با توجه به چالش‌های موجود در دو ابراولویت حل و فصل مشکلات منطقه‌ای و تقویت روابط با همسایگان در حوزه روابط سیاسی، و کمک به دستیابی به اهداف اقتصاد مقاومتی و بهبود وضعیت معیشت مردم در حوزه دیپلماسی اقتصادی تعریف می‌کند.

این دو ابراولویت ارتباطی تنگاتنگ با یکدیگر دارند. حل مشکلات منطقه‌ای و ایجاد و گسترش روابط مطلوب با همسایگان زمینه‌های بی‌ثباتی، تنش و درگیری را در حوزه‌های پیرامونی ایران از بین خواهد برد و در کنار دستاوردهای ناشی از به ثمر رسیدن برجام، امنیتی حاصل خواهد شد که به نوبه خود بستر مناسبی برای دستیابی به اهداف اقتصاد مقاومتی در حوزه سیاست خارجی خواهد بود. اقتصاد مقاومتی راهبرد ملی ما برای تامین منافع کشور به صورتی پایدار در محیط ناپایدار منطقه و جهان است.

تحقق این امر مهم در وزارت امور خارجه در محور قرار دادن اقتصاد در متن دیپلماسی تبلور می یابد. دیپلماسی اقتصاد محور نیازمند تجمیع و تمرکز کلیه عوامل ارتقا دهنده روابط اقتصادی خارجی در وزارت امور خارجه و جهت دادن منافع فعالان اقتصادی، بنگاهها و دستگاههای اقتصادی در مسیر تامین منافع ملی است. برای تحقق این هدف برجسته تر کردن دیپلماسی اقتصادی در ساختار وزارت امور خارجه همراه با چابک سازی تشکیلات آن در دستور کار قرار گرفته است.

الف. اهداف کلان سیاست خارجی

سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران مانند هر دولت دیگری که خواهان حضور فعال و تأثیرگذار در صحنه متحول منطقه ای و جهانی است بر اساس یک رشته اهداف کلان که عموماً در تمامی شرایط و احوال ثابت و غیرقابل خدشه بوده و همچنین یک سلسله اهداف اجرایی و عملیاتی که در پرتو شرایط و تحولات منطقه ای و جهانی و ضرورت ها، نیازها و مصالح ملی تعیین می شوند شکل می گیرد. هریک از این موارد می باید به روشنی و با صراحت و دقت ترسیم شود.

بر مبنای قانون اساسی، رهنمودهای امام راحل (قدس سره) و مقام معظم رهبری (مدظله العالی) و اسناد بالادستی جمهوری اسلامی ایران و به منظور پیشبرد آرمان های انقلاب اسلامی، اهداف کلان سیاست خارجی کشور در محورهای ذیل قابل دسته بندی است:

- ◆ پاسداری از استقلال، وحدت ملی و تمامیت ارضی کشور،
- ◆ کمک به تأمین امنیت ملی،
- ◆ اعتلای منزلت ملی، منطقه ای و بین المللی ایران و ایرانی،
- ◆ ایفای نقش سازنده و افزایش نفوذ منطقه ای و جهانی و کاهش آسیب پذیری های کشور،
- ◆ ارتقای روابط و کاهش تنش ها و خصومت ها،
- ◆ کمک به توسعه، پیشرفت و رشد همه جانبه کشور،
- ◆ ترویج مردم سالاری دینی با تکیه بر نقش بنیادی مردم در حفظ نظام سیاسی بر اساس ارزش های دینی،
- ◆ حمایت از حقوق انسان ها و یاری مظلومان و مستضعفین در سراسر جهان،
- ◆ ایفای نقش مؤثر و نهادسازی به منظور کمک به استقرار صلح و ثبات پایدار در منطقه و جهان.

ب. شناخت محیط سیاست خارجی

به منظور تبیین هوشمندانه اهداف عملیاتی سیاست خارجی، فهم و شناخت دقیق و عینی شرایط جهانی، ترسیم جایگاه ایران در شرایط متحول فعلی و شناسایی واقع بینانه فرصت ها و چالش ها غیرقابل اجتناب است.

۱- دوران گذار در روابط بین الملل جهان پسا غربی

◆ قدرت و ثروت در جهان در حال جابه جایی است. عصر برتری غرب در نظام بین المللی به سر آمده و جهان وارد دوره جدید پسا غربی شده است. در عصر پسا غربی، سیاست بین المللی در چند قدرت بزرگ خلاصه نمی شود و کنشگران، متعدد و متکثر شده اند. تکثر و پراکندگی کنشگران، انحصار بازی سیاسی را از دست چند دولت غربی خارج کرده است. رقابتی هنجاری، ارزشی و فرهنگی بین همه قدرت ها و کنشگران در جریان است.

- ◆ مفهوم قدرت با تحول محتوایی مواجه شده است. گذار از تمرکز بر عوامل سنتی قدرت به سایر ابعاد نوظهور قدرت، اصالت یافتن مشخصه های فرهنگی، معنایی، هنجاری، گفتمانی و نامتقارن و اشاعه معانی نوین قدرت مانند قدرت اقتصادی، قدرت علم و فن آوری و قدرت کنشگری و اجماع سازی از نمادهای این تحول بوده است. افزایش نقش دیپلماسی عمومی و تأثیر فزاینده فضای مجازی بسیاری از مؤلفه های سیاست خارجی را دستخوش تحول کرده است.
- ◆ بازی با حاصل جمع صفر جایگاه خود را در روابط بین الملل از دست داده و گرچه هنوز بسیاری از حکومت ها تلاش می کنند منافع و اهداف خود را با هزینه دیگرکنشگران به پیش ببرند، ولی کنشگرانی که بر دیدگاه بازی با حاصل جمع صفر و یا بازی برد-باخت اصرار می ورزند، شرایط باخت - باخت را به خود و دیگرکنشگران تحمیل می کنند.
- ◆ دوران انزواجویی ارادی و داوطلبانه در روابط بین الملل سپری شده و عدم نقش آفرینی و یا عدم حضور و یا حضور کم رنگ و غیر موثر در عرصه های منطقه ای و بین المللی نقطه ضعف و کاستی محسوب می شود. حاصل این فرایند، گرایش به رفتارهای جمعی و چندجانبه بوده است. حتی قدرت های بزرگ نمی توانند با رفتارها و سیاست های یک جانبه به اهداف جهانی خود نایل آیند و نیاز به ائتلاف سازی دارند. ائتلاف ها عمدتاً موقتی و مقطعی بوده و موضوعات مختلف روابط خارجی کشورها را در بر می گیرند. رویکرد «همکاری و رقابت» جای «تقابل و یا همکاری بی قید و شرط» را گرفته است.
- ◆ نظر به وجود ابهامات و متغیرهای نوظهور در دوره انتقالی، امکان خطا در برآورد قدرت خود و دیگران و نیز پیش بینی نیات و عکس العمل های دیگران و نیز هزینه ناشی از چنین اشتباه محاسبه ای بسیار بالا می باشد. دریافت و برداشت منطبق بر واقعیت از شرایط جهانی، رفتار سایر کنشگران و توانایی های خود، عامل حیاتی در شکل دادن به رفتار محاسبه شده و منطبق بر منافع کشورها محسوب می گردد. قدرت های بزرگ، متوسط و حتی کوچکی که ارزیابی صحیحی از شرایط انتقالی داشته و با شناخت واقع بینانه مزیت های نسبی و آسیب پذیری های خود، برنامه ریزی هوشمندانه ای برای بهره برداری از این شرایط داشته باشند، می توانند جایگاه جهانی خود را ارتقا داده و قدرت و نفوذ خود را نهادینه و تثبیت نمایند. در مقابل آن دسته از کشورها که ارزیابی واقع بینانه و دقیقی از شرایط انتقالی و توانمندی ها و آسیب پذیری های خود ندارند، موقعیت و نفوذ خود را از دست داده و به حاشیه رانده می شوند.
- ◆ در دوران انتقالی کنونی، ایران خود یکی از منابع و موضوعات اصلی در شکل دادن به نظام بین المللی در حال شکل گیری است. با توجه به این واقعیت که علاوه بر قدرت مادی و توان دفاعی، اکنون منابع غیر سنتی قدرت و به ویژه قدرت افناعتی و گفتمان های تأثیرگذار در شکل گیری ساختار آتی روابط بین الملل نقش برجسته ای دارند، جمهوری اسلامی ایران از نقش برجسته ای در روابط بین المللی مخصوصاً در عرصه ارزشی، هنجاری و معنایی برخوردار است. لذا در صورت ارزیابی دقیق و ایفای نقش حساب شده، می تواند قدرت خود را نهادینه و اثرگذار کند.

۲- فرصت های جمهوری اسلامی ایران در شرایط گذار

- ◆ ظرفیت جدی برای کنشگری مؤثر ایران در دوران گذار کنونی در صحنه جهانی به برکت مجموعه ای از توانمندی های فعلی و بالقوه،
- ◇ عدم وابستگی و استقلال ایران در سیاست خارجی و امکان حضور در صحنه بین المللی بدون محدودیت های معمول،

- ◇ هویت تأثیرگذار ایران به دلیل پیام جهانی مردم سالاری دینی و رسالت جهانی تعریف شده در قانون اساسی و اسناد بالادستی و امکان فراتر رفتن گستره حضور و نفوذ ایران از یک قدرت میانی و منطقه ای،
- ◇ تقویت نقش الهام بخشی با حضور پرشور مردم در انتخابات ۲۹ اردیبهشت،
- ◇ تداوم ثبات و آرامش جمهوری اسلامی ایران در منطقه ای ناامن علیرغم تلاش افراط گرایان برای ایجاد ناآرامی در کشور،
- ◇ فرصت برای ارائه پیام صلح، دوستی و همکاری منطقه ای به دلیل خستگی مردم منطقه و جهان از تداوم جنگ و بحران در منطقه،
- ◇ توان مندی جمهوری اسلامی برای ایفای نقش به عنوان یک کنشگر ارتباطی میان مناطق مختلف؛
- ◆ موقعیت ایران در شکل دهی به ساختار معنایی نظام بین الملل آینده با عنایت به فرصت های راهبردی ناشی از شرایط انتقالی،
- ◇ ترکیب خودباوری، پیام جهانی و توان مندی فرهنگی،
- ◇ دیدگاه مستقل ایران در مورد آینده نظام بین الملل و تعریف خودباورانه نقش معنایی ایران فراتر از مرزهای جغرافیایی،
- ◇ سابقه غنی فرهنگی و تمدنی و عمق و گستره خاستگاه فرهنگی ایران با برخورداری از نیروی انسانی جوان، با استعداد و تحصیل کرده در کشور،
- ◆ نقش غیرقابل حذف ایران در تحولات جاری و آینده منطقه،
- ◆ حذف برخی رقبای منطقه ای ایران و چالش های داخلی و منطقه ای قدرت های رقیب پیرامونی و شرایط دشوار آمریکا و سایر قدرت های معارض در سوریه، یمن، عراق و افغانستان،
- ◆ فرصت تبیین و ارائه عملی اعتدال به عنوان تجلی گفتمان اصیل انقلاب اسلامی در برابر موج شدید افراط گرایی در منطقه و جهان، چالش های فراروی حکومت های سکولار اسلام گرا و ضرورت تبیین الگوی بومی مردم سالاری دینی.

۳- چالش های منطقه ای و جهانی جمهوری اسلامی

- ◆ تداوم بی ثباتی در منطقه پیرامونی ایران
- ◇ تداوم بحران در خاورمیانه به عنوان کانون حادثترین و عمده ترین بحران های منطقه ای با ادامه اشغال و نقض حقوق مردم فلسطین،
- ◇ نارضایتی گسترده و بی ثباتی در اثر نبود مردم سالاری در اکثر کشورهای منطقه،
- ◇ وابستگی سیاسی و نظامی بیش از حد برخی از کشورهای منطقه به آمریکا و دریافت میلیارد ها دلار تسلیحات مرگبار از آن کشور،
- ◇ اعتقاد بسیاری از کنشگران منطقه به بازی با حاصل جمع صفر،
- ◇ تداوم فعالیت گروه های تروریستی و افراطی در منطقه و تداوم حمایت برخی کشورهای منطقه از گروه های تکفیری و سلفی،

◇ بحران تروریسم، افراطی‌گری و مواد مخدر به دلیل تأثیرات منطقه‌ای ادامه بحران در افغانستان و مداخله آمریکا و حضور نیروهای ناتو،

◆ تلاش آمریکا، رژیم صهیونیستی و برخی کشورهای منطقه برای احیای مجدد ایران هراسی، اسلام هراسی و شیعه هراسی و امنیتی سازی جمهوری اسلامی ایران،

◆ تلاش رژیم صهیونیستی برای نزدیکی به کشورهای منطقه علیه ایران،

◆ تلاش برای تضعیف اهرم های راهبردی ایران در برخی کشورهای منطقه،

◆ تشدید اختلافات ایران با کشورهای جنوب خلیج فارس،

◆ غیبت ایران در سازوکارهای امنیتی منطقه در خلیج فارس، اوراسیا و جهان عرب؛

ج- سیاست خارجی دولت یازدهم

۱- گفتمان اعتدال

با ارزیابی شرایط جهانی و فرصت ها و چالش های فراوری جمهوری اسلامی ایران، دولت یازدهم «گفتمان اعتدال» را اساس عمل خود در سیاست خارجی قرار داد.

◆ این گفتمان بر مبنای حرکت واقع بینانه، خودباورانه، متوازن و هوشمندانه از «تقابل» به «گفتگو، تعامل سازنده و تفاهم» بر اساس اصول «عزت، حکمت و مصلحت» طراحی شده بود.

◆ عناصر گفتمان اعتدال عبارتند از:

◇ واقع بینی بر مبنای شناخت نظام بین الملل، شناخت ظرفیت ها و توانمندی های ملی، و پرهیز از تخفیف و یا بزرگنمایی دیگران؛

◇ خودباوری با اتکا به توانمندی های مادی و معنایی کشور، عقلانیت و خرد جمعی، شجاعت و ابتکار عمل در سیاست خارجی، استقامت در پاسداری از ارزش ها و آرمان ها، صلح طلبی و عدالت خواهی؛

◇ آرمان گرایی و باور به اهداف و ارزش های والای انقلاب اسلامی،

◇ توازن در آرمان و واقعیت، و اهداف ملی و فراملی، و نیز تناسب بین اهداف و ابزار؛ و

◇ تعامل سازنده و مؤثر بر اساس تعامل و گفتگو از جایگاه برابر، احترام و منافع متقابل، کاستن از خصومت ها، و تنش زدایی و اعتماد سازی متقابل.

◇ در چارچوب گفتمان اعتدال، دولت یازدهم رویکردهای زیر را راهنمای عمل خود در سیاست خارجی قرار داد:

◇ تقویت امنیت ملی و رفع تهدیدات خارجی،

◇ تعامل سازنده و مؤثر با جهان،

◇ ارتقای اعتبار و افزایش احترام و عزت جمهوری اسلامی ایران،

◇ رفع تنش های غیرضرور در روابط خارجی،

◇ بهره‌گیری مناسب از ظرفیت‌ها، توانمندی‌ها و فرصت‌ها،

- ◇ محور قرار دادن اقتصاد و توسعه ملی،
- ◇ خنثی‌سازی اسلام ستیزی، شیعه ستیزی و ایران هراسی،
- ◇ تقویت فهم مشترک و اجماع داخلی،
- ◇ تلاش برای اعمال مدیریت منسجم، هماهنگ و موثر بر روابط خارجی کشور.

۲- دستاوردهای دیپلماسی دولت یازدهم

- ◆ عبور از بحران هسته ای و شکست محاصره سیاسی و اقتصادی کشور
- ◇ شناسایی رسمی برنامه هسته‌ای ایران توسط شورای امنیت، لغو تمامی قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد و شورای حکام آژانس علیه برنامه هسته‌ای ایران، و پایان دادن به پرونده اتهامات سنگین مربوط به ابعاد نظامی برنامه هسته ای ایران،
- ◇ حفظ کامل صنعت هسته ای ایران شامل فناوری، تحقیق و توسعه، تاسیسات و نیروی انسانی به خصوص در دو حوزه کلیدی آب سنگین و غنی سازی،
- ◇ آزاد شدن میلیاردها دلار از دارایی‌های بلوکه شده ایران در بانک‌های خارجی، رفع بسیاری از تحریم ها در حوزه های کلیدی انرژی، حمل و نقل، بانکی و مالی و ...
- ◇ باز شدن فضای بین‌المللی کشور و خارج شدن ایران از «بن‌بست راهبردی» و «انزوای تحمیلی»،
- ◇ تثبیت نظام جمهوری اسلامی ایران در فضای بین‌الملل به‌عنوان یک کنشگر تعامل‌گرا و مسئولیت‌پذیر و آشکار شدن قدرت دیپلماسی و ابتکار عمل ایران در قبال قدرت‌های بزرگ،
- ◇ شکست و انزوای رژیم صهیونیستی در مانع‌تراشی مقابل توافق هسته‌ای،
- ◆ حضور فعال و تعیین کننده در مدیریت بحران های منطقه ای،
- ◇ حضور فعال و تأثیرگذار پس از یک دوره چندین ساله حذف از صحنه بین‌المللی در مورد موضوعات منطقه ای منجمله حضور قدرتمند و مشارکت فعال در گفتگوهای صلح مربوط سوریه و ایجاد روند آستانه،
- ◇ کمک به حل و فصل بحران سیاسی و انتخاب رئیس‌جمهور جدید در لبنان،
- ◇ پشتیبانی از محور مقاومت و جلب حمایت بین‌المللی از آن،
- ◇ تلاش برای ایجاد اجماع جهانی علیه تروریسم تکفیری،
- ◆ محور قرار دادن اقتصاد و توسعه ملی با تکیه بر لوازم اقتصاد مقاومتی
- ◆ ارتقای امنیت ملی و توانمندی های دفاعی کشور
- ◇ از بین رفتن بیشتر زیرساخت های حقوقی، سیاسی و اقتصادی تهدید علیه کشور، خارج شدن ایران از ذیل فصل هفت منشور ملل متحد و تعدیل مصوبات و حذف کامل تهدیدات شورای امنیت پیرامون آزمایش‌های موشکی ایران،
- ◇ گشایش در تامین نیازهای دفاعی کشور منجمله دریافت سامانه دفاعی پیشرفته اس-۳۰۰ از روسیه پس از چندین سال تعلل،

◆ ایجاد توازن و تعادل در سیاست خارجی از طریق تنوع بخشی به روابط خارجی کشور با همه مناطق جغرافیایی و بلوک‌های سیاسی.

۳- چالش‌های باقی مانده

علی‌رغم موفقیت‌های قابل‌توجه در دستیابی به بسیاری از اهداف، جمهوری اسلامی ایران در چهار سال گذشته در برخی از حوزه‌های سیاست خارجی به قدر کفایت به اهداف خود نائل نگردیده و با درجاتی از عدم موفقیت مواجه بوده است. این ناکامی‌ها به دلیل وجود موانع یا چالش‌هایی بوده است که در دو حوزه خارجی و داخلی در مقابل سیاست خارجی قرار داشته‌اند.

◆ چالش‌ها در حوزه خارجی

◇ نابسامانی فزاینده در نظام سیاسی آمریکا و گسترش رقابت‌های درونی و اتخاذ سیاست‌های افراطی و ساده لوحانه مبتنی بر تهدید، تحریم، باج خواهی و مقابله با جمهوری اسلامی ایران برای سرپوش گذاشتن بر اختلافات داخلی و معضلات خارجی در آمریکا،

◇ عناد دولت جدید آمریکا و رژیم صهیونیستی و برخی کشورهای منطقه با برجام و تلاش برای نابودی و یا از بین بردن تأثیرات مثبت سیاسی، اقتصادی و امنیتی برجام برای کشور،

◇ تلاش یکپارچه محافل تندرو در آمریکا، رژیم صهیونیستی و برخی کشورهای منطقه برای بازگرداندن فضای ایران هراسی، شیعه هراسی و امنیتی سازی مجدد ایران از طریق موضوعات منطقه‌ای،

◇ تنش در روابط با همسایگان جنوبی به دلیل سیاست‌های مخرب رژیم سعودی،

◇ ایجاد فضای سنگین عدم اعتماد در منطقه به واسطه سیاست‌های مسموم فرقه‌گرایی و اختلاف افکنی،

◇ تداوم و پیچیدگی بحران‌های منطقه‌ای به دلیل کثرت کنشگران و سیاست‌های خطرناک کشورهای منطقه و فرامنطقه‌ای،

◇ گسترش افراط‌گرایی و تروریسم در منطقه،

◇ موج اختلاف و جدایی طلبی در داخل کشورهای منطقه و تنازع بین آنها؛

◆ چالش‌ها در حوزه داخلی

◇ فقدان درک مشترک و اجماع داخلی در حوزه سیاست خارجی و فرصت‌ها و چالش‌ها،

◇ تصمیم‌گیری نامتمرکز و نامنسجم در برخی موضوعات سیاست خارجی و اعمال سیاست‌های موازی،

◇ غلبه گاه و بیگاه منافع جناحی بر منافع ملی، به ویژه در سطح رسانه‌ها و حتی رسانه ملی،

◇ سیاست‌های متفرق و بعضاً متعارض در حوزه‌های اقتصادی و امنیتی،

◇ اقدامات و سخنان متضاد یا خنثی‌کننده در موضوع واحد توسط افراد و دستگاه‌های رسمی،

◇ اقدامات تخریبی گروه‌های خودسر در داخل کشور همچون حمله به سفارت و سرکنسولگری عربستان که تبعات منفی

آن برای سیاست‌های جهانی و منطقه‌ای جمهوری اسلامی غیرقابل اندازه‌گیری است.

د- اهداف اجرایی و عملیاتی بر اساس اسناد بالادستی در پرتو تحولات جهانی و شرایط ایران

◆ ارتقای جایگاه ایران و ایرانی در صحنه جهانی،

- ◆ توسعه پیوندهای راهبردی و گسترش همکاری و مشارکت با کشورهای منطقه و جهان و تنوع‌بخشی و تقویت پیوندهای همه‌جانبه با کشورهای هدف در جهان به ویژه کشورهای منطقه، همسایگان و قدرت‌های نوظهور،
- ◆ تنش زدایی، بازسازی و اصلاح تعاملات با قدرت‌های مؤثر بین‌المللی در جهت منافع ملی،
- ◆ عادی‌سازی و بهبود روابط با کشورهای منطقه به ویژه همسایگان،
- ◆ تقویت روابط با شرکای سنتی در اروپا و آسیا،
- ◆ حمایت از پیشرفت و توسعه اقتصادی در اجرای سیاست‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی،
- ◆ کمک به توسعه صادرات غیر نفتی، خدمات فنی و مهندسی و جذب سرمایه، فن‌آوری و گردشگر خارجی،
- ◆ جلب حمایت و سرمایه‌های ایرانیان خارج از کشور،
- ◆ حفظ برجام و تعمیق و نهادینه‌سازی دستاوردهای سیاسی، امنیتی و اقتصادی برجام،
- ◆ جلوگیری از شکل‌گیری مجدد تحریم‌های بین‌المللی و تلاش برای حذف و ناکارآمدسازی تحریم‌های باقیمانده آمریکا و اروپا،
- ◆ جلوگیری از احیای طرح آمریکایی - صهیونیستی امنیتی کردن ایران در نظام بین‌الملل،
- ◆ تأثیرگذاری سازنده بر روند تحولات جهانی به ویژه در حوزه‌های مبارزه با تروریسم و افراط‌گرایی و جلوگیری از اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی،
- ◆ تقویت نقش الهام‌بخشی ایران از طریق تبیین نگاه مبتنی بر مردم‌سالاری دینی.

۵- راهبردها

۱- راهبردهای کلان

راهبرد کلان سیاست خارجی، تفاهم و اجماع در سطح ملی و اعتدال‌گرایی، همکاری و تعامل سازنده و تأثیرگذار در روابط خارجی براساس رویکرد عزت، حکمت و مصلحت می‌باشد. راهبرد مزبور در راستای دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز و سایر اسناد بالادستی، تقویت امنیت ملی، رفع تهدیدات خارجی، محوری قرار دادن اقتصاد و توسعه ملی در روابط خارجی، جلوگیری از احیای برنامه اسلام‌ستیزی و ایران‌هراسی در جهان و به ویژه منطقه، ارتقای اعتبار و افزایش احترام و عزت ایران در سطح منطقه و جامعه بین‌المللی و جهان در حال‌گذار تعریف می‌شود. بر این اساس راهبرد کلان سیاست خارجی در محورهای ذیل دسته‌بندی می‌شود:

- ◆ تلاش در جهت ایجاد نظام برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری متمرکز و منسجم در سیاست خارجی،
- ◆ تقویت فهم مشترک و اجماع داخلی در حوزه سیاست خارجی از طریق تعامل فعال و مؤثر با مجلس شورای اسلامی، دانشگاه‌ها و مؤسسات مطالعاتی،
- ◆ طراحی مبتنی بر امنیت ملی، منافع ملی و پیشرفت اقتصادی در عرصه روابط و سیاست خارجی،
- ◆ فرصت‌سازی، تهدید زدایی و جلوگیری از افزایش تنش در حوزه‌های منافع حیاتی،
- ◆ شناسایی مستمر تهدیدها و فرصت‌ها به منظور استفاده و بهره‌گیری به موقع از فرصت‌ها و تبدیل تهدید به فرصت و

یا مقابله با آن با هدف تأمین امنیت و منافع ملی،

- ◆ برقراری، تقویت و تعمیق مناسبات دوجانبه و چندجانبه در جهت تحکیم امنیت ملی، پیشبرد منافع ملی، کمک به اقتصاد ملی و معیشت مردم و ارتقای اقتدار، شأن، موقعیت و نقش کشور در منطقه و نظام بین الملل،
- ◆ تعامل فعال با کشورها و نهادهای مؤثر در اقتصاد جهانی و بنگاه های بزرگ اقتصادی جهت توسعه، تحکیم و تثبیت مناسبات اقتصادی، جذب سرمایه های خارجی، گسترش بازارهای صادرات کالا و خدمات، دسترسی به علم و فن آوری نوین، افزایش قدرت رقابتی ایران و تبدیل مناسبات تجاری به همکاری های بلندمدت اقتصادی،
- ◆ کمک به افزایش قدرت مقاومت و کاهش آسیب پذیری اقتصاد کشور و اطمینان از هماهنگی تمامی اقدامات کلیه دستگاه های اجرایی در زمینه روابط خارجی،
- ◆ مشارکت فعال و هدفمند در تأمین ثبات و امنیت بین المللی و منطقه ای و مدیریت چالش ها و بحران ها به منظور ارتقای اعتبار جهانی، تأمین منافع و امنیت ملی و مقابله نظری و سیاسی با ساختار قدرت محور جهانی و یک جانبه گرایی،
- ◆ تقویت روند چندجانبه گرایی، ائتلاف سازی سیاسی با کشورهای همسو و مشارکت فعال در شکل دهی هنجارها و قواعد منطقه ای و جهانی براساس منافع ملی و ارزش های اسلامی،
- ◆ حمایت از حقوق فردی و جمعی ایرانیان در خارج از کشور، تقویت هویت ایرانی - اسلامی و ایجاد زمینه های لازم جهت مشارکت آنان در توسعه ملی،
- ◆ دفاع از حقوق انسان ها به ویژه مسلمانان و ملت های مظلوم به ویژه مردم فلسطین و جلوگیری از نفوذ و رسوب رژیم صهیونیستی در منطقه، کشورهای اسلامی و نهادهای بین المللی،
- ◆ ترویج فرهنگ و تمدن ایرانی در جهان، به ویژه حوزه جغرافیایی ایران بزرگ با هدف همگرایی و ارتقای هویت ایرانی،
- ◆ بهره گیری از ظرفیت های دینی و فرهنگی جهت توسعه و تعمیق هویت اسلام راستین.

۲- راهبردهای عملیاتی

- راهبردهای عملیاتی برای دستیابی به اهداف کوتاه مدت و میان مدت که بر اساس شرایط جهانی و موقعیت و جایگاه جمهوری اسلامی ایران طراحی شده اند در محورهای ذیل قابل دسته بندی است:
- ◆ تعامل و همگرایی با کشورهای همسایه، منطقه و جهان اسلام
 - ◇ اعتمادسازی با همسایگان و تعیین تکلیف موضوعات اولویت دار با همسایگان بر مبنای اصول شناخته شده حقوقی، و با هدف حفظ تمامیت ارضی و منافع کشور و مبارزه با افراط و تروریسم،
 - ◇ گسترش شبکه های همکاری دو جانبه و چندجانبه سیاسی، امنیتی، اقتصادی و فرهنگی درون و فرامنطقه ای برای ایجاد محیط سیاسی و امنیتی با ثبات و پایدار در منطقه،
 - ◇ ایجاد پیوندهای اقتصادی و سیاسی امنیتی پایدار دو و چندجانبه از طریق شناسایی پروژه های مشترک اقتصادی، فرهنگی و سیاسی،
 - ◇ ایجاد نهادهای منطقه ای به ویژه مجمع گفتگوی منطقه ای در خلیج فارس،

- ◇ ممانعت از شکل‌گیری تهدیدات منطقه‌ای علیه ایران،
- ◇ خنثی‌سازی اهرم‌های آمریکا و رژیم صهیونیستی در مدیریت روابط کشورها و نهادهای چندجانبه با ایران،
- ◇ تلاش برای ایجاد جبهه واحد منطقه‌ای در مبارزه با تروریسم،
- ◇ تعامل با کشورهای اسلامی در جهت حمایت از جریان‌های تقریبی و وحدت‌آفرین،
- ◇ همکاری با جهان اسلام در مقابله با صهیونیسم و حمایت از مقاومت و فلسطین و بازگرداندن موضوع فلسطین به عنوان موضوع اول جهان اسلام،
- ◇ گسترش روابط مردمی در منطقه،
- ◇ استفاده از دیپلماسی پارلمانی و تقویت مناسبات پارلمانی دوجانبه و چندجانبه؛
- ◆ اقتصاد محور نمودن سیاست خارجی
- ◇ تجمیع و تمرکز کلیه عوامل ارتقا دهنده روابط اقتصادی خارجی در وزارت امور خارجه،
- ◇ پیوند زدن منافع روابط خارجی فعالان اقتصادی، بنگاه‌ها و دستگاه‌های اقتصادی با منافع ملی،
- ◇ تسهیل شناخت و ارتباطات فعالان، بنگاه‌ها و دستگاه‌های اقتصادی با ظرفیت‌ها و فرصت‌های اقتصادی جهان،
- ◇ کمک به گشودن بازارهای رقابتی جهان در حوزه‌های سرمایه، فن‌آوری و صادرات بر روی فعالان اقتصادی کشور،
- ◇ حمایت قاطع و متوازن حقوقی و امنیتی از فعالان اقتصادی خارجی و تلاش در جهت ثبات در قوانین و تفسیر قوانین به ویژه در حوزه سرمایه‌گذاری و تجارت،
- ◇ کمک به ایجاد سامانه‌ای برای فعالان اقتصاد خارجی کشور در جهت افزایش توان رقابتی بنگاه‌های اقتصادی کشور در بازارهای جهانی و جلوگیری از رقابت‌های مخرب آنان،
- ◇ رصد برنامه‌های تحریم و افزایش هزینه برای تحریم‌کنندگان، مدیریت مخاطرات اقتصادی از طریق تهیه طرح‌های واکنش هوشمند، فعال، سریع و به‌هنگام در برابر مخاطرات و اختلال‌های داخلی و خارجی،
- ◇ اصلاح ساختار و اولویت‌بخشی به تسهیل روابط اقتصادی خارجی در صف و ستاد وزارت امور خارجه؛
- ◆ تقویت دیپلماسی اقتصاد مقاومتی
- ◇ تسهیل ارتقای جایگاه جهانی کشور در اقتصاد دانش‌بنیان و افزایش سهم تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش‌بنیان و دستیابی به رتبه اول اقتصاد دانش‌بنیان در منطقه،
- ◇ اتخاذ دیپلماسی مؤثر انرژی با هدف ارتقای نقش مدیریتی ایران در امنیت، تولید و انتقال انرژی،
- ◇ حمایت از ورود به بازارهای جهانی برای صادرات کالا و خدمات فنی و مهندسی و تسهیل گسترش خدمات تجارت خارجی،
- ◇ تسهیل تأمین مالی و جذب سرمایه، فن‌آوری و گردشگر از کشورهای قدرتمند اقتصادی و علمی غیرمتخاصم،
- ◇ بسترسازی برای همکاری و همگرایی‌های تدریجی دو یا چندجانبه اقتصادی در زمینه‌های اطلاعات، انرژی، تجارت و ترانزیت کالا،

- ◇ تلاش برای بهبود رتبه های اعتباری کشور در سطح جهانی،
- ◇ ایجاد زمینه های لازم برای حضور بخش غیردولتی در کشورهای منطقه و کشورهای جنوب غربی آسیا به ویژه کشورهای همسایه و اسلامی و اروپا و آمریکای لاتین در چهارچوب سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی،
- ◇ تنوع بخشی پیوندهای اقتصادی با کشورهای منطقه
- فعال سازی و تقویت مسیرها و کریدورهای ارتباطی متنوع با همسایگان، افزایش مبادلات تجاری و سرمایه گذاری مشترک و متقابل در منطقه،
 - باز تعریف نقش سازمان همکاری اقتصادی (اگو) در گسترش پیوندهای اقتصادی با همسایگان،
 - پیگیری حرکت جمعی کشورهای ساحل دریای خزر در توسعه پیوندها و همکاری های اقتصادی،
 - تعمیم و توسعه مدل مذاکرات تجاری با اوراسیا به دیگر سازمان های منطقه ای و جهانی جهت دستیابی به قراردادهای تجارت ترجیحی و آزاد،
- ◇ تعمیق و توسعه روابط اقتصادی با قدرت های نوظهور و اقتصادهای بزرگ آسیا، تسهیل توافق با کشورهای اروپایی در پروژه های بزرگ اقتصادی در کشور و توجه به ظرفیت های اقتصادی بازارهای جدید به ویژه آفریقا؛
- ◆ تقویت نقش بین المللی جمهوری اسلامی ایران
- ◇ برنامه ریزی عملیاتی و هدفمند برای جلوگیری از احیای پروژه اسلام هراسی، ایران هراسی و امنیتی سازی جهانی جمهوری اسلامی ایران،
- ◇ پیشگیری از شکل گیری مجدد اجماع و اتخاذ تصمیمات بین المللی علیه کشور،
- ◇ صیانت از وجهه بین المللی جمهوری اسلامی ایران در رابطه با موضوعات حقوق بشری از طریق رصد و پایش وضعیت حقوق بشر در عرصه بین المللی، پاسخ متناسب به ادعاهای بی پایه آنان و گسترش حقوق بشر اسلامی با همکاری دستگاه های ذی ربط،
- ◇ تداوم گفتگوهای حقوق بشری با کشورها به منظور معرفی دیدگاه اسلام نسبت به موضوع حقوق بشر و از بین رفتن قطعنامه ها و تحریم های ناعادلانه حقوق بشری،
- ◇ شناسایی، تقویت و تولید فرصت ها، ظرفیت ها، مزیت های نسبی، و توانمندی های کشور برای حضور فعال در عرصه منطقه ای و جهانی با استفاده از ابزارهای نوین؛
- ◆ تقویت روابط با قدرت های جدید و نوظهور
- ◇ ارتقا و مدیریت روابط با روسیه، چین و هند در جهت منافع ملی،
 - ◇ دوسویه کردن و همه جانبه سازی روابط،
 - ◇ ارتقا و تقویت همه جانبه روابط بر اساس مصالح و منافع متقابل،
 - ◇ تقویت روابط با سایر قدرت های نوظهور و در حال رشد؛
- ◆ تقویت روابط با کشورهای صنعتی اروپا و آسیا

◇ گسترش روابط سیاسی و تبدیل روابط تجاری به طرح‌ها و پیوندهای درازمدت اقتصادی با کشورهای پیشرفته صنعتی بر اساس اصل سود و منافع دو سویه،

◇ خارج کردن موضوعات غیرضرور، انحرافی و نامربوط از دستور کار روابط با بهره‌گیری از موضوعات و نگرانی‌های مشترک،

◇ تقویت روابط با اتحادیه اروپایی در حوزه‌های مختلف دوجانبه، منطقه‌ای و بین‌المللی،

◇ همکاری نزدیک با اتحادیه اروپایی و سایر شرکای پیشرفته صنعتی در مقابله با سیاست‌های تخریبی آمریکا در اجرای برجام؛

◆ مدیریت تنش با آمریکا

◇ مقابله با سیاست‌ها و تلاش‌های آمریکا در احیای فضای امنیتی علیه ایران، بازگرداندن ایران هراسی و منزوی ساختن ایران در مجامع بین‌المللی و رسانه‌های جهانی،

◇ تدوین نقشه راه مقابله مستمر با تلاش آمریکا برای جلوگیری از بهره‌برداری کامل ایران از برجام،

◇ گرفتن ابتکار عمل از آمریکا در حوزه‌های مختلف دوجانبه و مهار تنش و جلوگیری از بروز تنش‌های غیرضرور در روابط دو کشور،

◇ برنامه ریزی هدفمند برای استفاده از کلیه ظرفیت‌های سیاسی رسمی و غیررسمی جهت کاستن تدریجی ظرفیت‌های خصومت‌سازی آمریکا،

◆ حمایت همه‌جانبه از حقوق ایرانیان خارج از کشور و جلب مشارکت آنها در توسعه و پیشرفت کشور،

◆ بهره‌گیری حساب‌شده، برنامه‌ای، هماهنگ و موثر از دیپلماسی دوجانبه، چندجانبه، عمومی، اقتصادی، فرهنگی، پارلمانی، دفاعی، امنیتی و غیررسمی در جهت نیل به اهداف توسعه و امنیت کشور،

◆ بهره‌برداری از دیپلماسی عمومی و روش‌ها و ابزارهای نوین و کارآمد اطلاع‌رسانی در گستره فرامرزی برای تبیین دیدگاه‌های جمهوری اسلامی ایران در ابعاد گفتمانی و معنایی و ارتقای جایگاه ایران در افکار عمومی جهان،

◆ استفاده منسجم و هدفمند از کلیه ابزارها و روش‌های مکمل دیپلماسی و توجه ویژه به جامعه مدنی، رسانه‌ها، شبکه‌ها و سازمان‌های غیردولتی به ویژه در فضای مجازی،

◆ احیای جایگاه وزارت امور خارجه در چرخه سیاست‌سازی، سیاست‌گذاری و اجرای سیاست‌های مصوب، و یکپارچه‌سازی و انسجام برنامه‌ای و مدیریت سیاست خارجی

◇ نظام دادن به تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری در حوزه سیاست خارجی و ایجاد سازوکار قانونی پیشگیری از مداخله و اظهار نظر مقامات غیرمسئول در مسایل سیاست خارجی،

◇ ارتقای ظرفیت ساختاری و چابک‌سازی و افزایش انگیزه دستگاه دیپلماسی برای حضور فعال و هدفمند در سیاست‌سازی و اجرای سیاست خارجی و استقرار نظام شایسته‌سالاری در جذب و استفاده از سرمایه‌های انسانی،

◇ اعتماد به نفس، برنامه ریزی هوشمندانه، اجتناب از تصمیمات و حرکات شتابزده، اتکا بر خرد جمعی و تلاش برای اجماع سازی ملی،

◇ ابتکار عمل و پیشگیری از تحمیل شرایط داخلی، منطقه ای و بین المللی بر تصمیم گیری ها،

◇ صداقت با مسئولین و درست کاری و راستگویی در ارتباط با مردم و تنظیم و تعدیل مطالبات عمومی بر مبنای واقعیت ها.

و- دورنمای شرایط روابط خارجی در پایان دولت دوازدهم

در شرایط سیال جهان در حال گذار کنونی، به دلیل تکثر کنشگران و ابزارها، عوامل گوناگون و بعضا ناشناخته ای تحولات روابط خارجی را رقم می زنند که بسیاری از آنها در اختیار طراحان و تصمیم گیرندگان هیچ کشور و یا حتی مجموعه کشورها در جامعه جهانی نیست. بر همین مبنا برنامه دولت باید به شدت پویا و منعطف بوده و توان واکنش فوری در برابر رویدادهای غیرقابل پیش بینی را داشته باشد. در بازطراحی ساختار وزارت امور خارجه، ضمن چابک سازی و پاسخگویی به نیازهای جدید (منجمله تقویت دیپلماسی اقتصادی) ساختارهای مناسبی برای پایش روندها و تحولات و پاسخگویی سریع به رویدادهای غیرقابل پیش بینی منظور شده است.

بر اساس برنامه سیاست خارجی، به یاری خدا و با هماهنگی و انسجام داخلی، در پایان دولت دوازدهم روابط با کشورهای همسایه گسترش و در موارد ضروری اصلاح شده، سازوکاری برای گفتگوی منطقه ای در خلیج فارس توافق و اجرا گشته، طراحی های مشترک و اقدام هماهنگ برای بهره برداری بهینه از فرصت ها و مقابله مشترک و هم افزا با چالش هایی از قبیل افراط، فرقه گرایی و خشونت عملیاتی گشته، گام های متقابل اطمینان ساز در حوزه های مورد توافق کشورهای منطقه اتخاذ شده و پیوندهای گسترده تر اقتصادی، محیط زیستی، فرهنگی و مردمی نهادینه خواهد شد. با پیگیری هوشمندانه و هدفمند اجرای برجام در جهت منافع ملی و جلوگیری از اقدامات تخریبی مخالفین، محدودیت های بیشتری طبق برنامه زمان بندی شده برجام، قبل از پایان دولت دوازدهم به صورت قانونی و خودکار رفع شده، با ایجاد اطمینان از کارآمدی برجام در فضای اقتصادی بین المللی و اتخاذ اقدامات ضروری برای روزآمد کردن نظام بانکی، موانع روانی - عموماً غیرتحریمی - برای بهره برداری جدی تر از بازارهای مالی و سرمایه بین المللی رفع خواهد شد و با تلاش دانشمندان ایرانی با بهره برداری از پیشرفته ترین فن آوری جهانی، صنعت هسته ای در حوزه راکتور تحقیقاتی اراک و برنامه تحقیق و توسعه دستاوردهای قابل ملاحظه ای خواهد داشت. با تمرکز بر دیپلماسی اقتصادی و با ایجاد انسجام، هماهنگی و هدفمندی لازم در روابط خارجی فعالان اقتصادی، زمینیه برای حضور مؤثر و هوشمندانه اقتصاد کشور در زنجیره ارزش جهانی فراهم شده و آثار این توفیق در جذب سرمایه و فن آوری و افزایش صادرات غیرنفتی و خدمات فنی و مهندسی و در نتیجه کمک به تولید و اشتغال مؤثر فراهم خواهد شد.

هر توفیقی در گرو توکل به قدرت لایتناهی پروردگار به عنوان تنها قدر قدرت جهان هستی، توسل به معصومین و آموزه های ایشان، پیروی از مقام معظم رهبری، خودباوری، انسجام و همدلی داخلی، همراهی و همکاری همه نهادهای دولتی، مردمی و خصوصی و باور و اعتماد به مردم به عنوان مهمترین پشتوانه امنیت و پیشرفت کشور است. بمنه و کرمه.

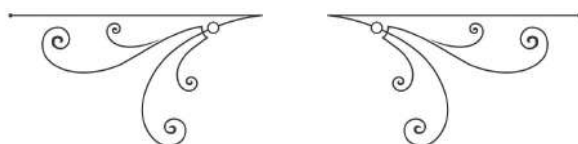

برنامه

جناب آقای مهندس محمد جواد آذری جهرمی

وزیر پیشنهادی

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

مرداد ۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۱	سوابق علمی، تخصصی و اجرایی
۱	مشخصات فردی
۱	تحصیلات
۱	سوابق اجرایی
۱	سایر مسئولیت‌ها
۲	مطالعات و پژوهش‌ها
۲	تخصص‌های مرتبط
۲	سایر ویژگی‌ها
۳	خلاصه عملکرد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در بخش ICT در دولت یازدهم
۳	الف: زیرساخت‌ها
۳	ب: دسترسی
۴	ج: برنامه آینده تا پایان دولت
۵	رویکردها و برنامه
۵	۱. مقدمه
۵	۲. بررسی تحولات جهانی ارتباطات و فناوری اطلاعات
۸	۳. تحلیل وضع موجود بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در ایران
۸	۱،۳. تحلیل عوامل درونی
۸	۱،۱،۳. تحلیل متغیرهای اقتصادی
۱۰	۲،۱،۳. تحلیل شاخص‌های کلیدی بخش
۱۰	۳،۱،۳. تحلیل عوامل بحرانی موفقیت (CSFs)
۱۰	۲،۳. تحلیل ذینفعان
۱۱	۳،۳. تحلیل عوامل محیطی
۱۲	۴،۳. بررسی اسناد بالادستی مرتبط با بخش
۱۴	۵،۳. موضوعات استراتژیک
۱۴	۴. برنامه چهار ساله وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

۱۴	چشم انداز	۱,۴
۱۴	استراتژی کلان	۲,۴
۱۴	اهداف کلان استراتژیک	۳,۴
۱۵	راهبردها	۴,۴
۱۵	اهداف خرد استراتژیک	۵,۴
۱۶	سیاست های اجرایی	۶,۴

سوابق علمی، تخصصی و اجرایی

مشخصات فردی

- نام و نام خانوادگی: محمد جواد آذری جهرمی
- متولد سال ۱۳۶۰ - جهرم
- در خانواده مذهبی وفادار به آرمان‌های اسلام، ایران و انقلاب با تقدیم یک شهید و یک جانباز

تحصیلات

- دانش آموخته مهندس برق قدرت دانشگاه صنعت آب و برق

سوابق اجرایی

- معاون وزیر، رئیس هیات مدیره و مدیرعامل شرکت ارتباطات زیرساخت / ۱۳۹۵ تاکنون
- عضو هیات مدیره شرکت ارتباطات زیرساخت / ۱۳۹۳-۹۵
- عضو غیر موظف هیات مدیره شرکت خدمات ارتباطی رایتل / ۱۳۹۳-۹۵
- مدیرکل امنیت سیستم‌های ارتباطی در سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی / ۱۳۸۸-۹۳

سایر مسئولیت‌ها

- عضو کمیسیون عالی تنظیم مقررات شورای عالی فضای مجازی
- عضو کمیسیون عالی ارتقای تولید محتوای شورای عالی فضای مجازی
- عضو ناظر کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات رادیویی
- رئیس پدافند غیرعامل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
- رئیس کمیته ارتباطات ستاد بحران کشور
- مجری طرح اجرای وظایف صیانتی و اجتماعی و فرهنگی در خصوص ارتباطات و فناوری اطلاعات
- مسئول کمیسیون مشترک ICT ایران و عراق
- مسئول کمیسیون مشترک ICT ایران و روسیه
- نماینده جمهوری اسلامی ایران در اجلاس APT

- رئیس کمیته ارتباطات اربعین در وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
- دبیر برگزاری جشنواره ملی کیفیت فاوا
- دبیر همایش بینالمللی ایران کانکت ۲۰۱۶

مطالعات و پژوهش‌ها

- بررسی مدل‌های اقتصادی ترانزیت ارتباطات بین الملل در ایران
- بررسی مدل اقتصادی شبکه ملی اطلاعات و نحوه تعرفه گذاری آن
- بررسی تغییرات اکوسیستم زیرساختی کشور در برنامه ششم توسعه کشور
- بررسی علل عدم موفقیت سرویس های بومی در عرصه فضای مجازی و راهکارهای رفع آن
- بررسی مدل‌های فنی صیانت از فرهنگ در فضای مجازی
- بررسی مدل‌های کسب درآمد و توسعه بازار در حوزه پیام رسانی بومی
- بررسی تفاوت‌های حقوقی نظام اعمال حاکمیت در ایران و سایر کشورها
- بررسی مدل توسعه شبکه های نسل ۳ و ۴ موبایل در ایران متناسب با شرایط بازار
- بررسی علل خاموشی سراسری شبکه برق کشور در سال ۱۳۸۲

تخصص‌های مرتبط

- آشنایی کامل با طراحی ، مهندسی و مدیریت شبکه های انتقال نوری
- آشنایی کامل با طراحی ، مهندسی و مدیریت شبکه های مبتنی بر IP
- آشنایی کامل با مدیریت شبکه های نسل جدید
- آشنایی با شیوه و مدل های نوین مدیریتی بخش‌های عمومی و خصوصی

سایر ویژگی‌ها

- مدیر اجرایی برتر در جشنواره شهید رجایی سال ۱۳۹۵
- اولین کاندیدای متولد پس از انقلاب پیشنهادی برای کسب مقام وزارت
- رتبه برتر کنکور مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد
- آشنایی کامل و تسلط به زبان‌های انگلیسی و عربی

خلاصه عملکرد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در بخش ICT در دولت یازدهم

الف: زیرساخت ها

- جبران عقب ماندگی های زیرساخت ICT و تکمیل برنامه پنج ساله پنجم از حدود ۱۵ درصد به ۱۰۰ درصد
- توسعه و ایجاد شبکه اصلی فیبرنوری کشور از ۵۱۴۹۷ کیلومتر به ۶۲۶۰۲ کیلومتر (۱۱۱۰۵ کیلومتر)
- توسعه شبکه انتقال کشور از ۹۰۰ گیگابیت بر ثانیه به ۱۰۰۴۱ گیگابیت بر ثانیه (۱۱ برابر)
- توسعه شبکه پهن باند داخلی از ۶۲۴ گیگابیت بر ثانیه به ۶۸۰۰ گیگابیت بر ثانیه (۱۰ برابر)
- توسعه ترانزیت ترافیک بین الملل ۱۱۶ گیگابیت بر ثانیه به ۵۵۸ گیگابیت بر ثانیه (۵ برابر)
- توسعه مراکز داده استانی از ۴ مرکز به ۱۹ مرکز
- توسعه مراکز تبادل ترافیک از ۱ مرکز به ۸ مرکز
- راه اندازی شبکه توزیع محتوا (CDN) ۷ مورد
- کاهش قیمت تعرفه سرویس های زیرساختی جهت ایجاد فضای مناسب برای تولید محتوای داخل
- تأمین امنیت شبکه و پالایش محتوای موجود با اجرای پروژه های صیانت فرهنگی - اجتماعی با بهره گیری از سامانه های پالایش هوشمند (فاز ۱ و ۲) و سامانه های مدیریتی
- شفاف سازی و اطلاع رسانی شاخص های کیفی شبکه جهت تحقق شهروندمداری
- جداسازی دروازه ارتباطات بین الملل از شبکه ملی اطلاعات
- توسعه دروازه های توزیع اینترنت بین الملل از ۱ مرکز به ۴ مرکز با رعایت کلیه الزامات امنیتی
- افزایش سرعت و کیفیت ارتباطات و مدیریت بهینه ترافیک
- ایجاد زیرساخت سامانه بانکداری الکترونیک متمرکز بومی در روستاها و نقاط کمتر توسعه یافته (سامانه سکه)

ب: دسترسی

- توسعه دسترسی پرسرعت (ثابت و سیار) از ۵,۳ میلیون مشترک به ۴۳ میلیون نفر (۸ برابر)
- تعداد شهرهای دارای نسل سوم تلفن همراه از ۴ شهر به ۹۰۰ شهر (۲۲۵ برابر)

- تعداد شهرهای دارای نسل چهارم تلفن همراه از صفر شهر به ۷۴۲ شهر
- افزایش تعداد روستاهای دارای دسترسی پرسرعت به شبکه ملی اطلاعات از صفر روستا به ۲۷۳۹۷ روستا
- افزایش ضریب نفوذ تلفن همراه از ۷۸ درصد به ۱۰۲ درصد و تلفن ثابت از ۳۶ درصد به ۳۹ درصد
- افزایش پوشش جغرافیایی پایش طیف فرکانس از ۳۷ درصد به ۶۱ درصد و پوشش باندی از ۲۶,۵ گیگاهرتز به ۱۱۰ گیگاهرتز

- تعداد خدمات نوین پستی از ۷ به ۲۴ خدمت
- بهره برداری از فاز دوم شبکه ملی اطلاعات

ج: برنامه آینده تا پایان دولت

- راه اندازی فاز سوم شبکه ملی اطلاعات
- راه اندازی رایانش ابری ملی بر بستر مراکز داده استانی
- تجهیز کلیه شهرهای کشور به نسل سوم تلفن همراه
- توسعه ۳۰۰ شهر دیگر به نسل چهارم تلفن همراه
- فراهم نمودن دسترسی پرسرعت ۴۰۰۰ روستا به شبکه ملی اطلاعات
- بهره برداری از خدمات دولت الکترونیک
- استقرار ۱۰۰۰ دستگاه عابریانک در روستاهای بالای ۷۰ خانوار کشور
- راه اندازی سامانه های پالایش هوشمند (فاز ۳)

رویکردها و برنامه

۱. مقدمه

ما در مرز یک انقلاب فناوری ایستاده ایم که روش زندگی، کار و پیوند ما با دیگران را از بنیان دگرگون می سازد. این دگرگونی در اندازه، گستردگی و پیچیدگی با هیچ یک از آزموده های پیشین بشر سنجیدنی نیست. ما هنوز نمی دانیم این پدیده چگونه نمایان می شود، ولی یک چیز روشن است، واکنش به آن باید فراگیر و یکپارچه باشد و همه کسانی که در سیاست جهانی سهم دارند، از بخش های دولتی و خصوصی تا دانشگاه ها و نهادهای مردمی را در برگیرد.

امروز و در عصر جدید انقلاب داده ها، بیش از پیش درمی یابیم که ارتباطات و فناوری اطلاعات به خودی خود هدف نهایی نیست، بلکه ایفاگر اثری واقعی در اقتصاد و جامعه می باشد. این همان موضوعی است که در نهایت متولیان امر را به داشتن یک نگاه و برنامه راهبردی مشخص در عرصه دیجیتال ملزم می نماید. در سالهای اخیر و با ظهور فناوری های عمومی، نحوه اداره حکومت، ادامه روند فعالیتی کسب و کارها، چگونگی مشارکت سیاسی شهروندان و طرز نگاه به انسجام اجتماعی بیش از گذشته دستخوش تغییر و تحول سریع و اساسی شده است و این امر ضرورت تعهد و پایبندی حداکثری تمامی ارکان نظام به اجرای صحیح و اصولی برنامه های توسعه ای با رویکرد فراگیری دیجیتالی را برای این بخش و کل کشور می طلبد تا در تکاپوی این تغییر رویکردها، مدل ها و کاربرد های توسعه ارتباطات و فناوری اطلاعات، مسیری شفاف برای قدرتمندتر شدن، در دسترس تر بودن و گسترده تر شدن و نیز افزایش رقابت، توانمند سازی توسعه و دستیابی به پیشرفت در تمام سطوح جامعه و کشور مهیا گردد. این برنامه با رویکرد فرصت محوری و استفاده حداکثری از انقلاب دیجیتالی، ضمن تحلیل وضع موجود (عوامل درونی و محیطی)، بررسی اسناد بالادستی و شناسایی موضوعات استراتژیک، نسبت به تدوین چشم انداز، استراتژی کلان، اهداف کلان، راهبردها، اهداف خرد استراتژیک و سیاستهای اجرایی تحقق آنها، اقدام نموده است.

۲. بررسی تحولات جهانی ارتباطات و فناوری اطلاعات

با کشف نیروی بخار، تولید مکانیزه بوجود آمد (انقلاب صنعتی اول) و با کشف نیروی برق، تولید انبوه (انقلاب صنعتی دوم) و با استفاده از الکترونیک و فناوری اطلاعات، تولید خودکار (انقلاب صنعتی سوم) شکل گرفت. اکنون انقلاب چهارم که بر پایه انقلاب سوم بنا می شود، انقلاب دیجیتالی است که از میانه سده پیشین آغاز شده است و با «هم آمیزی فناوری ها» شناخته می شود، به گونه ای که مرزهای میان قلمروهای فیزیکی، دیجیتالی و بیولوژیکی را برداشته و به سمت همگرایی می رود.

شتاب انقلاب دیجیتالی به صورت فزاینده (نمایی) بوده و با سه ویژگی سرعت، گستردگی و تاثیر بر ساختارها، تقریباً در همه صنعت ها و در همه کشورها دگرگونی پدید می آورد. گستردگی و ژرفای این دگرگونی ها سرآغاز دگرگونی همه ساختارهای

۲- داده های عظیم (Big DATA): این فناوری متشکل از ذخیره سازی و آنالیز پیچیده ای از انبوه اطلاعات دیجیتال است که بصورت دقیقه ای و روزانه تولید و بر روی همه بخش های اجتماع و کسب و کارها اثر می گذارد. در حال حاضر ۸ زتابایت داده در شبکه های ارتباطی جهان وجود داشته که پیش بینی ها در عصر انقلاب دیجیتالی حکایت از افزایش آن بالغ بر ۴۰ زتا بایت داده در شبکه تا سال ۲۰۲۵ می باشد.

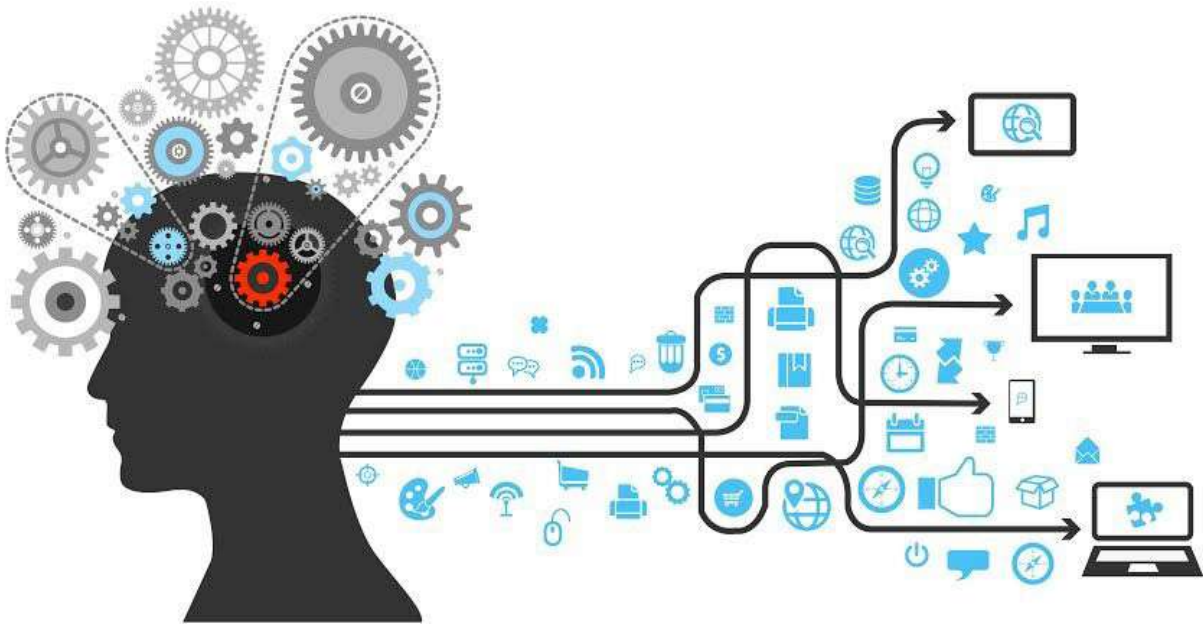
۳- رایانش ابری (Cloud Computing): با توجه به افزایش تعداد دستگاه های متصل به شبکه (IOT) و همچنین افزایش حجم داده های تولیدی (Big Data)، این فناوری مدلی جهت دسترسی های بهینه شبکه ای به منابع شبکه برای افزایش سرعت و حجم ذخیره، مدیریت و پردازش داده را فراهم می کند. که در حال حاضر معادل ۴,۷ زتا بایت داده در سال بصورت ابری مدیریت می شود که مطابق با پیش بینی ها این حجم به حدود ۲۰ زتا بایت در سال ۲۰۲۵ خواهد رسید.

۴- فناوریهای نوین موبایل (5G) این فناوری منجر به افزایش میزان سرعت و کیفیت و قابلیت تحرک داده شده و روندهای توسعه بی سیم با سرعت در سطح جهان ادامه یافته و در حال حاضر حدود ۷ میلیارد مشترک تلفن همراه وجود دارد که پیش بینی ها نشان می دهد این تعداد به ۴۸ میلیارد مشترک شامل اشخاص و ماشین در سال ۲۰۲۵ خواهد رسید.

۵- هوش مصنوعی (A.I): این فناوری به منظور تحقق همگرایی بین فناوری های فیزیکی، دیجیتالی و بیولوژیکی ایجاد شده که عبارتست است از سیستمی که می تواند از خود واکنشی نظیر واکنش هوشمند انسانی نشان دهد.

۳. تحلیل وضع موجود بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات در ایران

۱,۳. تحلیل عوامل درونی

۱,۱,۳. تحلیل متغیرهای اقتصادی

با مطالعات تطبیقی داخلی و بین المللی صورت پذیرفته و با توجه به مدل به کار گرفته شده در تدوین برنامه ششم توسعه کشور، تعریف ارتباطات و فناوری اطلاعات از منظر OECD، به عنوان یک الگوی مناسب مد نظر قرار گرفته، که مشتمل بر ۴ زیر بخش به شرح ذیل می باشد:

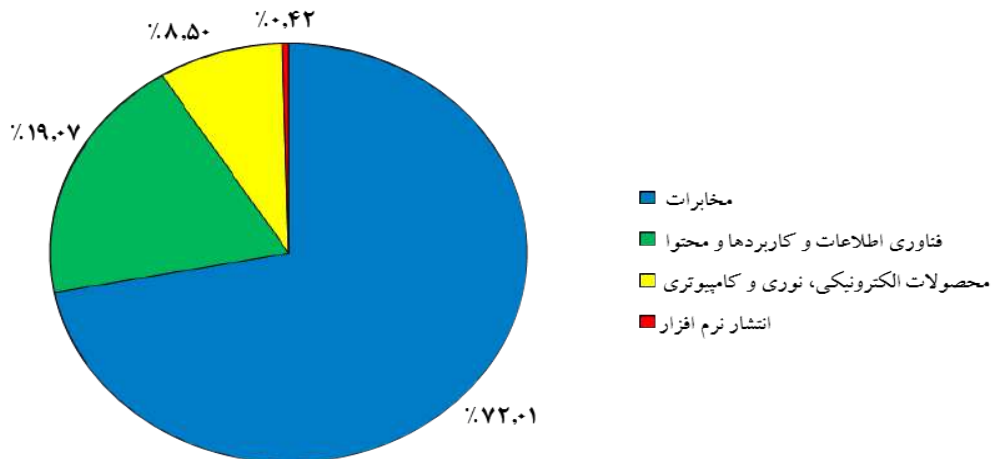
۱- محصولات الکترونیکی، نوری و کامپیوتری (Computer, electronic and optical products)

۲- مخابرات (Telecommunications)

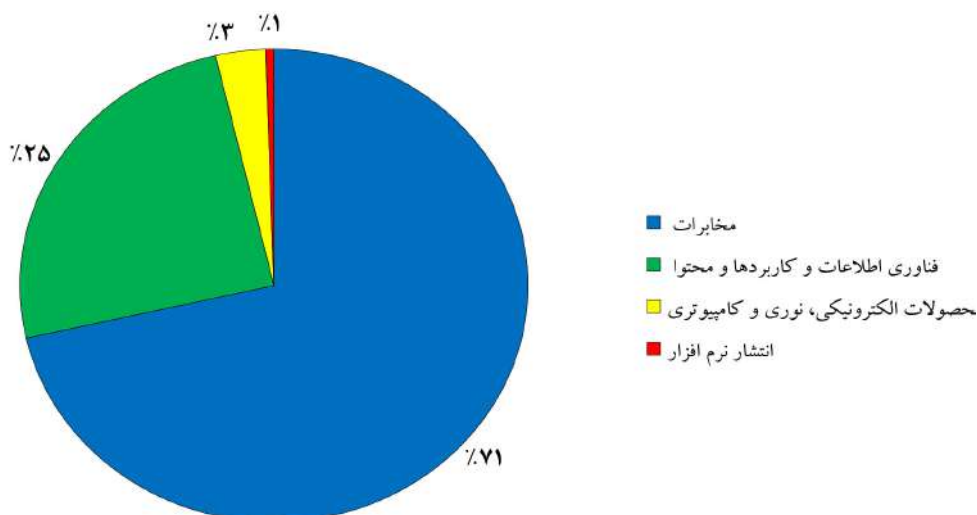
۳- انتشار نرم افزار (Software publishing)

۴- فناوری اطلاعات و کاربردها و محتوا (IT and other information services)

برآورد حجم بازار این ۴ زیر بخش در سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۳۶۰ هزار میلیارد ریال بوده که سهم هر کدام به شرح نمودار ذیل آمده است:

همانطور که مشاهده می شود در حال حاضر سهم بازار مخابرات ۷۲ درصد و سهم بازار فناوری اطلاعات و کاربردها و محتوا ۱۹ درصد از کل بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات می باشد و دو بخش دیگر مجموعاً ۹ درصد سهم بازار (۸٫۵ درصد محصولات الکترونیکی، نوری و کامپیوتری و حدود نیم درصد انتشار نرم افزار) ارتباطات و فناوری اطلاعات را در اختیار دارند. یکی از عوامل اساسی رشد اقتصادی کشورهای در حال توسعه، رشد ارزش افزوده بخش ICT و تاثیر آن در ارتقای بهره‌وری می باشد. در این برنامه برآوردی از میزان ارزش افزوده زیرگروه های مدل اتخاذی ارائه گردیده است. بر مبنای محاسبات انجام شده مطابق با نمودار زیر تا پایان سال ۱۳۹۵ سهم ارزش افزوده زیر بخش مخابرات ۷۱ درصد و سهم ارزش افزوده زیر بخش فناوری اطلاعات و کاربردها و محتوا ۲۵ درصد از کل بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات می باشد و دو زیر بخش دیگر مجموعاً ۴ درصد سهم بازار ارتباطات و فناوری اطلاعات (۳ درصد محصولات الکترونیکی، نوری و کامپیوتری و ۱ درصد انتشار نرم افزار) را در اختیار دارند.

مقایسه آماری سهم بازار و سهم ارزش افزوده مطرح شده در فوق نشان می دهد فعالیتهای زیر بخش فناوری اطلاعات و کاربردها و محتوا به دلیل پایین بودن مصارف واسط جزء فعالیتهای با ارزش افزوده بالا تلقی شده و می تواند محور اصلی توسعه بخش قرار گیرد.

۲,۱,۳. تحلیل شاخص های کلیدی بخش

بررسی شاخص های توسعه ارتباطات و فناوری اطلاعات اتحادیه بین المللی مخابراتی (IDI) و شاخص توسعه دولت الکترونیک سازمان ملل متحد (EGDI) و دو شاخص کلیدی مرتبط با پهن باند به تفکیک منطقه MENA و جهان در جدول زیر در سال ۱۳۹۵ انجام شده است.

ردیف	عنوان شاخص	واحد سنجش	عملکرد کشور	رتبه در منطقه	رتبه در جهان
۱	ICT Development Index (IDI)	مقدار	۴,۹۹	۱۶	۸۹
۲	Electronic Government Development Index (EGDI)	مقدار	۰,۴۶	۱۴	۱۰۶
۳	برآورد پهنای باند اینترنت بین الملل کشور به ازای هر کاربر اینترنت	کیلوبیت بر ثانیه	۱۵	-	-
۴	برآورد ضریب نفوذ مشترکین پهن باند (ثابت و سیار)	درصد	۴۵	-	-

۳,۱,۳. تحلیل عوامل بحرانی موفقیت (CSFs)

بر اساس بررسی های بعمل آمده و مطالعه مستندات و شواهد و نظرات خبرگان ، چهار عامل ذیل بعنوان عوامل بحرانی موجود برای توفیق در توسعه بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات می باشند:

- ۱- عدم توسعه زیربخش فناوری اطلاعات، کاربردها و محتوای بومی متناسب با توسعه زیربخش مخابرات
- ۲- عدم توسعه متناسب لایه دسترسی در زیربخش مخابرات
- ۳- ضعف مهارتی نیروی انسانی در توسعه و کاربرد فناوری اطلاعات
- ۴- پایین بودن سرعت و کیفیت خدمات پهن باند و بالا بودن قیمت آن با توجه به مدل توزیع

۲,۳. تحلیل ذینفعان

ذینفعان بخش را به سه دسته کلی ذیل می توان طبقه بندی و تعامل لازم را با آنها برقرار نمود:

- ذینفعان اصلی: ارکان اصلی حاکمیت
- ذینفعان کلیدی: گروه های مرجع فکری (سیاسی، اجتماعی، علمی، فرهنگی و اقتصادی)، مردم به ویژه زنان و جوانان و ارائه دهندگان خدمات فاوا
- ذینفعان محیطی: نیروهای مسلح سازمان صدا و سیما، تأمین کنندگان و عمده فروشان تجهیزات و نرم افزار و ارائه دهندگان خدمات و پیمانکاران

با بررسی و تحلیل انجام شده، مهمترین انتظارات ذی نفعان اصلی بخش به شرح ذیل می‌باشد:

- ۱- تسریع در توسعه شبکه ملی اطلاعات و کاربردهای بومی آن با تأکید بر امنیت و صیانت اجتماعی و فرهنگی
- ۲- توسعه خدمات پهنای باند با کیفیت و سرعت بالا و قیمت مطلوب به صورت متوازن برای آحاد مردم درمقایسه با کشورهای منطقه و جهان
- ۳- حضور و کسب سهم از بازارهای منطقه ای و بین المللی
- ۴- توسعه و استقرار کامل دولت الکترونیک و شفاف سازی و دسترسی آزاد اطلاعات
- ۵- توسعه اقتصادی زیربخش مخابرات در برنامه ششم متوسط رشد ارزش افزوده ۱۹,۴ درصد
- ۶- ایجاد فرصتهای شغلی جدید

۳,۳. تحلیل عوامل محیطی

بدین منظور تحلیل عوامل محیطی حاکم بر بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات، با استفاده از ابزار PESTEL، مورد بررسی و پژوهش قرار گرفته که منجر به استخراج فرصتها و تهدیدهایی به شرح ذیل می‌باشد:

الف- فرصتها:

- روابط و وجاهت بین المللی کشور پس از اجرای برجام
- روابط با کشورهای مسلمان و منطقه
- شتاب فزاینده (نمایی) انقلاب دیجیتالی
- وجود پتانسیلهای جوان کشور برای توسعه فضای مجازی
- موقعیت ژئوپلیتیک کشور بعنوان نقطه امن و با ثبات
- توجه ویژه حاکمیت به بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات
- تقاضای روزافزون مردم برای استفاده از خدمات بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات

ب- تهدیدها:

- عدم تطابق نظام آموزشی و مهارتی با نیازهای روز و آینده
- پایین بودن سطح فناوری داخلی نسبت به متوسط جهانی
- عدم وجود نظام حقوقی و مقرراتی مناسب برای رعایت مالکیت معنوی در فضای مجازی
- تهدید حریم خصوصی انسانها با توسعه انقلاب دیجیتالی و فراهم شدن امکان جستجو و از دست رفتن مهار داده های شخصی و احتمال فراهم آمدن زمینه آسیب به زندگی درونی
- عدم وجود بازار شفاف و مناسبات حقوقی و مقررات مربوطه جهت فعالیت بخش خصوصی و کسب و کارهای نوین
- بویژه در توسعه کاربردهای فناوری اطلاعات و محتوای بومی
- مقاومت و ایستایی بخشهای مختلف حاکمیت جهت استفاده از شیوه نوین ارائه خدمات هوشمند

۴,۳. بررسی اسناد بالادستی مرتبط با بخش

الف- بندهای مرتبط مندرج در سیاستهای کلی برنامه ششم توسعه کشور

۳۲- کسب جایگاه برتر منطقه در توسعه دولت الکترونیک در بستر شبکه ملی اطلاعات.

۳۳- توسعه محتوی در فضای مجازی براساس نقشه مهندسی فرهنگی کشور تا حداقل پنج برابر وضعیت کنونی و بومی سازی شبکه های اجتماعی.

۳۴- ایجاد، تکمیل و توسعه شبکه ملی اطلاعات و تأمین امنیت آن، تسلط بر دروازه های ورودی و خروجی فضای مجازی و پالایش هوشمند آن و ساماندهی، احراز هویت و تحول در شاخص ترافیکی شبکه به طوری که ۵۰ درصد آن داخلی باشد.

۳۵- بهره گیری از موقعیت ممتاز کشور با هدف تبدیل ایران به مرکز تبادلات پستی و ترافیکی ارتباطات و اطلاعات منطقه و گسترش حضور در بازارهای بین المللی.

۳۶- حضور مؤثر و هدفمند در تعاملات بین المللی فضای مجازی.

۳۷- افزایش سهم سرمایه گذاری زیرساختی در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات تا رسیدن به سطح کشورهای برتر منطقه.

۳۸- توسعه فناوری فضایی با طراحی، ساخت، آزمون، پرتاب و بهره برداری از سامانه های فضایی و حفظ و بهره برداری حداکثری از نقاط مداری کشور.

ب- مواد مرتبط مندرج در قانون برنامه ششم توسعه کشور

ماده ۶۷- بندهای الف، ب، پ، ت، ث و ج شامل موضوعهای:

افزایش ظرفیت انتقال (ترانزیت) پهنای باند، زیرساخت های خدمات الکترونیکی در مناطق محروم و روستایی، یکپارچگی شبکه ملی اطلاعات و افزایش بهره وری زیرساخت های ارتباطی کشور، الکترونیکی کردن کلیه فرآیندها و خدمات با قابلیت الکترونیکی و تکمیل بانک های اطلاعاتی مربوط، نظام جامع آمارهای ثبتی و شبکه ملی آمار ایران، امکان تبادل الکترونیکی اطلاعات و پاسخگویی الکترونیکی به استعلام های مورد نیاز و توسعه دولت الکترونیک و عرضه خدمات الکترونیکی و نیز توسعه و استقرار خزانه داری الکترونیکی و اصالت بخشیدن به اسناد الکترونیکی

ماده ۶۸- بندهای الف، ب، پ، ت، ث، ج، چ، ح، خ و د، شامل موضوعهای:

ایجاد نظام اطلاعات استنادپذیر الکترونیکی و کمک به مقابله با جعل، پایش شاخصهای توسعه کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات و دولت الکترونیک، گسترش متوازن زیرساخت های فنی محتوا و خدمات و دولت الکترونیک، کاهش حداقل دوازده و نیم درصد (۱۲/۵٪) سالانه از مراجعه حضوری، حداقل هفت و نیم درصد (۷/۵٪) رشد سالانه الکترونیکی نمودن معاملات و تجارت کالا و خدمات کشور، ده برابر کردن محتوای مناسب رقومی (دیجیتال)، الکترونیکی نمودن امور سازمان بورس و اوراق بهادار، سامانه های مالیات الکترونیکی، معاملات دولتی الکترونیکی (شامل مناقصه، مزایده، خرید کالا) و سلامت الکترونیکی، افزایش خدمات و فعالیت دفاتر ارتباطات و فناوری اطلاعات (ICT) روستایی با استفاده از مشارکت بخش خصوصی، ایجاد

تسهیلات برای کارورهای (اپراتورهای) پستی نسبت به راه‌اندازی و ارائه خدمات راساً یا توسط دیگر اپراتورها در ایستگاههای راه آهن، بنادر، فرودگاههای بین‌المللی و پایانه‌های مرزی کشور

ماده ۶۹- موضوع: هوشمندسازی مدارس، امکان دسترسی الکترونیک (سخت‌افزاری- نرم‌افزاری و محتوا) به کتب درسی، کمک آموزشی، رفع اشکال، آزمون و مشاوره تحصیلی، بازیهای رایانه‌ای آموزشی، استعدادسنجی، آموزش مهارت‌های حرفه‌ای، مهارت‌های فنی و اجتماعی به‌صورت رایگان برای کلیه دانش‌آموزان شهرهای زیر بیست هزار نفر و روستاها و حاشیه شهرهای بزرگ

پ- بندهای مرتبط مندرج در سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی

۲. پیشتازی اقتصاد دانش بنیان، پیاده‌سازی و اجرای نقشه جامع علمی کشور و ساماندهی نظام ملی نوآوری به منظور ارتقاء جایگاه جهانی کشور و افزایش سهم تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش‌بنیان و دستیابی به رتبه اول اقتصاد دانش‌بنیان در منطقه.

۳. محور قراردادن رشد بهره‌وری در اقتصاد با تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار، تقویت رقابت‌پذیری اقتصاد، ایجاد بستر رقابت بین مناطق و استانها و به کارگیری ظرفیت و قابلیت‌های متنوع در جغرافیای مزیت‌های مناطق کشور.

۶. افزایش تولید داخلی نهاده‌ها و کالاهای اساسی (بویژه در اقلام وارداتی)، و اولویت دادن به تولید محصولات و خدمات راهبردی و ایجاد تنوع در مبادی تأمین کالاهای وارداتی با هدف کاهش وابستگی به کشورهای محدود و خاص.

۱۹. شفاف‌سازی اقتصاد و سالم‌سازی آن و جلوگیری از اقدامات، فعالیت‌ها و زمینه‌های فسادزا در حوزه‌های پولی، تجاری، ارزی و ...

ت- سند تبیین الزامات شبکه ملی اطلاعات مصوب شورای عالی فضای مجازی شامل :

- ۱- زیرساختهای ارتباطی فضای مجازی کشور
- ۲- استقلال شبکه ملی اطلاعات
- ۳- مدیریت شبکه ملی اطلاعات
- ۴- خدمات شبکه ملی اطلاعات
- ۵- سالم سازی و امنیت شبکه ملی اطلاعات
- ۶- تعرفه و مدل اقتصادی شبکه ملی اطلاعات
- ۷- الزامات فرهنگی شبکه ملی اطلاعات

۵,۳. موضوعات استراتژیک

با توجه تحلیل عوامل درونی و محیطی بخش، اصلی ترین موضوعهای استراتژیک بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات به شرح ذیل می باشند:

- ۱- توسعه فناوری اطلاعات و کاربردها و محتوای بومی با رویکرد اقتصادی و تجاری و توسعه کسب و کارهای نوین
- ۲- توسعه شبکه های مخابراتی متناسب با تقاضا همراه با افزایش سرعت و کیفیت و کاهش قیمت خدمات
- ۳- کسب سهم بازارهای منطقه ای و بین المللی پهنای باند
- ۴- توسعه مهارت‌های نیروی انسانی در توسعه و کاربرد فاوا

۴. برنامه چهار ساله وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

۴,۱. چشم انداز

«توانمند سازی کشور و مردم با افزایش آگاهی جمعی و اخلاقی مبتنی بر خلاقیت، همدلی و مسئولیت پذیری برای بهره مندی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و زیست محیطی از انقلاب دیجیتال»

۴,۲. استراتژی کلان

« اتخاذ رویکرد فرصت محوری به توسعه اقتصاد دیجیتالی مبتنی بر فناوری اطلاعات و کاربردها و محتوای بومی بر بستر شبکه ملی اطلاعات»

۴,۳. اهداف کلان استراتژیک

- ۱- توسعه متوازن ، عادلانه، امن، ایمن و پایدار دسترسی پهن باند به شبکه ملی اطلاعات با رعایت صیانت اجتماعی و فرهنگی و متناسب با تقاضا با افزایش سرعت و کیفیت و کاهش قیمت خدمات پهن باند (سیاستهای کلی و قانون برنامه ششم)
- ۲- افزایش رشد ارزش افزوده زیر بخش مخابرات معادل ۱۹,۴ درصد (قانون برنامه ششم) و گسترش بازار آن به دو و نیم (۲,۵) برابر سال ۱۳۹۵
- ۳- هوشمند سازی دولت ، شفاف سازی و دسترسی آزاد به اطلاعات و توسعه فناوری اطلاعات و کاربردها و محتوای بومی با رویکرد اقتصادی و تجاری و توسعه کسب و کارهای نوین (سیاستهای کلی برنامه ششم)
- ۴- تحقق اقتصاد دیجیتالی با رویکرد اقتصاد مقاومتی و دانش بنیان با افزایش رشد ارزش افزوده زیر بخش فناوری اطلاعات حداقل معادل ۴۲ درصد و گسترش بازار آن بیش از ۵ برابر سال ۱۳۹۵ و ایجاد فرصتهای شغلی جدید
- ۵- بهره گیری از موقعیت ممتاز کشور با هدف تبدیل ایران به مرکز تبادلات پستی و ترافیکی ارتباطات و اطلاعات منطقه و گسترش حضور در بازارهای بین المللی (سیاستهای کلی برنامه ششم و قانون برنامه ششم)
- ۶- توسعه فناوری فضایی با طراحی، ساخت، آزمون، پرتاب و بهره برداری از سامانه های فضایی و حفظ و بهره برداری حداکثری از نقاط مداری کشور. (سیاستهای کلی برنامه ششم و قانون برنامه ششم)

۴.۴. راهبردها

- ۱- همگرایی در سیاستها، تصمیمات و اقدامات با نهادهای بالادستی به ویژه شورای عالی فضای مجازی
- ۲- رفع انحصار طبیعی جهت شکل گیری بازار رقابتی در توسعه شبکه دسترسی
- ۳- شفاف سازی مناسبات بازار و مقررات زدایی و آزادسازی و رفع انحصار برای توسعه سرویسهای نوین پهن باند به ویژه محتوای بومی بر بستر شبکه ملی اطلاعات
- ۴- حمایت تحقیقاتی، مقررات گذاری و شفاف سازی مناسبات بازار برای توسعه کاربردهای فناوریهای نوین مخابراتی از قبیل: 5G، Cloud، Big Data، IOT
- ۵- حمایت لازم برای توسعه زیرساختهای نوین مهارت آموزی جهت توسعه کاربردهای فناوری اطلاعات و محتوای بومی
- ۶- ایجاد زیرساختهای نهادی مناسب شامل پولی، مالی، سرمایه و نظام بیمه و مالیات برای توسعه کسب و کارهای مبتنی بر فناوری اطلاعات با تأکید بر تولید و عرضه محتوای بومی و ایجاد فرصتهای شغلی جدید و استفاده حداکثری از ظرفیت پست بانک به عنوان بانک تخصصی بخش
- ۷- ایجاد فضای رقابتی و حمایت و مقررات گذاری مناسب جهت ایجاد اپراتورهای غیر دولتی ارائه کننده خدمات دولت الکترونیکی، سلامت الکترونیکی، کسب و کار الکترونیکی و یادگیری الکترونیکی
- ۸- سازماندهی، مدیریت و نظارت مناسب و مستمر با تقسیم کار شفاف جهت تحقق هوشمند سازی دولت و شفاف سازی نظام اداری
- ۹- توسعه خدمات نوین پستی به عنوان اصلی ترین بستر فیزیکی تحقق دولت الکترونیک و اینترنت اشیا (IOT)
- ۱۰- ایجاد شرکت ترانزیت (انتقال) پهنای باند بین الملل و خدمات مرتبط جهت مشارکت و سرمایه گذاری مشترک با شرکتهای خصوصی و خارجی
- ۱۱- استفاده بهینه و حداکثری از نقاط مداری با تأکید بر مزیتهای اقتصادی و تخصصی برای توسعه صنعت فضایی

۴.۵. اهداف خرد استراتژیک

- ۱- دسترسی ۸۰ درصد خانوارها به پهن باند
- ۲- افزایش سرعت دسترسی مشترک به حداقل ۲۰ مگابیت بر ثانیه
- ۳- حداقل کردن هزینه پهنای باند اتصال شبکه های توزیع محتوای بومی
- ۴- تامین صد درصدی زیرساختهای ارتباطی، اطلاعاتی و مقرراتی جهت تحقق دولت هوشمند
- ۵- رشد، پژوهش و ارتقاء دانش در فناوریهای نوین از جمله: نسل پنجم تلفن همراه، دادههای عظیم، پردازش ابری، اینترنت اشیا
- ۶- برقراری امکان دسترسی پرسرعت به ۹۰ درصد روستاهای بالای ۲۰ خانوار
- ۷- تامین زیرساختهای خدمات الکترونیکی دولت برای ۸۰ درصد روستاهای بالای ۲۰ خانوار کشور
- ۸- افزایش سهم در آمدی خدمات نوین پستی

- ۹- افزایش ظرفیت ترانزیت ترافیک به ۳۰ ترا بیت بر ثانیه
- ۱۰- استقرار ۱۰۰ درصدی سامانه صیانت اجتماعی
- ۱۱- رصد و پژوهش فناوری های نوین فضایی به منظور استفاده اقتصادی و صلح آمیز از فضای ماورا جو
- ۱۲- خرید و بهره‌برداری دو ماهواره مخابراتی و سنجش از راه دور

۶.۴. سیاست های اجرایی

- ۱- آزادسازی فعالیتها و استفاده حداکثری از ظرفیت بخش خصوصی
- ۲- اولویت بکارگیری محصولات راهبردی تولید داخل جهت تحقق اقتصاد مقاومتی در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات
- ۳- استفاده از روشهای تأمین منابع مالی پروژه ها به شیوه مشارکت عمومی خصوصی (PPP)
- ۴- ارتقا و کارآمد نمودن نظامها و زیرساختهای تنظیم مقرراتی و نظارتی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات
- ۵- استفاده اقتصادی از منابع حیاتی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات از قبیل: فرکانس رادیویی، آدرس و دامنه اینترنتی و تخصیص شماره و اعمال مدیریت کارآمد
- ۶- استفاده حداکثری از ظرفیت پتانسیلهای جوان کشور برای شکل گیری اقتصاد دیجیتالی و توسعه فضای مجازی بومی
- ۷- پیگیری ایجاد نظام حقوقی و مقرراتی شفاف برای رعایت مالکیت معنوی در فضای مجازی
- ۸- تلاش و پیگیری جهت ایجاد هماهنگی، همکاری، خلاقیت، همدلی و مسئولیت پذیری بین همه ارکان حاکمیت، بخشهای دولتی و خصوصی، دانشگاهها، سازمانهای مردم نهاد و آحاد جامعه برای تعریف مجدد مرزهای اخلاق و معنویت و افزایش آگاهی جمعی و اخلاقی برای پاسداری از ارزشهای انسانی و حفظ حریم خصوصی انسانها در فضای مجازی
- ۹- اجازه ورود شبکه‌های جهانی تحویل محتوا (CDN) و شبکه‌های اجتماعی در داخل در چارچوب قوانین و مقررات کشور
- ۱۰- روزآمد نمودن مصادیق خدمات عمومی اجباری ICT با توجه به آمایش سرزمین
- ۱۱- شفاف‌سازی و بهبود محیط کسب و کار برای ارائه کنندگان خدمات نوین ارتباطات و فناوری اطلاعات
- ۱۲- تسلط بر دروازه‌های ورودی و خروجی ارتباطی کشور
- ۱۳- توزیع سامانه‌های صیانت اجتماعی در لایه دسترسی
- ۱۴- مشارکت و همکاری با اپراتورها و سازندگان خارجی فناوریهای فضایی
- ۱۵- مشارکت با بخش غیردولتی (داخلی و خارجی) جهت خرید ماهواره ملی

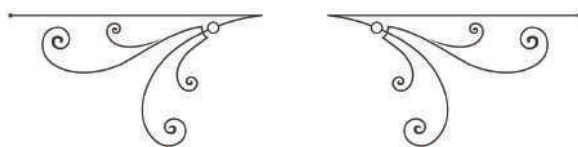

برنامه

جناب آقای دکتر سیدحسن قاضی زاده هاشمی

وزیر پیشنهادی

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تحقق رویکرد سلامت همه جانبه و انسان سالم با رعایت اولویت پیشگیری بر درمان و مسئولیت پذیری، توانمندی و مشارکت ساختارمند و فعالانه فرد، خانواده و جامعه در تامین، حفظ و ارتقای سلامت، تامین امنیت غذا و درمان، ارائه خدمات آموزشی، پژوهشی، بهداشتی، درمانی و توانبخشی سلامت مبتنی بر اصول و ارزش‌های انسانی- اسلامی و نهادینه سازی آن در جامعه(بندهای ۱ و ۲ و ۱۱ سیاست های کلی سلامت)

تداوم، ارتقا و نهادینه سازی طرح تحول سلامت در چارچوب برنامه ششم توسعه کشور
استقرار نظام ارجاع و برنامه پزشکی خانواده، در قالب شبکه خدمات جامع و همگانی سلامت
اجرای برنامه تحول و نوآوری در آموزش و پژوهش علوم پزشکی
تأمین منابع مالی پایدار ، کنترل هزینه‌ها از طریق مدیریت شفاف و متناسب سازی درآمدها، هزینه‌ها و فعالیت‌ها

اصلاح ساختار نظام سلامت به منظور تقویت تولیت، چابک‌سازی و تفکیک نقش‌ها
رصد، مدیریت و مطالبه اصلاح مولفه‌های اجتماعی برای پیشگیری از آسیب به ابعاد جسمی، روانی و اجتماعی سلامت

فهرست مطالب

۱	سوابق علمی، تخصصی و اجرایی
۵	رویکردها و برنامه
۵	فصل نخست مروری بر دیدگاه‌ها و مبانی نظری سلامت
۶	نظام سلامت
۷	اهداف نظام سلامت
۷	محصولات/برونداهای نظام سلامت
۷	کارکردهای نظام سلامت
۷	حکمرانی و رهبری
۷	ارایه خدمات سلامت
۸	تأمین منابع مالی
۸	آموزش و پژوهش
۸	دسترسی به دارو، واکسن‌ها و فناوری‌های سلامت
۸	نظام‌های اطلاعات سلامت
۸	منابع انسانی سلامت
۹	فصل دوم اقدامات دولت یازدهم در بخش سلامت
۹	کارکرد تولید
۹	کارکرد ارایه خدمات
۹	بهداشت و مراقبت‌های اولیه سلامت
۱۰	درمان و مراقبت‌های بیمارستانی
۱۲	اجرای سیاست‌های جمعیتی
۱۲	کارکرد تأمین مالی
۱۳	کارکرد منابع غیرمالی
۱۵	کارکرد آموزش
۱۵	کارکرد پژوهش
۱۶	کارکرد دارو، واکسن و تجهیزات پزشکی
۱۷	کارکرد نظام اطلاعات سلامت
۱۸	چالش‌ها و مشکلات

۱۸	بستر های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی موثر بر سلامت
۲۰	چالش های پیش روی کارکردهای نظام سلامت در دولت دوازدهم
۲۵	فصل سوم نقشه راهبردی، برنامه ها و اولویت های اجرایی سلامت
۲۵	چشم انداز سلامت ج.ا.ایران در افق ۱۴۰۴
۲۵	اهداف دورنمایی
۲۵	ماموریت
۲۵	شعار
۲۵	اولویت های اجرایی
۲۵	اهداف کلی و راهبردی
۳۱	تکالیف و مداخله ها
۳۱	کارکرد تأمین مالی
۳۳	کارکرد تدارک خدمات سلامت
۳۸	کارکرد آموزش
۴۱	کارکرد پژوهش
۴۲	کارکرد تولید
۴۴	نظام مدیریت اطلاعات
۴۵	کارکرد تأمین و مدیریت فرآورده های سلامت
۴۷	حوزه مشارکت جامعه (همکاری بین بخشی، مشارکت مردم)

سوابق علمی، تخصصی و اجرایی

دکتر سید حسن هاشمی

استاد تمام دانشگاه علوم پزشکی تهران

سوابق تحصیلی:

- دکتری پزشکی عمومی از دانشگاه علوم پزشکی مشهد (۱۳۶۵)
- دکتری تخصصی چشم پزشکی از دانشگاه علوم پزشکی مشهد (۱۳۶۸)
- فلوشیپ قرنیه و سگمان قدامی چشم از دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی - بیمارستان لبافی نژاد (۱۳۷۰)

سوابق اجرایی و مدیریت کلان

- وزیر بهداشت درمان و آموزش پزشکی (۱۳۹۲ تا کنون)
- عضو شورای مرکزی جهاد سازندگی کشور (۱۳۶۰ تا ۱۳۶۲)
- عضو شورای مرکزی جهاد سازندگی خراسان (۱۳۵۸ تا ۱۳۶۰)
- مسئول مهندسی جنگ جهاد سازندگی کشور (۱۳۶۰ تا ۱۳۶۲)
- مسئول بازسازی مناطق جنگ زده (۱۳۶۰ تا ۱۳۶۲)
- دبیرکل انجمن چشم پزشکی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۰ تا کنون)
- عضو کمیته علوم بالینی فرهنگستان علوم پزشکی ایران (۱۳۸۴ تا کنون)
- رییس دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران (۱۳۸۴)
- عضو هیئت ممیزه دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی تهران (۱۳۸۳ تا کنون)
- عضو کمیسیون تدوین و نظارت و ارزشیابی وزارت بهداشت (نماینده ریاست محترم دانشگاه علوم پزشکی تهران) (۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴)
- دبیر شورای سیاستگذاری رشته چشم پزشکی (۱۳۹۰ تا ۱۳۹۱)
- عضو شورای مرکز ملی تحقیقات علوم پزشکی کشور (۱۳۷۸ تا ۱۳۸۰)
- عضو هیئت تحریریه مجله Middle East Journal of Ophthalmology (۱۹۹۴ تا کنون)

- عضو شورای آموزش پزشکی و تخصصی به عنوان نماینده وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (۱۳۷۶ تا ۱۳۸۴)
- مشاور وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (۱۳۷۶ تا ۱۳۸۰)
- عضو شورای عالی برنامه‌ریزی آموزش پزشکی (۱۳۷۶ تا ۱۳۸۰)
- دبیر شورای آموزش پزشکی و تخصصی کشور (۱۳۷۶ تا ۱۳۸۰)
- رییس بخش قرنیه بیمارستان فارابی (۱۳۸۳ تا ۱۳۸۵ و ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰)
- عضو شورای راهبردی و سیاستگذاری بیمارستان فارابی (۱۳۸۷ تاکنون)
- کارشناس تخصصی رشته چشم در دادسرا و هیئت‌های انتظامی سازمان نظام پزشکی (۱۳۸۵ تاکنون)
- مدیر گروه چشم پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران (۱۳۸۴ تا ۱۳۸۷)
- عضو شورای عالی مرکز تحقیقات چشم پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران (۱۳۸۴ تاکنون)
- نائب رئیس و عضو هیأت مدیره انجمن چشم پزشکی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۴ تا ۱۳۸۶)
- عضو شورای پژوهشی بیمارستان فارابی (۱۳۸۳ تا ۱۳۸۶)
- عضو هیئت متحنه گواهینامه آزمون دستیاری چشم‌پزشکی (۱۳۸۱ تا کنون)
- عضو کمیته اعتبار بخشی شورای آموزش پزشکی و تخصصی (۱۳۸۰ تاکنون)
- مؤسس و عضو هیأت مدیره انجمن پزشکی لیزری ایران (۱۳۸۰ تا ۱۳۸۳)
- عضو هیأت مدیره انجمن چشم پزشکی ایران (۱۳۷۸ تا ۱۳۸۱)
- عضو هیأت امنای ارزی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (۱۳۷۶ تا ۱۳۷۹)
- عضو هیئت تحریریه مجله انجمن چشم‌پزشکی ایران (۱۳۷۵ تاکنون)
- رییس بخش اورژانس گروه چشم‌پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران (۱۳۷۱ تا ۱۳۷۳)

افتخارات دکتر سید حسن هاشمی

- محقق برتر در چهاردهمین جشنواره ابن سینا - ۱۳۹۱
- محقق برتر جشنواره چشم پزشکی فارابی - ۱۳۹۰
- محقق برتر گروه جراحی علوم بالینی - پانزدهمین جشنواره تحقیقاتی علوم پزشکی رازی - ۱۳۸۸
- رتبه اول در امتحان بورد چشم پزشکی ایران - ۱۳۶۸
- جزو ۳٪ اول فارغ‌التحصیلان رشته پزشکی - ۱۳۶۴

اولین مبتکر و مجری مدیریت جهادی در بخش غیردولتی:

نورآوران سلامت پروژه خیریه ای است که با دیدگاه خدمت رسانی به اقشار محروم و روستایی کشور راه اندازی شد. این برنامه در قالب طراحی، ساخت و بهره گیری از تریلی های مدرن و مجهز به امکانات درمانی و جراحی چشم پزشکی و دندانپزشکی اجرا شده است. تلفیق دانش و صنعت بومی کشور با تکنولوژی به روز دنیا موجب شده است تا خدمات چشم پزشکی از معاینه تا جراحی

و نیز خدمات دندانپزشکی در دورترین نقاط روستایی در اختیار هموطنان عزیز قرار گیرد.

تألیفات و کتب علمی دکتر سید حسن هاشمی

۱. راهنمای مراقبت های چشمی (ویژه پزشکان عمومی)، ترجمه، دکتر سید حسن هاشمی، ۱۳۸۹
۲. ناخنک، تالیف و ترجمه، دکتر سید حسن هاشمی، دکتر احمد خیرخواه، دکتر شکیبا عبادالهی ۱۳۸۸
۳. فیکوچاپ، تالیف و ترجمه، دکتر سید حسن هاشمی، دکتر پوپک پیر ۱۳۸۷
۴. پرستار چشم پزشکی، تالیف و ترجمه، دکتر سید حسن هاشمی، دکتر مسعود اقصائی فرد ۱۳۸۷
۵. دانستیهای چشم پزشکی، دکتر سید حسن هاشمی و همکاران ۱۳۸۷
۶. جراحی رفرکتیو، ترجمه و تدوین دکتر سید حسن هاشمی، دکتر محمد میرآفتاب، دکتر علی غلامی نژاد، دکتر افشین لطفی صدیق، دکتر مهدی خانلری، دکتر کامران جلالی، ۱۳۸۵
۷. کاتاراکت، کتاب راهنمای بیماران. دکتر سید حسن هاشمی، ۱۳۸۵
۸. مراقبین چشم در ایران. دکتر سید حسن هاشمی، ۱۳۸۵
۹. یک فصل از کتاب Vitreoretinal Surgery، آقای دکتر پیمان.

10. Refractive outcome of silicon oil removal and intraocular lens implantation using laser interferometry. Faghihi H. MD, Riazi M.MD.Hashemi H, MD

مقالات انگلیسی

۳۳۹ مقاله در مجلات معتبر تخصصی

مقالات فارسی

۳۸ مقاله در مجلات معتبر تخصصی

کنگره و سمینار

ارائه ۲۲۷ مقاله انفرادی و مشترک در کنگره ها و سمینارهای تخصصی داخلی و بین المللی

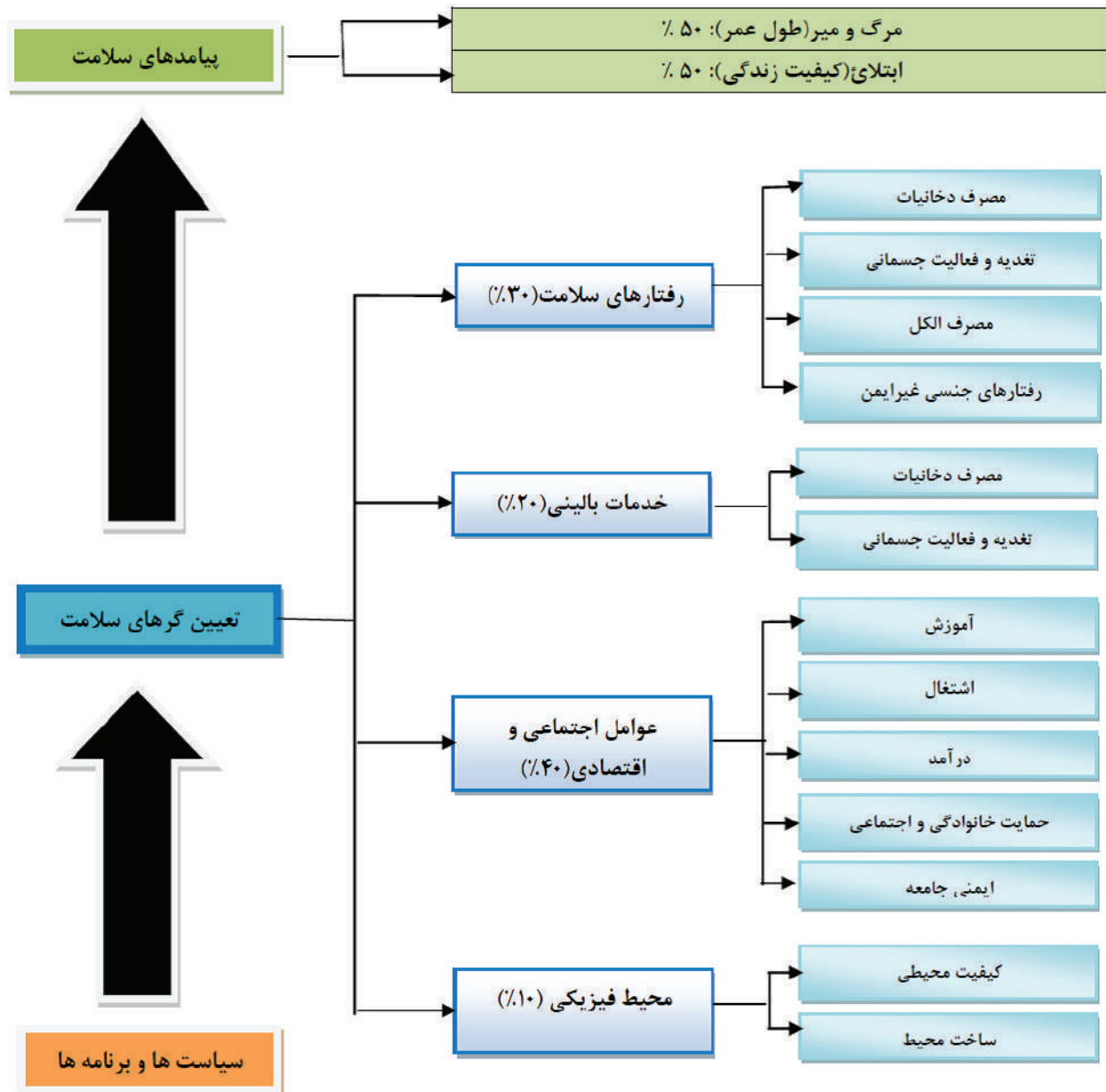
رویکردها و برنامه

فصل نخست مروری بر دیدگاه ها و مبانی نظری سلامت

برخورداری از یک زندگی سالم، مولد و با کیفیت، توام با طول عمر قابل قبول و عاری از بیماری و ناتوانی، نیازی اساسی و حقی همگانی است که در دین مبین اسلام، اعلامیه جهانی حقوق بشر (ماده بیست و پنجم)، اعلامیه حقوق بشر اسلامی و در قوانین اساسی بسیاری از کشورها مورد تاکید قرار گرفته است. اگرچه تامین و حفظ سلامت وظیفه ای فردی، اجتماعی، سازمانی و حاکمیتی است ولیکن مسؤولیت و تولیت این امر بر عهده دولت ها بوده و یکی از مولفه های حکمرانی بهینه و پیش شرط تحقق توسعه پایدار در هر کشور به شمار می رود. اساسنامه سازمان جهانی بهداشت (۱۹۴۶) نیز برخورداری از بالا ترین حد استانداردهای منطقی و قابل حصول سلامت، بدون در نظر گرفتن نژاد، مذهب، عقاید سیاسی و موقعیت اقتصادی و اجتماعی را حق مسلم هر انسانی بیان می کند. مطابق اصل دوم و سوم قانون اساسی کشورمان، «جمهوری اسلامی ایران نظامی است بر پایه ایمان که از راه استفاده از علوم و فنون و تجارب پیشرفته بشری و تلاش در پیشبرد آنها، قسط، عدل و استقلال سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و همبستگی ملی را تامین می کند و برای نیل به این اهداف باید همه امکانات خود را برای اموری از جمله ایجاد رفاه و رفع فقر و برطرف ساختن هر نوع محرومیت در زمینه های تغذیه و مسکن و کار و بهداشت و تعمیم بیمه» به کار برد؛ اصل بیست و نهم، برخورداری از تامین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کارافتادگی، بی سرپرستی، در راه ماندگی، حوادث و سوانح، نیاز به خدمات بهداشتی درمانی و مراقبتهای پزشکی به صورت بیمه و غیره، را حقی همگانی می داند؛ و همچنین بند ۱ اصل ۴۳، تامین نیازهای اساسی همچون مسکن، خوراک، پوشاک، بهداشت، درمان، آموزش و پرورش و امکانات لازم برای تشکیل خانواده برای همه» نیز از ضوابط اساسی اقتصاد کشور برشمرده شده است.

از دیدگاه سازمان جهانی بهداشت WH : سلامت عبارتست از: «احساس رضایت کامل جسمانی، روانی و اجتماعی نه تنها فقدان بیماری و ناخوشی. تعیین کننده های سلامت عواملی هستند که بطور مستقیم یا غیرمستقیم شرایطی را فراهم می کند که ابعاد مختلف سلامت (جسمی، روانی، اجتماعی) تحت تاثیر مثبت یا منفی قرار گیرند. این عوامل به اختصار عبارتند از: ژنتیک/ بیولوژی، رفتار و شیوه زندگی، نظام مراقبت سلامت، محیط فیزیکی و محیط اجتماعی - اقتصادی. بررسی ها نشان می دهد سهم اثر هر یک از عوامل تعیین کننده بر ابعاد مختلف سلامت عبارت است از: ژنتیک/ بیولوژی (۱۰ درصد)، رفتار و شیوه زندگی فردی (۲۰ درصد)، نظام مراقبت سلامت (۲۰ درصد). محیط فیزیکی (۱۰ درصد)، محیط اجتماعی - اقتصادی (۴۰ درصد)، (شکل ۱).

شکل ۱: سهم تعیین کننده های سلامت

نظام سلامت

سیستم یا سامانه شامل مجموعه ای از عوامل متعامل است که هدف یا اهداف مشترکی را دنبال می کنند. گزارش سال ۲۰۰۰ سازمان جهانی بهداشت، نظام های سلامت به این صورت تعریف می کند: تمام سازمان ها، موسسات و منابعی که به ارائه (یا تولید) اقدامات سلامت اختصاص دارند و یک اقدام سلامت عبارتست از: هر گونه تلاشی که خواه در مراقبت سلامت فردی، خدمات بهداشت عمومی و یا از طریق برنامه های بین بخشی انجام می گیرد و هدف اصلی آن ارتقای سلامت است. این نظامها ممکن است یکپارچه و با هدایت مرکزی باشند اما غالباً اینگونه نیست. سیاستگذاران باید بدانند که چرا نظام های سلامت به شیوه های خاصی عمل می کنند و آنها چه اقدامی می توانند برای ارتقای این وضعیت انجام دهند.^۱ براساس تفکر سیستمی و

۱. گزارش سال ۲۰۰۰ سازمان جهانی بهداشت: نظام های سلامت، عملکرد و کارایی.

زنجیره تولید ارزش هر نظام سلامت به دنبال تحقق مجموعه ای از اهداف یا پیامدهای (طولانی مدت، میان مدت، کوتاه مدت) از طریق برون‌دادها/محصولات ویژه تولید شده بوسیله کارکردهای خود است.

اهداف نظام سلامت

سلامت بهتر بدون تردید، پیامد نهایی/هدف اصلی یک نظام سلامت است. اما چون ممکن است مراقبت از سلامت هزینه‌های کمرشکن به دنبال داشته باشد و نیاز به آن، غیر قابل پیش بینی باشد، سازوکارهای مشارکت و تسهیم خطر و ارائه حمایت مالی، بسیار حائز اهمیت هستند از این رو هدف دوم نظام سلامت عادلانه ساختن مشارکت مردم در تامین منابع مالی نظام سلامت است. پاسخ دهی به انتظارات مردم در مورد مسائلی غیر از سلامت، هدف سومی است که منعکس کننده اهمیت احترام به شان، اختیار و محرمانه بودن اطلاعات افراد است. کمبود منابع در هر کشوری سبب شده است که از سال ۲۰۰۷، سازمان جهانی بهداشت، کارآیی و هزینه اثربخشی را نیز به عنوان یکی از پیامدهای هر نظام سلامتی در نظر بگیرد.

محصولات/ برون‌دادهای نظام سلامت

عمده محصولات/ برون‌دادهای مستقیم نظام های سلامت در دنیا برای پاسخ به مولفه های سلامت (ژنتیک و رفتار و شیوه زندگی، تعیین کننده های اجتماعی- اقتصادی، عوامل محیطی) شامل خدمات فردی، خدمات جمعیتی، شواهد و سیاست ها می باشند. باید توجه کرد که برخی از نظام های سلامت همچون ج.ا.ایران در تولید مستقیم فناوری های سلامت از جمله فرآورده های دارویی و خونی، تجهیزات پزشکی و همچنین آموزش منابع انسانی نیز نقش دارند.

کارکردهای نظام سلامت

نظام سلامت باید به منظور دستیابی به اهداف فوق، کارکردهای زیر را انجام دهد:

حکمرانی و رهبری

منظور از حکمرانی و رهبری در نظام سلامت حصول اطمینان از وجود سیاست های کلان و راهبردی و نظارت مؤثر بر اجرای آن، ایجاد زمینه همکاری و تعامل بیشتر، تدوین قوانین و مقررات، طراحی ساختار نظام متناسب با سیاست ها و پاسخگویی است. وجود راهبردهای به روز و همسو با نیاز سلامتی جامعه، وجود برنامه های ملی مرتبط با اولویت های سلامت کشور، تولید و انتشار دوره های و منظم مستندات و شواهد مربوط به عملکرد نظام و در نظر گرفتن مکانیسم های پایش و ارزیابی نظام سلامت، مهم ترین نشانگرهای پایش، ارزیابی و تعیین وضعیت حاکمیت و رهبری نظام سلامت است.

ارایه خدمات سلامت

ارائه خدمات سلامت، شناخته شده ترین جزء نظام سلامت است و ارایه مداخله ها سلامت مؤثر، ایمن، باکیفیت، در دو سطح فردی و عمومی، با محوریت افراد نیازمند، در زمان و مکان مناسب و با صرف حداقل هزینه را شامل می شود. جامعیت، در دسترس بودن، پوشش، تداوم، کیفیت، فرد (بیمار) محوری، مشارکت و مسئولیت پذیری از ویژگیهای یک نظام سالم ارائه خدمات سلامت به شمار میروند. تعداد و توزیع تسهیلات ارائه دهنده خدمات پیشگیری و ارتقای سلامت، خدمات بستری، سرپایی و خدمات خاص و میزان آمادگی زیرساخت های فیزیکی و تجهیزاتی بخش های مختلف نظام سلامت از متداول ترین نشانگرهای پایش، ارزیابی و تعیین وضعیت این جزء است.

تأمین منابع مالی

منظور از تأمین مالی در نظام سلامت، حصول اطمینان از پایداری منابع، جمع‌آوری پول، انباشت و تخصیص مناسب آن به شیوه‌ای است که در نهایت منجر به پوشش عادلانه نیازهای سلامتی مردم شود. تأمین ذخیره مالی به اندازه نیاز، توجه به مشوق‌های مالی ارائه‌دهندگان خدمات سلامت، تأمین پوشش مؤثر خدمات و حفاظت مالی از پرونده‌های تأمین مالی کارآ و سلامت‌محور هستند. کل هزینه‌های سلامت و سهم آن از درآمد ناخالص داخلی، درصد هزینه‌های سلامت از هزینه‌های کلی دولت، سهم پرداخت‌های مستقیم از جیب خانوارها برای خدمات سلامت و درصد خانوارهای مواجهه شده با هزینه‌های کمرشکن و فقرزا، متداول‌ترین نشانگرهای پایش، ارزیابی و تعیین وضعیت تأمین منابع مالی نظام سلامت هستند.

آموزش و پژوهش

هدف آموزش توسعه کیفی و کمی هدمند پاسخگو، جامعه نگر و عادلانه آموزش علوم پزشکی (سلامت) ادغام یافته در عرصه ارائه مراقبتهای سلامت متناسب با نیازهای جامعه و گسترش مرزهای دانش و تربیت افرادی عالم، متخلق به اخلاق اسلامی و حرفه‌ای، توانمند، کارا، جامعه نگر و پاسخگوی نیازهای سلامت جامعه است. در جهت پژوهش، فناوری و نوآوری سلامت تولید علم نافع و تحقق مرجعیت علمی، خود اتکایی در تولید دارو، واکسن و تجهیزات و ملزومات پزشکی می باشد.

دسترسی به دارو، واکسن‌ها و فناوری‌های سلامت

این جزء، ناظر بر توانایی نظام سلامت در فراهم آوردن امکان دسترسی به داروها، واکسن‌ها و فناوری‌های سلامت ایمن، باکیفیت، کارآمد، هزینه‌اثربخش و مصرف مؤثر است. فراهم بودن داروهای اساسی در مراکز دولتی و خصوصی ارائه‌دهنده خدمات سلامت، دسترسی مردم به داروها و فناوری‌های موردنیاز سلامت، میانگین قیمت داروها و هزینه‌های پرداختی مردم برای دارو و فناوری‌ها، وجود یک سیاست ملی به‌روز دارویی، تهیه فرماکوپه دارویی و درصد پوشش بیمه‌ای جمعیت از متداول‌ترین نشانگرهای پایش، ارزیابی و تعیین وضعیت این جزء هستند.

نظام‌های اطلاعات سلامت

نظام‌های اطلاعات سلامت، چهار کارکرد اصلی تولید داده، تدوین، تحلیل، انتشار و استفاده از داده‌ها را در بردارد. یک نظام جامع اطلاعات سلامت، داده‌های موردنیاز را از منابع مختلف داده‌ای نظام سلامت، جمع‌آوری و تحلیل می‌کند و پس از اطمینان از کیفیت، ارتباط و به‌وقت بودن آن، داده‌ها را به اطلاعات قابل‌استفاده برای سیاست‌گذاران سلامت تبدیل می‌نماید. اهمیت این جزء با توجه به نقش مهم اطلاعات معتبر و رسا در تصمیم‌گیری‌های نظام سلامت بر کسی پوشیده نیست.

منابع انسانی سلامت

منابع انسانی سلامت که اصلی‌ترین ورودی نظام سلامت است، مشتمل بر همه افرادی می‌شوند که قصد و نیت اصلی آن‌ها از ارائه خدمت، ارتقاء سطح سلامت است. تنوع زیادی از منابع انسانی در بخش سلامت دیده می‌شود. که مدیریت مؤثر تولید و به کارگیری آنها از اهم وظایف نظام سلامت است. نشانگرهای توزیع کمی و کیفی منابع انسانی سلامت و میزان ماندگاری آنان از اهم نشانگرهای این کارکرد است.

فصل دوم اقدامات دولت یازدهم در بخش سلامت

کارکرد تولید

- حمایت طلبی و تبدیل سلامت به گفتمان غالب دولت
- تشکیل ستاد مدیریت بحران دارو و رفع مشکل کمبود و گرانی دارو
- تعریف منابع جدید و افزایش منابع موجود سلامت با حمایت موثر مجلس محترم شورای اسلامی
- انتقال منابع مالی به سازمان‌های بیمه‌گر برای خرید خدمت از وزارت ب.د.ا
- کنترل قیمت دارو و تجهیزات پزشکی
- حمایت از داروهای تولید داخل و افزایش سهم داروهای تولید داخل از بازار دارویی
- گسترش، حفظ و ارتقای نظام مقررات بین‌المللی
- ارتقای مشارکت جامعه در ارتقای سلامت و افزایش همکاری‌های بین بخشی
- تشکیل مجمع ملی سلامت
- استقرار نظام پایش و ارزشیابی خدمات سلامت در کشور
- تدوین و استقرار نظام برنامه‌ریزی عملیاتی در سطح ستاد وزارت، دانشگاه‌ها/ دانشکده‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی و سازمان‌های وابسته، به منظور اعمال حکمرانی مطلوب درون بخش سلامت
 - ایجاد نظام مدیریت برنامه‌های مشترک و اختصاصی از طریق داشبوردهای مدیریتی
 - استقرار سامانه پایش برنامه‌ی عملیاتی
 - اتصال نظام ارزیابی عملکرد و رتبه‌بندی دانشگاه‌ها به میزان پیشرفت برنامه‌ی عملیاتی

کارکرد آرایه خدمات

بهداشت و مراقبت‌های اولیه سلامت

- اجرای برنامه ارائه خدمات و مراقبت‌های اولیه بهداشتی درمانی (خدمات نوین سلامت) به روستائیان، شهرهای زیر ۲۰ هزار نفر و عشایر
- اجرای برنامه ارائه خدمات و مراقبت‌های اولیه بهداشتی درمانی (خدمات نوین سلامت) به حاشیه نشینان و شهرهای ۲۰ تا ۵۰ هزار نفر
- اجرای برنامه ارائه خدمات و مراقبت‌های اولیه بهداشتی درمانی (خدمات نوین سلامت) به شهرهای بالاتر از ۵۰ هزار نفر و کلانشهرها
- تکمیل، توسعه و اصلاح برنامه پزشک خانواده و نظام ارجاع در مناطق شهری دو استان فارس و مازندران
- طراحی برنامه‌های نوین سلامت و بازنگری برنامه‌های قبلی سلامت
- بازنگری و ارتقا برنامه‌های بهداشت عمومی (آب سالم، غذای ایمن، هوای پاک)

- اجرای پروژه احداث، تکمیل و توسعه نظام شبکه بهداشتی کشور
- اجرای پروژه مشارکت و همکاری بخش های دولتی و غیر دولتی در ارائه خدمات بهداشتی
- بهره‌گیری از مشارکت جامعه در ارتقای سلامت
- اجرای پروژه تهیه و تدوین بسته های خدمات بهداشتی درمانی سطح اول
- ارتقای کیفیت خدمات سطح اول سلامت

درمان و مراقبت‌های بیمارستانی

- اجرای برنامه کاهش سهم پرداختی مردم از هزینه بستری
- کاهش سهم مردم از هزینه بستری از ۳۷ درصد به ۳ درصد برای روستاییان و ۶ درصد برای شهرنشینان و حمایت مالی از ۲۶ میلیون بیمار بستری
- کاهش پرداخت مستقیم از جیب مردم در مجموع بازار سلامت(دولتی- خصوصی، بستری- سرپایی) از ۵۶ درصد به ۴۰ درصد
- حفاظت مالی از بیماران بستری در برابر هزینه های کمرشکن در بیمارستان های دولتی برای ۷۷,۴٪ جمعیت کشور به صورت هدفمند
- کاهش ۴۲ درصدی قیمت انواع لوازم و تجهیزات پزشکی مصرفی
- تامین ۶۹۰۰۰ قلم تجهیزات پزشکی سرمایه ای برای بیمارستان های موجود و جدیدالاحداث (۱۶۲۷۱ قلم در بیمارستان های موجود، ۵۲۷۵۰ قلم برای بیمارستان های جدید الاحداث)
- حضور ۵۳۳۴ پزشک متخصص و فوق تخصص در ۳۰۷ شهر کمتر توسعه یافته و محروم و تمام وقت شدن همگی آنان در بیمارستان های دولتی
- حضور ۶۶۱۹ (۸۵۴ نفر پزشک متخصص مقیم در هر شب در ۱۷ تخصص) در ۴۱۲ بیمارستان اصلی کشور در ۲۱۴ شهر برای درمان بیماران اورژانس
- انجام ۱۳۵ میلیون بار ویزیت توسط ۱۴۰۰۰ متخصص و فوق تخصص در ۶۵۸ کلینیک ویژه در ۳۸۵ شهر کشور با نرخ ارزان دولتی به منظور دسترسی اقشار محروم همراه با ساخت ۲۵۰ پلی کلینیک تخصصی جدید شامل ۶۴۴۰ مطب برای فعالیت این پزشکان
- راه‌اندازی کلینیک ویژه در ۱۲۸ شهر منطقه محروم از ۳۱ استان کشور
- توسعه اورژانس کشور
- راه اندازی ۳۲ پایگاه اورژانس هوایی و انتقال ۷۳۵۱ مصدوم و بیمار بدحال به بیمارستان‌ها طی ۴۸۶۰ سورت پروازی
- توسعه و نوسازی ناوگان آمبولانس زمینی اورژانس کشور با به کار گیری ۲۴۰۰ دستگاه آمبولانس پیشرفته

تا پایان دولت یازدهم / ناوگان اورژانس پیش بیمارستانی کشور تا قبل از طرح تحول نظام سلامت تنها ۳۰۰۰ آمبولانس در اختیار داشته است.

- ساخت و گسترش ۱۲۵ بخش اورژانس در بیمارستان های تروما و اصلی کشور و نوسازی بخش اورژانس در سایر بیمارستان ها

- افزایش ۱۵۰۰ تخت اورژانس و بهسازی و استانداردسازی ۱۸۰ بخش اورژانس در سراسر کشور

- توجه خاص به بیماران نیازمند به مراقبت های ویژه با افتتاح ۲۴۰۰ تخت

- توجه ویژه به بیماران سرطانی با ایجاد شبکه جامع تشخیص زودرس و درمان سرطان در ۳ سطح در کشور

- استاندارد سازی و توسعه ۹ مرکز تخصصی درمان سوختگی و توسعه ۱۸۵ تخت ویژه سوختگی (BICU)

- توسعه ۱۰۰۰ تخت جدید بستری و روانپزشکی ۱۵ بخش اورژانس روانپزشکی همراه با بازسازی بخش های موجود

- اجرای برنامه ملی درمان پیشرفته سکته های قلبی به صورت شبانه روزی در ۵۴ بیمارستان کشور در ۲۴ شهر بعنوان اولین علت مرگ ایرانیان

- اجرای برنامه ملی درمان پیشرفته سکته های مغزی به صورت شبانه روزی در ۵۵ بیمارستان کشور در ۲۵ شهر بعنوان دومین علت مرگ ایرانیان

- تامین تجهیزات پزشکی سرمایه ای برای بیمارستان های موجود و جدیدالاحداث

- اجرای برنامه مقیمی پزشکان در بیمارستان های کشور

- توجه خاص به بیماران نیازمند به مراقبت های ویژه، سوختگی، سرطان و ایجاد شبکه جامع تشخیص زودرس و درمان سرطان

- ساماندهی خدمات دندانپزشکی با ایجاد کلینیک های دندانپزشکی دانشگاهی با تعرفه ارزان در نقاط مختلف کشور

- استقرار سامانه ملی صدور الکترونیکی پروانه های موسسات پزشکی به منظور ایجاد شفافیت در این حوزه و

- دسترسی آسان مردم و صاحبان حرف پزشکی به اطلاعات ذی قیمت شامل ۲۱۰۰۰ موسسه پزشکی

- ساماندهی ارائه خدمات به گردشگران سلامت از طریق اعتباربخشی کیفی بخش های بین الملل و ساماندهی موسسات گردشگری با همکاری سایر دستگاه های زیربسط

- تدوین و اجرای نسل نوین اعتباربخشی در ۹۰۰ بیمارستان کشور با رویکرد ارتقاء ایمنی بیماران و بهبود کیفیت خدمات و تکریم بیماران

- تدوین سند سطح بندی خدمات، مراکز تشخیصی درمانی و تجهیزات پزشکی در قالب (سند ملی درمان ۱۴۰۴)

- حذف پول زیرمیزی به میزان ۷ تا ۱۰ هزار میلیارد (با پرداخت فقط ۲ هزار میلیارد تومان توسط بیمه ها در قالب کتاب جدید

- مدیریت منابع و اطلاعات در نظام سلامت (تکمیل اطلاعات الکترونیک در ۵۷۰ بیمارستان دولتی)

اجرای سیاست‌های جمعیتی

- توسعه و تجهیز ۲۴ مرکز درمان ناباروری موجود
- انجام ۱۶۱۰۳۷۲ زایمان طبیعی رایگان در سراسر کشور
- کاهش سزارین به میزان ۶,۵ درصد مطلق معادل ۱۱,۶ درصد پایه
- کاهش سزارین بار اول به میزان ۵ درصد
- آموزش رایگان به ۵۱۰ هزار نفر مادر باردار در دوران بارداری جهت توانمند سازی برای باروری و زایمان طبیعی
- ساخت ۱۸۰۰ واحد اختصاصی زایمان (LDR) در ۳۶۶ بیمارستان
- پوشش ۸۵ درصدی هزینه‌های درمان ناباروری با تعرفه دولتی برای زوج‌های نابارور
- ایجاد ۱۷ مرکز جدید درمان ناباروری با تمرکز بر مناطق محروم به ویژه در ۶ استان فاقد مرکز (یاسوج، زاهدان، بندرعباس، شهرکرد، گلستان، لرستان)

کارکرد تأمین مالی

- تعریف منابع جدید مالی و افزایش منابع موجود
 - اختصاص ۱ درصد مالیات بر ارزش افزوده به بخش سلامت با حمایت مجلس شورای اسلامی
 - اختصاص ۱۰ درصد از درآمدها از محل اجرای مرحله دوم هدفمندی یارانه‌ها به بخش سلامت
- مدیریت بهینه منابع و انضباط مالی
 - اجرای حسابداری تعهدی و بودجه‌ریزی عملیاتی در دانشگاه‌ها
 - ایجاد مرکز پایش حساب‌های دانشگاهی در ستاد مرکزی وزارت برای نظارت برخط و تقویت سامانه حسابداری تعهدی در دانشگاه‌ها
 - اعطای استقلال مالی به بیمارستان‌ها و نشان‌دار کردن و رهگیری بودجه‌های مربوط به طرح تحول از ستاد تا واحد ارائه خدمت
 - تقویت جریان وجوه نقد دانشگاه‌ها
 - تشکیل تیم‌های کارشناسی نظارتی جدید در حوزه مدیریت منابع مالی
 - ممنوعیت به کارگیری نیروی انسانی از درآمد اختصاصی، بودجه‌های طرح تحول و غیر از آزمون رسمی و رقابتی
 - تغییر روش اختصاص بودجه به بیمارستان‌ها از روش پرداخت مبتنی بر عملکرد و ورودی خالص^۲ به ترکیبی از پیش‌پرداخت و بودجه گلوبال^۳
 - تجمیع خرید تجهیزات پزشکی مورد نیاز مراکز درمانی از طریق هیات امنای صرفه‌جویی ارزی و تحقق صرفه جویی در این مورد
 - تفویض اختیار تخصیص و هزینه‌کرد به معاونت‌های فنی دانشگاه‌ها

2. Fee for services and pure input

3. close ended (Pure FFS + Adj Workfore

- اعطای اجازه استفاده از صرفه‌جویی‌های مالی بودجه‌های طرح تحول به واحدهای مجری
- جلوگیری از جابجایی منابع مالی ارائه خدمات سلامت به حوزه‌های عمرانی و سایر بخش‌ها
- تسهیل و ارائه مجوز در استفاده از نقدینگی موجود دانشگاه‌ها
- پرداخت حقوق کارکنان حوزه سلامت به صورت مستقیم از خزانه به فرد (افزایش سرعت وجوه) به منظور خدمت‌گیری بیشتر یا خرید خدمت

کارکرد منابع غیرمالی

منابع انسانی

- تسهیل فرایند به‌کارگیری نیروی انسانی و تغییر شیوه قرارداد با پرسنل موجود در قالب دو برنامه ماندگاری از پزشکان در مناطق محروم و اجرای برنامه پزشکان مقیم
- آموزش، ارتقای مهارت و توانمندسازی کارکنان سطح اول ارائه خدمات سلامت
- اجرای پروژه ملی آموزش مدیران بیمارستان کشور
- استفاده از ظرفیت بخش غیردولتی در تأمین نیرو و ارائه خدمات سلامت

منابع فیزیکی

حوزه بهداشت

- احداث ۳۴۰۰ خانه بهداشت
- احداث ۳۶۵ مرکز جامع سلامت روستایی
- احداث ۷۵۰ پانسیون تیم سلامت برنامه ریزی برای اجرا
- احداث ۱۶۶۲ خانه بهداشت، بیش از ۱۵۰ پایگاه سلامت شهری، بیش از ۱۱۲ مرکز جامع سلامت شهری، ۱۱۲۵ مرکز زیست پزشکی، ۷۴۲ مرکز جامع سلامت روستایی، ۱۹۸ شبکه بهداشت

حوزه درمان

- تکمیل و بهره‌برداری ۴۳۸۸ تخت در قالب طرح تحول سلامت
- ساخت ۱۲۲ بیمارستان جدید با پتانسیل بیش از ۲۱ هزار تخت بستری (افزایش ۲۵٪ تخت‌های بیمارستانی) و رسیدن به سرانه ۱/۹ به ازای هر ۱۰۰۰ نفر
- نوسازی و بازسازی ۲۵۵۰۰۰۰ متر مربع فضای بستری
- نوسازی کامل ۴۵ هزار تخت بیمارستانی کشور با استفاده ۱۰۰ درصدی از تولیدات داخلی
- ارتقای هتلینگ ۲/۵۰۰/۰۰۰ متر مربع در ۵۷۰ بیمارستان فعال کشور

حوزه آموزش

- آغاز اجرای ۶۲ پروژه با زیر بنای ۴۲۰/۰۰۰ متر مربع فضای آموزشی
- آغاز اجرای ۲۰ خوابگاه با ظرفیت ۸۰۰۰ دانشجو

حوزه مشارکت دولتی - خصوصی P.P.P

- واگذاری مراکز تشخیص و درمان سرطان به روش B T با تعرفه دولتی
- ایجاد ۸ قطب سرطان با سرمایه گذاری غیردولتی (متوسط در هر قطب ۲۰۰۰ میلیارد ریال)
- واگذاری زنجیره آزمایشگاهی بصورت B T با تعرفه دولتی
- ایجاد ۸۹ مرکز تصویر برداری بصورت B T با تعرفه دولتی
 - ۵۳ دستگاه سی تی اسکن
 - ۲۰ دستگاه MRI
 - ۱۶ دستگاه آنژیوگرافی
- عقد قرارداد ۲ بیمارستان با ظرفیت ۱۰۰۰ تخت در استان های قم و قزوین بصورت B
- واگذاری مدیریت ۲۱۰۰ مرکز سلامت جامعه و ۴۲۰۰ پایگاه سلامت با کارگیری ۱۹۵۰۰ نفر از طریق خرید خدمت برای خدمت رسانی به بیش از ۱۱ میلیون جمعیت حاشیه نشین شهرها.
- عقد تفاهم نامه با بنیاد برکت وابسته به ستاد اجرایی فرمان امام برای تکمیل ۱۰ بیمارستان با ظرفیت ۱۳۳۱ تخت
- عقد تفاهم نامه با بنیاد مستضعفان برای تکمیل ۹ بیمارستان
- فراهم آوری ۱۶ تفاهم نامه برای ۱۳۰۰۰ تخت بیمارستانی با سرمایه گذاران خارجی
- واگذاری خدمات ممیزی بهداشت مراکز تامین و توزیع مواد غذایی به دفاتر سلامت

افزایش مشارکت و ساماندهی بخش خیریه در ایجاد زیرساخت های سلامت

- جذب و ساماندهی بیش از ۶۰۰۰ میلیارد ریال از طریق مشارکت خیرین در موارد زیر:
 - احداث ۵۶۰ تخت بیمارستانی سرطانی
 - احداث ۱۵۴ باب مراکز بهداشتی درمانی
 - احداث ۶۲ خانه بهداشت
 - بازسازی و نوسازی ۳۹۲ تخت فرسوده و ساخت ۵۰۸۰ تخت جدید در ۲۰ دانشگاه کشور
 - احداث ۶ مرکز اهدای خون
 - احداث ۱۰ خوابگاه دانشجویی
 - احداث ۱۹ کلینیک جامع
 - احداث ۶۷ کلینیک ویژه
 - احداث ۳۳ همراه سرای بیمار
- جذب ۱۴۶ ملک اهدایی از خیرین برای پروژه های مختلف سلامت به مبلغ ۲۳۷۰ میلیارد ریال
- جذب ۲۲۶ مجموعه پزشکی اهدایی در پروژه های مختلف به مبلغ ۴۲۰ میلیارد ریال
- افزایش تعداد سمن های حوزه سلامت از ۴۵ سمن در سال ۱۳۹۲ به ۸۳ سمن در سال ۱۳۹۵

- راه اندازی سامانه یاران سلامت (یاس) با هدف شناسایی و اطلاع رسانی درخصوص کمک‌های مردمی در حوزه خیرین سلامت

کارکرد آموزش

- طراحی و اجرای بسته‌های تحول و نوآوری در آموزش علوم پزشکی که شامل موارد زیر است:
 - آینده نگاری و مرجعیت علمی در آموزش پزشکی
 - حرکت به سوی دانشگاه های نسل سوم
 - آموزش پاسخگو و عدالت محور
 - توسعه راهبردی، هدفمند و ماموریت گرای برنامه های آموزش عالی سلامت
 - آمایش سرزمینی، ماموریت گرایی، تمرکززدایی و ارتقای توانمندی دانشگاهها
 - اعتلای اخلاق حرفه ای
 - بین المللی سازی آموزش علوم پزشکی
 - توسعه آموزش مجازی در علوم پزشکی
 - ارتقاء نظام ارزیابی و آزمون های علوم پزشکی
 - اعتباربخشی موسسات و بیمارستان های آموزشی
 - توسعه و ارتقای زیرساخت های آموزش علوم پزشکی
 - پایش بسته های تحولی
- توسعه پذیرش دستیاران تخصصی در مناطق محروم
- بومی‌گزینی در کنکور سراسری با اولویت مناطق محروم
- اجرای برنامه آمایش سرزمینی در آموزش عالی سلامت
- ساماندهی توسعه و ایجاد دانشگاه‌ها و موسسات آموزش پزشکی در کشور
- تسهیل ایجاد مراکز آموزش عالی غیردولتی در حوزه سلامت

کارکرد پژوهش

- تلاش برای افزایش اعتبارات پژوهشی به حداقل یک درصد از تولید ناخالص ملی.
- تربیت نیروی انسانی علاقمند و محقق از طریق برنامه پزشک پژوهشگر-دستیار پژوهش و دوره های پسا دکترا
- نظام ثبت بیماری‌ها (بیش از ۴۰ برنامه ملی)
- ساخت و راه اندازی آزمایشگاههای جامع و پیشرفته (۱۰ آزمایشگاه به پایان رسیده و ۱۲ آزمایشگاه جدید در برنامه وزارت بهداشت قرار دارد)
- مطالعات بزرگ مبتنی بر جمعیت (پرشین کوهورت)

- ایجاد بیوبانک‌های مهم و فراگیر در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور
- راه اندازی مطالعات کوهورت کارکنان وزارت بهداشت در ۸ دانشگاه علوم پزشکی کشور اعتماد به دانشمندان و نخبگان از طریق نظام تشویقی و حمایتی
- وجود نظام تخصیص بودجه و بررسی طرحهای بزرگ و ملی
- تغییر نگرش در سیستم ارزشیابی پژوهشی دانشگاهها از نگاه کمیت پژوهش به کیفیت از طریق:
 - Impact ملی و بین المللی طرحها و مقالات
 - لاین تحقیقاتی
 - ایجاد زیر ساخت و ظرفیت سازی
 - تعاملات ملی و بین المللی
 - جذب منابع از خارج از دانشگاه (ملی و بین المللی)

کارکرد دارو، واکسن و تجهیزات پزشکی

- رفع کمبودهای دارویی و وسایل پزشکی مورد نیاز بیماران: کاهش کمبودهای دارویی از میانگین ۳۵۰ قلم در سال ۹۱ و نیمه اول سال ۹۲ به حداکثر ۳۰ قلم در سال‌های استقرار دولت یازدهم (۹۳ لغایت ۹۶)
- کنترل قیمت داروها و وسایل پزشکی وارداتی: قیمت داروهای وارداتی به میزان حداقل ۲۵٪ و وسایل پزشکی وارداتی به میزان حداقل ۳۵٪ کاهش یافته است.
- کاهش میزان واردات دارو: میزان واردات دارو در دولت یازدهم نسبت به دوره مشابه قبلی حدوداً ۵۰۰ میلیون دلار کاهش یافته است.
- افزایش سهم داروهای تولید داخل در بازار دارویی: سهم داروهای تولید داخل از کل بازار دارویی از حدوداً ۶۰٪ در سال ۹۱ به حداقل ۷۰٪ در سال ۹۵ افزایش داشته است.
- توسعه صادرات دارو و وسایل پزشکی: میزان صادرات دارو در دولت یازدهم نسبت به دوره قبل به میزان حدوداً دو برابر افزایش یافته است.
- تامین دارو و وسایل پزشکی بیمارستانی: کاهش ارجاع بیماران و همراهان بیمار برای تامین دارو و وسایل پزشکی از حدوداً ۴۰٪ موارد در سال ۹۱ به کمتر از ۳٪ موارد در سال ۹۵
- حمایت از تولید داروها و وسایل پزشکی با فناوری بالا در داخل کشور: در دولت یازدهم بطور میانگین ماهیانه حداقل دو داروی جدید در داخل کشور تولید و وارد بازار شده است.
- اجرای سامانه رهگیری، ردیابی و کنترل اصالت کالاهای سلامت: در حال حاضر تمامی داروها، فرآورده های مکمل، آرایشی و بهداشتی و غذایی وارداتی مشمول طرح شده‌اند و تا پایان سال ۹۶ بقیه کالاهای سلامت نیز زیر پوشش طرح می‌روند. ایران بعنوان یکی از معدود کشورهای پیشگام در این عرصه مطرح می‌باشد.
- اجرای برچسب گذاری چراغ راهنمای تغذیه ای روی بسته بندی فرآورده های خوراکی و آشامیدنی: در حال

حاضر بیش از ۹۰٪ فراورده های غذایی کشور مشمول طرح شده اند. ایران به عنوان یکی از کشورهای پیشگام جهانی در این عرصه مطرح می باشد.

- اجرای برنامه های سلامت محور در حوز نظارت بر غذا: کاهش اسیدهای چرب ترانس و اشباع، کاهش میزان قند و نمک در فراورده های غذایی به منظور دستیابی به اهداف سند کنترل بیماریهای غیرواگیر در کشور. ایران بعنوان یکی از کشورهای الگوی جهانی در این زمینه شناخته شده است.
- مبارزه قاطع با پدیده تقلب و قاچاق کالاهای سلامت: میزان کشفیات کالاهای تقلبی و قاچاق در سال ۹۵ به بیش از سه برابر گذشته افزایش یافته است.
- استفاده از زیرساخت های فناوری اطلاعات برای اجرای فرایندهای ثبت شرکت ها و کالاهای سلامت، صدور مجوز واردات و ترخیص کالاهای سلامت در سازمان غذا و دارو: در حال حاضر ثبت، صدور مجوز واردات و ترخیص کالاهای سلامت و ارتباط با سازمان توسعه تجارت و گمرکات کشور بصورت برخط و مکانیزه انجام می شود.
- کنترل بازار دارویی کشور به منظور جلوگیری از هزینه های القایی و افزایش بار مالی سازمانهای بیمه و هزینه از جیب مردم: بازار دارویی کشور از میزان ۴,۲ میلیارد دلار (۵۳۰۰ میلیارد تومان) در سال ۱۳۹۱ با افزایش جزئی تنها به ۴,۳۵ میلیارد دلار (۱۵۰۰۰ میلیارد تومان) در سال ۹۵ افزایش یافته است. همچنین سهم دارو و وسایل پزشکی در هزینه کلی سلامت در دولت یازدهم نسبت به دولت دهم کاهش داشته است.
- حفاظت مالی و حمایت از بیماران صعب العلاج و خاص: میزان پرداخت از جیب بیماران صعب العلاج و خاص از میانگین ۴۵٪ در نیمه اول سال ۹۲ به ۱۱٪ در نیمه اول سال ۹۶ کاهش یافته است. این در حالی است که اعتبار ردیف های یارانه دارو و کاهش قیمت دارو، طی ۴ سال، نه تنها افزایشی نداشته بلکه قدرمطلق آن از جمعا ۲۴۲۰ میلیارد تومان در سال آخر دولت دهم به ۲۱۰۰ میلیارد تومان در سال آخر دولت یازدهم کاهش یافته است.

کارکرد نظام اطلاعات سلامت

- راه اندازی و گسترش سامانه های اطلاعات سلامت به حوزه سطح ۱ (از ۱۲۰ واحد در قبل از دولت یازدهم به حدود ۲۰ هزار واحد) و سطح ۲ و ۳ نظام سلامت (از ۷۹ واحد در قبل از دولت یازدهم به ۵۸۹ واحد)
- راه اندازی بستر و اجرای آزمایشی نظام الکترونیک پزشک خانواده و ارجاع خدمات سلامت - نظام رسیدگی الکترونیک اسناد پزشکی
- راه اندازی: مرکز ملی تبادل اطلاعات سلامت - آزمایشگاه ارزیابی و صدور گواهی نرم افزار های حوزه سلامت - مرکز ملی داده سلامت کشور راه اندازی سرویس های برخط مدیریت تخت، پذیرش و ترخیص، و روکش اسناد سلامت - فاز ۱ سامانه پایه نظام پاسخگویی سلامت ۱۹۰ - نظام جامع تولید تا مصرف حوزه غذا و دارو - نظام استحقاق درمان و حذف دفترچه با همکاری سازمان های بیمه گر روی درگاه دولت - نرم افزار های ارائه خدمات سلامت به شهروندان در حوزه بهداشت محیط و دارو - ۲۰ سرویس عمومی برخط در بستر درگاه دولت در شبکه ملی اطلاعات
- تقویت نظام ثبت و گزارش دهی مرگ با عملیاتی شدن طبقه بندی بیماری ها با استاندارد بین المللی ویرایش

۱۰ و گسترش آن به کل کشور

- تقویت نهادهای تولید و استفاده از اطلاعات سلامت (تاسیس رصد خانه ملی سلامت و اعطای ردیف مالی به موسسه ملی تحقیقات سلامت)
- تعریف، تصویب و اجرای تقویم پیمایش‌های ملی مورد نیاز برای تولید داده‌های به هنگام برای تولید اطلاعات لازم برای تصمیم‌گیری‌ها
- اعمال سیاست داده‌ای و ارایه داده‌های پیمایش‌های مورد حمایت وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی به صورت آزاد به کلیه محققین و نهادهای مختلف
- شکل‌گیری نظام دیده‌بانی سلامت و داشبورد اطلاعاتی و ارایه دسترسی به مدیران وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی
- ارزیابی درونی و خارجی مستقل (با استفاده از سازمان‌های بین‌المللی) طرح تحول سلامت

چالش‌ها و مشکلات

با استفاده از الگوی سازمان جهانی بهداشت درباره‌ی اجزای سازنده‌ی نظام سلامت، چالش‌های نظام سلامت ایران شناسایی شده‌اند. و فهرست چالش‌ها به تفکیک هر جز در جدول زیر ارائه می‌گردد. لازم به ذکر است در تحلیل وضعیت نظام سلامت در کنار شش جز سازنده نظام سلامت، محیط و شرایط زمینه‌ای کشور نیز باید در نظر گرفته شود که می‌تواند نظام سلامت را در جهت مثبت و یا منفی متاثر سازد.

بسترهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی موثر بر سلامت

چالش‌های موجود محیط پیرامون نظام سلامت

- آسیب‌پذیر بودن کشور در برابر حوادث غیرمترقبه
- گستردگی تهدیدکننده‌های سلامت از طرف کشورهای همسایه
- بار آسیب‌های اجتماعی و عوارض ناشی از عوامل اجتماعی موثر بر سلامت (اعتیاد، فقر، گروه‌های آسیب‌پذیر، طلاق و ...)
- رشد سریع شهرنشینی در کشور و تاثیرات منفی آن
- آلودگی زیست‌محیطی و صنعتی هوای کشور
- روند مسن شدن جمعیت و افزایش روزافزون نیازهای خدمات بیماری‌های مزمن و هزینه بر
- محرومیت شدید گروه‌های اجتماعی، مناطق دور افتاده و توسعه نیافتگی در برخی نقاط کشور
- ناکافی بودن نظام‌های ارائه خدمات اجتماعی برای گروه‌های آسیب‌پذیر از جمله بیماران بستری و افراد متأثر از آسیب‌های اجتماعی.

چالش‌های موجود محیط پیرامون نظام سلامت

- واردات بی رویه و قاچاق مواد غذایی، بهداشتی و آرایشی
- پیچیدگی نظام اداری
- توسعه ارتباطات مجازی و افزایش انتظارات مردم
- سرمایه اجتماعی ناکافی برای همراهی، تبعیت و مشارکت مردم در تغییرات تحولی
- ده میلیون جمعیت بی سواد و حدود سه میلیون دانش آموزان از تحصیل کامل بازمانده
- قراردادهای کاری موقت و محیط‌های کاری نامناسب
- رشد رفتارهای خشونت آمیز در محیط‌های کاری، خانوادگی و جامعه
- توسعه نامتوازن منابع عمومی در مناطق
- ضعف کار تیمی و همکاری بین بخشی برای دستیابی به اهداف اجتماعی مشترک میان نهادهای دولتی؛ خصوصی و مردم نهاد
- نگرانی از ادامه برخی از تحریم‌های اقتصادی
- نقص نظام هماهنگ برنامه ریزی و بودجه ریزی و ارزیابی عملکرد برای اهداف فرابخشی همچون سلامت و رفاه در کشور
- نقص هماهنگی بین بخشی برای نظارت بر سیاست‌های کلی سلامت، ابلاغ شده توسط مقام معظم رهبری

چالش‌های پیش‌روی کارکردهای نظام سلامت در دولت دوازدهم

چالش‌ها	کارکرد
عدم تمرکز تولید نظام سلامت کشور در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تکثر صندوقهای بیمه و یکسان نبودن بسته پایه خدمات جدا بودن شورای عالی بیمه سلامت به عنوان سیاست‌گذار بیمه کشور از تولید تعدد مراکز سیاست‌گذاری و برنامه ریزی موثر بر سلامت جامعه ارایه خدمات سلامت توسط تنوعی از سازمان‌های عمومی خارج از کنترل متولی بخش سلامت نظارت ناکارآمد وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی بر فعالیت خصوصی بخصوص در بخش سرپایی عدم پاسخگویی بخش‌های موثر بر سلامت مردم (خارج از وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی) به تاثیر اقدامات ایشان بر سلامت مردم توجه محدود به نقش مردم و بخش غیردولتی در تولید سلامت خوب و ارائه خدمات سلامت ناتوانی در مدیریت تعارض منافع در میان سیاست‌گذاران سلامت و ذی‌نفعان نبود برنامه جامع برای جمعیت‌های خاص و اقشار آسیب‌پذیر	تولیت (حکمرانی و رهبری)
برتری بخش خصوصی در حوزه سرپایی و دندانپزشکی به‌ویژه در کلان‌شهر و سهم بالای آن از پرداخت مستقیم توسط مردم نداشتن محدودیت برای انتخاب ارائه‌کننده خدمات سلامتی (به طور مثال پزشک متخصص) و محل ارایه آن (به طور مثال بیمارستان فوق تخصصی) توسط بیمار استفاده بی‌رویه از خدمات سلامتی توسط مردم و توجه کم به اعمال کنترل منابع و مصارف در سطح ارایه خدمت اعم از بخش خصوصی و عمومی؛ توسط بیمه‌ها ناکافی بودن منابع مالی در بخش دولتی برای تأمین نیازهای خدمات بیمارستانی (تخت بستری)، و فرسودگی بیمارستان‌های موجود و مساعد نبودن زمینه حضور بخش خصوصی برای تأمین تخت‌های مورد نیاز؛ توجه ناکافی به نظام ارایه‌ی خدمات سلامتی در ایران در بخش غیر رسمی (مراکزی که به غیر از مراکز ارائه خدمات سلامتی پروانه دار فعالیت می‌کنند، به طور مثال طب سنتی توسط افراد بدون صلاحیت حرفه‌ای و ارائه مراقبت‌ها در منازل) و لزوم باز تعریف نظام ارایه‌ی خدمات در منازل، در مراکز بستری روزانه، در جهت کاهش هزینه‌های نظام سلامت و متناسب با الگوی بیماری های مزمن ضرورت باز تعریف مجدد نظام ارائه خدمات سلامتی برای خدمات توانبخشی و تسکینی	ارایه خدمات سلامت

چالش ها	کارکرد
ناپایداری منابع مالی و بودجه برنامه های طرح تحول نظام سلامت کمبود منابع سازمان های بیمه گر و عدم پرداخت بموقع مطالبات مراکز درمانی عدم رعایت واريز هزینه درمان مصدومين ترافیکي توسط بیمه های تجاری پایین بودن جاذبه سرمایه گذاری در ساخت بیمارستان های جدید شکاف درآمدی بخش دولتی و خصوصی مناسب نبودن نظام پرداخت به ارایه کنندگان خدمت در بخش دولتی و خصوصی روزآمدن نبودن بسته خدمات سلامت مبتنی بر شواهد کمبود منابع جهت تقویت خرید راهبردی روشن نبودن نقش بیمه های پایه و تکمیلی در کشور	تامین مالی
ضعف در تبیین و گفتمان سازی در خصوص مفهوم مرجعیت علمی در کشور ضعف در نقش آفرینی قطب های علمی در ارتقای نظام سلامت و بهبود وضعیت سلامت مردم عدم استفاده بهینه از نخبگان و استعداد های درخشان در حوزه سلامت خصوصاً آموزش عالی سلامت حرکت آهسته به طرف ایجاد دانشگاه های نسل سوم عدم توجه به مهارت های آموزشی فقدان مشوق های مناسب برای دوره های توانمند سازی پزشکان در برنامه های آموزشی چالش های ارتباطات بین رشته ای چالش در نقش جایگاه مناطق آمایشی عدم توجه به مهارت های آموزشی حضور کم رنگ بخش خصوصی در آموزش عالی سلامت ضعف زیرساخت های فناوری اطلاعات به منظور توسعه آموزش های مجازی کمی هماهنگی در سیاست جذب دانشجوی خارجی در دستگاه های اجرایی و در سطح فرابخشی محدودیت در معرفی دانشگاه های علوم پزشکی ایران به دانشجویان سایر کشورها تعدد نهادهای تصمیم گیر در جذب دانشجوی خارجی مشکلات استفاده از آزمون های بین المللی در خارج کشور فقدان تنوع در شیوه های بکار گیری اعضای هیات علمی و محدودیت های قانونی و عملیاتی موجود در استفاده از پتانسیل عظیم نیروی انسانی متخصص در داخل و خارج از کشور	آموزش علوم پزشکی

چالش ها	کارکرد
کمبود تخت بیمارستانی در کشور (حدود هفتاد هزار تخت بیمارستانی) تاخیرهای ایجاد شده در پرداخت مطالبات پرسنلی عدم انطباق کمیت و کیفیت نامطلوب نیروی انسانی گروه پزشکی با نیازهای نظام سلامت کشور کمبود ۸۰ هزار نفر نیروی پرستاری عدم تمایل پزشکان متخصص به فعالیت در مناطق محروم به دلیل جاذبه های پایین این مناطق	منابع غیرمالی
عدم یکپارچگی اطلاعات حوزه سلامت (بخشی از اطلاعات در اختیار بیمه ها و یا سایر بخش های عمومی مانند بانک ها، زندان، شهرداری ها، نفت) ضعف نظام یکپارچه ثبت اطلاعات بیماران در کلیه سطوح مراقبت های اولیه سلامت، نظام مراقبت های بیمارستانی، توانبخشی و خدمات اجتماعی مرتبط با سلامت توسعه نیافتگی نظام اطلاعات منابع مالی سلامت و حفاظت مالی از آحاد مردم در برابر هزینه های خدمات سلامت نقص داده های لازم برای گزارش آمارها بر حسب ملاحظات عدالتی (وضعیت اقتصادی، جنسیت و محل سکونت مردم) نقص داده های لازم در خصوص جمعیت خاص مانند افراد متاثر از آسیب های اجتماعی	نظام های اطلاعات سلامت
عدم تناسب اعتبارات پژوهشی (حدود نیم درصد از تولید ناخالص ملی) با تحقق هدف حفظ مرجعیت علمی در منطقه و رسیدن به سطح ۱۰ کشور برتر دنیا کمبود اعتبارات و ردیف های استخدامی برای جذب هیات علمی پژوهشی روند افزایشی مهاجرت های ناخواسته محققین و اساتید جوان کشور بدلیل افزایش تنش های داخلی و عدم اعتماد به محققین کشور	پژوهش و نوآوری سلامت

چالش ها	کارکرد
مشکل نقدینی: به خطر افتادن زنجیره تامین دارو و وسایل پزشکی: عدم پرداخت به موقع مطالبات مراکز درمانی و دارویی و دانشگاهی توسط دولت و سازمان های بیمه گر (مطالبات شرکت های دارویی و وسایل پزشکی از ۵ هزار میلیارد تومان فراتر رفته است). تخصیص ناکافی اعتبار ردیف های یارانه دارو و کاهش قیمت دارو و لوازم پزشکی ساختار شبه دولتی شرکت های تامین دارو: وابستگی شرکت های تولید دارو به ساختارهای شبه دولتی مانند تامین اجتماعی، شبکه بانکی، بنیادها و نهادهای عمومی و ضعف این ساختارها در امور تصدیگری تولید و تجارت چالش هایی مانند تراز منفی تجارت دارویی در کشور (صادرات حداکثر ۲۰۰ میلیون دلاری در مقابل واردات حداقل ۱ میلیارد دلاری)، مشکل کیفیت دارو اعم از شرایط خطوط تولید، کیفیت فرمولاسیون و بسته بندی دارو، تامین به موقع داروهای مورد نیاز جامعه و ... همگی بعلت ناکارآمدی مدیریت شبه دولتی است. ضعف زیرساخت های تولید: کمبود زیرساخت های مورد نیاز در حوزه های استراتژیک مانند فراورده های پلاسمایی، فراورده های بیولوژیک بی رغبتی بخش خصوصی به سرمایه گذاری در عرصه تولید فراورده های پلاسمایی، فراورده های بیولوژیک معضل تجویز و مصرف غیرمنطقی دارو و وسایل پزشکی: عدم رعایت پروتکل های دارویی و درمانی کشور نظارت ناکافی بر تجویز و مصرف دارو و وسایل پزشکی و تجویز و مصرف غیرمنطقی دارو و کالاهای سلامت ادامه پدیده قاچاق و تقلب: اختصاص حدوداً ۱۵٪ بازار کالاهای سلامت در کشور به کالاهای تقلبی و قاچاق	داروها، واکسن و فناوری های سلامت

چالش ها	کارکرد
مشکل آلاینده ها و تقلب های غذایی: استفاده از سموم غیرمجاز، استفاده از سموم به میزان فراتر از حد مجاز، استفاده از سموم در زمان نامناسب، استفاده نامناسب و بیش از حد مجاز از کودهای نیتراته، استفاده از افزودنیهای غیرمجاز، شرایط نامناسب تولید، توزیع و نگهداری مواد غذایی، رقابت ناسالم برای کاهش قیمت فرآورده ها به بهای کاهش ارزش غذایی، ایمنی، بهداشت و سلامت فرآورده ها مصرف مازاد بر نیاز: پرخوری: (مصرف غذا در کشور بطور میانگین ۲۵٪ بیشتر از میزان نیاز است). نهادینه نشدن الزام استفاده از ارزیابی فناوریهای سلامت و فشارهای مختلف برای تامین فناوری های نوین محدودیت توجه به سرمایه گذاری در تجهیزات پزشکی در سطوح خاص مانند طب تسکینی و توانبخشی فرسودگی و روزآمد نبودن صنایع داروسازی کشور عدم حمایت بانکها و موسسات مالی از نوسازی صنایع دارویی کشور	

فصل سوم نقشه راهبردی، برنامه ها و اولویت‌های اجرایی سلامت

چشم‌انداز سلامت ج.ا.ایران در افق ۱۴۰۴

ارتقای شاخص‌های سلامت برای دستیابی به جایگاه اول در منطقه آسیای جنوب غربی (بند ۲ سیاست‌های کلی سلامت)

اهداف دورنمایی

ارتقای امید به زندگی سالم، تأمین سلامت و تغذیه سالم جمعیت و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی، بویژه اعتیاد، سوانح، آلودگی‌های زیست محیطی و بیماری‌ها (بند ۶ سیاست‌های کلی جمعیت).

ماموریت

تحقق رویکرد سلامت همه جانبه و انسان سالم با رعایت اولویت پیشگیری بر درمان و مسؤولیت پذیری، توانمندی و مشارکت ساختارمند و فعالانه فرد، خانواده و جامعه در تامین، حفظ و ارتقای سلامت، تامین امنیت غذا و درمان، ارائه خدمات آموزشی، پژوهشی، بهداشتی، درمانی و توانبخشی سلامت مبتنی بر اصول و ارزش‌های انسانی-اسلامی و نهادینه سازی آن در جامعه (بندهای ۱ و ۲ و ۱۱ سیاست‌های کلی سلامت و بند ۷ اقتصاد مقاومتی) و ایجاد تحول در ارتباط میان نظام آموزش عالی، تحقیقات و فناوری علوم پزشکی (بند ۵ سیاست‌های کلی علم و فناوری) با سایر بخش‌ها از طریق تداوم طرح تحول سلامت و اصلاحات ساختاری در نظام بهداشت و درمان به منظور پایدارسازی مالی و کیفیت و کمیت ارائه خدمات و هم چنین اجتماعی کردن سلامت (برنامه دولت دوازدهم: بخش هشتم- برنامه سلامت، بهداشت و درمان).

شعار

سلامت همه جانبه و انسان سالم (بند ۲ سیاست‌های کلی سلامت)

اولویت‌های اجرایی

۱. تداوم، ارتقا و نهادینه سازی طرح تحول سلامت
۲. استقرار نظام ارجاع و برنامه پزشکی خانواده، در قالب شبکه خدمات جامع و همگانی سلامت
۳. اجرای برنامه تحول و نوآوری در آموزش و پژوهش علوم پزشکی
۴. تأمین منابع مالی پایدار، مدیریت شفاف و متناسب سازی درآمدها، هزینه‌ها و فعالیت‌ها
۵. اصلاح ساختار نظام سلامت بمنظور تقویت تولید، چابک‌سازی و تفکیک نقش‌ها
۶. رصد، مدیریت و مطالبه اصلاح مولفه‌های اجتماعی برای پیشگیری از آسیب به ابعاد جسمی، روانی و اجتماعی سلامت

اهداف کلی و راهبردی

سلامت به عنوان یکی از نیازهای اساسی و **اهداف اجتماعی** در مواد ۳، ۲۹ و ۴۳ قانون اساسی کشور شناخته شده است و به استناد بند ۲ سیاست‌های کلی سلامت، مبنی بر تحقق رویکرد سلامت همه جانبه و انسان سالم در همه قوانین، سیاست‌های اجرایی و مقررات، هدف پیامدی فرابخشی است که باید در برنامه ریزی تمامی دستگاه‌های اجرایی دولتی و سازمان‌های عمومی و نهادهای خصوصی و مردمی مبنا قرار گیرد. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به عنوان متولی نظام سلامت علاوه بر مداخله‌ها اختصاصی خود که در راستای ارتقای اهداف کلی و راهبردی ذیل در کارکردهای نظام سلامت انجام می‌دهد و پاسخگو

و مسئولیت پذیر آن در پیشگاه نمایندگان ملت خواهد بود به دنبال مطالبه، هدایت و جلب مشارکت سایر بخش های توسعه کشور برای تدوین و اجرای برنامه های سلامت محور برای رسیدن به سلامت همه جانبه می باشد.

اهداف جدول زیر براساس اسناد بالادستی فرابخشی سیاست های کلی سلامت، جمعیت، اقتصاد مقاومتی، علم و فناوری و به ویژه قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، نقشه جامع علمی کشور، سند ملی مصوب پیشگیری و کنترل بیماری های غیرواگیر و عوامل خطر مرتبط در ج.ا.ایران در بازه زمانی ۱۴۰۴-۱۳۹۴ و تعهدات و مقررات بین المللی سلامت تدوین شده است.

دستیابی به اهداف مذکور نیازمند اقدام ملی و هماهنگ همه ی دستگاه های اجرایی، خودمراقبتی مردم و حمایت قوای سه گانه است.

عنوان اهداف	شماره
هدف کلی	
افزایش میانگین امید به زندگی سالم کشور	۱.
اهداف راهبردی عوامل خطر و بیماری های غیرواگیر و جراحی ها (با کمک دستگاه های اجرایی متعهد)	
کاهش بار بیماری های ناشی از عوامل محیطی (آلوده کننده های آب و خاک و هوا و مواد شیمیایی) به میزان ۵ درصد نسبت به سال پایه (۱۳۹۵)	۱.
کاهش تلفات تصادفات جاده ای، به حداقل میانگین جهانی	۲.
کاهش ۱۰ درصد میزان مرگ ناشی از مصرف مواد مخدر نسبت به سال پایه (۱۳۹۵)	۳.
کاهش ۲۵ درصد از خطر مرگ های زودرس (۳۰ تا ۷۰ سال) ناشی از بیماری های غیر واگیر (سکته های قلبی عروقی، سرطان و بیماری های تنفسی) نسبت به سال پایه (۱۳۹۵)	۴.
توقف رشد دیابت در کشور	۵.
کاهش شیب تبدیل افراد با اضافه وزن به چاق	۶.
کاهش ۳۰ درصد از میزان مصرف نمک سدیم نسبت به سال پایه (۱۳۹۵)	۷.
کاهش حداقل ۲۰ درصد از میزان تحرک بدنی ناکافی نسبت به سال پایه (۱۳۹۵)	۸.
افزایش بهره مندی عادلانه خانوارها از سید مطلوب غذایی از ۳۰ به ۶۰ درصد	۹.
کاهش میزان اسیدهای چرب ترانس در روغن های خوراکی و محصولات غذایی از ۲ درصد به نزدیک صفر	۱۰.
غربالگری بینایی کودکان به میزان درج شده در برنامه ششم توسعه (۳۱۵۳۰۰۰ نفر)	۱۱.
غربالگری شنوایی به میزان درج شده در برنامه ششم توسعه (۱۵۴۵۰۰۰ نفر)	۱۲.

اهداف راهبردی بیماری های واگیر

۱. کاهش مجموع بار بیماری های ناشی از سل، مالاریا، هپاتیت و بیماری های مشترک انسان و دام به میزان ۵ درصد نسبت به سال پایه (۱۳۹۵)
۲. افزایش پوشش غربالگری، درمان و حذف انتقال ویروس ایدز به ترتیب به ۹۰-۹۰-۹۰ درصد مبتلایان

اهداف راهبردی آسیب های اجتماعی (با کمک دستگاه های اجرایی متعهد)

۱. کاهش آسیبهای اجتماعی در انتهای برنامه به بیست و پنج درصد (۲۵٪) میزان کنونی (اعتیاد، طلاق، حاشیه نشینی، کودکان کار و مفسد اخلاقی) (ماده ۸۰)
۲. کاهش ۱۰ درصد شیوع و مرگ و میر ناشی از تمام اشکال خشونت نسبت به سال پایه (۱۳۹۵)
۳. کاهش بیست و پنج درصدی (۲۵٪) اعتیاد نسبت به سال پایه تا پایان برنامه (ماده ۱۰۶)
۴. کاهش نرخ طلاق به میزان بیست درصد (۲۰٪) سال پایه (ماده ۱۰۴)
۵. کنترل افزایش تعداد طلاق به میزان درج شده در برنامه ششم توسعه کشور (۱۷۶۰۰۰ نفر)
۶. افزایش حمایت از معناتان به میزان درج شده در برنامه ششم توسعه کشور (۱۴۳۰۰۰۰ نفر)
۷. افزایش حمایت از سالمندان به میزان درج شده در برنامه ششم توسعه کشور (۴۱۸۰۰۰۰ نفر)

اهداف راهبردی جمعیت (با کمک دستگاه های اجرایی متعهد)

۱. بهبود شاخص توسعه کودکان از ۷,۹۳ به ۵,۹
۲. افزایش نرخ باروری (TFR) به حداقل ۲/۵ فرزند به ازای هر زن در سن باروری در طول اجرای قانون برنامه (ماده ۱۰۲)
۳. کاهش نسبت مرگ مادران در صدهزار تولد زنده به ۱۵
۴. کاهش میزان مرگ کودکان ۱ تا ۵۹ ماهه در هزار تولد زنده به ۱۱,۳
۵. افزایش درصد زایمان طبیعی به ۵۷,۵
۶. کاهش عوارض ناشی از بارداری، سقط و زایمان در هزار تولد زنده به ۶,۲
۷. افزایش کودکان تحت پوشش حمایت غذایی به میزان درج شده در برنامه ششم توسعه کشور (۳۳۰۰۰۰ نفر)

اهداف راهبردی تامین مالی سلامت

۱. حفاظت مالی مردم در قبال هزینه های سلامت به گونه ای در پایان دوره سهم پرداخت مستقیم از جیب مردم از کل هزینه های سلامت به ۲۵ درصد کاهش یابد (جدول ماده ۷۸ برنامه ششم توسعه).
۲. کاهش درصد مواجهه خانوارها با هزینه های کمرشکن سلامت به ۱
۳. اخذ مالیات هر پاکت انواع سیگار تولید داخل به میزان ۱۰ درصد قیمت درب کارخانه و تولید مشترک ۲۰ درصد، تولید داخل با نشان بین المللی؛ ۲۵ درصد و وارداتی به میزان ۴۰ قیمت، کالا بیمه و کرایه تا بندر مقصد
۴. اخذ مالیات انواع توتون پیپ و تنباکوی آماده مصرف تولید داخلی به میزان ۱۰ درصد قیمت درب کارخانه و وارداتی به میزان ۴۰ درصد قیمت کالا، بیمه و کرایه تا بندر مقصد
۵. فراگیر کردن پوشش بیمه پایه سلامت به ۱۰۰ درصد جمعیت کشور، (ضریب پوشش بیمه های اجتماعی درمانی پایه از ۹۶ به ۱۰۰ درصد)

اهداف راهبردی ارایه خدمات سلامت

۱. افزایش رضایتمندی بیماران از خدمات بستری و سرپایی
۲. ایجاد دسترسی همگانی به خدمات ضروری مراقبت سلامت با کیفیت و دراروهای ضروری مقرون به صرفه با کیفیت موثر و ایمن و واکسیناسیون خوداتکایی در زمینه تولید مواد و فرآورده های دارویی، واکسن، محصولات زیستی، ملزومات و تجهیزات پزشکی دارای کیفیت و استاندارد معتبر(از ۵۰درصد به ۷۰درصد)
۴. ارتقای شاخص کیفیت(GMP approval)

اهداف راهبردی آموزش و پژوهش

۱. دست یابی به مرجعیت علمی در ۱۰ حیطه دانش علوم پزشکی در منطقه
۲. نسبت دانشجو به هیأت علمی تمام وقت(حضور): ۱۰
۳. افزایش نسبت دانشجویان خارجی به داخلی
۴. نسبت هیأت علمی تمام وقت(استادیار به بالا) به کل هیأت علمی در دانشگاههای وابسته به وزارت بهداشت(حضور): ۹۳
۵. افزایش نقش آفرینی در توسعه علم و تعداد محققان علوم پزشکی ایرانی در رتبه بندی یک درصد برترین دانشمندان جهان توسط Essential Science Indicators (ESI) از ۲۸ به ۴۵ نفر
۶. افزایش تعداد شرکت های دانش بنیان در حوزه پزشکی
۷. افزایش دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی نسل سوم

اهداف راهبردی منابع غیرمالی

۱. افزایش نسبت تخت به هزارنفر و رسیدن به ۲,۳ تخت به هزار نفر
۲. افزایش میزان واگذاری عملیات به بخش های های غیردولتی به میزان سالان ۱۰ درصد

اهداف راهبردی تعاملی با سایر بخش های متولی مولفه های اجتماعی موثر بر سلامت(وزارت بهداشت دیده بان می باشد)

۱. کاهش نرخ بیکاری به میزان حداقل هشت دهم درصد (۰/۸٪) سالانه در طول سال های اجرای قانون برنامه ششم توسعه(ماده ۴)
۲. ارتقای شاخص بهره وری (ماده ۵ قانون برنامه ششم توسعه)
۳. ارتقای رتبه ایران در دو شاخص رقابت پذیری بین المللی و شاخص های بین المللی حقوق مالکیت در میان کشورهای منطقه سند چشم انداز به رتبه سوم (ماده ۲۲ قانون برنامه ششم توسعه)
۴. ارتقای شاخص کسب و کار، هر سال ده رتبه و دستیابی به رتبه کمتر از هفتاد در پایان قانون برنامه(ماده ۲۲)
۵. دستیابی سهم تعاون در اقتصاد به بیست و پنج درصد (۲۵٪)، با رویکرد کارآفرینی، اشتغال زایی، حمایت از کسب و کارهای کوچک و متوسط و دانش بنیان(ماده ۲۴ قانون برنامه ششم توسعه)
۶. مردمی شدن و گسترش سهم بخش خصوصی و تعاونی در اقتصاد و افزایش بهره وری و ارتقای سطح کیفی خدمات(ماده ۲۵)
۷. رقابت پذیر کردن عدالت بین منطقاتی و سرزمینی و تقویت خوداتکایی، افزایش انگیزه وصول درآمد استانی(ماده ۲۶)
۸. رشد سالانه حداقل پنج درصد(۵٪) شاخص های برخورداری تعیین شده در ساماندهی عشایر (ماده ۲۷ قانون برنامه ششم توسعه)
۹. ایمن سازی حداقل سی درصد(۳۰٪) روستاهای در معرض خطر سوانح طبیعی تا پایان اجرای قانون برنامه (ماده ۲۷)

۱۰. ساماندهی و بهسازی حداقل بیست درصد (۲۰٪) روستاهای مرزی (ماده ۲۷ قانون برنامه ششم توسعه)
۱۱. افزایش شفافیت و مبارزه با فساد (ماده ۲۹ قانون برنامه ششم توسعه)
۱۲. تأمین امنیت غذایی و نیل به خودکفایی در محصولات اساسی زراعی، دامی و آبی به میزان نود و پنج درصد (۹۵٪) در پایان اجرای قانون برنامه (ماده ۳۱ قانون برنامه ششم توسعه)
۱۳. پوشش بیمه اجباری کلیه دامها در مقابل بیماری‌های مشترک و واگیردار، پرداخت حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) سهم بیمه‌گر توسط دولت و اجرای برنامه حذف دام در کانون‌های آلوده پس از پیش‌بینی در بودجه سنواتی (ماده ۳۳ قانون برنامه ششم توسعه)
۱۴. ارتقای بهره‌وری استحصال و بهره‌وری مصرف آب آشامیدنی حداقل معادل سی درصد (۳۰٪) تا پایان اجرای قانون برنامه (ماده ۳۶)
۱۵. تأمین حداقل سی درصد (۳۰٪) آب آشامیدنی مناطق جنوبی کشور از طریق شیرین کردن آب دریا تا پایان اجرای قانون برنامه (ماده ۳۶)
۱۶. نظارت بر اجرای طرح‌های جامع مدیریت پسماند به‌ویژه در سواحل دریاها، رودخانه‌ها، جنگلها و دشتهای حاشیه تالابها و مدیریت سالانه حداقل بیست درصد (۲۰٪) از حجم پسماندهای موجود با روش مناسب (ماده ۳۸ قانون برنامه ششم توسعه)
۱۷. ارتقای عدالت اجتماعی و حمایت‌های اجتماعی از خانوارهای نیازمند، افزایش بهره‌وری در مصرف آب و انرژی و هدفمند کردن یارانه‌ها در جهت افزایش تولید و توسعه نقش مردم در اقتصاد (ماده ۳۹ قانون برنامه ششم توسعه)
۱۸. افزایش ارزش افزوده انرژی و تکمیل زنجیره ارزش و کاهش شدت انرژی («مصرف انرژی برای واحد تولید») (ماده ۴۴ قانون برنامه)
۱۹. کاهش سالانه تلفات انرژی در بخش ساختمان، پنج درصد (۵٪) (ماده ۴۴ قانون برنامه ششم توسعه)
۲۰. رونق تولید، نوسازی صنایع، حمایت هدفمند از صنایع دارای اولویت سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و همچنین توسعه صادرات غیرنفتی (ماده ۴۶ قانون برنامه ششم توسعه)
۲۱. کاهش ورود کالای قاچاق در طول سال‌های اجرای قانون برنامه، سالانه حداقل ده درصد (۱۰٪) (ماده ۴۶ قانون برنامه ششم توسعه)
۲۲. تقویت فرهنگ جهادی در ایجاد ارزش افزوده، تولید ثروت، بهره‌وری، کارآفرینی، سرمایه‌گذاری و اشتغال مولد (ماده ۴۸ قانون برنامه)
۲۳. تقویت اقتصاد حمل و نقل ریلی و ترغیب سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی در این زمینه و تسریع و تسهیل اجرای طرح‌ها (پروژه‌ها) و افزایش رضایتمندی و اقبال عمومی از خدمات ارائه‌شده در این نوع حمل و نقل (ماده ۵۲ قانون برنامه ششم توسعه)
۲۴. کاهش تلفات تصادفات جاده‌ای، به حداقل میانگین جهانی (ماده ۵۶ قانون برنامه ششم توسعه)
۲۵. افزایش سهم حمل و نقل ریلی مسافر حداقل به بیست درصد (۲۰٪) (ماده ۵۷ قانون برنامه ششم توسعه)
۲۶. کاهش آسیب‌پذیری سکونت‌گاه‌های روستایی (ماده ۵۹ قانون برنامه ششم توسعه)
۲۷. کاهش جمعیت مناطق حاشیه‌نشین به میزان سالانه ده درصد (۱۰٪) (ماده ۶۲ قانون برنامه ششم توسعه)
۲۸. سرمایه‌گذاری در توسعه زیرساخت‌های خدمات الکترونیکی در مناطق محروم و روستایی به گونه‌ای که امکان ارائه حداقل چهار خدمت الکترونیکی اصلی دولت (سلامت، آموزش، کشاورزی و بانکی) در هشتاد درصد (۸۰٪) روستاهای بالای بیست خانوار کشور (ماده ۶۷)
۲۹. دستیابی به حداقل هفت و نیم درصد (۷/۵٪) رشد سالانه الکترونیکی نمودن معاملات و تجارت کالا و خدمات کشور (ماده ۶۸)
۳۰. تحقق عدالت اجتماعی و حمایت از اقشار آسیب‌پذیر و بسط پوشش‌های امدادی، حمایتی و بیمه‌ای و پیشگیری و کاهش آسیب‌های اجتماعی (ماده ۷۸ قانون برنامه ششم توسعه)
۳۱. کاهش جمعیت کودکان کار حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) تا پایان اجرای قانون برنامه (ماده ۷۸)
۳۲. ترویج فرهنگ ایثار و شهادت (ماده ۸۶ قانون برنامه ششم توسعه)

۳۳.	دستیابی به نرخ رشد سالانه پنج درصد (۵٪) مطابق قانون بودجه سنواتی نسبت به وضع موجود در طول اجرای قانون برنامه (ماده ۹۲)
۳۴.	تحقق اهداف مندرج در اصول دهم (۱۰)، بیستم (۲۰) و یکم (۲۱) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، اهداف سند چشم‌انداز بیست‌ساله و سیاست‌های کلی برنامه ششم و سیاست‌های کلی خانواده (ماده ۱۰۱ قانون برنامه ششم توسعه)
۳۵.	تقویت و تحکیم جامعه‌ای خانواده‌محور و تقویت و تحکیم و تعالی خانواده و کارکردهای اصلی آن با رعایت شاخصهای الگو و سبک زندگی اسلامی - ایرانی (ماده ۱۰۲ قانون برنامه ششم توسعه)
۳۶.	کنترل و کاهش میانگین سن ازدواج به میزان ده درصد (۱۰٪) نسبت به سال پایه در طول اجرای قانون برنامه (ماده ۱۰۲)
۳۷.	کاهش جرم و جنایت با هدف کاهش ده درصدی (۱۰٪) سالانه در مصادیق مهم آن (ماده ۱۰۶ قانون برنامه ششم توسعه)
۳۸.	کاهش سالانه حداقل ده درصد (۱۰٪) ورود قاچاق کالا و ارز (ماده ۱۰۶ قانون برنامه ششم توسعه)
۳۹.	کاهش سی و یک درصدی تلفات حوادث رانندگی نسبت به تعداد ده‌هزار دستگاه خودرو تا پایان اجرای قانون برنامه (ماده ۱۰۸)
۴۰.	ارتقای شاخصهای برخورداری استان‌های مناطق عملیاتی دفاع مقدس به گونه‌ای که این شاخص‌ها سالانه ده درصد (۱۰٪) افزایش یافته و به سطح متوسط شهرستان‌های برخوردار کشور برسد (ماده ۱۱۲ قانون برنامه ششم توسعه)
۴۱.	ایجاد فرصت برابر برای دسترسی آحاد مردم به خدمات قضائی و کاهش ورودی پرونده‌ها و پیشگیری از وقوع جرم و دعاوی و اصلاح مجرمان و کاهش جمعیت کیفری (ماده ۱۱۳ قانون برنامه ششم توسعه)
۴۲.	پیشگیری از وقوع جرم با هدف کاهش ده درصدی (۱۰٪) سالانه آمار مجرمان (ماده ۱۱۳ قانون برنامه ششم توسعه)

تکالیف و مداخله‌ها

کارکرد تأمین مالی

حوزه گردآوری منابع مالی

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله‌ها
بند ۱۰+	ماده ۷۰	۱. شناسایی، تعیین و اخذ عوارض بر کالاها و خدمات و رفتارهای آسیب‌رسان سلامت (دخانیات، جرایم رانندگی، سوخت‌های فسیلی، مواد غذایی پرنمک و پرشکر و چرب) ۲. برنامه ریزی برای متناسب سازی سهم سلامت از تولید ناخالص داخلی، و تسهیم تأمین منابع سلامت، با استفاده از قوانین مرتبط ۳. اجرای برنامه ملی ارتقای کارایی و بهره‌وری در نظام سلامت برای کاهش هزینه‌های جاری و ایجاد منابع جدید از محل صرفه جویی حاصله ۴. کاهش وابستگی منابع نظام سلامت به درآمدهای حاصل از فروش نفت و تلاش برای تأمین پایدار و نشاندار کردن سهم نظام سلامت از بودجه عمومی دولت از محل مالیات عمومی و مالیات بر مصرف (ارزش افزوده)، عوارض کالاهای آسیب‌رسان ۵. ساماندهی و جهت دهی کمک‌های مالی خیرین سلامت ۶. توسعه مشارکت بخش‌های تعاونی و خصوصی در تأمین مالی زیرساخت‌های سلامت ۷. تسهیل و توسعه سرمایه‌گذاری ملی و بین‌المللی در حوزه خدمات سلامت محور ۸. توسعه صادرات خدمات و کالاهای سلامت محور و ایجاد بازار مشترک سلامت در منطقه

حوزه تجمیع منابع

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله‌ها
بند ۹	بندهای الف و ح ماده ۷۰	۱. اصلاح نظام بیمه‌گری در سطح بیمه‌های پایه سلامت (فرایند ثبت نام، ارزیابی وسع و دریافت عادلانه حق بیمه، ...) ۲. ایجاد ساز و کار پوشش اجباری بیمه سلامت برای آحاد جمعیت کشور ۳. ایجاد صندوق‌های ذخیره و اتکایی برای حمایت از بیمه‌های پایه سلامت ۴. تشکیل صندوق مستقل تأمین مالی سلامت به منظور ساماندهی تخصیص نهادی منابع سلامت ۵. حمایت از توسعه بیمه‌های تکمیلی در فضایی رقابتی در راستای سیاست‌های یکپارچه به منظور پوشش ریسک‌های بالاتر از سطح نیاز پایه سلامت

حوزه خرید راهبردی خدمات

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله‌ها
بند ۵ بند ۴-۹	بندهای ح و ج ماده ۷۰ بندهای ث و ج ماده ۷۴	۱. ایجاد نظام خرید واحد و راهبردی بسته خدمات جامع بهداشتی و درمانی در سطح بیمه‌های پایه سلامت ۲. ایجاد ساختار تنظیم کننده مقررات خرید راهبردی خدمات سلامت ۳. استقرار نظام ارجاع برای آحاد ایرانیان ۴. تدوین بسته خدمات (شمول و سطح) مورد تعهد صندوق‌های بیمه پایه سلامت ۵. تقویت ساختار شورای عالی بیمه سلامت و دبیرخانه آن و الزام بیمه‌های پایه و تکمیلی به اجرای تصمیمات شورا ۶. اصلاح میزان و فرایند پرداخت سهم دریافت کنندگان خدمات سلامت (User Fee) مبتنی بر ریسک‌های مالی و وضعیت اقتصادی آنان

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله ها
		۷. وضع و اعمال مقررات برای ممنوعیت عقد مقررات و پرداخت مازاد بر تعرفه تعیین شده برای خدمات تشخیصی بهداشتی و درمانی
		۸. تدوین و اجرای نظام پرداخت به واحدهای ارائه کننده خدمات سلامت با استفاده از روش‌های پرداخت ترکیبی، مبتنی بر کیفیت عملکرد و آینده نگر، با توجه خاص به فعالیتهای ارتقای سلامت و پیشگیری در مناطق محروم (خرید خدمات سطح یک با محوریت روش سرانه و پاداش، و در سطح خدمات تخصصی و بیمارستانی با محوریت گروه‌های همگن تشخیصی-DRG- و شاخص‌های عملکرد)
		۹. تدوین و اجرای نظام پرداخت به نیروی انسانی سلامت به روش ترکیبی متشکل از پرداخت عملکردی و مبتنی بر ارزیابی شاخص های کمی و کیفی (با اثرات دوسویه افزایشی و کاهش در پرداخت)
		۱۰. بازتعریف فهرست خدمات و مراقبت‌های مجاز سلامت، براساس ارزیابی فناوری سلامت برای تدارک در کشور اعم از بسته‌های خدمت بیمه پایه، مکمل و غیر بیمه ای
		۱۱. بازنگری در نظام ملی تعرفه‌گذاری خدمات سلامت، متناسب با نحوه ارائه خدمات به منظور ایجاد عدالت در بین ارائه‌دهندگان خدمات و گیرندگان آن به منظور افزایش کارایی، ایجاد درآمد عادلانه و ترغیب انگیزه‌های مثبت ارائه کنندگان خدمت

حوزه اقتصادی سلامت

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله ها
بند ۵ بند ۴-۹	بندهای ح و ج ماده ۷۰ بند ج ماده ۷۴	۱. ایجاد سازمان توسعه اقتصادی سلامت (با تجمیع امکانات هیات امنای ارزی و سایر بخش های اقتصادی وزارت بهداشت)
		۲. تهیه و تدوین برنامه تولید تجهیزات و ملزومات پزشکی با استفاده از توان داخلی با تاکید بر سیاست‌های اقتصاد مقاومتی
		۳. تهیه، تدوین و اجرای نقشه راه برای سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در حوزه سلامت
		۴. تهیه، تدوین و اجرای برنامه واگذاری مراکز بهداشتی و درمانی به بخش غیردولتی
		۵. تهیه، تدوین برنامه مشارکت بخش خصوصی و عمومی در ساخت و بهره‌برداری و مدیریت مراکز بهداشتی، درمانی و آموزشی حوزه سلامت
		۶. تهیه، تدوین برنامه استفاده از منابع داخلی و خارجی برای ایجاد زیرساخت‌های مورد نیاز سلامت

کارکرد تدارک خدمات سلامت

حوزه بهداشت همگانی و پیشگیری فردی

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله ها
بند های ۲ و ۳ و ۸ و ۸	بند ت ماده ۷۲	۱. تقویت و استمرار نظام ارائه خدمات شهری طراحی و اجرا شده با اولویت حاشیه شهرها و مناطق محروم با مشارکت بخش غیردولتی
		۲. استقرار برنامه پزشکی خانواده (Family Practice) یا استفاده از تیم سلامت شامل بهروز، مراقب سلامت، پزشک خانواده، کارشناس سلامت روان، کارشناس تغذیه و سایر عوامل برای ارائه بسته خدمات جامع سلامت)
		۳. اجرای برنامه ملی سطح بندی و ارتقای کمی و کیفی خدمات آزمایشگاهی
		۴. تفویض اختیار مدیریتی در مراکز خدمات جامع سلامت روستایی و شهری
		۵. اجرای برنامه پرداخت مبتنی بر عملکرد / کیفیت
		۶. اجرای برنامه جامع پایش و ارزشیابی واحدهای ارائه دهنده خدمت (اعتباربخشی مراکز خدمات جامع سلامت)
		۷. بهبود استاندارد فضاهای فیزیکی و تجهیزات واحدهای ارائه دهنده خدمت
		۸. توسعه مشارکت بخش های دولتی و خصوصی در ارائه خدمات بهداشتی درمانی (PPP)
		۹. ارتقای فن آوری الکترونیک سلامت و تشکیل پرونده الکترونیک سلامت برای تمامی مردم (در همه گروه های سنی)
		۱۰. استقرار برنامه های ملی سلامت زندان، مناطق نفت و گازخیز، معادن بزرگ، کارکنان دولت و دانش آموزان
		۱۱. اجرای برنامه ترویج سبک زندگی سالم ایرانی، اسلامی (تغذیه، تحرک، تناسب اندام، پرهیز از مصرف دخانیات و الکل، رفتارهای پرخطر)
		۱۲. اجرای سند ملی رشد و تکامل دوران ابتدای کودکی: ترویج تغذیه با شیر مادر، پایش رشد کودکان، مراقبت ادغام یافته کودک سالم و ناخوشی های اطفال (مانا)، کنترل و پیشگیری کمبود ریز مغذی ها و ...
		۱۳. اجرای برنامه تکامل ابتدای کودکی (ECD)
		۱۴. تقویت برنامه سلامت باروری و آموزش و مشاوره های ناباروری
		۱۵. اجرای نظام جامع ارتقای سلامت در محیط کار (ارتقای بهره وری، سلامت و ایمنی مراکز و نیروی کار)
		۱۶. استقرار کامل دفاتر خدمات سلامت به منظور گسترش بهداشت عمومی از نظر نظارت بر اماکن عمومی بهداشت آب و غذا
		۱۷. اجرای برنامه ملی و جامع ارتقای سلامت روان کشور
		۱۸. تدوین و اجرای پروتکل مدیریت خشم و استرس
		۱۹. تدوین و استقرار برنامه ملی پیشگیری از نابینایی و ارتقای سلامت چشم (کاهش شیوع و بروز نابینایی در کشور)
		۲۰. تدوین و استقرار برنامه ملی پیشگیری از ناشنوایی و ارتقای سلامت گوش
		۲۱. تقویت و اجرای برنامه ملی کنترل و پیشگیری از بیماری های غیر واگیر و عوامل خطر مربوطه (دیابت، سرطان ها، بیماری های قلبی عروقی، تنفسی)
		۲۲. استقرار برنامه ملی ارتقای سلامت دهان و دندان
		۲۳. افزایش سهم دولت در ارائه خدمات دندانپزشکی با الویت مناطق محروم و حاشیه شهرها

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله ها
		۲۴. اجرای سند ملی پیشگیری از سوانح و حوادث
		۲۵. اجرای برنامه ارتقای سطح ایمنی و کاهش خطر واحدهای ارایه خدمات بهداشتی درمانی در برابر حوادث و بلایا
		۲۶. تدوین و اجرای برنامه کنترل تولید؛ عرضه و تبلیغ خدمات و کالاهای آسیب رسان سلامت
		۲۷. اجرای برنامه جامع و ادغام یافته برای مدیریت خدمات بیماری‌های سل، ایدز، هپاتیت، الکلی، مواد مخدر یا محرک و رفتارهای پرخطر
		۲۸. ادامه فعالیت‌های طراحی شده برای ریشه‌کنی فلج اطفال و حذف کزاز نوزادی، سرخک و سرخچه مادرزادی
		۲۹. اجرای برنامه‌های جدید ایمن‌سازی ایرانیان
		۳۰. اجرای کامل برنامه حذف مالاریا در کشور تا سال ۱۴۰۴
		۳۱. تقویت برنامه کاهش آسیب جهت کنترل HIV در جمعیت‌های هدف
		۳۲. ارتقای برنامه کنترل سل
		۳۳. تداوم و تقویت کنترل بروسلوز، لیشمانیوز جلدی و تب خونریزی دهنده کریمه کنگو
		۳۴. تقویت نظام مراقبت از بیماری‌های منتقله از آب و غذا
		۳۵. توسعه و تقویت نظام مراقبت عفونت‌های بیمارستانی
		۳۶. ترویج ورزش همگانی با مشارکت سازمان‌های ذی‌ربط به‌منظور افزایش فعالیت فیزیکی
		۳۷. ایجاد مراکز بهداشتی و درمانی حامی محیط زیست (مراکز سبز)
		۳۸. تهیه و اجرای «پیوست خانواده» و تدوین شاخص‌های ارزیابی خانواده در سیاست‌ها، قوانین و برنامه‌ها به‌ویژه برنامه‌های سلامت
		۳۹. گسترش آموزش‌های مهارت‌های زندگی، فرزندپروری، خودمراقبتی و جنسی زوجین
		۴۰. تدوین و اجرای برنامه مشاوره معلمان، دانش‌آموزان و خانواده‌های آنها در مقاطع تحصیلی راهنمایی و دبیرستان

حوزه درمان و توانبخشی

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله ها
بند ۸	بخش اول بند (الف) ماده ۷۴	۱. مدیریت هزینه‌های درمان از طریق:
		۲. استقرار نظام ارجاع با تکیه بر نظام جامع مدیریت اطلاعات الکترونیک سلامت
		۳. تشکیل کمیته‌های دانشگاهی و بیمارستانی برای اجرای راهنماهای طبابت بالینی در نظام ارایه خدمات سلامت و کنترل هزینه‌ها
		۴. اجرای سطح بندی ارایه خدمات و تکمیل زنجیره ارجاع منطقه ای
		۵. استفاده از ابزار ارزیابی فناوری‌های سلامت در بازمیابی و تدوین بسته خدمات سلامت
		۶. اجرای برنامه ملی خدمات (National Service Framework) برای بیماری‌هایی که بیش از ۸۰ درصد باریماریها و عوامل خطر را شامل می‌شوند.
		۷. مدیریت درمان سگته های قلبی و مغزی به عنوان اولین و دومین علت مرگ در کشور
		۸. اجرای برنامه آمایش سرزمین و ایجاد زنجیره تشخیص و درمان سرطان با مشارکت بخش غیر دولتی
		۹. توسعه خدمات درمانی و حفاظت مالی از بیماران صعب‌العلاج
		۱۰. استمرار برنامه های گام اول طرح تحول نظام سلامت:
		۱۱. کاهش میزان پرداختی بیماران بستری در بیمارستان های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله ها
		۱۲. ارتقاء کیفیت خدمات هتلینگ در بیمارستان های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
		۱۳. ترویج زایمان طبیعی
		۱۴. حمایت از ماندگاری پزشکان در بیمارستان های مناطق محروم
		۱۵. حضور پزشکان متخصص مقیم در بیمارستان های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
		۱۶. ارتقاء کیفیت خدمات ویزیت در بیمارستان های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
		۱۷. توسعه خدمات اورژانس هوایی
		۱۸. توسعه و ارتقا زیر ساختهای حوزه درمان و افزایش دسترسی عادلانه خدمات به ویژه توسعه سطح دو خدمات در جهت اجرای نظام ارجاع
		۱۹. توسعه بیمارستانهای موجود با بازسازی ابنیه وتاسیسات و تامین تجهیزات پزشکی سرمایه ای
		۲۰. توسعه بخش های ویژه
		۲۱. توسعه کلینیک های ویژه
		۲۲. توسعه و بهسازی بخش های اورژانس بیمارستانی
		۲۳. توسعه مراکز تشخیص و درمان زودهنگام سرطان (مراکز سطح ۱)
		۲۴. توسعه و بهسازی بلوک های زایمانی
		۲۵. توسعه و استانداردسازی بخش های سوختگی، مسمومیت، روانپزشکی
		۲۶. توسعه خدمات دندانپزشکی در کلینیک ها و مراکز اورژانس دندانپزشکی
		۲۷. سطح بندی خدمات تشخیصی و درمانی در راستای دسترسی عادلانه با توجه ویژه به مناطق محروم با اجرای سند ملی درمان ۱۴۰۴
		۲۸. ارتقا کیفیت خدمات درمانی از طریق اجرای برنامه اعتبار بخشی ملی بیمارستانها و سایر موسسات تشخیصی- درمانی کشور و استقرار نظام مستمر نظارت بر مراکز و موسسات پزشکی به منظور افزایش ایمنی و کاهش خطاهای پزشکی
		۲۹. اجرای قیمت تمام شده خدمات تشخیصی - درمانی و به روز رسانی کتاب ارزش نسبی خدمات درمانی کشور
		۳۰. کاهش تصدی گری در اداره بیمارستانها و مراکز تشخیصی - درمانی دولتی از طریق واگذاری مدیریت خدمات به بخش غیر دولتی و هیات امناها
		۳۱. برنامه صدور یکپارچه و الکترونیکی پروانه موسسات پزشکی در جهت شفاف سازی، عدالت در توزیع و تسهیل صدور
		۳۲. توسعه و ساماندهی خدمات گردشگری سلامت از طریق استاندارد سازی خدمات
		۳۳. برنامه حمایت از درمان ناباروری در جهت اجرای سیاستهای جمعیتی
		۳۴. ارتقا سطح مدیریت مراکز درمانی با اجرای برنامه ارتقاء دانش، مهارت و شایستگی مدیران بیمارستان
		۳۵. اجرای سند ملی توانبخشی کشور
		۳۶. طراحی و اجرای برنامه مراقبتهای تسکینی از مراحل پیشرفته و غیرقابل درمان بیماریها (End Stage)
		۳۷. تدوین پروتکل ارایه خدمات در منزل
		۳۸. تداوم زنجیره مراقبت از تخت بیمارستان تا منزل و ادامه مراقبتهای H.H.C با تاسیس بیش از ۱۲۰۰ مرکز مراقبت و هدف گذاری برای هر ۵۰/۰۰۰ هزار نفر یک مرکز
		۳۹. ادامه اجرای طرح مراقبت مبتنی بر روش Case methode (مراقبت موردی) که هم اکنون بعد از اجرای آزمایشی یکساله، در ۸۷٪ تخت های بیمارستانی در حال اجراست با هدف شناخت متقابل بیمار و پرستار مسئول از یکدیگر و رعایت حقوق بیماران و رضایتمندی آنها
		۴۰. اجرای شاخص های کشوری مراقبت های پرستاری با اولویت ایمنی و رعایت حقوق بیمار
		۴۱. ساماندهی مراقبت های جامعه محور، علاوه بر مراقبت های بالینی با هدف ساماندهی بیماران مزمن، صعب العلاج، सर्طانی وحتی سالمندان دچار بیماریهای ناشی از کهن سالی با تشکیل مراکز مراقبت نفاهتی Hospice
		۴۲. تربیت نیروهای پرستار متناسب با تامین مراقبت های آحاد ملت ایران در بالین و سطح جامعه با

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله ها
		استفاده از توان بخش دولتی و غیر دولتی، تهیه و اجرای «پیوست خانواده» و تدوین شاخص‌های ارزیابی خانواده در سیاست‌ها، قوانین و برنامه‌ها به‌ویژه برنامه‌های سلامت
		۴۳. گسترش آموزش‌های مهارت‌های زندگی، فرزندپروری، خودمراقبتی و جنسی زوجین
		۴۴. تدوین و اجرای برنامه مشاوره معلمان، دانش‌آموزان و خانواده‌های آنها در مقاطع تحصیلی راهنمایی و دبیرستان

حوزه خدمات طب سنتی

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله ها
بند ۱۲		۱. ادغام خدمات تأیید شده طب سنتی ایرانی در نظام ارائه خدمات سلامت و پوشش بیمه‌ای آن ۲. برنامه‌ریزی برای تدوین، تعیین و اصلاح استانداردها و شاخص‌های ارزیابی خدمات مراکز ارائه دهنده خدمات طب سنتی و مکمل ۳. نظارت دقیق بر واحدهای ارائه‌کننده خدمات طب سنتی مجاز و جلوگیری و برخورد قانونی با واحدهای غیرمجاز ۴. تدوین دارونامه (فارماکوپه) طب سنتی ایرانی ۵. حمایت از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در تولید، تجاری‌سازی و صادرات محصولات و فرآورده‌های طب ایرانی و مکمل ۶. تدوین قوانین حمایتی و نظارتی، به منظور توسعه، ترویج و استفاده از فرآورده‌های طبیعی و سنتی ۷. حمایت از تحقیقات، پایان‌نامه‌ها و کتب تبیین‌کننده تجربیات سایر کشورها و نهادهای بین‌المللی در جهت تسهیل ارائه خدمات طب سنتی و مکمل و نظارت بر فعالیت‌های حوزه طب سنتی ۸. تهیه بانک اطلاعاتی جامع درخصوص وضعیت موجود طب سنتی و مکمل در زمینه پژوهش در داخل یا خارج کشور، آموزش، افراد و مراکز ارائه‌کننده خدمات بهداشتی و درمانی طب سنتی و مکمل ۴۱. انجام پژوهش و اعمال نتایج انجام شده در زمینه اصلاح سبک زندگی و با استفاده از اصول طب سنتی ایرانی و نیز منطبق با آموزه‌های اسلامی- ایرانی

حوزه خدمات فوریت‌ها

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله ها
بند ۸	بند (ب) ماده ۷۲	۱. استقرار سازمان اورژانس پیش بیمارستانی کشور ۲. تکمیل و توسعه اورژانس هوایی جهت پوشش راه‌های فرعی و روستایی ۳. گسترش پایگاه‌های اورژانس شهرها و جاده‌های اصلی به منظور پوشش کامل حوادث و فوریت‌ها ۴. جامعیت بخشی و تقویت ارجاع خدمات اورژانس پیش بیمارستانی به بیمارستان ۵. ارتقای استانداردهای مهارتی و فنی و امکاناتی نظام اورژانس برای پاسخگویی به بیماری‌های با بار اقتصادی-اجتماعی بالا (سکته‌های قلبی- عروقی، حوادث ترافیکی، مشکلات تنفسی، اختلالات سلامت روان)

حوزه خدمات اجتماعی

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله ها
بند های ۲ و ۳	بند (الف) ماده ۷۲	۱. طراحی محیط های مناسب برای راهنمایی مراجعین، رسیدگی به شکایات، ارائه خدمات مشاوره، مددکاری اجتماعی، مراقبت از کودکان در زمان ملاقات
		۲. ارزیابی و بازبینی برنامه های پیشگیری از سوء مصرف مواد، دخانیات، الکل و رفتارهای پرخطر
		۳. تدوین و اجرای برنامه ارایه خدمات مشاوره ای و حمایتی به خانواده های در معرض آسیب های اقتصادی اجتماعی فرهنگی و مشکلات در روابط جنسی زوجین
		۴. راه اندازی سامانه ثبت اطلاعات خدمات بهداشتی - درمانی و کاهش آسیب اعتیاد
		۵. استقرار بسته خدمات مشاوره معنوی در بیمارستان ها برای بیماران صعبالعلاج و خاص
		۶. طراحی و استقرار گام به گام نظام یکپارچه خدمات اجتماعی و سلامت

کارکرد آموزش

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله ها
بندهای ۱، ۱۳، ۱۴	مواد ۵، ۴۸، ۶۵، ۶۷ بند ت ماده ۶۴ بخش اول بند (ب) ماده ۷۴ بند (ت) ماده ۷۴	۱. استقرار و پیگیری برنامه تحول آموزش حوزه پزشکی در دانشگاهها/دانشکده‌های علوم پزشکی/مراکز تحقیقاتی/ گروه‌های آموزشی/بیمارستان‌ها
		۲. اختصاص سهم متناسب از درآمدهای ملی و اختصاصی جهت گسترش و ارتقای حوزه آموزش پزشکی
		۳. آینده نگاری و تحقق مرجعیت علمی (بند ۱۴ سیاست های کلی سلامت)
		ا. ترسیم نقشه راه تحول ۲۰ ساله آموزش علوم پزشکی در راستای کسب مرجعیت علمی
		ب. شفاف سازی شاخص های کسب مرجعیت علمی در آموزش علوم پزشکی
		ج. تبیین الزامات سخت افزاری و نرم افزاری تحقق مرجعیت علمی در آموزش علوم پزشکی
		د. تبیین نقش سازمان ها و نهادهای ذخیل در کسب مرجعیت علمی در آموزش علوم پزشکی
بند ت ماده ۶۴ برنامه ششم توسعه	مواد ۵، ۴۸، ۶۴، ۷۴ بند ت ماده ۶۴ برنامه ششم توسعه	۴. حرکت به سوی دانشگاههای هزاره سوم (مواد ۵، ۴۸، ۶۴، ۷۴ برنامه توسعه ششم و بند ۱۳ سیاست های کلی سلامت)
		ا. طی دوره گذار دانشگاه های علوم پزشکی به سوی دانشگاه های نسل سوم
		ب. تبیین جایگاه دانشگاه های علوم پزشکی در اقتصاد دانش کشور توانمندسازی دانشجویان و اعضای هیأت علمی در زمینه کارآفرینی و خلق ثروت دانش بنیان
		ج. به حداقل رسیدن وابستگی دانشگاه های علوم پزشکی به بودجه های دولتی
		د. تحقق آموزش پاسخگو و عدالت محور (بند ت ماده ۷۴ برنامه ششم توسعه و بند ۱۳ سیاست های کلی سلامت)
		ا. انطباق برنامه های آموزش عالی حوزه سلامت با نیازهای جامعه به خدمات این بخش
		ب. تربیت نیروی انسانی و ایجاد بستر مناسب به منظور ارائه خدمات سلامت برای اقشار جامعه با نیازهای خاص مانند سالمندان، زنان، کودکان و ...
توسعه هدفمند برنامه های آموزشی (بند ت ماده ۷۴ برنامه ششم توسعه)	مواد ۴، ۲۵ قانون برنامه ششم و مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی	۵. شناسایی دقیق نیاز به منابع انسانی حوزه سلامت در سطوح ملی، منطقه ای و استانی و تبیین نقشه راه ده ساله
		ا. ایجاد زمینه مناسب برای رشد و شکوفایی دانشجویان با توانمندی های مختلف علمی، فرهنگی و اجتماعی
		ب. توسعه هدفمند برنامه های آموزشی (بند ت ماده ۷۴ برنامه ششم توسعه)
		ا. طراحی برنامه های آموزشی نوین متناسب با نیازهای کشور
		ب. بازنگری برنامه های آموزشی موجود به منظور انطباق هرچه بیشتر آنها با شرایط امروز کشور
		ج. بازنگری در تربیت پزشکان به منظور ارتقاء توانمندی ایشان در ارائه خدمات جامعه‌نگر با تاکید بر برنامه پزشک خانواده
		د. طراحی الگوهای نوین تربیت سرمایه انسانی مهارت محور برای رفع نیاز مراکز ارائه خدمات سلامت
مأموریت گرایي و استقرار آمایشی آموزش عالی سلامت (مواد ۴ و ۲۵ قانون برنامه ششم و مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی)	مواد ۴، ۲۵ قانون برنامه ششم و مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی	۶. مأموریت گرایي و استقرار آمایشی آموزش عالی سلامت (مواد ۴ و ۲۵ قانون برنامه ششم و مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی)
		ا. ارتقای فرآیندهای کلان مناطق آمایشی با شرح وظایف و حیطه اختیارات شفاف
		ب. پایش و رصد مأموریت های روشن و به روز رسانی آن برای دانشگاههای علوم پزشکی
		ج. پیاده سازی برنامه های ارتقای توانمندی دانشگاهها در راستای تحقق مأموریت های محوله
		د. چابک سازی ستاد از مجرای واسپاری وظایف ستادی به سازمان های محیطی مختلف
ه. گسترش آموزش های مهارتی حوزه پزشکی از طریق ارتقای توانمندی دانشگاهها		

- و. توسعه مشارکت بخش خصوصی در آموزش علوم پزشکی
۸. اعتلای اخلاق حرفه ای (بند ۱ و ۱۳ سیاست های کلی سلامت)
- ا. تدوین الزامات ساختاری و برنامه‌ای به منظور اعتلای اخلاق حرفه‌ای
- ب. تدوین شاخص های تحقق اخلاق حرفه ای در محیط های آموزشی مرتبط با علوم پزشکی
- ج. تدوین برنامه های اعتباربخشی دانشگاهها و مراکز آموزشی در حوزه اخلاق حرفه ای
- د. شفاف سازی وظایف و اختیارات حوزه های ستادی و محیطی در زمینه اعتلای اخلاق حرفه ای
- ه. طراحی الگوی بهره مندی از آموزه های دینی در راستای اعتلای اخلاق حرفه ای
- و. ارتقاء دانش و انگیزش اعضاء هیأت علمی دانشگاهها در زمینه اخلاق حرفه ای از مجرای برگزاری دوره های کوتاه مدت و بلندمدت آکادمیک
۹. بین المللی سازی آموزش علوم پزشکی (مواد ۶۴ و ۶۶ برنامه ششم توسعه و مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی)
- ا. اجرای سند آمایش منطقه ای و بین المللی آموزش علوم پزشکی
- ب. تدوین شاخص های دانشگاههای با عملکرد بین المللی و پایش آن
- ج. استقرار مدل بهره مندی از تبادلات علمی بین المللی
- د. ارتقای انعطاف پذیری در برنامه های آموزشی به منظور گسترش جذب دانشجویان خارجی
- ه. ادامه روند اعتبار بخشی بین المللی دانشگاه های علوم پزشکی کشور
۱۰. توسعه مجازی سازی آموزش علوم پزشکی (بند پ و ت ماده ۶۷، بند پ ماده ۶۸ برنامه ششم توسعه)
- ا. توسعه دانشگاه مجازی علوم پزشکی به عنوان بستری برای گسترش مجازی سازی
- ب. تربیت سرمایه انسانی متخصص در زمینه فضای مجازی
- ج. به روزرسانی برنامه های آموزشی به منظور ارتقای قابلیت ارائه آنها در فضای مجازی
- د. گسترش زیرساخت های فناوری اطلاعات در سطوح صفی و ستادی به منظور بستر سازی آموزش مجازی
- ه. ارتقای انگیزش دانشگاه های علوم پزشکی به منظور توسعه فعالیت های مجازی
- و. طراحی مدل های بین المللی آموزشهای مجازی در راستای آموزش های Double Affiliate دانشگاه های علوم پزشکی کشور
۱۱. ارتقای آزمونهای علوم پزشکی (بند ۱ و ۱۳ سیاست های کلی نظام سلامت)
- ا. به روزرسانی فرایندهای مرکز سنجش آموزش علوم پزشکی کشور
- ب. ایجاد زمینه مناسب و تنوع در زمینه برگزاری آزمون های بین المللی در داخل کشور
- ج. ایجاد تحول در فرایند سنجش و پذیرش دانشجو در مقاطع تحصیلات تکمیلی
- د. طراحی الگوهای سنجش مهارت های حرفه ای در دانش آموزان علوم پزشکی
- ه. استقرار و توسعه مراکز منطقه ای ارزیابی آموزشی و مهارت های بالینی در مناطق آمایشی
۱۲. اعتباربخشی موسسات آموزش عالی سلامت
- ا. ارتقای کیفیت خدمات آموزشی در دانشگاهها و دانشکده های علوم پزشکی مطابق استانداردهای ملی و بین المللی
- ب. ارتقای کیفیت خدمات مراکز آموزشی درمانی مطابق استانداردهای ملی و بین المللی
- ج. ایجاد فضای رقابتی سازنده در دانشگاهها و موسسات و مراکز آموزشی و درمانی
- د. تضمین و ارتقای کیفیت برنامه ها و فرایندهای آموزش عالی علوم پزشکی
۱۳. توسعه زیرساختهای آموزش علوم پزشکی (مواد ۶۵، ۶۷ و ۶۸ برنامه توسعه ششم)
- ا. تأمین امکانات و زیرساختهای لازم برای گسترش رشته ها و برنامه های آموزشی جدید خصوصاً در تحصیلات تکمیلی
- ب. ارتقای توانمندی گروههای آموزشی در تربیت متخصصان
- ج. تأمین بیمارستانهای آموزشی مجهز به منظور ارتقای کیفیت آموزشهای بالینی
- د. ایجاد شبکه گسترده فناوری اطلاعات و ارتباطات در حوزه آموزش علوم پزشکی

-
۵. تحقق دولت الکترونیک و ارتباط سامانه های طراحی شده با یکدیگر و تبادل داده حداقل بین سامانه های حوزه معاونت آموزشی و دانشگاههای علوم پزشکی
- و. به روز نگه‌داری فرایند های حوزه معاونت آموزشی
۱۴. بازنگری مبتنی بر شواهد در توسعه نظام آموزش پزشکی منطبق بر نیاز کشور و امکانات و منابع، آمایش سرزمین و با رویکرد پزشک خانواده، نظام ارجاع و نقشه جامع علمی کشور
۱۵. اجرای برنامه ادغام عملی و آموزش و پژوهش در شبکه خدمات جامع سلامت
۱۶. ممنوعیت توسعه رشته-مقاطع بدون تأیید و تصویب جایگاه‌های شغلی در نظام سلامت
۱۷. تعیین و اعمال ظرفیت رشته‌های علوم پزشکی متناسب با نیاز و جهت دستیابی به اهداف مندرج در سیاست‌های کلی سلامت و اجرای سند تقاضای نیروی انسانی(عمومی و متخصص)
۱۸. ارتقای آموزش دوره کارورزی و دستیاری و استفاده بهینه از خدمات آنان و ایجاد نظام جبران خدمت بر مبنای مزایای شغلی
۱۹. اجرای برنامه آموزش علوم پزشکی پاسخگو و جامعه‌نگر
۲۰. توسعه و بازتوزیع مراکز آموزشی و پژوهشی براساس سند آمایش سرزمین علوم پزشکی کشور
۲۱. اجرای برنامه توسعه آموزش‌های بین رشته‌ای
۲۲. روزآمد کردن و استقرار نظام اعتباربخشی، ارزشیابی و رتبه‌بندی واحدهای آموزشی
۲۳. اجرای برنامه بین المللی سازی دانشگاه‌های منتخب علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی
-

کارکرد پژوهش

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله ها
بندهای ۱۴	ماده ۶۴	۱. ایجاد و توسعه امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مورد نیاز پژوهش‌های علمی همگام با دانش روز (cutting edge scholarly research)
		۲. توسعه ظرفیت مطالعات بزرگ ملی و منطقه‌ای جهت شناخت دقیق و عوامل خطر بیماری‌های مزمن به منظور انجام مداخلات جهت پیشگیری از این بیماری‌ها
		۳. مرجع قرار گرفتن موسسه ملی توسعه تحقیقات علوم پزشکی (نیماد) به عنوان مرجع اصلی تامین منابع و فراخوان تحقیقات علوم پزشکی
		۴. بهره برداری از نظام‌های ثبت بیماری‌های پاپولوت شده و گسترش آن به کل کشور
		۵. ایجاد سازو کار بهره برداری محققین از بیوبانک‌های راه انداخته شده در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور
		۵. ارزشیابی کیفی نهادهای تحقیقاتی و تخصیص منابع مالی پژوهش به مراکز تولید دانش (دانشگاه‌ها، مراکز تحقیقاتی و...) براساس تقسیم کار ملی، کارآیی و عملکرد و درجه‌بندی دانشگاه‌ها
		۶. ساماندهی نظام تامین مالی توسعه علم و فناوری سلامت کشور
		۷. تسهیل سازوکار فرآیند وقف و خیریه در تامین مالی پژوهش و فناوری
		۸. حمایت از دانشجویان و دانش‌آموختگان دوره‌های تربیت پزشکان پژوهشگر و دوره‌های دکتری بر پایه تحقیق
		۹. تقویت دوره‌های تحصیلات تکمیلی، توسعه دوره‌های دکتری بر پایه تحقیق و پسادکتری
		۱۰. برنامه‌ریزی برای رفع موانع و تقویت انگیزه حضور نخبگان در عرصه‌های مختلف نظام سلامت
		۱۱. تسهیل دسترسی به بانک‌های اطلاعاتی معتبر و روزآمد در حوزه‌های علم و فناوری سلامت
		۱۲. تقویت دسترسی به تحقیقات معتبر حوزه سلامت از طریق مرکز ایرانی کاکرین
		۱۳. انتشار همه مجلات حوزه علوم سلامت به صورت الکترونیک
		۱۴. فراهم نمودن بستر لازم برای بخش غیردولتی جهت فعالیت در زمینه انتشار دانش در نظام سلامت با تأکید بر جداسازی بخش تحریریه از انتشار در مجلات علمی و تخصصی کردن حوزه انتشار
		۱۵. ماموریت‌گرا کردن مناطق آمایشی در زمینه اهداف تحقیقات و فناوری متناسب با اهداف ملی و ظرفیت‌های منطقه‌ای
		۱۶. اعطای مشوق‌های لازم برای دانشگاه‌ها به منظور توجه و تمرکز بر راه‌اندازی مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری
		۱۷. تعیین حوزه‌های اولویت‌دار پژوهشی برای دوره‌های تحصیلات تکمیلی و تعریف مشوق‌های کارا برای پژوهش‌های کارشناسی ارشد و دکتری منجر به فناوری و ثبت اختراع
		۱۸. تدوین ماموریت‌های مراکز تحقیقاتی بر اساس اولویت‌های ملی پژوهش
		۱۹. تسریع و تسهیل فرآیند اجرایی ارزیابی و اعتبارسنجی شرکت‌های دانش بنیان
		۲۰. برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری برای مدیریت کاهش هزینه تولید نسبت به واردات اقلام پرمصرف تقویت نظام ثبت پتنت مرتبط با نظام سلامت
		۲۱. حمایت از شرکت‌های دانش بنیان و تقویت صندوق‌های نوآوری و شکوفایی (مالی، معافیت‌های مالیاتی و حمایت از رشد و گسترش مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری در حوزه سلامت
		۲۲. تسهیل سازوکار صادرات محصولات فناوری‌های پیشرفته در حوزه سلامت

کارکرد تولیت

حوزه راهبردی بین بخشی

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله ها
بند ۷	بند الف ماده ۷۲ بندهای ح و ج و ث ماده ۷+	۱. تقویت نقش تولیتی و چابک‌سازی اداری در ساختار ستاد ملی وزارت بهداشت و دانشگاه‌های علوم پزشکی
		۲. تقویت ساختار و اصلاح فرآیندهای دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی و کارگروه‌های تخصصی (به‌عنوان عالی‌ترین مرجع تصمیم‌گیری آگاه از شواهد فرا بخشی در زمینه سلامت در سطوح ملی و استانی) برای تحقق رویکرد سلامت همه جانبه و انسان سالم
		۳. تفویض اختیار در برنامه ریزی به کلان مناطق مبتنی بر سند آمایش سرزمین در حوزه علوم پزشکی اجرا و ترویج برنامه تصمیم‌گیری آگاه از شواهد در سطح ملی، استانی و واحدهای ارایه خدمات سلامت
		۴. تجمیع منابع کل نظام سلامت در وزارت بهداشت به‌عنوان متولی نظام سلامت
		۵. توسعه نهادهای غیر دولتی با انگیزه‌ها و مسئولیتهای اجتماعی (غیرانتفاعی: Not for Profit) برای فعالیت در عرصه ارائه خدمات سلامت (تعاونی‌ها و خیریه)
		۶. اداره بیمارستان به صورت واحد اجتماعی-اقتصادی خودگردان پاسخگو به نیاز مردم و مسئولیت‌پذیر به متولی سلامت (هیات امنایی-هیات مدیره ای)
		۷. یکپارچگی نظام های پایش، نظارت و ارزیابی برای صیانت قانونمند از حقوق مردم و بیماران و اجرای صحیح سیاست‌های کلی سلامت
		۸. ادغام کارکردی و هدفمند آموزش و پژوهش پزشکی و علوم سلامت در عرصه ارایه خدمات
		۹. منطقی کردن تعرفه ملی خدمات و مراقبت‌های سلامت، مبتنی بر شواهد
		۱۰. تقویت نظام دیده بان با ایجاد نظام یکپارچه و مستقل دیده بان سلامت در سطح ملی، مناطق آمایشی و استانی (National and Regional Observatory) برای تولید و تجمیع و انتقال شواهد نظام سلامت به سیاست‌گذاران (تدوین سیاست، اجرای سیاست، ارزیابی سیاست)
		۱۱. گسترش مجامع ملی، استانی، شهرستانی سلامت و خانه مشارکت مردم در سلامت با حضور نمایندگان منتخب از گروه‌های مختلف به منظور توسعه نظارت مردمی و خدمت‌گیرندگان بر عملکرد بخش سلامت
		۱۲. تدوین مقررات الزام دسترسی وزارت بهداشت به اطلاعات سلامت در سایر سازمان‌ها و کلیه ارایه کنندگان خدمات سلامت و بیمه سلامت در بخش های دولتی و غیردولتی (خصوصی، تعاونی و مردم نهاد)
		۱۳. تدوین سیاست و برنامه اداره یک پارچه و منسجم مراکز ارائه خدمات سلامت وابسته به سایر دستگاه های اجرایی و نهادهای عمومی
		۱۴. تدوین برنامه اصلاح مدیریت ارایه خدمات سلامت در بخش دولتی و استفاده از سیاست های تمرکز زدایی، نمایندگی و واگذاری براساس سطح بندی خدمات
		۱۵. اجرای برنامه تکمیل پوشش همگانی خدمات سلامت برای آحاد مردم با استفاده از ظرفیت سازمان بیمه سلامت و سایر سازمان/صندوق های بیمه گر پایه
		۱۶. پایش شاخص‌های سلامت در نظام ارزشیابی عملکرد استانداران، شهرداران، فرمانداران و بخشداران و سایر مدیران
		۱۷. اجرای برنامه ملی تقویت جایگاه و پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری نهادهای حرفه ای و علمی همچون سازمان های نظام پزشکی، نظام پرستاری و نظام روانشناسی و مشاوره و انجمن های علمی و صنفی

حوزه حکمرانی درون بخش، مدیریت منابع انسانی و زیرساخت‌های فیزیکی

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله‌ها
بند ۷	بند الف ماده ۲۲ بندهای ح و ج و ث ماده ۷۰	۱۸. تقویت نقش تولیتی و چابک سازی اداری در ساختار ستاد ملی وزارت بهداشت و دانشگاه‌های علوم پزشکی
		۱۹. تقویت ساختار و اصلاح فرآیندهای دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی و کارگروه‌های تخصصی (به‌عنوان عالی‌ترین مرجع تصمیم‌گیری در زمینه سلامت در سطوح ملی و استانی) برای تحقق رویکرد سلامت همه‌جانبه و انسان‌سالم
		۹. استقرار نظام توسعه شغلی متناسب با نیازهای سلامت
		۱۰. روزآمد سازی و اجرای آیین‌نامه شایسته‌سالاری در انتخاب و انتصاب مدیران نظام سلامت
		۱۱. هماهنگ کردن مصوبات نیروی انسانی در شورای عالی انقلاب فرهنگی، شورای عالی اداری و شورای عالی سلامت و امنیت غذایی
		۱۲. تبدیل گام به گام نظامات سلسله‌مراتبی به نظامات مبتنی بر قرارداد/تفاهم‌نامه در وزارت بهداشت و موسسات وابسته و مرتبط به آن
		۱۳. شفاف سازی قانونمند درآمدها، هزینه‌ها و فعالیت‌های وزارت بهداشت با تشکیل صندوق‌های مستقل: (۱) پیشگیری و ارتقای سلامت همگانی جامعه (۲) خریدراهبردی خدمات فردی سلامت (۳) خدمات آموزشی و پژوهشی
		۱۴. اداره بیمارستان به صورت واحد اجتماعی-اقتصادی پاسخگو پاسخگو به نیاز مردم و مسئولیت‌پذیر به متولی سلامت (هیات امنایی-هیات مدیره ای)
		۱۵. تشکیل نهاد مستقل مدیریت سلامت استان: برای تدارک یکپارچه خدمات بهداشت همگانی/مراقبت‌های پیشگیری-درمانی-توانبخشی
		۱۶. تشکیل نهاد مستقل مجری اعتبار بخشی خدمات سلامت وابسته وزارت بهداشت (اعتبارسنجی، ارزیابی و ارائه گواهی‌نامه به سازمان‌های مختلف ارائه‌دهنده خدمات سلامت سرپایی و بستری: بهداشتی، درمانی، توانبخشی، آموزشی و پژوهشی)
		۲۰. ایجاد مرکز آموزش عالی مدیران سلامت (دوره آموزش فرماندهی و ستاد سلامت-دافوس-)

نظام مدیریت اطلاعات

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله ها
بند های ۲ و ۷	بخش اول بند (الف) ماده ۷۴	۱. راه اندازی نظام الکترونیک پزشک خانواده و ارجاع خدمات سلامت
		۲. استقرار نظام نسخه الکترونیک و خدمات الکترونیک داروخانه ای-آزمایشگاهی شهروندان
		۳. استقرار سامانه‌ی پرونده‌ی الکترونیکی و پایگاه ملی داده‌های سلامت
		۴. تاسیس مرکز ملی اطلاع‌رسانی، نوبت دهی و مدیریت ارتباط با مشتریان نظام سلامت
		۵. راه اندازی اتاق های امن داده های سلامت (Safe Zone) برای دسترسی امن به داده های سلامت کشور توسط محققان
		۶. راه اندازی درگاه یکپارچه دولت الکترونیک در حوزه سلامت
		۷. راه اندازی دولت همراه حوزه سلامت
		۸. استقرار سامانه جامع اخذ، بررسی و پاسخگویی به شکایات گیرندگان وارائه دهندگان خدمت (سامانه ملی ۱۹۰)
		۹. استقرار نظام ثبت بیماریها و وقایع سلامت کشور
		۱۰. اجرای گواهی فوت الکترونیک در واحد های دولتی با امضای الکترونیک
		۱۱. برنامه ریزی برای تحقق نظام ارزیابی و بازخورد راهنمای بالینی و دستورالعمل های خدمات مراقبت های اولیه
		۱۲. تکمیل نظام اطلاعات سلامت کشور با شناسایی کمبودهای داده ای سلامت با توجه به نیازهای موجود و برنامه ریزی برای جمع اوری آنها (مانند داده های سلامتی گروه های آسیب پذیر، آسیب های اجتماعی، داده های مورد نیاز از سایر بخش های توسعه و ..)
		۱۳. تقویت نظام دیده بانی سلامت (تولید و تجمیع شواهد نظام سلامت برای سیاست گذاری) منطبق با استانداردهای جهانی و گسترش تحلیل آن به سطوح مناطق آمایشی و دانشگاههای علوم پزشکی کشور
		۱۴. راه اندازی کامل سیستم داده های مالی بخش سلامت و نهادینه سازی سامانه نظام مند برای تحلیل حساب های ملی سلامت
		۱۵. استقرار نظام پاسخدهی سریع مبتنی بر شواهد برای سیاستگذاران و تصمیم گیران حوزه سلامت
		۲۱. ارزیابی کمی پیشرفت سیاست‌های کلی سلامت و برنامه توسعه ششم

کارکرد تامین و مدیریت فرآورده های سلامت

حوزه دارو و واکسن

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله ها
بند ۵ و ۶	بند (پ) ماده ۷۲ بند ج ماده ۷۴ بند ث ماده ۷۰	۱. به روز رسانی سیاست‌های ملی دارویی کشور مبتنی بر سیاست‌های کلی سلامت و احکام برنامه توسعه ششم
		۲. اصلاح نظام قیمت‌گذاری دارو به نفع تولید داخل و مصرف کننده
		۳. ایجاد شبکه هوشمند ردیابی و رهگیری زنجیره تامین و مصرف دارو و وسایل پزشکی
		۴. توسعه بسترهای رقابت در زمینه تولید، توزیع و واردات دارو
		۵. پایش فهرست داروهای اساسی کشور مبتنی بر مدیریت تقاضا بر اساس مطالعات ارزیابی فناوری‌های سلامت
		۶. بازرنگری مستمر و انتشار برخط فهرست دارویی کشور
		۷. تامین داروهای اساسی، فرآورده‌های بیولوژیک و داروهای با فناوری‌های نو مورد نیاز نظام سلامت با مشارکت بخش خصوصی و بهبود کیفیت آن با رویکرد توسعه توان تولید داخلی
		۸. بازرنگری فهرست داروهای مشمول بیمه و یارانه به منظور بهینه سازی تخصیص منابع
		۹. پیگیری اعمال فرانشیز متغیر از طریق سازمان‌های بیمه‌گر
		۱۰. ارتقا کیفیت دارو از طریق اعمال نظارت بر چرخه تامین مواد، تولید، واردات، توزیع، عرضه و مصرف دارو
		۱۱. تقویت و توسعه سیستم نظارت و ثبت دارو به منظور تضمین کیفیت در تمام سطوح
		۱۲. توسعه و تقویت آزمایشگاه‌های کنترل دارو، غذا و وسایل پزشکی
		۱۳. توسعه آموزش‌های عمومی و تخصصی در زمینه تجویز و مصرف منطقی داروها
		۱۴. تدوین و اعمال سیاست‌های نظارتی در تجویز و مصرف منطقی دارو و وسایل پزشکی
		۱۵. تدوین و اعمال سیاست‌های توسعه صادرات دارو با رویکرد ایجاد تراز مثبت تجاری و تامین منابع جدید
		۱۶. استقرار واحد داروسازی بیمارستانی و بالینی در بیمارستانهای دولتی کشور و تدوین و جاری سازی فهرست داروهای بیمارستانی
		۱۷. حمایت از توسعه مراکز رشد، پارکهای علم و فناوری و شرکت‌های دانش بنیان تولید دارو، واکسن، فرآورده های بیوتکنولوژی و بیولوژیک و وسایل پزشکی
		۱۸. تدوین و اجرای دستورالعمل تامین و ذخیره راهبردی داروها با مشارکت سازمان‌های ذیربط در راستای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی
		۱۹. تهیه و ابلاغ پروتکل تجویز دارو صرفاً بر مبنای نظام سطح‌بندی خدمات، راهنماهای بالینی، فهرست داروهای رسمی کشور و طرح بدون نام تجاری (ژنریک)
		۲۰. تدوین و اعمال قوانین محدود کننده در خصوص فضای غیر علمی و ناسالم تبلیغات داروهای وارداتی
		۲۱. استقرار نظام ارزیابی فناوری دارو و تجهیزات پزشکی با توجه به درآمد ناخالص ملی
		۲۲. اعمال محدودیت و مدیریت واردات دارو و وسایل پزشکی مشابه تولید داخل
		۲۳. حمایت از کسب گواهی‌های بین المللی (شامل pms,who prequalification,ce) برای صنایع دارویی و وسایل پزشکی
۲۴. یکپارچه‌سازی مدیریت اطلاعات آزمایشگاهی کنترل غذا و داروی کشور		
۲۵. توسعه گام به گام نظام نسخه الکترونیک و ایجاد دسترسی های تعریف شده به تجویز دارو بر اساس راهنماهای بالینی		
۲۶. حمایت از تولیدکنندگان ایرانی برای اخذ تاییدیه‌های بین‌المللی برای تمام واکسن‌های تولید داخل		
۲۷. تقویت و توسعه سیستم نظارت و ثبت واکسن به منظور تضمین کیفیت در سطح تولید، توزیع، ذخیره‌سازی و عرضه		
۲۸. توسعه خط تولید واکسن‌های انسانی در بخش دولتی و خصوصی براساس برنامه جدید واکسیناسیون کشوری و استانداردهای بین المللی		
۲۹. هدفمندی بخشی از یارانه سلامت به سمت بهره مندی همگانی از واکسنهای برنامه ملی ایمن سازی		

حوزه تجهیزات پزشکی و ملزومات مصرفی

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله ها
بند ۵ و ۶	بند (پ) ماده ۷۲ بند ج ماده ۷۴ بند ث ماده ۷۰	۱. تعیین فهرست پایه وسایل پزشکی براساس مطالعات ارزیابی فناوری‌های سلامت و نظام سطح‌بندی خدمات
		۲. استقرار زنجیره تأمین و مدیریت تأمین متمرکز تجهیزات پزشکی
		۳. تدوین برنامه جامع نظارت بر تولید فرآورده‌ها و مواد اولیه دارویی، واکسن، محصولات زیستی و ملزومات و تجهیزات پزشکی
		۴. حمایت از صنایع تجهیزات پزشکی کشور برای ورود و رقابت در بازارهای منطقه‌ای و بین‌المللی

حوزه مواد غذایی، آرایشی و بهداشتی

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله ها
بند ۵ و ۶	بند (پ) ماده ۷۲ بند ج ماده ۷۴ بند ث ماده ۷۰	۱. اجرای برنامه کاهش سموم و آلاینده‌ها و کودهای شیمیایی در مزارع کشاورزی
		۲. اجرای برنامه کاهش استفاده از روغن ترانس و اسیدهای چرب اشباع در صنایع غذایی
		۳. اجرای برنامه کاهش استفاده از قند در محصولات غذایی به ویژه در نوشابه‌ها و آبمیوه‌ها
		۴. اجرای برنامه کاهش استفاده از نمک در صنایع غذایی
		۵. اجرای کامل برنامه برچسب گذاری چراغ راهنمای تغذیه‌ای محصولات خوردنی، آشامیدنی
		۶. تدوین و اجرای برنامه‌های ارتقاء ایمنی و سلامت محصولات خوراکی و آشامیدنی
		۷. حمایت از تولید محصول غذایی سالم و درجه‌بندی دوره‌ای مراکز تولیدی و عرضه‌کننده مواد خوراکی و آشامیدنی
		۸. تدوین سند ملی ایمنی زنجیره مواد غذایی از مزرعه تا سفره (تولید، نگهداری، فراوری، توزیع و عرضه)
		۹. اجرای برنامه ملی پیشگیری و کنترل اضافه وزن و چاقی
		۱۰. ادغام خدمات مشاوره تغذیه‌ای در مراکز بهداشتی، درمانی
		۱۱. غنی‌سازی مواد غذایی عمده با هدف افزایش دسترسی گروه‌های آسیب‌پذیر تغذیه‌ای از جمله غنی‌سازی اجباری شیر مدارس با ویتامین D و غنی‌سازی اجباری آرد با ویتامین D و روی علاوه بر آهن و اسید فولیک
		۱۲. استقرار شبکه ملی پایش غذا (پایش محصولات غذایی، آرایشی و بهداشتی)
		۱۳. تدوین و اعلام سبد غذایی مطلوب جامعه، متناسب با گروه‌های سنی
		۱۴. ارتقای سواد تغذیه‌ای مصرف‌کنندگان و فراهم آوردن آسان‌ترین راه‌ها

حوزه مشارکت جامعه (همکاری بین بخشی، مشارکت مردم)

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله ها
بند های ۱، ۲، ۳، ۶، ۱۰ و ۱۱	بند الف ماده ۷۲	۱. تدوین پیوست رسانه ای، فرهنگی و اجتماعی اقدامات تحولی و توسعه‌ای نظام سلامت
		۲. ارایه آموزش‌های لازم به زنان و فعال کردن آنان برای ارتقای آگاهی خانواده‌ها در زمینه شیوه‌های سالم زندگی با استفاده از امکانات رسانه‌های ملی و جمعی و وزارت آموزش و پرورش و ...
		۳. تدوین و اجرای برنامه توسعه گروه‌های خودیار و همیار حامی سلامت و گروه‌های جهادی و داوطلب ارایه خدمات سلامت
		۴. تدوین و اجرای برنامه توسعه ائتلاف‌ها، اتحادیه‌ها، شبکه‌های حقیقی و مجازی حامی سلامت
		۵. تدوین و اجرای برنامه مدیریت انتظارات از بخش سلامت و تغییر نگرش ذینفعان با استفاده از ابزار بازاریابی اجتماعی
		۶. همکاری در اجرای برنامه ملی کاهش آسیب‌های اجتماعی (طلاق، اعتیاد، اختلالات سلامت روان، حاشیه نشینی، ...)، مشترک با دبیرخانه شورای اجتماعی کشور
		۷. کمک به اجرای سند راهبرد ملی کیفیت آب آشامیدنی
		۸. همکاری در اجرای سند ملی هوای سالم
		۹. همکاری در تدوین و اجرای سند ملی سلامت خاک (کمک به کنترل عوامل خطر محیطی و مدیریت پسماند)
		۱۰. همکاری در تدوین و اجرای سند ملی ایمنی زنجیره مواد غذایی از مزرعه تا سفره (تولید، نگهداری، فراوری، توزیع و عرضه)
		۱۱. همکاری در تدوین و استقرار برنامه سلامت در مناطق آزاد و ویژه اقتصادی و زندانیان
		۱۲. همکاری در تدوین و اجرای برنامه توانمندسازی شوراهای اصناف، احزاب برای برنامه‌ریزی عملیاتی مشارکتی در زمینه ارتقای سلامت همگانی
		۱۳. اجرای برنامه توسعه آموزش سلامت همگانی در رسانه‌های ارتباط جمعی با همکاری سازمان صدا و سیما و مطبوعات برای هدایت رسانه‌های ارتباطی کشور
		۱۴. اجرای برنامه توسعه آموزش سلامت مبتنی بر شبکه فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی (E Health Mobile Health)
		۱۵. اجرای برنامه ارتقای سواد سلامت ایرانیان
		۱۶. اجرای برنامه توانمندسازی خانواده‌ها برای خودمراقبتی به منظور رعایت سبک زندگی سالم و مدیریت ناخوشی‌های جزئی، و بیماری‌های مزمن و حاد
		۱۷. تدوین و اجرای برنامه توسعه آموزش اثربخش بیماران برای خودمدیریتی به ویژه در بیماری‌های مزمن
		۱۸. اجرای برنامه توانمند سازی جامعه در خصوص مراقبت از سالمندان
		۱۹. همکاری در اجرای برنامه ملی افزایش آگاهی‌های زوجین و آموزش‌های لازم در زمینه حقوق، تکالیف، روابط سالم زناشویی، بهداشت باروری، مهارت‌های ارتباطی، حسن خلق و معاشرت
		۲۰. همکاری در تدوین و اجرای برنامه ترویج سبک زندگی سالم ایرانی، اسلامی
		۲۱. همکاری در تدوین و اجرای برنامه توسعه موقعیت‌های ارتقا دهنده سلامت در محل‌های کار، مدارس، دانشگاه‌ها، بیمارستان‌ها، محلات، روستا، شهر و استان
		۲۲. همکاری در معرفی و الگوسازی زندگی و سیره شهدا و ایثارگران انقلاب اسلامی، جهاد و دفاع مقدس به عنوان الگوهای عملی جوانان
		۲۳. تدوین برنامه اجرایی بندهای مرتبط با نظام سلامت در سند حقوق شهروندی
		۲۴. آموزش مداوم و ارزیابی مستمر عملکرد ارائه‌کنندگان خدمات سلامت در مورد رعایت حقوق مردم
		۲۵. تهیه پیوست سلامت برای طرح‌های کلان توسعه‌ای
۲۶. برنامه بازاریابی اجتماعی برای جهت‌دهی اقدامات خیرین سلامت به منظور مشارکت در تأمین مالی، توسعه زیرساخت و اداره همه حیطه‌های تدارک خدمات بهداشتی و درمانی، توانبخشی و آموزشی و پژوهشی سلامت		
۲۷. همکاری برای تدوین سند ملی کار شایسته که حداکثر تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه با		

- پیشنهاد وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، اتاق تعاون تصویب می‌شود (ماده ۴)
۲۸. مشارکت در تهیه آیین‌نامه اجرائی خرید خدمات از بخش خصوصی و تعاونی (به‌جای تولید خدمات) شامل نحوه تعیین قیمت خرید خدمات و تعیین تکلیف نیروی انسانی و ساختار (ماده ۲۵)
۲۹. مشارکت در تدوین سند آمایش سرزمین ملی و استانی (ماده ۲۶)
۳۰. مشارکت فعال در تهیه طرح‌های هادی و طرح‌های توسعه و بازنگری آنها برای همه روستاها و آبادی‌های بالای بیست خانوار و مناطق عشایری در طول اجرای قانون برنامه با اولویت مناطق کمتر برخوردار (ماده ۲۷)
۳۱. مشارکت در آموزش صدهزار نفر از روستاییان و عشایر به‌عنوان عناصر پیشرو و تسهیل‌گر در زمینه برنامه‌ریزی محلی، توسعه فعالیت‌های اقتصادی و برنامه‌های فرهنگی، بهبود خدمات‌رسانی، جلب مشارکت‌های مردمی و نظارت بر اثربخشی طرح‌های دستگاه‌های اجرائی (ماده ۲۷)
۳۲. همکاری با دستگاه‌های مسؤول و مشارکت مردم و نهادهای محلی در شناسایی روستاهای در معرض خطر سوانح طبیعی جهت اجرای طرح‌های ایمن‌سازی این سکونت‌گاه‌ها (ماده ۲۷)
۳۳. همکاری با وزارت کشور در تدوین آیین‌نامه اجرائی امکان‌سنجی، طراحی و ایجاد سامانه‌های دفع بهداشتی زباله‌های روستایی محدود‌های روستاها و جمع‌آوری و دفع آنها در خارج از محدوده روستاها و شهرها و تعیین مسؤلیت دستگاه‌های ذی‌ربط (ماده ۲۷)
۳۴. نظارت موثر بر طراحی و اجرای طرح‌های (پروژه‌های) دفع بهداشتی فاضلاب در روستاها با اولویت روستاهای واقع در حریم رودخانه‌ها، تالاب‌ها، سدها و روستاهایی که به‌دلیل نفوذپذیری کم اراضی دفع فاضلاب در آنها دچار مشکل می‌باشد از طریق بخش خصوصی (ماده ۲۷)
۳۵. همکاری موثر در ایجاد یکپارچگی برنامه‌ریزی و ارائه خدمات و طرح‌های روستایی و عشایری در قالب برنامه‌های جامع، براساس نیازها و مشارکت واقعی مردم و شرایط انسانی، طبیعی، اقتصادی و اجتماعی (ماده ۲۷)
۳۶. مشارکت در تهیه و اجرای طرح‌های ساماندهی و بهسازی روستاهای مرزی با رویکرد پدافند غیرعامل جهت توانمندسازی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (ماده ۲۷)
۳۷. رصد و حمایت طلبی برای فراهم نمودن امکانات مصرف بهینه سموم، دفع آفات نباتی و کودهای شیمیایی و استفاده بیشتر از کود آلی (کمپوست) و مبارزه زیستی (ماده ۳۱)
۳۸. همکاری فعال در تدوین ضوابط ورود، ساخت و ترکیب ساخت (فرمولاسیون) کود و سم (ماده ۳۱)
۳۹. توسعه کشت محصولات سالم و محصولات زیستی (ارگانیک)، اعمال استانداردهای ملی کنترل کیفی تولیدات و فرآورده‌های کشاورزی گسترش مبارزه تلفیقی با آفات و بیماری‌های گیاهی، مصرف بهینه نهاده‌ها از جمله انواع سم و کود و حمایت از درمانگاه‌های گیاه‌پزشکی در راستای ارتقای سلامت انسان و جامعه (ماده ۳۱)
۴۰. ممنوعیت هرگونه رهاسازی، تولید، واردات و مصرف محصولات تراریخته، در چهارچوب قانون ایمنی زیستی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۸/۵/۷ با رعایت مقررات و موازین ملی و بین‌المللی که به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است (ماده ۳۱)
۴۱. اجرای برنامه آزمایش معتبر مواد غذایی وارداتی و فرآورده‌های غذایی وارداتی به جهت تشخیص مواد تراریخته و اطلاع‌رسانی به مردم درباره مواد غذایی تراریخته و خطرات احتمالی این مواد (ماده ۳۱)
۴۲. برنامه اخذ عوارض از انواع چربی‌های وارداتی دارای اسیدهای چرب اشباع و غیراشباعی (ترانس) بیش از حد مجاز و نوشابه‌های گازدار مصرفی و صرف منابع حاصل از آنها در جهت افزایش سرانه شیر. (ماده ۳۱)
۴۳. رصد و حمایت طلبی اجرای برنامه تضمین سلامت و غنی‌سازی محصولات کشاورزی و توسعه صنایع کشاورزی در زنجیره‌های عرضه، (ماده ۳۱)
۴۴. رصد و حمایت طلبی برای انجام ایمن‌سازی (واکسیناسیون) دام‌های سبک و سنگین و پرداخت یارانه مورد نیاز آنها مطابق قانون بودجه سالانه (ماده ۳۱)
۴۵. رصد، حمایت طلبی و مشارکت فعال در راه‌اندازی زیرساخت شناسه‌گذاری، بارنامه الکترونیکی و رهگیری کالا و نهاده کشاورزی و دامی صنعتی و نیمه‌صنعتی تا رسیدن به مصرف‌کننده نهائی در

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله ها
		روزآمد کردن شناسه این کالاها (ماده ۳۱)
		۴۶. رصد و حمایت طلبی برای حصول شاخص‌های معین‌شده در جداول شماره ۵ در جهت امنیت غذایی، سلامت و غنی‌سازی محصولات کشاورزی و توسعه صنایع کشاورزی در زنجیره‌های عرضه، (ماده ۳۱)
		۴۷. رصد اجرای برنامه حذف دام در کانون‌های آلوده (ماده ۳۳)
		۴۸. همکاری با سازمان دامپزشکی در تدوین آیین نامه اجرایی ضوابط و مقررات بهداشتی در امور تولید، پرورش، نگاهداری، توزیع، حمل و نقل، عرضه، فروش دام زنده و نیز استحصال، تهیه، عمل‌آوری، جمع‌آوری، نگهداری، بسته‌بندی، توزیع، حمل و نقل فرآورده‌های با منشأ دامی و همچنین خوراک دام (ماده ۳۴)
		۴۹. رصد طراحی و اجرای الگوی کشت با تأکید بر محصولات راهبردی و ارتقای بهره‌وری آب در چهارچوب سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی (ماده ۳۵)
		۵۰. رصد و همکاری علمی در تغییر ساختار مصرف آب شرکت‌های فولادی، آلیاژی و معدنی و اصلاح سامانه (سیستم) خنک‌کنندگی و شست‌وشوی مواد خام تا پایان سال چهارم اجرای قانون برنامه (ماده ۳۵)
		۵۱. همکاری در تعریف و اجرای قانون برنامه طرح الگوی کشت برای تمامی نقاط کشور (ماده ۳۵)
		۵۲. انجام ارزیابی راهبردی محیط‌زیست (SEA) در سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه‌ای و ارزیابی اثرات زیست‌محیطی (EIA) برای طرح‌های بزرگ بخش سلامت (ماده ۳۸)
		۵۳. مشارکت در تدوین برنامه جامع مقابله با ریزگردها حداکثر تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه ششم و اجرای عملی و مؤثر آن از سال دوم اجرای این قانون با هدایت سازمان حفاظت از محیط زیست (ماده ۳۸)
		۵۴. مشارکت در اجرای قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۴ و قانون توسعه حمل و نقل و مدیریت مصرف سوخت مصوب ۱۳۸۶/۹/۱۸ (ماده ۳۹)
		۵۵. رصد و حمایت طلبی اقدامات اجرایی طرح جامع حمل و نقل کشور نسبت به کاهش مصرف انرژی و کربن در ناوگان حمل و نقل خودداری از شماره‌گذاری خودروهایی که شرایط یورو ۴ را ندارند (ماده ۴۴)
		۵۶. رصد و حمایت طلبی اجرای طرح جایگزینی محصولات کم‌بازده صنعتی و پرمصرف مانند خودروهای فرسوده، سالانه بیست درصد (۲۰٪) از سال دوم اجرای قانون برنامه با اعطای مشوق‌های مورد نیاز اجراء (ماده ۴۶)
		۵۷. رصد و حمایت از وزارت صنعت، معدن و تجارت برای تدوین و تصویب طرح نوسازی و بازسازی صنایع به نحوی که منجر به کاهش مصرف و شدت انرژی و آلاینده‌گی و افزایش بازدهی و ارتقای کیفیت تولیدات داخلی و رقابت‌پذیری آنها شود (ماده ۴۶)
		۵۸. همکاری در اجرای برنامه تبیین و ترویج ابعاد اقتصاد مقاومتی و گفت‌وگوهای آن به‌ویژه در محیط‌های علمی، آموزشی و رسانه‌ای و تبدیل آن به گفت‌وگوهای فراگیر و رایج ملی (ماده ۴۸)
		۵۹. برگزاری جشنواره و اعطای نشان اقتصاد مقاومتی در بخش سلامت (ماده ۴۸)
		۶۰. همکاری در تدوین سند ملی توانمندسازی و ساماندهی و توانمندسازی سکونت‌گاه‌های غیررسمی (ماده ۱۲۰)
		۶۱. حمایت طلبی از سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی به ویژه خیرین سلامت در احداث و بهره‌برداری از حمل و نقل ریلی درون‌شهری (ماده ۵۲)
		۶۲. رصد وظیفه وزارت صنعت، معدن و تجارت و سازمان ملی استاندارد در نظارت بر طراحی و ساخت خودروهای داخلی به‌نحوی که ایمنی خودروهای مذکور متناسب با حداکثر سرعت ارتقاء باید (ماده ۵۶)
		۶۳. رصد و حمایت از وزارت راه و شهرسازی در تکمیل و اجرای طرح‌های (پروژه‌های) حمل و نقل ریلی، دوخطه کردن مسیرها و احداث خطوط برقی و سریع‌السیر، با اولویت مناطق کمتر توسعه‌یافته (ماده ۵۷)
		۶۴. همکاری فعال در تدوین برنامه عملیاتی در دو بخش نوسازی مسکن و تأمین خدمات و زیرساخت،

- در سه ماهه اول اجرای قانون برنامه توسط وزارتخانه‌های راه و شهرسازی و کشور، سازمان، شورای عالی استان‌ها و کلیه دستگاههای عضو ستاد ملی بازآفرینی شهری پایدار در سطح مدیریت ملی، استانی و شهری تهیه و تعهد و التزام به اجرای برنامه‌های بازآفرینی شهری خواهند داشت. (ماده ۵۹)
۶۵. رصد و هدایت خیرین سلامت همگانی به مشارکت در بهسازی و نوسازی سالانه حداقل دوپست هزار واحد مسکونی روستایی (ماده ۵۹)
۶۶. رصد و هدایت خیرین سلامت همگانی به مشارکت در تأمین منابع مالی و تسهیلات ارزان قیمت و زمین مورد نیاز برای کمک به ساخت و یا خرید سالانه حداقل صد و پنجاه هزار واحد مسکن اقشار کم‌درآمد در شهرها (با اولویت شهرهای زیر یکصد هزار نفر جمعیت) (ماده ۵۹)
۶۷. اشتراک‌گذاری داده‌های مکانی واحدهای خدمات سلامت برای استقرار سامانه (سیستم) یکپارچه اطلاعات مکانی، به منظور تحقق‌پذیری طرحهای توسعه و عمران شهری و روستایی، آمایش و کنترل تخلفات، انضباط شهری و حفظ حقوق شهروندان (ماده ۵۹)
۶۸. مشارکت با دبیرخانه شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در احصاء مناطق ویژه نیازمند بهسازی و نوسازی در بافتهای فرسوده و دسته‌بندی طرحهای واقع در این مناطق، با اولویت طرحهایی که به دلیل وجود منافع عمومی، اجرای به موقع آنها ضروری است. (ماده ۶۱)
۶۹. همکاری فعال در برنامه‌ریزی برای مدیریت و توزیع متناسب فعالیت، جمعیت و مهاجرت در کشور و ممانعت از توسعه حاشیه‌نشینی با رویکرد تقویت مبادی مهاجرت، (ماده ۶۲)
۷۰. اجرای برنامه توانمندسازی ساکنان بافت‌های واقع در داخل محدوده‌های شهری با مشارکت آنها، در چهارچوب «سند ملی توانمندسازی وساماندهی سکونت‌گاه‌های غیرمجاز» توسط سازمان های مردم نهاد سلامت (ماده ۶۲)
۷۱. اقدام برای الکترونیکی کردن کلیه فرآیندها و خدمات با قابلیت الکترونیکی و تکمیل بانکهای اطلاعاتی مربوط، تا پایان سال سوم اجرای قانون برنامه (ماده ۶۷)
۷۲. تدوین و اجرای برنامه واگذاری خدمات قابل ارائه در خارج از محیط اداری و قابل واگذاری یا برونسپاری به دفاتر پستی و دفاتر پیشخوان خدمات دولت و دفاتر ارتباطات و فناوری اطلاعات (ICT) روستایی حسب مورد (ماده ۶۷)
۷۳. امکان تبادل الکترونیکی اطلاعات و پاسخگویی الکترونیکی به استعلام‌های مورد نیاز سایر دستگاههای اجرایی حسب شرح وظایف آنان تا پایان سال دوم اجرای قانون برنامه، (ماده ۶۷)
۷۴. همکاری در استقرار و بهره‌برداری از سامانه‌های مالیات الکترونیکی، معاملات دولتی الکترونیکی (شامل مناقصه، مزایده، خرید کالا) و سلامت الکترونیکی با پوشش کلیه ذی‌نفعان تا پایان اجرای قانون (ماده ۶۸)
۷۵. ترویج همکاری خیرین سلامت با وزارت آموزش و پرورش برای فراهم کردن هوشمندسازی مدارس، امکان دسترسی الکترونیک (سخت‌افزاری - نرم‌افزاری و محتوا) به کتب درسی، کمک آموزشی، رفع اشکال، آزمون و مشاوره تحصیلی، بازیهای رایانه‌ای آموزشی، استعدادسنجی، آموزش مهارتهای حرفه‌ای، مهارتهای فنی و اجتماعی به صورت رایگان برای کلیه دانش‌آموزان شهرهای زیر بیست هزار نفر و روستاها و حاشیه شهرهای بزرگ (ماده ۶۹)
۷۶. همکاری در طراحی و اجرای برنامه‌های لازم برای نیل به اهداف مندرج در ماده ۷۸ برای تحقق عدالت اجتماعی و حمایت از اقشار آسیب‌پذیر و بسط پوشش‌های امدادی، حمایتی و بیمه‌ای و پیشگیری و کاهش آسیب‌های اجتماعی
۷۷. حمایت علمی و اجرایی و مشارکت فعال در تهیه و اجرای طرح جامع کنترل و کاهش آسیبهای اجتماعی (ماده ۸۰)
۷۸. حمایت و همکاری در بسط و توسعه نقش مردم و سازمان‌های مردم نهاد در حوزه‌های مشارکت‌های گروهی و تأمین مالی مبتنی بر رویکرد خیر اجتماعی و تلاش در جهت جلب مشارکت بیشتر ذی‌نفعان در تأمین منابع مورد نیاز (ماده ۸۰)
۷۹. حمایت علمی و اجرایی و مشارکت فعال در تدوین برنامه، برقراری، استقرار و روزآمدسازی نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی چند لایه (ماده ۸۱)

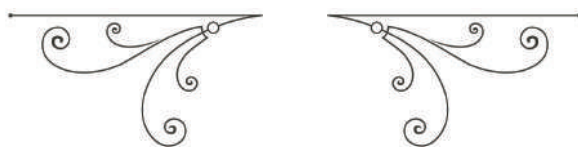
۸۰. حمایت علمی و اجرایی و مشارکت فعال در ایجاد پایگاه اطلاعات، سامانه و پنجره واحد خدمات رفاه و تأمین اجتماعی و مبتنی بر شکل‌گیری پرونده الکترونیک رفاه و تأمین اجتماعی با تبعیت از پرونده الکترونیک سلامت ایرانیان برای تمامی آحاد جامعه (ماده ۸۱)
۸۱. رصد و حمایت از کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی به جهت توانمندسازی افراد تحت پوشش خود سالانه یکصد هزار نفر به ترتیب هفتاد درصد (۷۰٪) کمیته امداد امام خمینی (ره) و سی درصد (۳۰٪) سازمان بهزیستی را صاحب شغل شوند (ماده ۸۳)
۸۲. اجرای صحیح سیاست‌های کلی ترویج و تحکیم فرهنگ ایثار و جهاد و ساماندهی امور ایثارگران ابلاغی ۱۳۸۹/۲/۲۹ (ماده ۸۶)
۸۳. استمرار و فراگیر نمودن برنامه راهیان نور با ایجاد و توسعه ظرفیت‌ها و زیرساخت‌های لازم برای ترویج فرهنگ ایثار، جهاد و شهادت (ماده ۸۶)
۸۴. همکاری در تدوین آیین نامه اجرایی ترویج و تحکیم فرهنگ ایثار و جهاد و ساماندهی امور ایثارگران (ماده ۸۶)
۸۵. برنامه صرف بیست درصد (۲۰٪) از اعتبارات فرهنگی به استثنای فصول اول و ششم اعتبارات هزینه‌ای براساس موافقتنامه مبادله شده با سازمان در چهارچوب سیاست‌های مصوب ابلاغی شورای عالی ترویج فرهنگ ایثار و شهادت (ماده ۸۶)
۸۶. ایجاد واحدهای درسی مرتبط با ترویج فرهنگ ایثار و شهادت در مقاطع مختلف دانشگاهی (ماده ۸۶)
۸۷. تدوین و اجرای برنامه حمایت از عناوین پژوهشی، پایان‌نامه‌ها و طرح‌های (پروژه‌های) علمی و تحقیقاتی با موضوع فرهنگ ایثار و شهادت (ماده ۸۶)
۸۸. مشارکت در توسعه فرهنگ کتابخوانی با اولویت کتابخانه‌های روستایی در مناطق کمتر توسعه‌یافته، بر اساس طرح آمایش سرزمین و نیازهای منطقه‌ای (ماده ۹۲)
۸۹. حمایت از تخصیص بیست و هفت صدم درصد (۲۷/۰٪) از کل نه درصد (۹٪) مالیات بر ارزش افزوده برای توسعه ورزش مدارس، ورزش همگانی، فدراسیون بین‌المللی ورزشهای زورخانه‌ای و کشتی پهلوانی، ورزش روستایی و عشایری، ورزش بانوان و زیرساختهای ورزش به‌ویژه در حوزه معلولان و جانبازان (ماده ۹۴)
۹۰. حمایت و پیگیری فعال از تخصیص یک پنجم از منابع درآمدی ماده (۹۴) و یک‌پنجم از منابع درآمدی ماده (۳۳) قانون برنامه ششم برای ازدواج و اشتغال جوانان به عنوان سهم وزارت ورزش (ماده ۹۴)
۹۱. احداث یا اختصاص و نگهداری فضای کافی و مناسب برای مسجد یا نمازخانه در مراکز آموزشی، بیمارستان‌ها و مراکز درمانی، مجموعه‌های ورزشی، مجتمع‌های رفاهی، تفریحی (ماده ۹۵)
۹۲. رصد ارتقای معیشت و اقتصاد خانواده از طریق توسعه مشاغل خانگی، بنگاههای زود بازده اقتصادی و تعاونی‌های تولیدی روستایی و خانواده محور (ماده ۱۰۲)
۹۳. مشارکت در طراحی و اجرای تمهید و سازوکارهای قانونی و اعطای تسهیلات و امکانات پشتیبانی و حمایت از ترویج ازدواج موفق، پایدار و آسان، فرزندآوری و تربیت فرزند صالح، ارزش‌دانستن ازدواج و فرزندآوری (ماده ۱۰۲)
۹۴. ترویج نهادهای مردمی، برای گسترش خدمات مرکز فوریت‌های اجتماعی و مددکاری و مراکز مشاوره و خدمات روانشناختی به جهت پیشگیری از اختلاف و بحران‌های خانوادگی و پیشگیری از وقوع طلاق (ماده ۱۰۴)
۹۵. رصد برنامه‌های سازمان صدا و سیما در ترویج ازدواج، ضد ارزش بودن طلاق و آسیبهای اجتماعی آن برای زوجها و فرزندان، فرهنگ افزایش پایداری زوجها به خانواده و حفظ حرمت خانواده به عنوان محورهای اصلی سبک زندگی اسلامی - ایرانی توسط سازمان‌های مردم نهاد سلامت (ماده ۱۰۴)
۹۶. تقویت اجرای برنامه حمایت جلب مشارکت ایرانیان خارج از کشور در توسعه و پیشرفت نظام

سیاست کلی سلامت	برنامه ششم	مداخله‌ها
		سلامت کشور (ماده ۱۰۵)
		۹۷. تهیه پیوست پدافند غیرعامل برای طرحهای حساس جدید کشور و الزام به رعایت و اجرای آنها پس از تصویب کمیته دائمی پدافند غیرعامل از منابع دستگاه مربوطه آن (ماده ۱۰۶)
		۹۸. مشارکت فعال با دستگاههای ذی ربط در طراحی و اجرای برنامه کاهش جرم و جنایت با هدف کاهش ده درصدی (۱۰٪) سالانه در مصادیق مهم آن (ماده ۱۰۶)
		۹۹. مشارکت در تدوین و اجرای برنامه برای پیشگیری و مقابله با قاچاق کالا و ارز از مبادی ورودی تا محل عرضه (ماده ۱۰۶)
		۱۰۰. مشارکت در طراحی، اجرا و پایش اقدامات و سازوکار لازم برای کاهش تلفات حوادث رانندگی با تأکید بر تجهیز و تقویت پلیس راهنمایی و رانندگی، ارتقای کیفیت ایمنی وسایط نقلیه، تقویت و تکمیل شبکه‌های امداد رسانی و فوریت‌های پزشکی، اصلاح نقاط حادثه‌خیز جاده‌ای و توسعه فرهنگ صحیح ترافیکی (ماده ۱۰۸)
		۱۰۱. جلب مشارکت خیرین سلامت در همکاری با شهرداری ها و وزارت راه و شهرسازی در تحت پوشش قرار دادن کلیه معابر اصلی، میادین و بزرگراهها در مراکز استان‌ها و کلان‌شهرها و همچنین جاده‌های اصلی و آزادراهها با نصب، نگهداری و به‌روزرسانی سامانه‌های کنترلی و مراقبتی هوشمند (ماده ۱۰۸)
		۱۰۲. رعایت پیوست‌های حفاظتی - انتظامی در مجتمع‌های اداری، مسکونی و مراکز خدمات سلامت سریایی و بستری وابسته به وزارت بهداشت و موسسات و سازمان های وابسته یا مرتبط برای ارتقاء امنیت و ایمنی این اماکن و پیشگیری از سرقت را برابر استانداردهای اعلامی نیروی انتظامی (ماده ۱۰۸)
		۱۰۳. رصد ارائه خدمات مشاوره‌ای رایگان برای افراد فاقد تمکن مالی با معرفی مقام قضائی که در اجرای قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۱ توسط مقام قضائی صلاحیت‌دار برای رفع اختلاف به سازمان بهزیستی برای مشاوره خانواده معرفی می‌شوند (ماده ۱۱۳)
		۱۰۴. رصد و حمایت از اقدامات لازم برای تسریع در انتقال بیست زندان داخل محدوده شهرها با اولویت کلان‌شهرها به خارج از شهرها توسط سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور در راستای اجرای موضوع بهبود بخشیدن به وضعیت زندان‌ها و بازداشتگاهها در سیاست‌های کلی برنامه ششم (ماده ۱۱۳)
		۱۰۵. حمایت علمی و اجرایی از قوه قضائیه نسبت به تهیه و تدوین برنامه جامع پیشگیری از وقوع جرم و ارتقای سلامت اجتماعی با رعایت قوانین مربوط تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه (ماده ۱۱۳)
		۱۰۶. همکاری شبکه و مراکز تحقیقاتی مولفه های اجتماعی مؤثر بر سلامت با قوه قضائیه نسبت به شناسایی عوامل مؤثر در بروز دعاوی و جرائم به تفکیک در حوزه‌های قضائی هر استان (ماده ۱۱۳)
		۱۰۷. همکاری فعال با سازمان پزشکی قانونی کشور در تدوین آیین نامه اجرایی واگذاری خدمات پزشکی قانونی مورد نیاز دستگاههای دولتی و غیردولتی، نهادهای عمومی، مراکز تشخیصی و درمانی، بیمه‌ها، مردم و بخشی از وظایف مذکور در ماده (۱) قانون تشکیل سازمان پزشکی قانونی کشور مصوب ۱۳۷۲/۴/۲۷ به استثنای موارد موضوع بند (۱) ماده (۱) قانون مذکور را با اعمال نظارت کامل به گروه پزشکی معتمد که به این منظور تعیین خواهند شد (ماده ۱۱۳)
		۱۰۸. همکاری با دولت در تدوین سند ملی توانمندسازی و ساماندهی و توانمندسازی سکونت‌گاه‌های غیررسمی (ماده ۱۲۰)
		۱۰۹. همکاری با دولت در سند ملی راهبرد انرژی کشور (ماده ۱۲۰)

برنامه
جناب آقای دکتر علی ربیعی
وزیر پیشنهادی
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

مرداد ۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۱	سوابق علمی، تخصصی و اجرایی
۵	رویکردها و برنامه
۵	مقدمه
۷	عنوان برنامه ۱: برنامه ملی فقرزدایی و کاهش نابرابری
۱۰	عنوان برنامه ۲: برنامه جامع حمایت با تأکید بر کاهش آسیب‌های اجتماعی
۱۳	عنوان برنامه ۳: برنامه اشتغال فراگیر با تأکید بر مناطق محروم و روستایی
۱۹	عنوان برنامه ۴: توانمند سازی، مهارت‌افزایی و توسعه منابع انسانی
۲۱	عنوان برنامه ۵: ارتقاء امنیت شغلی و صیانت از سرمایه‌های انسانی و منابع مادی در جامعه کار و تولید با همکاری شرکای اجتماعی
۲۴	عنوان برنامه ۶: پایدارسازی صندوق‌های بازنشستگی
۲۶	عنوان برنامه ۷: تبدیل بنگاه‌های اقتصادی وابسته صندوقها به پیشران اقتصاد ملی
۲۸	عنوان برنامه ۸: توسعه تعاون
۳۰	عنوان برنامه ۹: توسعه فرهنگی و اجتماعی نیروی کار

سوابق علمی، تخصصی و اجرایی

مشخصات فردی تحصیلات و شرح سوابق کاری

• زندگینامه

علی ربیعی متولد محله جوادیه در جنوب شهر تهران از یک خانواده کارگری است. پیش از پیروزی انقلاب اسلامی از فعالان سیاسی و مذهبی بود. پس از انقلاب اسلامی به کمیته پیگیری شورای انقلاب در بخش صنعت پیوست. وی همزمان از موسسین شاخه کارگری حزب جمهوری اسلامی و مسوول شاخه کارگری حزب جمهوری اسلامی تهران بود و از ابتدای انقلاب اسلامی به عنوان نماینده کارگران به عضویت شورای عالی کار درآمد.

با شروع جنگ تحمیلی از سال ۱۳۵۹ به سپاه پاسداران پیوست و ۶۰ ماه خدمت در جبهه‌های غرب و مناطق عملیاتی را در کارنامه خود دارد. ربیعی پس از مدتها فعالیت اجرایی تداوم فعالیت خود را بر حوزه تحقیق آموزش و پژوهش متمرکز نمود. وی استاد تمام پایه ۲۸ دانشگاه بوده و در حوزه‌های جامعه‌شناسی ارتباطات، رفاه اجتماعی، مدیریتی و کارآفرینی به پژوهش می‌پردازد که مقالات و کتب متعددی از وی در این حوزه‌ها به انتشار رسیده است. وی عضو هیأت مدیره چندین انجمن علمی است و از سوی دانشگاه پیام نور به عنوان پژوهشگر نمونه این دانشگاه در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۲ انتخاب شد.

• سوابق تحصیلی

- لیسانس مدیریت دولتی . دانشگاه تهران
- فوق لیسانس مدیریت امور فرهنگی (علوم اجتماعی) . دانشگاه علامه طباطبایی
- دکترای تخصصی PHD مدیریت استراتژیک

• سوابق علمی

- عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور در مرتبه استاد تمام پایه ۲۸
- مدرس دانشکده‌های علوم سیاسی و علوم اجتماعی دانشگاه تهران
- مدرس گروه مدیریت فرهنگی دانشگاه آزاد، واحد علوم و تحقیقات
- مدرس گروه مدیریت مؤسسه آموزش عالی کار
- مدرس دانشگاه علوم انتظامی
- تدریس در مقطع دکترا و کارشناسی ارشد دانشکده علوم سیاسی دانشگاه تهران
- تدریس در رشته‌های مدیریت، ارتباطات و جامعه‌شناسی در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاه پیام نور
- طراحی سرفصل‌ها و راه‌اندازی دوره‌های آموزش کارآفرینی و مهارت‌های کسب‌وکار

● سوابق اجرایی دولتی

- دبیر ستاد مبارزه با فساد و ارتقاء سلامت نظام اداری در دولت از ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۴
- مشاور اجتماعی رئیس‌جمهور از ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۴
- مسنول اجرایی دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی و مسنول کمیته‌های تبلیغات از ۱۳۷۲ تا ۱۳۸۴
- معاون پارلمانی و حقوقی وزارت اطلاعات از ۱۳۶۶ تا ۱۳۷۲
- عضو سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و عضو شوراهای فرماندهی پایگاه تهران، منطقه ۳ کشوری و قرارگاه حمزه سیدالشهداء
- مسنول شاخه کارگری حزب جمهوری اسلامی تا ۱۳۶۰
- عضو مؤسس و عضو شورای مرکزی خانه کارگر
- عضو مسنول و سردبیر روزنامه کار و کارگر
- عضو مؤسس و عضو هیئت امنای مؤسسه آموزش عالی کار

● سوابق صنعتی

- عضو هیئت مدیره شرکت پایور ستاد اجرایی فرمان امام (ره)
- عضو هیئت مدیره شرکت سرمایه‌گذاری صنایع غذایی نماد کوثر
- عضو هیئت مدیره شرکت نشاسته گلوگز بنیاد شهید
- رئیس هیئت مدیره شرکت اکسدانه کوثر
- رئیس هیئت مدیره شرکت‌های صنعتی ساوه بنیاد مستضعفان
- رئیس هیئت مدیره شرکت رزین‌های صنعتی ایران
- عضو هیئت مدیره شرکت تولید داروی تاکستان ستاد اجرایی فرمان امام

● دستاوردها و جوایز

- برنده قلم بلورین به خاطر کسب عنوان بهترین سرمقاله در سال ۱۳۷۷ در جشنواره مطبوعات.
- پژوهشگر برتر دانشگاه پیام نور در سال ۱۳۹۰

● عضویت در مراکز علمی و پژوهشی

- سردبیر نشریه علمی ترویجی «جامعه، فرهنگ و رسانه». از خرداد ۱۳۸۹
- عضو هیات تحریریه فصلنامه علمی پژوهشی CULTURE AND SOCIETY IN THE MIDDLE EAST
- عضو هیئت تحریریه فصلنامه علمی - پژوهشی مجله جهانی رسانه دانشگاه تهران (GMJ). ۱۳۸۹
- عضو هیئت تحریریه فصلنامه علمی پژوهشی راهبرد
- عضو هیئت تحریریه فصلنامه علمی پژوهشی راهبرد اجتماعی فرهنگی
- عضو هیئت مدیره انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات
- عضو هیئت مدیره انجمن علمی علوم سیاسی ایران

- عضو انجمن جامعه‌شناسی ایران

- عضو انجمن علمی جهانگردی ایران

- عضو انجمن علمی رفتار سازمانی

• سوابق مسئولیت‌های علمی و پژوهشی

- مشاور مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام ۱۳۷۴ تاکنون ادامه دارد.

- عضو شورای سیاستگذاری مرکز بررسی‌های راهبردی ریاست جمهوری با حکم رئیس جمهور تامرداد ۱۳۸۴.

- رئیس موسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۳.

- عضو شورای تخصصی گروه مدیریت بازرگانی و MBA و شورای تخصصی مدیریت رسانه و ارتباطات دانشگاه پیام نور. ۱۳۸۸

- دبیر شورای تخصصی گروه دکترای جامعه‌شناسی در مرکز تحصیلات تکمیلی مقطع دکتری دانشگاه پیام نور. ۱۳۹۰

- عضو کمیته علمی چهارمین سمینار بررسی مسائل مطبوعات ایران. معاونت امور مطبوعاتی و اطلاع‌رسانی. ۱۳۹۱

- دبیر علمی همایش ملی تولید و حمایت از کار و کارگر ایران. مؤسسه کار و تامین اجتماعی

- عضو کمیته علمی همایش علمی مدیریت استراتژیک فرهنگی شهر تهران (ماتریس فرهنگی) شهرداری تهران ۱۳۹۱

• سوابق پژوهشی

- چاپ ۵۶ مقاله علمی در مجلات ISC.ISI،

- اجرای ۱۷ طرح پژوهشی در سطح ملی در حوزه‌های مدیریت، کارآفرینی، بهره‌وری، جامعه‌شناسی و مدیریت استراتژیک.

- تألیف ۹ عنوان کتاب با عناوین: جامعه‌شناسی تحولات ارزشی، رفتار رأی‌دهندگان در ایران (۱۳۸۰)؛ جامعه‌شناسی سیاسی فساد

در دولت‌های جهان سوم (۱۳۸۲)؛ مطالعات امنیت ملی: مقدمه‌ای بر نظریه‌های امنیت ملی در جهان سوم (۱۳۸۴)؛ معمای دولت

مدنی: توسعه و امنیت در کشورهای جهان سوم (۱۳۸۶)؛ مدیریت DNA سازمانی: راهکارهای جدید برای افزایش اثربخشی و

همراستایی در سازمان (۱۳۹۱)؛ مدیریت دانش: فرایندها و رویکردها (۱۳۹۱)؛ مدیریت بحران‌های طبیعی (۱۳۹۲)؛ ارتقای مدیریت

دانش در سازمان‌ها با بهره‌گیری از فناوری اطلاعات (۱۳۹۲)؛ سرمایه اجتماعی و مدیریت دانش (۱۳۹۲) در حوزه‌های مدیریت دانش،

جامعه‌شناسی سیاسی، توسعه، امنیت ملی، و مدیریت بحران.

- شرکت و ارائه سخنرانی در ۱۷ کنفرانس بین‌المللی و ۲۳ کنفرانس ملی.

- راهنمایی و مشاوره در حوزه‌های: مدیریت دانش (۲۶ پایان‌نامه)، بازاریابی (۳۷ پایان‌نامه)، خصوصی‌سازی (۸ پایان‌نامه)، مدیریت

استراتژیک (۳۳ مورد)، جامعه‌شناسی و ارتباطات (۲۰ پایان‌نامه)، مطالعات امنیت ملی (۲۷ پایان‌نامه)، سایر مباحث مدیریتی (۴۱

پایان‌نامه).

رویکردها و برنامه

مقدمه

دولت یازدهم اگرچه اهتمام ویژه‌ای نسبت به حمایت‌های اجتماعی داشت و اجرای طرح تحول سلامت با مشارکت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و با مشارکت مؤثر وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان‌های بیمه‌گر؛ به علاوه اقداماتی نظیر بیمه کردن ۱۱ میلیون نفر از شهروندان، و ارائه انواعی از خدمات حمایتی به گروه‌های آسیب‌پذیر در کارنامه سیاست اجتماعی دولت یازدهم درخشان است؛ اما انباشت مسائل اجتماعی و برآمدن دشواری‌های اقتصادی ناشی از اشتغال‌زایی کمتر از حد نیاز، ضرورت‌های جدی برای تأکید و تمرکز بیشتر بر سیاست اجتماعی معطوف به حمایت اجتماعی هدفمند ایجاد کرده است. ضرورت سیاست‌های حمایت اجتماعی هدفمند را می‌توان توأمان از سیاست‌های بالادستی نظام جمهوری اسلامی، تأکیدات مقام معظم رهبری و بیانات رئیس‌جمهور محترم در مواضع مختلف و از جمله در مراسم تنفیذ ریاست جمهوری دریافت. ضرورت بناکردن جامعه عادلانه با تکیه بر افزایش تولید و اشتغال همراه با تأکید بر سه‌گانه «ریشه‌کن کردن فقر، داشتن نظام حمایت اجتماعی و ایجاد فرصت‌های برابر» از مؤلفه‌های اصلی گفتمان رئیس‌جمهور در سال ۹۶ به شمار می‌رود. روشن است رئیس‌جمهور در دوره دوم ریاست‌جمهوری خود گفتمانش را به مسائل رفاهی داخلی معطوف کرده و آگاهانه اولویت اصلی دولت خود را حمایت اجتماعی از گروه‌های آسیب‌پذیر تعریف کرده است.

مهم‌ترین مسائلی که در سلسله‌مراتب مسائل کشور در حوزه سیاست اجتماعی در صدر قرار دارند «فقر مطلق» و «بیکاری» است. رفع و ریشه‌کنی فقر مطلق شعار و رویکرد مورد حمایت رئیس‌جمهور محترم است و مقابله با بیکاری نیز بی‌گمان مهم‌ترین اولویت سیاست اقتصادی و اجتماعی کشور است. وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در دولت دوازدهم با باور به این‌که مقابله با این دو مسأله زمینه‌ساز برخورد ریشه‌ای با بسیاری از مسائل اجتماعی ایران است، رویکردی فعال نسبت به هر دو اتخاذ می‌کند. وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی بر دو مبنای نظری تلاش برای رفع فقر مطلق و توسعه اشتغال را در دستور کار دارد. ایده نظری اول آن است که سیاست اتکا به رشد اقتصادی برای ایجاد شغل کفایت ندارد. تجربه نشان داده است که رشد اقتصادی بدون اشتغال با توجه به ساختار اقتصادی ایران کاملاً محتمل است و از این‌رو باید سیاست‌های فعال بازار کار و در چارچوبی مبتنی بر توسعه اشتغال متکی به ظرفیت‌های منطقه‌ای و مداخله‌سازنده و مؤثر دولت و نهادسازی برای رسیدن به هدف افزایش اشتغال در دستور کار قرار گیرد. دنبال کردن این ایده نیازمند نهادسازی‌های جدید در بازار کار است که خوشبختانه در چارچوب برنامه اقتصادی کلان دولت دوازدهم و برنامه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به آن توجه شده است.

وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی دولت دوازدهم از ایده نظری «توانمندسازی برای مقابله با فقر» تبعیت می‌کند. توانمندسازی نیز مستلزم در نظر گرفتن همبسته تولید و اشتغال، آموزش، سیاست‌های منطقه‌ای مناسب، و توسعه مبتنی بر کسب‌وکارهای اشتغال‌زاست.

آسیب‌های اجتماعی نیز از اولویت‌های سیاست اجتماعی هستند. مطالعات نشان می‌دهد که بخش زیادی از آسیب‌های اجتماعی محصول تمرکز فقر و فقدان اشتغال است. بدیهی است که تمرکز بر سیاست‌های مناسب برای مقابله با فقر و توسعه اشتغال، زمینه‌های خوبی برای کنترل نرخ افزایش آسیب‌های اجتماعی و کاهش آن‌ها ایجاد می‌کند.

بخش دیگری از برنامه‌های وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی معطوف به افزایش امنیت شغلی و همچنین برنامه‌های توسعه اشتغال برای زنان است. نرخ بیکاری زنان بسیار بالاست و با توجه به ورود فزاینده ایشان به بازار کار، دولت باید برنامه‌های فعال برای اشتغال ایشان داشته باشد. وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی از ظرفیت شورای عالی رفاه، شورای عالی اشتغال و سازمان تأمین اجتماعی برخوردار است تا بتواند برنامه‌های تدوین شده را در دولت دوازدهم پیش ببرد.

مسئله صندوق‌های بازنشستگی و فقدان پایداری مالی آن‌ها نیز یکی از اولویت‌های کشور و به تبع آن وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی است. برنامه‌هایی برای اصلاحات پارامتریک، اصلاحات سیستمی و اصلاحات ساختاری در صندوق‌ها تدوین شده است تا پیش از بحرانی‌تر شدن وضعیت صندوق‌ها، حرکت برای پایداری آن‌ها انجام گیرد. بدیهی است که بزرگی و شدت مسئله به حدی است که بدون مشارکت سایر قوا و بالاخص مجلس شورای اسلامی، اصلاحات ناممکن خواهد بود و حل این مسئله نیازمند اجماع ملی است. مشارکت سازنده مجلس در این زمینه می‌تواند با جدا کردن سیاست‌های حمایت از اқشار خاص، از عملیات نظام بیمه‌ای و عدم مداخله در عملکرد صندوق‌ها صورت گیرد.

بنگاه‌داری در شرکت‌های صندوق‌های بازنشستگی همواره مورد انتقاد بوده و باعث عدم شفافیت‌های بسیار شده و همچنین مانعی در برابر بهبود عملکرد اقتصادی تلقی شده است. وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در دولت دوازدهم برنامه مدونی برای سامان دادن به بنگاه‌داری و اصلاح وضعیت اقتصادی بنگاه‌ها و صندوق‌ها در راستای تقویت اقتصاد مقاومتی در نظر دارد. امید است برنامه ارائه شده که بر مبنای چهار سال تجربه خدمت در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تدوین شده است، زیرساخت مناسبی برای پیشبرد سیاست اجتماعی و حمایتی سازگار با ظرفیت‌ها و توانمندی‌های کشور، هدفمند کردن حمایت اجتماعی، پایداری منابع بین‌نسلی حمایت اجتماعی، و کمک به توسعه اقتصادی فراهم آورد.

عنوان برنامه ۱: برنامه ملی فقرزدایی و کاهش نابرابری

هدف کمی برنامه

مقرر است تا پایان سال ۱۴۰۰ اهداف کمی زیر محقق شوند:

- ایجاد ۹۶۰۰۰ مسکن برای نیازمندان (مسکن اجتماعی و حمایتی)؛
- افزایش حمایت از سالمندان به تعداد ۴۱۸۰۰۰۰ نفر؛
- افزایش کودکان تحت پوشش حمایت غذایی به تعداد ۳۳۰۰۹۸ نفر؛
- پرداخت شهریه دانشجویان تحت پوشش نهادهای حمایتی به تعداد ۱۶۳۱۱۷ نفر؛
- اشتغال سالانه ۸۲۰۰۰ نفر افراد تحت پوشش نهادهای حمایتی؛
- افزایش کودکان تحت پوشش حمایت غذایی به ۳۳۰۰۹۸ نفر؛
- افزایش حمایت از کودکان یتیم به تعداد ۳۰۹۶۹۵ نفر؛
- افزایش توان بخشی مددجویان مبتنی بر جامعه روستایی به تعداد ۶۰۰۰۰۰ نفر؛
- افزایش توان بخشی مددجویان مبتنی بر جامعه شهری به تعداد ۱۸۰۰۰۰ نفر؛
- افزایش تأمین وسایل توان بخشی مددجویان تحت پوشش نهادهای حمایتی به تعداد ۲۲۰۰۰۰ نفر؛
- افزایش حمایت از کودکان بی سرپرست تحت پوشش نهادهای حمایتی به تعداد ۲۵۸۳۶ نفر؛
- توسعه غربالگری بینایی کودکان به تعداد ۳۱۵۳۰۳۰ نفر؛
- توسعه غربالگری شنوایی به تعداد ۱۵۴۵۰۰۰ نفر

ضرورت برنامه

چرا پس از گذشت نزدیک به ۴۰ سال از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی، همچنان در از بین بردن فقر و نابرابری و افزایش رفاه برای شهروندان فاصله داریم؟ پاسخ ممکن است پیچیده به نظر برسد، اما مشکل اصلی و جدی همیشگی که کلیه سیاست‌گذاران و مجریان در طول این سالها با آن دست به گریبان بوده‌اند، فقدان اطلاعات دقیق از جامعه هدف و چندپارگی نظام تصمیم‌گیری و اجرا بوده که منجر به سیاست‌گذاری غیرهدفمند می‌شود. و علاوه به دلیل نبود فرآیند‌های مناسب ارزیابی اجرای سیاست‌ها، عملاً نتوانسته‌ایم اثر بخشی و موفقیت سیاست‌ها را سنجش نماییم. کاهش فقر و نابرابری و افزایش رفاه از اهداف همیشگی هر دولتی است. اسناد بالادستی نظیر برنامه چشم انداز ۲۰ ساله، برنامه‌های توسعه پنج ساله همواره فهرستی از برنامه‌ها و اقدامات را در اختیار دستگاه‌های اجرایی قرار می‌دهند. الزامات ناشی از اسناد بالادستی و نیز رفاه اجتماعی در سیاست‌های کلی چشم انداز در راستای کاهش فقر و نابرابری و بهبود سطح معیشت، سلامت (سلامت روانی - اجتماعی) آحاد جامعه ایرانی و در جهت تحقق عدالت اجتماعی و کرامت انسانی برنامه‌ریزی و اقدام برای فقرزدایی و کاهش نابرابری را اجتناب ناپذیر می‌سازد. برنامه‌ریزان و قانون‌گذاران امیدوارند با تکیه بر این اسناد و اجرای آنها موفق به از بین بردن فقر و نابرابری در جامعه شوند. امید است با استفاده بهینه از اطلاعات و تحلیل‌ها در دوره دوم دولت تدبیر و امید شاهد جهت‌گیری و هدف‌گذاری بهتر در زمینه کاهش فقر و نابرابری، و به تبع آن کاهش نابرابری‌ها در کشور باشیم.

توضیح و تشریح برنامه

وضعیت رفاه و فقر محصول شرایط بین المللی، اقتصاد کلان و همکاری دستگاه های مختلف است و تنها به سیاست های حمایتی و بیمه ای وابسته نیست. امید است شرایط عمومی را به گونه ای فراهم شود که اهداف کلان نظام رفاهی کشور فرصت تحقق داشته باشند. در ادبیات رفاه اجتماعی حمایت اجتماعی و بیمه های اجتماعی دو ابزار مهم سیاستی هستند که در راهبرد اول تمرکز بر کمک به نیازمندان، افزایش سطح رفاه و کاهش فقر خواهد بود در راستای تکمیل اقدامات رفاهی کلید خورده در دوره نخست دولت تدبیر و امید، یکی از برنامه های کلی رفاهی دولت در دوره دوم، برنامه ملی مبارزه با فقر و کاهش نابرابری خواهد بود. کاهش فقر و نابرابری و بهبود سطح معیشت، سلامت (روانی - اجتماعی) آحاد جامعه ایرانی در راستای تحقق عدالت اجتماعی و کرامت انسانی؛ گسترش و تعمیق نظام بیمه ای و تأمین سطح بیمه همگانی برای آحاد جامعه؛ کنترل و کاهش آسیب های اجتماعی

زیر برنامه ها

۱. تدوین بسته های سیاستی حمایت اجتماعی و مساعدت اجتماعی؛
۲. اصلاح فرآیند ارائه خدمات حوزه حمایت اجتماعی
۳. تشکیل پرونده الکترونیک رفاه و تأمین اجتماعی برای تمامی آحاد جامعه؛
۴. تعمیم برنامه های آزمون وسع در حوزه حمایت اجتماعی و بیمه سلامت؛
۵. یکپارچه سازی روشهای شناسایی و توانمند سازی سازمانهای حمایتی؛
۶. مشارکت در فعالیتهای و طرحهای مربوط به توانمندسازی، مهارت آموزی، کارگستری افشار نیازمند و گروه های هدف بمنظور ارتقاء جایگاه آنان از حوزه امداد اجتماعی و حمایت اجتماعی به سمت بیمه های اجتماعی
۷. طراحی و اجرای برنامه های مرتبط با گروه های هدف نظیر معلولین، کودکان بی سرپرست یا بدسرپرست، زنان سرپرست خانوار، افراد خیابانی، معتادان و مهجورین با رویکرد توانمند سازی و کارگستری بمنظور ایجاد فرصت برابر و زمینه حضور فعال و موثر آنان در جامعه؛
۸. امکان سنجی بهره گیری از احکام اسلامی نظیر انفال، وقف و ... جهت تأمین منابع لازم برای ارائه خدمات اجتماعی؛
۹. گسترش برنامه های اشتغال زایی و خوداشتغالی برای معلولان؛
۱۰. اصلاح نحوه مشارکت دهک های درآمدی در پرداخت حق بیمه و فرانشیز درمان؛
۱۱. راهبری و حمایت از برنامه اشتغال نهادهای حمایتی؛
۱۲. افزایش ضریب پوشش بیمه های اجتماعی

زیرساخت‌هایی که طی چهارسال گذشته در دولت فراهم شده است

۱. مواد متعددی از قانون احکام دائمی توسعه و قانون برنامه ششم توسعه؛ ۲. ایجاد پایگاه اطلاعات رفاه ایرانیان (یکی از اقدامات مهم برای مبارزه با فقر و تحقق عدالت اجتماعی مالیات ستانی برای توزیع درآمد از طبقات بالاتر به طبقات پایین تر اجتماع است)؛ ۳. ایجاد پنجره واحد خدمات رفاه اجتماعی (زمینه‌ای برای استحقاق سنجی درست، بهبود فرایندهای اجرایی، دسترسی آسان و فراگیر به خدمات حمایتی و بیمه‌ای)؛ ۴. طراحی نظام تأمین اجتماعی چند لایه و تصویب اسناد سیاستی آن؛ ۵. برنامه‌های عملیاتی برای ساماندهی و پایداری صندوق‌های بیمه بازنشستگی؛ ۶. اجرای طرح احصای شناسنامه اقتصادی و اجتماعی خانوارها؛ ۷. حمایت از توسعه کسب و کار پایدار تعداد ۵۰۰ نفر از اقشار آسیب پذیر تحت پوشش بهزیستی در سالهای ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ از طریق اعطای تسهیلات بانکی در راستای توانمندسازی اقتصادی و خروج از چرخه حمایت مستقیم دولت؛ ۸. اجرای بیمه کارگران ساختمانی؛ ۹. حمایت از بیماران خاص؛ ۱۰. اجرای طرح کاراکارت؛

عنوان برنامه ۲: برنامه جامع حمایت با تأکید بر کاهش آسیب‌های اجتماعی

هدف کمی برنامه

مقرر است تا پایان سال ۱۴۰۰ اهداف کمی زیر محقق شوند:

- افزایش حمایت از بهبود معتادان به میزان ۱۴۳۲۴۹۶ نفر؛
- افزایش حمایت از کودکان خیابانی به تعداد ۷۶۵۸ نفر سالانه؛
- کنترل افزایش طلاق به تعداد ۱۷۶۱۱۹؛
- کاهش و کنترل وقوع طلاق در راستای کنترل و کاهش نرخ طلاق به میزان ۲۰٪ سال پایه.

ضرورت برنامه

میزان آسیب‌های اجتماعی به حد نگران‌کننده‌ای رسیده است و اهمیت آن به اندازه‌ای است که از پاییز سال ۱۳۹۵ مقام معظم رهبری شخصاً جلساتی را برای بررسی وضعیت آسیب‌های اجتماعی تشکیل داده و موضوع را پیگیری می‌کنند. تقسیم کار ملی در این زمینه انجام شده و شورای اجتماعی کشور نیز نقش هماهنگ‌کننده در زمینه مقابله با آسیب‌ها را بر عهده گرفته است. بر این اساس تقسیم کار ملی در راستای کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی صورت پذیرفته و حوزه کودکان به عهده این وزارتخانه واگذار شده است. لذا به موجب این امر، تدوین و اجرای برنامه‌ای متمرکز جهت حمایت از اقشار مذکور لازم و ضروری به نظر می‌رسد. لازم به ذکر است، چنانچه نقاط آسیب خیز در بافت‌های شهری و حاشیه شهرها، شناسایی و حمایت‌های لازم در این خصوص صورت پذیرد، جهت گیری و هدفگذاری در زمینه کاهش فقر و نابرابری و به تبع آن کاهش آسیب‌های اجتماعی در کشور، بهتر خواهد شد.

توضیح و تشریح برنامه

در راستای تحقق کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی و طراحی و تدوین نظام چند لایه تأمین اجتماعی دو اقدام، تسهیل‌گر و ابزار تحقق سیاست‌گذاری درست در حوزه حمایت‌های اجتماعی می‌باشند که عبارتند از: ایجاد پایگاه اطلاعات رفاه ایرانیان، ایجاد پنجره واحد خدمات رفاه اجتماعی؛ با تجمیع اطلاعات رفاهی ۲۳ میلیون خانوار ایرانی از ۵۰ پایگاه داده کشوری، می‌تواند تصویر مناسبی از وضعیت رفاهی و نابرابری در اختیار سیاست‌گذاران قرار دهد، با استفاده بهینه از اطلاعات و تحلیل‌های پایگاه مذکور می‌توان شاهد جهت‌گیری و هدف‌گذاری بهتر در زمینه کاهش فقر و نابرابری و به تبع آن کاهش آسیب‌های اجتماعی در کشور باشیم. در تکمیل کاربرد پایگاه اطلاعات رفاه اجتماعی، پنجره واحد خدمات رفاه اجتماعی نیز در دوره نخست دولت تدبیر و امید راه اندازی شد که زمینه استحقاق سنجی درست، بهبود فرایندهای اجرایی، دسترسی آسان و فراگیر به خدمات حمایتی و بیمه‌ای را فراهم نمود. در حال حاضر این پایگاه به عنوان ابزار استحقاق سنجی در حوزه‌های مختلف به رسمیت شناخته شده است. ترکیب پایگاه اطلاعات رفاه ایرانیان و پنجره واحد خدمات رفاه اجتماعی، میتواند زمینه ساز رفع موانع سیاست‌گذاری درست (فقدان اطلاعات و چند پارگی نظام رفاهی) شود، و در نهایت کشور نظام یکپارچه رفاهی را پس از سالها تلاش تجربه کند.

در اجرای این برنامه تقویت پایگاه خدمات اجتماعی در سکونتگاه‌های غیر رسمی؛ تقویت برنامه‌های مبتنی بر نشاط اجتماعی، بر هویت دینی، ملی و قومی؛ توسعه و تقویت برنامه‌های مرتبط با قضاودایی در حوزه آسیب‌های اجتماعی؛ تقویت رویکرد مداخلات روانی - اجتماعی قبل از مداخلات قضایی - انتظامی؛ تقویت پیشگیری اجتماعی از وقوع جرم توسط سازمان‌های اجتماعی؛ فراهم کردن زمینه مشارکت سازمان‌های غیردولتی در زمینه کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی در تصمیم‌سازی،

اجرا و نظارت؛ گسترش فرهنگ پیشگیری از آسیب‌ها با بهره‌گیری از توان آموزشی و فرهنگ سازی نهادهای مردمی و رسانه‌های جمعی؛ حمایت از توسعه تشکل‌های خیرین و بهره‌مندی از ظرفیت آنان جهت توانمندسازی آسیب دیدگان اجتماعی؛ تقویت سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در زمینه آسیب‌ها و مشکلات اجتماعی، بویژه تشکل‌های مردمی در اجتماع‌های محلی؛ توسعه و تقویت مراکز مداخله در بحران‌های فردی، خانودگی، اجتماعی (اوتزانس‌های اجتماعی)؛ گسترش خدمات مددکاری اجتماعی و روانشناسی با هدف استفاده از نظرات این متخصصان در صدور احکام و تعیین نوع مجازات‌ها و شناسایی مناطق و کانون‌های آسیب‌زا و انجام مداخلات اجتماعی، روانی؛ فراهم کردن زمینه پذیرش افراد آسیب‌دیده اجتماعی در خانواده و جامعه با هدف بازگشت آنها به زندگی مناسب و سالم از طریق اطلاع‌رسانی مناسب و تصویب قوانین مورد نیاز صورت گرفته و از این طریق موجب کاهش آسیب‌های اجتماعی می‌شود.

زیر برنامه‌ها

- شناسایی و بهبود نقاط آسیب خیز در بافت شهری و حاشیه شهرها و تمرکز بخشیدن حمایت‌های اجتماعی مددکاری و مشاوره اجتماعی؛

- تدوین نظام جامع رصد آسیب‌های اجتماعی؛ تهیه و تدوین اطلس آسیبهای اجتماعی استان‌ها؛

- تکمیل پایگاه جامع اطلاعات رفاهی ایرانیان به منظور تعیین وضعیت معیشتی خانوار و سطح‌بندی ایشان

- فراگیر کردن آموزش مهارت‌های زندگی، مشاوره قبل از ازدواج حقوق شهروندی و قانون‌مداری به همه اقشار جامعه علی‌الخصوص

افراد در معرض آسیب و مقابله با مشکلات با رویکرد دینی در جامعه

- اجرای برنامه ملی اصلاح و باز اجتماعی کردن زنان و کودکان آسیب دیده؛

- ایجاد مصالحه بین شاکی و متشاکی بویژه در زمینه جرایم جوانان و نوجوانان،

- آموزش خانواده‌ها به منظور پیشگیری از آسیب‌های جسمی، روحی و اجتماعی

تشکیل پرونده‌های اجتماعی برای خانوارها و افراد.

تشکیل بانک داده اطلاعات رفاه ایرانیان، توزیع بسته حمایت غذایی؛ کارا کارت؛ توسعه کمی و کیفی مراکز خدمات سازمان بهزیستی، نظیر اورژانس اجتماعی؛ راه‌اندازی مراکز حمایتی، آموزشی کودک و خانواده و مشارکت بخش غیردولتی در حمایت از کودکان کار؛ تأسیس خانه‌های امن با هدف توانمند سازی و حمایت از زنان تحت خشونت خانگی و فرزندانشان؛ طراحی و اجرای الگوی نوین (ارتقاء یافته) پیشگیری اجتماع محور در محلات ۷ استان پرخطر؛ تربیت ۱۰۰۰ تسهیلگر پیشگیری اجتماع محور در سراسر کشور؛ اجرای طرح ملی ارزیابی سریع رفتارهای پرخطر در معنادین در ۲۱ استان کشور (RAR)؛ ادغام ترک سیگار در برنامه‌های درمان اعتیاد در مراکز؛ طراحی برنامه ادغام درمان و بازتوانی اعتیاد به الکل در مراکز؛ درمان کودکان و نوجوانان (تأسیس ۵ مرکز جدید در ۴ استان، درمان

زیرساخت‌هایی که طی چهار سال گذشته در دولت فراهم شده است

و بازتوانی ۱۵۰ کودک تاکنون)، افزایش ۲۰۰ نفر / تخت معادل ۸۰۰ نفر / دوره در سال به ظرفیت درمان؛ درمان اختصاصی زنان (تأسیس ۲ مرکز اختصاصی زنان، مادر و فرزند)، افزایش ۱۰۰ نفر / تخت معادل ۳۶۰۰ نفر / شب در سال به ظرفیت درمان زنان؛ تأسیس ۱۰ مرکز جدید اجتماع درمان‌مدار در استان‌های منتخب و افزایش ۵۰۰ نفر / تخت معادل ۱۸۰/۰۰۰ نفر / شب در سال به ظرفیت درمان اقامتی؛ اجرای طرح آزمایشی استقرار الگوی مؤثر مدیریت معنادان متجاهر در ۶ استان؛ طراحی سامانه هوشمند

بهبود و بازتوانی با اولویت معتادان متجاهر (ثبت دقیق و امکان ارایه خدمات پیوسته و مستمر)؛ اجرای طرح تحول نظام مدیریت و ساماندهی معتادان متجاهر (ساماندهی ۳۰۰۰ معتاد متجاهر در استان تهران) با الگوی دادگاه درمان مدار با همکاری ویژه قوه قضاییه و ستاد مبارزه با مواد مخدر؛ تأسیس ۵ مرکز درمان کودکان و نوجوانان معتاد در استان‌های البرز، خراسان شمالی، سیستان و بلوچستان؛ تأسیس ۲ مرکز زنان، مادر و فرزند معتاد در استان تهران و پردیس؛ گسترش سامانه به ۱۱ استان در اولویت مداخله در طلاق در تیر ماه ۱۳۹۶ شامل استان‌های تهران، البرز، گیلان، مازندران، مرکزی، قم، کرمانشاه، فارس، اصفهان، خوزستان و خراسان رضوی و استقرار در کل کشور (تا پایان سال ۹۶)؛ ارائه خدمات تخصصی روانی - اجتماعی به زوجین متقاضی طلاق در راستای سازش از طریق ۱۹۴ مرکز کاهش طلاق دولتی و رایگان، ۲۰۰ کلینیک مددکاری اجتماعی، ۱۶۰۰ مرکز مشاوره، ۱۵ مرکز تخصصی مشاوره خانواده، ۱۹۵ مرکز مداخله در کاهش طلاق به‌عنوان همکار قوه قضاییه، ۴۰۰ خانه سلامت روان محلی، ۴۵۰ پایگاه سلامت اجتماعی، تشکیل انجمن مدرسین ازدواج و خانواده با عضویت ۳۹۰۰ مدرس آموزش دیده؛ ساماندهی کودکان خیابانی در مراکز شبانه‌روزی (شناسایی، پذیرش و نگهداری ۵۷۴۷ کودک خیابانی بی‌سرپرست و بدسرپرست، وجود ۳۱ مرکز فعال شبانه‌روزی ساماندهی کودکان خیابانی در سطح کشور، ۴۸۶ نفر در استان تهران)؛ مراکز روزانه حمایتی - آموزشی کودک و خانواده (حمایت از کودکان خیابانی) شامل: فعال‌سازی ۳۸ مرکز با همکاری مؤسسات غیردولتی و مؤسسات مردم‌نهاد در سطح کشور بدون الزام به جداسازی کودکان از خانواده با رویکرد خانواده محور و مبتنی بر توانمندسازی کودک و خانواده، فعال‌سازی ۱۴ مرکز دیگر تا پایان آبان ماه در سایر کلان‌شهرها. پوشش ۳۵۴۰ کودک در مراکز روزانه، شناسایی و پوشش ۹۲۸۷ کودک در سطح کشور در مراکز شبانه‌روزی و روزانه؛ راه‌اندازی ۱۴۰ اورژانس اجتماعی در شهرهای بالای ۵۰ هزار نفر؛

عنوان برنامه ۳: برنامه اشتغال فراگیر با تأکید بر مناطق محروم و روستایی

اهداف برنامه

دستیابی به اهداف مندرج در برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در سال ۱۳۹۶ به شرح ذیل:

- بستر سازی در جهت کاهش نرخ بیکاری متناسب با اهداف برنامه ششم توسعه
- بستر سازی نرم افزاری لازم به منظور افزایش اشتغال هم راستا با سایر برنامه های اقتصادی اشتغال زای کشور
- حفظ و صیانت از اشتغال نزدیک به ۸۰ درصد از شاغلان موجود کشور (مزد و حقوق بگیر بخش های خصوصی و تعاونی، کارکنان مستقل و کارفرما)
- ارتقای مهارت و اشتغال پذیری جویندگان کار

ضرورت برنامه

اهمیت موضوع اشتغال و بازار کار در برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به حدی است که به-عنوان یکی از موضوعات خاص کلان فرابخشی در بند ت ماده ۲ قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی گنجانده شده است. نام گذاری سال ۱۳۹۶ از سوی مقام معظم رهبری به عنوان سال «اقتصاد مقاومتی؛ تولید- اشتغال» فرصت مناسبی برای تقویت بنیه اقتصادی کشور از منظر تولید و بازار کار خواهد بود. برای تحرک بخشی به بازار کار با هدف ایجاد فرصت های شغلی به خصوص برای جوانان و فارغ التحصیلان دانشگاهی، سیاست های مداخلاتی و طرح های اشتغالزای دستگاه های اجرایی و نهادهای حمایتی و عمومی غیردولتی در قالب «برنامه اشتغال فراگیر» در شورای عالی اشتغال مطرح و کلیات آن در جلسه مورخ ۱۳۹۵/۱۱/۵ شورای مزبور و متعاقب آن در جلسه مورخ ۱۳۹۶/۲/۱۸ ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی به تصویب رسید. در راستای اجرای مفاد بند ۳ بسته اشتغال و توانمندسازی نیروی کار مصوبه شماره ۸۷۹۹ مورخ ۱۳۹۶/۱/۳۰ ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی برنامه اشتغال فراگیر بصورت تفصیلی با سازگار اجرایی مشخص و تقسیم کار ملی و دستگاهی در تاریخ ۹۶/۳/۳۱ از سوی معاون اول محترم رئیس جمهور به کلیه دستگاه های اجرایی ابلاغ شد.

توضیح و تشریح برنامه

بازار کار ایران در سالهای متمادی با بیکاری تجمعی مواجه شده و حجم این بیکاری در طول سالهای اخیر با توجه به افزایش تعداد فارغ التحصیلان دانشگاهی که به دلیل سیاست های سمت عرضه بازار کار در دهه هشتاد با تاخیر وارد بازار کار می شوند، رو به افزایش است. علاوه بر حجم فارغ التحصیلان دانشگاهی که در آستانه ورود به بازار کار خواهند بود در بازار کار ایران حجمی از بیکاری به صورت تجمعی وجود دارد که بر اساس آمار رسمی کشور بیش از ۵۰ درصد از این جمعیت دارای تحصیلات دیپلم و کمتر از دیپلم هستند. در چنین شرایطی تمرکز بر رویکردهایی که به صورت همزمان رشد اقتصادی و اشتغال را به همراه داشته باشد، ضروری است. به عبارتی می بایست به بیکاران و به ویژه بیکارانی که در مناطق محروم زندگی می کنند و با مشکل فقر نیز مواجه هستند به عنوان یک ظرفیت بالقوه توجه کرد. ظرفیتی که می توان در انجام فعالیت های اقتصادی از ایشان بهره جست و در عین حال ایشان را از منافع اقتصادی بهره مند ساخت. چنین رویکردی که در ادبیات اقتصادی رشد فراگیر نامیده می شود، در سه لایه کلان، خرد و میانی و در سمت عرضه و تقاضای بازار کار و اقتصاد کشور انواعی از مداخله را پیش بینی می نماید. با چنین نگرشی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی برنامه های اشتغال را در قالب طرح اشتغال فراگیر و در سه لایه کلان، میانی و خرد به شرح زیر پیشنهاد نموده است:

۱. در لایه کلان؛ لحاظ اشتغال به عنوان یکی از مولفه‌های اصلی و حتی نقطه آغاز بسیاری از سیاست‌های کلان اقتصادی اجتماعی؛
۲. در لایه میانی؛ بکارگیری ابزارهای نهادی در توسعه کسب و کار و اشتغال پایدار) به جای استفاده صرف از مجوز و وام
۳. در لایه خرد؛ مداخله دولت برای فعال سازی، توسعه و متعادل سازی طرفین عرضه و تقاضای بازار کار در سطح رسته های پیشران و سرمایه انسانی موجود در سطح منطقه ای و محلی.

بر این اساس شیوه ای از مداخلات در قالب زیر برنامه‌های مختلف در سمت عرضه و تقاضای اقتصاد و نیز سمت عرضه و تقاضای بازار کار پیشنهاد شده است. در سمت عرضه نیروی کار با توجه به نیاز جویندگان کار به مهارت آموزی برای ورود به بازار کار که بر اساس مطالعات انجام شده حاصل شده است، طرح هایی با هدف حمایت از اشتغال نظیر طرح کارانه اشتغال جوانان (کاج) که در برگیرنده طرح های کارورزی، مشوق های بیمه کارفرمایی و مهارت آموزی در محیط کار واقعی است و طرح یارانه دستمزد تدوین و ارایه شده است. همچنین طرح اشتغال عمومی مبتنی بر کسب و کارهای منطقه ای در سمت تقاضای اقتصاد و عرضه نیروی کار پیش بینی شده است.

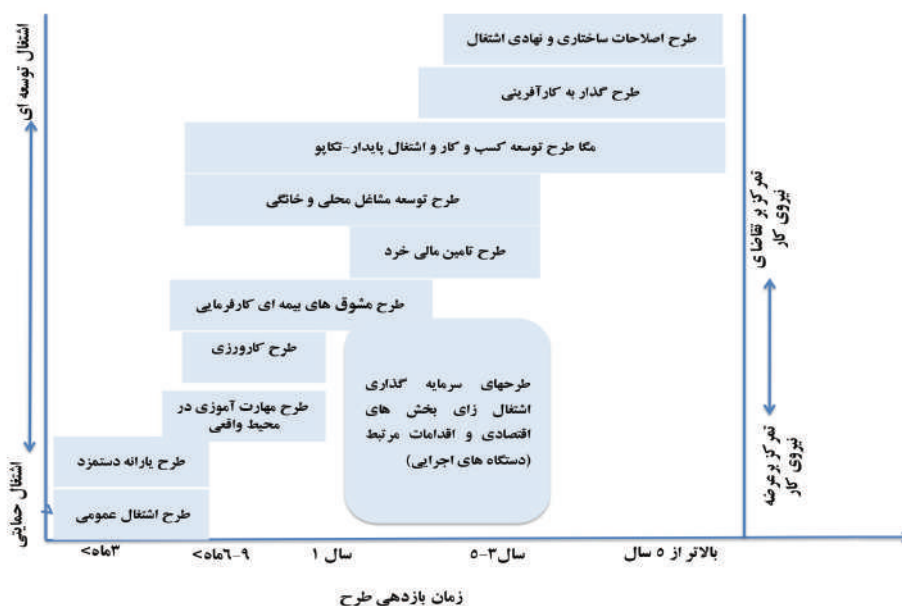
در لایه میانی و با هدف تقویت نهادهای مالی، طرح های تامین مالی اشتغال محور به منظور حرکت به سمت روش هایی از تامین مالی که منجر به اشتغال های پایدار به ویژه در کسب و کارهای کوچک و متوسط می شود نظیر تامین مالی خرد و بانکداری پیوندی تدوین و ارایه شده است.

در سمت تقاضای نیروی کار و به منظور کمک به ایجاد ارزش افزوده از مسیر اشتغال زایی در کشور طرح توسعه کسب و کارهای اشتغال محور که مبتنی بر شناخت رسته فعالیت های دارای مزیت در منطقه و کمک به توسعه این فعالیت ها با هدف ایجاد اشتغال های پایدار است، پیش بینی شده است.

همچنین به منظور گسترش ایده های نوین و شتاب دهنده گی به کسب و کارهای نوین، طرح های ویژه کارآفرینی پیش بینی و ارایه شده است.

زیر برنامه‌ها

زیر برنامه‌های اشتغال فراگیر به صورت خلاصه در نمودار زیر ارایه شده است.

همانطور که در نمودار فوق مشاهده می شود، زیر برنامه های اشتغال از سمت اشتغال حمایتی آغاز و تا اشتغال توسعه ای گسترش می یابد. برخی از جزییات زیر برنامه های مورد اشاره به شرح زیر است:

۱. طرح های اشتغال حمایتی

- ◆ طرح هم افزایی نهادهای حمایتی و عمومی غیردولتی در ایجاد اشتغال در گروه های هدف
- ◆ طرح توسعه فرصت های شغلی گروه های آسیب پذیر (به ویژه اقشار معلولین و زنان سرپرست خانوار)
- ◆ طرح توسعه فرصت های شغلی ایثارگران و فرزندان شاهد
- ◆ طرح توسعه اشتغال عمومی
- ◆ طرح توسعه فرصت های شغلی در مناطق روستایی، محروم و عشایری

۲. طرح کارانه اشتغال جوانان (کاج)

- ◆ طرح مهارت آموزی در محیط کار واقعی (آموزش های حین کار)
- ◆ طرح مشوق های بیمه کارفرمایی
- ◆ طرح کارورزی دانش آموزان دانشگاهی

۳. طرح های مبتنی بر مداخلات در تامین مالی اشتغال محور

- ◆ طرح تامین مالی خرد با رویکرد بانکداری پیوندی
- ◆ طرح تامین مالی مشاغل خرد و خانگی

۴. طرح توسعه کسب و کارهای اشتغال محور با تمرکز بر رشته های منتخب به تفکیک بخش ها

- ◆ بخش کشاورزی
- ◆ بخش صنعت، معدن و بازرگانی
- ◆ بخش ساختمان و بافت های فرسوده
- ◆ بخش خدمات گردشگری و صنایع دستی
- ◆ بخش حمل و نقل
- ◆ بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات (محتوا، شبکه و زیرساخت)
- ◆ بخش خدمات سلامت (بهداشت و درمان)
- ◆ بخش خدمات ورزشی و تربیت بدنی
- ◆ بخش خدمات فرهنگی و هنری سایر حوزه های بخش خدمات

۵. طرح های مبتنی بر توسعه نهادی و کارآفرینی

- ◆ توانمندسازی ساکنین محلات هدف بازآفرینی پایدار شهری و توسعه اشتغال در محلات مذکور
- ◆ طرح توسعه نهادهای پشتیبان کارآفرینی
- ◆ طرح پایش و بهبود نظام کارآفرینی

- ♦ طرح ملی شتاب دهنده کسب و کارهای نوآورانه
- ♦ طرح افزایش انطباق آموزش فنی و حرفه ای با نیازهای بازار کار
- ♦ طرح ملی مدیریت گذار از کلاس تا کار در آموزش عالی
- ♦ طرح ظرفیت سازی در سمن های حوزه اشتغال و کارآفرینی و افزایش نقش آفرینی آنها در اجرای برنامه ها
- ♦ طرح نظام تحلیل اطلاعات بازار کار
- ♦ طرح اعزام نیروی کار به خارج از کشور
- ♦ طرح ساماندهی اشتغال اتباع خارجی
- ♦ طرح ساماندهی بیمه بیکاری و اشتغال مجدد
- ♦ طرح روستا-تعاون
- ♦ ظرفیت سازی در نمایندگی های خارج کشور

زیرساخت‌هایی که طی چهارسال گذشته در دولت فراهم شده است

➤ طرح مشوق‌های بیمه کارفرمایی

- ۱- تهیه پیش نویس آیین نامه اجرایی ماده ۷۱ قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و ارسال جهت تصویب در هیات وزیران طی نامه شماره ۲۰۴۷۷ مورخ ۹۶/۲/۱۰
- ۲- تدوین و ابلاغ دستور العمل اجرایی بند ۶ جدول هزینه های تبصره ۱۴ قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور (به منظور پرداخت حق بیه سهم کارفرما در قبال به کارگیری جوانان فارغ التحصیل دانشگاهی)
- ۳- تدوین آیین نامه اجرایی بندهای الف و ب تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور و اخذ مصوبه هیات وزیران به شماره ۳۸۶۶۹/ت/۵۴۱۸۱ هـ مورخ ۱۳۹۶/۴/۴ (به منظور راهبری برنامه اشتغال فراگیر)

➤ طرح کارورزی دانش آموزان دانشگاهی

۱. وجود ظرفیت قانونی بر اساس بند الف ماده ۲۱ قانون برنامه پنجم توسعه (به منظور استمرار دوره های کارآموزی و کارورزی)
۲. وجود مصوبه مورخ ۹۵/۱۱/۵ شورایی عالی اشتغال در خصوص طرح کارورزی دانش آموزان
۳. بند ۲-۱۲ بسته سیاستی - اجرایی توسعه اشتغال پایدار در چارچوب تقویت کارگروه اشتغال استان و واگذاری مسئولیت کارگروه ملی راهبری اشتغال پایدار به وزیر تعاون ، کار و رفاه اجتماعی
۴. ماده ۷۱ قانون برنامه ششم توسعه کشور در جهت ترغیب کارفرمایان و کارآفرینان بخش خصوصی و تعاونی به جذب نیروی کار جوان دانشگاهی (تهیه پیش نویس اولیه آیین نامه اجرایی ماده ۷۱ و ارسال به سازمان برنامه و بودجه)
۵. دستورالعمل اجرایی طرح کارورزی دانش آموزان دانشگاهی و ابلاغ آن به کلیه استانداران سراسر کشور
۶. تجهیز و راه اندازی سامانه کارورزی دانش آموزان دانشگاهی به آدرس karvarzi.mcls.gov.ir
۷. تنظیم تفاهم نامه های مختلف با دستگاههای اجرایی و تشکل های تخصصی کارفرمایی و اتاقها برای معرفی واحدهای پذیرنده

در چارچوب دستورالعمل طرح کارورزی

۸. تنظیم بیمه مسئولیت مدنی و حوادث برای افرادی که دوره کارورزی طی می کنند.
۹. تعامل و همکاری با سازمان برنامه و بودجه کشور برای تخصیص و اعتبار دوره کارورزی .
۱۰. همکاری در تنظیم و ابلاغ بخشنامه سازمان تامین اجتماعی مبتنی بر مستثنی شدن افراد کارورز در دوره محدود ۴-۶ ماهه

➤ توانمندسازی ساکنین محلات هدف بازآفرینی پایدار شهری و توسعه اشتغال در محلات مذکور

۱. تصویب قانون حمایت از احیاء بهسازی و نوسازی بافتهای فرسوده و ناکارآمد شهری مصوب ۱۳۸۹
۲. آیین نامه نحوه تشکیل فعالیت کارگروه ارتقای اقتصادی و مشارکتهای مردمی و تسهیلات ستادهای ملی و استانی بازآفرینی پایدار محدوده‌ها و محله های هدف برنامه های احیاء بهسازی و نوسازی شهری
۳. کارگروه ارتقا اقتصادی و مشارکتهای مردمی و تسهیلات ستادهای ملی و استانی بازآفرینی پایدار محدوده ها و محله های هدف برنامه های احیاء بهسازی و نوسازی شهری

➤ توزیع منابع مالی بر حسب رسته های منتخب، مداخلات سیاسی و اشتغال حمایتی

۱. تصویب آیین نامه بندهای الف و ب تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور برای حمایت از طرحهای اشتغال زای بخش‌های خصوصی و تعاونی
۲. شیوه نامه تعیین، تشخیص و پرداخت یارانه تسهیلات طرح های سرمایه گذاری اشتغالزای مشمول برنامه اشتغال فراگیر سال ۱۳۹۶
۳. اصلاح سامانه نرم افزاری ثبت اطلاعات اعطای تسهیلات به طرح های سرمایه گذاری اشتغالزای در چارچوب برنامه اشتغال فراگیر سال ۱۳۹۶

➤ طراحی نظام توزیع اعتبارات و منابع اشتغالزا

➤ طراحی الگوی استانداردسازی نظارت، ارزیابی و ارزشیابی برنامه ملی اشتغال

➤ طرح توسعه نهادهای پشتیبان کارآفرینی

➤ طرح پایش و بهبود نظام کارآفرینی

➤ طرح ملی شتاب دهندهای کسب و کارهای نو آورانه

➤ طرح ظرفیت سازی در سمن های حوزه اشتغال و کارآفرینی و افزایش نقش آفرینی آنها در اجرای

برنامه‌ها و طرح ها

➤ طرح هم افزایی نهادهای حمایتی و عمومی غیر دولتی در ایجاد اشتغال برای گروه‌های هدف

- برقراری تعامل و همکاری با نهادهای عمومی غیر دولتی و حمایتی به منظور استفاده از ظرفیتهای آنها برای توسعه کسب و کار و ایجاد اشتغال گروه‌های هدف به افشار کم درآمد
- هدف گذاری ایجاد اشتغال به میزان ۹۱,۷ هزار نفر در حوزه اشتغال حمایتی
- برقراری تعامل با نهاد ریاست جمهوری ، سازمان برنامه و بودجه کشور ، مجلس شورای اسلامی و غیره برای استفاده از منابع

صندوق توسعه ملی (۱/۵ میلیارد دلار) به منظور ایجاد فرصت‌های شغلی گروه‌های کم درآمد و آسیب پذیر در مناطق روستایی و محروم و شهرهایی با جمعیت زیر ده هزار نفر

➤ طرح توسعه مشاغل خانگی

- تدوین الگوی توسعه مشاغل خانگی با محوریت توانمند سازی متقاضیان ، تمرکز بر مزیتها و اولویتهای مناطق ، فعالیتهای پشتیبانی و شبکه ای و بازار و بازار یابی

- تعیین نهاد تسهیل گر برای پیاده سازی الگوی توسعه مشاغل خانگی در ۸ استان به صورت پایلوت

- تداوم اجرای برنامه ساماندهی و حمایت از مشاغل خانگی از طریق صدور مجوزها ، پیگیری حمایت‌های مالی و غیر مالی ، فرهنگ

سازی و اطلاع رسانی مشاغل خانگی به ویژه فعالیتهای پشتیبانی و شبکه ای و شناسایی رشته ها

- پیگیری تکمیل ، اطلاع رسانی و به روز رسانی سامانه مشاغل خانگی

برنامه ریزی برای تهیه برنامه ملی اشتغال در طول برنامه ششم توسعه مبتنی بر کار شایسته با همکاری کلیه

دستگاه‌های اجرایی کشور در سال اول برنامه

عنوان برنامه ۴: توانمند سازی، مهارت افزایی و توسعه منابع انسانی

هدف کمی برنامه

آموزش سالیانه ۱۴۰/۰۰۰/۰۰۰ نفر - ساعت آموزش در طول برنامه ششم توسعه در بخش‌های مختلف اقتصادی و هدایت آنها در بازار کار در مراکز ثابت، صنایع، صنوف، پادگان، جوار دانشگاه، جوامع روستایی و عشایری، زندانها، سکونتگاههای غیر رسمی، اقشار آسیب پذیر و افراد دارای معلولیت و...

ضرورت برنامه

آموزش‌های فنی و حرفه‌ای با قابلیت انعطاف‌پذیری با بازار کار و توانمندسازی منابع انسانی و همچنین به دلیل ایجاد مهارت‌های لازم در افراد جویای کار برای احراز شغل و ارتقای مهارت برای صیانت از شغل شاغلین نقش به‌سزائی در اشتغال دارد.

توضیح و تشریح برنامه

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای با عنایت به رسالت خود با بهره‌گیری از ظرفیت‌های موجود و ظرفیت‌سازی جدید در تمامی زمینه‌ها تمام تلاش و همت خود را به کار گرفته تا بتواند نیروی کار ماهر مورد نیاز بخش‌های مختلف اقتصادی را با مشارکت سایر ذی‌نفعان و استفاده از ظرفیت بخش غیر دولتی تامین نماید.

زیر برنامه‌ها

۱- استفاده حداکثری از تمام ظرفیت بالفعل و بالقوه سازمان در حوزه اشتغال با تقاضا محوری و برون‌سپاری و مشارکت بخش غیر دولتی؛

۲- گسترش و بهبود آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در جهت افزایش مهارت نیروی کار با یکپارچه سازی آموزش-های فنی و حرفه‌ای

زیرساخت‌هایی که طی چهارسال گذشته در دولت فراهم شده است

۱. ارائه آموزش‌های مهارتی در بخش دولتی (در پایان سال ۱۳۹۵: ۸۲۳۸۷۰: نفر دوره)؛
۲. ارائه آموزش‌های مهارتی در بخش خصوصی (در پایان سال ۱۳۹۵: ۶۴۸۱۳۳: نفر دوره)؛
۳. اجرای مشاوره و هدایت آموزشی- شغلی (در پایان سال ۱۳۹۵: ۱۳۱۴۵۹۲: نفر)؛
۴. رهگیری اشتغال مهارت‌آموختگان (در پایان سال ۱۳۹۵: ۸۹۸۳۰: نفر)؛
۵. افراد اشتغال یافته (در پایان سال ۱۳۹۵: ۱۷۵۴۰: نفر)؛
۶. صدور گواهینامه های مهارت الکترونیکی از طریق پورتال جامع سازمان یا بصورت کاغذی (با احتساب صدور گواهینامه های مهارت تمدیدی و تعویضی) (در پایان سال ۱۳۹۵: ۱۳۰۱۲۵۰: گواهینامه)؛
۷. اجرای آزمون کتبی به صورت الکترونیکی (در پایان سال ۱۳۹۵: ۷۴۲۸۹۵: نفر)؛
۸. اجرای تعیین سطح مهارت و بازآموزی نیروی شاغل در صنعت ساختمان (در پایان سال ۱۳۹۵: ۸۵۵۰۹: پروانه)؛
۹. تدوین، بازنگری و کدگذاری استانداردهای شغل و شایستگی (در پایان سال ۱۳۹۵: ۳۴۷: استاندارد)؛
۱۰. کدگذاری استانداردهای شغل و شایستگی بر اساس ISCO ۲۰۰۸ (در پایان سال ۱۳۹۵: ۴۸۴۷: استاندارد)؛
۱۱. اخذ آزمون های مهارتی الکترونیکی (در پایان سال ۱۳۹۵: ۷۴۲۸۹۵: نفر)؛
۱۲. صدور گواهینامه مهارتی الکترونیکی (در پایان سال ۱۳۹۵: ۱۲۳۸۳۴۰: فقره)؛

۱۳. اخذ نشان دولت الکترونیک برای سازمان: یک نشان؛
۱۴. توسعه پرتال جامع سازمان (در پایان سال ۱۳۹۵: ۱۵ سامانه)؛
۱۵. استقرار سامانه های آموزش مجازی به شیوه های تعاملی و یک سوپه IPTV, VOD, OTT, LMS (۵ سامانه)؛
۱۶. ایجاد شبکه اختصاصی کارکنان MVPN در بستر سیم کارت اپراتور رایتل (یک شبکه).
۱۷. توسعه الگوهای آموزشی جدید و آینده پژوهی در آموزش های فنی و حرفه ای با تأکید بر استفاده از فناوری های جدید

عنوان برنامه ۵: ارتقاء امنیت شغلی و صیانت از سرمایه های انسانی و منابع مادی در جامعه کار و تولید با همکاری شرکای اجتماعی

هدف کمی برنامه

۱. کاهش حوادث ناشی از کار از ۱۴۰۰ نفر در سال ۱۳۹۵ به ۸۰۰ نفر در پایان دوره
۲. افزایش متوسط ۶ درصدی سالانه بیمه بیکاری
۳. افزایش سالانه ۳ درصدی نظارت بر تهیه و حسن اجرای طرح های طبقه بندی
۴. افزایش تعداد تشکل های کارگری و کارفرمایی تاسیس شده
۵. افزایش آموزش ایمنی و حفاظت فنی.

ضرورت برنامه

کارگران سرمایه اصلی و گرانسنگ نظام تولید و فعالیت در جامعه اند که حفظ و تقویت و انباشت این سرمایه هدف اصلی و کلیدی این نظام است. از این روی ایجاد امنیت روانی و توانمندسازی مستمر مهارتی، حقوقی و اجتماعی و ارتقاء نقش سازمان یافته آنان در نظام تصمیم گیری تولید و فعالیت یک راهبرد موثر برای تداوم و رشد تولید و برقراری عدالت اجتماعی است. نظر به اهمیت قانون کار و اجرای صحیح آن و طیف گسترده ای از فعالیت های مرتبط اعم از بازرسی کار، تنظیم روابط کارگر و کارفرما و رسیدگی به شکایات آنها، بیمه بیکاری، آموزش و تحقیق و ...؛ لذا فعالیت های مهم، اساسی و تأثیرگذاری باید انجام شود بر اساس ماده ۹۶ قانون کار نظارت بر حسن اجرای مقررات قانون کار از طریق انجام بازرسی های مستمر از کارگاه های مشمول قانون کار است؛ از سویی با توجه به رشد جمعیت فعال جامعه و افزایش اشتغال آنها احتمال افزایش میزان بیکاری غیر ارادی به دلایل مختلف نیز به وجود آید؛ لذا بر اساس محاسبه میانگین رشد سنوات گذشته مقرری بگیران بیمه بیکاری، افزایش متوسط ۰.۶٪ در این حوزه پیش بینی می شود. لذا به منظور حسن اجرای قانون بیمه بیکاری و به استناد ماده ۸ قانون کار و ماده ۱۹ آئین نامه اجرایی آن، باید امور مقرری بگیران کنترل و نظارت شود. بخش دیگری اجرای ماده ۴۹ قانون کار با هدف اجرای طرح طبقه بندی مشاغل، عدالت مزدی، استقرار مناسبات صحیح کارگاه با بازار کار در زمینه مزد و مشخص بودن شرح وظایف و دامنه مسئولیت مشاغل و ایجاد رابطه مناسب میان پرداخت دستمزد و بهره وری است؛ لذا افزایش تعداد کارکنان بهره مند از مزایای اجرای طبقه بندی مشاغل نیز باید پیگیری شود. در راستای اصل سه جانبه گرایی و اجرای مفاد سند اقتصاد مقاومتی، اهمیت تقویت مکانیسم آن در تنظیم عادلانه روابط کار و پیشبرد اهداف برای ارتقاء نقش شرکای اجتماعی دولت در حفظ منافع طبقات اجتماعی و پیشبرد اهداف ملی و با توجه به نقش تشکل های کارگری و کارفرمایی در بهبود شرایط کار و دستیابی به میزان تولید پیش بینی شده و بالابردن اطلاعات صنفی کارگران و کارفرمایان تأسیس تشکل برای کارگران هر کارگاه و کارگران و کارفرمایان شاغل در هر حرفه یا صنعت ضروری می باشد. ماده ۸۵ قانون کار در حوزه ایمنی کار و آیین نامه های حفاظت فنی و بهداشت کار مصوب شورای عالی حفاظت فنی بالاخص آیین نامه آموزش ایمنی کار ضمن لزوم آموزش تمامی کارگران، کارفرمایان و کارآموزان در زمینه ایمنی کار، مسئولیت نظارت و اجرای برنامه های آموزشی را به این وزارت و یا اشخاص حقیقی و حقوقی که مجوز صلاحیت دارند نهاده و با افزایش کمی و کیفی آموزش های ایمنی و حفاظت فنی در جوامع تولیدی و صنعتی، زمینه کاهش حوادث تلخ شغلی را باید بیش از پیش فراهم نماید. با این توضیحات حساسیت این برنامه بیش از پیش نمایان است.

توضیح و تشریح برنامه

مقوله کاهش حوادث ناشی از کار متأثر از عوامل زیادی از جمله تدوین آیین نامه‌های ایمنی، ارتقاء آگاهی جامعه کار و تولید از طریق آموزش و نظارت دقیق بر حسن اجرای مقررات ایمنی است که در این برنامه پیش‌بینی شده است.

بیمه بیکاری یکی از حمایت‌ها از بیمه شدگانی که طبق مقررات این قانون شده و بیمه بیکاری دریافت می‌کنند، لذا مشمولین قانون کار و تأمین اجتماعی که به طور غیر ارادی بیکار می‌شوند تحت حمایت این قانون قرار خواهند گرفت. همچنین با توجه به طولانی بودن دوره استحقاق که یکی از عوامل کاهش انگیزه مقررری بگیران برای اشتغال آنها می‌باشد و احتمال سوء استفاده به صورت اشتغال پنهان مقررری بگیران در حین دریافت مقررری می‌شود، لذا نظارت و کنترل به منظور مدیریت بهینه منابع و مصارف و جلوگیری از استفاده من غیر حق از منابع صندوق بیمه بیکاری از طریق تحقق این برنامه صورت می‌پذیرد. در راستای اجرای مواد ۴۸ و ۴۹ قانون کار و به منظور انطباق طرح های طبقه بندی مشاغل با ضروریات و مقتضیات کارگاه و فراهم آوردن امکان افزایش سطح دریافتی کارگران متناسب با بهره وری نیروی کار در این برنامه پیش‌بینی شده است. توسعه کمی تشکل‌های کارگری و کارفرمایی از طریق تأسیس تشکل‌های کارگری و کارفرمایی برای کارگاه‌ها یا حرف و صنایع فاقد تشکل از طریق انجام اقدامات ترویجی به منظور آگاهی کارگران و کارفرمایان از مزایای تأسیس و عضویت در تشکل‌های کارگری و کارفرمایی از اقدامات دیگر این برنامه است. در حوزه آموزش‌های ایمنی و همچنین اهمیت این مقوله در ارتقای فرهنگ ایمنی و متعاقب آن کاهش حوادث و بیماری‌های شغلی، با بهره‌مندی از ظرفیت‌های بخش خصوصی توانمند و همچنین تشکل‌های کارگری و کارفرمایی از یک سو و مشارکت دستگاه‌های اجرایی وزارت متبوع بالاخص گروه‌های تحقیقاتی و آموزشی تابعه، زمینه گسترش فراگیر آموزش‌های ایمنی را در اقصی نقاط کشور بالاخص واحدهای تولیدی و صنعتی حادثه‌خیز می‌سازد. در این راستا اعمال سیاست‌های حمایتی، جذب حداکثری بخش خصوصی، به-کارگیری تمامی ظرفیت‌ها، بهره‌مندی از روش‌های نوین آموزشی هم‌سو با گسترش آموزش‌های عمومی و تخصصی مرتبط با ایمنی کار در این برنامه پیش‌بینی شده است.

زیر برنامه‌ها

۱. ایجاد نظام فراگیر استانداردهای ایمنی و حفاظت و واگذاری امور بازرسی، کنترل و ارزیابی استانداردها به بخش خصوصی
۲. توسعه، توانمندسازی و ارتقاء نقش تشکل‌های کارگری در نظام تصمیم‌گیری و حل اختلاف
۳. ارتقاء امنیت شغلی کارگران با اصلاح ساختار قراردادها و سازوکارهای حل اختلاف؛
۴. شکل‌گیری گفتگوی فراگیر میان دولت، کارفرمایان و کارگران و توسعه و تعمیق سه‌جانبه‌گرایی در نظام تصمیم‌گیری؛
۵. شناسایی بهنگام و تجزیه و تحلیل مستمر بنگاه‌های مشکل دار برای اصلاح سیاستگذاری کلان
۶. ایجاد کلینیک‌های مشاوره مدیریت صنعتی با همکاری وزارت صمت برای شناسایی و حل مسائل بنگاه‌های مشکل دار در استانها

زیرساخت‌هایی که طی چهار سال گذشته در دولت فراهم شده است

۱. تصویب آیین نامه به کارگیری مسئولین ایمنی در شورای عالی حفاظت فنی؛
۲. انعقاد تفاهم نامه با دستگاه‌های اجرایی به منظور ارتقاء سطح ایمنی در کارگاه‌ها؛
۳. بررسی و تحلیل فرایندهای مرتبط با بازرسی کار به منظور بهره‌برداری در سامانه جامع روابط کار؛
۴. اصلاح نرم افزار بیمه بیکاری با توجه به نیازهای واحدهای اجرایی؛

۵. مکانیزه کردن حضور و غیاب مقرری بگیران بیمه بیکاری؛
۶. تشکیل کمیته مشترک بیمه بیکاری دستگاههای مجری قانون و بازنگری و اصلاح دستورالعمل ها ، بخشنامه ها و ...؛
۷. استاندارد سازی تعاریف و مفاهیم مرتبط با بیمه بیکاری و آموزش فنی و حرفه‌ای در سطح ملی؛
۸. استقرار سیستم مکانیزه حضور و غیاب مقرری بگیران بیمه بیکاری؛
۹. تهیه و تدوین دستورالعمل های مربوط به حضور و غیاب برای مقرری بگیران و کاربران؛
۱۰. تشکیل کمیته های مشترک بازرسی در واحدهای اجرایی (ادارات کار و شعبات تأمین اجتماعی)؛
۱۱. تشکیل کمیته مشترک سه جانبه آموزش فنی و حرفه ای (مجریان قانون بیمه بیکاری)؛
۱۲. اصلاح و بازنگری در نظام ارزیابی و طبقه بندی مشاغل؛
۱۳. ایجاد سامانه جامع روابط کار؛
۱۴. عمده اقدامات وزارت متبوع در توسعه کمی و کیفی تشکلهای بسترسازی و ترویج مشارکت مؤثر کارگران و کارفرمایان در روند شکل‌گیری و حضور کارگران و کارفرمایان دارای نقش مؤثر در تولید برای رونق تشکلهای به شکل حداکثری؛
۱۵. برگزاری دوره‌های آموزش عمومی و تخصصی؛
۱۶. تهیه نشریات آموزشی (کتاب، جزوه، مقاله، پوستر و دستورالعمل‌های ایمنی)؛
۱۷. تهیه محصولات چند رسانه‌ای؛
۱۸. برگزاری کارگاه آموزشی مشاوران حفاظت فنی و خدمات ایمنی؛
۱۹. برگزاری نمایشگاه‌ها، سمینارها و همایش‌های علمی؛
۲۰. بهره‌مندی از شرکای اجتماعی در راستای ارتقای فرهنگ ایمنی کار؛
۲۱. مشارکت بخش خصوصی توانمند در عرصه‌های آموزشی و فرهنگی؛
۲۲. استفاده از روش‌های نوین آموزشی از جمله آموزش مجازی به منظور تسهیل در دسترسی به آموزش‌های ایمنی کار.

عنوان برنامه ۶: پایدارسازی صندوق‌های بازنشستگی

هدف کمی برنامه

(۱) کاهش نسبت متوسط جایگزینی از ۸۳ درصد به ۸۰ درصد در کلیه صندوق‌ها.

(۲) جلوگیری از کاهش نسبت پشتیبانی کلیه صندوق‌ها،

(۳) کاهش متوسط نسبت مصارف به منابع در کلیه صندوق‌ها

ضرورت برنامه

کسری شدید بودجه صندوق‌های بازنشستگی، ضرورت برنامه ریزی برای مدیریت منابع و ساماندهی این صندوق‌ها را بیش از پیش آشکار می‌کند. حساسیت بالای این موضوع که می‌تواند، نظام رفاهی و اجتماعی کشور را در سال‌های آینده به شدت متاثر کند، لزوم تدوین و اجرای برنامه‌های عملیاتی دقیق در این زمینه را اجتناب ناپذیر نموده است.

توضیح و تشریح برنامه

تحولات چند ساله اخیر در مقررات بازنشستگی، میزان پرداخت حقوق مستمری بگیران و چالش‌های ایجاد شده در عرصه اقتصاد، توان مالی صندوق‌های بازنشستگی جهت ایفای تعهدات مربوط را به طور جدی مورد تردید قرار داده است. موارد مذکور انجام برنامه‌ریزی علمی و سنجیده، مدیریت صحیح و حرفه‌ای، آسیب‌شناسی به موقع مشکلات و چالش‌های فراروی صندوق‌ها از ابعاد اقتصادی، اجتماعی و حتی سیاسی و فرهنگی را ناگزیر می‌سازد؛ در این راستا وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی باستناد ماده (۲۷) قانون برنامه پنجم توسعه، سند نظام تأمین اجتماعی چند لایه کشور را در سه لایه مساعدت اجتماعی، بیمه‌های پایه و بیمه‌های مکمل با هدف پایدارسازی وضعیت رفاهی اقشار کم‌درآمد و مصون‌سازی صندوق‌های بازنشستگی از افزایش بار مالی تدوین نموده است.

زیر برنامه‌ها

- تعمیق تعهدات و جامعیت بخشیدن به خدمات نظام تأمین اجتماعی
- تقویت و پایدارسازی منابع مالی بیمه‌های پایه
- یکسان‌سازی شرایط بازنشستگی در صندوق‌های بازنشستگی
- بازنگری در شرایط مستمری بازماندگان و یکسان‌سازی آنها در صندوق‌های بازنشستگی
- اصلاح و تقویت روش‌های وصول حق بیمه و تداوم تأمین منابع مالی سازمان‌های بیمه‌گر
- تادیه به موقع دیون و تعهدات قانونی دولت به سازمان‌ها و صندوق‌های بیمه‌گر
- بررسی و ارائه راهکار به منظور برقراری عدالت در نظام پرداخت و متناسب‌سازی مستمری‌ها از طریق نظام مهندسی و فرموله کردن تعدیل مستمری‌ها در صندوق‌ها
- اعمال اصلاحات ترکیبی همزمان (پارامتریک، ساختاری، فنی و اجرایی و سیستمی در سطوح مکمل) در نظام بیمه اجتماعی و بازنشستگی
- سطح بندی بیمه‌های اجتماعی در سه سطح پایه، مازاد و مکمل در چارچوب استقرار «نظام جامع تأمین اجتماعی چند لایه» در جهت پوشش کامل جمعیت کشور

- گسترش پوشش بیمه اجتماعی به اقشار مختلف جامعه مانند خویش‌فرمایان، شاغلان پاره‌وقت و فصلی، زنان خانه‌دار و ...، با اجرای طرح «بیمه اجتماعی فراگیر» برای پوشش بیمه‌ای افرادی که مشمول بیمه‌های اجباری نیستند در سطح پایه و همگانی پایه
- اصلاح مقررات بیمه‌ای در مورد «کارگران واحدهای کوچک صنفی» متناسب با مقتضیات شغلی و درآمدی آنان
- تسهیل در مقررات تأمین اجتماعی در جهت کاهش فشارهای بوروکراتیک بر کارفرمایان و بنگاه‌های تولیدی
- طراحی سازوکارهای الزام‌آور برای استمرار پوشش بیمه‌ای و پرداخت حق بیمه.
- تدوین بسته سیاستی بیمه‌های اجتماعی

زیرساخت‌هایی که طی چهارسال گذشته در دولت فراهم شده است

۱. بند (ت) ماده (۲) و ماده (۳) احکام دائمی قانون برنامه ششم توسعه.
۲. بندهای ۴۰ تا ۴۳ سیاست کلی برنامه ششم توسعه.
۳. تصویب سطح بیمه فراگیر در لایه بیمه اجتماعی در کمیسیون اصلی اجتماعی دولت.

عنوان برنامه ۷: تبدیل بنگاه‌های اقتصادی وابسته صندوقها به پیشران اقتصاد ملی

هدف کمی برنامه

- افزایش سهم دارائی‌های بورسی صندوقهای بازنشستگی از ۷۰ درصد به ۹۰ درصد
- ایجاد پوشش ۱۰۰ درصدی سامانه هوشمند تجاری برای همه هلدینگها و شرکتهای
- بارگذاری ۱۰۰ درصدی صورتهای مالی بنگاههای اقتصادی در سامانه بورس و شفافیت صورتهای مالی
- کاهش تعداد صنایع طرح از ۱۵ رشته صنعتی به ۵ رشته
- واگذاری ۴۰ درصد دارائی‌های مدیریتی و تبدیل به دارائی‌های غیر مدیریتی

ضرورت برنامه

تعهدات بین‌النسلی صندوقهای بازنشستگی و نیاز به توسعه سرمایه‌گذاری‌ها با هدف حفظ و ارتقاء ارزش ذخایر ایجاب می‌نماید که این سرمایه‌گذاریها در شرکتهایی انجام شود که از ثبات در عملکرد و بازدهی مطلوب برخوردار باشند. ضمن اینکه به دلیل شرایط خاص اقتصادی کشور (بالا بودن نرخ بهره و به تبع آن نرخ بازده مورد انتظار از سرمایه‌گذاریهای صندوقها) امکان سرمایه‌گذاری خارجی برای صندوقها فراهم نبوده و لاجرم کلیه ذخایر آنها می‌باید در داخل کشور سرمایه‌گذاری شود. این در حالی است که حجم سرمایه‌گذاریهای انجام شده توسط صندوقها در مقایسه با حجم منابع ورودی آنها طی سالهای و تعهدات آتی آنها بسیار ناچیز بوده و حتی در صورت کسب حداکثر بازدهی از این سرمایه‌گذاریها امکان ایفای تعهدات آتی صرفاً از محل بازدهی سرمایه‌گذاریها مقدور نیست. این موضوع نشان می‌دهد که بخشهای اقتصادی غیردولتی کشور ظرفیت جذب کلیه ذخایر صندوقها را نداشته و برای ایفای تعهدات آتی صندوقها قابل اتکاء نیست.

بخش عمده‌ای از بنگاههای بزرگ اقتصادی کشور در صنایع فولاد، پتروشیمی، حمل و نقل، صنایع فلزی، معادن و صنایع معدنی و ... از طریق سرمایه‌گذاری مستقیم صندوقهای بازنشستگی و یا واگذاریهای انجام شده بعنوان رد دیون در اختیار این صندوقهاست. لذا هم برای ایجاد رشد فراگیر اقتصادی و هم خروج از رکود و رونق بخشی به تولید صنعتی و نیز دستیابی به اشتغال صنعتی، مدیریت اقتصادی و موثر این بنگاههای بزرگ می‌تواند نقشی پیشران در توسعه ملی ایفاء کند.

توضیح و تشریح برنامه

بررسی جایگاه بنگاه‌های اقتصادی وابسته در صنعت کشور مبین آن است که بخش عمده‌ای از آنها در حوزه صنایع مادر، بالا دستی و استراتژیک قرار دارند. این ویژگی پتانسیل توسعه صنایع پایین دستی، تحرک بخشی به اقتصاد و توسعه اشتغال در صنایع کوچک و خرد را فراهم می‌سازد. گام اول در فرآیند تبدیل بنگاه‌های اقتصادی به پیشران ملی، رفع عوامل ایجاد رکود در آنها است. بطور کلی، مهمترین علل رکود در بنگاههای اقتصادی در چهار طبقه «عوامل مربوط به مسایل درونی بنگاههای صنعتی»، «عوامل مربوط به صنعت»، «عوامل رکود در سطح ملی» و «عوامل رکود در سطوح فراملی» قابل طبقه‌بندی و تحلیل است. برای رفع مشکلات مذکور از یکسو ساز و کارهایی در زمینه نحوه انتصاب مدیران و استخدام نیروی انسانی، پیاده‌سازی چرخه بهبود بهره‌وری، پیاده‌سازی سیستم‌های آماری و اطلاعاتی شفاف و هوشمند، اصلاح نظام بازاریابی و فروش، ایجاد و یا توانمندسازی تشکلهای صنفی و اتحادیه‌های صنعتی با هدف افزایش قدرت چانه‌زنی، انجام فعالیتهای مربوط به تحقیق و توسعه، مطالعات بازار و تسهیم بازار چاره‌ساز است و از سوی دیگر، ایجاد کلینیک‌های تخصصی صنعتی با هدف عرضه‌یابی و کمک به مدیران بنگاههای صنعتی و تدوین استراتژی توسعه ویژه هر یک از شاخه‌های صنعتی و تبعیت از آن با استفاده از

آمایش‌های سرزمینی، تأمین اعتبار برای نوسازی و توسعه واحدهای صنعتی با اولویت‌های اشتغال‌زایی و رفع بحران‌های اجتماعی، ایجاد ساز و کارهایی برای امهال بدهی‌های بنگاه‌های بدهکار از روش‌های مختلف بانکی و مالی، تسهیل در ورود سرمایه‌گذاری خارجی و فاینانس‌های بین‌المللی، در نظر گرفتن ساز و کارهای مناسب برای بازپرداخت بدهی‌های دولت به بنگاه‌های صنعتی و طراحی ساز و کار کارآمد برای انضباط مالی دولت و ... راهکارهایی مناسب و درخور اقدام هستند.

زیر برنامه‌ها

- ۱- شفافیت حداکثری مالی و عملیاتی بنگاه‌ها، بورسی کردن حداکثری و ایجاد بزرگترین سامانه هوشمند تجاری در خاورمیانه
- ۲- اجرای الگوی مطلوب سرمایه‌گذاری و اصلاح و مولدسازی ترکیب دارائی‌های صندوق‌های بیمه بازنشستگی
- ۳- برنامه رونق بخشی حداکثری و بازدهی حداکثری با ایجاد سارو کارهای انتصتأب شایسته و تأمین مالی کم‌هزینه و در دسترس بنگاه‌ها؛
- ۴- بین‌المللی کردن و جذب سرمایه‌گذاری، تأمین مالی و توسعه بازارهای بنگاه‌های اقتصادی؛
- ۵- ادغام سازمانی و ایجاد هلدینگ‌های تخصصی یکپارچه همه بنگاه‌های اقتصادی وابسته به صندوقها برای ایجاد هماهنگی و هم‌افزایی حداکثری و بهره‌گیری از صرفه‌های مقیاس؛
- ۶- بورسی کردن همه هلدینگ‌ها و بنگاه‌های اقتصادی و خروج از بنگاه‌داری غیرضروری و مدیریت و ساماندهی تصدی‌گری‌ها
- ۷- نوسازی صنعتی و ارتقای فناوری در بنگاه‌های اقتصادی تابعه
- ۸- مدیریت مطالبات صندوق‌ها از دولت؛
- ۹- استقرار حاکمیت شرکتی و صیانت از حقوق و منافع و سرمایه‌های بیمه شدگان و بازنشستگان
- ۱۰- بهبود فضای کسب و کار

زیرساخت‌هایی که طی چهارسال گذشته در دولت فراهم شده است

- ۱- استقرار برخی از ارکان حاکمیت شرکتی؛
- ۲- بانک اطلاعات روزآمد بنگاه‌های اقتصادی وابسته؛
- ۳- تشکیل «شورای راهبردی اقتصادی» متشکل از مدیران ارشد صندوق‌های بازنشستگی، هلدینگ‌ها و بنگاه‌های اقتصادی وابسته؛
- ۴- تشکیل کارگروه‌های تخصصی در پنج حوزه نفت و گاز و پتروشیمی؛ گردشگری؛ بانک و بیمه و بازارهای مالی؛ فولاد و کانی‌های فلزی؛ عمران، ساختمان و صنایع وابسته و در آینده صنایع غذایی و دارویی؛
- ۵- حضور مؤثر و مستمر در مجامع، شوراها و کمیسیون‌ها؛
- ۶- وجود مواد بسیار مهمی در قانون احکام دائمی و قانون برنامه ششم توسعه

عنوان برنامه ۸: توسعه تعاون

هدف کمی برنامه

افزایش تعداد فرصت‌های شغلی از ۷۵۷۲۱ به تعداد ۱۱۲۷۸ در پایان سال ۱۴۰۰
افزایش پوشش اعضای تعاونی‌ها در کشور در سال از ۱۳/۰۵ درصد به ۱۳/۱۱ درصد در پایان سال ۱۴۰۰

ضرورت برنامه

اقتصاد تعاونی دارای اصول مبنایی و چارچوب نظری منحصر به خود است که نگاه اخلاقی و انسان محور به فعالیتهای اقتصادی نقطه کانونی و فلسفه وجودی این رویکرد اقتصادی به شمار میرود. منادی ترویج ارزشهای اجتماعی همچون تقدم انسان بر سرمایه، توجه به جامعه، مسئولیت‌پذیری مشترک و رعایت انصاف و مساوات در حوزه مبادلات اقتصادی هستند. از دیگر مزیت‌های توسعه بخش تعاون، تقبل نقش‌های پرهزینه دولتی در زمین‌های مهمی همچون نگهداری زیرساختهای عمرانی، تأمین منابع مالی خرد، سازماندهی شبکه‌های توزیع، ایجاد فرصت‌های اشتغال، تأمین خدمات اجتماعی، توسعه پایدار منطقی‌ها و نیز حمایت از بخش روستایی و کشاورزی است. علیرغم تلاشها و حمایت‌های صورت گرفته به‌خصوص تأکیدات مقام معظم رهبری بر توسعه تعاون به عنوان یکی از اساسیترین، منطقیترین و بنیادیتربین کارهایی که میتواند برای استقرار عدالت انجام گیرد و همچنین معرفی تعاون به عنوان چشمه جوشان اشتغال، بخش تعاونی به جایگاه مورد انتظار دست نیافته است. تحقق وظایف قانونی مندرج در قانون سیاستهای اجرایی اصل ۴۴ قانون اساسی یعنی دستیابی به سهم ۲۵ درصد اقتصاد ملی مستلزم مجموعه تلاشهای راهبردی، هدفمند و مستمری است تا ظرفیتهای این شبکه عظیم اقتصادی-اجتماعی را از طریق توسعه کمی و کیفی تعاونی‌ها به فعلیت رسانده و به سوی اهداف قانونی رهنمون نماید.

توضیح و تشریح برنامه

دستیابی به اهداف ذکر شده از طریق هفت راهبرد اساسی که در قالب طرح تحول بخش تعاونی تدوین شده-است؛ دنبال خواهد شد. با توجه به اسناد بالادستی و با حمایت مالی از بخش تعاون؛ ارتقاء قانون‌مندی بخش تعاون؛ مدیریت منابع انسانی؛ گسترش ترویج و تحقیقات تعاون، زمینه رشد و توسعه بخش تعاون را فراهم می‌کند. پیگیری جهت تشکیل شورای عالی تعاون؛ تقویت نقش و کارآمدی اتاق‌های تعاون و اتحادیه‌های تعاونی، تقویت و توسعه تعاملات بین‌المللی و کمک در ایجاد شرایط لازم برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی در بخش تعاونی؛ توسعه و ترویج فرهنگ تعاون از طریق برنامه‌های مختلف صدا و سیما و فضای مجازی؛ تقویت منابع مالی بخش از طریق افزایش سرمایه بانک توسعه تعاون و صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری بخش تعاون؛ ورود به بازار بورس و سرمایه از طریق توسعه تعاونی‌های نوع جدید؛ حمایت از توسعه انجمن‌های علمی، NGO ها و اتحادیه‌ها و سایر تشکلهای عمودی بخش تعاون برای برنامه توسعه بخش تعاون پیش-بینی شده و در برخی موارد مقدمات کار نیز در حال اجرا می‌باشد.

زیر برنامه‌ها

(۱) تقویت و توانمند سازی بانک توسعه تعاون و صندوق ضمانت سرمایه گذاری تعاون به عنوان مهمترین نهادهای مالی در حوزه

تعاون

(۲) پایش و نظارت مستمر بر حسن اجرای قوانین ومقررات بخش تعاون؛

(۳) نظارت برفرایندهای مالی تعاونی‌ها

۴) جذب عضو در تعاونی‌ها

۵) نوسازی و بهسازی تعاونی‌ها.

زیرساخت‌هایی که طی چهارسال گذشته در دولت فراهم شده است

۱) اصلاح دیدگاه مداخله جویانه دولت در امور داخلی تعاونی‌ها

۲) وجود قوانین و مقررات مناسب در حمایت از شرکت‌های تعاونی؛

۳) ارتقاء جایگاه و نقش تعاونی‌های مرزنشینان

۴) ایجاد بسترهای مناسب همکاری وزارت متبوع با وزارتخانه‌های، آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و سازمان

صدا و سیما؛ جهت توسعه و ترویجی بخش تعاون؛

۵) ایجاد بسترهای مناسب و سیستمی برای نظارت دقیق بر شرکت‌های تعاونی بزرگ و شرکت‌های تعاونی مالی و اعتباری جهت

کاهش فساد اقتصادی

عنوان برنامه ۹: توسعه فرهنگی و اجتماعی نیروی کار

هدف کمی برنامه

ارتقاء شاخص های فرهنگی و اجتماعی جامعه کار و تولید شامل :

- افزایش فضای فیزیکی خانه های فرهنگ کار
- افزایش مستندات علمی حوزه فرهنگ کار
- افزایش برنامه های تبلیغی و ترویجی و دینی با محوریت فرهنگ کار
- کاهش نرخ بروز اعتیاد در محیط کار
- افزایش سطح آگاهی های پیشگیرانه و اجتماعی در محیط کار
- افزایش بهره مندی کارگران از خدمات بیمه ای
- واگذاری سهام ترجیحی شرکت های دولتی به کارگران
- افزایش حمایت های اجتماعی کارگران
- امتنان از نخبگان ، مبتکران و نوآوران عرصه کار و تولید
- کاهش اختلالات و افزایش سلامت روانی اجتماعی در محیط کار
- افزایش میزان مشارکت کارگران در فعالیت های ورزشی جامعه کار و تولید
- افزایش میزان بهره مندی کارگران از امکانات و فضاهای ورزشی، رفاهی و تفریحی
- افزایش تعداد کارگران تحت پوشش مراکز سنجش ساختار قامتی

ضرورت برنامه

با توجه به بندهای ۶۸ الی ۷۳ سیاست های کلی برنامه ششم همچنین با عنایت به اینکه یکی از اصل های سیاست اقتصاد مقاومتی « محور قراردادن رشد بهره‌وری در اقتصاد با تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار » است و نیز به منظور اجرایی سازی فصل ۸ قانون کار جمهوری اسلامی ایران توسعه شاخص های فرهنگی و اجتماعی نیروی کار بسیار ضروری می باشد. اضافه می نماید که یکی از تاکیدات مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) ریاست محترم جمهور، کاهش آسیب های اجتماعی و ارتقاء شاخص سلامت و امید به زندگی و ایجاد نشاط و شادابی در بین جامعه کار و تولید بوده است.

توضیح و تشریح برنامه

ارتقاء شاخص های فرهنگی و اجتماعی در جامعه کار و تولید در جامعه نیازمند نهاد سازی و ترمیم ساختار های فرهنگی و اجتماعی و ورزشی است . لازمه برنامه ریزی و سیاستگذاری در این حوزه، انجام پژوهش های علمی در جامعه کار و تلاش کشور است و مهمتر آنکه برنامه های تبلیغی و ترویجی و فرهنگ سازی از طریق رسانه ها می تواند نقش مؤثری در ارتقاء فرهنگ کار ایفا نماید . در خصوص افزایش شاخص سلامت، نشاط و امید به زندگی کارگران نیز ضمن برنامه ریزی به منظور پیشگیری از آسیب های اجتماعی در محیط کار، تقویت برنامه های حمایتی از جمله : ارتقاء حمایت های سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی با تمرکز بر محیط کار ، ایجاد و تجهیز مجموعه های فرهنگی ، ورزشی و تفریحی در سطح کشور برای اشاعه فرهنگ ورزش در جامعه کار و تولید و ایجاد مراکز سنجش ساختار قامتی ویژه کارگران در سطح کشور به منظور شناسایی و درمان عارضه های

جسمی ناشی از کار و ارائه سایر خدمات اجتماعی ضروری می باشد.

زیر برنامه‌ها

۱. انجام مطالعات و پژوهش های فرهنگ کار
۲. همکاری با رسانه ها در جهت ترویج فرهنگ کار
۳. تقویت و توسعه فرهنگ کار و تعاون در جامعه هدف
۴. تاکید بر برنامه های سلامت محور ویژه کارگران (اعم از زنان و مردان کارگر متناسب با نیازها و توانمندیهای هر گروه) از طریق گسترش ورزش کارگری و ترویج فعالیت های فراغتی خلاق و پرتحرک
۵. راهبری و حمایت از برگزاری المپیاد و مسابقات ورزشی قهرمانی کارگران کشور و تجلیل از قهرمانان ملی
۶. راهبری و حمایت از اعزام تیم های منتخب کارگران به رویدادهای ورزشی بین المللی و میزبانی رویدادهای بین المللی
۷. ترویج و تبلیغ ورزش های همگانی و برگزاری جشنواره های ورزش همگانی کارگری کشور
۸. برگزاری دوره های آموزشی داوری و مربیگری
۹. ایجاد، تکمیل، بازسازی و بهسازی مجموعه های ورزشی و تفریحی کارگران
۱۰. ایجاد، تجهیز و بهره برداری از مراکز سنجش وضعیت ساختار قامتی و تندرستی کارگران
۱۱. اجرای طرح پایش سلامت محور ورزشی در صنوف و مشاغل
۱۲. ارائه خدمات پیشگیری از اعتیاد به محیط های کار (کارگران و خانواده های آنان)
۱۳. آموزش های فراگیر و عمومی برای پیشگیری از آسیب های اجتماعی ویژه جامعه کار و تولید
۱۴. افزایش کمی و کیفی خدمات مشاوره اجتماعی ویژه جامعه کار و تولید
۱۵. ارائه خدمات پیشگیری اولیه و غربالگری بیماری ها و سرطان های شایع زنان در محیط کار با مشارکت مراجع ذیربط
۱۶. ساماندهی بیمه های درمانی و غیردرمانی در جامعه کار و تولید با مشارکت مراجع ذیربط
۱۷. گسترش مالکیت سهام و ترویج فرهنگ سهام داری در میان کارگران
۱۸. گزارش خدمات رفاهی و اجتماعی جامعه کار و تولید
۱۹. برگزاری جشنواره ملی امتنان از کارگران، گروه های کار، واحدهای نمونه
۲۰. ارتقاء حمایت های سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی با تمرکز بر محیط کار

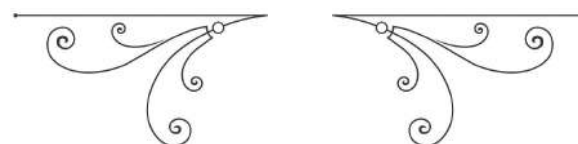
زیرساخت‌هایی که طی چهارسال گذشته در دولت فراهم شده است

۱. ساماندهی رابطین فرهنگی در جامعه کار و تلاش کشور
۲. توسعه پژوهش های حوزه فرهنگی و اجتماعی
۳. توسعه تعاملات با ستاد های فرابخشی فرهنگی
۴. تدوین اسناد راهبردی در خصوص فرهنگ کار
۵. حمایت از برنامه های حوزه ورزش کارگری

۶. احیای آیین نامه ماده ۱۵۴ قانون کار جمهوری اسلامی ایران.
۷. حمایت از تکمیل و بازسازی مجموعه های رفاهی و ورزشی در سطح کشور
۸. حمایت و تقویت فدراسیون ورزش کارگری
۹. تاسیس و راه اندازی و توسعه خانه های بهداشت کارگری در بنگاه های اقتصادی
۱۰. تاسیس و راه اندازی مرکز سانترال مشاوره ای ویژه جامعه کار و تولید
۱۱. تاسیس و راه اندازی مراکز همیار کارکنان e.a.p در سطح کشور
۱۲. تدوین برنامه راهبردی پیشگیری از مصرف مواد اعتیادآور ویژه منطقه اقتصادی انرژی پارس
۱۳. وجود یافته های پژوهشی حاصل از شش طرح ملی با رویکردی پژوهشی و تحقیقاتی در زمینه اعتیاد، سلامت روان، استرس های شغلی، کیفیت زندگی شغلی کارگران، نشاط و سرمایه اجتماعی و میزان شیوع خشونت
۱۴. بسته های آموزشی تولید شده در زمینه سبک زندگی سالم ویژه جامعه کار و تولید.

برنامه
سرטיפ ستاد امير حاتمی
وزیر پیشنهادی
وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح

مرداد ۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۱	سوابق علمی، تخصصی و اجرایی
۵	رویکردها و برنامه
۵	مقدمه
۶	۱- تبیین وضعیت موجود
۶	۱-۱- روندهای محیطی تاثیر گذار بر برنامه ۴ ساله وزارت دفاع و پشتیبانی ن.م
۷	۱-۲- چالش ها و مساله های اصلی وزارت دفاع و پشتیبانی ن.م در مسیر تحقق مأموریت های دفاعی
۷	۱-۳- فرصت های تحول در وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح
۸	۱-۴- وضعیت موجود حوزه های عملکردی و اهم اقدامات وزارت دفاع و پشتیبانی ن.م در دوره ۴ ساله گذشته
۹	۲- اصول و ارزشها مبتنی بر اسناد فرادستی
۹	۲-۱- اهم تدابیر و رهنمودهای فرماندهی معظم کل قوا
۹	۲-۲- اصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۹	۲-۳- قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه کشور
۱۰	۲-۴- سیاستهای کلی خودکفایی دفاعی و امنیتی (مصوب مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا)
۱۱	۲-۵- چشم انداز بیست ساله کشور در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی :
۱۱	۲-۶- بخشی از سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی
۱۳	۳- برنامه (جهت گیری ها، اهداف و اولویت ها)
۱۳	بخش اول: جهت گیری ها
۱۴	بخش دوم: اهداف و اقدامات اساسی در حوزه های مأموریتی
۱۴	۱- حوزه صنعت دفاعی
۱۶	۲- حوزه خدمات رفاهی و تامین اجتماعی نیروهای مسلح
۱۷	۳- حوزه دیپلماسی دفاعی
۱۸	۴- حوزه مهندسی دفاعی
۱۹	۵- پشتیبانی حقوقی نیروهای مسلح
۲۱	بخش سوم: توسعه قابلیت های درونی و تحول سازمانی ودجا
۲۱	۱- منابع انسانی
۲۱	۲- معماری و روابط سازمانی

سوابق علمی، تخصصی و اجرایی

رویکردها و برنامه

مقدمه

دولت دوازدهم محصول حماسه آفرینی دیگری از ملت آگاه ایران و حضور دهها میلیونی آنها در آستانه ورود به دهه پنجم انقلاب اسلامی، در حالی شکل می گیرد که دشمنی و مخالفت دشمنان ملت ایران و انقلاب اسلامی با منافع و آرمانهای آن با وجود ناکامی های پی در پی به حدی گسترده و آشکار شده که ایرانیان را با هر اعتقاد و موقعیتی در مقابله با آن بسیج کرده است. در دیگر سو، جمهوری اسلامی ایران در مدتی نزدیک به چهار دهه عمر با افتخار خود، توطئه های مختلف دشمنان را خنثی کرده و به امنیت مستحکمی دست یافته است.

نگاه به روند دفاعی - امنیتی محیط راهبردی جمهوری اسلامی ایران بیانگر ظهور شکل جدیدی از تهدیدات منطقه ای و تروریستی هماهنگ با دشمنان فرا منطقه ای است. الزام وضعیت جدید، تحول در مأموریت ها و باز آرای قابلیت های دفاعی است که منجر به بروز نیازهای جدید دفاعی شده است. متناسب با چنین تحولاتی، سیاست دفاعی کشور بر «بازدارندگی فعال» استوار گردیده تا ثبات امنیتی را که از ضرورت های توسعه و پیشرفت کشور است، تضمین نماید. در چارچوب بازدارندگی فعال باید از منظری پیشگیرانه با تهدیدات امنیت ملی در نقطه شروع و گسترش آن مقابله نمود تا عمق راهبردی کشور حفظ گردد. بر این اساس تدبیر جمهوری اسلامی ایران بر مقابله قاطعانه با تهدیدات در نقاط شکل گیری آن حتی فراتر از مرزهای جغرافیایی خود قرار گرفته است. بی شک نیروهای مسلح به پشتوانه ملت و حمایت همه ارکان نظام به ویژه دولت، با اتکا به ایمان لایزال الهی و تحت رهبری و فرماندهی داهیان مقام معظم رهبری (مدظله العالی) نقش بی بدیلی در این حرکت پیش رونده و پیش برنده داشته اند، لکن باید با توجه به راهبرد دفاع همه جانبه تلاش کرد تا از تمامی مولفه های قدرت ملی در امر تأمین حداکثری منافع ملی و امنیت استفاده نمود.

در این وضعیت، وزارت دفاع و پشتیبانی ن.م رسالت و وظیفه خطیری دارد که لازم است با درک عمیق از این شرایط و تجزیه و تحلیل آن با تدوین راهبرد و برنامه ای جامع در مرحله یکم حلقه ی وصل مولفه های مذکور بین نیروهای مسلح از یک سو و دستگاههای کشوری از سوی دیگر باشد، همچنین برای تأمین نیازهای تسلیحاتی و تجهیزاتی و پشتیبانی نیروهای مسلح و مأموریت آن ها در چارچوب تدابیر فرماندهی معظم کل قوا و سیاست های دولت تدبیر و امیدو با حمایت های بی دریغ آن وارد عمل شده و به نحو مطلوبی ادای وظیفه و مأموریت نماید. خوشبختانه هم زمانی دولت دوازدهم با سالهای اجرای برنامه ششم توسعه (۱۴۰۰-۱۳۹۶) موجب استحکام این برنامه خواهد بود.

وزارت دفاع و پشتیبانی ن.م از بدو پیروزی انقلاب اسلامی همواره به اتکای نیروی ایمان و نیروهای متخصص و خبره و مدیران متعهد و شایسته خود، توفیقات روزافزونی در تولید قدرت از طریق دستیابی به فناوری های قدرت ساز کسب کرده است. شرایط متحول و پیچیده منطقه، سرعت پیشرفت علم و فناوری در دنیا به ویژه در حوزه تسلیحاتی که معمولا در لبه دانش و

فناوری برتر قرار دارد، انگیزه قوی دشمنان و رقبا برای خنثی سازی یا کاهش توان بازدارندگی تسلیحاتی ج.ا.ا و ...، برخوردار از صنعت پویا، انعطاف پذیر و پیش رونده با پشتوانه قوی خلاقیت و نوآوری در دستیابی به برتری و حفظ آن را ایجاب می کند. بنابراین نمی توان بر پیشرفت های گذشته تکیه کرده و از آینده نگری غفلت کرد و این مهم نیازمند پایش و پوشش مستمر محیطی، آینده پژوهی، جذب و حفظ استعدادهای نخبه و برتر و بکارگیری آنها، کارآمدسازی مدیریت، ارتقای بهره وری، چابک سازی سازمان و استفاده از ظرفیت های کشور به ویژه دانشگاه ها، بخش خصوصی و شرکت های دانش بنیان بعنوان همکار می باشد که در جهت گیری های برنامه و در ادامه تشریح گردیده است.

مبانی مورد استفاده در این برنامه شامل تدابیر مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، قانون اساسی، اهداف و راهبردها و اولویت های دولت، محورهای چشم انداز ۲۰ ساله کشور و نیروهای مسلح، سیاست های کلی نظام، قانون وزارت دفاع، قانون برنامه پنج ساله ششم، اسناد راهبردی نیروهای مسلح و وزارت دفاع، نقشه جامع علمی کشور بوده که با تجربیات سازمانهای تابعه وزارت دفاع و تجزیه و تحلیل های محیطی، آینده پژوهی، ارزیابی نیازهای امروز و آینده نیروهای مسلح و نقد و بررسی روندهای موجود ادغام و تدوین گردیده است و امید است برنامه حاضر در یک بستر لازم و فرصت مناسب با هماهنگی دولت و همکاری ستاد کل ن.م موجبات هم افزایی در برنامه های جامع کشور را فراهم آورد.

۱- تبیین وضعیت موجود

توجه به وجود پیچیدگی ها و عدم قطعیت در محیط راهبردی دفاعی - امنیتی و ضرورت های دفاع همه جانبه، درک درست این شرایط و تولید راه حل های متناسب و ایجاد توافق و جلب حمایت همه جانبه کنشگران عرصه دفاع و امنیت ملی برای اجرای برنامه را ضروری می سازد. پیشران های مهم در این شرایط در سه مولفه زیر مورد توجه قرار می گیرند:

۱. تحول در نظم امنیتی منطقه و تهدیدها و فرصت ها از منظر دفاعی - امنیتی
۲. تحولات فناورانه و پیچیدگی روزافزون فناوری ها و سامانه های دفاعی
۳. ضرورت های اقتصاد مقاومتی، اقتصاد دفاع و تولید قدرت دفاعی موثر متکی بر منابع، فرصت های محیطی و مقدرات کشور

۱-۱- روندهای محیطی تاثیر گذار بر برنامه ۴ ساله وزارت دفاع و پشتیبانی ن.م

- پویایی و روند تغییر در معادلات نظم امنیتی منطقه و الگوی منازعات و جنگ های آینده به عنوان اساس شکل گیری نیازهای دفاعی ن.م

- نقش آفرینی فزاینده ج.ا.ا در جغرافیای منطقه با هدف حمایت از ملت های مسلمان، آزاده و مستضعف در چارچوب منافع ملی و آرمان های والای انقلاب اسلامی

- تشدید محدودیت ها و تحریم ها و از طرفی پیگیری مهار منطقه ای ایران در سیاست های دولت جدید آمریکا
- افزایش فزاینده تهدیدهای ناشی از تروریسم، افراط گرایی و بی ثباتی برای امنیت ملی ج.ا.ا در آینده، و احتمال ورود نیروهای مسلح به فضای عملیاتی جنگ های بی قاعده و نیابتی

- مواجهه فزاینده جبهه مقاومت با دشمنی های جبهه استکبار و دنباله رو های آنها در منطقه

- تحول در الگوهای مداخله و نقش آفرینی قدرت های فرامنطقه ای در مناسبات منطقه و تشدید موج ایران هراسی

- افزایش نقش دیپلماسی دفاعی و توسعه پیمان های دفاعی امنیتی در پیشبرد اهداف ملی و دفاعی امنیتی
- افزایش تاثیرگذاری فناوریهای نوین در حوزه های مختلف قدرت به ویژه دفاع و امنیت
- تغییر در صحنه نبرد و تهدیدها و پیچیدگی الگوی جنگ آینده
- روند افزایشی پر شتاب نقش فضای مجازی در امنیت و دفاع
- عبور موفقیت آمیز ج.ا.ا از مراحل تمدن سازی نوین اسلامی و پیشرفت های چشمگیر در حوزه علم و فناوری و دفاع و امنیت

- افول تدریجی سلطه جویی (هژمونی) آمریکا در منطقه و نظام بین الملل
- اهمیت یافتن بهره گیری از سامانه های ترکیبی دفاعی (ترکیب همزمان روش های متعارف، ناهمتراز و نامتقارن - ترکیب حوزه های هوایی، دریایی، زمینی، سایبری و فضایی)
- افزایش نقش اطلاعات و اشراف اطلاعاتی (شناسایی، مراقبت و کسب اطلاعات)
- پرهزینه تر شدن دفاع و امنیت در جهان (و ضرورت اعمال مدیریت برای کنترل آن در کشور)
- افزایش تنوع نیازهای دفاعی (تجهیزات و تسلیحات) نیروها

۱-۲- چالش ها و مساله های اصلی وزارت دفاع و پشتیبانی ن.م در مسیر تحقق مأموریت های دفاعی

- تلاش دشمنان و رقبا برای به چالش کشیدن امر دفاع و امنیت جمهوری اسلامی ایران با اقدامات حقوقی بین المللی از جمله در حوزه موشکی
- تیراژ کم و تنوع زیاد نیازهای تسلیحاتی و تجهیزاتی نیروهای مسلح ناشی از روندها
- افزایش قدمت زیرساختها در صنعت دفاعی به ویژه در حوزه های آزمایشگاهی و آزمون
- حجم بالای تعهدات حوزه تأمین اجتماعی نیروهای مسلح، اعم از بازنشستگی و خدمات درمانی
- نسبت پایین بودجه دفاعی کشور در مقایسه با دشمنان و رقبای منطقه ای
- سهم بالای هزینه های جاری در ساختار بودجه بخش دفاعی

۱-۳- فرصت های تحول در وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح

- حمایت های مقام معظم رهبری و قوای سه گانه از نیروهای مسلح
- ظرفیتهای گسترده ملی در حوزه علم و فناوری و فرصت نوآوری در زنجیره ارزش ساز صنایع دفاعی
- تجربیات ارزشمند دفاعی و امنیتی کشور از جمله در حوزه صنایع دفاعی طی نزدیک به ۵ دهه مقاومت و مبارزه
- وجود تجربیات میدانی و عملیاتی در سازمان های ن.م. در خصوص تحقیقات صنعت دفاعی
- وجود ظرفیتهای گسترده ملی در حوزه خدمات برای بهره گیری نیروهای مسلح
- امکان بهره گیری از قابلیت ها و سازوکارهای مناسب دیپلماتیک کشور و انقلاب اسلامی در عرصه دیپلماسی دفاعی

۱-۴- وضعیت موجود حوزه های عملکردی و اهم اقدامات وزارت دفاع و پشتیبانی ن.م در دوره ۴ ساله گذشته

- تحقق افزایش ظرفیت تولید محصولات مهم و اساسی با محوریت پاسخ‌گویی به نیاز ن.م به گونه ایکه ظرفیت و ارزش تولید محصولات از میزان ۱۹۴۷ میلیارد تومان در سال ۹۲ با رشد سالانه ۴۵٪ به رقم ۴۵۷۰ میلیارد تومان در سال ۹۵ افزایش یافته است.
- رشد مجموع عملکرد تولید کالا و خدمات ودجا از ۴۰۰۶ میلیارد تومان در سال ۹۲ با تحقق رشد ۱۶۷٪ به ۱۰۷۲۰ میلیارد تومان در سال ۹۵
- بهبود و ارتقاء نظام استاندارد سازی محصولات در بخشی از محصولات دفاعی
- رفع موانع و اتمام مرحله اجرایی و عملیاتی قرارداد خرید سامانه S-۳۰۰ و تأمین اعتبارات مورد نیاز آن توسط دولت
- ارائه ۱۰۲ محصول دفاعی جدید در ۹ حوزه عملیاتی.
- تمرکز بر اقلام گلوگاهی دفاعی در زمان تحریم و انجام بومی سازی ۸۴ قلم از سامانه و اقلام مورد نیاز ن.م
- ارتقاء قرارگاه های پشتیبانی ملاقات با محصول در محل مأموریت و استقرار نیروهای مسلح و نیل به کسب رضایت نسبی نیروهای کاربر محصولات .
- انتقال ۷ واحد صنعتی از تهران و نوسازی ۵۰ واحد صنعتی
- بهبود و اصلاح ترکیب نیروی انسانی و ساختار سازمانی در جهت چابک سازی وزارت.
- بازتعریف نظام نوآوری دفاعی و ایجاد نهادهای نوآوری با رویکرد نوآوری باز
- افزایش کمک معیشتی کارکنان و بازنشستگان نیروهای مسلح در قالب طرح حکمت
- افزایش میانگین حقوق بازنشستگان نیروهای مسلح از یک میلیون و دویست و سی هزار تومان به دو میلیون و پنجاه هزار تومان
- توسعه مناسبات و روابط دو جانبه و چند جانبه دفاعی با کشورهای مختلف
- جدیت و پیگیری قراردادهای و دعاوی ن.م در محاکم خارجی و استرداد بخشی از مطالبات دولت.
- افزایش حجم سرمایه گذاری در پروژه های ملی تا ۲۹۷۲۶ میلیارد تومان و اشتغال زایی ۹۹۰۸ نفر
- فعال کردن دبیرخانه طرح ملی سواحل مکران و همراستا نمودن اقدامات دستگاه های اجرایی کشور در راستای سیاست‌های کلان دولت.

۲- اصول و ارزشها مبتنی بر اسناد فرادستی

۱-۲- اهم تدابیر و رهنمودهای فرماندهی معظم کل قوا

- افزایش توان دفاعی و تهاجمی: در دنیایی که قدرت های « زورگو » سلطه گر و دارای کمترین جوهره ی « اخلاق ، وجدان و انسانیت » حاکم هستند و از تجاوز به کشورها و کشتار انسانهای بی گناه هیچ ابایی ندارند ، توسعه ی صنایع دفاعی و تهاجمی کاملاً طبیعی است . زیرا این قدرت ها تا اقتدار کشور را احساس نکنند ، امنیت تأمین نخواهد شد .

- توسعه توانمندی نظامی: برای تأمین امنیت ملت ، کشور و آینده باید علاوه بر توان دفاعی ، توان تهاجمی را نیز افزایش داد .

- نوآوری: وزارت دفاع در شیوه های ساخت ، شیوه های فروش ، شیوه های تبادل با نیروهای مسلح ، تعامل با نیروهای مسلح و شیوه های تأمین سلاح ، باید نوآوری داشته باشند .

- دستاوردهای صنعت دفاعی: علت این خرسندی (بازدید از نمایشگاه صنعت دفاعی) علاوه بر دیدن توانایی های دفاعی که نقش به سزایی در افزایش سطح و ضریب اقتدار کشور دارد . مشاهده ی نیروهای عالم ، محقق ، پژوهشگر ، اهل فکر و اقدام و با ایمان است که بسیار خوشحال کننده و لذت بخش است .

- حدود استفاده از تجهیزات نظامی: ما برای گسترش صنایع دفاعی محدودیت هایی قائل هستیم و سلاح های کشتار جمعی همچون سلاح شیمیایی و سلاح هسته ای ، بر اساس مبانی اعتقادی و دینی ممنوع هستند . ممنوعیت سلاح شیمیایی در بخش تهاجمی است اما افزایش توان در بخش های دفاعی در برابر حمله ی شیمیایی اشکالی ندارد به غیر از این محدودیت ها ، در سایر زمینه ها هیچ محدودیتی برای افزایش توان دفاعی و نظامی وجود ندارد و پیشرفت در این عرصه ها یک وظیفه است .

- ارتباط وزارت دفاع با دانشگاه: یکی از عوامل برجسته در پیشرفت صنایع دفاعی کشور ارتباط بخش دفاعی با دانشگاه و شرکتهای دانش بنیان است . این همکاری برای هر دو طرف مفید خواهد بود و نمونه ی بارز را اکنون در وزارت دفاع مشاهده می کنیم .

۲-۲- اصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است برای نیل به اهداف مذکور در اصل دوم، همه امکانات خود را برای امور زیر بکار برد : ... ۱۳ - تأمین خودکفایی در علوم و فنون و صنعت و کشاورزی و امور نظامی و مانند اینها.

۳-۲- قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه کشور

- ماده ۴۲ بند الف- دولت مکلف است در اجرای سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی، حمایتها و مساعدت‌های لازم از قبیل کمکهای مالی و اعتباری و تنظیم مقررات مورد نیاز برای استفاده از ظرفیت مازاد صنعت دفاعی و نیل به خوداتکایی در تأمین اقلام دفاعی و غیردفاعی کشور را با مشارکت بخش خصوصی به‌عمل آورد. همه دستگاههای اجرائی مجازند از این ظرفیتها استفاده کنند.

ماده ۴۲ بند ب- به منظور ارتقاء و به روز نمودن فناوری‌های صنعت دانش‌بنیان هواپیماسازی، تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی و بهینه‌سازی زیرساخت‌های شرکت صنایع هواپیماسازی ایران، نوسازی و تأمین ناوگان مسافری کشور (خرید هواپیما) با اولویت استفاده از ظرفیت‌های این شرکت انجام گیرد.

ماده ۱۰۶ بند الف- دولت مکلف است در اجرای بند (۵۲) سیاست‌های کلی برنامه ششم و به منظور افزایش توان دفاعی کشور در تراز قدرت منطقه‌ای و تأمین منافع و امنیت ملی، حداقل پنج درصد (۰.۵٪) از منابع بودجه عمومی و درآمدهای اختصاصی را به‌عنوان سهم تقویت بنیه دفاعی در ردیف‌های تقویت بنیه دفاعی در بودجه سالانه کشور اختصاص دهد.

ماده ۱۰۶ بند ب- دولت موظف است پشتیبانی‌های لازم را به منظور افزایش توان دفاعی کشور در تراز قدرت منطقه‌ای و تأمین منافع و امنیت ملی، با انجام اقدامات اساسی زیر به‌عمل آورد:

۱- تحکیم و تقویت بنیه دفاعی کشور با پشتیبانی از:

۱-۱- توسعه و افزایش توان تولیدی موشکی

۱-۲- توسعه و تقویت توان پدافند هوایی در سطوح مختلف برد کوتاه، متوسط و بلند

۱-۳- توسعه و به‌روزرسانی شبکه‌های ارتباطی امن و پایدار و تعامل‌پذیر و برخوردار از فناوری‌های مناسب با هدف استقرار کامل سامانه فرماندهی و کنترل

۱-۴- هوشمند و متحرک‌سازی برخی سامانه‌های تسلیحاتی متناسب با تهدیدات

۱-۵- توسعه و تقویت امکانات جنگ الکترونیک و دفاع رایانیک (سایبری)

۱-۶- تحقیق، طراحی و تولید اقلام مورد نیاز برای مواجهه و تقابل با گروه‌های مسلح تروریستی

۱-۷- توسعه و تقویت توان ناوگان هوایی در حوزه‌های مختلف آفندی، پدافندی و پشتیبانی رزمی با اتکا به سامانه‌های پیشرفته هواپیمایی، بالگردی و پهپادی

۱-۸- توسعه و بازسازی صنایع هوایی دفاعی برای پشتیبانی از ناوگان هوایی نیروهای مسلح (اعم از هواپیما، بالگرد و تسلیح آنها)

۱-۹- توسعه و به‌روزرسانی توانمندی تولید پهپادها و تسلیح آنها

۱-۱۰- نوسازی سامانه‌های ناوبری و کمک ناوبری و نظارتی ویژه نظامی هواپیماهای نیروهای مسلح

۱-۱۱- توسعه ناوگان نیروی دریایی با تجهیز به شناورهای سطحی، زیرسطحی سنگین، یگانهای پروازی دریایاویه و تسلیح آنها به سامانه‌های کشف، شناسایی و ردگیری و کنترل آتش و سلاحهای پیشرفته و به‌روز و کارآمد

۱-۱۲- توسعه و تقویت یگانهای رزمی و تیپهای واکنش سریع نیروهای مسلح

۱-۱۳- رعایت فاصله سطح حقوقی و دستمزد کارکنان نیروهای مسلح با کارکنان کشوری بر اساس تبصره (۳) ماده (۱۱۷) قانون مدیریت خدمات کشوری.

۲-۴- سیاست‌های کلی خودکفایی دفاعی و امنیتی (مصوب مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا)

- توسعه و تعمیق فرهنگ خودباوری، خودکفایی، نوآوری و خلاقیت در تمام سطوح و ابعاد دفاعی و امنیتی.

- ترویج نهضت نرم افزاری، تولید و توسعه علوم و فناوری و تحقیقات دفاعی و امنیتی و حرکت در مرزهای دانش با تأکید بر بومی سازی و روزآمدی.
- دستیابی به فناوری های برتر مورد نیاز دفاعی و امنیتی حال و آینده با تأکید بر نوآوری و پشتیبانی از توسعه آنها.
- تأکید بر خودکفایی کشور در سامانه ها، کالاها و خدمات اولویت دار دفاعی و امنیتی توأم با بهسازی تجهیزات موجود و افزایش قابلیت و کارایی آن.
- ممنوعیت تأمین نیازهای دفاعی و امنیتی از خارج کشور مگر در حد ضرورت و حتی الامکان با رعایت ملاحظات زیر:
- با اولویت انتقال فناوری، تأمین آموزش و پشتیبانی. تأمین از منابع متنوع.
- برون سپاری و جلب مشارکت سایر بخش ها اعم از دولتی و غیر دولتی در تأمین نیازهای نیروهای مسلح با رعایت ملاحظات امنیتی و حفاظتی .
- جذب، توانمندسازی و بکارگیری نیروهای مستعد و نخبه با فراهم نمودن زمینه های رشد و تقویت آنان برای ارتقاء قابلیت های توسعه فناوری های دفاعی و امنیتی مورد نیاز کشور.
- برقراری ارتباط و همکاری با دیگر کشورها در زمینه های علمی، تولیدی و تجاری کالا و خدمات دفاعی و امنیتی برای دستیابی به اهداف سیاست های کلی خودکفایی دفاعی و امنیتی.
- مقرون به صرفه سازی مسیر توسعه صنایع و فناوری های دفاعی و امنیتی کشور و ایجاد هم افزایی فناوری های مورد نیاز.

۲-۵- چشم انداز بیست ساله کشور در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی :

- ایران کشوری است توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، با هویت اسلامی و انقلابی، الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و مؤثر در روابط بین الملل.
- جامعه ایرانی در افق این چشم انداز چنین ویژگی هایی خواهد داشت:
- برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی.
- امن، مستقل و مقتدر با سامان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه جانبه و پیوستگی مردم و حکومت.

۲-۶- بخشی از سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی

- پیشتازی اقتصاد دانش بنیان، پیاده سازی و اجرای نقشه جامع علمی کشور و ساماندهی نظام ملی نوآوری به منظور ارتقاء جایگاه جهانی کشور و افزایش سهم تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش بنیان و دستیابی به رتبه اول اقتصاد دانش بنیان در منطقه.
- افزایش تولید داخلی نهاده ها و کالاهای اساسی (بویژه در اقلام وارداتی)، و اولویت دادن به تولید محصولات و خدمات راهبردی و ایجاد تنوع در مبادی تأمین کالاهای وارداتی با هدف کاهش وابستگی به کشورهای محدود و خاص.

- تقویت فرهنگ جهادی در ایجاد ارزش افزوده، تولید ثروت، بهره‌وری، کارآفرینی، سرمایه‌گذاری و اشتغال مولد و اعطای نشان اقتصاد مقاومتی به اشخاص دارای خدمات برجسته در این زمینه.
- افزایش پوشش استاندارد برای کلیه محصولات داخلی و ترویج آن.
- ۲-۷- تدابیر ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران در حوزه مأموریت وزارت دفاع و پشتیبانی ن.م
- لازم است در چارچوب سیاست‌های دفاعی مصوب، برنامه تولید انواع موشک‌های مورد نیاز نیروهای مسلح با سرعت و جدیت بیشتر ادامه یابد
- توانمندی‌های دفاعی جمهوری اسلامی ایران عامل ثبات و امنیت منطقه بوده و نه فقط تهدیدی علیه دیگران نیست، بلکه صرفاً برای پاسداری از حاکمیت، استقلال و تمامیت ارضی کشور و مبارزه با پدیده شوم تروریسم و افراط در چارچوب منافع مشترک منطقه ای و جهانی
- جمهوری اسلامی ایران هیچ‌گاه درباره قدرت دفاعی مشروع کشور و از جمله برنامه موشکی خود با کسی مذاکره نکرده و با تاکید بر حق دفاع مشروع خویش هیچ محدودیتی را در این حوزه نخواهد پذیرفت.

۳- برنامه (جهت گیری ها، اهداف و اولویت ها)

بخش اول: جهت گیری ها

۱- دستیابی به اولویت های راهبردی موثر در اقتدار دفاعی در حوزه های فناوری، سامانه های دفاعی از جمله: هواپیماهای جنگنده سنگین، نسل جدید پهپادها، جنگنده آموزشی، افزایش قابلیت و رادار گریزی موشک ها، توسعه سامانه های پدافندی، طراحی و تولید شناورهای سنگین و نیمه سنگین، تقویت حوزه های راداری، مخابراتی، الکترو اپتیکی، سایبری و جنگال، تجهیزات و تسلیحات ضد عملیات تروریستی و جنگ های شهری، بومی سازی مواد و رفع گلوگاه های فناورانه و...

۲- معماری شبکه صنعت دفاعی و مدیریت فعالانه (شراکت راهبردی) آن از طریق هدفگذاری و تعریف برنامه حول زنجیره ارزش دفاعی در کل ظرفیت های ملی به ویژه شرکت های دانش بنیان و همکار

۳- شفاف سازی فضای اقتصادی شرکت های تولید کننده تجهیزات دفاعی و نظامی

۴- ایجاد، نوسازی و متناسب سازی زیرساخت های صنعتی و تحقیقاتی صنعت دفاعی با رویکرد شبکه محور در پاسخ دهی به نیاز نیروهای مسلح

۵- بکارگیری ظرفیتهای صنعت دفاعی در توسعه ملی و ایجاد قطب صنعت راهبردی ملی با اتکا بر شایستگی های کلیدی صنعت دفاعی در حوزه هایی مانند انرژی، حمل و نقل و ارتباطات

۶- سامان دهی فعالیتهای اقتصادی غیردفاعی در چارچوب برنامه اجرایی اقتصاد مقاومتی کشور

۷- تدوین نقشه راه برای مشارکت پذیر کردن جامعه علمی کشور در طراحی و تولید نیازهای دفاعی و امنیتی

۸- توسعه صادرات فناوری، خدمات فنی و مهندسی و محصولات دفاعی با محوریت شناسایی و تامین نیازهای تسلیحاتی و فناوری کشورها و گروههای هم پیمان و دوست

۹- ارائه خدمات تامین اجتماعی مؤثر به منظور ارتقا سطح معیشت و سلامت نیروهای مسلح اعم از شاغل و بازنشسته

۱۰- مدیریت هوشمندانه روابط دفاعی در راستای سیاست دفاعی ج.ا.ا. بر محور ایجاد بازدارندگی فعال و حمایت از متحدان، مشارکت راهبردی با دوستان و شرکای بین المللی در تحقق منافع مشترک و مقاومت در برابر تنش ها و تهدیدهای رقبا و دشمنان

۱۱- پایش مستمر اقدام فعالانه و پیشگیرانه در فضای بین الملل در جهت کاهش چالشهای پیش روی حرکت دفاعی کشور در سطح بین المللی و جلوگیری از شکل گیری محدودیتهای حقوقی در قالب معاهدات و کنوانسیون های بین المللی و ارتقاء قابلیتهای دیپلماسی عمومی در جهت تبیین مشروعیت حرکت دفاعی ج ۱۱

۱۲- پشتیبانی لازم به منظور استقرار مطلوب نیروهای مسلح مطابق با طرح آمایش دفاعی

۱۳- تامین اعتبارات مورد نیاز تقویت بخش دفاع به ویژه در سرفصل های خاص تامین اقلام عمده دفاعی و تامین اجتماعی نیروهای مسلح

۱۴- نیل به سازمان پایدار، نوآور و پاسخگو در جهت کمک به تامین دفاع و امنیت کشور با حداقل هزینه در چارچوب اقتصاد مقاومتی

۱۵- توسعه تعاملات نیروهای مسلح با قوای سه گانه و افزایش هماهنگی و همدلی در جهت تولید قدرت دفاعی

۱۶- ارتقاء سطح سرمایه اجتماعی نیروهای مسلح در بین مردم

بخش دوم: اهداف و اقدامات اساسی در حوزه های ماموریتی

۱- حوزه صنعت دفاعی

یکی از ارزش های مهمی که صنعت دفاعی برای نیروهای مسلح و قدرت دفاعی ایجاد می کند، زنجیره های ارزش پایدار است. وجود چنین زنجیره هایی به خودی خود سهم قابل توجهی در بازدارندگی دفاعی دارد و در لحظات بحرانی می تواند پشتیبانی مؤثری از نیروهای مسلح به وجود آورد. رکن دیگری که یک زنجیره ارزش ساز باید داشته باشد توانایی نوآوری و نوسازی خود است. اگر زنجیره های ارزش صنعت دفاعی نتوانند با توجه به تحولاتی که در نیاز رخ می دهد نوآوری به هنگام داشته باشند، قدرت دفاعی آسیب خواهد دید.

بنابراین صنعت دفاعی هم باید پایدار باشد و هم نوآور، پایداری به دنبال منطقی کردن توسعه ظرفیت، تجدیدپذیر کردن منابع، انعطاف نسبی و ایجاد فضای همکاری با نگاه بلندمدت، مدیریت هزینه های دوره عمر است. و نوآوری به نیازهای جدید، کاهش قابل توجه در زمان و هزینه، بازسازی الگوی تحقیق و توسعه، توجه دارد. لذا اهداف و اقدامات اساسی طراحی شده به دنبال ایجاد صنعت دفاعی پایدار و نوآور می باشد.

۱-۱. اهداف

ردیف	هدف
۱	دستیابی به اولویت های راهبردی موثر در اقتدار دفاعی در حوزه های فناوری، سامانه های دفاعی
۲	دستیابی به فناوری های پیشرفته مرز دانش در حوزه های دارای اولویت راهبردی و مزیت آفرین و کاربردی نمودن فناوری های نوین مانند نانو، زیستی، فناوری اطلاعات و ارتباطات، شناختی و لیزر
۳	کاهش و تثبیت میانگین زمان دستیابی به محصول تا ۳ سال از زمان تصویب پروژه
۴	افزایش سهم صادرات تا ۳۰ درصد ظرفیت تولید
۵	افزایش سهم خدمات فنی و مهندسی از صادرات به میزان ۳۰ درصد
۷	بکارگیری ظرفیتهای صنعت دفاعی در توسعه ملی با ایجاد ۳ قطب صنعت راهبردی ملی با اتکا بر شایستگی های کلیدی
۸	کنترل قیمت تمام شده محصولات تولیدی با تمرکز بر کاهش راهبردی هزینه ها
۹	افزایش سهم بهره گیری از شبکه ظرفیت های ملی و بین المللی (انجام حداقل ۵۰ درصد فعالیتها از طریق شبکه)
۱۰	ارتقاء جایگاه و تصویر صنعت دفاعی برای تبدیل آن به یکی از انتخاب های اول تا سوم نخبگان کشور
۱۱	افزایش عمق ساخت داخل (توان تحقیق، طراحی و تولید) در مورد تسلیحات و تجهیزات حساس و گلوگاهی

۱-۲. محورها و اقدامات اساسی

۱- پیشگامی در تشخیص و تعریف ارزش مورد نظر نیروهای مسلح با رویکرد قابلیت محور (رویکرد فعالانه در قبال تامین نیاز نیروهای مسلح) از طریق مطالعه و پایش مستمر تهدیدات و ماهیت جنگ های آینده دیده بانی فناوری های نوظهور

با هماهنگی ستاد کل ن.م.

۲- ایجاد یک ساختار منسجم صادراتی و تجارت خارجی به منظور ایجاد رابطه پایدار و توسعه بازار با تمرکز بر دیپلماسی دفاعی برای تامین نیازهای تسلیحاتی، صادرات محصولات دفاعی و انتقال دانش و فناوری.

۳- تمرکز مسئولیت تولید محصولات دفاعی در ودجا و به کارگیری ظرفیتهای تولیدی موجود در مجموعه نیروهای مسلح در شبکه صنعت دفاعی، جلوگیری از توسعه هرگونه زیرساخت تولید در سازمانهای ن.م و مدیریت یکپارچه تحقیقات صنعتی دفاعی در ودجا.

۴- گسترش و تعمیق قابلیت های عملیاتی سامانه ها و تجهیزات رزم حوزه های مختلف عملیاتی بر اساس الگوهای سلاح ، ره نامه ها ، راهبردها ، اهداف و اولویت های عملیاتی مصوب از جمله:

۴-۱- استمرار روند پیشرفت در صنعت موشکی بالستیک و کروز و افزایش دقت، سرعت عمل، قدرت مانور و تخریب و توان جنگالکترونیک موشکها به منظور حفظ توان بازدارندگی

۴-۲- توسعه صنعت موشکی پدافند هوایی ارتفاع پست، متوسط و بالا

۴-۳- بازسازی و نوسازی تجهیزات ناوگان هوایی ن.م. و طراحی و تولید هواگرد های مختلف موردنیاز و تمرکز تلاش ها برای دستیابی به قدرت هوایی راهبردی

۴-۴- توسعه صنایع دریایی با بهره گیری از ظرفیتهای بخش خصوصی و تامین نیازهای تجهیزاتی برای دستیابی به قدرت دریایی راهبردی و بازدارنده به ویژه افزایش سرعت، برد و قدرت آتششناورها و پدافند هوایی آنها، اهتمام به افزایش قابلیت رزمی زیر سطحی ها و نوسازی تجهیزات دریایی موجود ن.م.

۴-۵- اهتمام به تولید و تجهیز واحدهای واکنش سریع زمینی و تولید و واگذاری تدریجی تانکهای پیشرفته به واحدهای زمینی و تجهیز نیروهای زمینی به پهپادهای پیشرفته، موشکهای بردکوتاهزمین به زمینو پدافند هوایی صحنه نبرد.

۴-۶- ارتقا توان عملیاتی بالگردهای رزمی با هدف تامین امکان پرواز و رزم شبانه، افزایش قدرت آتش و تسلیحات دورایستا و ... در قالب یک بسته ارتقای قابلیت متناسب با نیاز عملیاتی در برنامه چهارساله.

۴-۷- ارتقای کیفی و کمی سامانه های راداری ، مخابراتی ، الکترواپتیکی، جنگ الکترونیک پیشرفته ، جمع آوری اطلاعات سیگنالی و تصویری مبتنی بر سکوهای مختلف نظیر فضا پایه و گسترش قابلیت های دفاع سایبری و امنیت فاوا(ICT)

۴-۸- ارتقاء قابلیت های فناورانه بومی در تولید و بروزرسانی اطلاعات مکان محور و پشتیبانی نیروهای مسلح در دستیابی به اطلاعات مکان محور عملیاتی

۵- ایجاد توانایی پایش و رصد محیطی از فضا و برقراری ارتباطات امن فضایی

۶- ساماندهی ظرفیت های علمی، تحقیقاتی و صنعتی بالقوه و بالفعل کشور به عنوان بخشی از زنجیره ارزش آفرین دفاعی و تعامل دوسویه علمی و فناوری و همکاری صنعتی در جهت توسعه توانمندی دفاعی و چابک سازی سازمان(توجه ویژه

به شکل گیری شرکت های زایشی)

- ۷- معماری جدید شبکه همکاران صنعت دفاعی و اجرای الگوی شراکت راهبردی با اعضای شبکه در فرایند تحقیق و تولید محصولات دفاعی
- ۸- ایجاد، نوسازی و متناسب سازی زیرساختهای صنعتی و تحقیقاتی و آموزشی و دانشگاهی با رویکرد شبکه محور و با تاکید بر تکمیل ظرفیتهای آزمایشگاهی و میدان های آزمون
- ۹- توسعه استانداردهای محصولات، فرایندها و نهادهای نظام نوآوری دفاعی و تسری استانداردهای به شبکه همکاران دفاعی
- ۱۰- توسعه ذخایر فناوری در همکاری با دانشگاهها با اصلاح نحوه تأمین مالی، الگوی کارفرمایی، قرارداد و نحوه تسهیم منافع و ریسک، مقرراتزدایی، مالکیت فکری، الگوی تجاری سازی و مشوقها
- ۱۱- پایش مستمر فناوریهای قدرت ساز و افزایش ظرفیتهای تحقیق و توسعه در حوزه فناوریهای مذکور از جمله زیستی، نانو، لیزر و علوم شناختی
- ۱۲- ارجاع فعالیتهای تحقیق و توسعه سامانه های سلاح جدید به ودجا با بهره گیری از توانمندی های نیروهای مسلح و مشارکت نیروها در تحقیق و توسعه مربوط به ارتقا و بهینه سازی تجهیزات و سامانه های موجود در چارچوب نقشه راه مصوب ستاد کل
- ۱۳- استمرار و توسعه صنعت نهضت قطعه سازی و دستیابی به فناوری تولید و مواد اولیه در جهت رفع محدودیت های گلوگاهی.

۲- حوزه خدمات رفاهی و تامین اجتماعی نیروهای مسلح

از آنجا که کلیه امور مرتبط با تأمین اجتماعی، خدمات درمانی و بخش مهمی از امور مرتبط با بهبود معیشت پرسنل نیروهای مسلح به عهده ودجا است، توجه به پیچیدگی های تحقق مأموریت و پاسخ به انتظارات در این حوزه برای ودجا بیش از سایر نیروهای مسلح ضروری است. در یک دوره چهارساله نمی توان انتظار ارتقا جهشی در سطح تامین اجتماعی نیروهای مسلح و یا رفع چالش های اساسی این بخش را داشت اما با اصلاح جهت گیری ها می توان امیدداشت که در یک دوره بلند مدت تعادل های منطقی در این حوزه برقرار شود.

۲-۱. اهداف

ردیف	هدف
۱	ارتقای کمی و کیفی ارائه خدمات و افزایش سطح رضایت کارکنان و بازنشستگان ن.م.
۲	ارتقای منزلت اجتماعی و معیشت کارکنان و بازنشستگان ن.م.
۳	ارائه خدمات هوشمند و الکترونیکی با بهره گیری از سامانه های یکپارچه با ارتقاء سهم خدمات غیر حضوری به ۸۰٪
۴	افزایش بارانه اعطایی به کارکنان و بازنشستگان ن. م در قالب کالای تخفیفی کالاهای اساسی طرح حکمت متناسب با سایر کارکنان دولت
۵	افزایش پوشش بیمه ای خدمات درمانی کارکنان و بازنشستگان ن.م با اولویت جانبازان، بیماران صعب العلاج و کارکنان واحدهای مستقر در مناطق عملیاتی و محروم
۶	ارتقا سطح سلامت بیمه شدگان نیروهای مسلح با تشکیل و بهره گیری از پرونده الکترونیک سلامت

۲-۲. محورها و اقدامات اساسی

- ۱- ارائه خدمات کیفی، هوشمند و خرسند ساز با تاکید بر اصول صداقت، سهولت، حفظ شئون در ارائه خدمات به کارکنان و ایجاد سامانه نظارتی کارآمد
- ۲- اصلاح جریان اقتصادی با رویکرد خروج از هر گونه تصدی گری و حضور در بازار های سرمایه و مالی به منظور ایجاد ارزش افزوده در منابع مالی و ذخایر صندوق ها با کمک دولت
- ۳- اصلاح نظام بازنشستگی نیروهای مسلح در جهت پایداری صندوق بازنشستگی و کنترل منطقی بار مالی مربوطه با استقرار نظام نوین بازنشستگی ن.م
- ۴- پیگیری عملیاتی نمودن قانون نظام وظیفه عمومی در بخش ارائه خدمات رفاهی به سربازان
- ۵- ارتقاء سطح خدمات تامین اجتماعی سربازان بویژه ایجاد سبد حمایتی مناسب سربازان متاهل
- ۶- استمرار واگذاری فعالیت های تصدی گری خدمات تامین اجتماعی به بخش خصوصی در بستر شبکه یکپارچه
- ۷- سلامت محوری و تقدم پیشگیری بر درمان با تبدیل بیمه خدمات درمانی به بیمه سلامت، اصلاح ساختار نظام سلامت، تامین مالی پایدار و افزایش بهبود کیفیت خدمات و توسعه کمی و کیفی بیمه های درمانی از طریق ارائه خدمات در مراکز درمانی و بهداشتی مجهز و استاندارد با حفظ اولویت مراکز درمانی ن.م و کاهش سهم کارکنان از کل هزینه های سلامت و درمان و تلاش برای بهره گیری ن.م از تسهیلات طرح بیمه سلامت دولت و وجوه اختصاص داده شده از بابت هدفمندی یارانه ها به این طرح.
- ۸- ارتقاء سطح سلامت کالا و خدمات مصرف مطابق با شاخص های سلامت مواد غذایی
- ۹- پایداری اقتصادی (تعادل منابع و مصارف) صندوق بیمه های اجتماعی و بازرگانی

۳- حوزه دیپلماسی دفاعی

مدیریت روابط دفاعی به عنوان یکی از ماموریت های محوری ودجا تحت تاثیر تغییرات سریع و بنیادین در مناسبات و معادلات ژئوپلیتیک منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا قرار گرفته است و این تحولات بر پیچیدگی ها و عدم قطعیت های مدیریت روابط دفاعی در منطقه افزوده است. در چنین شرایطی پیگیری مدیریت روابط دفاعی توسط ودجا در آینده با مسئله های جدیدی رو به رو خواهد بود که فهم آنها در گرو درک پیچیدگی های فزاینده محیط روابط دفاعی است.

امروزه روندهای متعددی در حوزه دفاعی و امنیتی قابلیت دیپلماسی دفاعی را در دهه آینده تحت تاثیر قرار می دهد که اهداف و اقدامات اساسی طرح شده مبتنی بر تحلیل این روندها در ادامه بیان می شود.

۳-۱. اهداف

ردیف	هدف
۱	شناخت تحولات محیطی، مناسبات و معادلات ژئوپلیتیک و نظم امنیتی منطقه
۲	جلب مشارکت و همکاری دفاعی در محیط بین المللی
۳	ارتقا سطح تعامل سیاسی- امنیتی با مناسبات فناورانه و فنی
۴	ارتقاء قابلیت های دیپلماتیک در عرصه های حقوقی حوزه خلع سلاح و کنترل تسلیحات

۳-۲. محورها و اقدامات اساسی

- ۱- رصد تحولات آینده در سطح منطقه و بین الملل و معادلات ژئوپلیتیک و نظم امنیتی منطقه و شناسایی دلالت‌ها و پیامدهای این روندها بر حوزه دیپلماسی دفاعی ج.ا.ا. از طریق تقویت مراکز مطالعاتی و آینده پژوهی
- ۲- ایجاد، حفظ، تحکیم، ارتقا، تنظیم و مدیریت هوشمندانه روابط دفاعی و همچنین ایجاد الگوی تعامل دفاعی - فناورانه در جهت توسعه صادرات محصولات دفاعی و کسب سهم از بازار تسلیحاتی
- ۳- تهیه برآورد و ارزیابی دقیق از تهدیدات و چالش های فنی و حقوقی ناشی از معاهدات و سازمان های بینالمللی خلع سلاحی و اقدام به موقع در جهت کاهش آن و مشارکت در تنظیم معاهدات نوظهور
- ۴- مشروعیت بخشی به رویکردهای دفاعی ج.ا.ایران و مقابله با عملیات روانی دشمن از طریق ارتقاء قابلیت‌های دیپلماسی دفاعی و ارتقا قدرت نرم
- ۵- ایجاد درک مشترک با کشورهای دوست و بازیگران موثر و همکار در نظام جهانی و منطقه ای از طریق شبکه ارتباط کارشناسی و مدیریتی
- ۶- حضور فعال در اجلاس های دفاعی - امنیتی بین المللی در سطوح مختلف و ایفای نقش تصمیم ساز و تصمیم گیر در روندهای مرتبط با امنیت ملی و منطقه ای و بین المللی

۴-۴. حوزه مهندسی دفاعی

۴-۱. اهداف

ردیف	هدف
۱	مستندسازی املاک و اراضی در اختیار ودجا و ن. م به میزان ۶۰۰ هزار هکتار در دوره زمانی برنامه.
۲	تعیین تکلیف حقوقی و رفع معارضین املاک در اختیار ن. م با تحقق ۲۰٪ رفع معارض خصوصی (علاوه بر روش فعلی پرداخت وجه استفاده از رهاسازی و معوض سازی)
۳	مولدسازی دارایی های ودجا و تبدیل به احسن آنها برای پیشبرد نوسازی ساختمانها، تاسیسات و واحدهای صنعتی
۴	مدیریت و بهینه سازی مصرف انرژی به منظور کاهش ۲۰ درصدی مصرف انرژی
۵	اتمام عملیات پاکسازی عمومی میادین مین و کانال ها و سنگرها
۶	تسریع و تسهیل خروج پادگان هایی که براساس مصوبه فرماندهی معظم کل قوا باید از درون محدوده شهرها خارج شوند
۷	شناسایی و هماهنگی برای تهیه عرصه و اراضی مناسب جهت استقرار نیروهای مسلح در مکان های مناسب مطابق مصوبات فرماندهی معظم کل قوا در پهنه سرزمینی و تثبیت طرح های فرادست
۸	طراحی و اجرای طرحهای عمرانی ن.م بر اساس منابع تخصیصی

۴-۲. محورها و اقدامات اساسی

- ۱- تأمین و تملک اراضی مطابق با طرح آمایش دفاعی و احداث پادگان‌های جدید برای ن. م مطابق برنامه‌های مصوب
- ۲- شناسایی اراضی مناسب جهت استقرار نیروهای مسلح در پهنه سرزمین (به تفکیک هر استان) و جانمایی آن در طرح های توسعه و عمران به عنوان اراضی ذخیره
- ۳- تعریف و تعیین ملاحظات دفاعی و امنیتی در آمایش سرزمینی و طرح های عمرانی ملی و محلی و فرهنگ سازی در این زمینه با مشارکت ستاد کل ن.م

۴- مشارکت در تهیه و تدوین طرح های آمایش دفاعی (ملی و استانی) به منظور استقرار بهینه در پهنه های امن متناسب با نوع تهدید

۵- توسعه قابلیت های مدیریتی و اجرایی به منظور ساماندهی و تثبیت املاک و اراضی ودجا و ن. م.

۶- ساماندهی ساخت وسازها در چارچوب برنامه های مصوب با رعایت ضوابط و استانداردها و توسط نظام نگهداری و تعمیرات

۷- تقویت نقش، جایگاه و مسئولیت های قانونی مهندسی ودجا برای اجرای طرح های عمرانی نیروهای مسلح

۸- اجرای طرح های بهینه سازی و استفاده از فناوری های جدید به منظور کاهش هزینه های مصرف انرژی

۹- تحقق الزامات پدافند غیرعامل در اماکن و صنایع حیاتی و حساس دفاعی ودجا با تقدم اقدامات نرم افزاری

۱۰- شناسایی، اکتساب و بکارگیری روش ها، فناوری ها و مصالح جدید و نوآورانه برای افزایش سرعت، هزینه مناسب و کاهش مصرف مصالح در پروژه های عمرانی و زیست محیطی

۱۱- قابلیت سازی و توسعه پژوهش های مهندسی در جهت دستیابی به معیارها، ضوابط و فناوری های مهندسی در عمران و توسعه ن. م. و مشارکت و همراهی با ستاد کل ن.م. برای تعریف، تدوین و ابلاغ سرانه های مورد نیاز در طرح های نیروهای مسلح

۱۲- تقویت جایگاه حوزه مهندسی ودجا در سطح ملی (شوراهای عالی نظیر؛ شورای عالی شهرسازی و معماری و کمیسیون امور زیربنایی دولت و شورای برنامه ریزی استان ها)

۱۳- ایجاد هماهنگی و هم افزایی، تسهیل گری و راهبری دستگاه های مختلف ملی و منطقه ای به منظور توسعه پایدار سواحل مکران و بالفعل نمودن ظرفیت ها و توانمندی های منطقه در راستای سیاست های کلان کشور

۵- پشتیبانی حقوقی نیروهای مسلح

۱-۵. اهداف

ردیف	هدف
۱	تامین قوانین و مقررات زیر ساخت حقوقی ماموریت های دفاعی با اخذ حمایت های موثر دولت و مجلس و سایر ارکان نظام
۲	نهادینه سازی تعامل با مجلس شورای اسلامی و نمایندگان مجلس و دولت در جهت اقناع سازی متقابل و ایجاد فضای تفاهم و مناسبات سازنده با نیروهای مسلح
۳	پشتیبانی حقوقی از منافع و حقوق حداکثری نیروهای مسلح در قراردادهای و دعاوی حقوقی داخلی و خارجی
۴	نظارت بر حسن اجرای قوانین و مقررات و نهادینه سازی فرهنگ قانون گرایی در نیروهای مسلح
۵	تقویت اطلاع رسانی در امور حقوقی و قوانین در سطح نیروهای مسلح
۶	پشتیبانی حقوقی از تقویت قدرت بازدارندگی در حوزه معاهدات بین المللی و موافقتنامه های دفاعی
۷	باسخگویی به مجلس شورای اسلامی و سایر نهادهای نظارتی در چارچوب موازین قانونی

۲-۵. محورها و اقدامات اساسی

- ۱- ایجاد سامانه حقوقی هوشمند و بهینه سازی خدمات حقوقی نیروهای مسلح
 - ۲- رفع نیازها و خلأهای قانونی و امور حقوقی نیروهای مسلح متناسب با اقتضائات و تهدیدات احتمالی
 - ۳- اعمال نظارت نظام مند بر ابعاد حقوقی در تنظیم و عقد قراردادهای داخلی و خارجی نیروهای مسلح
 - ۴- اعمال موثر ملاحظات دفاعی در طرحها و لوایح مجلس و مقررات گذاری دولت و تعامل متقابل بخش دفاع با مجلس و وزارتخانه ها
 - ۵- بازمهندسی ساختارها و فرآیندهای حقوقی ودجا مبتنی بر رویکرد برون سپاری و توسعه تشکل های تخصصی حقوقی
 - ۶- ظرفیت سازی حقوقی و رویکردهای موثر بر کاهش اطاله دادرسی و رسیدگی به حدود ۱۵۰۰ پرونده دعاوی اخلی و مختومه شدن حداقل ۴۰۰ پرونده در سال
 - ۷- حمایت های حقوقی از مستند سازی املاک و کاهش زمینه های بروز دعاوی مرتبط با نیروهای مسلح
 - ۸- ایفای نقش فعال و هدفمند برای رسیدگی به ۱۱۲۶ پرونده ایران و آمریکا در دعاوی نظامی دیوان داوری لاهه و نیل به موفقیت مقتضی و تعیین تکلیف حقوقی ۱۰ پرونده دعاوی خارجی
 - ۹- نهایی کردن اقدامات حقوقی و سیاسی برای دریافت مطالبات در پرونده IMS مرتبط با دولت انگلیس
 - ۱۰- مقابله حقوقی در برابر تحریم ها و فشارهای خارجی بر مناسبات و قدرت دفاعی و اختلالات ناشی از تهدیدات دشمنان
 - ۱۱- شفاف سازی برخی از مقررات و قوانین مبهم خدمت نظام وظیفه با رعایت تدابیر فرماندهی معظم کل قوا
 - ۶- بودجه و اعتبارات نیروهای مسلح
- حجم و سرانه بودجه دفاعی ج.ا. ایران ، سهم آن از بودجه عمومی و تولید ناخالص داخلی در مقایسه با کشورهای برتر ، منطقه و کشورهای رقیب پایین تر است، همچنین ساختار بودجه (هزینه های جاری و بنیه دفاعی) در مقایسه با آن کشورها از منظر اثربخشی در توان دفاعی وضعیت مناسبی ندارد.

۶-۱- اهداف

ردیف	هدف
۱	تامین بودجه تقویت بنیه دفاعی در سطح ۵ درصد بودجه عمومی کشور (بر اساس قانون برنامه ششم)
۲	افزایش سهم اعتبارات تقویت بنیه دفاعی در بودجه بخش دفاع
۳	اصلاح ساختار بودجه و ایجاد ردیف های خاصنوسازی نیروهای مسلح و پروژه های صنعتی

۶-۲- محورها و اقدامات اساسی

- ۱- ایجاد ردیف های خاص در برنامه و بودجه کشور در خصوص برنامه های خاص تحولی نیروهای مسلح از جمله خرید اقلام عمده دفاعی که خارج از قواره و نسبت معمول اعتبارات تعریف می شود (خرید هواپیما- سامانه جامع دفاعی وسایر)
- ۲- ایجاد ردیف مشخص و مستقل در خصوص برنامه « خدمات رفاه و تامین اجتماعی نیروهای مسلح »
- ۳- اصلاح ساختار بودجه ای نیروهای مسلح با هماهنگی ستاد کل ن.م
- ۴- اصلاح و تامین منابع حقوق ن.م. برابر قانون خدمات کشوری

بخش سوم: توسعه قابلیت های درونی و تحول سازمانی ودجا

۱- منابع انسانی

۱-۱- اهداف

ردیف	هدف
۱	ارتقاء جایگاه و تصویر ودجا در سطح جامعه (مقبولیت و جذابیت اشتغال در ودجا)
۲	دستیابی به ترکیب شایسته در بکارگیری نیروی انسانی ودجا متناسب با اهداف ودجا و توسعه صبغه نظامی در بخش های حاکمیتی
۳	کاهش سهم خروج منابع انسانی از مسیرهای غیر هدفمند با تکیه بر قابلیت سازی
۴	اصلاح ترکیب نیروی انسانی تحصیل کرده به سمت تخصص و حرفه ای گرای و توسعه مدیران شایسته
۵	افزایش سطح رضایتمندی شغلی کارکنان
۶	ارتقاء سطح بهداشت و سلامت کارکنان متناسب با بکارگیری در شرایط پویا و سخت

۱-۲- محورها و اقدامات اساسی

- ۱- بازتعریف فرایند پذیرش و جذب نیروی انسانی ودجا مبتنی بر رویکرد نوین مدیریتی و متناسب با ماهیت و فضای کسب و کار و تقویت شبکه یکپارچه صنعتی ، تحقیقاتی و خدماتی
- ۲- تقویت انگیزه ها و باورهای دینی، رفتار و فرهنگ انقلابی و جهادی کارکنان
- ۳- شناسایی، ارزیابی و پرورش استعداد های مدیریتی ودجا و جانشین پروری
- ۴- تعیین تکلیف مبانی قانونی و حقوقی استخدام و عضویت منابع انسانی در ودجا با رویکرد جذابیت و نگهداری
- ۵- ارتقاء کیفی منابع انسانی ودجا با محوریت توانمندسازی و مهارت افزایی و گذار از رویکرد مدرک گرایی به حرفه ای گرای در برنامه های توسعه منابع انسانی
- ۶- ارتقاء سطح بهداشت و سلامت جسمی و روانی نیروی انسانی ودجا

۲- معماری و روابط سازمانی

۱-۲- اهداف

ردیف	هدف
۱	دستیابی به سازمانی متناسب و اندازه از منظر ساختار سازمانی ، بافت و ترکیب مشاغل منطبق با مأموریت ها
۲	دستیابی به سازمانی دانش بنیان و کارفرما و پاسخگو
۳	دستیابی به الگوهای تعاملی موثر و کارآمد در برقراری روابط در درون بخش دفاع و سایر بخش های کشور اعم از بخش دولتی ، خصوصی تعاونی
۴	ارتقاء سطح نقش آفرینی ستاد ودجا به سطح راهبردی و حاکمیتی
۵	اجرای کامل اساسنامه های قانونی سازمان ها و ایفای نقش واقعی ارکان مدیریت سازمان

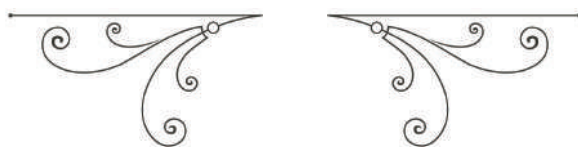

۲-۲- محورها و اقدامات اساسی

- ۱- ایجاد ستاد حاکمیتی سیاست‌گذار و ایجاد نهاد کارفرمایی قدرتمند با قابلیت مدیریت دستیابی
- ۲- تثبیت نظام نوین مدیریت با تفکیک و هویت بخشی کامل حوزه حاکمیتی و حوزه شرکتی
- ۳- ایجاد تفاهم و توافق راهبردی در میدان تعاملات ودجا، نیروهای مسلح و دولت در خصوص حوزه های نقش آفرینی و مسئولیت ودجا در بخش دفاع و ملی
- ۴- یکپارچه سازی مجموعه صنایع دفاعی جهت ایجاد زنجیره ارزش صنعتی - تحقیقاتی هم افزا و پیوسته و با ساختار شبکه ای هدفمند
- ۵- تغییر رویکرد اداره سازمانهای ودجا و بازمهندسی ساختارها ، فرایندها و ارتباطات سازمانی مبتنی بر الگوهای نوین کسب و کار و متناسب با ماهیت و منطق فضای کسب و کار صنعتی، تحقیقاتی و خدماتی
- ۶- احیاء و پایبندی به اجرای کامل اساسنامه های سازمانها و شرکت های تابعه ودجا با تاکید بر هویت بخشی به ارکان سازمان (احیاء و تثبیت ارکان حاکمیت شرکتی) ، همراستایی با تدابیر و سیاستهای فرماندهی معظم کل قوا و بهره گیری حداکثری از ظرفیتهای و تمرکز بر اولویت ها
- ۷- بازنگری در بسترهای حقوقی و زیرساخت های نهادی به منظور ایجاد فرصت های پایدار
- ۸- افزایش ضریب مصون سازی امنیتی و حفاظتی ودجا با تاکید بر تداوم و توسعه امنیت پروژه های راهبردی ، شبکه تامین اقلام و تجهیزات گلوگاهی، فناوری اطلاعات و ارتباطات و سامانه های کنترلی و همکاری های صنعتی و تحقیقاتی و فعالیتهای اقتصادی

برنامه
جناب آقای سیدعلیرضا آوایی
وزیر پیشنهادی
وزارت دادگستری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۱	سوابق علمی، تخصصی و اجرایی
۱	اطلاعات عمومی
۱	سوابق قضایی
۲	سوابق مدیریتی (اجرایی - اداری)
۳	افتخارات
۴	سوابق علمی
۴	برخی از موارد حضور، سخنرانی حرفه‌ای و علمی و ارائه مقاله در همایش‌ها:
۷	رویکردها و برنامه
۷	نگاهی به وضعیت موجود وزارت دادگستری
۷	وجود جایگاه قانونی در متن قانون اساسی
۷	وجود قانون مصوب در زمینه وظایف و اختیارات وزیر دادگستری
۷	وجود ساختار تعریف شده و رسمیت سازمانی
۸	برخورداری از سرمایه انسانی مناسب
۸	نقش میان گروهی وزارت دادگستری
۸	اهمیت وظایف و نقش‌های بینا قوه‌ای
۸	ارزیابی عملکرد وزارت دادگستری در شرایط موجود
۸	اهم گام‌های مثبت طی شده
۹	اهداف برنامه پیشنهادی
۱۰	اولویت برنامه‌های وزیر دادگستری
۱۰	تقویت نقش وزیر دادگستری در اجرای اصل ۴۴ و خصوصی سازی به عنوان انقلاب اقتصادی
۱۰	مدیریت ارتباطات میان قوه مقننه و قوه قضائیه
۱۰	مدیریت ارتباطات میان قوه قضائیه و قوه مجریه
۱۱	سازماندهی و نظام‌مندی بیانهای قضایی و اطلاع‌رسانی از پرونده‌های قضایی
۱۱	بازتنظیم شاخص‌های نوین قوه قضائیه
۱۱	بهبود شرایط بودجه قوه قضائیه و درآمدهای عمومی کشور

- ۱۲-----افزایش همکاری‌های حقوقی و قضایی با دیگر کشورها
- ۱۲-----توسعه همکاری در تهیه، تدوین و دفاع از لوایح قضایی
- ۱۳-----مأموریت ناشی از مرجعیت ملی کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با فساد
- ۱۳-----ارتقا و بهبود عملکرد شورای سیاستگذاری ملی و هماهنگی دستگاه‌های اجرایی در زمینه مالکیت فکری
- ۱۳-----ارتقای عملکرد مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک و حمایت از حقوق کودکان و نوجوانان
- ۱۴-----ارتقای نقش و بهبود عملکرد سازمان تعزیرات حکومتی
- ۱۴-----** برخی دیگر از طرح ها ، برنامه‌ها و مأموریتها **

سوابق علمی، تخصصی و اجرایی

اطلاعات عمومی

نام و نام خانوادگی: سید علیرضا آوایی

متولد ۱۳۳۵/۰۲/۳۰

شهرستان دزفول، استان خوزستان - متاهل

تحصیلات: فوق لیسانس حقوق خصوصی دانشگاه تهران

سنوات خدمت: ۳۹ سال (پایه ۱۱ قضایی)

سوابق قضایی

تاریخ	شرح	مرجع صدور حکم انتصاب
۱۳۵۹/۱۰/۰۹	دادستان انقلاب شهرستان دزفول بموجب ابلاغ قضایی شماره ۱۴۰/۱۷۶۴۵/۷ آیت الله سید حسین موسوی تبریزی	دادستان کل انقلاب اسلامی
۱۳۶۲/۰۸/۱۷	دادستان انقلاب دزفول بموجب ابلاغ قضایی شماره ۱۴۰/۲۳۶۲۱/۲۲۱ آیت الله سید حسین موسوی تبریزی	دادستان کل انقلاب اسلامی
۱۳۷۲/۰۳/۱۸	دادستان انقلاب اهواز با حفظ سمت، بموجب ابلاغ قضایی شماره ۱۵۳۰/ق/۴ حضرت آیت الله محمد یزدی	ریاست محترم قوه قضائیه
۱۳۷۲/۱۱/۱۷	قاضی ویژه و نماینده رئیس قوه قضائیه در خصوص رسیدگی به اختلافات و جرایم میان عشایر استان خوزستان بموجب ابلاغ قضایی شماره ۱/۲۰۴۸۱/م حضرت آیت الله محمد یزدی	ریاست محترم قوه قضائیه
۱۳۷۳/۰۶/۰۳	قائم مقام رئیس کل دادگستری استان خوزستان بموجب ابلاغ قضایی شماره ۶۱۲۴/ق/۴ حضرت آیت الله محمد یزدی	ریاست محترم قوه قضائیه
۱۳۷۳/۱۰/۲۰	رئیس شعبه اول دادگاه عمومی و رئیس کل دادگستری استان لرستان بموجب ابلاغ قضایی شماره ۱۴۳۲۸/ق/م حضرت آیت الله محمد یزدی	ریاست محترم قوه قضائیه
۱۳۷۷/۰۳/۱۷	رئیس شعبه اول دادگاه عمومی اراک و رئیس کل دادگستری استان مرکزی بموجب ابلاغ قضایی شماره ۳۶۷۷/ق/م حضرت آیت الله محمد یزدی	ریاست محترم قوه قضائیه

تاریخ	شرح	مرجع صدور حکم انتصاب
۱۳۷۷/۰۳/۲۱	رئیس شعبه اول دادگاه جدید نظر استان مرکزی با حفظ سمت بموجب ابلاغ قضایی شماره ۴/۴۲۴۷/ق حضرت آیت الله محمد یزدی	ریاست محترم قوه قضائیه
۱۳۷۸/۰۸/۱۷	رئیس شعبه اول دادگاه تجدیدنظر استان مرکزی بموجب ابلاغ قضایی شماره ۴/۱۲۸۴۰/ق حضرت آیت الله سید محمود شاهرودی	ریاست محترم قوه قضائیه
۱۳۸۳/۰۸/۱۶	رئیس شعبه اول دادگاه تجدیدنظر و رئیس کل دادگستری استان اصفهان بموجب ابلاغ قضایی شماره ۷/۱۸۱/ق/م حضرت آیت الله سید محمود شاهرودی	ریاست محترم قوه قضائیه
۱۳۸۳/۰۸/۱۶	مشاور شورای حل اختلاف استان اصفهان با حفظ سمت، بموجب ابلاغ قضایی شماره ۴/۳/۷۳۴۷/ق حضرت آیت الله سید محمود شاهرودی	ریاست محترم قوه قضائیه
۱۳۸۴/۰۷/۰۵	رئیس شعبه اول دادگاه تجدید نظر و رئیس کل دادگستری استان تهران بموجب ابلاغ قضایی شماره ۴/۳/۲۵۶۶/ق حضرت آیت الله سید محمود شاهرودی	ریاست محترم قوه قضائیه
۱۳۸۷/۰۶/۱۴	رئیس کمیسیون عفو، تخفیف و تبدیل مجازات بموجب ابلاغ قضایی شماره ۱/۸۷/۵۴۲۵ حضرت آیت الله سید محمود شاهرودی	ریاست محترم قوه قضائیه
۱۳۹۳/۰۲/۰۳	مستشار دادگاه عالی انتظامی قضات بموجب ابلاغ قضایی شماره ۴/۳/۴۶۱ حضرت آیت الله صادق آملی لاریجانی	ریاست محترم قوه قضائیه
۱۳۹۳/۰۲/۰۸	مستشار شعبه ۴ دادگاه عالی انتظامی قضات بموجب ابلاغ قضایی شماره ۳/۶۰۰/۱ حجت الاسلام والمسلمین حسینعلی نیری	ریاست دادگاه عالی انتظامی قضات

سوابق مدیریتی (اجرایی - اداری)

تاریخ	شرح	مرجع صدور ابلاغ
۱۳۷۱/۰۹/۲۵	عضو هسته گزینش قوه قضائیه در استان خوزستان بموجب حکم شماره ۴۶۱۶/هـ م گ ق جناب آقای سید محمد حسینی نژاد	دبیر هیات مرکزی گزینش قوه قضائیه
۱۳۷۴/۰۹/۲۱	عضو هیات پنج نفره نظارت بر انتخابات استان لرستان در پنجمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی حکم شماره ۷۴/۲۱/۱۰۰۳ جناب آقای غلامرضا رضوانی	رئیس هیات مرکزی نظارت شورای نگهبان
۱۳۷۴/۱۱/۱۸	عضو اصلی هسته گزینش قوه قضائیه استان لرستان بموجب حکم شماره ۱۳۰۰۵/هـ ق جناب آقای سید محمد حسینی نژاد	دبیر هیات مرکزی گزینش قوه قضائیه
۱۳۷۵/۱۲/۰۴	عضو هیات نظارت بر انتخابات استان لرستان بموجب حکم شماره ۷۵/۲۱/۲۲۷۹ حضرت آیت الله احمد جنتی	دبیر محترم شورای نگهبان
۱۳۷۶/۱۰/۰۳	عضو اصلی هیات بدوی رسیدگی به تخلفات کارمندان اداری دادگستری لرستان با حفظ سمت، بموجب حکم شماره ۵۳/۲۰۶۵ جناب آقای محمد اسماعیل شوشتری	وزیر دادگستری

تاریخ	شرح	مرجع صدور ابلاغ
۱۳۷۷/۰۵/۱۴	عضو شورای مرکزی ستاد نماز جمعه شهرستان اراک بموجب ابلاغ حضرت حجت الاسلام و المسلمین احمد محسنی گرگانی	نماینده محترم ولی فقیه و امام جمعه اراک
۱۳۷۷/۰۶/۲۳	عضو هسته گزینش قوه قضائیه در استان مرکزی بموجب حکم شماره ۹۶/۴۲۱۵ جناب آقای سید محمد حسینی نژاد	دبیر هیات مرکزی گزینش قوه قضائیه
۱۳۷۹/۱۱/۰۶	تفویض اختیارات در امور اداری و مالی رئیس قوه قضائیه بموجب ابلاغ شماره ۲/۴/۳۸۵۰۰/۹ حضرت آیت الله سید محمود شاهرودی	ریاست محترم قوه قضائیه
۱۳۷۹/۱۲/۱۷	عضو اصلی هیات نظارت بر انتخابات میان دوره‌ای مجلس ششم شورای اسلامی حوزه اراک، بموجب حکم شماره ۷۹/۵۴۴۵/ن/ جناب آقای غلامرضا رضوانی	رئیس هیات مرکزی نظارت شورای نگهبان
۱۳۸۰/۰۴/۲۰	عضو کمیسیون طرح‌ها و برنامه‌های شورای روسای کل دادگستری استان‌ها بموجب حکم شماره ۲۷/۱۱۴۹ جناب آقای امیری (دبیر شورا)	شورای روسای کل دادگستری استان‌ها
۱۳۸۳/۱۱/۲۶	مدیر هسته گزینش قوه قضائیه در استان اصفهان بموجب حکم شماره ۴۰/۹۱۰۶ جناب آقای محمد حسین احمدی	دبیر هیات مرکزی گزینش قوه قضائیه
۱۳۸۷/۰۵/۲۳	عضو هیات نظارت شورای نگهبان در استان مرکزی بموجب حکم شماره ۷۸/۲۱/۱۳۴ جناب آقای غلامرضا رضوانی	رئیس هیات مرکزی نظارت شورای نگهبان
۱۳۹۴/۰۲/۰۶	معاون وزیر و رئیس سازمان ثبت احوال کشور بموجب حکم شماره ۱۲۳۴۲ جناب آقای دکتر عبدالرضا رحمانی فضلی	وزیر کشور
۱۳۹۴/۰۲/۳۰	عضو ستاد انتخابات کشور (با حفظ سمت) به موجب حکم جناب آقای عبدالرضا رحمانی فضلی	وزیر کشور
۱۳۹۵/۰۴/۲۳	رئیس دفتر بازرسی ویژه رئیس جمهور بموجب حکم شماره ۴۶۸۲۰ جناب آقای دکتر حسن روحانی	ریاست محترم جمهوری
۱۳۹۵/۰۹/۳۰	نماینده هیات عالی گزینش (ریاست جمهوری) در هیات مرکزی گزینش قوه قضائیه بموجب حکم شماره ۲/۶۳۴۴ جناب آقای اسداله وطنی	دبیر هیات عالی گزینش ریاست جمهوری

افتخارات

تاریخ	شرح	تقدیر کننده
۱۳۷۰/۰۲/۲۶	تقدیر ویژه رئیس کل دادگستری استان خوزستان از عملکرد دادستانی اهواز با تاکید بر رفتار حرفه‌ای و انسانی و اخلاقی بموجب گزارش شمار ۲/۴/۳۸۵۰۰/۹ آیت الله سید علی شفیعی خطاب به حضرت آیت الله یزدی	رییس کل دادگستری استان خوزستان
۱۳۷۳/۰۱/۱۱	تقدیر رئیس کل وقت دادگستری استان خوزستان از دادستان عمومی و انقلاب شهرستان اهواز بموجب نامه شماره ۱۸۱/ک آیت الله سید علی شفیعی	رئیس کل دادگستری استان خوزستان
۱۳۷۳/۰۵/۰۵	تقدیر حضرت آیت الله محمد یزدی از باب اقدامات شایسته در دادستانی اهواز بموجب نامه شماره ۴/۴۶۱۴/ق/۴	ریاست محترم قوه قضائیه

تقدیر کننده	شرح	تاریخ
دبیر محترم شورای نگهبان	تقدیر از خدمات و اقدامات در ارتباط با نظارت بر هفتمین دوره انتخابات ریاست-جمهوری توسط حضرت آیت الله احمد جنتی	۱۳۷۶/۰۳/۳۰
ریاست محترم قوه قضائیه	تقدیر ویژه از باب اقدامات خیریه و حمایتی در مقام رئیس کل دادگستری استان مرکزی نسبت به پرسنل زندان های استان مرکزی حسب گزارش ریاست محترم سازمان زندانها بموجب نامه شماره ۱۵۳۸۸/ق/۴/ حضرت آیت الله محمدیزدی	۱۳۷۷/۰۹/۱۰
ریاست محترم قوه قضائیه	تقدیر رئیس قوه قضائیه از دقت و پشتکار و پیگیری مسائل و نظارت بر ادارات زیرمجموعه و حل و فصل مشکلات اداری استان بموجب نامه شماره ۱/۷۷/۱۲۷۰۱ حضرت آیت الله یزدی	۱۳۷۷/۱۱/۲۱
ریاست محترم قوه قضائیه	تقدیر ویژه حضرت آیت الله محمد یزدی از باب ارج نهادن به تلاش های صورت گرفته در دادگستری استان مرکزی در راستای تحقق عدل و احیای حقوق عامه	۱۳۷۸/۰۵/۱۸
دبیر هیات مرکزی گزینش قوه قضائیه	کارگزار نمونه منتخب از سوی هیات مرکزی گزینش قوه قضائیه بموجب نامه شماره ۹۶/۷۳۱۴ جناب آقای سید محمد حسینی نژاد	۱۳۸۷/۱۱/۱۱

سوابق علمی

- ◆ کارشناسی حقوق - مدرسه عالی قضایی قم
- ◆ کارشناسی ارشد حقوق خصوصی و دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد با موضوع « قراردادهای توزیع و نمایندگی بین المللی و مطالعه تطبیقی در حقوق اروپایی» با درج عالی - دانشگاه تهران
- ◆ طی دوره آموزشی مدیریت دولتی (گرایش مدیریت زمان) سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور
- ◆ طی دوره آموزشی ویژه در خصوص مبارزه با مواد مخدر در ستاد مبارزه با مواد مخدر
- ◆ عضو موسس و رئیس هیات امنای انجمن حقوق شناسی - اولین و تنها نهاد مدنی ملی و فراصنفی در نظام حقوقی ایران - ۱۳۹۳ تاکنون

برخی از موارد حضور، سخنرانی حرفه ای و علمی و ارائه مقاله در همایش ها:

- ◆ همایش چهارروزه شورای عالی قضایی ۱۳۶۴
- ◆ شورای حقوق بشر سازمان ملل (ژنو سوئیس) به عنوان یکی از اعضای عالی رتبه قضایی از سالهای ۱۳۸۵ لغایت ۱۳۹۲
- ◆ اولین اجلاس دادستانهای پایتخت کشورهای اسلامی - سال ۱۳۸۶
- ◆ همایش سراسری دادستانهای سراسر کشور ، پنجمین سال احیای دادرسی - تهران ۱۳۸۷
- ◆ اولین همایش رابطین فرهنگی شوراها حل اختلاف استان تهران ۱۳۹۰
- ◆ نشست تخصصی پیشگیری از وقوع جرم ۱۳۹۱

-
- ◆ نشست تخصصی معاونت آموزش دادگستری کل استان تهران ۱۳۸۸
 - ◆ اختتامیه همایش طب و قضا (اصفهان) ۱۳۸۸
 - ◆ همایش شورای حفظ حقوق بیت‌المال در اراضی ملی و منابع طبیعی ۱۳۸۸
 - ◆ اولین کارگاه علمی - آموزشی دادرسی ویژه کودکان و اطفال در محل کانون اصلاح و تربیت تهران ۱۳۸۴
 - ◆ همایش سراسری قضات ۱۳۸۵
 - ◆ مراسم افتتاح دوره‌های پنجم و ششم آموزش پلیس خدمات قضایی ۱۳۸۵
 - ◆ اولین همایش استانی حفظ حقوق بیت‌المال در اراضی و منابع طبیعی ۱۳۸۵
 - ◆ مراسم دومین نشست علمی - آموزشی قضات ویژه کودکان و نوجوانان ۱۳۸۶

رویکردها و برنامه

نگاهی به وضعیت موجود وزارت دادگستری

وزارت دادگستری دوران‌های متفاوتی را تجربه کرده است. وزیران دادگستری همواره از افراد فرهیخته، دانشمند و شناخته‌شده بوده‌اند. گذشت دوران‌های مختلف بر این وزارتخانه که زمانی با عنوان وزارت عدلیه عظمی شناخته شده بود موجب شده است که تجربه سازمانی انباشته و تاریخ و پیشینه‌ای پرحجم پدید آید. در شرایط کنونی نیز اهم شرایط و وضعیت موجود این وزارتخانه به شرح زیر است:

وجود جایگاه قانونی در متن قانون اساسی

این ویژگی وزارت دادگستری از مختصاتی است که برای این وزارتخانه وجود دارد در حالی که بسیاری از وزارتخانه‌های موجود فاقد این ویژگی می‌باشند. تأثیر این ویژگی در شناخت وضع موجود وزارت دادگستری از اهمیت بالایی برخوردار است و ایجاد می‌کند که با حساسیت و دقت بالایی برای شناخت هدف قانون‌گذار اساسی و استفاده از ظرفیت‌های وزارت دادگستری اقدام شود. به عبارت دیگر، الزامات و آثار وجود جایگاه قانونی وزارت دادگستری در قانون اساسی، به‌تنهایی واجد فرصت‌ها و الزاماتی است که در شناخت وضع موجود وزارت دادگستری باید مدنظر باشد.

وجود قانون مصوب در زمینه وظایف و اختیارات وزیر دادگستری

یکی از مختصات مؤثر در وضع موجود وزارت دادگستری ناشی از تصویب قانون نحوه اجرای قسمتی از اصل ۱۶۰ قانون اساسی است. این قانون در سال ۱۳۹۴ به تصویب رسیده است و نقطه پایانی بر بسیاری از بحث‌ها و اختلافاتی است که در خصوص حدود وظایف و اختیارات وزیر دادگستری در سطوح مختلف مطرح بوده است. اگرچه برخی بر این عقیده هستند که قانون مزبور موجب تثبیت و تعیین قرائت حداقلی از وظایف و اختیارات وزیر دادگستری شده است، اما این ویژگی موجب شده است که از وضعیت روشن و تعریف‌شده‌ای در خصوص وظایف و اختیارات وزارت دادگستری برخوردار شویم.

وجود ساختار تعریف‌شده و رسمیت سازمانی

از نظر علمی، قدرت مبتنی بر ساختار، بالاترین توانمندی سازمان‌ها ارزیابی می‌شود. از این نقطه‌نظر وزارت دادگستری از ساختار و رسمیت سازمانی خاصی برخوردار است که موجب می‌شود نقش‌های رسمی متعددی در ارتباطات قضایی با سایر کشورها و نیز در اجرای معاهدات بین‌المللی متوجه این وزارتخانه باشد. این ویژگی از نقاط قوت در شناخت وضع موجود وزارت دادگستری می‌باشد و این فرصت را فراهم می‌آورد که برای تحقق اهداف و وظایف قانونی با سهولت بیشتری اقدام شود.

برخورداری از سرمایه انسانی مناسب

با نگاهی به ساختار موجود و عملکرد بخش‌های مختلف وزارت دادگستری که در این فرصت اندک بررسی شد، می‌توان نتیجه گرفت که وزارت دادگستری به‌نوبه خود از سرمایه‌های انسانی مناسبی برخوردار است.

نقش میان‌گروهی وزارت دادگستری

نگاهی به نظم حقوقی کنونی حاکی از آن است که وظایف و اختیاراتی که در قانون نحوه اجرای قسمتی از اصل ۱۶۰ قانون اساسی در باب وظایف و اختیارات وزیر دادگستری آمده است، نمی‌تواند تمام شوؤن و شرایط و صلاحیت و اختیارات وزیر دادگستری را نشان دهد، بلکه عضویت وزیر دادگستری در بیش از چهل ستاد، شورا، کمیسیون و مجمع و... انبوهی از مسائل را در ارتباط با وزیر دادگستری مطرح می‌کند و خاصیت این وضعیت وزارت دادگستری آن است که نقش میان‌گروهی وزارت مزبور و وزیر دادگستری را برجسته می‌کند. به نظر می‌رسد در شرایط موجود، این ویژگی وزیر دادگستری کماهو حقه مورد توجه قرار نگرفته است، به گونه‌ای که تلقی عمومی از وزارت دادگستری فارغ از نقش میان‌گروهی وزیر دادگستری بوده است و به تأثیر و تأثر متقابلی که این ویژگی می‌تواند نسبت به دروندادها و برونادهای وزارت دادگستری داشته باشد کم‌رنگ می‌باشد.

اهمیت وظایف و نقش‌های بینا قوای

از مختصات موجود وزارت دادگستری آن است که نقش وساطت و کارگزاری میان قوا را بر عهده دارد. این ویژگی موجب شده است که مدیریت ارتباطات و روابط بین قوا از کانال وزارت دادگستری انجام شود. بنابراین هرگونه اختلال و سوءتفاهم احتمالی که بین هر یک از قوای مجریه و مقننه با قوه قضائیه پدید آید، می‌تواند مستقیماً موجب پدیداری مأموریتی برای این وزارت گردد. همچنین نقطه کانونی عملکرد و فعالیت‌های این وزارتخانه باید ناظر به نقش وزیر دادگستری به‌عنوان کانال ارتباطی میان قوای دیگر با قوه قضائیه باشد.

ارزیابی عملکرد وزارت دادگستری در شرایط موجود

این‌جانب در شرایطی برای تصدی وزارت دادگستری پیشنهاد شده‌ام که در دوره قبل برادر بزرگوارم جناب آقای پورمحمدی تصدی این مسئولیت را داشته‌اند، بنابراین تعهد به الزامات اخلاق حرفه‌ای و سازمانی ایجاب می‌کند که در ارزیابی عملکرد وزارت دادگستری هیچ شتابی نداشته باشم و از ورود به جزئیات عملکرد و شاخص‌های مربوط پرهیز کنم، زیرا فرصت مناسبی برای ورود به جزئیات عملکرد نداشته‌ام و ضرورتی هم برای پرداختن به آنها نبوده است، لذا معتقدم با تصویری که از ساختارهای موجود در خصوص وزارت دادگستری ارائه شد، شناخت کافی از وزارت مزبور برای ارائه برنامه فراهم شده است.

اهم گام‌های مثبت طی شده

با توجه به این‌که وزیر پیشنهادی در دوره گذشته در وزارت دادگستری حضور نداشته است ممکن است نتواند تصویری جامع از گام‌های مثبت طی شده در دوره گذشته ارائه دهد، اما بر اساس بررسی اسناد و مستندات که در دسترس بود و با توجه به مصاحبه‌هایی که با برخی از مسئولان و مقامات وزارتخانه انجام شد می‌توان اهم گام‌های مثبت طی شده در دوره پیشین وزارت دادگستری را به شرح زیر ارائه نمود:

◆ پیگیری تصویب قانون اجرای قسمتی از اصل ۱۶۰ قانون اساسی در زمینه وظایف و اختیارات وزیر دادگستری

◆ پیگیری تصویب قانون شوراهای حل اختلاف.

- ◆ پیگیری تصویب قانون آیین دادرسی جرایم نیروهای مسلح و دادرسی الکترونیکی
- ◆ افزایش ۴ درصدی پرونده‌های مختومه سازمان تعزیرات حکومتی نسبت به پرونده‌های وارده در طول چهار سال دولت یازدهم به گونه‌ای که پرونده‌های وارده ۲,۵۸۸,۳۰۱ فقره بوده و مجموعه پرونده‌های مختومه در همین مدت ۲,۶۷۶,۳۹۳ فقره بوده است.
- ◆ بازنگری و تصویب و استقرار ساختار نوین وزارت دادگستری مشتمل بر چهار معاونت، شامل معاونت حقوق مالکیت فکری، معاونت حقوقی و امور مجلس، معاونت حقوق بشر و امور بین‌الملل و معاونت توسعه مدیریت و پشتیبانی. علاوه بر این مراجع وابسته به وزارت، نظیر دبیرخانه مرجع ملی کنوانسیون مبارزه با فساد و سازمان تعزیرات حکومتی در ساختار مزبور طراحی و پیش‌بینی شده است.
- ◆ پی‌گیری فرایند دفاع و تصویب قوانین متعددی که در این مدت به تصویب رسیده است.
- ◆ تدوین آیین‌نامه‌های قانونی متعددی که در قوانین مختلف بر عهده وزیر دادگستری گذاشته شده است، خصوصاً آیین‌نامه‌هایی که در قانون مجازات اسلامی و قانون آیین دادرسی کیفری و سایر قوانین بر عهده وزیر دادگستری گذاشته شده است.
- ◆ مدیریت روابط میان قوه مجریه و قوه قضائیه که در طول این چهار سال در سطوح مختلف انجام شده است.
- ◆ مدیریت روابط میان قوه قضائیه و قوه مقننه که در طول این چهار سال و در سطوح مختلف انجام شده است.
- ◆ رشد قابل توجه انعقاد موافقت‌نامه‌های متعدد در زمینه همکاری‌های قضایی با کشورهای مختلف
- ◆ تأکید بر انجام فعالیت‌های راجع به بهبود حقوق شهروندی با ایجاد ساختارهای مناسب
- ◆ عملکرد هر یک از اجزای ساختارهای مصوب و فعال در چارت فعلی که به صورت ریز موجود است، اما با هدف پرهیز از اطاله کلام از ورود به جزئیات آن صرف‌نظر می‌شود.

اهداف برنامه پیشنهادی

- ◆ تلطیف و تقویت روابط میان قوه مجریه و قوه قضائیه بر اساس اخلاق مداری و قانونگرایی
- ◆ تلطیف و تقویت روابط میان قوه مقننه و قوه قضائیه بر اساس اخلاق مداری و قانونگرایی
- ◆ همکاری در ارائه پیشنهاد قوانین و مقررات مورد نیاز و نظارت برای استقرار اقتصاد مقاومتی و اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و خصوصی‌سازی
- ◆ پیگیری و تلاش برای ارتقای وضعیت بودجه‌ای قوه قضائیه و بهبود معیشت قضات و کارکنان
- ◆ طراحی و تقویت ساز و کارهای پاسخگویی وزیر دادگستری در قبال قوه مجریه و قوه مقننه با رعایت اصل استقلال قوا
- ◆ ارتقای شاخص‌های کمی و کیفی عملکرد سازمان تعزیرات حکومتی
- ◆ تلاش برای پیش‌بینی پذیری امور قضایی به ویژه در سازمان تعزیرات حکومتی و برون‌رفت از تعدد و تهافت رویه‌ها
- ◆ تلاش برای تبدیل قانونگرایی به هنجار اجتماعی و ارزش عمومی
- ◆ همکاری بیشتر با مجلس شورای اسلامی در پیشنهاد لوایح قانونی متناسب، اتقان علمی قانون‌گذاری، ارتقای کیفیت

قانونگذاری و تنقیح و به روز رسانی قوانین

- ◆ اهتمام کامل بر ارتقای شاخص‌های حقوق شهروندی، حقوق زنان، حقوق کودک و مبارزه با فساد
- ◆ بازتعریف وظایف وزارت دادگستری با تأکید بر پژوهش و اصول دانش بنیان و توسعه علمی و حقوقی
- ◆ تقویت جایگاه معاونت حقوق بشر و امور بین‌المللی در روند پاسخگویی به شبهات و رفع سوء تفاهات بین‌المللی از درک مفهوم حقوق بشر مبتنی بر ارزشها و هنجارهای فرهنگی و دینی مردم ایران

اولویت برنامه‌های وزیر دادگستری

در اینجا دوازده برنامه مشخص وزیر دادگستری که دارای اولویت در چهار سال آینده خواهد بود، ارائه می‌شود.

تقویت نقش وزیر دادگستری در اجرای اصل ۴۴ و خصوصی سازی به عنوان انقلاب اقتصادی

سال‌ها از تصویب سیاست‌های کلی و قانون مربوط به اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی می‌گذرد، اما علی‌رغم تلاشهای انجام شده «انقلاب اقتصادی» مورد انتظار رهبر معظم انقلاب و مراجع سیاست گذاری کشور کمتر محقق شده است. بخش کوچکی از وظایف راجع به اجرای این اصل در قوانین و مقررات به عهده وزیر دادگستری گذاشته شده است. وزیر دادگستری در ایفای این نقش از طریق عضویت در شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و نیز عضویت مستقیمی که در «هیأت نظارت بر واگذاری» دارد و همچنین از طریق کنترلی که بر دبیرخانه داوری موضوع ماده ۳۰ قانون سیاست‌های کلی اصل ۴۴ دارد، می‌تواند پیشرفت و تحقق اهداف خصوصی‌سازی و واگذاری‌ها و همچنین تحقق اهداف اصل ۴۴ قانون اساسی را پیگیری کند. تدوین برنامه مدون در این خصوص، همراه با استفاده از تجارب حاصل شده و آسیب‌شناسی وضعیت موجود از برنامه‌های جدی در این دوره فعالیت وزارت دادگستری می‌باشد.

مدیریت ارتباطات میان قوه مقننه و قوه قضائیه

هدف اصلی این برنامه تعامل، پاسخگویی و تلطیف روابط میان دو قوه قضائیه و مقننه می‌باشد و این مهم از طریق موارد زیر دنبال خواهد شد.

- ۱- تعریف ساز و کار پاسخگویی وزیر دادگستری در مقابل قوه مقننه مطابق قانون نحوه اجرای قسمتی از اصل ۱۶۰ قانون اساسی
- ۲- توسعه همکاریهای مشترک، میان معاونت پارلمانی ریاست جمهوری با وزارت دادگستری در پاسخگویی به نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی
- ۳- هماهنگی میان دادگستری استانها و نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی در جهت پاسخگویی و ارشاد و معاضدت قضایی نسبت به افراد معرفی شده از سوی نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی

مدیریت ارتباطات میان قوه قضائیه و قوه مجریه

هدف اصلی از این برنامه افزایش تعامل و تلطیف روابط میان دو قوه مجریه و قضائیه خواهد بود که از طریق موارد زیر دنبال خواهد شد.

- ۱- تلاش برای اجماع‌سازی در راهبردها و برنامه‌های فیما بین
- ۲- تأکید و تشریک مساعی در تحقق اهداف مشترک
- ۳- تأکید بر حل اختلافات احتمالی فیما بین بدون کشاندن آنها به فضای رسانه‌ای و عمومی

سازماندهی و نظام‌مندی بیانهای قضایی و اطلاع‌رسانی از پرونده‌های قضایی

نیازهای اطلاع‌یابی از وضعیت پرونده‌های قضایی و سرنوشت متهمان و محکومان قضایی در سطوح و حوزه‌های مختلفی مطرح است. از یک سو افکار عمومی در پی اطلاع‌یابی از پرونده‌های قضایی ملی می‌باشند و از سوی دیگر گاهی نمایندگان محترم مجلس به حق انتظار اطلاع‌رسانی به هنگام و به موقع از وضعیت پرونده‌های قضایی موردنظر خویش را دارند و همچنین قوه مجریه نیز با توجه به شرایط داخلی و بین‌المللی، نیازها و اولیتهای اطلاع‌یابی عمومی و نیز نیازهای اطلاع‌یابی از وضعیت قضایی پرونده‌های خاص دارد. قوانین و مقررات متعددی در این خصوص به تصویب رسیده است که از جمله می‌توان به تبصره ۲ از ماده ۳۵۳ قانون آیین دادرسی کیفری در رابطه با اطلاع‌رسانی از محاکمات علنی و قبل از محکومیت قطعی و ماده ۳۶ و تبصره آن از قانون مجازات اسلامی در رابطه با اطلاع‌رسانی از محکومیت‌های قطعی و ۴۸، ۹۱، ۱۹۲ و ۲۰۶ از قانون آیین دادرسی کیفری در مورد ممنوعیت‌های اطلاع‌رسانی از پرونده‌های قضایی اشاره کرد.

در حال حاضر تمام بار ناشی از این وظایف سنگین بر دوش شخص سخنگوی محترم قوه قضائیه قرار دارد. سازماندهی نظام حاکم بر اطلاع‌رسانی پرونده‌های قضایی و طبقه‌بندی آنها به بیانهای قضایی الزامی و روا و ناروا و کمک به سخنگوی محترم قوه قضائیه در تحمل بار وظیفه سنگین اطلاع‌رسانی از برنامه‌های وزارت دادگستری است و وزیر دادگستری در راستای ایفای نقش تأمین نیازهای اطلاع‌یابی و اطلاع‌رسانی در ارتباط با روابط فیما بین قوه قضائیه و قوای مجریه و مقننه که در قانون نحوه اجرای قسمتی از اصل ۱۶۰ قانون اساسی آمده است، ایفای نقش خواهد کرد و با رعایت اصل استقلال قوا و قاضی به این مهم توجه ویژه خواهد داشت.

بازتنظیم شاخص‌های نوین قوه قضائیه

با تکیه بر قریب به چهار دهه سوابق قضایی و تجارب مدیریتی در قوه قضائیه، معتقد هستم بسیاری از تلاشهای قوه قضائیه و نقش مثبتی که در تأمین و تحقق مؤلفه‌های کلان ملی همچون نظم، امنیت، ایجاد انضباط اجتماعی، اعتماد عمومی، سرمایه اجتماعی و بسترسازی برای برنامه‌های توسعه اقتصادی انجام می‌شود به دلیل عدم طراحی شاخص‌های بهینه و نوین نشان داده نمی‌شود. وزیر دادگستری در راستای وظیفه «انجام روابط بین سه قوه» تلاش خواهد کرد با طراحی شاخص‌های نوین عملکردی و ساختاری مخصوصاً شاخص‌های ناظر به مسئولیت‌ها و برنامه‌ها و وظایف و اختیارات قوه قضائیه که در قانون برنامه ششم توسعه آمده است، انعکاسی گویا و شفاف از عملکرد قوه قضائیه برای ارائه به افکار عمومی و قوای مقننه و قضائیه داشته باشد. این شاخص‌ها متناسب با قوانین جدید طراحی خواهد شد و تلاش خواهد کرد که عملکرد قوه قضائیه و میزان تأثیر آن را نشان دهد و زمینه بهبود عملکرد و توسعه و ارتقای شاخص‌ها را نیز مشخص کرده و اصلاحات مورد نیاز را به ریاست محترم قوه قضائیه پیشنهاد دهد تا هماهنگی میان فعالیت‌های قوه قضائیه و برنامه‌های کلان ملی (نظیر قانون برنامه ششم توسعه کشور و برنامه چهارم توسعه قضایی قوه قضائیه) بیش از پیش پدید آید. بدیهی است طراحی این شاخصها با همکاری قوه قضائیه و با استفاده از روشهای علمی و پژوهشهای نوین در ارزیابی عملکرد انجام خواهد شد.

بهبود شرایط بودجه قوه قضائیه و درآمدهای عمومی کشور

بهبود معیشت قضات و کارکنان قوه قضائیه و همچنین تأمین بیشتر نیازهای قوه قضائیه از اولویتهای وزیر دادگستری خواهد بود. محدودیت‌های بودجه‌ای کشور نیز واقعیتی است که با آن مواجه هستیم؛ اما ظرفیتهایی قانونی نیز وجود دارد که می‌توان

بر اساس آنها رشد قابل توجهی در بودجه قوه قضائیه ایجاد کرد نظیر ظرفیت مربوط به ماده ۲۸ قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲.

البته بدیهی است که هزینه‌های دستگاه قضایی جزء مهم ترین هزینه‌های حاکمیتی بوده و لذا هرچه تأمین متناسب تر و دقیق تری انجام شود در کارایی و اثربخشی قوه قضائیه موثرتر خواهد بود و نتیجه مستقیم آن در افزایش بهره‌وری ملی و تأمین اهداف ملی و تحقق برنامه های توسعه‌ای مستقیماً مؤثر خواهد بود.

افزایش همکاری‌های حقوقی و قضایی با دیگر کشورها

انعقاد موافقت نامه‌های متعدد حقوقی و قضایی در زمینه‌های انتقال محکومین، معاضدت قضایی، استرداد مجرمین و... در دستور کار وزارت دادگستری خواهد بود. اگرچه تاکنون موافقت‌نامه‌های مزبور با کشورهای متعددی منعقد شده است. اما آمار دقیقی از اقدامات راجع به «اجرای این موافقت‌نامه‌ها» در دست نیست، در حالی که اجرای مفاد این موافقت‌نامه‌ها در بند (ت) ماده ۲ قانون نحوه اجرای قسمتی از اصل ۱۶۰ قانون اساسی پیش‌بینی شده است. لذا تلاش خواهد شد با همکاری قوه قضائیه و وزارت امور خارجه و با رعایت اصول قانون اساسی و نظر ریاست محترم قوه قضائیه اجرای این موافقت‌نامه‌ها تقویت و توسعه یابد. ضمن آنکه تلاش خواهد شد که تعداد موافقت‌نامه‌های منعقد شده با کشورهای هدف نیز در حداکثر امکان افزایش یافته و سطح کشورهای هدف نیز ارتقا پیدا کند. علاوه بر آن گزارش‌دهی اجرای موافقت‌نامه‌ها و شناسایی راه‌های توسعه همکاریها در دستور کار قرار خواهد داشت. زیرا مهمتر از انعقاد موافقت‌نامه‌های فی‌مابین، تلاشی است که برای اجرای موافقت‌نامه‌ها پی گرفته خواهد شد. برای این تلاش لازم است نظام آماری و گزارش‌های منسجم، بهینه و روزآمدی از میزان اجرای موافقت‌نامه‌های مزبور و آمار و اطلاعات راجع به آنها فراهم شود. برنامه وزیر دادگستری این خواهد بود تا برای این موضوع ساز و کار و برنامه های عملی موثر را شناسایی و اجرا کند.

توسعه همکاری در تهیه، تدوین و دفاع از لوایح قضایی

در حال حاضر تعداد قابل توجهی لایحه قضایی در دستور کار وزارت دادگستری قرار دارد. مراحل مختلف تدوین اولیه لوایح قضایی مزبور به علاوه طی فرایند تصویب آن در هیأت دولت و نیز دفاع از آن در کمیسیون‌ها و صحن مجلس با استفاده از تجارب گذشته ارتقا خواهد یافت. علاوه بر این تدوین دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های متعددی که در اجرای مواد مختلف قوانین در دستور کار قرار دارد با اتقان و غنای علمی بیشتر پی گرفته خواهد شد. برای ارتقای انجام وظایف وزیر دادگستری (بندهای الف و ب ماده ۲ قانون نحوه اجرای قسمتی از اصل ۱۶۰ قانون اساسی) در خصوص لوایح قضایی و نیز تدوین آیین‌نامه‌های قضایی موارد زیر مد نظر خواهد بود:

الف- پژوهش محور شدن این برنامه همراه با استفاده از سوابق و پیشینه و متخصصان قبلی این موضوع با همفکری دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی

ب- همکاری با سایر نهادهای مأمور در حوزه شناسایی قوانین و آسیب شناسی های اجتماعی

ج- استفاده از بانک‌های اطلاعاتی موجود در سایر سازمانها، دانشگاهها و مراکز مأمور در تدوین لوایح

د- تقویت حوزه حقوقی وزارت خانه با استفاده از روشهای برون سپاری پژوهشهای مورد نیاز

ه- تلاش بیشتر برای تعهد به مواعد مقرر در تدوین آیین‌نامه‌های محوله

و- تعیین استانداردهای کمی و کیفی در تدوین آیین‌نامه‌های محوله

ز- استفاده از نتایج تحقیق و پژوهش‌های انجام شده در تدوین آیین‌نامه‌های مورد نیاز

مأموریت ناشی از مرجعیت ملی کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با فساد

اهم برنامه‌های مورد نظر برای اجرای این مأموریت به شرح زیر است:

- ۱- شناسایی و بازیابی و استفاده از ظرفیتها و منافع ناشی از عضویت در کنوانسیون مزبور
- ۲- تأکید بر برنامه‌های پیشگیرانه در امر مبارزه با فساد
- ۳- تقویت نظارت بر اجرای تعهدات ناشی از کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با فساد موسوم به مکانیسم مرور
- ۴- شناسایی و ترمیم خلأها و الزامات قانونی، اجرایی و قضایی برای اجرای مفاد کنوانسیون مزبور.
- ۵- مشارکت فعالانه برای هنجارسازی بین‌المللی در حوزه مبارزه با فساد
- ۶- ارتقای جایگاه ایران در رتبه‌بندی بین‌المللی مبارزه با فساد
- ۷- تدوین برنامه‌های فرهنگی آموزشی و اجرایی ضد فساد با همکاری سایر مراجع مرتبط داخلی
- ۸- مشارکت فعالانه تر در فعالیتهای مجمع دولت‌های عضو در نشستهای اصلی و فرعی و ادواری کنوانسیون ملل متحد مبارزه با فساد
- ۹- تدوین برنامه‌های آشناسازی دولتهای عضو با دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران در زمینه مبارزه با فساد
- ۱۰- ظرفیت‌سازی از دستگاه‌های داخلی مأمور در حوزه مبارزه با فساد نظیر سازمان بازرسی، دیوان محاسبات، نیروی انتظامی، ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی، شورای حفظ حقوق بیت‌المال و ...
- ۱۱- رفع ابهام از ساختارهای وجود در اجرای کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با فساد و تکمیل ظرفیتهای قانونی مورد نیاز برای انجام مأموریت‌های مربوط

ارتقا و بهبود عملکرد شورای سیاست‌گذاری ملی و هماهنگی دستگاه‌های اجرایی در زمینه مالکیت فکری

- با توجه به الحاق جمهوری اسلامی ایران به سازمان جهانی مالکیت فکری در سال ۱۳۸۰ و با توجه به مصوبه هیأت وزیران در رابطه با تشکیل شورای سیاست‌گذاری ملی و هماهنگی دستگاه‌های اجرایی در زمینه مالکیت فکری با مسئولیت وزیر دادگستری با عضویت بیش از شانزده وزارتخانه و سازمان مرتبط در ترکیب شورای سیاست‌گذاری و با توجه به ساختارهای ایجاد شده در وزارت دادگستری در سطح معاونت حقوق مالکیت فکری امور زیر مورد توجه و اجرای برنامه‌های بهبود و توسعه عملکرد خواهد بود.
- ۱- تمرکز بر انجام وظایف و اختیارات (پانزده گانه) شورای سیاست‌گذاری.
 - ۲- پیگیری معاهدات مورد نیاز جهت تصویب در مجلس شورای اسلامی.
 - ۳- تدوین آیین‌نامه‌های مورد نیاز برای قوانین متعددی که در حوزه مالکیت فکری به تصویب رسیده یا خواهد رسید.
 - ۴- تشریک مساعی با سازمان‌های دخیل در شورای سیاست‌گذاری ملی و هماهنگی دستگاه‌های اجرایی در زمینه مالکیت فکری برای ایجاد زیرساختهای توسعه کشور

ارتقای عملکرد مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک و حمایت از حقوق کودکان و نوجوانان

با توجه به مأموریت وزارت دادگستری به عنوان مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک تلاش خواهد شد تا فعالیتهای این مرجع در دو مرحله اقدامات انجام شده و اقدامات پیش رو مشخص شود به این ترتیب که برنامه مدون و مبتنی بر شاخص‌های کمی

و آسیب‌شناسی وضعیت موجود و مطالعات پیشینی در ارتباط با عملکرد مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک انجام خواهد شد تا نقایص مرتبط با این حوزه عملکردی مشخص شود و با استفاده از نتایج این بررسی‌ها برنامه‌ای مبتنی بر شاخص‌های کاملاً بومی و قابل اندازه‌گیری و با لحاظ اهداف و مأموریت‌ها و تکالیف پیش‌بینی شده در کنوانسیون برای ۴ ساله آینده تدوین و اجرا خواهد شد. در این راستا موارد زیر اعمال خواهد شد:

- ۱- رفع ابهام از ساختار موجود با عنایت به اسناد بین‌المللی
- ۲- اصلاح و تکمیل قانون حمایت از کودکان و نوجوانان
- ۳- همکاری با وزارت آموزش و پرورش در راستای آگاهی بخشی به اولیای قانونی و معلمان در مورد خطرات پیش‌روی کودکان
- ۴- همکاری با وزارت آموزش و پرورش در راستای آگاهی بخشی به کودکان و نوجوانان در مورد خطرات پیش‌رو و دادن آموزش‌های لازم به آنان
- ۵- حمایت و استفاده از ظرفیت‌های سازمان‌های مردم‌نهاد در راستای تحقق اهداف فوق

ارتقای نقش و بهبود عملکرد سازمان تعزیرات حکومتی

به منظور تحقق سیاست‌های دولت مبتنی بر اقتصاد مقاومتی و تأمین رفاه و معیشت مردم و گسترش عدالت اقتصادی اقدامات زیر در رابطه با سازمان تعزیرات حکومتی در دستور کار قرار خواهد گرفت.

- ۱- تعیین و بازنگری شاخص‌های مطلوب عملکردی این سازمان
- ۲- آسیب‌شناسی وضعیت موجود و تعیین موارد انحراف از معیار و خلأ میان وضعیت موجود و وضعیت مطلوب
- ۳- تدوین برنامه بازنگری در راهبردها و برنامه‌های عملیاتی به منظور تحقق اهداف قابل اندازه‌گیری برای تأمین اقتصاد مقاومتی
- ۴- تمرکز فعالیت‌های سازمان تعزیرات حکومتی در بسترسازی برای تحقق اقتصاد مقاومتی و توجه به الزامات نظارت و کنترل قیمت‌ها
- ۵- طراحی و اجرای برنامه‌های منتهی به افزایش احساس امنیت در بخش‌های تولید و سرمایه‌گذاری و حمایت از بهبود فضای کسب و کار
- ۶- ایجاد فضای ناامن برای سودجویی‌های نامشروع و شبکه‌های زیر زمینی و مخرب
- ۷- هماهنگی با سازمان‌های شاکلی و ادارات مأمور وصول درآمدهای دولت نظیر نیروی انتظامی، وزارت اطلاعات، وزارت کشور، بانک مرکزی، گمرک، دخانیات، شیلات و غیره به منظور برخورد هماهنگ و منسجم با پدیده قاچاق، هماهنگی با ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز، بازنگری و بهینه‌سازی فرآیندهای گمرکی و نظام بانکی در ارتباط با رسیدگی به تخلفات ورود موقت کالا، عدم ایفای تعهدات واردکنندگان، تولیدکنندگان و صادرکنندگان.

** برخی دیگر از طرح‌ها ، برنامه‌ها و مأموریتها **

- برخی دیگر از طرح‌ها، برنامه‌ها و مأموریتها نیز به فراخور اولویت در دستور کار قرار خواهد گرفت. اهم این موارد به شرح زیر است:
- ۱- بسترسازی برای توسعه فرهنگ حقوقی و اقدامات مبتنی بر پیشگیری از جرم و افزایش آمار منازعه
 - ۲- بررسی حقوقی و قضایی امور ایرانیان مقیم خارج از کشور و رفع مشکلات حقوقی آنها با مساعی دستگاه قضایی و وزارت امور خارجه
 - ۳- تلاش برای معاضدت حقوقی به هموطنانی که در سایر کشورها در حبس به سر می‌برند در قالب موافقت‌نامه‌های انتقال

محکومین و معاهده‌های استرداد متهمان و مجرمان

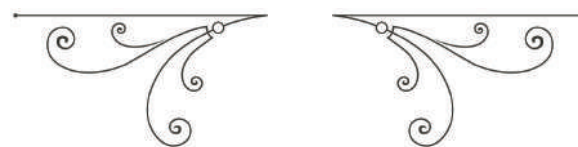
۴- پیگیری تذکرات قانونی نمایندگان محترم مجلس و رفع ابهام در مسائل مربوط به قوه قضائیه و دستگاه‌های تابعه

۵- تشکیل شورای مشورتی مرکب از وزرای سابق دادگستری به منظور استفاده از تجارب و سوابق حرفه‌ای که به منزله ثروت معنوی وزارت دادگستری تلقی می‌شود.

۶- ایفای نقش فعال در بیش از چهل شورا، ستاد، کمیسیون و مراجع عالی سیاستگذاری و نظارتی نظیر کمیسیون جبران خسارات ناشی از اشتباه قاضی (موضوع ماده ۲۶۰ قانون آیین دادرسی کیفری) کمیسیون کارشناسی محکمه عالی انتظامی قضات، شورای عالی محیط زیست، هیأت نظارت بر واگذاری، شورای عالی مناطق آزاد، کمیسیون لوایح دولت، ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز و ...

برنامه
جناب آقای محمد شریعتمداری
وزیر پیشنهادی
وزارت صنعت، معدن و تجارت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۱	سوابق علمی، تخصصی و اجرایی
۵	رویکردها و برنامه
۵	۱- تبیین وضع موجود بخش صنعت، معدن و تجارت
۵	الف) شاخص‌های بین‌المللی
۵	ب) شاخص‌های کلان بخش
۵	ج) حوزه اختصاصی بخش صنعت، معدن و تجارت
۶	د) اهم قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها
۷	۲- اصول و ارزش‌های حاکم بر برنامه پیشنهادی
۹	۳- افق اجرای برنامه نویدهای آتی
۱۱	۴- محورهای اصلی برنامه پیشنهادی

سوابق علمی، تخصصی و اجرایی

مشخصات

- محمد شریعتمداری فرزند نورالدین متولد ۱۳۳۹ از تهران
- فوق لیسانس مدیریت بازرگانی، متأهل، دارای چهار فرزند. سه دختر و یک پسر همگی متأهل و دارای زندگی هستند.

خلاصه سوابق اجرایی سیاسی

- معاون اجرائی رئیس جمهور از سال ۱۳۹۲ تاکنون
- عضو هیأت امنای دانشگاه‌های مازندران و علامه طباطبائی تهران از سال ۱۳۷۶ تا سال ۱۳۸۴ و دانشگاه فنی و حرفه‌ای از سال ۱۳۹۲ تاکنون
- عضو هیأت امناء بنیاد شهید انقلاب اسلامی از سال ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۴ و از سال ۱۳۹۲ تاکنون
- عضو شورای راهبردی روابط خارجی جمهوری اسلامی ایران به حکم رهبر معظم انقلاب اسلامی از سال ۱۳۷۷ تا سال ۱۳۹۲ و رئیس کمیسیون اقتصادی آن شورا
- وزیر بازرگانی جمهوری اسلامی ایران از سال ۱۳۷۶ تا سال ۱۳۸۴
- عضو مجمع عمومی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، شورای پول و اعتبار ، ستاد اقتصادی دولت و شورای اقتصاد در دوران وزارت بازرگانی
- نماینده تام‌الاختیار دولت جمهوری اسلامی ایران در الحاق به سازمان جهانی تجارت WTO از سال ۱۳۸۰ تا سال ۱۳۸۴ و ورود جمهوری اسلامی ایران بعنوان عضو ناظر در همین دوران
- رئیس شورای عالی نظارت بر اتاقهای بازرگانی، صنایع و معادن ایران از سال ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۴
- رئیس هیأت عالی نظارت بر سازمانهای صنفی از سال ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۴
- عضو هیأت امنای ستاد اجرائی حضرت امام (ره) به حکم رهبر معظم انقلاب اسلامی (مدظله‌العالی) از سال ۱۳۷۰ تاکنون و رئیس ستاد اجرائی فرمان حضرت امام (ره) از سال ۱۳۷۳ تا سال ۱۳۷۶
- معاون نظارت و حسابرسی دفتر مقام معظم رهبری مدظله از زمان تأسیس تا سال ۱۳۷۶
- قائم مقام وزیر بازرگانی، معاون بازرگانی داخلی، معاون هماهنگی وزارت بازرگانی و رئیس کمیسیون نظارت بر سازمانهای صنفی از سال ۱۳۶۸ در دولت اول حضرت آیت الله هاشمی تا سال ۱۳۷۲

- جانشین معاون امور انقلاب نخست وزیر در طی دوران نخست وزیری شهیدان رجائی و باهنر و مرحوم آیت‌الله مهدوی‌کنی و مهندس موسوی از سال ۱۳۶۰ تا سال ۱۳۶۳
- عضو شورای کمیته انقلاب اسلامی مرکز از زمان تأسیس تا اواخر سال ۱۳۵۹
- عضو هیأت مؤسس جهت دفاع از ارزشهای انقلاب اسلامی
- عضو هیأت مؤسس و امنای جمعیت دفاع از مردم مظلوم فلسطین
- تصدی مسئولیت ستاد انتخاباتی دکتر روحانی در سال ۱۳۹۲

اقدامات اساسی انجام شده

- تهیه لایحه اصلاح قانون تجارت جمهوری اسلامی ایران پس از ۸۰ سال در ۱۰۰۰ ماده و تقدیم آن با همکاری و هماهنگی قوه قضائیه به مجلس ششم
- بازنگری قانون مقررات صادرات و واردات جمهوری اسلامی ایران و الغاء نظام صدور مجوزهای استقرار نظام تعرفه‌های موثر بجای آن برای اولین بار در جمهوری اسلامی ایران
- تهیه لایحه قانون تجارت الکترونیک و قانون جدید صدور گواهی امضای دیجیتال
- تهیه لایحه قانون جدید نظام صنفی و بر پایه آن تشکیل شورای عالی و اتاق‌های اصناف کشور و تقدیم به مجلس ششم
- بازنگری رژیم تجاری ایران و اخذ عضویت ناظر در سازمان جهانی تجارت WTO
- تأسیس مرکز ملی فرش ایران
- تأسیس سازمان توسعه تجارت ایران برای اولین بار در ایران با ادغام و تجدید ساختار مرکز توسعه صادرات سابق
- تأسیس مرکز توسعه تجارت الکترونیکی
- انحلال سازمان بازرسی و نظارت و ادغام وظائف آن در سازمان از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان
- انحلال و ادغام وظائف سازمان هائی نظیر سازمان قند و شکر، سازمان غله کشور، شرکت گسترش خدمات بازرگانی، سازمان تعاون مصرف شهر و روستا و دهها شرکت کوچک و بزرگ دیگر، اقدام عملی در کوچک‌سازی دولت و کاهش کادر وزارت بازرگانی از حدود ۳۰ هزار نفر به حدود ۱۳ هزار نفر

عناوین برخی پژوهش‌ها، مقالات و سخنرانی‌ها

- بررسی تطبیقی مدیریت نظام یارانه‌ای جمهوری اسلامی ایران و کشورهای منتخب از اتحادیه اروپائی
- بررسی تحولات بازار فرش و لزوم تلاش برای ارتقاء این صنعت با توجه به نقش آن در اشتغال و صادرات ارائه شده در کنفرانس فرش
- بررسی تحولات صنایع دریائی ایران خدمات حمل و نقل دریائی و ضرورت نوآندیشی در این زمینه و ایجاد شرکتهای مشترک
- ارائه شده در مجمع عمومی اتحادیه مالکان کشتی کشورهای اسلامی در سال ۱۳۷۶
- گزارش شناخت اقتصاد و بازار آفریقای جنوبی و کشورهای در حال گذر آفریقائی - ارائه در مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

- علل ناکافی بودن سهم ایران از تجارت جهانی و عدم توانایی ما در بهره‌برداری مطلوب از بازارهای هدف به رغم وجود پتانسیل‌های مناسب - ارائه در دانشگاه تهران
- لزوم فراهم نمودن زمینه مشارکتهای اقتصادی کوچک و متوسط و عدم چشم پوشی از سرمایه های کوچک
- پتانسیل عظیم تعاونی‌ها و فرهنگ تعاونی در واگذاری فعالیت‌های اقتصادی دولت به بخش غیر دولتی به عنوان سالمترین شکل واگذاری - ارائه سال ۱۳۷۷
- مقررات زدائی و نقش آن در سالم سازی محیط کسب و کار - ارائه موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی
- لزوم تضمین امنیت سرمایه و سود مشروع در امر سرمایه‌گذاری - ارائه در سال ۱۳۷۷
- تولید و صادرات محور توسعه اقتصادی کشور - ارائه در سال ۱۳۷۷ در مرکز توسعه صادرات ایران
- نابرابری‌های اقتصادی تهدیدی جدی برای دستاوردهای مثبت جهانی شدن اقتصاد - ارائه در اجلاس جهانی آنکتاد در سوئیس
- گفتگوی تمدن‌ها راهی به سوی جهانی شدن اقتصاد کشورهای در حال توسعه - ارائه در دانشگاه بیروت سال ۱۳۷۸
- سقوط جهانی نفت، تهدیدها و فرصتها- ارائه در موسسه پژوهش‌های وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران
- رابطه سیاست‌های توزیع و مهار تورم - ارائه در همایش بین‌المللی تعاون
- سیاست‌های تجاری جمهوری اسلامی مقدمه تولید - ارائه در همایش سیاست‌های بازرگانی تجاری در سالن دانشکده فنی دانشگاه تهران
- ضرورت نوین‌سازی تجارت در ایران - ارائه در سال ۱۳۷۸
- لزوم تغییر نظام جهانی تجارت به جهت مشارکت عادلانه در همه کشورها - ارائه در اجلاس تجارت و توسعه وابسته به UN در بانکوک
- ضرورت ایجاد نگرش سیستماتیک در ایجاد صنایع جانبی و تبدیلی و توجه به صنایع کوچک - ارائه در همایش موسسه توسعه صادرات تبریز
- درآمد آثار الحاق جمهوری اسلامی ایران به سازمان جهانی تجارت سال ۱۳۹۰

-The impacts of IRANS National subsidy program on poverty December - 2004

- Developing an objective subsidy program for IRAN - 2005

رویکردها و برنامه

۱- تبیین وضع موجود بخش صنعت، معدن و تجارت

الف) شاخص‌های بین‌المللی

- رتبه ۱۲۰ ایران در شاخص فضای کسب و کار،
- رتبه ۷۶ در شاخص رقابت پذیری جهانی،
- رتبه ۶۶ در رقابت پذیری صنعتی،
- رتبه ۱۵۵ در آزادی اقتصادی
- و رتبه ۱۳۶ در توانمند سازی تجاری
- سهم ۰,۳٪ ایران در تجارت جهانی نیز در سال ۲۰۱۵.

ب) شاخص‌های کلان بخش

- سهم ۲۲,۵ درصد بخش صنعت، معدن و تجارت در تولید ناخالص داخلی
- رشد ارزش افزوده بخش صنعت ۱,۷-، ۷,۶، ۰,۳- و ۶,۵ درصد طی دوره ۹۵-۱۳۹۲
- رشد ارزش افزوده بخش معدن ۵,۹، ۲,۸، ۳,۳- و ۲,۶- درصد طی دوره ۹۵-۱۳۹۲
- رشد ارزش افزوده بخش بازرگانی ۱,۸، ۳,۵، ۰,۱ و ۴,۵ درصد طی دوره ۹۵-۱۳۹۲

ج) حوزه اختصاصی بخش صنعت، معدن و تجارت

- صادرات غیر نفتی ۴۱,۸، ۵۰,۶، ۴۲,۴ و ۴۳,۹ میلیارد دلار طی دوره ۹۵-۱۳۹۲؛
- واردات به ترتیب ۴۹,۷، ۵۳,۶، ۴۱,۵ و ۴۳,۷ میلیارد دلار طی دوره ۹۵-۱۳۹۲؛
- ۲۱ رایزن تجاری در کشورهای مختلف؛
- بیش از ۸۴ هزار واحد صنعتی با اشتغال حدود ۲,۵ میلیون نفر (۸۱ هزار واحد جزء صنایع کوچک و متوسط)؛
- ۱۱۲۰۰ طرح نیمه تمام با پیشرفت فیزیکی بالای ۶۰ درصد و با پیش بینی اشتغال ۳۸۰ هزار نفر
- ۷۹۰ شهرک و ناحیه صنعتی (مرحله واگذاری زمین)
- ۵۸۰۰ معدن فعال با اشتغال حدود ۱۳۸ هزار نفر

• ۲,۵ میلیون واحد صنفی دارای پروانه فعالیت و ترکیب ۲۰٪ تولیدی، ۴۹٪ توزیعی و ۳۱٪ خدماتی، با اشتغال بیش از ۶ میلیون نفر

• سهم ۴ درصدی تجارت الکترونیک (خرده فروشی) در تولید ناخالص داخلی؛

د) اهم قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها

۱- اهم قوت‌ها:

- ◇ وجود معادن متنوع و غنی فلزی و غیر فلزی در کشور؛
- ◇ وجود امکانات و زیر ساخت های لازم برای جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی؛
- ◇ برخورداری از نیروی انسانی تحصیلکرده و ماهر؛
- ◇ سوابق دیرینه فرهنگی، صنعتی و تجاری
- ◇ برخورداری از مزیت نسبی و رقابتی در منطقه در تولید محصولات پتروشیمی و فرآورده های نفتی ، محصولات معدنی و خدمات فنی مهندسی در جهت صادرات؛
- ◇ وجود زیر ساخت های مناسب تجارت الکترونیکی در مبادلات تجارت داخلی؛

۲- اهم ضعف‌ها:

- ◇ عدم یکپارچگی سیاست های صنعتی و تجاری
- ◇ سهم پایین صنعت و معدن در تشکیل سرمایه ثابت کل اقتصاد؛
- ◇ پایین بودن سهم محصولات با فناوری بالا در صادرات؛
- ◇ پایین بودن بهره وری کل عوامل تولید؛
- ◇ پایین بودن رقابت پذیری صنعتی محصولات تولیدی؛
- ◇ تنوع کم تولیدات صادرات محور؛
- ◇ پایین بودن سطح فناوری در محصولات تولیدی و خدماتی؛
- ◇ توانایی پایین در جذب سرمایه گذاران خارجی؛
- ◇ ناکارآمدی نظام توزیع کالا و خدمات؛
- ◇ عدم استفاده از ابزار های نوین تامین مالی در بخش؛

۳- اهم فرصت‌ها :

- ◇ برخورداری از موقعیت استراتژیک در منطقه و امکان بهره‌مندی از تجارت و دسترسی به بازارهای بزرگ پیرامونی؛
- ◇ وجود منابع انسانی تحصیل کرده جوان و ارزان بودن نسبی نیروی کار در کشور؛
- ◇ برخورداری از ذخایر فراوان نفت و گاز، دسترسی آسان به انرژی؛
- ◇ دسترسی به آب‌های آزاد و موقعیت ممتاز جغرافیایی؛

◇ امکان تعاملات و تبادلات اقتصادی با سایر کشورها در دوران پسا برجام و اقبال صاحبان سرمایه جهانی به فرصت‌های سرمایه‌گذاری در بخش صنعت، معدن و تجارت؛

۴- اهم تهدیدها:

- ◇ نامناسب بودن محیط سرمایه‌گذاری و فضای کسب و کار
- ◇ محور قرار نگرفتن فعالیت‌های اقتصادی مولد به ویژه جذب سرمایه‌گذاری خارجی
- ◇ پایین بودن سهم بهره‌وری کل عوامل تولید در رشد اقتصادی بخش
- ◇ ناپایداری و روند نزولی تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در بخش
- ◇ کم توجهی به زنجیره ارزش جهانی صادرات محور و اتکای بالابه بازار داخلی
- ◇ محدود بودن زمینه‌های توسعه قابلیت‌های فناوری نوین
- ◇ عملکرد نادرست در خصوصی‌سازی و واگذاری‌های انجام شده
- ◇ ضعف توانمندی‌های فنی مهندسی و ساخت در حوزه‌های اکتشاف و استخراج معادن
- ◇ فقدان شبکه یکپارچه لجستیک تجاری در کشور
- ◇ بالا بودن هزینه‌های مبادله کالا و خدمات و ضعف در کارایی نظام توزیع
- ◇ ناهماهنگی در سیاست‌های پولی، مالی و ارزی کشور و تا حدودی قابل پیش بینی نبودن متغیرهای مهم اقتصادی مرتبط
- ◇ عدم وجود مبانی قانونی برای شرح وظایف و مأموریت‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت
- ◇ سهم قابل توجه فعالیت‌های غیر رسمی و قاچاق در اقتصاد کشور
- ◇ سیاست‌ها و دیدگاه‌های ناهمگون و متعارض و نبود اجماع ملی واقعی و عملی در محور قرار گرفتن تولید، تجارت و کارآفرینی
- ◇ گسست و ناهماهنگی بین سیاست‌گذاران بخشی و فرابخشی در احقاق حقوق ذینفعان و مصرف‌کنندگان

۲- اصول و ارزش‌های حاکم بر برنامه پیشنهادی

اصول و ارزش‌های حاکم بر برنامه پیشنهادی در چارچوب اهداف تعیین شده بخش در سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴، سیاست‌های کل اقتصاد مقاومتی، سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی ابلاغی مقام معظم رهبری، قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، سیاست‌های کلی نظام در حوزه‌های مرتبط با بخش صنعت، معدن و تجارت، برنامه دولت دوازدهم و سند برنامه راهبردی وزارت صنعت، معدن و تجارت می‌باشد. اهم این اصول به شرح ذیل می‌باشد:

- باور و تعهد عملی به اجرا و تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی به منزله تقوای اجتماعی مسئولان بخش
- اهتمام به امنیت، تسهیل و سودآوری سرمایه‌گذاری بخش خصوصی داخلی و خارجی برای رشد ارزش افزوده بخش
- تاکید و تمرکز ویژه بر توسعه بخش معدن و افزایش سهم آن در اقتصاد ملی از طریق به روز نمودن و توسعه فناوری در اکتشاف، استخراج و بهره‌برداری با پشتیبانی موثر از سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی

- محدودیت در سرمایه‌گذاری و تصدی‌گری شرکت‌های دولتی به جز سازمان‌های توسعه‌ای در مناطق غیربرخوردار با مشارکت بخش غیردولتی در چارچوب قوانین جاری کشور
- سرمایه‌گذاری متوازن با تمرکز بر اجرای طرح آمایش سرزمین در جهت ایجاد توسعه پایدار
- تشویق بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در طرح‌های صنایع نوین و پیشرفته با فناوری بالا با مشارکت سازمان‌های توسعه‌ای و شرکت‌های خارجی
- اهتمام و توجه جدی به فعالیت‌های تحقیق و توسعه در بنگاه‌های تولیدی و تجاری
- تمرکز بر سیاست‌گذاری و کاهش سهم دولت در اداره امور صنعتی، معدنی و تجاری کشور (خصوصی‌سازی) در جهت ایفای سیاست‌های مصوب اصل ۴۴ و تحقق چشم‌انداز ۱۴۰۴ در راستای افزایش رقابت‌پذیری و جلوگیری از هرگونه انحصار
- بهبود فضای کسب و کار از طریق ساده‌سازی، حذف فرآیندهای زائد و دست و پاگیر با پذیرش اصل اعتماد به فعالان اقتصادی
- استفاده بهینه از منابع و مواد خام در تولید با ارزش افزوده بالا و ایجاد محدودیت در صادرات مواد خام
- اصلاح و بهینه‌سازی الگوی مصرف با رویکرد استفاده از تولیدات داخلی
- توسعه دیپلماسی کسب و کار برای شکل‌دهی بازارهای جدید و تنوع بخشی پیوندهای اقتصادی با دیگر کشورها به ویژه با کشورهای همسایه و منطقه
- توان‌افزایی و توسعه منابع انسانی به ویژه در سطوح مدیریت
- حصول اطمینان از تامین و توزیع مناسب کالاهای اساسی با هدف امنیت غذایی
- هدایت فعالیت‌های صنعتی و معدنی به سوی استفاده درست و بهینه از منابع طبیعی با توجه به رعایت ملاحظات زیست محیطی
- حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان و توانمندسازی آنان از طریق اطلاع‌رسانی منظم، به روزآوری مقررات و قواعد مربوط به حمایت از مصرف‌کنندگان مطابق با روش‌های نوین جهانی و کاهش روش‌های غیرمنصفانه و غیر رقابتی کسب و کار
- بهره‌برداری صیانتی از معادن کشور و حفظ محیط زیست؛
- پرهیز و جلوگیری از انواع فساد اداری، مالی و اقتصادی در بخش‌های صنعت، معدن و تجارت از طریق شفاف‌سازی و اعمال نظارت بر فرآیند امور
- رعایت ملاحظات زیست محیطی در تمامی فعالیت‌های اقتصادی بخش.

۳- افق اجرای برنامه نوید های آتی

در راستای سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران، چشم‌انداز بخش صنعت، معدن و تجارت در افق سال ۱۴۰۴ به شرح ذیل ترسیم شده است:

« بخش صنعت، معدن و تجارت به عنوان پیشران اقتصاد کشور، رقابت‌پذیر در بازارهای بین‌المللی، بالنده، درونزا، برونگرا و در تراز کشور نوظهور صنعتی»

با توجه به چشم‌انداز فوق‌الذکر، بخش در افق ۱۴۰۴ دارای ویژگی‌های مهم زیر خواهد بود:

- جایگاه اول صنعتی، معدنی و تجاری در منطقه
 - هم‌تراز با کشورهای نوظهور صنعتی در شاخص‌های اقتصادی بین‌المللی
 - وجود زمینه‌های جذاب برای سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی
 - رقابت‌پذیر و برخوردار از فضای مناسب کسب و کار
 - اقتصادی بزرگ با سهم مناسب در تجارت جهانی
 - وجود بخش خصوصی توانمند و مجموعه‌های فعال بزرگ مقیاس در تولید و خدمات
 - سهم بالای نفوذ فناوری در صنایع مختلف
 - متنوع در تولیدات صادراتی و پیوسته به زنجیره ارزش جهانی
- برای دستیابی به اهداف چشم‌انداز فوق‌الذکر، اهم اهداف کلی و کمی بخش در افق ۱۴۰۰ به شرح زیر ارائه می‌شود:

الف- اهم اهداف کلی:

- ارتقای بهره‌وری در بخش
- افزایش رقابت‌پذیری صنعتی کشور و پیوستن به زنجیره ارزش جهانی صادرات محور
- افزایش سهم ارزش افزوده صنعتی از تولید ناخالص داخلی در راستای صنعتی نمودن کشور
- افزایش سهم ارزش افزوده صنعتی کشور در ارزش افزوده صنعتی جهان
- افزایش سهم صادرات صنعتی کشور در صادرات صنعتی جهان
- افزایش سهم و نقش بخش خصوصی در فعالیت‌های بخش صنعت، معدن و تجارت
- افزایش سهم تولیدات با فناوری متوسط و بالا در ارزش افزوده و صادرات صنعتی کشور
- توسعه اشتغال پایدار در بخش صنعت، معدن و تجارت
- افزایش جذب سرمایه‌گذاری خارجی
- افزایش کارایی نظام توزیع کالا و خدمات
- ارتقای سهم معدن و فعالیت‌های معدنی در اقتصاد
- الحاق به سازمان جهانی تجارت و بهره‌برداری از ظرفیت‌های آن

ب- اهم اهداف کمی

ردیف	عنوان شاخص	واحد سنجش	وضعیت موجود (سال ۱۳۹۵)	سال ۱۴۰۰
۱	سهم ارزش افزوده بخش (صنعت، معدن و تجارت) از GDP	درصد	۳۸/۸*	۴۲
۲	سهم ارزش افزوده صنعت از GDP	درصد	۱۹/۵*	۲۱
۳	سهم ارزش افزوده معدن از GDP	درصد	۰/۹۳*	۱/۵
۴	سهم ارزش افزوده تجارت از GDP	درصد	۱۸/۴*	۱۹/۵
۵	نرخ رشد ارزش افزوده در بخش	درصد	۷	۹
۶	ارزش صادرات غیر نفتی (کالا و خدمات)	میلیارد دلار	۵۶	۱۳۰
۷	ارزش صادرات صنعتی و معدنی	میلیارد دلار	۳۱	۸۴/۵
۸	تشکیل سرمایه ثابت ناخالص	هزار میلیارد ریال به قیمت ثابت ۱۳۸۳	۴۴۰	۱۱۶۰
۹	جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در بخش	میلیارد دلار	۰/۷	۷
۱۰	اشتغال صنعت (و صنوف تولیدی) و معدن	میلیون نفر	۳/۴	۴
۱۱	متوسط رشد بهره‌وری کل عوامل در بخش	درصد	-	۱۵
۱۲	شاخص رقابت‌پذیری صنعتی در جهان	رتبه	۶۶ (۲۰۱۴)	۵۰
۱۳	سهم تجارت الکترونیک از تولید ناخالص داخلی	درصد	۴/۸	۵/۳
۱۴	رتبه جهانی تجارت الکترونیکی کشور	رتبه	۶۹	۶۰
۱۵	پوشش اطلاعات پایه ژئوفیزیک هوایی	میلیون کیلومتر خطی	۱	۲,۷
۱۶	پوشش نقشه‌های زمین‌شناسی ۱:۲۵۰۰۰	برگ	۵۵	۱۲۲

* بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران

۴- محورهای اصلی برنامه پیشنهادی

محورهای برنامه پیشنهادی وزارت صنعت، معدن و تجارت با توجه به تبیین و تحلیل وضعیت موجود، احصاء اهم قوت ها، ضعفها، فرصت ها و تهدیدها و نیز تکالیف مصرح اسناد بالادستی با رویکرد مسئله محوری به شرح زیر ارائه می شود:

- بهبود محیط سرمایه‌گذاری و فضای کسب و کار در بخش
- توسعه سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی
- رفع موانع، تثبیت و ارتقای رونق تولید و توانمند سازی بخش خصوصی
- توسعه صادرات غیر نفتی
- ارتقای سهم و نقش فعالیت های معدنی در تولید ناخالص داخلی
- بهسازی و ساماندهی نظام بازرگانی داخلی
- بهبود و توسعه روابط تجاری بین المللی
- ارتقای بهره وری عوامل تولید
- توسعه فناوری، نوآوری و تحقیق و توسعه
- پشتیبانی و مشارکت در ایجاد و توسعه زیرساخت‌های بخش
- مدیریت واردات و همکاری و پیگیری مجدانه در مبارزه با قاچاق
- ارتقای توانمندی منابع انسانی شاغل و مورد نیاز بخش
- بازنگری معماری سازمانی

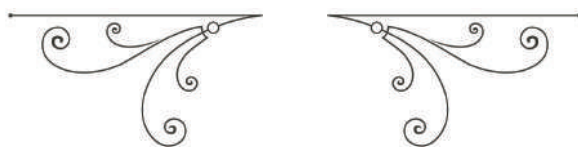

برنامه

جناب آقای دکتر سید عباس صالحی

وزیر پیشنهادی

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

مرداد ۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۱	سوابق علمی، تخصصی و اجرایی
۵	رویکردها و برنامه
۵	۱. تبیین وضع موجود
۵	الف) وضعیت حوزه فرهنگ و هنر
۹	ب) نگاهی به رویکردها و دستاوردهای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در دولت یازدهم
۱۱	۲. مبانی، اصول، ارزش‌ها و رویکردها
۱۱	۱،۲. مبانی نظری
۱۱	۱،۱،۲. تصویر فرهنگ در برنامه دولت دوازدهم
۱۱	۲،۱،۲. عوامل دخیل در تغییر و تحولات فرهنگ
۱۱	۳،۱،۲. سیاستگذاری فرهنگی؛ رسالت حاکمیت در تحولات فرهنگ
۱۲	۲،۲. نظام اهداف و عرصه‌های فعالیت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۱۲	۳،۲. اصول و رویکردها
۱۴	۳. چالش‌ها و مسائل مهم عرصه‌های فرهنگی و هنری
۱۴	۴. برنامه‌های پیشنهادی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در دولت دوازدهم
۱۷	۵. ره‌آورد اجرای برنامه در افق ۱۴۰۰

سوابق علمی، تخصصی و اجرایی

۱- نام: سید عباس

۲- نام خانوادگی: صالحی (شناسنامه: صالح شریعتی)

۳- متولد: ۱۳۴۳

۴- محل تولد: مشهد مقدس

۱- دروس دانشگاهی

۱- کارشناسی ارشد فلسفه اسلامی (دانشگاه قم)

۲- دکتری کلام اسلامی با گرایش فلسفه دین (دانشگاه قم)

۲- دروس حوزه‌ای

۱- ده سال درس خارج فقه و اصول در قم و مشهد

اساتید: آیات عظام وحید خراسانی، جواد تبریزی، عزالدین زنجانی، میرزا علی فلسفی و ...

۲- دروس علوم عقلی فلسفه اسلامی، در قم و مشهد

اساتید: آیات و اساتید حسن‌زاده آملی، انصاری شیرازی، جواد آملی، ابراهیمی دینانی و ...

۳- سوابق تدریس

۱- تدریس دروس مرتبط به فقه و فلسفه و کلام اسلامی در حوزه و دانشگاه از سال ۷۰ تا کنون

۲- تدریس سطوح حوزه در قم و مشهد (از معالم و اصول فقه تا رسائل و مکاسب و...)

۴- فعالیت‌های علمی - پژوهشی

۱- تألیف و ارائه بیش از ۵۰ مقاله در نشریات علمی

۲- انتشار بیش از ۱۰۰ مقاله و یادداشت در مطبوعات و رسانه‌ها

۳- از همکاران علمی تفسیر راهنما از آغاز تا پایان پروژه (شایان یادآوری است که تفسیر راهنما اثر آیت‌الله هاشمی رفسنجانی

است که ایشان در زندان تدوین کردند و سپس از سالهای ۱۳۶۷ به بعد در مرکز فرهنگ و معارف قرآن تکمیل شد)

۴- تدوین و نشر ۳ اثر علمی

۵- عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

۵- فعالیت‌های مدیریتی - علمی

۱- مدیر مسؤول نشریه پژوهش‌های فلسفی - کلامی نوین

۲- از مؤسسان و همکاران نخستین نشریه حوزه از سال ۶۲

۳- سردبیر نشریه حوزه در سال‌های ۶۵ - ۶۷

۴- مدیر مسؤول نشریه پژوهش‌های قرآنی و عضو هیأت تحریریه آن از سال ۱۳۷۴ تاکنون (این نشریه، به صورت فصلنامه منتشر می‌شود)

۵- مدیر مسؤول نشریه حوزه از سال ۸۲ تاکنون

۶- مدیر مسؤول و سردبیر نشریه پگاه حوزه از سال ۷۸ تا سال ۹۰ (یادآور می‌شود که این نشریه به صورت دو هفته‌نامه منتشر می‌شد همراه با ویژه‌نامه‌هایی که تا مقطع پایان مسؤلیت بیش از ۳۰۰ شماره آن منتشر شده بود)

۷- عضو هیأت تحریریه نشریه فقه اهل بیت (با مدیر مسؤولی آیت‌الله هاشمی شاهرودی) از آغاز انتشار (سال ۷۶ تا کنون)

۸- عضو هیأت تحریریه نشریه کوشی در فقه و از آغاز انتشار (سال ۷۶ تا کنون)

۹- عضو هیأت تحریریه نشریه فقه و قانون (وابسته به مرکز تحقیقات اسلامی مجلس شورای اسلامی)

۱۰- عضو هیأت مدیره بنیاد پژوهش‌های اسلامی سال ۷۷ - ۸۱

۱۱- عضو هیأت مدیره مؤسسه همشهری سال ۸۵ - ۸۶

۶- فعالیت‌های مدیریتی - فرهنگی

۱- معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

۲- عضو حقیقی شورای فرهنگ عمومی منصوب شورایی انقلاب فرهنگی

۳- عضو شورایی آموزشی و پرورش کشور

۴- عضو کمیته اسلام و ایران (از کمیته‌های شورایی انقلاب فرهنگی)

۵- عضو کمیسیون فرهنگی شورایی امنیت کشور

۶- رئیس نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران دوره‌های ۳۰ - ۲۸

۷- دبیر هیأت نظارت کتاب، منصوب شورایی انقلاب فرهنگی

۸- دبیر کمیته اقوام ایرانی در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

۹- عضو هیأت مدیره منصوب مقام معظم رهبری در دفتر تبلیغات اسلامی از ۷۶ تا ۸۱ (دو دوره)

۱۰- عضو هیأت امنای منصوب مقام معظم رهبری در دفتر تبلیغات اسلامی از سال ۸۱ تا کنون (سه دوره)

۱۱- مسؤول دفتر تبلیغات اسلامی خراسان (سال‌های ۷۶ - ۷۳)

۱۲- مسؤول شورای برنامه‌ریزی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم (سال‌های ۷۶ - ۸۳)

۱۳- عضو هیأت امنای منصوب مقام معظم رهبری در مؤسسه فرهنگی خراسان از سال ۹۰ تا کنون (و ریاست هیأت امنای یاد شده براساس رأی اعضا)

۱۴- دبیر و مسؤول دبیرخانه هیأت مدیره (و سپس هیأت امنای) دفتر تبلیغات اسلامی از سال ۸۰ تا کنون

رویکردها و برنامه

تنوع و تکثر دستگاه‌های فرهنگی، سبب شده است تا بازیابی نقش وزارتخانه مهمی همچون وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به عنوان مهمترین رکن دستگاه اجرایی کشور در حوزه فرهنگ مبهم و دشوار گردد. تنوع دستگاه‌های کلان فرهنگی کشور، بر این مسئله گواهی می‌دهد:

- ◇ شورای عالی انقلاب فرهنگی (و شوراهای اقماری متعدد آن)؛
- ◇ سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی؛
- ◇ سازمان تبلیغات اسلامی؛
- ◇ سازمان‌های فرهنگی حوزوی؛
- ◇ نهادهای فرهنگی – دینی (از قبیل آستان‌های مقدسه، مساجد و ...)
- ◇ معاونت‌ها و سازمان‌های فرهنگی و اجتماعی شهرداری‌ها؛
- ◇ سازمان‌ها و موسسات فرهنگی وابسته به نهادهای اجتماعی، اقتصادی و نظامی؛
- ◇ رسانه‌های و خبرگزاری‌های حاکمیتی و عمومی؛
- ◇ ...

در چنین فضایی از تکثر دستگاه‌های فرهنگی، و در این مجال اندک تلاش شده است تا ضمن تبیین وضعیت موجود حوزه فرهنگ و هنر، حدود و ثغور تحلیل نقش حاکمیتی این وزارتخانه در قالب نظام اهداف و عرصه‌ها، اصول و رویکردها و اهم برنامه‌های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در دولت دوازدهم معرفی شود.

۱. تبیین وضع موجود

الف) وضعیت حوزه فرهنگ و هنر

بنابر آنچه در مبانی، اصول و ارزش‌ها در بخش بعد خواهد آمد، نظام اهداف اعمال حاکمیت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی را به شرح ذیل میتوان احصاء نمود:

- ۱- صیانت و تعالی هویت و سبک زندگی اسلامی- ایرانی
 - ۲- حمایت و تقویت آفرینش‌های فرهنگی و هنری
 - ۳- ارائه نقش پیش‌تاز و الهام بخش فرهنگی ایران در منطقه و جهان
- در ادامه ناظر به هریک از این اهداف، مروری گذرا بر وضعیت موجود خواهیم داشت:

جدول ۱. توصیف وضعیت موجود حوزه فرهنگ

هدف یکم: صیانت و تعالی هویت و سبک زندگی اسلامی- ایرانی	
ضعفها و تهدیدها	قوتها و فرصتها
۱. الگوسازی و ترویج سبک‌های زندگی ناهمساز با هویت اسلامی ایرانی	۱. پیشینه غنی میراث فرهنگی مادی و معنوی ایران اسلامی
۲. گسست‌های اجتماعی (نسلی، جنسیتی، قومیتی و ...) و تأثیر آن بر هویت یکپارچه ایرانی	۲. ظرفیت باورها ارزش‌ها و آیین‌های اسلامی ایرانی برای گسترش اخلاق اجتماعی انسانی
۳. ضعف محصولات فرهنگی، هنری و رسانه‌ای در اعتلای اخلاقی و صیانت هویتی	۳. فرصت سازی گفتمان انقلاب اسلامی برای صیانت از هویت ملی
۴. کم توجهی لازم به زبان فارسی به عنوان رکن هویت ملی	۴. ظرفیت فرهنگ و هنر اقوام ایرانی در هویت سازی بومی در چارچوب وحدت ملی
۵. کمرنگ شدن نقش و تأثیر نهادها و آیین های هویت سازی دینی و ملی	۵. حضور فعالتر تشکل های مردم نهاد حوزه های فرهنگ و هنر در موضوعات هویتی
۶. سطحی نگری، تحجر و ترویج خرافات و بهره برداری ابزاری از عواطف دینی و ملی	۶. ظرفیت منابع انسانی، نهادها (حوزوی و دانشگاهی) و منابع دینی (وقف، مساجد و ...) برای تقویت هویت اسلامی- ایرانی
۷. کمرنگ شدن احساس مسئولیت و منافع ملی به ویژه در میان نخبگان	

هدف دوم: حمایت و تقویت آفرینش‌های فرهنگی و هنری	
ضعفها و تهدیدها	قوتها و فرصتها
۱. استقبال پایین از آثار و کالاهای فرهنگی و هنری داخلی در قیاس با خارجی در برخی از حوزه های فرهنگی و هنری و رسانه‌ای	۱. وجود صنوف، نهادها و آیین‌های ریشه دار سنتی در حوزه فرهنگ و هنر
۲. فقدان گفت و گوی همگانی، موثر و مستمر همه کنشگران میدان فرهنگ و هنر و رسانه برای حل مسایل و مشکلات	۲. وجود سرمایه انسانی جوان، خلاق، پویا و با استعداد
۳. پایین بودن تقاضا و سهم آثار، خدمات و کالاهای فرهنگی در سبید خرید خانوار	۳. وجود نهادهای عمومی در عرصه فرهنگ و هنر مانند شهرداری ها، وقف و ... و امکان بهره مندی از ظرفیت های این نهادها
۴. کم توجهی جامعه فرهنگی و هنری به شکل گیری بازارهای جدید بر اساس تحولات تکنولوژیک؛	۴. تولیدات قابل اعتنا در برخی از حوزه های فرهنگی و هنری مانند سینما و هنرهای تجسمی و کتاب
۵. کم رغبتی سرمایه گذاران برای سرمایه گذاری در حوزه فرهنگ و هنر و رسانه	۵. ظرفیت بالقوه سرمایه گذاری در حوزه فرهنگ، هنر و رسانه.
۶. سرعت و تنوع تقاضاهای فرهنگی و عدم تطابق تولید و مصرف فرهنگی در ایران با آن	۶. ظرفیت تکنولوژیک برای تولیدات فرهنگی و هنری و رسانه‌ای
۷. وجود موانع قانونی و اجرایی در تولید و مصرف فرهنگی و عدم حمایت کافی از تولیدات فرهنگی و هنری و رسانه‌ای	۷. وجود ابزارهای حمایتی برای تولید و مصرف آثار و کالاهای فرهنگی و هنری و رسانه‌ای
۸. عدم حضور موثر و مستمر در بازارهای جهانی به دلایل مختلف از جمله مشکلات ناشی از نپیوستن به کنوانسیون برن و عدم تخصص کافی در	۸. وجود نهادهای غیردولتی و صنفی در برخی از حوزه های فرهنگ و هنر مانند کتاب، سینما، هنرهای تجسمی، موسیقی و ...
	۹. مشارکت نهادهای غیردولتی و بخش خصوصی در فعالیت های فرهنگی و هنری رسانه‌ای ملی

هدف دوم: حمایت و تقویت آفرینش‌های فرهنگی و هنری	
۱۰. امکان شکل‌گیری اشتغال زودبازده در حوزه فرهنگ، هنر و رسانه ۱۱. وجود فضاها و زیرساخت‌های فرهنگی مناسب در برخی از شهرها و مناطق کشور ۱۲. اشتیاق مردمی به فعالیت‌های فرهنگی و هنری در روستاها و مناطق محروم	نهادهای غیردولتی و دولتی و ... ۹. بالابودن هزینه فعالیت، خدمات و تولید فرهنگی و هنری و رسانه‌ای ۱۰. تعدد دستگاه‌ها و نهادهای تصمیم‌گیر در حوزه فرهنگ و هنر و اختلال در تولید و مصرف فرهنگی ۱۱. پایین بودن امنیت شغلی و حرفه‌ای برای هنرمندان، سینماگران، نویسندگان و شاعران و اصحاب هنر و فرهنگ و رسانه ۱۲. فقدان نظام جامع آماری حوزه فرهنگ و هنر و رسانه ۱۳. عدم شفافیت کافی در نظارت بر محصولات و آثار و خدمات فرهنگی و هنری و رسانه‌ای ۱۴. عدم شفافیت کافی در توزیع و مصرف بودجه‌ها و یارانه‌های حمایتی حوزه فرهنگ، هنر و رسانه ۱۵. کمبود پژوهش و آموزش و نگاه آینده‌نگرانه در تولید و مصرف آثار، خدمات و کالاهای فرهنگی و هنری و رسانه‌ای ۱۶. نگاهی ابزاری و سیاسی به حوزه فرهنگ و هنر و در نتیجه آسیب دیدن اصحاب فرهنگ و هنر و سرمایه‌گذاران این حوزه در مجادلات سیاسی ۱۷. بی‌رغبیتی اصحاب فرهنگ و هنر برای مشارکت فعالانه در سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری‌های ملی و وجود مقاومت در بدنه دولت و حاکمیت برای این مشارکت ۱۸. عدم دسترسی مناطق محروم و روستاها به آثار، خدمات و کالاهای فرهنگی و هنری و رسانه‌ای ۱۹. عدم تعادل و نابرابری توسعه فرهنگی در پهنه سرزمینی با توجه به استقرار جمعیت ۲۰. مهاجرت سرمایه‌های انسانی حوزه فرهنگ و هنر و رسانه به بیرون از ایران و کاهش مرجعیت فرهنگی و هنری و رسانه‌ای داخلی ۲۱. ضعف پشتوانه اندیشگی و فکری نظام تولید و مصرف فرهنگی، هنری و رسانه‌ای

هدف سوم: ارائه نقش پیشتاز و الهام بخش فرهنگی ایران در منطقه و جهان

ضعفها و تهدیدها	قوتها و فرصتها
۱. نبود استراتژی منسجم ملی در تعامل فرهنگی با جهان و نداشتن دیپلماسی فعال	۱. جغرافیای سیاسی و سابقه تاریخی کم نظیر کشور در جهان ۲. شرایط مناسب برای حضور فرهنگی - تمدنی (اسلامی - ایرانی) در منطقه و جهان،
۲. سرمایه گذاری کشورهای پیشرفته در جذب هنرمندان و نخبگان فرهنگی و فرار سرمایه -های انسانی	۳. ظرفیت بالقوه بخش فرهنگ برای تعاملات و افزایش قدرت حضور ایران در عرصه جهانی
۳. فعالیت‌های گسترده جریان‌های تندرو فرقه ای در منطقه و جهان	۴. امکان جذب سرمایه‌گذاران ایرانی خارج از کشور در بخش فرهنگ
۴. ضعف ابزارها و برد رسانه‌ای کشور در مقایسه با جریان های رسانه ای جهان	۵. امکان برقراری روابط فرهنگی و رسانه‌ای با کشورهای اسلامی
۵. عدم همکاری و ضعف تعامل دستگاه های موثر فرهنگی برای ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌های فعال فرهنگی در حوزه بین الملل	۶. امکان بهره مندی از فناوریهای نوین برای بهبود روند تولید، توزیع و مصرف آثار هنری و سینمایی ایران در جهان
۶. ضعف مبادلات فرهنگی (صادرات فرهنگی)	۷. ظرفیت محصولات فرهنگی هنری (سینما، هنرهای تجسمی، تصویرگری و ...) کشور در سطح جهانی
۷. عدم بهره‌گیری از ظرفیت دیپلماسی عمومی و فرهنگی برای گسترش و تحکیم روابط سیاسی و اقتصادی	۸. حضور موفقیت آمیز برخی از محصولات فرهنگ، هنر و سینمای ایران در جشنواره ها، نمایشگاه ها و حراج های بین المللی
۸. نارسایی جدی در رصد و پایش محیط فرهنگی بین المللی و موقعیت‌یابی در این محیط	۹. امکان تعاملات سازنده با دیگر کشورهای دارای سابقه فرهنگی و تمدنی درخشان در دوران پساتحریم
۹. فقدان رتبه بندی مناسب مناطق و کشورهای مختلف جهان برای گسترش روابط و فعالیتهای فرهنگی بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران	۱۰. امکان همکاری، ائتلاف و ایجاد اتحادیه‌های رسانه‌ای با خبرگزاربیهای منطقه‌ای و بین‌المللی
۱۰. عدم پیش بینی ساز و کار اجرای قوانین در حوزه بین المللی فرهنگی	۱۱. تنوع قومیتی، دینی و فرهنگی و اشتراکات فرهنگی با کشورهای منطقه و همسایه
۱۱. ضعف ارتباط مؤثر بین اصحاب فرهنگ، هنر و رسانه کشور با افراد و نهادهای فرهنگی و هنری خارج از کشور	۱۲. آماده شدن زمینه فعالیتهای فکری و فرهنگی پس از شکست نظامی جریان های تندور فرقه‌ای در منطقه
۱۲. گسترش جریان های ایران هراسی و شیعه هراسی در منطقه و جهان	۱۳. گسترش توجه به دین، معنویت و اخلاق در جهان برای گفتگوها و مناسبات بین الادیانی
۱۳. ضعف توان رقابت محصولات فرهنگی و هنری کشور در بازار جهانی	۱۴. امکان ایجاد تعاملات دوستانه و بهبود چهره بین المللی در میان دیگر ملل جهان از طریق ارتباطات هنری
۱۴. عدم حضور موثر در نهادهای بین المللی حوزه فرهنگ	۱۵. توان همکاری و تعامل مناسب با بازیگران غیردولتی در حوزه دیپلماسی عمومی و فرهنگی
۱۵. ضعف آموزش و پژوهش های موردنیاز برای ورود به بازارهای جهانی	

ب) نگاهی به رویکردها و دستاوردهای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در دولت یازدهم

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی وظیفه سیاستگذاری، برنامه ریزی، هدایت، حمایت و نظارت بر حوزه‌های قرآن و عترت، فعالیتهای فرهنگی و هنری مساجد، کتاب، چاپ و چاپخانه‌ها، کتابخانه‌های عمومی، فیلم و سینما، هنرهای نمایشی، هنرهای تجسمی، موسیقی، مطبوعات، تبلیغات، وقف، امور خیریه، حج و زیارت، روابط فرهنگی بین المللی، رسانه‌های دیجیتال و بازیهای رایانه‌ای، توسعه مراکز و فضاهای فرهنگی و هنری و آموزشهای رسمی و غیر رسمی فرهنگی، هنری و رسانه‌ای را برعهده دارد. این وزارتخانه وزارت برای اجرای درست اهداف، وظایف و اختیارات خود دارای ۶ معاونت (معاونت‌های قرآن و عترت(ع)، امور فرهنگی، امور مطبوعاتی و اطلاع رسانی، امور هنری، حقوقی و امور مجلس و توسعه مدیریت و منابع)، ۷ سازمان و موسسه (سازمانهای اوقاف و امور خیریه، حج و زیارت، فرهنگ و ارتباطات اسلامی، خبرگزاری جمهوری اسلامی، امور سینمایی و سمعی و بصری و موسسه‌های پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات و آموزش عالی علمی- کاربردی فرهنگ و هنر) و ۱۷ دفتر ۱۰ اداره کل، ۳ مرکز، ۶ دبیرخانه و ۳۴ اداره کل استانی در ۳۱ استان کشور است.

دولت یازدهم در شرایطی مستقر شد که رابطه هنرمندان، نهادهای غیردولتی و دولت در پایین ترین سطح از اعتماد قرار داشت و حتی بین نهادها و دستگاه‌های دولتی و برخی از نهادهای حاکمیتی اختلاف‌های جدی وجود داشت. برخی از تشکل‌های صنفی و فرهنگی حوزه فرهنگ محدود شده بودند و مشارکت این نهادها در امور فرهنگی به پایین ترین حد خود رسیده بود. لذا، نخستین گام دولت یازدهم بازسازی رابطه میان اصحاب فرهنگ و هنر و دولت بود که در این زمینه اقدامات زیر در طول دولت یازدهم انجام گرفت:

- ◆ تقویت نقش نهادهای صنفی و فرهنگی در فعالیت‌های فرهنگی و هنری و رسانه‌ای
- ◆ بازگشایی نهادهای صنفی تعطیل شده و تقویت نهادهای موجود
- ◆ مشارکت هنرمندان و سینماگران و اهل قلم و اصحاب فرهنگ و هنر در سیاستگذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های دولتی
- ◆ واگذاری بخشی از امور فرهنگی و هنری به نهادهای صنفی و فرهنگی

برخی دیگر از اقدامات دولت یازدهم:

- ◆ گسترش فعالیت‌های فرهنگی و هنری و رسانه‌ای در استان‌ها؛
- ◆ تقویت اقتصاد فرهنگ و هنر؛
- ◆ انتشار حمایت‌ها و یارانه‌های مطبوعات و خرید کتاب و هزینه‌های نمایشگاه‌ها...؛
- ◆ کاهش ممیزی‌های سلیقه‌ای؛
- ◆ تکریم اصحاب فرهنگ و هنر؛
- ◆ توجه به مناطق محروم و روستاها؛
- ◆ و.....

جدول ۲- وضعیت منابع و اهم شاخص‌های عملکردی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵)

ردیف	عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵
۱	تعداد عناوین کتاب منتشره	۶۸۶۵۶	۶۳۹۲۲	۶۶۱۰۷	۷۲۸۷۷	۸۰۵۸۲	۸۳۴۳۵
۲	تعداد ناشران	۱۰۶۲۱	۱۰۹۳۹	۱۱۵۱۳	۱۲۲۳۴	۱۲۹۵۵	۱۶۴۶۱
۳	تعداد مجوزها صادر شده پیش از انتشار کتاب	۴۱۳۸۴	۴۰۴۳۱	۳۰۸۷۱	۲۵۰۶۲	۴۵۵۴۹	۷۱۵۸۸
۴	تعداد عناوین رسانه‌های چاپی (نشریات)	۳۲۳۵	۵۶۰۵	۶۳۲۷	۶۷۴۵	۸۲۸۷	۷۹۳۲
۵	تعداد خبرگزاری‌ها	۲۲	۴۳	۳۹	۴۲	۴۳	۴۳
۶	تعداد کانون‌های تبلیغاتی	۵۸۴۲	۶۶۴۳	۱۷۴۳	۸۳۷۲	۹۳۴۱	۱۰۱۸۷
۷	تعداد اجرای صحنه‌های موسیقی	۸۱۶	۹۰۸	۱۳۲۰	۳۶۶۹	۳۸۸۷	۵۲۷۶
۸	تعداد مجوزهای صادر شده آثار صوتی موسیقی و اشعار موسیقی	۴۱۸	۳۷۸	۵۱۹	۴۲۵	۵۷۴	۵۴۵
۹	تعداد آموزشگاه‌های آزاد هنری	۲۸۲۵	۲۸۵۱	۲۹۴۶	۳۰۵۰	۳۵۳۶	۳۹۵۶
۱۰	تعداد موسسات فرهنگی قرآن و عترت	۸۰	۲۲۵	۳۸۸	۶۲۰	۶۲۰	۵۱۷
۱۱	تعداد سالن‌های سینما	۳۴۵	۳۳۹	۳۱۸	۳۰۶	۳۸۰	۴۲۵
۱۲	ظرفیت سالن‌های سینما (صندلی)	۱۴۱۳۷۹	۱۳۸۱۱۶	۱۲۴۲۳۳	۱۰۷۶۷۰	۱۲۷۰۰۹	۱۲۸۹۹۹
۱۳	تعداد عناوین فیلم‌های سینمایی تولید شده	۹۷	۸۰	۶۷	۷۸	۷۸	۶۲
۱۴	تعداد فیلم‌های سینمایی اکران شده	۷۳	۵۸	۵۸	۹۴	۱۲۸	۱۰۱
۱۵	تعداد نمایندگی‌های فرهنگی در خارج از کشور	۸۱	۸۳	۸۵	۸۵	۸۶	۸۶
۱۶	تعداد کتابخانه‌های عمومی	۲۸۰۴	۲۸۸۴	۳۱۴۷	۳۲۰۱	۳۲۷۸	۳۳۴۶
۱۷	تعداد نسخه‌های کتاب‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی (هزار نسخه)	۲۹۷۰۳	۳۴۰۹۰	۳۸۰۷۵	۳۹۷۳۸	۴۱۳۰۰	۴۲۲۰۰
۱۸	تعداد کانون‌های فرهنگی هنری مساجد	۱۳۳۴۲	۱۵۹۴۱	۱۷۹۵۰	۲۰۰۹۶	۲۱۹۷۵	۲۳۱۵۲
۱۹	تعداد مجوزهای صادر شده بسته‌های نرم افزار داخلی	۲۵۹۲	۲۹۱۵	۱۹۹۸	۲۳۸۴	۳۱۲۴	۴۶۹۴
۲۰	تعداد موسسات فرهنگی هنری چند منظوره	۴۸۴۳	۴۹۸۹	۵۳۵۵	۵۷۰۳	۶۰۸۸	۶۱۷۵
۲۱	تعداد مجوزهای صادر شده ساخت بازی	۱۹	۵۰	۶۰	۶۱	۷۰	۶۲

ردیف	عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵
۲۲	تعداد مراکز آموزش عالی علمی کاربردی فرهنگ و هنر	۶۳	۷۱	۷۳	۷۱	۷۸	۷۸
۲۳	میزان بودجه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (میلیون ریال)	۴۴۰۷۰۶۵	۳۳۵۴۵۱۳	۴۵۱۹۰۱۳	۵۰۳۱۹۰۵	۶۴۰۱۵۲۷	۸۵۷۷۶۴۶
۲۴	تعداد نیروی انسانی شاغل در حوزه‌های ستادی (نفر)	۱۸۸۹	۱۹۴۴	۱۹۹۳	۲۰۳۶	۱۹۹۲	۱۹۵۷

۲. مبانی، اصول، ارزش‌ها و رویکردها

۱،۲. مبانی نظری

۱،۱،۲. تصویر فرهنگ در برنامه دولت دوازدهم^۱

فرهنگ به مثابه سبک و سلوک همزیستی اجتماعی، روح تمدن‌های بشری محسوب می‌شود که اگرچه ریشه در میراث گذشته دارد اما نمو و تعالی آن در نقاط تلاقی خلاقیت‌های زیباشناسانه و مناسبات افراد و گروه‌های انسانی صورت پذیرفته و عامل پیشران در پیشرفت و توسعه جوامع است.

۲،۱،۲. عوامل دخیل در تغییر و تحولات فرهنگ

تغییر و تحولات فرهنگ با چنان گستره مفهومی و با لحاظ حرکت پرشتاب تحولات اجتماعی در گستره ملی، منطقه‌ای و جهانی را باید متأثر از سه گروه عمده کنشگران دانست که عبارتند از:

- کنشگران حاکمیتی
- کنشگران مردمی (عمومی و نخبگانی)
- کنشگران جهانی

البته عوامل مهم دیگری مانند، فناوری و شرایط جغرافیایی را هم نمی‌توان در تحولات فرهنگی نادیده انگاشت.

۳،۱،۲. سیاستگذاری فرهنگی؛ رسالت حاکمیت در تحولات فرهنگ

سیاستگذاری فرهنگی به مثابه فعل حقوقی مداخله حاکمیتی در تحولات فرهنگی کشور، از چند ساحت حائز اهمیت است:

۱. ساحت ارزشی: صیانت از هویت و ارزش‌های فرهنگی در فرآیند تحولات فرهنگی؛
۲. ساحت کنشی: برقراری موازنه میان کنشگران تحولات فرهنگی؛
۳. ساحت روشی: فرآیند کشف مسئله، تدبیر و راهبری کاربست ابزارهای حل مسئله و پایش تحولات فرهنگی؛

۱. فرهنگ را با مولفه‌های متنوعی می‌توان بازشناخت که در تعریف آن در این برنامه، به این مولفه‌ها استناد شده است:

- روح تمدنی
- زیست بوم اجتماعی
- نماد خلاقیت‌های زیباشناسانه انسانی
- سرمایه میراث انسانی (روح تاریخ بشری)
- کالای خلاق اقتصادی
- ظرفیت‌ساز ارتباطی (میان فردی؛ میان گروهی؛ میان ملل وادیان)
- محور توسعه و پیشرفت جامعه

۲,۲. نظام اهداف و عرصه‌های فعالیت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

براساس مبانی پیش‌گفته از یک سو و وضعیت مقدمات ساختاری و قوانین جاری از سوی دیگر، نظام اهداف و عرصه‌های اعمال حاکمیت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی را به شرح ذیل می‌توان احصاء نمود:

جدول ۳. نظام اهداف و عرصه‌های فعالیت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در دولت دوازدهم

اهداف	عرصه‌های فعالیت
حیانت و تعالی هویت و سبک زندگی اسلامی- ایرانی	۱- سنت‌ها، نهادها، آیین‌ها و ارزش‌های دینی و ملی ۲- مناسبات اقوام و خرده فرهنگ‌ها
حمایت و تقویت آفرینش‌های فرهنگی و هنری	۳- هنر و ادبیات ۴- صنایع خلاق فرهنگی ۵- مصرف کالاهای فرهنگی و هنری
ارائه نقش پیشتاز و الهام بخش فرهنگی ایران در منطقه و جهان	۶- مناسبات فرهنگی ۷- مناسبات ادیان و مذاهب

۳,۲. اصول و رویکردها

در تعیین و تدوین اصول و رویکردها، منابع زیر مورد استناد قرار گرفته‌اند:

- ۱- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران؛
- ۲- رهنمودهای امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری؛
- ۳- مواضع، دیدگاه‌های و وعده‌های فرهنگی و هنری جناب آقای دکتر حسن روحانی، رئیس جمهوری اسلامی ایران؛
- ۴- چشم‌انداز بیست ساله کشور و سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری؛
- ۵- سند مهندسی فرهنگی (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی)؛
- ۶- برنامه ششم توسعه اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی (مصوب مجلس شورای اسلامی).

جدول ۴- اصول و رویکردهای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در دولت دوازدهم

اصول و رویکردها	عرصه‌های فعالیت
۱. تعمیق و گسترش اصول و ارزشهای اسلامی - ایرانی؛ ۲. تداوم سنت های فرهنگی اصیل؛ ۳. ایجاد روح نشاط، امید و اعتماد ملی فرهنگی؛ ۴. حفظ میراث معنوی اسلام و ایران؛ ۵. توجه به تمایزها و مزیت‌های فرهنگ ایرانی - اسلامی (و مراقبت بر عدم هضم فرهنگی در هاضمه فرهنگی تمدن غربی - آمریکایی) ۶. توجه به پاسداشت و تقویت زبان فارسی (در عین به رسمیت شناختن تنوع زبانی در چارچوب وحدت ملی)	۱. سنت‌ها، نهادها، آیین‌ها و ارزش‌های دینی و ملی
۷. به رسمیت شناختن خرده فرهنگ‌های ایرانی در چارچوب ارزش های ایرانی - اسلامی و منافع ملی (پاسداری از تنوع و تمایز فرهنگی) ۸. رعایت حقوق شهروندی اقوام در مناسبات فرهنگی - هنری؛ ۹. ایجاد فرصت برای مشارکت و فعالیت فرهنگی و هنری اقوام ایرانی؛	۲. مناسبات اقوام و خرده فرهنگ‌ها
۱۰. تضمین آزادی‌های لازم در فعالیت های فرهنگی هنری؛ ۱۱. مجال آفرینی برای رقابت‌های خلاق در حوزه‌های فرهنگ و هنر؛ ۱۲. تاکید بر مشخصه‌ها و سبک‌های ایرانی - اسلامی در محصولات فرهنگی و هنری؛ ۱۳. کاهش وابستگی حوزه های فرهنگی و هنری به دولت مبتنی بر ایجاد محیط حمایتی پایدار در فعالیت های فرهنگی - هنری (به جای حمایت‌های مستقیم)؛ ۱۴. فعال سازی مشارکت‌های مالی و ظرفیت‌های غیرحاکمیتی (بخش عمومی و خصوصی) در حوزه فرهنگ و هنر با تأکید بر ظرفیت وقف و هدایای مردمی؛ ۱۵. ارتقای امنیت حرفه ای مولدان عرصه فرهنگ و هنر؛ ۱۶. کاهش هزینه های بالاسری و مستقیم تولیدات فرهنگی و هنری؛ ۱۷. کاهش ریسک سرمایه گذاری بخش خصوصی در عرصه فرهنگ و هنر؛ ۱۸. شفاف سازی سیاست ها، مقررات و فعالیت های حمایتی و نظارتی وزارت ارشاد؛ ۱۹. دسترسی فزاینده مولدان و توزیع کنندگان عرصه فرهنگ و هنر به فن آوری های جدید؛	۳ و ۴. هنر، ادبیات و صنایع خلاق فرهنگی
۲۰. ایجاد و تأمین زیرساخت‌های فرهنگی و هنری؛ ۲۱. فرصت سازی برای دسترسی همه مردم به محصولات و خلاقیت‌های فرهنگی - هنری و عدالت فرهنگی (تمرکز زدایی و تراکم زدایی هم از منظر طبقاتی و هم از دریچه آمایش جغرافیایی) ۲۲. فرصت‌آفرینی برای تنوع فرم و محتوا برای ایجاد امکان انتخاب مصرف کنندگان ایرانی در رقابت با صنایع و محصولات فرهنگی و هنری خارجی؛ ۲۳. ارتقای سهم مصرف فرهنگی هنری در سبد خانوار؛	۵. مصرف کالاهای فرهنگی و هنری
۲۴. بهره برداری از مزیت ها و ظرفیت های غنی فرهنگی و هنری ایران و شناساندن تمدن و فرهنگ و هنر ایرانی - اسلامی به جهان؛ ۲۵. تأثیرگذاری بر حوزه‌هایی که به لحاظ فرهنگی و تمدنی، از اشتراکات با ایران برخوردارند؛ ۲۶. تقویت هویت امت اسلامی و همزیستی در جهان اسلام از طریق گسترش همکاری‌های فرهنگی و هنری؛ ۲۷. فاصله یابی از نگرش ابزاری سیاسی در ارتباطات فرهنگی و هنری؛	۷. مناسبات فرهنگی، مذهبی و دینی

۳. چالش‌ها و مسائل مهم عرصه‌های فرهنگی و هنری

با عنایت به مبانی، اصول و رویکردها و نیز با لحاظ مطالعات وضعیت موجود محیط فرهنگی و هنری کشور و نیز عملکردها و دستاوردهای پیشین وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، در ادامه اهم چالش‌ها و مسائل دارای اولویت که باید در دستور کار این وزارتخانه قرار گیرد به شرح ذیل معرفی میشود:

جدول ۵. چالش‌ها و مسائل دارای اولویت برای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در دولت دوازدهم

اهداف	عرصه‌های فعالیت	چالش‌ها و مسائل اولویت‌دار
صیانت و تعالی هویت و سبک زندگی اسلامی- ایرانی	۱. سنت‌ها، نهادها، آیین‌ها و ارزش‌های دینی و ملی ۲. مناسبات اقوام و خرده فرهنگ‌ها	مسئله ۱: ضعف الگوسازی، تولید و عرضه محصولات فرهنگی هنری مطابق با سبک زندگی اسلامی- ایرانی مسئله ۲: گسترش شکاف‌های اجتماعی (نسلی، قومیتی، جنسیتی و ...)
حمایت و تقویت آفرینش‌های فرهنگی و هنری	۳ و ۴. هنر، ادبیات و صنایع خلاق فرهنگی	مسئله ۳: ابهام و عدم شفافیت در حقوق حرفه‌ای و امنیت شغلی اصحاب فرهنگ، هنر و رسانه مسئله ۴: ضعف منابع مالی تولید آثار، محصولات و خدمات فرهنگی و هنری مسئله ۵: موانع قانونی، اجرایی و سلیقه‌ای در تولید آثار و محصولات فرهنگی و هنری مسئله ۶: ضعف تولید محتوا در محصولات فرهنگی، هنری و رسانه‌ای مسئله ۷: سرعت و تنوع تحولات فناورانه و عدم تطابق تولید و مصرف فرهنگی در ایران با آن مسئله ۸: عدم شفافیت کافی در نظام حمایت از تولید (و مصرف) فرهنگی و هنری مسئله ۹: فقدان گفتگوی همگانی، مستمر و سازنده میان کنشگران عرصه‌های اندیشه، فرهنگ و هنر مسئله ۱۰: ضعف مشارکت بخش خصوصی و نهادهای مردمی در سیاست‌گذاری، برنامه-ریزی و فعالیت‌های فرهنگی و هنری
ارائه نقش پیش‌تاز و الهام بخش فرهنگی ایران در منطقه و جهان	۵. مصرف کالاها و هنری فرهنگی و ۶ و ۷. مناسبات فرهنگی، مذهبی و دینی	مسئله ۱۱: پایین بودن تقاضا و سهم اندک و نابرابر سرانه مصرف فرهنگی در سبد خانوار مسئله ۱۲: وجود جریان‌های ایران‌هراسی و شیعه‌هراسی در منطقه و جهان مسئله ۱۳: حضور کم‌رنگ ایران در مجامع و رویدادهای فرهنگی و دینی منطقه‌ای و جهانی مسئله ۱۴: سهم ناچیز ایران از بازار محصولات و آثار فرهنگی و هنری منطقه و جهان

۴. برنامه‌های پیشنهادی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در دولت دوازدهم

هدف: صیانت و تعالی هویت و سبک زندگی اسلامی- ایرانی عرصه: سنت‌ها، آیین‌ها و ارزش‌های دینی و ملی
مسئله ۱: ضعف الگوسازی، تولید و عرضه محصولات فرهنگی هنری مطابق با سبک زندگی اسلامی- ایرانی
۱. حمایت از آموزش‌ها و پژوهش‌های ناظر به الگوسازی سبک زندگی اسلامی- ایرانی؛ ۲. حمایت از نهادها و تشکل‌های مردمی فعال در سبک زندگی اسلامی- ایرانی؛ ۳. حمایت از تولید و ترویج آثار و محصولات فرهنگی- هنری بومی؛

هدف: صیانت و تعالی هویت و سبک زندگی اسلامی- ایرانی عرصه: مناسبات اقوام و خرده فرهنگ‌ها
مسئله ۲: گسترش شکاف‌های اجتماعی (نسلی، قومیتی، جنسیتی و ...)
۴. توسعه تولیدات فرهنگ اقوام ایرانی؛ ۵. ایجاد، گسترش و حمایت از گفتگوهای فرهنگی در داخل ایران؛ ۶. حمایت از تکریم و ترویج آیین‌های ملی، منطقه‌ای و محلی در چارچوب وحدت ملی؛ ۷. افزایش سهم زنان و جوانان در سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و فعالیت‌های فرهنگی و هنری؛
هدف: حمایت و تقویت آفرینش‌های فرهنگی و هنری عرصه: هنر، ادبیات و صنایع خلاق فرهنگی
مسئله ۳: ابهام و عدم شفافیت در حقوق حرفه‌ای و امنیت شغلی اصحاب فرهنگ، هنر و رسانه
۸. رفع موانع سیاسی، حقوقی از فعلیت یابی خلاقیت‌های نخبگان فرهنگی - هنری؛ ۹. استقرار حرفه‌ای نظام مالکیت فکری - معنوی؛ ۱۰. بهره‌مندی مناسب اصحاب فرهنگ و هنر از خدمات مالی، بیمه‌ای، حقوقی؛
مسئله ۴: ضعف منابع مالی تولید آثار، محصولات و خدمات فرهنگی و هنری
۱۱. گسترش و ترویج سنت وقف و نذورات و خیرات و ... در تمامی حوزه‌های فرهنگ و هنر؛ ۱۲. زمینه‌سازی برای ایجاد و تقویت بنگاه‌های مالی و اعتباری مورد نیاز بخش فرهنگ؛ ۱۳. ایجاد زیرساخت‌های مالی و پولی لازم برای حضور در بازارهای جهانی؛ ۱۴. افزایش سهم فرهنگ از تسهیلات مالی - اعتباری؛ ۱۵. افزایش سهم فرهنگ و هنر از معافیت‌های مالیاتی، گمرکی، بیمه‌ها، انرژی و ...
مسئله ۵: موانع قانونی، اجرایی و سلیقه‌ای در تولید آثار و محصولات فرهنگی و هنری
۱۶. تسهیل قانونی و ساختاری تولید و عرضه خلاقیت‌ها و آفرینش‌های فرهنگی - هنری؛ ۱۷. تمرکز زدایی از برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌های فرهنگی و هنری؛ ۱۸. اتخاذ تدابیر حقوقی - تقنینی برای کاهش رفتارهای سلیقه‌ای و اقدامات فراقانونی در نظارت بر فعالیتهای فرهنگی، هنری و رسانه‌ای
مسئله ۶: ضعف تولید محتوا در محصولات فرهنگی، هنری و رسانه‌ای
۱۹. تقویت پژوهش و مطالعات در حوزه‌های گوناگون تولید و مصرف فرهنگی با تأکید بر نگرش آینده‌پژوهی؛ ۲۰. حمایت از آثار فرهنگی و هنری ناظر به ترویج امید، نشاط و شادابی در جامعه؛ ۲۱. حمایت از آثار و محصولات ناظر به ارزشهای انسانی از قبیل؛ قانون‌گرایی، راست‌گویی، نظم اجتماعی، تحمل، مدارا و ...؛
مسئله ۷: سرعت و تنوع تحولات فناورانه و عدم تطابق تولید و مصرف فرهنگی در ایران با آن
۲۲. حمایت از آموزش‌ها و پژوهش‌های روزآمد مرتبط؛ ۲۳. تقویت زیرساخت‌های سخت افزاری و نرم افزاری فناورانه عرصه فرهنگ و هنر؛

هدف: حمایت و تقویت آفرینش‌های فرهنگی و هنری عرصه: هنر، ادبیات و صنایع خلاق فرهنگی
مسئله ۸: عدم شفافیت کافی در نظام حمایت از تولید (و مصرف) فرهنگی و هنری
۲۴. انتشار حمایت‌های دولتی از بخش فرهنگ و هنر؛ ۲۵. ارزیابی و نظارت بر اثربخشی حمایت‌های دولتی از بخش فرهنگ و هنر؛
مسئله ۹: فقدان گفتگوی همگانی، مستمر و سازنده میان کنشگران عرصه‌های اندیشه، فرهنگ و هنر
۲۶. حمایت از گفتگوهای فرهنگی و هنری میان اصحاب اندیشه، فرهنگ، هنر و رسانه با یکدیگر؛ ۲۷. زمینه‌سازی گفتگوی اصحاب فرهنگ و هنر با دستگاه‌های موثر کشور
مسئله ۱۰: ضعف مشارکت بخش خصوصی و نهادهای مردمی در سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و فعالیت‌های فرهنگی و هنری
۲۸. توسعه کمی - کیفی نهادها و موسسات فرهنگی غیردولتی با حفظ هویت مستقل و مردم نهاد آنها؛ ۲۹. توسعه کمی - کیفی نهادها و موسسات دینی با حفظ هویت مستقل و مردم نهاد آنها؛ ۳۰. کمک به ایجاد و توانمندسازی نظام‌های صنفی و تولیدی بخش فرهنگ و هنر؛ ۳۱. استفاده از نظام‌های و تشکل‌های صنفی در سیاستگذاری و برنامه‌ریزی و فعالیت‌های فرهنگی و هنری؛ ۳۲. حضور نمایندگان جریان‌های فکری مختلف در شوراهای فکری و تصمیم‌سازی حوزه فرهنگ و هنر.

هدف: حمایت و تقویت آفرینش‌های فرهنگی و هنری عرصه: مصرف کالاهای فرهنگی و هنری
مسئله ۱۱: پایین بودن تقاضای فرهنگی و سهم اندک و نابرابر سرانه مصرف فرهنگی
۳۳. افزایش سرانه فضاها و امکانات فرهنگی - هنری با نگرش عدالت فرهنگی؛ ۳۴. تقویت و حمایت از اصلاح نظام توزیع محصولات فرهنگی - هنری در کشور؛ ۳۵. توسعه زیرساخت‌های توزیع و فروش محصولات فرهنگی و هنری؛ ۳۶. حمایت از دسترسی همگانی به آثار، کالاها و خدمات فرهنگی، هنری و رسانه‌ای به خصوص در مناطق روستایی و محروم؛

هدف: ارائه نقش پیش‌تاز و الهام بخش فرهنگی ایران در منطقه و جهان عرصه: مناسبات فرهنگی، مذهبی و دینی
مسئله ۱۲: وجود جریان‌های ایران‌هراسی و شیعه‌هراسی در منطقه و جهان
۳۷. تقویت فعالیت‌های فرهنگی بر محور قرآن، مودت حضرت رسول (ص) و اهل بیت (ع) در جهان اسلام؛ ۳۸. تقویت گفت و گوهای فرهنگی - دینی ایران با جهان به ویژه جهان اسلام و منطقه؛ ۳۹. توسعه کمی و کیفی گردشگری مذهبی (حج، زیارت و ...)
مسئله ۱۳: حضور کمرنگ ایران در مجامع و رویدادهای فرهنگی و دینی منطقه‌ای و جهانی
۴۰. بهره‌گیری از ظرفیت اصحاب فرهنگ و هنر در تعاملات فرهنگی ایران با جهان؛ ۴۱. بهره‌گیری از ظرفیت دانشگاه‌ها و حوزه‌های علمی برای حضور فعال و موثر در سازمان‌ها و مجامع فرهنگی جهان؛ ۴۲. فعال‌سازی نقش و جایگاه تشکل‌های غیردولتی در مبادلات فرهنگی - هنری؛ ۴۳. ارتقای سطح مشارکت ایرانیان خارج از کشور در تعاملات فرهنگی با جهان؛
مسئله ۱۴: سهم ناچیز ایران از بازار محصولات و آثار فرهنگی و هنری منطقه و جهان
۴۴. پیوستن به کنواسیون‌های بین‌المللی مرتبط؛ ۴۵. موانع زدایی و حمایت از حضور و فعالیت بخش خصوصی در بازارهای جهانی محصولات و آثار فرهنگی و هنری؛ ۴۶. حمایت از آموزش و توانمندسازی فعالان فرهنگی و هنری کشور برای حضور در بازارهای جهانی؛

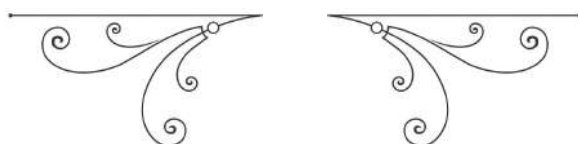
۵. ره‌آورد اجرای برنامه در افق ۱۴۰۰

انتظار می‌رود با اجرای این برنامه‌ها، نقش وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در نظام سیاست‌گذاری و راهبری فعالیت‌های فرهنگی و هنری کشور ارتقاء یافته و با حمایت‌های دولت و مجلس شورای اسلامی و با مشارکت اصحاب فرهنگ و هنر، پیامدهای ذیل را شاهد باشیم:

۱. اقبال به تولید و مصرف آثار، کالاها و خدمات فرهنگی متناسب با هویت و سبک زندگی اسلامی ایرانی و جلوگیری از گسترش شکاف‌های اجتماعی
۲. افزایش سرمایه‌گذاری، تولید و مصرف آثار، کالاها و خدمات فرهنگی؛
۳. رونق گفت و گوی همگانی، مستمر و سازنده برای اعتلای اندیشه، فرهنگ و هنر و حل و فصل مشکلات این حوزه‌ها؛
۴. مشارکت فعال بخش خصوصی در سیاست‌گذاری برنامه‌ریزی و فعالیت‌های فرهنگی؛
۵. شفافیت، سلامت و عدالت در توزیع یارانه‌های بخش فرهنگ و هنر و رسانه؛
۶. حضور موثر در مبادلات فرهنگی جهان اسلام و افزایش سهم در بازارهای فرهنگی منطقه‌ای و بین‌المللی.

برنامه
جناب آقای دکتر عبدالرضا رحمانی فضلی
وزیر پیشنهادی
وزارت کشور

مرداد ۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۱	سوابق علمی، تخصصی و اجرایی
۱	مشخصات فردی
۱	سوابق اجرایی
۳	رویکردها و برنامه
۳	مقدمه : خطوط راهنمای برنامه
۷	بخش اول. سرفصل وظایف و ماموریت‌های اصلی وزارت کشور
۸	بخش دوم. چارچوب کلان برنامه وزارت کشور
۱۰	بخش سوم: مروری بر دستاوردهای چهارسال گذشته و بایسته‌های پیش روی وزارت کشور
۱۰	فصل اول. امور سیاسی
۱۱	فصل دوم. امور فرهنگی و اجتماعی
۱۲	فصل سوم. امور امنیتی و انتظامی
۱۴	فصل چهارم. شوراها، مدیریت شهری و روستایی
۱۷	فصل پنجم. توسعه مدیریت و منابع انسانی
۱۸	فصل ششم. هماهنگی امور اقتصادی و توسعه منطقه‌ای
۲۲	فصل هفتم. مدیریت بحران و حوادث غیرمترقبه
۲۴	فصل هشتم. امور مجلس، حقوقی و هماهنگی استان‌ها
۲۶	فصل نهم. ثبت احوال
۲۷	فصل دهم. آموزش و پژوهش
۲۸	فصل یازدهم. توسعه دولت الکترونیک، فناوری اطلاعات و آمار
۲۹	فصل دوازدهم. امور هماهنگی روحانیت، ائمه جمعه و جماعات
۳۱	فصل سیزدهم. امور بانوان و خانواده
۳۳	فصل چهاردهم. ستاد مبارزه با مواد مخدر
۳۵	بخش چهارم : اولویت‌ها و راهبردهای اجرایی وزارت کشور
۳۵	فصل اول. اولویت‌ها و برنامه‌های اجرایی در حوزه امور سیاسی
۳۷	فصل دوم. اولویت‌ها و برنامه‌های اجرایی در حوزه اجتماعی و فرهنگی
۳۸	فصل سوم. اولویت‌ها و برنامه‌های اجرایی در حوزه امنیتی و انتظامی

- فصل چهارم. اولویت‌ها و برنامه‌های اجرایی در حوزه شوراها، مدیریت شهری و روستایی ----- ۴۰
- فصل پنجم. اولویت‌ها و برنامه‌های اجرایی در حوزه توسعه مدیریت و منابع انسانی ----- ۴۱
- فصل ششم. اولویت‌ها و برنامه‌های اجرایی در حوزه هماهنگی امور اقتصادی و توسعه پایدار ----- ۴۲
- فصل هفتم. اولویت‌ها و برنامه‌های اجرایی در حوزه مدیریت بحران و حوادث غیرمترقبه ----- ۴۳
- فصل هشتم. اولویت‌ها و برنامه‌های اجرایی در حوزه امور مجلس ، حقوقی و هماهنگی استان‌ها ----- ۴۴
- فصل نهم. اولویت‌ها و برنامه‌های اجرایی در حوزه ثبت احوال ----- ۴۵
- فصل دهم. اولویت‌ها و راهبردهای اجرایی در حوزه آموزش و پژوهش ----- ۴۶
- فصل یازدهم. اولویت‌ها و راهبردهای اجرایی در حوزه دولت الکترونیک، فناوری اطلاعات، آمار و داده‌های مکانی ----- ۴۷
- فصل دوازدهم. اولویت‌ها و برنامه‌های اجرایی در حوزه امور هماهنگی روحانیت، ائمه جمعه و جماعات ----- ۴۸
- فصل سیزدهم. اولویت‌ها و راهبردهای اجرایی در حوزه امور بانوان و خانواده ----- ۴۹

سوابق علمی، تخصصی و اجرایی

مشخصات فردی

نام و نام خانوادگی: عبدالرضا رحمانی فضلی
تحصیلات: دکترای تخصصی (PHD) از دانشگاه تربیت مدرس
رشته تحصیلی: جغرافیا-گرایش برنامه‌ریزی روستایی (با موضوع مطالعات و بررسی مسایل منطقه‌ای)
عضو هیئت علمی: دانشگاه شهید بهشتی
سابقه کار: ۳۲ سال

سوابق اجرایی

۱. وزیر کشور (دولت یازدهم)
۲. جانشین فرماندهی معظم کل قوا در نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران
۳. عضو هیات علمی دانشگاه شهید بهشتی
۴. نماینده مجلس شورای اسلامی و عضو کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات (دوره چهارم)
۵. جانشین رئیس شورای اجتماعی کشور
۶. عضو شورای نظارت بر صدا و سیما
۷. رئیس کل دیوان محاسبات کشور
۸. قائم مقام و معاون فرهنگی، اجتماعی، رسانه‌ای دبیر شورای عالی امنیت ملی
۹. قائم مقام، معاون برنامه‌ریزی، معاون امور مجلس و استان‌ها، معاون سیاسی و رئیس ستاد انتخابات صدا و سیما
۱۰. عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی
۱۱. نماینده رئیس جمهور و عضو شورای عالی هلال احمر جمهوری اسلامی ایران
۱۲. معاون اقتصادی و امور بین‌الملل وزارت کشور
۱۳. دبیر کل ستاد مبارزه با مواد مخدر
۱۴. عضو شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی
۱۵. دبیر هیات نظارت بر صندوق توسعه ملی
۱۶. عضو هیات نظارت بر نشر و اندوخته اسکناس کشور

-
۱۷. عضو شورای پژوهش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
 ۱۸. عضو شورای فرهنگ عمومی کشور
 ۱۹. رئیس سازمان اکوسای (مؤسسات عالی حسابرسی کشورهای عضو اکو)
 ۲۰. عضویت در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و جهاد سازندگی
 ۲۱. معاون مالی و اداری و معاون آموزشی دانشکده علوم انسانی و مؤسس و رئیس دوره شبانه دانشگاه فردوسی مشهد

رویکردها و برنامه

مقدمه : خطوط راهنمای برنامه

«انقلاب اسلامی» را می توان تجلی اراده مردم آگاه ایران برای تاسیس نظام سیاسی مبتنی بر ارزش های اسلامی و متناسب با شرایط و مقتضیات جهان معاصر ارزیابی نمود که به استقرار «جمهوری اسلامی» به عنوان الگویی نوین، مستقل و بومی در عرصه نظام های سیاسی منتهی گردید . ماندگاری و کارآمدی این نظام ، دلالت بر وجود ظرفیت های بالفعل و بالقوه اسلام جهت اداره جامعه دارد که در پرتو عنایات الهی، رهبری امام خمینی (رحمه الله علیه) و مقام معظم رهبری (حفظه الله تعالی)، حضور فراگیر و مبتنی بر بصیرت مردم و بالاخره اهتمام مجموعه مدیران متعهد و متخصص کشور؛ تا کنون محقق گردیده است. بنابراین «مردم سالاری دینی» بسان سازوکاری مطمئن و کارآمد جهت جابجایی قدرت ،استقرار دولت و گردش نخبگان مطرح است که توانسته در چارچوب اصول راهبردی اسلام و مبتنی بر اراده مردم ، افزون بر استمرار حیات نظام سیاسی، موجبات اقتدار آن را در سطوح مختلف داخلی، منطقه ای و بین المللی فراهم سازد. از این منظر، انتخابات باشکوه اردیبهشت ماه ۱۳۹۶ را باید برگ زرین دیگری در کارنامه ملت ایران قلمداد نمود که نشان از مشارکت گسترده و آگاهانه مردم در اداره امورشان دارد. حضور مثال زدنی مردم، شرایط جدیدی را برای ایران در هندسه و معادلات داخلی و خارجی ایجاد نموده که لازم است در حوزه های مختلف مدیریتی - و از آن جمله مدیریت سیاست داخلی- لحاظ گردد. بایسته های برآمده از اسناد بالادستی و اهداف ابلاغی در قالب سند چشم انداز ۱۴۰۴ ؛ همه الزام هایی برای دولت دوازدهم - به عنوان معتمد جامعه ایران جهت اداره امور - دارد که برخی از مهمترین آنها ، با عطف توجه به حوزه محوری «مدیریت سیاست داخلی»، می توان به موارد زیر اشاره داشت:

اول . نسل جدید و آرمان های انقلاب اسلامی

در سال های پایانی دهه چهارم از حیات انقلاب اسلامی ، شاهد نقش آفرینی نسلی هستیم که میراث دار اصول و آرمان های عالی انقلاب اسلامی هستند. نسلی که با درک حساسیت ها و مخاطرات، و مجهز شدن به توان مندی های نرم افزارانه و سخت افزارانه پیشرو ؛ سعی در بازتولید «جامعه ای پیشرفته و توسعه یافته مبتنی بر عدالت در تراز جهانی» دارد . بر این اساس جامعه ایران ضمن پایبندی به اصول و مبانی انقلاب اسلامی ، تحولی مثبت را در حوزه های علمی، فرهنگی، و اجتماعی تجربه نموده که از آن ملتی آگاه و توان مند در قرن حاضر پدید آورده است ؛ ملتی که خواهان مشارکت حداکثری درمقدرات کشورش بوده و نسبت به آینده حکومت و جامعه اسلامی بی تفاوت نیست. این ملت سرمایه ای عظیم و بی بدیل می باشد که لازم است در حوزه مدیریت سیاست داخلی و افزایش کمی و کیفی خدمات عمومی ، به آن توجه کامل گردد.

دوم. توجه به بهبود معیشت و کاربست الگوی اقتصاد مقاومتی

نظر به این که آسیب‌شناسی‌های صورت گرفته حکایت از ضرورت توجه به مقوله اقتصاد و بهبود آن جهت تامین رفاه و آرامش مورد نیاز و نظر مردم دارد؛ و از آنجا که عمده تلاش قدرت‌های سلطه‌گر معطوف به حوزه اقتصاد و اقدام برای آسیب‌زدن به جامعه ایرانی از منظر اقتصادی است؛ لازم می‌آید تا تقویت بنیه اقتصادی کشور و رفع موانع و کاستی‌ها از طریق عملیاتی‌سازی الگوی اقتصاد مقاومتی، به صورت جدی پی‌گیری شود. این موضوع با توجه به جایگاه محوری وزارت کشور در مدیریت سیاست داخلی، حائز اهمیت بسیار بوده و نوعی بسیج عمومی و هماهنگی بین نهادها و دستگاه‌های مسئول را می‌طلبد تا بتوان به اهداف مصوب دولت، جامعه عمل پوشاند.

سوم. اقتدار ملی و اقتضائات فضای مجازی

با توجه به شرایط داخلی و جهانی می‌توان چنین اظهار داشت که فضای مجازی به عنوان پدیده‌ای نوظهور به موضوعی محوری و تاثیرگذار در مدیریت کلان کشوری تبدیل شده است؛ مقوله‌ای که در صورت استفاده مناسب و هدفمند از آن می‌توان گام‌های بلندی در افزایش رضایت عمومی و تولید اقتدار ملی بواسطه ارتقای کارآمدی دولت، برداشت. بر این اساس فرصت‌ها و آسیب‌های فضای مجازی باید به صورت توأمان لحاظ گردد. اتقان مبانی معرفتی مکتب اسلام و ویژگی‌های قابل توجه نسل پرورش یافته در پرتو انقلاب اسلامی؛ ما را به آنجا رهنمون می‌گردد که نه تنها به مدیریت آسیب‌ها و تهدیدهای فضای مجازی اهتمام ورزیم، بلکه نسبت به استفاده از فرصت‌های آن در راستای اهداف مصوب، اقدام نماییم. از این منظر توجه به اقتضائات فضای مجازی در ارتقای الگوی مدیریت سیاست داخلی اهمیت و اولویتی دوچندان می‌یابد. به این معنا که لازم است در ارایه تمام خدمات وزارت کشور حداکثر استفاده از فرصت‌های فضای مجازی صورت گیرد تا شاهد افزایش سرمایه اجتماعی و تقویت هرچه بیشتر امنیت و نشاط در جامعه باشیم.

چهارم. توجه به «تعاملات منطقه‌ای»

قدرت‌های مداخله‌جو و سلطه‌گر سعی در تحمیل نظم غیرعادلانه خویش بر منطقه دارند و در این راستا به همکاری دولت‌های ضعیف و وابسته چشم امید دوخته‌اند. لذا شاهد ترویج بی‌ثباتی در منطقه و گسترش دامنه تعارضات از ناحیه بازیگرانی چون جریان‌های تکفیری هستیم که هزینه‌های سنگینی را به مردم و دولت‌های منطقه تحمیل نموده‌اند. در چنین فضایی، جمهوری اسلامی ایران با تاکید بر الگوی نظم‌سازی بومی و مبتنی بر همکاری‌های منطقه‌ای، مروج نظمی درونزا است که حافظ استقلال، امنیت مشترک و تامین منافع بازیگران درون منطقه است. طبعا طرح، ترویج و حاکمیت چنین الگویی نیازمند حمایت موثر «بازیگران داخلی» از سیاست‌های منطقه‌ای کشور است و این مهم بدون تقویت و کارآمدسازی هر چه بیشتر مدیریت سیاست داخلی، اصولا میسر نیست. افزون بر این باید به مرزهای طولانی ایران با کشورهای همسایه اشاره داشت که از اهمیت بالایی سیاست‌های داخلی کشور در ایجاد صلح و ثبات در منطقه حکایت دارد. بنابراین باید به تقویت ارتباط متقابل مولفه‌های «سیاست داخلی» و «سیاست خارجی» در سطح منطقه‌ای (و بویژه کشورهای همسایه و اسلامی) دوچندان داشت تا بتوان نسبت به مدیریت موثر پدیده‌هایی چون کم‌آبی، ریزگردها، مهاجرت‌های غیر قانونی، قاچاق کالا و مقابله با جریان‌های تکفیری امیدوار بوده و از این طریق افزایش سرمایه اجتماعی، حاصل گردد.

پنجم. «همبستگی ملی» و «تاثیرگذاری بر فرآیند اجماع سازی بین‌المللی»

از جمله نتایج مهم تقویت ارتباط بین سیاست داخلی و سیاست خارجی، باید به اصلاح و ارتقاء کیفی و معطوف به ارزش‌های

اخلاقی و انسانی تصویر جمهوری اسلامی ایران در نظام بین‌الملل اشاره داشت؛ هدفی راهبردی که به تسهیل تامین منافع ملی کمک بسیار می‌کند. رکن اساسی این راهبرد را «وحدت» و «وفاق ملی» در داخل شکل می‌دهد. بدین معنا که تنها از طریق فعال‌سازی سیاست داخلی است که می‌توان نسبت به افزایش امنیت اجتماعی، بهبود شرایط داخلی، و در نهایت ارتقای میزان رضایت اجتماعی نایل آمد. بر این اساس یکی از مهمترین مقدمات برای جلوگیری از اجماع‌سازی بر ضد ایران، از طریق تقویت الگوی مدیریت سیاست داخلی و افزایش رضایت مندی در داخل، حاصل خواهد آمد که باید در سرلوحه کار وزرات کشور قرار گیرد.

ششم: رویکرد جامع به ساماندهی «آسیب‌های اجتماعی»

با عنایت به این که تغییرات اجتماعی بصورت مستمر رخ داده و جوامع پیوسته در معرض فرصت‌ها و تهدیدهای آن هستند؛ لازم است تا نسبت به صیانت، تقویت و تعالی «هویت اجتماعی»، «سلامت اجتماعی» و «سبک زندگی» توجهی ویژه داشته باشیم. از این منظر و مستند به فرمایشات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) و سیاست‌های رئیس‌جمهور محترم، باید بصورت همزمان دو رویکرد ایجابی و سلبی در دستور کار قرار گیرد. برنامه‌ریزی و اقدام برای «پیشگیری» رکن اساسی رویکرد ایجابی را شکل می‌دهد که هدف از آن جلوگیری از وقوع آسیب‌های اجتماعی است. در بعد سلبی نیز باید شناسایی تهدیدات و برخورد متناسب و قانونی پیگیری شود؛ با این توضیح که پیشگیری دارای اولویت و اهمیت است. در این چشم‌انداز مدیریت مؤثر آسیب‌هایی از قبیل حاشیه‌نشینی، طلاق، مفاسد اخلاقی و اجتماعی، مواد مخدر، اعتیاد و رسیدگی به وضعیت مناطق بحرانی و حاد دارای اولویت است. انجام این مهم نیازمند شکل‌گیری عزم ملی، تجمیع امکانات و هماهنگی نهادهای ذیربط با محوریت شورای اجتماعی کشور است؛ و در این میان اصلاح نظام اداری، الگوی برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی در حوزه اجتماعی با رویکردی جهادی و انجام اقداماتی فوق‌العاده، ضرورتی غیر قابل انکار می‌باشد.

هفتم: توسعه مشارکت‌های سیاسی و اجتماعی

رشد و تعالی نظام‌های مردم‌سالار، بدون توجه به نقش سازنده و مؤثر «مردم» و «نهادهای مردمی» اصولاً ممکن نمی‌باشد. به همین خاطر است که اولویت بخشی به قدرت اجتماعی و تأکید بر جایگاه والای مردم در اداره امور در جمهوری اسلامی ایران، به مثابه اصلی راهبردی در بنای جمهوری اسلامی ایران توسط حضرت امام (رحمه الله علیه) مورد توجه قرار گرفته و مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در مواضع مختلف بر آن تأکید داشته‌اند. توجه ویژه به مشارکت مردم در حوزه‌های مختلف سیاسی و اجتماعی و توسعه کمی و کیفی این مشارکت‌ها، سرلوحه برنامه رئیس‌جمهور محترم در هر دو دولت یازدهم و دوازدهم را شکل می‌دهد که حکایت از اعتماد دولت به توانمندی ملت و نهادهای مردمی برای بهبود فرآیند اداره جامعه در تمامی سطوح و حوزه‌ها دارد. در حوزه مدیریت سیاست داخلی، دو گونه از مشارکت مردمی مدنظر است:

اول. مشارکت سیاسی که ناظر بر مشارکت گسترده، آگاهانه و با بصیرت احزاب، گروه‌ها و اقشار مختلف مردم در انتخابات، مراسمات ملی و حمایت‌های مردمی از تصمیمات نظام سیاسی، است.

دوم. مشارکت اجتماعی که به حضور مؤثر و سازنده مردم در سمن‌ها و تشکلهای اجتماعی برای تقویت الگوی مدیریت مسایل اجتماعی دلالت دارد.

هشتم. نگاه به آینده

با توجه به مبانی و اهداف، مشخص می‌شود که جمهوری اسلامی ایران به مثابه الگویی راهبردی مطرح است که از طریق به چالش کشاندن الگوهای سکولار، سعی در ارائه راه‌حلی تازه برای ملل مختلف در حوزه سیاست و حکومت دارد. طبیعی است

که گام نخست در این راستا، همان گونه که امام خمینی (رحمه الله علیه) تبیین و مقام معظم رهبری (حفظه الله تعالی) تاکید فرموده اند: ساختن جامعه ای نمونه است. از این منظر مدیریت سیاست داخلی، موتور محرکه برنامه کلان کشور برای تحقق جامعه نمونه به شمار می آید که با تاکید بر قدرت اجتماعی و التزام به ارزش های اسلامی، می تواند راه را بر تحقق هر چه بیشتر اهداف انقلاب اسلامی، هموار سازد.

● ملاحظات هشت گانه بالا که متناسب با شرایط و جایگاه جمهوری اسلامی ایران و با عطف توجه به حوزه مدیریت سیاست داخلی بیان شده اند، خطوط راهنمای کلان برنامه حاضر را تشکیل می دهند که با اتخاذ رویکردی واقع بینانه سعی در استفاده حداکثری از ظرفیت های بالفعل و بالقوه کشور در تعامل با سایر بخش های دولت و نهادهای حاکمیتی، جهت ارتقای الگوی مدیریت سیاست داخلی در چارچوب اصول و اندیشه های امام خمینی (رحمه الله علیه)، فرامین مقام معظم رهبری (حفظه الله تعالی) و برنامه های مصوب دولت دوازدهم دارد.

این برنامه با محوریت صیانت از دستاوردهای چهارسال گذشته و بارویکرد ارتقاء و تکمیل اهداف متناسب با شرایط جدید، تدوین شده و دارای بخش های زیر است:

بخش اول. مروری بر سرفصل های اصلی «وظایف و ماموریت های» وزارت کشور

در این بخش وظایف و ماموریت های مصوب قانونی، و موارد ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری (حفظه الله تعالی) و برنامه ها و توصیه های ریاست جمهوری محترم آمده است.

بخش دوم. چارچوب کلان برنامه وزارت کشور

در این بخش، اصول، مبانی، اهداف و اولویت هایی که بر کل برنامه حاکم است معرفی شده اند.

بخش سوم. مروری بر دستاوردهای چهارسال گذشته و بایسته های پیش روی وزارت کشور

در این بخش، مهمترین دستاوردهای حاصل آمده از رهگذر مدیریت وزارت کشور طی چهار سال گذشته معرفی شده و همچنین و ملاحظاتی که لازم است با هدف تکمیل و ارتقای اقدامات مزبور در چهار سال آتی صورت گیرد؛ ذکر شده اند.

بخش چهارم. اولویت ها و راهبردهای اجرایی وزارت کشور

در این بخش متناسب با منابع، امکانات، اهداف و شرایط بیان شده؛ برنامه اقدامات وزارت کشور جهت نیل به اهداف اعلامی در پانزده محور اساسی (ماموریت های وزارت کشور) آمده است.

بخش اول. سرفصل وظایف و ماموریت‌های اصلی وزارت کشور

- تامین و حفظ امنیت داخلی و استقرار نظم و آرامش در کشور و ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌های ذیربط در امور انتظامی و نظامی و امنیت
- تمشیت امور نیروی انتظامی
- تلاش در جهت تحقق و توسعه آزادی‌های سیاسی و اجتماعی در چارچوب قانون اساسی و سایر قوانین کشور و تامین توسعه سیاسی و اجتماعی پایدار و ارتقاء سطح مشارکت عمومی
- زمینه‌سازی برای فعالیت مطلوب احزاب و تشکل‌های سیاسی و مردم نهاد و نظارت بر فعالیت آنها
- ایجاد نظام مطلوب تقسیمات کشوری
- هماهنگی و هدایت استانداران برای تحقق سیاست‌های عمومی و برنامه‌های دولت
- سیاست‌گذاری، راهبری و نظارت بر امور مربوط به اتباع و مهاجرین خارجی
- اجرای سیاست‌های عمومی دولت به منظور پیشبرد برنامه‌های اجتماعی؛ اقتصادی و عمرانی
- برنامه‌ریزی بمنظور انجام امور انتخابات
- هماهنگی در جهت توسعه امور عمرانی شهرها و روستاها و هدایت و پشتیبانی فنی-اجرایی شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و نظارت بر اجرای قوانین و مقررات مربوط به آنها
- برنامه‌ریزی و اعمال مدیریت در جهت رفع بحران‌های ناشی از حوادث طبیعی و سوانح غیر مترقبه
- شناسایی و تعیین هویت ایرانیان
- برنامه‌ریزی و اقدام جهت مدیریت و اجرای امور محوله از سوی رئیس جمهور
- برنامه‌ریزی و اقدام جهت مدیریت و اجرای مصوبات قرارگاه اقتصاد مقاومتی

بخش دوم. چارچوب کلان برنامه وزارت کشور

الف. اسناد بالادستی

- گفتمان ماندگار انقلاب اسلامی و اندیشه های والای امام خمینی (رحمه الله علیه) و مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)
- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- اولویت ها و برنامه های کلان رییس جمهور منتخب در دولت تدبیر و امید با رویکرد برنامه چهارساله (نتایج حاصل از ارزیابی عملکرد دولت تدبیر و امید در چهارسال گذشته؛ دوباره ایران)
- سند چشم انداز ۱۴۰۴
- سیاست های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران
- سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی و برنامه های مصوب
- برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران
- قوانین مرتبط با حوزه وظایف و مسولیت های وزارت کشور

ب. اصول

- اصل ارزش مداری
- اصل اخلاق محوری
- اصل عدالت محوری
- اصل اعتدال گرایی
- اصل هماهنگی و همکاری
- اصل رعایت حقوق شهروندی
- اصل کارآمدی
- اصل شایسته سالاری (اجتماع تعهد و تخصص)
- اصل جامع‌نگری، پایداری و توازن در حرکت به سوی پیشرفت ملی
- اصل مسئولیت پذیری و مشارکت جمعی
- اصل اتحاد ملی و انسجام اسلامی
- اصل امانت داری سیاسی
- اصل قانون گرایی و قانون محوری
- اصل تمرکز زدایی منطقی، علمی و متعادل
- اصل سلامت، شفافیت، نظارت و پاسخگویی
- اصل پاسداری نظم، ثبات و امنیت پایدار در جامعه
- اصل مشورت و استفاده از ظرفیت نخبگانی جامعه

- اصل پاسداشت حقوق شهروندی و حقوق ملت در چارچوب قانون اساسی
- اصل رعایت مردم سالاری
- اصل واقعگرایی در سیاستگذاری و برنامه‌ریزی
- اصل هوشیاری ، آمادگی و قاطعیت
- اصل مدیریت و فرهنگ جهادی
- اصل حمایت ویژه از اقشار ضعیف و آسیب پذیر

ج . اهداف

- تقویت و تامین حقوق شهروندی
- تقویت الگوی توسعه همه جانبه و بومی
- کاهش هرچه بیشتر آسیب های اجتماعی
- تقویت سلامت اجتماعی ، مبتنی بر سبک زندگی اسلامی - ایرانی
- توسعه امنیت پایدار
- صیانت و تقویت مشارکت و نشاط سیاسی و اجتماعی کشور
- اولویت بخشی به ابعاد عملیاتی و کاربردی در برنامه‌ریزی های مدیریت سیاست داخلی کشور
- تقویت وفاق ملی و همبستگی اجتماعی
- صیانت و تقویت اعتماد عمومی و سرمایه اجتماعی
- ایجاد زمینه های جدید برای پیشرفت همه جانبه ، موزون و متوازن در مناطق و بخشهای مختلف کشور
- تقویت هرچه بیشتر مناسبات دولت و ملت

بخش سوم: مروری بر دستاوردهای چهارسال گذشته و بایسته‌های پیش روی وزارت کشور

فصل اول. امور سیاسی

الف. دستاوردها

- برنامه‌ریزی و برگزاری انتخابات در فضایی ایمن، سالم و با مشارکت بالای مردم و احزاب
- برگزاری انتخابات کاملاً مکانیزه در ۱۴۰ شهر جهت برگزاری انتخابات پنجمین دوره شوراهای اسلامی شهر و روستا در سال ۱۳۹۶
- تدوین پیش‌نویس لوایح و یا گزارش‌های تحلیلی مورد نیاز در حوزه انتخابات و احزاب با همکاری مرکز مطالعات راهبردی وزارت کشور و سایر نهادهای مرتبط (شامل: لایحه جامع قانون انتخابات؛ لایحه قانون احزاب؛ اصلاح قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی؛ لایحه شفافیت در منابع مالی انتخابات؛ آسیب‌شناسی قانونی، حقوقی و اجرایی انتخابات ادوار گذشته)
- صدور مجوز تأسیس برای ۱۰۴، صدور پروانه برای ۵۸ و تمدید پروانه برای ۲۳۳ انجمن صنفی
- صدور مجوز تأسیس ۳۳ مورد و صدور پروانه فعالیت تشکلهای سیاسی به تعداد ۲۰ مورد
- شروع فعالیت رسمی خانه احزاب
- تهیه پیش‌نویس قانون نحوه فعالیت تشکلهای صنفی و تخصصی
- انتصاب معاون استاندار، مدیرکل، فرماندار، معاون فرماندار، بخشدار و رؤسای ادارات در شهرستان‌ها از میان هموطنان اقلیت‌های مذهبی و قومی
- طراحی و اجرای سامانه کد گذاری عناصر و سطوح تقسیمات کشوری
- شناسایی، تهیه و تدوین دستورالعمل‌های مناسب سکونت‌گاه‌های فصلی (با هدف بهینه‌سازی نظام ساختاری و مدیریتی)
- حضور موثر در عرصه حمایت از حقوق شهروندی و تلاش برای تامین آن در گستره فعالیت‌های وزارت کشور
- اقدام موثر و مستمر جهت تحقق هرچه بیشتر حقوق ملت مستند به فصل سوم قانون اساسی بویژه در زمینه‌هایی مانند حقوق زنان، صیانت از کرامت مردم، حمایت از احزاب و انجمن‌ها و گروه‌های قانونی، و برگزاری قانونی و ایمن تجمعات.

ب. بایسته‌ها

- تلاش برای افزایش ضریب اطمینان مردم در خصوص فرآیند برگزاری انتخابات
- تسهیل در امر برگزاری انتخابات و افزایش مشارکت و حضور گسترده و با نشاط مردم
- برنامه‌ریزی و انجام تمهیدات لازم برای برگزاری انتخابات کاملاً مکانیزه در سراسر کشور
- انجام پیگیری‌های لازم برای به نتیجه رسیدن و ابلاغ رسمی لوایح درخواستی
- اهتمام به تهیه لوایح ضروری باقی مانده مانند لایحه برگزاری اجتماعات و راهپیمایی‌ها
- ارتقای الگوی نظارت، پایش و بازرسی مستمر از عملکرد مدیران سیاسی در استان‌ها
- شناسایی موانع پیش روی استقرار کامل توازن‌های منطقه‌ای در سطوح مختلف
- تقویت رویکرد حمایتی به مناطق محروم و کمتر توسعه یافته در ایجاد و ارتقاء واحدها و سطوح تقسیمات کشوری
- تاکید بیشتر بر حقوق شهروندی، متناسب با شرایط جدید داخلی و بین‌المللی

فصل دوم. امور فرهنگی و اجتماعی

الف. دستاوردها

- تبیین وضعیت اجتماعی کشور و استخراج مهمترین آسیب‌های اجتماعی و تبدیل موضوع به گفتمانی عمومی و نیز دستور کار کشوری
- طراحی، تدوین و تصویب طرح تقسیم کار ملی برای کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی
- راه اندازی هیأت‌های اندیشه ورز تخصصی در موضوعات اعتیاد، طلاق و حاشیه نشینی مرکب از اساتید و صاحب نظران در سطوح ملی
- تقویت نقش و کارکرد شورای اجتماعی کشور
- اجرای طرح سنجش میزان سرمایه اجتماعی ایرانیان
- ارتقای کمی و کیفی مشارکت عمومی از طریق سازمان های مردم نهاد

ب. بایسته‌ها

- ارتقاء فرهنگ دینی و کاهش آسیب‌های اخلاقی (بازتولید هنجارهای اسلامی ، ایرانی درنسل جدید)
- ارتقاء هرچه بیشتر وحدت و همبستگی بر اساس هویت اسلامی و ایرانی
- ترویج هرچه بیشتر قانون گرایی و صیانت از حقوق شهروندی
- ارتقاء امنیت اجتماعی و کاهش آسیب‌های اجتماعی متناسب با شرایط جدید

فصل سوم. امور امنیتی و انتظامی

الف. دستاوردها

- ارتقاء سطح امنیت عمومی و امنیت پایدار و تضمین کننده منافع ملی.
- توسعه خدمات نیروی انتظامی.
- برنامه‌ریزی موثر جهت خنثی سازی و یا پیشگیری از وقوع دهها عملیات تروریستی در کشور
- توسعه زیرساخت های ضروری امنیت و ثبات در کشور- بویژه در مناطق مرزی.
- عملیاتی سازی سیاست ها و برنامه‌های مبارزه با مواد مخدر (سنتی و جدید).
- سامان بخشی مناطق حاشیه نشین به منظور جلوگیری از بروز ناهنجاری ها و ناامنی ها .
- استفاده از ابزارها و فن آوری های نوین به منظور تقویت پیشگیری و یا مقابله با نا امنی ها.
- ارتقای سطح کارآمدی نیروی انتظامی و در نتیجه افزایش اعتماد عمومی به این نهاد.
- زمینه سازی برای مشارکت مردمی در حوزه امنیت سازی (اجتماعی نمودن امنیت).
- تکمیل اطلاعات کامل هویتی اتباع خارجی بالای ۱۰ سال
- ایجاد و توسعه اردوگاه های جدید جهت پناهندگان خارجی
- اجرای طرح نگهداری مترددین غیرمجاز جمع آوری آنها
- طرح اتباع غیرمجاز
- اجرای طرح سرشماری اتباع غیرمجاز
- ساماندهی و ارزیابی دفاتر کفالت
- ساماندهی اقدامات فرهنگی در حوزه اتباع خارجی
- افزایش جذب کمک های بین المللی در حوزه اتباع خارجی
- گسترش پدافند غیر عامل.
- توسعه طرح های مبارزه با جرایم سازمان یافته و جرایم اجتماعی.
- حفظ و پاسداشت حریم خصوصی افراد و صیانت از آن مستند به حقوق شهروندی مصوب.
- تقویت همکاری های دو جانبه ، منطقه‌ای و بین المللی با اولویت همسایگان در حوزه امنیتی.
- برنامه‌ریزی جامع ، فعال و موثر جهت صیانت از امنیت انتخابات .
- اصلاح و تقویت الگوی مراسم اربعین به منظور تحقق اهداف در فضایی سالم و امن.

ب. بایسته‌ها

- توسعه هر چه بیشتر استفاده از فن آوری های نوین در حوزه ماموریتی.
- توسعه گستره اجرای طرح امنیت پایدار با اولویت استان های مرزی .
- سامان بخشی به قوانین و مقررات حوزه امنیت داخلی.

- تعریف و تبیین زمینه های جدید مشارکت مردم در حوزه امنیت .
- ارتقای توان مندی ها و ظرفیت های سازمانی نیروی انتظامی (با توجه به وضعیت جدید شهرها ، شهرک ها و روستاها).
- ارتقای هرچه بیشتر الگوی مدیریتی مراسم اربعین با توجه به تجارب پیشین و نیازهای جدید.
- ارتقای دانش و بینش مدیران امنیتی متناسب با دانش جدید.
- ارتقای نظم و ایمنی حمل و نقل شهری و بین شهری.
- ارتقای الگوی حفاظت از اماکن حیاتی ، خاص و مهم با توجه به شرایط جدید.
- تقویت الگوی پیشگیری و مبارزه با قاچاق کالا و ارز و مواد مخدر با توجه به شرایط جدید.
- شناسایی و تامین نیازمندی های جدید سازمانی ، ساختاری و مدیریتی برای ارتقای ضریب امنیتی کشور در شرایط جدید منطقه ای و بین المللی .
- قانونمند کردن، ساماندهی تردد و اقامت اتباع خارجی به داخل کشور با اعمال سیاست های ترغیبی و ایجاد تسهیلات
- نیاز به افزایش بیشتر میزان جذب کمک های بین المللی

فصل چهارم. شوراهای مدیریت شهری و روستایی

الف. دستاوردها

- تهیه و تدوین شش لایحه با هدف تقویت و ترویج مدیریت محلی (لایحه مدیریت شهری، درآمد پایدار شهرداریها، اصلاح قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و شهرداران، مدیریت یکپارچه ایمنی شهر و روستا، اصلاح قانون توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت و لایحه اصلاح و الحاق موادی به قانون تاسیس دهیاریهای خودکفا در روستاهای کشور) که به هیئت محترم دولت ارسال شده و یک لایحه (بازنگری مقررات اداری و استخدامی شهرداریها و دهیاریهای کشور) به مجلس شورای اسلامی ارسال گردیده است.
- تشکیل کمیسیون خاص امور کلان‌شهر تهران و سایر کلان‌شهرها در راستای ایجاد مدل مطلوب تعامل قوه مجریه (مدیریت ملی) و مدیریت شهری (مدیریت محلی)
- تهیه و تدوین پنج سند آسیب‌شناسی در حوزه مدیریت شهری شامل پسماند، آتش‌نشانی، فضای سبز، حمل و نقل و میادین میوه و تره‌بار که به تصویب هیئت محترم دولت رسیده است.
- حمایت از شهرداریها در زمینه توسعه و بهبود حمل و نقل عمومی درون شهری با تاکید بر حمل و نقل ریلی. اهم اقدامات در این خصوص عبارت است از:

- اخذ مصوبه شورای اقتصاد مورخ ۱۳۹۵/۰۶/۱۰ برای تامین ۲۰۰۰ واگن برای متروهای تهران و کلانشهرها
- تحویل ۱۰۰ دستگاه واگن و قطعات یدکی مربوطه به قطار شهریهای اصفهان، شیراز و تبریز و برنامه‌ریزی ساخت ۲۱۵ دستگاه واگن دیگر در داخل کشور
- راه‌اندازی فاز یک خطوط قطار شهری اصفهان، شیراز، تبریز، توسعه خط یک قطار شهری مشهد، خط ۳، توسعه خط ۴ و فاز اول خطوط ۶ و ۷ متروی تهران.
- اجرای طرح نوسازی ۹۰ هزار دستگاه تاکسی فرسوده از نیمه بهمن ماه ۱۳۹۴ که تا کنون منجر به نوسازی حدود ۵۳ هزار دستگاه تاکسی شده است.
- اجرای طرح بازسازی ۵۰۰ دستگاه اتوبوس شهری برای کمک به حمل و نقل درون شهری به غیر از کلانشهرها در سال ۱۳۹۵
- ایجاد و راه‌اندازی سامانه یکپارچه معاینه فنی (سیمفا) و تحت پوشش قرارداد ۴۶۱ مرکز بطور برخط و تجهیز کلیه مراکز به دوربین نظارتی و پلاک خوان
- اجرای طرح LEZ در شهر تهران برای مدیریت آلودگی هوای شهر و زمینه سازی اجرای آن در سایر کلانشهرها
- اجرای طرح نوسازی ۹۰ هزار دستگاه تاکسی فرسوده از نیمه بهمن ماه ۱۳۹۴ که تا کنون منجر به نوسازی حدود ۵۳ هزار دستگاه تاکسی شده است.

- بهبود محیط زیست شهری و روستایی با توجه به اقداماتی از قبیل:

- افزایش میزان بازیافت مواد و انرژی از ۱۹٪ به ۲۱٪ از کل پسماند تولید شده طی سالهای ۱۳۹۲ لغایت ۱۳۹۵

- کاهش دفن غیر بهداشتی پسماند از ۷۸٪ به ۵۷٪ طی سال‌های ۱۳۹۲ لغایت ۱۳۹۵
 - ارتقای شاخص فضای سبز شهری تحت پوشش شبکه آبرسانی مستقل فضای سبز از ۴۸٫۵٪ به ۵۲٪
 - ایجاد ۲۵۸۷ فضای سبز چند منظوره روستایی و افزایش بوستان‌های روستایی به ۵۵۰۰ بوستان در کشور (احداث ۴۷٪ از مجموع بوستان‌های روستایی در دولت یازدهم)
 - افزایش پوشش خدمات ایمنی و آتش‌نشانی از ۸۷٪ به ۸۸٫۵٪ جمعیت شهری و ۱۴ درصد جمعیت روستایی (۷۱٪ رشد) توانمندی‌سازی شهرداری‌های کوچک و دهیاری‌ها از طریق:
 - قوانین بودجه سنواتی و قوانین بالادستی
 - از ابتدای سال ۱۳۹۳ تا کنون: تعداد ۵۷۶۲ ماشین عمرانی و خدماتی و ۲۴۳۴ تجهیزات آتش‌نشانی برای شهرداریها و دهیاریها خریداری شده است. که تعداد ۳۶۱۸ از ماشین آلات فوق به دهیاریها اختصاص پیدا کرده است.
 - تامین و توزیع حدود ۹۰۰ هزار تن قیر برای شهرداری‌های کوچک و متوسط و دهیاری‌ها
 - کمک به اجرای ۶۳۸۷ پروژه عمرانی و خدماتی در دهیاری‌ها و ۱۵۰۰ پروژه در شهرداری‌های کوچک و متوسط با تخصیص حدود ۱۵ هزار میلیارد ریال.
 - پرداخت ۱۵۰۰ میلیارد ریال تسهیلات قرض الحسنه برای اجرای طرح‌های انتفاعی و عام المنفعه.
 - اصلاح و بهبود ساختار نیروی انسانی شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و سازمان‌های وابسته
 - صدور مجوز تاسیس دهیاری برای ۴۳۴۵ روستا (افزایش تعداد مجوزهای صادره به ۳۳۵۳۵ مجوز و بهره‌مندی ۸۷٪ جمعیت روستایی کشور از خدمات دهیاری در دولت یازدهم).
 - تخصیص ۷۹۰۰۰ میلیارد ریال اعتبارات استانی و ملی به دهیاری‌ها در طول دولت یازدهم (معادل ۷۲٪ مجموع اعتبارات پرداختی به از بدو تاسیس دهیاری‌ها تاکنون)
 - تعامل با سایر دستگاه‌های اجرایی از طریق انعقاد تفاهم‌نامه همکاری
 - توسعه آموزش و پژوهش با هدف ارتقای بنیه علمی و مهارتی نیروی انسانی
- ب. بایسته‌ها**
- بهبود عملکرد مدیریت شهری از طریق اصلاح قوانین و مقررات نظیر قانون شهرداریهاستاد و با تاکید بر مواردی چون مدیریت حاشیه نشینی
 - ساماندهی ساختارهای سازمانی شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، اصلاح فرآیندها و استانداردهای رویه‌های اداری با هدف بهبود کارایی
 - بهبود مدیریت پسماندهای شهری با اولویت استان‌های ساحلی و کلانشهرها با استفاده از ظرفیتهای بخش خصوصی
 - کمک به کاهش آلودگی هوا از طریق توسعه ناوگان حمل و نقل عمومی بار و مسافر، افزایش ظرفیت سفرهای ریلی درون شهری و بهبود عملکرد معاینه فنی خودروها
 - توجه به شهرهای کوچک و میانی باهدف حفظ جمعیت از طریق تقویت زیر ساخت‌های شهری

-
- شفاف‌سازی و انتشار آزاد اطلاعات و رعایت حقوق شهروندی از طریق فراهم نمودن امکان انتشار عملکرد شهرداری‌های و شورای اسلامی شهرها و روستاها
 - ساماندهی و انتظام‌بخشی به الگوی مدیریت روستایی و دهیاریها با هدف بهبود عملکرد

فصل پنجم. توسعه مدیریت و منابع انسانی

الف. دستاوردها

- احصاء مشاغل اختصاصی موضوع ماده (۷۰) قانون مدیریت خدمات کشوری
- تهیه سند برنامه نیروی انسانی وزارت و استانداری‌ها و واحدهای تابعه در افق زمانی ۳ ساله ۱۳۹۴ الی ۱۳۹۶
- تمرکز زدایی و واگذاری وظایف و اختیارات قابل واگذاری از طرف دستگاه‌های ستادی به واحدهای استانی.
- تعریف معیار جهت انتخاب مدیران وزارت کشور در سطوح و بخشهای مختلف
- تدوین ضوابط مربوط به انتصاب فرمانداران و بخشداران
- تامین نیروی انسانی مورد نیاز ستاد وزارت کشور و استانداریها از درون وزارت کشور
- راه اندازی و استقرار بانک اطلاعاتی مدیران و افراد واجد شرایط پست‌های مدیریتی موضوع ماده (۵۵) قانون مدیریت خدمات کشوری در سطح ستاد وزارت کشور، استانداری‌ها و واحدهای تابعه.
- مدیریت بهینه منابع و صرفه جویی در هزینه‌ها
- تهیه و تدوین دستورالعمل نحوه انتصاب فرمانداران و بخشداران در راستای اصل شایسته‌سالاری
- تفویض اختیارات ضروری به استانداران از سوی وزیر کشور
- انتصاب ۸۵ درصد از فرمانداران از بدنه خانواده وزارت کشور
- تأسیس مرکز رصد اجتماعی به منظور پایش و ساماندهی آمار حوزه اجتماعی
- ایجاد سازمان امور اجتماعی

ب. بایسته‌ها

- ارتقاء نیروی انسانی متناسب با اهداف و شرایط جدید
- تقویت هر چه بیشتر الگوی نظام اداری پاک، پاسخگو، شفاف، چالاک و اثربخش.
- توسعه انتقال دانش و تکنولوژی جدید در حوزه‌های مرتبط اجرایی
- ارتقاء هرچه بیشتر نظام برنامه‌ریزی در وزارت کشور
- ارتقاء سطح سلامت و شاخص‌های رفاه و پشتیبانی
- ارتقاء کارآمدی نیروی انسانی و مدیریت استعداد و جانشین پروری.

فصل ششم. هماهنگی امور اقتصادی و توسعه منطقه‌ای

الف. دستاوردها

- تدوین شیوه نامه راهبری طراحی ساختار نظارت عالی بر پیاده سازی برنامه‌های اقتصاد مقاومتی در سطوح ملی و استانی و ایجاد مکانیزم دقیق و منسجم برای کنترل عملیات اداری و اجرایی ستاد مدیریت و راهبری اقتصاد مقاومتی و شناسایی و رفع مهمترین موانع و مشکلات موجود در مسیر اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی
- توجه بیشتر به بهبود اقتصاد و معیشت مرزنشینان از طریق مرتفع نمودن بخش زیادی از مشکلات مرزنشینان و بازارچه های مرزی که مسیر اصلی مراودات مرزنشینان با کشورهای همسایه می باشد
- ساماندهی بازارچه های مرزی و نظارت بر فرآیند ایجاد، راه اندازی و عملکرد بازارچه ها و رفع موانع و مشکلات آنها و ارائه پیشنهاد ایجاد و راه اندازی بازارچه های جدید و تعاونیهای مرزنشین
- مستندسازی دقیق کلیه اهداف و برنامه‌های محقق شده به منظور انتقال تجارب به بخش های اقتصادی
- تدوین آیین نامه های اجرایی ماده ۶ قانون حمایت از حقوق مصرف کنندگان
- پیگیری جهت مرتفع نمودن مشکلات مربوط به مناطق آزاد و مناطق ویژه اقتصادی کشور از طریق تشکیل کارگروه تخصصی پیگیری مسائل مناطق آزاد کشور و برگزاری جلسات مشترک بین استانداران استان‌های دارای منطقه آزاد و مسئولین مربوطه که منجر به حل مسائل مهمی از جمله تعیین تکلیف موضوع نحوه تشکیل شورای تأمین مناطق آزاد تجاری - صنعتی و جلوگیری از موازی کاریهای مرتبط گردید مشارکت در تنظیم مفاد آئین نامه اجرایی قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم و همکاری در اقدامات نهادی برای مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم
- تهیه پیش نویس دستورالعمل مبارزه با پولشویی در حوزه شهرداریها
- عضویت در کارگروه شورای عالی مبارزه با پولشویی و کمیته های پنجگانه (به منظور بررسی توصیه های گروه کاری اقدام مالی)
- رصد وضعیت بازار نیروی کار استان‌ها و ارائه تحلیلی جامع برای ساماندهی آن
- پیگیری پیشنهاد ارائه شده در سال های گذشته درخصوص طرح کارورزی دانش آموختگان دانشگاهی و تصویب و ابلاغ آن در سال جاری از سوی ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی
- پیشنهاد ساماندهی نیروی کار جوان و ایجاد مهارت کسب و کار و طرح سرباز صنعت و درج آن در قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور به نحوی که فارغ‌التحصیلان پس از فراغت از تحصیل و طی دوره آموزش نظامی همانند طرح امریه به ادارات دولتی، به بنگاه‌های اقتصادی معرفی شوند
- راهبری و نظارت بر عملکرد کارگروه اشتغال ذیل شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها در حمایت از بنگاه های اقتصادی و طرح های سرمایه گذاری اولویت دار و ایجاد زمینه لازم به منظور استفاده از منابع صندوق توسعه ملی
- ابلاغ برنامه اشتغال فراگیر و پیگیری تعیین سهم اعتبار و اشتغال مراجع ذیربط
- پیگیری راه اندازی شرکت‌های تعاونی توسعه و عمران شهرستانی
- تدوین برنامه‌های عملیاتی برای توسعه اقتصادی روستاها (با تاکید ویژه بر بوم گردی روستایی)

- بررسی موضوعات ومشکلات واحدهای تولیدی و طرحهای سرمایه گذاری از سال ۱۳۹۲
- پایش عملکرد مراکز خدمات سرمایه گذاری با رویکرد شناسایی فرصت های سرمایه گذاری، میزان سرمایه گذاری خارجی مصوب و میزان سرمایه گذاری خارجی وارده
- پیگیری تحقق کامل موضوع پنجره واحد سرمایه گذاری در مراکز خدمات سرمایه گذاری استان
- پیگیری و پیشنهاد بازبینی دقیق قوانین، مقررات و رویه های جاری واحصاء و شناسایی موانع سرمایه گذاری و ارائه پیشنهادات راهگشا به هیات «مقررات زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار»
- ارائه پیشنهاد به منظور بازتعریف نقش مراکز خدمات سرمایه گذاری استان برای پیگیری امور طرحهای سرمایه گذاری داخلی با اصلاح قوانین، آئین نامه ودستورالعمل های اجرایی.
- پایش عملکرد قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار در استان های سراسر کشور و عملکرد شوراهای استانی گفتگوی دولت وبخش خصوصی و ارائه پیشنهادات عملی برای افزایش نقش شوراهای موصوف در شناسائی و رفع قوانین و مقررات محل تولید و سرمایه گذاری
- فعال نمودن و راهبری کارگروه تسهیل و رفع موانع تولید استان ها در راستای حمایت از واحدهای تولیدی
- پیشنهاد تشکیل مرکز فوریت های رسیدگی به مشکلات واحدهای تولیدی و طرح های سرمایه گذاری
- پیشنهاد واگذاری اختیارات رئیس ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی به وزیر کشور جهت راهبری سیاست ها و برنامه های اقتصاد مقاومتی در سه استان آذربایجان شرقی، کرمان و لرستان (پس از توفیق وزارت کشور، این موضوع به همه استان ها تعمیم داده شد)
- اقدام در راستای ایجاد ستاد مدیریت جهادی اقتصاد مقاومتی در وزارت کشور (قرارگاه ولایت) و همچنین تشکیل قرارگاه های «عاشورا»، «نارالله» و «کربلا» در سه استان منتخب اقتصاد مقاومتی پس از تفویض اختیار رئیس ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی
- تدوین شیوه نامه راهبری برنامه های اقتصاد مقاومتی و ارائه آن به معاون اول محترم به منظور بهره مندی سایر وزارتخانه ها و سازمان های ملی معین استان ها
- برگزاری نشست هماهنگی با رئیس کل بانک مرکزی و مدیران عامل شبکه بانکی، رئیس هیات عامل صندوق ملی، وزراء و روسای سازمان های ملی موثر در توسعه استان ها و سرمایه گذاران، کارآفرینان و فعالان اقتصادی
- اجرای طرح ارتقای کیفیت، گندم، آرد ونان با هدف جلوگیری از نابسامانی های موجود در شبکه تولید و توزیع گندم آرد و نان کشور و با استفاده از ظرفیت استانداران محترم، بدون هیچ گونه تنش و نارضایتی اجتماعی.
- تشکیل کمیته روابط خارجی استان ها با هدف فراهم نمودن زمینه گسترش مراودات تجاری استان های کشور ذیل ستاد هماهنگی روابط اقتصادی خارجی
- برگزاری پنجمین اجلاس کمیسیون مشترک همکاری های جمهوری اسلامی ایران و جمهوری اسلامی افغانستان و بیستمین اجلاس کمیسیون مشترک همکاری های اقتصادی ایران و پاکستان و پیگیری کلیه مصوبات کمیسیونهای مذکور با توجه به

تفویض مسئولیت آن کمیسیونهای به وزارت کشور

- نظارت بر وضعیت بازار کالاهای اساسی در استان‌ها از طریق هماهنگی و نظارت بر فرایند تهیه و توزیع ارزاق و مایحتاج عمومی و تهیه و ابلاغ دستور العمل های لازم جهت تنظیم بازار ایام پایانی سال و ایام خاص و ابلاغ به استانداریهای سراسر کشور.
- افزایش روابط منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای و فراهم نمودن زمینه های صادراتی جدید از جمله صادرات به کشور روسیه با توجه به مسائل و مشکلات بوجودآمده بین کشور روسیه واتحادیه اروپا
- احصاء اولویتهای اجرایی حوزه اقتصادی استانداریهای سراسر کشور برای اجراء در دولت دوازدهم
- برگزاری اجلاس های مشترک استانداران، سفرای ایرانی مقیم کشورهای همسایه و روسای اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی
- تهیه دستورالعمل کارگروه فرهنگی و تبلیغی برنامه اقتصاد مقاومتی توسط وزارت کشور و ابلاغ به استانداران
- تشکیل و فعالیت کارگروه های فرهنگی و تبلیغی برنامه اقتصاد مقاومتی در سطح استان‌ها
- اجرای طرحی با عنوان «همیاران توسعه روستایی» به منظور استفاده از ظرفیت علمی دانشجویان مقطع دکتری در رشته های جغرافیا، با گرایش برنامه‌ریزی و توسعه شهری و روستایی و همچنین فراهم نمودن زمینه کارورزی و کارآفرینی آنان
- شناسایی روستاهای دارای ظرفیت کارآفرینی و اشتغال به همین منظور تعداد ۳۷۴ روستای دارای ظرفیتهای خاص توسعه ای به منظور رونق تولید و اشتغال و کارآفرینی روستایی شناسایی گردید. که از این تعداد ۳۷ روستا (۱۰ درصد) دارای قابلیت توسعه در بخش صنعت ۹۲ روستا (۲۴/۵ درصد)، دارای قابلیت توسعه در حوزه گردشگری و صنایع دستی و ۲۴۵ روستا (۶۵/۵) درصد دارای قابلیت توسعه در بخش کشاورزی بوده اند.
- طرح تدوین برنامه راهبردی - عملیاتی توسعه اقتصاد روستایی با رویکرد اقتصاد مقاومتی در ۳۱ شهرستان محروم و کمتر توسعه یافته استان‌های کشور که طرح مذکور به پیشنهاد وزارت کشور در شورای عطف وزارت علوم ، تحقیقات و فناوری تصویب و برای اجرا به وزارت کشور ابلاغ گردید
- احصاء اولویتهای اجرایی حوزه اقتصادی استانداریهای سراسر کشور برای اجراء در دولت دوازدهم
- برگزاری اجلاس های مشترک استانداران، سفرای ایرانی مقیم کشورهای همسایه و روسای اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی با هدف افزایش تعاملات اقتصادی منطقه ای
- شناسایی و پیگیری مشکلات استانداری های سراسر کشور در حوزه بانکی و پیشنهادات اجرائی به بانک مرکزی
- پیگیری برای حل مشکلات موجود در مسیر فعالیت واحدهای تولیدی و طرح های سرمایه گذاری
- تدوین اصلاحیه آئین نامه نحوه واگذاری دارایی های غیر ضرور و اماکن رفاهی بانک ها با همکاری بانک مرکزی و کلیه بانک های عامل (دولتی و خصوصی) و وزارتخانه های ذیربط به منظور تسریع و تسهیل در تعیین تکلیف واحدهای تولیدی تملیک شده توسط بانک های عامل
- پیگیری مشکلات طرح های اتباع کشورهای همسایه در ایران ، و سرمایه گذاری ایرانیان در کشورهای همسایه

ب. بایسته‌ها

- حمایت از واحدهای تولیدی و طرح‌های سرمایه‌گذاری با رویکرد ارتقای توان تولید
- همکاری با دستگاههای اجرایی ذیربط در راستای شناسایی قوانین و مقررات مخل تولید و سرمایه‌گذاری و کمک به بهبود محیط کسب و کار
- همراهی با وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به منظور تحقق اهداف برنامه اشتغال فراگیر
- کمک به تقویت نقش مراکز خدمات سرمایه‌گذاری استان در پیگیری موضوعات سرمایه‌گذاری (داخلی و خارجی)
- پیگیری و اقدام لازم جهت اجرایی شدن برنامه‌های ملی مصوب اقتصاد مقاومتی در استان‌ها
- پیگیری مشکلات واحدهای تولیدی با کمتر از ظرفیت اسمی و ارتقاء ظرفیت تولیدی آنها
- ایجاد هماهنگی لازم بین شبکه بانکی و دستگاههای اجرایی به منظور شناسایی راهکارهای موثر برای فعال نمودن بنگاه‌های اقتصادی تملیک شده
- برنامه‌ریزی لازم به منظور تکمیل طرحهای سرمایه‌گذاری نیمه تمام با اولویت طرح‌های با پیشرفت فیزیکی بالا
- ایجاد زمینه لازم به منظور معرفی توانمندیها و ظرفیتهای استان‌ها در زمینه جلب و جذب سرمایه‌گذاری خارجی
- همکاری و همراهی در راستای بررسی مشکلات و موانع اجرایی طرح‌های سرمایه‌گذاری خارجی در استان و پیگیری لازم جهت رفع موانع
- توجه بیش از پیش به بخش گردشگری و نقش تأثیرگذار آن در جذب سرمایه‌های خارجی و توسعه پایدار مناطق
- حمایت از طرح‌های دانش بنیان و فعالیت‌های مرتبط با توسعه اقتصاد دانش بنیان استان‌ها با همکاری و هماهنگی معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور
- استفاده از توان و امکانات نهادهای عمومی غیر دولتی، در راستای رونق تولید و سرمایه‌گذاری
- کمک به توسعه و رشد متوازن اقتصادی در راستای توانمندسازی بخش‌های دولتی، تعاونی و خصوصی
- کمک به افزایش رقابت پذیری در بخش‌های مختلف اقتصادی با پیگیری افزایش اختیارات مدیران استانی
- کمک به گسترش فعالیتهای اقتصادی دارای مزیت نسبی در راستای خودکفایی در تولید و کنترل قیمت‌ها و بهبود وضعیت اقتصادی
- همکاری جهت کاهش فقر و شکاف درآمدی و گسترش عدالت اقتصادی

فصل هفتم. مدیریت بحران و حوادث غیرمترقبه

الف. دستاوردها

- برگزاری دوره های آموزشی در رده های مختلف ، شامل:
 - دوره تخصصی ویژه مدیران اصلی و استانی (شرکت کنندگان ۱۰۰۰ نفر)
 - دوره های آموزش مدیریت بحران ویژه فرمانداران سراسر کشور (در دو مرحله)
 - دوره ویژه اعضای شورای هماهنگی مدیریت بحران (در تعدادی از استان های کشور به تعداد ۳۳۰۰ نفر)
 - آموزش عمومی به صورت پایلوت در استان یزد (برای ۲۰۰۰۰۰ نفر در سال ۹۵)
- اقدامات راهبردی در سطح علمی و دانشگاهی، شامل:
 - ایجاد دوره مهندسی سوانح در دانشگاه ها ، در مقطع دکترا
 - لحاظ نمودن دروس مدیریت بحران در دانشگاه های کشور بصورت دو واحد اختیاری در مقطع کارشناسی
 - تهیه و تدوین کتب تخصصی استاندارد سازی آموزشی مدیریت مخاطرات طبیعی.
- تقویت بنیه صندوق بیمه محصولات کشاورزی به میزان ۲۵۰۰۰ میلیارد ریال
- تدوین و اجرای طرح جامع بازتوانی کشوری و استاندارد سازی (جهت تعیین وظایف و نحوه ارائه خدمات رسانی به آسیب دیدگان).
- راه اندازی سامانه مخاطرات طبیعی (سما) به منظور ثبت و مستند سازی اطلاعات
- اجرای پایلوت سایت های اسکان اضطراری در تهران و برنامه ریزی جهت احداث ۱۰۰۰ سایت در کل کشور
- تأمین اعتبار برای ارتقاء ، تجهیز دستگاه های اجرایی کشور به پیش نشانگرها و ماشین آلات و تجهیزات تخصصی
- حضور فعال در عرصه بین المللی و تبیین جایگاه ایران بعنوان یک عضو مهم و تأثیرگذار در حوزه مدیریت بحران
- تأمین اعتبار بازسازی سالانه حدود ۳۰ هزار واحد مسکونی شهری و روستایی آسیب دیده
- کمک به توسعه سامانه های پیش بینی لرزه نگاری (با احداث ۱۸ ایستگاه لرزه نگاری در کشور و به روز رسانی ۹ ایستگاه از رده خارج)
- تهیه الگوی کاهش خطر پذیری مناطق شهری و روستایی، مدارس و محلات در برابر زلزله
- انعقاد موافقت نامه همکاری با کشورهای همسایه در زمینه پیشگیری و مدیریت بحران
- انعقاد تفاهم نامه با دستگاه های مختلف با هدف پیش بینی و پیشگیری و مقابله و بازسازی
- استفاده از توانمندی ها و ظرفیت های کلیه دستگاه های اجرایی و نیروهای مسلح در قالب تفاهمنامه های منعقد
- تقویت میزان همکاری ها و هماهنگی ها جهت مدیریت موثرتر بحران ها و حوادث غیرمترقبه

ب. بایسته ها

- اهتمام جدی به تاسیس سامانه های هشدار سریع در کشور با اولویت زلزله و سیل
- تعیین تکلیف قانون تشکیل سازمان

-
- افزایش ضریب نفوذ بیمه و ارتقاء فرهنگ ایمنی (با اجرایی نمودن قانون بیمه همگانی حوادث و برنامه‌های آموزشی)
 - کاهش آسیب پذیری زیرساخت های کشور (با اجرای برنامه‌های مقاوم سازی ساختمان ها و تأسیسات زیربنایی و شریان‌های حیاتی)
 - برنامه‌ریزی و اختصاص اعتبار پایدار جهت اجرای پروژه های پیشگیرانه
 - همکاری با جوامع بین المللی در ارتباط با کاهش خطرپذیری و افزایش تاب آوری جامعه
 - هماهنگی و ایجاد تعامل با ارگان ها و سازمان های نظامی و مردم نهاد جهت آمادگی بیشتر در مقابله با حوادث

فصل هشتم. امور مجلس، حقوقی و هماهنگی استان‌ها

الف. دستاوردها

- تعامل سازنده با رویکردهای عملگرایانه و همگرایانه مبتنی بر مذاکره، تشریک مساعی، مباحثه و اقلان‌سازی اجماعی بین دیدگاه‌های مختلف ارائه شده برای دستیابی به نتایج مطلوب، بر مبنای کارآمدی و شفاف‌سازی با مجلس شورای اسلامی و نمایندگان محترم در راستای پیشبرد اهداف جمهوری اسلامی ایران و هماهنگی لازم با استانداران و فرمانداران
- رسیدگی وحل و فصل موارد مطرح شده در قالب سئوالات قانونی نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی از وزیر محترم کشور از طریق انعکاس سئوالات به معاونین و سازمانهای تخصصی ذیربط و استانداران ذیربط جهت بررسی و ارائه پاسخ و گزارشات اقلانعی و تنظیم پاسخ‌های دریافتی به تعداد ۳۰۵ مورد
- رسیدگی به شکایتهای واصله از سوی کمیسیون اصل نود از طریق استانداریها و معاونت ها از جمله جلوگیری از ساخت و ساز غیرمجاز در اراضی زراعی، عدم ارائه خدماتی نظیر آب، برق، گاز و تلفن به ساخت و سازهای بدون مجوز، عدم صدور مجوز باغشهر، فیش های حقوقی نامتعارف، تسهیلات ازدواج به جوانان و...
- هماهنگی و همفکری با نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی در مسائل اجرایی کشور و حوزه های انتخابیه
- مشارکت در بررسی ۱۳۸ طرح و ۷۹ لایحه مرتبط با وزارت کشور در صحن علنی مجلس و کمیسیونهای مرتبط
- برگزاری جلسات و نشستهای مشترک بین وزارت کشور و مجلس شورای اسلامی به ویژه کمیسیونها، فراکسیونها و مجامع استانی نمایندگان
- ارائه گزارش عملکرد حوزه ها و بخش های مختلف وزارت کشور به مجلس شورای اسلامی از جمله؛ کمیسیون ماده ۱۰ احزاب و گروه های سیاسی، شورای حل اختلاف و رسیدگی به شکایات شوراهای اسلامی شهر و روستا، شورای عالی مدیریت بحران کشور، عملکرد بودجه سنواتی و قانون برنامه پنجم توسعه کشور
- ایجاد نظام مشترک مسئولیت پذیری و اتخاذ استراتژی های هماهنگ و مناسب با استان‌ها بمنظور استفاده از ظرفیت بهینه استانداریها جهت حل و فصل مشکلات مربوطه
- تهیه و تدوین سند راهبردی حوزه امور مجلس و هماهنگی استان‌ها
- آسیب شناسی ارتباط و تعامل قوه مجریه و مقننه (دولت و مجلس)
- ارتقاء سیستم نرم‌افزاری پایگاه اطلاعات آماری حوزه امور مجلس و هماهنگی استان‌ها (فرابری) منطبق با نیازها و ملاحظات حوزه به منظور تسریع در مستندسازی مکاتبات نمایندگان و پیگیری از حوزه‌های تخصصی و ارائه گزارش اقدامات صورت گرفته به مسئولین وزارتخانه و نمایندگان
- تدوین پیش نویس لوایح نظام جامع انتخابات، فعالیت احزاب و گروه های سیاسی، توسعه و امنیت پایدار مناطق مرزی، سلاح و مهمات، شفافیت در منابع مالی انتخابات، تقسیمات کشوری و مدیریت شهری
- ارتقاء سرمایه حقوقی وزارت کشور و تهیه و تدوین بیش از (۴۰۰) مورد دستورالعمل و بخشنامه جهت ایجاد وحدت رویه و قانونمداری در فعالیت های مختلف ستاد و استان‌ها

- بررسی کلیه مصوبات، تصمیمات و مقررات لازم الاجرای شوراها و ستادهای مستقر در وزارت کشور به لحاظ انطباق با قوانین، خاصه رعایت حقوق شهروندی در اخذ تصمیمات دوائر تابعه
- برداشتن گامهای موثر در جهت گردآوری و تنقیح قوانین و مقررات مرتبط با وزارت کشور
- ارتقاء دانش حقوقی متولیان امور در جهت رعایت اصل حاکمیت قانون در اقدامات
- ایجاد هماهنگی در اقدامات استانداریهای سراسر کشور در جهت ایجاد هم افزائی و وحدت رویه
- رصد موفقیت ها و خلاقیت های خاص هریک از استانها، مستندسازی و ارائه آن به سایر استانها

ب. بایسته‌ها

- ارتقاء هرچه بیشتر سطح تعاملات بین وزارت کشور، استانداریها و فرمانداریها با نمایندگان محترم مجلس
- تقویت پاسخگویی به مطالبات و مکاتبات نمایندگان و کمیسیونها و همکاری لازم در حوزه مولفه های مربوط به نظارت های قانونی نمایندگان
- بررسی بازخورد اقدامات و ارتقای فرهنگ نظارت پذیری
- نگرش آینده پژوهانه و پیش بینی و پیشگیری از بروز مشکلات و عدم هماهنگی در چهارچوب قانون
- افزایش سرعت در عملکردهای حوزه‌ای، بررسی ساختارها و بهبود فرایندهای مربوطه
- بررسی و آسیب شناسی وضع موجود و ارتباط وزارت کشور با مجلس شورای اسلامی
- انطباق کامل تصمیمات و اقدامات با موازین قانونی

فصل نهم . ثبت احوال

الف. دستاوردها

- اجرای طرح آرشیو الکترونیکی اسناد هویتی در سراسر کشور به تعداد ۱۲۶ میلیون سند ابتدای دوره : ۶۰ درصد انتهای دوره ۱۰۰ درصد
- صدور کارت هوشمند ملی ابتدای دوره : ۱۷۲۶ کارت و انتهای دوره ۲۵/۰۰۰/۰۰۰ کارت
- راه اندازی و توسعه دفاتر پیشخوان خدمات دولت از ۱۶۲ به ۱۳۱۴ دفتر
- احراز و تصدیق هویت برخط برای کلیه خدمات گیرندگان اعزاز دولتی و غیر دولتی در بیش از ۲۰۰ هزار نقطه از طریق اتصال به پایگاه اطلاعات و جمعیت کشور
- بازنگری و تدوین پیش نویس قانون جامع ثبت احوال

ب. بایسته ها

- تداوم و تسریع در رویکرد الکترونیکی کردن خدمات هویتی ایرانیان و برون سپاری وظایف قابل واگذاری
- پی گیری تصویب قانون جامع ثبت احوال
- بهره برداری حداکثری از ظرفیتهای موجود در کارت هوشمند ملی
- توسعه پایگاه اطلاعات و آمار جمعیت کشور به همراه تکمیل سامانه های مرتبط با آن

فصل دهم. آموزش و پژوهش

الف. دستاوردها

- پالایش دوره های آموزشی و به روز رسانی از حیث عنوان و محورهای کلی دوره ها.
- تهیه و اجرای نرم افزار جام (آموزش یکپارچه) که در مرحله آزمایش قرار دارد .
- تاسیس شبکه روابط علمی با دانشگاه های مرجع و پژوهشگاه های مرتبط با حوزه مدیریت سیاست داخلی.
- ساماندهی فرآیند تعریف، تصویب و اجرای پژوهش های مورد نیاز در ستاد وزارت کشور.
- فعال سازی شبکه اطلاع رسانی در حوزه عملکرد پژوهشی و آموزشی وزارت کشور (صف و ستاد)
- اصلاح اولویت های پژوهشی وزارت کشور و تقویت جایگاه پژوهش های کاربردی.
- فعال سازی اتاق های فکر در عمده حوزه های تخصصی وزارت کشور.
- فعال سازی دبیرخانه های تخصصی مرکز با هدف ارایه گزارش های راهبردی مورد نیاز در فرآیند تصمیم گیری های حساس وزارت کشور.
- فعال سازی الگوی تعامل وزارت کشور با دو وزارتخانه علوم ، تحقیقات و فناوری ؛ و آموزش و پرورش در قالب برگزاری جشنواره ملی پژوهش ، و جشنواره آموزش .
- توسعه سطح همکاری های آموزشی و پژوهشی وزارت کشور با سایر وزارتخانه های مرتبط با حوزه مدیریت سیاست داخلی
- طراحی و اجرای دوره های آموزشی و کارگاه های تخصصی به منظور تبیین و تشریح سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی در سطوح مدیران ارشد استان ها با همکاری دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام
- اجرای طرح های آموزشی برای استانداران، معاونین استانداران، فرمانداران و مدیران دستگاه های اجرایی استان با هدف تبدیلی اقتصاد مقاومتی به یک گفتمان غالب در تمامی سطوح
- برگزاری دوره های آموزشی انتخاباتی

ب. بایسته ها

- طرح و توسعه مطالعات آینده شناسانه .
- ارتقای کیفی و کاربردی دوره های آموزشی و تحقیقات علمی .
- زمینه سازی برای حضور هر چه بیشتر نخبگان علمی در فرآیند تصمیم سازی مدیریت سیاست داخلی .
- افزایش میزان منابع مالی مورد نیاز برای انجام پژوهش ها .
- اصلاح فرآیند جذب و هزینه کرد منابع در اختیار حوزه پژوهش و آموزش .
- کاربست کامل فن آوری های نوین در حوزه مدیریت آموزش و پژوهش.
- باز مهندسی نظام تعریف ، تصویب و اجرای پژوهش های کاربردی مورد نیاز .
- تعریف و ایجاد بانک های اطلاعاتی حوزه آموزش و پژوهش.
- توجه ویژه به «تحلیل داده های حیاتی» در حوزه مدیریت سیاست داخلی کشور.

فصل یازدهم. توسعه دولت الکترونیک ، فناوری اطلاعات و آمار

الف. دستاوردها

- برگزاری تمامی فرآیندهای انتخابات بصورت الکترونیک (سامانه جامع انتخابات)
- اخذ رای بصورت الکترونیک در حوزه های مصوب
- طراحی و راه اندازی مرکز داده جدید وزارت کشور منطبق با استانداردهای این حوزه
- ایجاد مرکز ملی مدیریت رخدادهای و بحران در ستاد وزارت کشور
- ایجاد زیر ساخت های اولیه مورد نیاز در حوزه آمار و GIS (با هدف هوشمند سازی بر مبنای آمار و داده های مکانی)
- ایجاد دبیرخانه متمرکز محرمانه وزارت کشور
- توسعه زیر ساخت های فناوری اطلاعات در دستگاه متناسب با نیازهای ۴ سال گذشته
- پیگیری و اجرای برنامه های مربوط به دولت الکترونیک متناسب با امکانات و نیازهای ۴ سال گذشته

ب. بایسته ها

- نهایی سازی عملیاتی انتخابات الکترونیک
- توسعه هر چه بیشتر ابعاد پژوهشی مربوط به دریافت و کاربست فناوری های نوین در دستگاه
- تقویت هر چه بیشتر ابعاد فنی امنیت مربوط به استفاده از فناوری های نوین در دستگاه
- تقویت ابعاد تحلیلی و کاربردی نظام آماری در وزارت کشور
- شناسایی و عملیاتی نمودن ظرفیت های جدید نقشه راه دولت الکترونیک ایران
- طراحی فنی و کمک به اجرایی شدن سامانه های مورد نیاز ویژه خدمات گوناگون وزارت کشور

فصل دوازدهم. امور هماهنگی روحانیت، ائمه جمعه و جماعات

الف. دستاوردها

- تقویت ارتباط وزارت کشور با مراجع عظام تقلید
- ۴ نوبت دیدار وزیر کشور با مراجع عظام تقلید
- دیدارهای مستمر با علما، نمایندگان محترم ولی فقیه در استانها و ائمه جمعه
- شرکت در جلسات بیوت مراجع عظام تقلید.
- پیگیری درخواست های مراجع عظام تقلید، علمای اعلام، نمایندگان محترم ولی فقیه، ائمه جمعه و جماعات از سوی مسئولین ستادی و استانداران و فرمانداران سراسر.
- انتصاب مشاورین امور روحانیت در تمامی استانها توسط استانداران (در دوره های گذشته در تمام استانداری ها نبوده است)
- تدوین شرح وظائف مشاورین امور روحانیت (پیش از این انجام نشده بود)
- استفاده از ظرفیت حوزه های علمیه جهت کاهش آسیب های اجتماعی با انعقاد قرارداد همکاری با حوزه های علمیه خواهران و دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.
- ارتباط مستمر با مدیران حوزوی کشوری و استانی (اعم از خواهران و برادران).
- نشست با ائمه جمعه و روحانیون برجسته استانها به منظور مدیریت هرچه بهتر مسائل منطقه ای و افزایش سرمایه اجتماعی (حدود ۲۰ نشست)
- تقویت ارتباط وزارت کشور با ائمه جمعه و جماعات اهل تسنن به منظور مدیریت هرچه بهتر مسائل منطقه ای و افزایش سرمایه اجتماعی (۴ نشست)
- عضویت و دعوت از مشاورین امور روحانیت استانداران در شوراهای مرتبط (شورای فرهنگی استانداریها، ستاد صیانت از حریم امنیت عمومی و حقوق شهروندی، ستاد اقامه نماز، ستاد احیاء امر به معروف و نهی از منکر، شورای فرهنگ عمومی، ستاد ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، کارگروه فرهنگی اجتماعی استانداری ها، کارگروه فرق و مذاهب).
- استفاده از ظرفیت های علمی و مشاوره ای مدیران استانی حوزه علمیه برادران، حوزه علمیه خواهران و مرکز خدمات حوزه علمیه با عضویت در شورای اداری استانها (این امر مسبوق به سابقه نبوده است)
- نشست با نخبگان تبلیغی و فعالین حوزه تبلیغ دین (حدود ۲۰ جلسه)
- برگزاری دو همایش سراسری مشاورین امور روحانیت استانداران سراسر کشور (برای اولین بار)

ب. بایسته ها

- تقویت بیشتر ارتباط حوزه مدیریت سیاست داخلی با مراجع عظام تقلید و علمای اعلام، نمایندگان محترم ولی فقیه در استانها، ائمه جمعه و جماعات و حوزه های علمیه جهت استفاده از ظرفیت علمی و عملی موجود برای ارتقای الگوی مدیریت سیاست داخلی و افزایش رضایت عمومی.
- استفاده بیشتر از ظرفیت کارشناسی روحانیت، حوزه های علمیه، علمای ادیان، فرق و مذاهب قانونی جهت ارائه راهکارهای

بومی برای حل مسائل مدیریت سیاست داخلی.

● فراهم نمودن زمینه بیشتر جهت تقویت نظم و ثبات سیاسی و اجتماعی با توجه به نقش سازنده و جایگاه مهم روحانیت

فصل سیزدهم. امور بانوان و خانواده

الف. دستاوردها

- ترویج سبک زندگی ایرانی - اسلامی و تقویت بنیان خانواده (با اجرای بیش از ۲۵۰۰ عنوان فعالیت متوسط سالانه در قالب دوره های آموزشی، بهبود و توسعه خدمات مشاوره خانواده، برپایی نشست های تخصصی، ارائه نظرات مشورتی به مراجع مربوط).
- انجام تکلیف موضوع ماده ۲۲۷ برنامه پنجم توسعه (ابلاغی به وزارت کشور در خصوص تدوین سند امنیت زنان و کودکان در روابط اجتماعی با مشارکت دستگاه های اجرایی و اخذ تأییدیه انجام این تکلیف از سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور).
- برگزاری ۶ نمایشگاه منطقه ای مشارکت زنان در توسعه پایدار با تأکید بر اقتصاد مقاومتی» با همکاری دستگاه های استانی در دهه فجر ۱۳۹۳ و ساماندهی حدود ۱۰۰۰ بانوی تولید کننده و کارآفرین از ۳۰ استان کشور و جذب تسهیلات یکصد میلیون ریالی برای شرکت کنندگان واجد شرایط از طریق صندوق کارآفرینی امید.
- حمایت، توسعه و تقویت نقش زنان در اقتصاد مقاومتی در استان ها؛ به طور متوسط سالانه ۱۵۰۰ فعالیت در کشور.
- تدوین بسته محتوایی جامع و راهبردی در حوزه فعالیت های اقتصادی زنان و تصویب ۱۰ برنامه در این زمینه (ابلاغ به استانداران سراسر کشور با موافقت وزیر محترم کشور و همکاری معاونت امور هماهنگی های اقتصادی و پیگیری میزان پیشرفت این برنامه ها)
- اجرای طرح ملی حمایت از توان افزایی زنان مدیر و مسئول استان ها جهت ارتقای دانش و مهارت های حرفه ای و مدیریتی حدود ۱۹۰۰ زن فعال در سطوح مدیران دولتی، اعضای شورای اسلامی شهر ها، مشاوران امور بانوان دستگاه ها و فرمانداری ها (با بیش از ۲۲۰۰۰ نفر ساعت آموزش حضوری و بیش از ۴۶۰۰۰ نفر ساعت آموزش غیر حضوری با مشارکت معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری و مرکز آموزش و مطالعات راهبردی وزارت کشور)
- فعال سازی طرح های توسعه و کارآفرینی زنان روستایی در استان ها (با همکاری معاونت امور روستایی و مناطق محروم)
- برگزاری نخستین هم اندیشی زنان فعال در عرصه سیاسی (با حضور وزیر کشور و قریب ۱۰۰ بانوی فعال در تشکل های سیاسی)
- برگزاری نخستین هم اندیشی زنان فعال در عرصه اقتصادی (با حضور وزیر کشور و قریب ۱۰۰ بانوی فعال در عرصه کارآفرینی)
- بهره مندی زنان شاغل در وزارت کشور از برنامه های متنوع بهداشتی، فرهنگی، آموزشی
- رصد، هماهنگ سازی و نظارت بر عملکرد دستگاه های اجرایی استان ها در خصوص حقوق کودک از طریق واگذاری مسئولیت متناظر مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک به کارگروه تخصصی بانوان و خانواده استان ها
- نظارت و هماهنگ سازی برنامه های کاهش آسیب های اجتماعی در خصوص آسیب های مرتبط با زنان سرپرست خانوار، دختران جوان و کودکان در قالب طرح تقسیم کار ملی و واگذاری مسئولیت نظارت بر اجرای تفاهم نامه های منعقد در برش های استانی به دفاتر امور زنان و خانواده استان ها طی توافق با سازمان امور اجتماعی

- ارتقاء سامانه جامع آماری و اطلاعات مدیریتی جهت رصد و ارزیابی عملکرد دفاتر متناظر استانی
- سازماندهی و هماهنگ سازی فعالیت های دفاتر متناظر در استانداری ها از جمله با برگزاری اجلاس های سراسری، نشست های منطقه‌ای و قریب ۴۰۰ عنوان فعالیت در قالب ۵۵ سفر استانی
- حمایت اجتماعی از زنان آسیب پذیر و آسیب دیده از اعتیاد و خانواده های ایشان با همکاری ستاد مبارزه با مواد مخدر و شوراهای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر استان‌ها
- حمایت و تقویت کانون های فرهنگی اجتماعی بانوان و سازمان های مردم نهاد فعال در حوزه زنان و خانواده از طریق واسپاری فعالیت های اجرایی، برگزاری دوره و یا نشست تخصصی (متوسط سالانه ۸۰۰ مورد در سطح کشور)
- توسعه و تقویت برنامه‌های فراملی از طریق دیدارهای چند جانبه، حضور در مجامع بین‌المللی
- هماهنگ سازی جهت اجرای بالغ بر ۱۲۰۰ عنوان برنامه (متوسط سالانه) شامل؛ برگزاری نمایشگاه، نشست علمی، مرتبط با بزرگداشت مناسبت ها در راستای تکریم ارزش های دینی و ترویج اعتقادات مذهبی در ستاد و استان‌ها
- ارائه احکام پیشنهادی در زمینه توسعه سیاسی و مدیریت زنان و منظور شدن آن در مواد قانونی برنامه ششم

ب. بایسته‌ها

- تقویت بیشتر فرآیند رصد، آسیب شناسی وارایه راهکار در موضوع تحکیم خانواده و افزایش کمی و کیفی جمعیت
- توسعه بیشتر کمی و کیفی مشارکت زنان در حوزه های مختلف سیاسی، فرهنگی و اجتماعی
- افزایش توانمند سازی اقتصادی زنان در قالب الگوی اقتصاد مقاومتی
- کمک به ارتقای کیفی و کمی دانش های مورد نیاز برای جامعه مخاطب متناسب با شرایط جدید
- هماهنگی جهت مقابله گسترده تر و مؤثرتر با آسیب‌های متوجه زنان، کودکان و خانواده در جامعه
- تقویت جایگاه نظارتی دفتر جهت تحقق اهداف و برنامه‌های مصوب از طریق فعالیت دفاتر متناظر استانی
- توسعه فعالیت ها در سطح منطقه‌ای و بین‌الملل به منظور استفاده از این ظرفیت در چارچوب منافع ملی

فصل چهاردهم. ستاد مبارزه با مواد مخدر

محور اول. مقابله با عرضه مواد مخدر، روانگردان ها و پیش‌سازها

- کاهش دسترسی به مواد مخدر و روانگردان‌ها با اتخاذ رویکرد اطلاعاتی-عملیاتی و انهدام باندها و شبکه‌های عرضه و جمع‌آوری خرده‌فروشان و توزیع‌کنندگان مواد مخدر و روانگردان‌ها از سطح شهرها، مناطق و محیط‌های هدف.
- پاکسازی چهره شهرها و محلات به ویژه پایتخت و شهرهای مذهبی و توریستی از معتادان متجاهر.
- کنترل تولید و عرضه مواد روانگردان از نوع متآمفتامین‌ها (شیشه) و مهار یک تهدید نوظهور در کشور.
- پرچمداری ایران با اختصاص بیشترین میزان کشفیات مواد مخدر در جهان و تقدیر سازمان ملل و جامعه جهانی.

محور دوم. حوزه پیشگیری اولیه از اعتیاد

- کاهش نرخ بروز اعتیاد در کشور با توسعه برنامه‌های پیشگیری اولیه از اعتیاد در محیط‌های هدف و افزایش میانگین سالانه تعداد افراد تحت پوشش برنامه‌های متنوع پیشگیری اولیه از اعتیاد در تمامی محیط‌های اجتماعی هدف شامل محیط‌های آموزشی، خانواده، کار و محلات با هدف حفظ سرمایه‌های اجتماعی.
- اجرای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در راستای سالم‌سازی محیط‌های کاری و صیانت از نیروی کار در مقابل تهدید اعتیاد، مواد مخدر و روانگردان‌ها
- افزایش رضایتمندی عمومی با تسهیل دسترسی خانواده‌ها به مشاوران امین و متخصص در کوتاه‌ترین زمان ممکن و هدایت افراد درگیر و خانواده‌های در معرض خطر اعتیاد به مراکز تخصصی مشاوره، درمان و کاهش آسیب.

محور سوم. حوزه درمان و کاهش آسیب اعتیاد

- توسعه مراکز درمانی با هدف افزایش دسترسی معتادان به امکانات و خدمات درمانی
- جلوگیری از افزایش بی‌رویه مرگ و میرهای ناشی از سوء مصرف مواد مخدر و روانگردان‌ها و شیوع بیماری‌های مهلک و عفونی مانند ایدز و هپاتیت در نتیجه تنوع خدمات کاهش آسیب و گسترش این مراکز
- کاهش جرائم و افزایش امنیت عمومی در نتیجه ساماندهی معتادان متجاهر و توسعه رویکرد کاهش آسیب

محور چهارم. حوزه صیانت و حمایت اجتماعی از بهبودیافتگان و خانواده آنان

- توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، حمایت از طرح‌های کارآفرینی، ایجاد اشتغال و ارائه تسهیلات لازم به منظور خود اشتغالی و تأمین معیشت به منظور تسهیل فرآیند بازگشت مجدد بهبودیافتگان به خانواده و جامعه
- توسعه مشارکت و گسترش فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد و بخش غیر دولتی در عرصه‌های مختلف کاهش تقاضای مواد مخدر به ویژه در حوزه درمان و کاهش آسیب به عنوان تبلور مردمی شدن امر مبارزه با مواد مخدر
- برگزاری نخستین همایش ملی صیانت و گفتمان‌سازی اجتماعی‌شدن مبارزه با مواد مخدر و تعیین نقشی جدید و مهم برای هنرمندان و ورزشکاران ملی تحت عنوان سفیران اجتماعی مبارزه با مواد مخدر

محور پنجم. حوزه مدیریتی، فرابخشی و ستادی

- تصمیم‌سازی، سیاست‌گذاری و رفع موانع اجرایی مبارزه با مواد مخدر در قالب اتخاذ مهمترین تدابیر و تصویب موضوعات

اثربخش در جلسات ستاد و اطلاع‌رسانی شفاف و جامع پیرامون آسیب اجتماعی اعتیاد و موادمخدر

- شفاف‌سازی منابع درآمدی و هزینه‌های ستاد و نظارت دقیق و مستمر بر هزینه‌کرد اعتبارات
- تعامل مبتنی بر عزت، حکمت و مصلحت با جامعه جهانی و برگزاری «کنفرانس بین‌المللی تهران برای همکاری علیه قاچاق موادمخدر و جرایم سازمان یافته مرتبط» با حضور معاون دبیرکل و مدیر اجرایی دفتر مقابله با موادمخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) و با شرکت هیئت‌های نمایندگی ۳۳ کشور و ۷ سازمان منطقه‌ای و بین‌المللی
- تلاش برای علمی کردن امر مبارزه با موادمخدر و روانگردان‌ها و تولید دانش لازم

بخش چهارم : اولویت‌ها و راهبردهای اجرایی وزارت کشور

فصل اول. اولویت‌ها و برنامه‌های اجرایی در حوزه امور سیاسی

محور(۱). مشارکت سیاسی، احزاب و تشکل‌ها ؛ شامل :

- تدوین و پیگیری انجام فرایند قانونی لایحه اصلاح قانون احزاب
- اجرایی شدن تخصیص یارانه ویژه احزاب در بودجه های سنواتی کشور
- تدوین لایحه برگزاری اجتماعات و راهپیمایی ها مطابق اصل ۲۷ قانون اساسی ج.ا.ا.
- نهادینه کردن نقش احزاب در انتخابات
- واقعی سازی هرچه بیشتر حضور احزاب در فضای سیاسی از طریق نظارت نرم و هوشمند قانونی بر فعالیت‌های حزبی
- تدوین و پیگیری جهت انجام فرایند قانونی تصویب ماده واحده قانون تشکلهای صنفی و تخصصی به منظور ارتقاء نقش و شفافیت تشکل های صنفی و تخصصی
- نظارت ، پایش و بازرسی مستمر از عملکرد مدیران سیاسی استان‌ها
- تقویت و ارتقاء فرهنگ سیاسی در جامعه

محور(۲). حقوق شهروندی و آزادی های سیاسی

- پیگیری از نهادها و دستگاه‌ها جهت اجرای مرحله‌ای منشور حقوق شهروندی و تعیین سازوکارهای نظارت و ارزیابی منظم آن
- نهایی‌سازی تعریف و تحقق بسترهای رسیدگی عادلانه و منصفانه به جرم سیاسی
- صیانت از تجمعات و گردهمایی‌های قانونی
- نهادینه کردن هر چه بیشتر مشارکت مردم از طریق افزایش آگاهی های عمومی و توسعه کمی و کیفی مشارکت اجتماعی شهروندان در فعالیت‌های سیاسی
- افزایش تعامل موثر میان دولت و اقوام و مذاهب، و پاسداری از برابری حقوق شهروندان بر اساس اصول مندرج در فصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- انجام افکار سنجی های دوره ای در رابطه با میزان تحقق آزادی های سیاسی و اجتماعی
- تداوم بازبینی و شفاف سازی قوانین مربوط به حقوق و آزادی های عمومی و قاعده مند کردن رفتارهای سیاسی
- صیانت از حریم خصوصی در راستای اجرای فرمان ۸ ماده ای حضرت امام(رحمه الله علیه)
- تداوم تلاش برای توسعه رقابت سیاسی سالم، واقعی و اخلاقی در چارچوب قانون اساسی و سایر قوانین کشور و تمهید زمینه‌ها و لوازم آن

محور(۳). انتخابات

- برنامه‌ریزی و انجام تمهیدات لازم برای برگزاری انتخابات کاملا مکانیزه در سراسر کشور
- پیگیری به منظور تصویب و اجرای لایحه جامع انتخابات کشور
- ضابطه‌مند کردن بیشتر بررسی صلاحیت نامزدها در انتخابات

محور(۴). تقسیمات کشوری

- شناسایی نقاط جمعیتی با هدف تقویت ساختار روستایی و حفظ منابع حیاتی و طبیعی در ایران
- درجه بندی عناصر واحد های تقسیمات کشوری با هدف بررسی شاخص های کیفی و کمی و تمایز بخش تقسیماتی
- توجه به حساسیت ها و کاهش تنش های اجتماعی و سیاسی در حوزه تقسیمات کشوری
- صیانت از دستاوردها تمدنی ، ملی و منطقه ای در حوزه نام گذاری نظام تقسیمات کشوری

فصل دوم. اولویت‌ها و برنامه‌های اجرایی در حوزه اجتماعی و فرهنگی

- ایجاد انسجام و هماهنگی در مدیریت امور اجتماعی از طریق سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و هم‌افزایی و تقویت همکاری‌ها در شورای اجتماعی کشور
- رصد و پایش مستمر وضعیت اجتماعی کشور و ایفای نقش تبیینی و تحلیلی برای تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری در عرصه‌های اجتماعی
- کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی با اولویت اقدامات پیش‌گیرانه نسبت به مقابله و درمان بویژه در خصوص اولویت‌های پنج‌گانه اعتیاد، طلاق، ناهنجاری‌های اخلاقی، حاشیه‌نشینی و نقاط محروم.
- پیگیری و ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌ها جهت کاهش محرومیت‌های اجتماعی در نقاط کم‌برخوردار و منتخب استان‌ها با انجام مداخلات لازم و ارائه خدمات اجتماعی، سازماندهی اقدامات محلی و فعال‌سازی ظرفیت‌های اجتماعی خیرین
- اولویت‌گذاری اجتماعی برای فعالیت‌های شوراهای اسلامی شهر و روستا و تقویت اختیارات و مسئولیت‌های اجتماعی شوراها با هدف اجتماعی کردن هر چه بیشتر مدیریت امور اجتماعی و کاهش آسیب‌های اجتماعی
- توسعه کمی و کیفی مشارکت اجتماعی در قالب تشکل‌های مردمی و افزایش توانمندی‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری این تشکل‌ها و ارتقاء اثرگذاری و فعالیت آنان به ویژه در حوزه آسیب‌های اجتماعی
- ساماندهی تهیه پیوست اجتماعی برای طرح‌های کلان توسعه‌ای، ملی و بومی برای مدیریت آثار و نتایج اجتماعی اجرای این طرح‌ها
- هماهنگی برای تقویت مسئولیت اجتماعی بنگاه‌های اقتصادی با اولویت کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی، و ارتقاء سلامت اجتماعی و توسعه ورزش همگانی
- تقویت سرمایه اجتماعی و صیانت از حقوق شهروندی با تأکید بر گسترش اعتماد عمومی و افزایش رضایت از نحوه ارائه خدمات در دستگاه‌های اجرایی از طریق مدیریت استان‌ها
- تقویت فرهنگ و اخلاق اجتماعی مبتنی بر ارزش‌های دینی و ملی
- تلاش برای تقویت انسجام و وحدت ملی با عنایت ویژه به هویت ملی و دینی و احترام و کرامت اقوام ایرانی
- گسترش فضای نشاط و شادابی و امید در فضاهای شهری-روستایی و توسعه فعالیت‌های تفریحی و فراغتی با مشارکت همه دستگاه‌های اجرایی
- برنامه‌ریزی جهت صیانت هرچه بیشتر از کیان خانواده و تقویت سبک زندگی ایرانی-اسلامی
- حمایت همه‌جانبه از نهادهای مردمی (سمن‌ها) و نقش‌آفرینی آنها در حل مسائل اجتماعی

فصل سوم. اولویت‌ها و برنامه‌های اجرایی در حوزه امنیتی و انتظامی

- سامان بخشی قوانین و مقررات حوزه امنیت داخلی (تهیه و ارائه پیشنهاد جهت تصویب قانون)
- بهره‌گیری بهینه از فناوری‌های نوین در افزایش امنیت کشور
- هم‌افزایی جهت بهره‌گیری از سامانه‌ها و بانکهای اطلاعاتی سازمان‌ها، ادارات و بخش خصوصی در راستای افزایش ضریب امنیت کشور
- توسعه مشارکت مردم و سازمانها در ارتقاء امنیت
- تهیه، تدوین و تصویب طرح امنیت پایدار استان‌های کشور با اولویت استان‌های مرزی
- توسعه هدفمند همکاریهای امنیتی (دوجانبه، منطقه‌ای و بین‌المللی) با اولویت کشورهای همسایه
- تداوم تقویت و افزایش کنترل مرزها
- تهیه، تدوین آمایش نیروی انتظامی در کشور (کلانتری، پاسگاه، ایستگاههای ایست بازرسی و غیره)
- تداوم ساماندهی و ایجاد زیرساخت‌های مناسب برای برگزاری مراسم اربعین
- استمرار برنامه‌های اجرایی برای کاهش آسیب‌پذیری کشور در برابر اقدامات تروریستی
- استمرار نظام‌سازی امور اتباع و مهاجرین خارجی
- ارتقاء دانش و بینش مدیران امنیتی
- استفاده از پژوهش‌های علمی در ارتقاء امنیت ملی
- ارتقای نظم و ایمنی حمل و نقل و عبور و مرور با هدف کاهش تصادفات و بروز رسانی سامانه‌های کنترلی و مراقبتی هوشمند
- تهیه و تدوین آیین‌نامه پیوست‌های انتظامی شهرکها، مجتمع‌های اداری، تجاری، مسکونی و صنعتی و همچنین مراکز عمومی به منظور ارتقاء امنیت و ایمنی این اماکن در پیشگیری از جرم
- تهیه و تدوین آیین‌نامه حفاظت از اماکن حیاتی، حساس و مهم با همکاری دستگاه‌ها و وزارتخانه‌های مربوط
- برنامه‌ریزی و زمینه‌سازی برای کاهش جرم و جنایت با هدف کاهش ده درصدی سالانه در مصادیق مهم با همکاری هماهنگی دستگاه‌های ذیربط
- برنامه‌ریزی برای پیشگیری و مقابله با قاچاق کالا و ارز از مبادی تا حمل عرضه آن در بازار به نحوی که سالانه حداقل ده درصد ورود قاچاق کاهش یابد
- برنامه‌ریزی برای مبارزه همه‌جانبه با مواد مخدر و روانگردان‌ها و مصرف آنها با هدف کاهش ۲۵ درصد اعتیاد توسط دستگاه‌های مربوطه در طول اجرای قانون برنامه
- متناسب‌سازی ساختار و ساز و کار مدیریت امور امنیتی کشور در حوزه وزارت کشور، استانداری‌ها و فرمانداری‌ها
- برنامه‌ریزی جهت استفاده حداکثری از ظرفیت پدافند غیرعامل برای ارتقای امنیت کشور
- تقویت تأمین امنیت مراسمات قانونی و دارای مجوز (سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و....)

-
- نظارت و پیگیری در اعمال کنترل‌های لازم جهت جلوگیری از ورود و ترانزیت غیر قانونی انسان از طریق مرزها، با هدف حفظ کرامت انسانی
 - پیگیری جهت الزام افغانستان به همکاری در فراهم سازی زمینه های بازگشت داوطلبانه افغان ها به کشورشان
 - جلب همکاری و مشارکت جامعه بین‌المللی برای فراهم نمودن زمینه بازگشت افغان ها به کشورشان
 - پیگیری قانونمند کردن حضور افغان ها در کشور در راستای نفع متقابل هر دو کشور و در جهت تامین حقوق قانونی مهاجران افغان در زمینه های مختلف اجتماعی.
 - نظام مند سازی اموراتباع و مهاجرین خارجی و رسیدگی به مسایل مختلف آوارگان
 - پیگیری جهت تامین هزینه های مالی فزاینده مربوط به مهاجران افغانی از طریق مجامع متولی بین المللی.

فصل چهارم. اولویت‌ها و برنامه‌های اجرایی در حوزه شوراها، مدیریت شهری و روستایی

- بهبود عملکرد مدیریت شهری با اصلاح قوانین و مقررات نظیر قانون شهرداریها، بر اساس الگوی شهروند مداری
- اصلاح نظام مالی-درآمدی شهرداری‌ها از طریق تامین منابع درآمدی پایدار و کاهش وابستگی شهرداری‌ها به درآمدهای ناشی از ساخت و ساز
- ساماندهی ساختارهای سازمانی شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، اصلاح فرآیندها و استانداردهای رویه‌های اداری با هدف بهبود کارایی
- تمرکز بخشی بر حفظ هویت تاریخی و معنوی شهرها در توسعه و بهسازی محیط شهری.
- توسعه ایمنی و افزایش تاب‌آوری شهرها در مقابل حوادث و کاهش خطرپذیری در شهرها و روستاها
- بهبود مدیریت پسماندهای شهری با اولویت استان‌های ساحلی و کلانشهرها با استفاده از ظرفیتهای بخش خصوصی
- کاهش آلودگی هوا از طریق توسعه ناوگان حمل و نقل عمومی بار و مسافر، افزایش ظرفیت سفرهای ریلی درون شهری و بهبود عملکرد معاینه فنی خودروها
- توجه به حوزه‌های اجتماعی در شهرها و جلوگیری از گسترش حاشیه نشینی و ساماندهی بافت‌های نا کارآمد شهری
- توجه به شهرهای کوچک و میانی باهدف حفظ جمعیت از طریق تقویت زیر ساختهای شهری
- فراهم نمودن امکانات، الزامات و بسترهای قانونی لازم برای استفاده حداکثری از ظرفیتهای شوراها، اسلامی در جهت توسعه اقتصادی، فرهنگی، زیست محیطی و اجتماعی شهرها و روستاهای کشور
- شفاف‌سازی و انتشار آزاد اطلاعات و رعایت حقوق شهروندی از طریق فراهم نمودن امکان انتشار عملکرد شهرداری‌های و شورای اسلامی شهرها و روستاها
- پشتیبانی و حمایت حقوقی از شهرداری‌ها و دهیاری‌ها از طریق یکسان‌سازی رویه‌های قانونی و ارائه خدمات و پشتیبانی در امور حقوقی
- ساماندهی و انتظام بخشی به الگوی مدیریت روستایی و دهیاریها با هدف بهبود عملکرد
- استفاده از ظرفیت پدافند غیرعامل در مدیریت شهری و روستایی
- برنامه‌ریزی منظم و مورد نیاز برای آموزش شوراها (بویژه روستایی) جهت تقویت مدیریت کارآمد شهری و روستایی

فصل پنجم. اولویت‌ها و برنامه‌های اجرایی در حوزه توسعه مدیریت و منابع انسانی

- استمرار و تداوم بخشی به تعالی سازمانی
- تقویت دانش‌گرایی و شایسته‌سالاری براساس عدالت محوری
- گسترش نظام رفاه و سلامت متناسب با شرایط جدید
- چابک‌سازی، منطقی‌سازی و تمرکززدایی ساختار و تشکیلات سازمانی
- توانمندسازی و کارآمدی نیروی انسانی متناسب با شرایط جدید
- ارتقای انسجام درونی در وزارت کشور، افزایش شأن و منزلت کارکنان و توجه به وجوه معیشتی و معنوی آنها
- تبدیل قانون‌گرایی به ارزش اجتماعی و منش عمومی
- توجه مضاعف به زیربنای علمی پژوهشی تصمیمات و فعالیت‌ها در وزارت کشور و استفاده از دانش جدید در بهینه‌سازی نظام اداری و اجرایی آن
- پیگیری تحقق احکام برنامه‌های توسعه
- بهبود نظام بودجه ریزی
- بهبود وضعیت نظارت در امور برنامه‌ای و بودجه‌ای
- ارتقاء نظام برنامه‌ریزی نیروی انسانی در وزارت کشور
- ارتقاء نظام انتخاب و انتصاب مدیران و سرپرستان
- بهبود نظام جبران خدمت و نگهداشت موثر نیروی انسانی
- تقویت پشتیبانی اثر بخش متناسب با برنامه‌های جدید
- توسعه خدمات با هدف افزایش رضایت مندی نیروی انسانی
- نظارت مستمر بر سلامت اداری و ارتقای آن
- ارتقاء نقش بانوان و جوانان در نظام مدیریتی کشور

فصل ششم. اولویت‌ها و برنامه‌های اجرایی در حوزه هماهنگی امور اقتصادی و توسعه پایدار

- همکاری جهت کاهش عدم توازن های منطقه‌ای با اجرای سیاست‌های به تصویب رسیده در احکام دائمی توسعه کشور
- ایجاد زمینه های رشد و توسعه همه جانبه، موزون و متوازن در مناطق و بخشهای مختلف کشور
- همکاری با مراجع ذیربط در راستای برنامه‌ریزی و تلاش در جهت بهبود فضای کسب و کار در استان‌ها
- تلاش و همکاری جهت ایجاد فضای مناسب برای رشد و توسعه اقتصادی
- حمایت از شکل‌گیری بازارهای رقابتی در درون و بین استان‌ها (بویژه در استان‌های مرزی)
- هماهنگ‌سازی نظام‌مند نهادهای اقتصادی استانی جهت توسعه سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی در مناطق و استان‌های مختلف
- همکاری برای ایجاد فرصت‌های سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی و ایجاد صنایع تولیدی و تبدیلی صادرات‌محور استان‌ها.
- پیگیری تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی از طریق مدیریت استانی.

فصل هفتم. اولویت‌ها و برنامه‌های اجرایی در حوزه مدیریت بحران و حوادث غیرمترقبه

- پیگیری جهت تعیین تکلیف قانون تشکیل سازمان
- پیگیری جهت تعیین تکلیف قانون بیمه همگانی حوادث
- ایجاد مراکز پایش مخاطرات طبیعی کشور و سیستم های هشدار سریع
- تقویت سیستم های لرزه نگاری و شتابنگاری کشور (پیش نشانگرها)
- افزایش ضریب نفوذ بیمه در اماکن مسکونی شهری و روستایی در برابر مخاطرات طبیعی
- افزایش سطح آگاهی مردم و مسئولین از طریق برگزاری دوره های آموزشی و استفاده مناسب از ظرفیت صدا و سیما و رسانه های جمعی و برگزاری جشنواره فیلم و عکس
- برنامه‌ریزی جهت مقاوم سازی تاسیسات زیر بنایی کشور در مواجهه با مخاطرات طبیعی از طریق پیگیری اختصاص اعتبارات لازم به منظور کاهش خطر پذیری و افزایش تاب آوری جامعه
- توانمند سازی سازمان های مردم نهاد در اجرای برنامه‌های مدیریت مخاطرات طبیعی
- ارتقای ظرفیت مدیریت بحران از طریق احداث ۱۰۰۰ پایگاه چند منظوره مدیریت مخاطرات و سایت اسکان اضطراری
- برنامه مطالعاتی و اجرایی در خصوص استحصال آب از منابع آبهای ژرف با همکاری وزارت نیرو
- برنامه‌ریزی و انجام برنامه‌های تحقیقاتی و عملیاتی جهت پیشگیری از پدیده فرونشست تهران و سایر نقاط کشور
- اجرای برنامه‌های کاهش آسیب پذیری در زمینه ریزگرد ها
- مطالعه و احداث و مرکز ملی فرماندهی عملیات مدیریت بحران کشور و تکمیل و ایجاد مراکز فرماندهی استان‌های سراسر کشور و مناطق مورد نیاز

فصل هشتم. اولویت‌ها و برنامه‌های اجرایی در حوزه امور مجلس ، حقوقی و هماهنگی استان‌ها

- شفاف نمودن حدود وظایف و اختیارات و تعاملات استانی و ملی در تصمیم‌گیری و اجرای برنامه‌ها و پاسخگویی به مجلس و تعاملات کشوری و لزوم اصلاح آن
- هماهنگی و هدایت استانداران برای تحقق سیاست‌های عمومی و برنامه‌های دولت
- تقویت مناسبات وزارت کشور با نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی و افزایش تشریک مساعی در جهت حل واقعی و روشمند مسائل و مشکلات استانی و محلی
- تقویت فرهنگ مبتنی بر هماهنگی و تعامل سازنده میان استانداران ، فرمانداران و بخشداران با نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی جهت شتاب بخشیدن به توسعه استان‌ها.
- ایجاد هیات‌های اندیشه‌ورز استانی و شهرستانی با حضور نمایندگان محترم
- پیگیری لازم جهت تهیه آیین‌نامه‌های اجرایی قوانین در موعد زمانی مربوط.
- تهیه لوایح لازم جهت رفع خلاءهای قانونی و مشکلات موجود وزارت کشور به منظور اجرای مطلوب اهداف و برنامه‌های خود

فصل نهم. اولویت‌ها و برنامه‌های اجرایی در حوزه ثبت احوال

- تولید ، تحلیل و انتشار آمار و اطلاعات جمعیتی بصورت مکان محور و تخصصی و همچنین مشارکت فعال و موثر در اجرای بهینه سیاست‌های جمعیتی ابلاغی
- استفاده حداکثری از توانمندیهای بخش غیر دولتی با تاکید بر برون سپاری کلیه خدمات قابل واگذاری
- ارتقاء ظرفیت ها و توانمندیهای سخت/ نرم افزاری پایگاه اطلاعات جمعیت کشور بصورت مستمر
- احداث ، تجهیز و بهره برداری از سایت پشتیبان آمار و اطلاعات جمعیت کشور با رعایت اصول پدافند غیر عامل
- تکمیل و بهره برداری از پروژه عمرانی ۳۵ واحد اجرایی در سراسر کشور
- پوشش حداکثری واجدین شرایط دریافت شناسنامه مکانیزه (حدود ۳۰/۰۰۰/۰۰۰ جلد) و صدور کارت هوشمند ملی (حدود ۴۵/۰۰۰/۰۰۰ کارت)
- تقویت اثر بخشی و کارآیی در فرایندها و روش های ارائه خدمات
- بهبود اطلاع رسانی الکترونیکی شیوه ارائه خدمات ، استقرار مطلوب سامانه مدیریت روابط مشتریان (CRM) و سنجش میزان رضایت مندی مردم از ارائه خدمات
- توسعه و استاندارد سازی تجهیزات و فضای اداری
- ارائه کلیه خدمات هویتی بصورت الکترونیکی و بر روی پورتال سازمان که موجب کاهش قابل توجه تردهای درون شهری و... خواهد شد
- تکمیل سامانه سببی و نسبی و پایگاه نشانی
- بهره برداری حداکثری از تکنولوژی های نوین
- باز مهندسی ساختار سازمانی با رویکرد معماری سرویس گرا
- استقرار نظام بودجه ریزی مبتنی بر عملکرد در کلیه واحدهای اجرایی ثبت احوال که دارای عاملیت ذیحسابی می باشند (۷۰۰ واحد مجری)
- جذب و بکارگیری نیروی متخصص در مشاغل اختصاصی (۸۵۰ نفر)
- بهره برداری حداکثری از ظرفیتهای موجود در کارت هوشمند ملی
- ثبت وقایع حیاتی چهارگانه به صورت الکترونیکی در بازه زمانی مقرر

فصل دهم. اولویت ها و راهبردهای اجرایی در حوزه آموزش و پژوهش

- بازنگری محتوایی در دوره های آموزشی به منظور «ارتقای کیفی»، «به روز نمودن» و «افزایش مهارت های اجرایی» مخاطبان در حوزه مدیریت سیاست داخلی .
- تصویب و کمک به اجرایی نمودن «رشته مدیریت سیاست داخلی» با گرایش های مورد نیاز وزارت کشور در همکاری با وزارت علوم ، تحقیقات و فناوری؛ به منظور استفاده از ظرفیت جامعه علمی کشور و همچنین تقویت هر چه بیشتر ارتباط دانشگاه و وزارت کشور .
- اجرایی نمودن نظام جامع آموزش کارکنان با هدف تبیین نقشه راه ارتقای علمی و مهارت افزایی مدیران و کارکنان
- تهیه و تولید محتوای آموزشی دوره های تخصصی وزارت کشور با هدف تسهیل فرآیند آموزش ، توسعه گستره بهره برداران و استفاده از ظرفیت الگوی آموزش الکترونیک .
- تامین پشتیبان های «مادی»، «سازمانی» و «زیر ساختی» حوزه های آموزش و پژوهش با هدف توسعه میزان استفاده از فن آوری های نوین برای بهبود کیفی و کمی آموزش و پژوهش در مدیریت سیاست داخلی .
- اولویت بخشی به پژوهش ها و آموزش های کاربردی با هدف تقویت پشتیبان علمی تصمیم گیری های حوزه مدیریت سیاست داخلی .
- تقویت الگوی تعاملی وزارت کشور با دانشگاه ها ، پژوهشگاهها و مؤسسات دانش بنیان با هدف مشارکت حداکثری و موثر جامعه نخبگانی در تصمیم سازی های مدیریت سیاست داخلی .
- تقویت جایگاه راهبردی و ساختاری پژوهش و آموزش از طریق رفع موانع شناسایی شده در برابر استفاده از منابع موجود ، تسهیل فرآیند های علمی ، افزایش کمی و کیفی منابع مادی و نیروی انسانی .
- اجرایی دوره های کارورزی در حوزه های تخصصی و مورد نیاز وزارت کشور با همکاری دانشگاه های مرجع (با تاکید بر دانشجویان رشته های مرتبط در مقاطع تحصیلات تکمیلی) .
- کمک موثر به تولید دانش مورد نیاز در حوزه مدیریت سیاست داخلی با همکاری دانشگاه ها ، پژوهشگاه ها و مؤسسات دانش بنیان ؛ به منظور انتقال دانش جدید و بومی در این حوزه.
- اقدام به تدوین تجارب مدیران ارشد در حوزه مدیریت سیاست داخلی ، با هدف شکل گیری دانش کاربردی و بومی در این زمینه و کمک به مدیران جدید برای استفاده از تجارب دیگران .
- اجرای طرح تعریف استانداردهای آموزشی-مهارتی مورد نیاز جهت انتصاب در سطوح مختلف مدیریتی .

فصل یازدهم. اولویت‌ها و راهبردهای اجرایی در حوزه دولت الکترونیک، فناوری اطلاعات، آمار و داده‌های

مکانی

- برنامه‌ریزی و اجرای اهداف دولت الکترونیک مبتنی بر مأموریت‌های کلیدی وزارت کشور
- توسعه ارائه خدمات الکترونیک از طریق پورتال
- بهبود فرآیندها و توسعه سامانه‌های جامع و سیستم‌های اطلاعات مدیریتی
- تدوین سیاست‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات و نظارت بر حسن اجرای آن‌ها
- توسعه کاربری کارت هوشمند ملی در کشور
- توسعه کاربری پایگاه جمعیتی ثبت احوال
- بهینه‌سازی فرآیند تولید، پردازش و توزیع آمار
- تقویت سیستم‌های ارزیابی و پایش نظام آماری وزارت کشور
- کمک به اشاعه و نهادینه‌سازی فرهنگ آماری وزارت کشور
- شناسایی و ایفای نقش نظام آماری وزارت کشور نسبت به نظام آماری ملی و بین‌المللی
- تامین اهداف مکان محور دولت الکترونیک
- بهبود و ارتقاء تصمیم‌گیری بر مبنای داده‌های مکانی
- کمک فنی به اجرا و بهبود فرایندهای انتخابات الکترونیک
- توسعه فرایند اخذ رای الکترونیکی در تمامی شعب اخذ رای
- توسعه زیرساخت‌های اختصاصی انتخابات الکترونیک
- کمک به فرهنگ‌سازی، آموزش و اعتمادسازی در انتخابات الکترونیک
- توسعه زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری و شبکه
- بهبود و ارتقای امنیت اطلاعات و ارتباطات

فصل دوازدهم. اولویت‌ها و برنامه‌های اجرایی در حوزه امور هماهنگی روحانیت، ائمه جمعه و جماعات

- صیانت از دستاوردهای پیشین و تلاش برای استمرار آنها در حوزه ارتباط با مراجع عظام تقلید و علمای اعلام، نمایندگان محترم ولی فقیه در استان‌ها، ائمه جمعه و جماعات و حوزه‌های علمیه سراسر کشور
- ارائه گزارش‌های منظم و مستمر از فعالیت‌های مختلف وزارت کشور به مراجع عظام تقلید و علمای اعلام، نمایندگان محترم ولی فقیه در استان‌ها، ائمه جمعه و جماعات و حوزه‌های علمیه
- تثبیت جایگاه مشاورین امور روحانیت استانداریها
- عملیاتی‌سازی شرح وظایف مصوب برای مشاورین روحانیت در استان‌ها و پیگیری مستمر اقدامات
- ظرفیت‌سازی جدید جهت استفاده از توان حوزه‌های علمیه و نهادهای علمی و پژوهشی وابسته، در حوزه مدیریت سیاست داخلی
- طراحی و فعال‌سازی سازوکار مناسب جهت ارایه مستمر و نظام‌مند مشاوره‌ای توسط نخبگان حوزوی
- برنامه‌ریزی جهت استفاده از ظرفیت‌های نهادهای دینی و حوزوی در مدیریت بومی مسائل نوپدید سیاسی و اجتماعی
- استفاده از ظرفیت علمای ادیان و بزرگان فرق و مذاهب دینی (مورتایید قانون) در تقویت وحدت سیاسی- اجتماعی و امنیت ملی کشور.
- استفاده هر چه بیشتر از ظرفیت علمی و راهبردی علما و مجامع دینی در تحقق اهداف و سیاست‌های مصوب در حوزه جمعیت .
- تقویت تعامل سازنده استانداران ، فرمانداران ، بخشداران با ائمه جمعه به منظور حفظ و تقویت وحدت، انسجام و فضای آرام جامعه برای سرعت بخشی به توسعه.

فصل سیزدهم. اولویت‌ها و راهبردهای اجرایی در حوزه امور بانوان و خانواده

- هماهنگی امور زنان و خانواده در سطح ملی، منطقه‌ای و استانی (در چارچوب وظایف ذاتی وزارت کشور)
- هماهنگ سازی اقدامات حوزه های مختلف وزارت کشور در راستای تحقق سیاست‌های کلی خانواده و پیگیری اجرای آن از طریق دفاتر استانی
- اجرای برنامه‌های رشد کمی و کیفی جمعیت در حوزه زنان و خانواده (ابلاغی به وزارت کشور) ، هماهنگی و پیگیری تحقق سیاست ها و برنامه‌های عملیاتی مربوط به این مأموریت از سوی دفاتر استانی (تعامل بخش دولتی و غیردولتی در سطح استانی)
- راهبری، هماهنگی و نظارت بر اجرای سند ملی حقوق کودک از طریق دفاتر استانی به عنوان ساختار متناظر مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک وزارت دادگستری
- هماهنگی و پیگیری اجرای مصوبات دهگانه ابلاغی وزارت کشور (اختصاصی حوزه زنان) به ستاد اقتصاد مقاومتی استان‌ها و نظارت بر اجرای برنامه‌های استانی
- استمرار طرح توان افزایی مدیران و کارشناسان حوزه زنان و خانواده و برگزاری دوره های آموزشی تخصصی به منظور ارتقاء سطح دانش و مهارت نیروی انسانی ستاد و صف
- حمایت و تقویت زمینه های حضور و استفاده حداکثری از فعالیت زنان در پست های مدیریتی ستاد و صف وزارت کشور و پیگیری موضوع در سایر دستگاه‌های استانی از طریق استانداری ها
- پیگیری فرایند اجرای سند امنیت زنان و کودکان در روابط اجتماعی در حوزه وظایف وزارت کشور
- مقابله با آسیب‌های اجتماعی و توسعه سلامت، بهداشت روانی (مرتبط با حوزه زنان و خانواده)
- تقویت ساختار و تشکیلات حوزه زنان و خانواده ستاد و صف و توسعه سازوکارهای نظارتی و هماهنگی در راستای انجام بهینه مأموریت ها و وظایف محوله

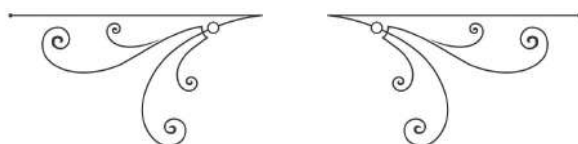

برنامه

جناب آقای مهندس بیژن نامدار زنگنه

وزیر پیشنهادی

وزارت نفت

مرداد ۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۱	سوابق علمی، تخصصی و اجرایی
۱	مشخصات فردی
۱	سوابق تحصیلی (دانشگاهی)
۱	تجربیات و فعالیت‌ها
۳	رویکردها و برنامه
۳	فصل اول: مقدمه؛ نگاهی به شرایط مرداد ۱۳۹۲
۵	فصل دوم: گزارش خلاصه از اقدامات شاخص و اصلی وزارت نفت در دولت یازدهم
۹	فصل سوم: اسناد بالادستی حاکم بر برنامه پیشنهادی در دولت دوازدهم
۱۱	فصل چهارم: چالش‌های اساسی
۱۳	فصل پنجم: راهکارها و راهبردهای عملیاتی

سوابق علمی، تخصصی و اجرایی

مشخصات فردی

نام و نام خانوادگی: بیژن نامدار زنگنه

تاریخ تولد: ۱۳۳۱ - کرمانشاه

متاهل ، دارای ۴ فرزند

سوابق تحصیلی (دانشگاهی)

کارشناسی ارشد مهندسی راه و ساختمان، دانشکده فنی دانشگاه تهران با رتبه ممتاز (۱۳۵۰-۱۳۵۶)

تجربیات و فعالیت‌ها

- عضو هیات علمی دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی از سال ۱۳۵۶
- معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (۱۳۶۱ - ۱۳۵۹)
- عضویت در شورای مرکزی جهاد سازندگی (۱۳۶۲-۱۳۶۱)
- اولین وزیر جهاد سازندگی - ۵ سال (۱۳۶۷ - ۱۳۶۲)
- وزیر نیرو - ۹ سال (۱۳۷۶ - ۱۳۶۷)
- وزیر نفت - ۸ سال (۱۳۸۴ - ۱۳۷۶)
- وزیر نفت - ۴ سال (۱۳۹۶ - ۱۳۹۲)
- در مجموع دارای تجربه ۲۶ سال وزارت در ۳ وزارتخانه کلیدی و اخذ ۹ بار رای اعتماد از مجالس اول تا ششم و مجلس نهم

- عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام به مدت ۱۵ سال (۱۳۷۵-۱۳۹۰)
- درحال حاضر عضو هیات علمی انستیتومهندسی نفت پردیس دانشکده‌های فنی دانشگاه تهران
- ۶ دوره عضو شورای عالی کانون مهندسين فارغ التحصيل دانشکده فنی دانشگاه تهران
- عضو هیات مدیره سازمان نظام مهندسی ساختمان تهران از ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۳ و عضو شورایی عالی سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور (۱۳۹۴-۱۳۹۲)

رویکردها و برنامه

رب ادخلنی مدخل صدق و اخرجنی مخرج صدق و اجعل لی من لدنک سلطانا نصیرا آنچه در این مجموعه، از آن به عنوان برنامه وزیر نام برده می‌شود، در واقع راهکارها و راهبردهای عملیاتی مبتنی بر اسناد بالادستی است که برای اجرای سیاست‌های کلی نظام از جمله سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و قوانین موضوعه با تاکید بر قانون و الزامات حاکم بر برنامه ششم توسعه و ماموریت‌هایی که به موجب قوانین و مقررات بر عهده وزارت نفت گذارده شده، تنظیم و ارایه شده است.

فصل اول: مقدمه؛ نگاهی به شرایط مرداد ۱۳۹۲

صنعت نفت به عنوان پیشران اقتصاد ایران نقشی موثر در توسعه، اشتغال و رشد اقتصادی کشور داشته و دارد. در سال‌های گذشته نیز این اهمیت به صورت مضاعف در شرایط تحریم و بعد از آن در شئون مختلف اقتصاد و مدیریت کشور ظاهر شد. در سال ۱۳۹۲ کشور در بخش نفت با شرایط پیچیده و چالش‌های متعددی روبرو بود که نیاز به اقدامات فوری و تصمیم‌گیری‌های کلیدی داشت. در ادامه تلاش شده که تصویر خلاصه ولی جامعی از شرایط آن زمان صنعت نفت ترسیم شود. با مرور این تصویر است که اقدامات انجام شده در طی چهار سال دولت یازدهم قابل ارزیابی مناسب است.

- توسعه پارس جنوبی با انبوهی از طرح‌ها و توزیع نامتوازن منابع و تمرکز مدیریتی، (بدون توجه به تولید گاز) مواجه بود.
- در تولید از میدان‌های مشترک غرب کارون طرح‌ها با سرعت بسیار اندک پیشرفت کرده و در طرف عراقی میزان برداشت بسیار بیشتر از ما بود. قراردادهای با شرکت‌های چینی در وضعیت نامناسبی قرار داشت و توسعه بسیار کند بود. در دیگر میدان‌های غرب کشور و لایه نفتی پارس جنوبی نیز تصمیمی روشن که منجر به اتمام طرح‌ها و دستیابی به تولید شود، اتخاذ نشده بود.

- در سال ۱۳۹۲، ۴۳ درصد سبب سوخت نیروگاه‌های کشور، سوخت مایع بود که ارزش آن به حدود ۱۸ میلیارد دلار می‌رسید. در آن شرایط، کشور به واردکننده نفت گاز تبدیل شده بود.

- به علت اعمال تحریم‌های ظالمانه، صادرات نفت خام و میعانات گازی به پایین‌ترین میزان خود در طی دو دهه اخیر رسیده بود. میزان میعانات روی آب کشور اعداد بسیار غیرمتعارف و بالایی بود که هزینه‌های سنگینی را برای کرایه کشتی به شرکت ملی نفت ایران تحمیل می‌کرد. تنوع خریداران نفت و میعانات ایران به چند کشور محدود شده بود.

- در اوپک متاسفانه با موافقت ایران نظام سهمیه بندی ملغی شده بود و بدین ترتیب به دست خودمان، از نظر دیپلماسی انرژی، شرایط برای تحریم نفت ایران و جایگزینی آن در بازارها با تولیدات دیگر کشورهای رقیب فراهم شده بود.

- در خصوص روستاها و شهرهای کوچک تقاضای بسیاری برای گازرسانی به آنها وجود داشت.

- احداث خطوط اصلی انتقال گاز و شریان های ارتباطی بین خطوط اصلی که منجر به پایداری شبکه می شد احداث نشده بود.
- مجوزهای بسیاری در صنعت پتروشیمی بدون توجه به تقاضا و کشش بازار صادر شده بود و هیچ سیاست روشنی برای توسعه آتی صنعت پتروشیمی در نظر گرفته نشده بود. به ویژه در تخصیص خوراک، بر شرکت های شبه دولتی تمرکز شده بود.
- با توجه به واگذاری های غیراصولی تمامی پتروشیمی ها، ماموریت ها و وظایف جدید شرکت ملی صنایع پتروشیمی تبیین نشده بود. وضعیت توزیع و تبادل خوراک بین مجتمع های مختلف پتروشیمی روشن نشده بود. در خصوصی سازی و تقسیم واحدها، توجهی به میزان سودآوری و تنظیم سبد مالکان مختلف از این لحاظ انجام نشده و ارزش گذاری واحدها به درستی صورت نگرفته بود.
- وضعیت تولید و توزیع بنزین در شرایط نامناسبی قرار داشت .
- در طرح ستاره خلیج فارس، علیرغم هزینه زیاد انجام شده، واحدهای فرآیندی، از پیشرفت کمی برخوردار بود.
- بدون تدوین و ساختاردهی رگولاتوری و تنظیم روابط اداری، مالی، نظارتی از جمله موارد ایمنی بین دولت و بخش خصوصی، تمامی پتروشیمی ها و ۷ پالایشگاه کشور به بخش های خصوصی و عمومی واگذار شده بود.
- در سال ۱۳۸۴ با تولید حدود ۴ میلیون بشکه در روز نفت و مالکیت دولتی تمامی پالایشگاه ها و پتروشیمی ها، تعداد نیروهای صنعت نفت اعم از رسمی، قراردادی و پیمانکاری حدود ۱۳۰ هزار نفر بود که در سال ۱۳۹۲ بعد از گذشت ۸ سال، علیرغم رسیدن تولید نفت به حدود ۲/۸ میلیون بشکه و واگذاری تمام پتروشیمی ها و ۷ پالایشگاه از ۹ پالایشگاه موجود، این تعداد به بیش از ۲۳۰ هزار نفر رسیده بود.
- خوشبختانه به لطف خدا و حمایت مجلس محترم بسیاری از این مسائل به طور کامل و برخی تا حدود زیادی به ریل انضباط، توسعه منطقی و متوازن و روال کارشناسی با بهره گیری از تجارب نزدیک به ۴۰ ساله ساختار دولتی نظام جمهوری اسلامی بازگشته است.

فصل دوم: گزارش خلاصه از اقدامات شاخص و اصلی وزارت نفت در دولت یازدهم

۱- افزایش تولید و صادرات نفت

➤ با بهره‌گیری از فرصت لغو تحریم‌ها، با تلاش شبانه‌روزی همکاران شرکت ملی نفت ایران، تولید نفت خام که راهبردی‌ترین کالای تولیدی کشور محسوب می‌شود، با بیش از یک میلیون و دویست هزار بشکه در روز افزایش، از حدود ۲/۷ میلیون بشکه در روز در پنج ماهه اول سال ۱۳۹۲ به حدود ۳/۹ میلیون بشکه در روز در فروردین ماه ۱۳۹۵ رسیده و ۱/۴۴ برابر شده است.

➤ افزایش بیش از ۲ برابری میزان صادرات نفت خام و میعانات گازی: از ۱/۲ میلیون بشکه در روز در ۵ ماهه نخست سال ۹۲ به حدود ۲/۸۶ میلیون بشکه در روز در چهار ماه پایانی سال ۱۳۹۵.

➤ صادرات نفت خام در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۲، ۹۷۰ هزار بشکه در روز بوده است که در ده ماهه نخست سال ۱۳۹۴ (پیش از برداشته شدن تحریم‌ها) به ۱/۰۸ میلیون بشکه در روز رسیده بود و در پایان سال ۱۳۹۵ به حدود ۲/۲ میلیون بشکه در روز افزایش پیدا کرده است.

۲- افزایش جهشی تولید گاز از میدان مشترک پارس جنوبی

➤ افزایش ۲ برابری ظرفیت تولید گاز از میدان مشترک پارس جنوبی در دولت یازدهم (از ۲۸۰ میلیون مترمکعب در روز در سال ۱۳۹۲، در اسفندماه ۱۳۹۵ به حداقل ۵۷۵ میلیون متر مکعب در روز رسید).

➤ در دولت یازدهم ۱۱ فاز پارس جنوبی تکمیل، راه‌اندازی شده و به مدار آمده است. به نحوی که در مجموع ظرفیت تولید میدان پارس جنوبی به حداقل ۵۷۵ میلیون مترمکعب در روز رسیده است که موجب شده میزان برداشت روزانه ایران و قطر برابر شود. یادآور می‌شود که از زمان شروع فعالیت‌های توسعه‌ای در پارس جنوبی در سال ۱۳۷۶، تا نیمه سال ۱۳۸۴، ۵ فاز پارس جنوبی به مدار آمد و از آن زمان تا میانه سال ۱۳۹۲، ۵ فاز دیگر و جمعاً ۱۰ فاز از این میدان به مدار تولید وارد شده بود.

۳- اوپک و بازار جهانی نفت

افزایش سریع تولید و صادرات نفت کشور به میزان حدود ۱ میلیون بشکه در روز پس از برجام به نحوی که این سرعت بازگشت به بازار، اعجاب همه ناظران جهانی را برانگیخت. این افزایش صادرات به نحوی بود که نه تنها به سقوط قیمت‌های نفت منجر نشد، بلکه با دیپلماسی موفق نفتی جمهوری اسلامی برای بازپس گرفتن سهم خود در بازارهای نفت، نهایتاً منجر به پذیرش واقعیت انکارناپذیر نقش ایران در بازار نفت و موفقیت تاریخی و بزرگ ایران در اوپک و روند افزایشی قیمت‌های نفت شد.

۴- افزایش تولید نفت از میدان‌های مشترک

➤ افزایش بیش از ۴ برابری تولید نفت خام از میدان‌های مشترک غرب کارون (از ۷۰ هزار بشکه در روز در میانه سال ۱۳۹۲ به ۲۸۰ هزار بشکه در روز در اسفند ۱۳۹۵).

➤ راه‌اندازی تاسیسات شناور فرآورش تولید نفت در خلیج فارس و آغاز تولید بیش از ۲۵ هزاربشکه در روز از لایه نفتی میدان پارس جنوبی از آغاز سال ۱۳۹۶.

➤ آغاز تولید از میدان نفتی مشترک آذر: به میزان ۲۵ هزاربشکه در روز.

۵- توسعه شبکه گاز رسانی شهری و روستایی

➤ در سه سال نیم دولت یازدهم بیش از ۹ هزار روستا و ۷۸ شهر گازرسانی شده است که با فعالیت‌های انجام شده، بهره‌مندی خانوار روستایی با ۴۰ درصد رشد از ۵۵ درصد در سال ۱۳۹۱ به ۷۷ درصد در سال ۱۳۹۵ رسیده است. این مهم بدون استفاده از منابع بودجه عمومی و تامین مالی از طریق موضوع ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید صورت گرفته است.

➤ گازرسانی به زاهدان در اسفند ماه سال ۱۳۹۵ با هزینه‌ای بالغ بر ۷۵۰ میلیارد تومان به انجام رسید.

۶- گازرسانی به نیروگاه‌ها

➤ کاهش سهم سوخت مایع در سبد سوخت مصرفی نیروگاه‌ها از ۴۳ درصد در سال ۱۳۹۲ (۲۷ میلیارد لیتر به ارزش روز ۱۸ میلیارد دلار) به حدود ۱۴ درصد در سال ۱۳۹۵ و هدف گذاری برای زیر ۱۰ درصد برای سال ۱۳۹۶

➤ افزایش بیش از ۱/۷ برابری میزان گاز تحویلی به نیروگاه‌های کشور از ۳۶/۲ میلیارد مترمکعب در سال ۱۳۹۲ به نزدیک به ۶۲ میلیارد مترمکعب در سال ۱۳۹۵

۷- افزایش تولید و توسعه پتروشیمی

➤ افزایش میزان تولید محصولات پتروشیمی قریب ۱۰ میلیون تن تا پایان دولت یازدهم، با حدود ۲۴ درصد رشد از ۴۰/۶ میلیون تن در سال ۱۳۹۲ به ۵۰/۵ میلیون تن در نیمه سال ۱۳۹۶ خواهد رسید.

➤ صادرات محصولات پتروشیمی از ۱۲/۸ میلیون تن در سال ۱۳۹۲ به بیش از ۱۷ میلیون تن در سال ۱۳۹۵ افزایش یافته است که نشانگر افزایش ۳۳ درصدی در این دوره است.

➤ آغاز به تولید ۱۱ طرح پتروشیمی با سرمایه گذاری حدود ۳۰۹۳ میلیون دلار و با تولیدات سالانه به ارزش ۳۶۴۲ میلیون دلار (به قیمت‌های پایه سال ۱۳۹۰) تا اردیبهشت ماه ۱۳۹۶.

➤ افتتاح ۴ طرح با سرمایه گذاری ۲۱۱۰ میلیون دلار و ارزش تولید سالانه حدود ۲۳۷۵ میلیون دلار (به قیمت‌های پایه سال ۱۳۹۰) در سال ۱۳۹۶، شامل طرح‌های: اتیلن گلاکول مروارید - اوره و آمونیاک پردیس ۳ - متانول کاوه - متانول مرجان

۸- تولید و صادرات فرآورده‌های نفتی

➤ شروع تولید بنزین از پالایشگاه ستاره خلیج فارس: شروع تولید فرآورده‌های نفتا و نفت گاز و راه‌اندازی مستمر تولید بنزین فاز ۱ پالایشگاه ستاره خلیج فارس از اردیبهشت ماه سال جاری

➤ میزان تولید بنزین اصلاح شده و سوپر در پالایشگاه‌های نفتی کشور در دولت یازدهم، ۱۲ برابر شده است (از ۲/۱ میلیون لیتر در روز به ۲۵ میلیون لیتر در روز). در حال حاضر در ۷ کلانشهر کشور این نوع بنزین توزیع می‌شود که منجر به بهبود وضعیت محیط زیست در این شهرها شده است.

➤ در سال‌های ۱۳۵۷ تا ۱۳۷۷ ایران واردکننده نفت گاز بوده است. واردات نفت طی سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۴ به صادرات تبدیل شده و طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۳ مجدداً واردات نفت گاز صورت گرفته که بخشی از آن به صورت خرید از واحدهای پتروشیمی بوده است. ایران، در سال ۱۳۹۲ به میزان متوسط ۶ میلیون لیتر در روز واردات نفت گاز داشته که

خوشبختانه از سال ۱۳۹۴ مجدداً ایران از یک کشور واردکننده نفت گاز به یک کشور صادرکننده تبدیل شد و در سال ۱۳۹۵ به صادرات حدود ۱۳ میلیون لیتر در روز دست یافت. در سال ۱۳۹۶ نیز برای صادرات بیش از ۱۶ میلیون لیتر در روز به طور متوسط برنامه‌ریزی شده است.

➤ صادرات نفت کوره در سال ۱۳۹۵ به حدود ۵۰ میلیون لیتر در روز رسیده است که برای سال ۱۳۹۶ دستیابی به بیش از ۵۶ میلیون لیتر در روز برنامه‌ریزی شده است.

➤ عقد قرارداد طرح توسعه و نوسازی پالایشگاه آبادان (که قرارداد آن با ارزش قریب ۲/۵ میلیارد یورو منعقد و بخش اول آن فعال شده است).

➤ شروع عملیات طرح ۴۸۰ هزار بشکه‌ای فراگیر پالایشی سیراف با خوراک میعانات گاز در منطقه عمومی پارس ۲ در نزدیکی کنگان

۹- توسعه فناوری و پژوهش

➤ واگذاری مطالعه تعداد ۲۰ میدان نفتی و گازی شامل ۵۲ مخزن براساس موافقتنامه همکاری علمی - تحقیقاتی با ۹ دانشگاه و مراکز تحقیقاتی داخلی منتخب کشور

➤ انعقاد ۱۲ قرارداد با دانشگاه‌ها و موسسات تحقیقاتی برای بومی سازی دانش فنی ۱۲ فرآیند اصلی پالایش نفت خام، پتروشیمی و پالایش و تصفیه گاز

۱۰- ساخت داخل تجهیزات صنعت نفت

مهم ترین اقدام صورت گرفته در زمینه ساخت داخل در ۴ سال گذشته، عقد قرارداد خرید همراه با ۱۰۰٪ ساخت داخل لوله‌های CRA ، بین شرکت ملی نفت ایران با مشارکت یکی از معتبرترین شرکت‌های سازنده این لوله‌ها (شرکت Tubacex اسپانیایی) و شرکت فولاد اصفهان به مبلغ ۵۵۶ میلیون یورو بود. این قرارداد ضمن تامین نیاز داخل، امکان صادرات این نوع از تجهیزات را برای ایران نیز فراهم می‌کند. این اقدام در تاریخ صنعت نفت ایران، پس از اقدامی که در سال ۱۳۷۸ برای ساخت داخل توربین و کمپرسورهای مورد نیاز صنعت گاز (در قالب تجمیع تقاضاهای خرید و سپس تشکیل شرکت توربین و کمپرسور نفت OTC، صورت گرفت و موجب شد که در دوران تحریم‌ها تا حدود زیادی کشور از مشکلات تامین توربین و کمپرسورمصون بماند)، بزرگ ترین گام برای خوداتکایی در تامین تجهیزات در این صنعت تلقی می‌شود.

در اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی مرتبط با بخش نفت و گاز ، با تجمیع تقاضاها، تا پایان سال ۱۳۹۵ برای ۵ گروه از ده قلم اصلی کالاهای مورد استفاده عمده در صنعت نفت، مناقصه برگزار شده است و در مجموع ۵۵ فقره قرارداد با سازندگان داخلی در خصوص ۵ گروه کالایی آنها منعقد شده است. این موارد عبارتند از: رشته تکمیلی درون چاهی با ۱۴ قرارداد به ارزش ۱۳۲ میلیارد تومان، تجهیزات سرچاهی با ۱۹ قرارداد به ارزش ۶۸ میلیارد تومان، پمپ های سرچاهی SRP با ۲ قرارداد به ارزش ۲۳ میلیارد تومان، پمپ های درون چاهی ESP با ۱ قرارداد به ارزش ۳۸ میلیارد تومان، مته‌های حفاری ROCK BIT با ۲ قرارداد به ارزش ۱۰۷ میلیارد تومان، مته‌های حفاری PDC با ۲ قرارداد به ارزش ۷۴ میلیارد تومان، لوله‌های حفاری با ۲ قرارداد به ارزش ۸۸ میلیارد تومان، لوله های مغزی CRA با ۱ قرارداد به ارزش ۵۵۶ میلیون یورو و ابزارهای اندازه گیری در حفاری با ۱۲ قرارداد به ارزش ۱۴۰ میلیارد تومان.

۱۱- توجه به ملاحظات محیط زیستی

- افزایش تولید و توزیع بنزین اصلاح شده و سوپر
- افزایش تولید نفت گاز یورو ۴ و توزیع در کلانشهرها
- قطع دریافت هیدروکربور غیراستاندارد به عنوان بنزین از پتروشیمی‌ها
- راه‌اندازی آخرین مرحله طرح آماک
- تغییر سیاست نفت در منطقه عملیاتی غرب کارون با تاکید بر پیشگیری از خشکاندن هور هویزه که پیش از آن عملاً برای تسهیل فعالیت‌های توسعه نفت در منطقه، چنین رویکردی پیگیری شده بود.
- افزایش سهم گاز در سبد سوخت نیروگاه‌ها
- تعیین تکلیف طرح های NGL و واگذاری آن‌ها به بخش خصوصی
- کاهش گازهای سوزانده شده در پارس جنوبی: میزان گازهای سوزانده شده در پالایشگاه‌های فازهای ۱ تا ۱۰ پارس جنوبی از ۱۷/۱ میلیون مترمکعب در هفته که میزان طراحی شده این پالایشگاه‌ها است به ۶/۹۷ میلیون مترمکعب در هفته در سال ۱۳۹۴ کاهش یافته است و انتظار می‌رود با تکمیل برنامه‌های در دست اقدام برای کاهش گازسوزی این مجتمع‌ها، این میزان در سال ۱۳۹۶ به ۲/۶ میلیون مترمکعب در هفته کاهش یابد.

۱۲- قراردادهای جدید نفتی و تاکید بر افزایش ضریب برداشت / بازیافت نفت از مخازن

- تدوین شرایط عمومی، ساختار والگویی قراردادهای بالادستی نفت و گاز و دریافت ۴ مصوبه از هیات وزیران در این خصوص (طبق ماده ۷ قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت) و در ادامه آن‌ها اخذ مصوبه مربوط به «شیوه نامه تشکیل شورای عالی مهندسی مخازن نفت و گاز» که عدم مغایرت همه این مصوبات به تایید رییس محترم مجلس نیز رسیده است.
- لازم به اشاره است که برای تدوین و جمع‌بندی موارد فوق، با نظرخواهی‌های گسترده از صاحب نظران طی جلسات متعدد، نیل به یک اجماع ملی حاصل شد.
- عقد قرارداد توسعه فاز ۱۱ همراه با تمهیدات ازدیاد برداشت با مشارکت شرکت‌ها توتال، CNPCI شرکت ملی نفت چین و پتروپارس. طبق مقررات قانونی، قبل و بعد از نفوذ این قرارداد، همه مجوزهای لازم از مراجع ذیربط اخذ شده که آخرین آن تایید قرارداد یاد شده توسط هیات عالی نظارت بر منابع نفتی به اتفاق آرا می‌باشد.
- عقد ۲۶ یادداشت تفاهم و ۲ چارچوب اصولی قرارداد برای توسعه میادین نفت و گاز در قالب قراردادهای جدید نفتی
- برنامه‌ریزی و پیگیری برای ایجاد شرکت‌های اکتشاف و استخراج ایرانی

فصل سوم: اسناد بالادستی حاکم بر برنامه پیشنهادی در دولت دوازدهم

مهم‌ترین اسناد بالادستی حاکم بر برنامه پیشنهادی را می‌توان به ترتیب زیر برشمرد:

۳-۱- سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری در بخش نفت و گاز

بر اساس بند یک اصل ۱۱۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به دنبال ابلاغ سیاست‌های کلی نظام در بخش نفت و گاز توسط مقام معظم رهبری در سال ۱۳۷۹ و نیز ابلاغ سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه در سال ۱۳۸۷ توسط معظم له، موارد مرتبط با صنعت نفت و گاز که راهگشای برنامه‌های این صنعت خواهد بود، به ترتیب و به شرح زیر مد نظر قرار گرفته است:

➤ اتخاذ تدابیر و راهکارهای مناسب برای گسترش اکتشاف نفت و گاز و شناخت کامل منابع کشور

➤ افزایش ظرفیت تولید صیانت شده نفت، متناسب با ذخایر موجود و برخورداری کشور از افزایش قدرت اقتصادی، امنیتی و سیاسی

➤ افزایش ظرفیت تولید گاز متناسب با حجم ذخایر کشور به منظور تأمین مصرف داخلی و حداکثر جایگزینی بافرآورده‌های نفتی

➤ گسترش تحقیقات بنیادی و توسعه ای و تربیت نیروی انسانی متخصص و تلاش برای ایجاد مرکز جذب و صدور دانش و خدمات فنی و مهندسی انرژی، در سطح بین‌المللی و ارتقای فناوری در زمینه‌های منابع و صنایع نفت، گاز و پتروشیمی

➤ تلاش لازم و ایجاد سازماندهی قانونمند برای جذب منابع مالی مورد نیاز داخلی و خارجی در امر نفت و گاز در بخش‌های مجاز قانونی

➤ بهره‌برداری از موقعیت منطقه‌ای و جغرافیایی کشور برای خرید و فروش، فرآوری و پالایش و معاوضه و انتقال نفت و گاز منطقه به بازارهای داخلی و جهانی

➤ بهینه‌سازی مصرف و کاهش شدت انرژی

➤ جایگزینی صادرات فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی به جای صدور نفت خام و گاز طبیعی

۳-۲- سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی

رویکردهای اصلی اقتصاد مقاومتی

رویکردهای مهم ابلاغی زیر در سیاست‌های اقتصاد مقاومتی که باید بر تمام برنامه‌ها حاکم باشد:

➤ درون‌زایی / برون‌گرایی / دانش‌بنیانی / عدالت محوری / مردمی بودن

بندهای ناظر بر بخش نفت و گاز

بندهای زیر از سیاست‌های اقتصاد مقاومتی به طور مستقیم ناظر بر بخش نفت و گاز می‌باشند که به عنوان خط مشی کلی در تعریف فعالیت‌ها و طرح‌های وزارت نفت ملاک برنامه ریزی و اجرا قرار گرفته و خواهد گرفت.

➤ بند ۱۳- مقابله با ضربه‌پذیری درآمد حاصل از صادرات نفت و گاز از طریق:

• انتخاب مشتریان راهبردی.

• ایجاد تنوع در روش‌های فروش.

• مشارکت دادن بخش خصوصی در فروش.

- افزایش صادرات گاز.
- افزایش صادرات پتروشیمی.
- افزایش صادرات فرآورده‌های نفتی.

➤ بند ۱۴- افزایش ذخایر راهبردی نفت و گاز کشور به منظور اثرگذاری در بازار جهانی نفت و گاز و تأکید بر حفظ و توسعه ظرفیت‌های تولید نفت و گاز، به ویژه در میادین مشترک.

➤ بند ۱۵- افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز، توسعه تولید کالاهای دارای بازدهی بهینه (براساس شاخص شدت مصرف انرژی) و بالا بردن صادرات برق، محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی با تأکید بر برداشت صیانتی از منابع.

➤ از بند ۴- کاهش شدت انرژی.

۳-۳- بندهای مرتبط با صنعت نفت در سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری برای برنامه ششم توسعه

بند ۱۲ - حمایت از تأسیس شرکت‌های غیردولتی برای سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های اکتشاف (نه مالکیت)، بهره‌برداری و توسعه میادین

نفت و گاز کشور به‌ویژه میادین مشترک در چارچوب سیاست‌های کلی اصل ۴۴.

بند ۱۵- واگذاری طرح‌های جمع‌آوری، مهار، کنترل و بهره‌برداری از گازهای همراه تولید در کلیه میادین نفت و تأسیسات صنعت نفت به مردم.

بند ۱۶- افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز و توسعه تولید کالاهای دارای بازدهی بهینه (بر اساس شاخص شدت مصرف انرژی).

بند ۱۷- دانش‌بنیان نمودن صنایع بالادستی و پایین‌دستی نفت و گاز با تأسیس و تقویت شرکت‌های دانش‌بنیان برای طراحی، مهندسی، ساخت، نصب تجهیزات و انتقال فناوری به‌منظور افزایش خودکفایی.

بند ۱۸- افزایش مستمر ضریب بازیافت و برداشت نهایی از مخازن و چاه‌های نفت و گاز.

۳-۴- قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت

در قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت به صورت گسترده وظایف، اختیارات و حتی اولویت‌های اجرایی آن تبیین شده است. بسیاری از موارد تعیین شده در این قانون در ۴ سال اخیر به سرانجام رسیده و در دوره پیش رو نیز همچنان از تکالیف قانونی اولویت دار وزارت نفت خواهند بود.

۳-۵- قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور

مواد ۱۲ و ۱۳ این قانون فصل نوینی برای توسعه صنعت نفت چه در بخش‌های بالادستی و پایین‌دستی آن و چه برای بهینه سازی مصرف انرژی گشوده است.

۳-۶- قانون برنامه پنجساله ششم توسعه و بودجه‌های سنواتی

در برنامه پنجساله ششم اهداف کمی پیوست برای بخش نفت و گاز تعریف شده است.

فصل چهارم: چالش‌های اساسی

عمده مشکلات و چالش‌های پیش روی صنعت نفت در شرایط کنونی به شرح زیر برشمرده می‌شود:

➤ صنعت نفت طی دو دهه اخیر با کشف مخازن با ذخیره کوچک که غالباً از ضریب بازیافت پایینی برخوردار هستند، رو به رو بوده و احتمال کشف ذخایر عظیم بسیار کم است. علاوه بر این تولید نفت خام کشور تاکنون بیشتر مبتنی بر تولید از میداین بزرگ (۸ میدان اصلی) با متوسط ضریب بازیافت ۳۷ درصد بوده است. تولید این میداین که همگی در نیمه دوم عمر خود هستند با افت بالای سالانه مواجه است، به نحوی که در صورت عدم اقدام موثر برای ازدیاد برداشت در این میداین، سطح تولید آن‌ها در ده سال آتی از حدود ۲/۲ میلیون بشکه به ۸۰۰ هزاربشکه در روز کاهش می‌یابد. علاوه بر این، تأخیر در اجرای پروژه‌های ازدیاد برداشت باعث ورود صدمات غیرقابل جبرانی به میداین نفتی کشور خواهد شد. به طوری که در برخی موارد امکان احیای مجدد این ذخایر وجود نداشته یا حداقل باید چندین برابر هزینه شود.

➤ ظرفیت تولید نفت و گاز کشور به عنوان یکی از مهم‌ترین شاخص‌های توسعه اقتصادی، امنیت ملی و قدرت منطقه‌ای و جهانی کشور با روند سرمایه‌گذاری فعلی به تدریج کاهش چشم‌گیری خواهد یافت. قراردادهای جدید نفتی که تکلیف قانونی وزارت نفت است، راه حل کلیدی افزایش این ظرفیت تولید است که پیگیری آن‌ها به عزم و اراده جدی و جمعی و حمایت همه جانبه مسوولان عالی و مجلس محترم نیاز دارد. این موضوع باید حتماً مورد صیانت قرار بگیرد و نظام، این کار را در چارچوب‌های قانونی پیش‌بینی شده مورد حمایت قرار دهد و از مجربان کار پشتیبانی نماید. در غیر این صورت در بازار پر رقابت فعلی ما فرصت‌ها را از دست خواهیم داد.

➤ کمبود شدید منابع مالی

عدم تناسب بین اهداف تعیین شده به ویژه برای بخش بالادستی نفت و گاز در برنامه ششم با پیش‌بینی درآمدهای قابل تحقق در بخش بسیار چشمگیر است. کمبود شدید منابع مالی در شرکت نفت به نحوی است که نمی‌توان حتی به سادگی امور جاری و نگهداشت تولید را در این شرکت اداره و محقق کرد. بدهی‌های انباشته شده و غیر قابل باز پرداخت شرکت نفت به سیستم بانکی که مرتباً مدیریت نفت را تحت فشار شدید قرار می‌دهد، از مشکلات مهم این صنعت می‌باشد. بر این اساس تنظیم مجدد روابط مالی بین دولت و شرکت نفت الزامی است.

➤ مستهلک شدن عمده تاسیسات سطح‌الارضی (خطوط لوله، واحدهای بهره برداری، تلمبه‌خانه‌ها و تاسیسات تزریق) در میدان‌های نفت و گاز کشور در خشکی و دریا، پس از چندین دهه تولید بی‌وقفه، چالشی بزرگ پیش روی صنعت نفت بوده که اداره این صنعت را بسیار پر مخاطره می‌کند. در حال حاضر با توجه به عمر بالای برخی تاسیسات نفت و گاز کشور، ظرفیت بالایی برای نوسازی و نگهداشت تجهیزات وجود دارد که باید با بهره‌گیری از ظرفیت‌های داخلی و جلب مشارکت شرکت‌های صاحب فناوری خارجی طرح‌های بازسازی و نوسازی این تاسیسات در اولویت کار وزارت نفت قرار گیرد و با استفاده از توان مهندسی و ساخت فناورانه در کشور، تحقق اقتصاد مقاومتی در این بخش تجلی یابد.

➤ قیمت‌گذاری غیرواقعی / غیرمتعادل حامل‌های انرژی و نامتوازن بودن قیمت‌های عرضه حامل‌های انرژی در داخل در کنار معضل یارانه‌ها که بخش مهمی از نفت و گاز را از کار انداخته، از مهم‌ترین مسائلی است که باید با عزم ملی به حل آن‌ها پرداخت.

-
- بالابودن کم نظیر شدت انرژی در همه بخش های مصرف کننده وموضوع بازدهی حرارتی و بحران آتی کمبود گاز - مصرف مسرفانه و بی رویه - و قیمت‌هایی که کاملاً علامت غلط می‌دهند، در آینده میان مدت کشور را با بحران انرژی روبرو خواهد کرد.
 - عدم سرمایه‌گذاری در خارج از کشور برای صیانت از بازارهای صادراتی نفت کشور و تقویت امنیت تقاضا

فصل پنجم: راهکارها و راهبردهای عملیاتی

علاوه بر اقداماتی که باید برای رفع تنگنای صنعت نفت با عنایت به چالش‌هایی که در فصل پیش بدان‌ها اشاره شد، اندیشیده شده و به مرحله اجرا در آید، دیگر راهکارها و راهبردهای پیشنهادی برای وزارت نفت به شرح زیر می‌باشد:

۱- ادامه توسعه جدی میدان‌های مشترک گازی و نفتی

به نحوی که در دولت دوازدهم هیچ یک از میدان‌های مشترک کشف شده در خشکی و خلیج فارس از نظر برنامه توسعه و یا افزایش بازیافت بلا تکلیف نماند. بر همین اساس عقد قرارداد توسعه میدان‌های مشترک نفتی و گازی آزادگان، یادآوران، یاران، لایه نفتی پارس جنوبی و نیز میدان‌های آذر، دهلران، پایدار غرب، اروند، سهراب، فرزاد A و B، فاز ۱۱ پارس جنوبی، اسفندیار، بلال، فروزان، سلمان و میدان‌های حوزه دریای خزر در اولویت خواهند بود.

۲- عقد قراردادهای جدید نفتی با هدف توسعه میدان‌های مشترک و نیز افزایش ضریب بازیافت از مخازن نفت

کشور با به کارگیری فناوری‌های نوین و جذب سرمایه‌گذاری خارجی و ایجاد اشتغال

بخشی از برنامه توسعه و افزایش بازیافت نفت از میدان‌های نفتی و گازی باید در قالب قراردادهای جدید نفتی عملی شود. هدف افزایش تولید به میزان حدود ۱ میلیون بشکه در روز نفت خام همراه با افزایش ضریب برداشت نفت از میدان‌های هدف و توسعه میدان‌های گازی با هدف افزایش تولید گاز به میزان حدود ۱۰۰ میلیون مترمکعب در روز از مواردی است که باید در این دوره به نتیجه برسد و قراردادهای آن‌ها با بهترین شرکت‌های بین‌المللی با همکاری شریک‌های ایرانی منعقد شده و عملیات اجرایی آن‌ها آغاز شود. (یادآوری می‌شود که همه افزایش تولید یاد شده در چهار ساله دولت دوازدهم محقق نخواهد شد).

۳- افزایش ظرفیت تولید نفت و گاز با هدف افزایش و یا حداقل حفظ سهم ایران در بازار جهانی نفت و ارتقای

جایگاه کشور در اوپک و همچنین افزایش قدرت اقتصادی، امنیتی و سیاسی کشور

با اجرا و تحقق دو بند ۱ و ۲ در واقع افزایش ظرفیت تولید نفت و گاز کشور اتفاق می‌افتد و منجر به تقویت جایگاه ایران در اوپک و بازار جهانی نفت و گاز می‌شود.

۴- اتمام توسعه میدان گازی پارس جنوبی مرحله تخلیه طبیعی (فازهای ۱۳، ۱۴، ۲۲ تا ۲۴) و توسعه فاز ۱۱

بر اساس اولویت بندی انجام شده در فاز آخر توسعه میدان گازی پارس جنوبی با تخلیه طبیعی، فازهای ۱۳، ۱۴ و ۲۲ تا ۲۴ در مراحل آخر توسعه قرار دارند که در سال ۱۳۹۷ به میزان ۱ میلیارد فوت مکعب از هریک از این سه فاز به تولید می‌رسد و در سال ۱۳۹۸ نیز توسعه ۲۷ فاز متعارف تعریف شده (به جز فاز ۱۱) در مرحله تخلیه طبیعی به اتمام می‌رسد.

۵- بازسازی و نوسازی بخش‌های فرسوده و قدیمی صنعت نفت با استفاده از ظرفیت‌های ماده ۱۲ قانون رفع

موانع تولید رقابت‌پذیر مصوب سال ۱۳۹۴

وضعیت نامناسب تاسیسات صنعت نفت و نبود منابع لازم برای بازسازی و نوسازی آن‌ها چالش جدی را برای حفظ ظرفیت فعلی تولید نفت و گاز پیش روی کشور قراردادده است. بر همین اساس بسته‌هایی کاری مبتنی بر حضور بخش خصوصی و استفاده از ظرفیت‌های ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید برای حل این مشکل اندیشیده شده که عملیاتی کردن آن دنبال خواهد شد.

۶- احداث پایانه نفتی دریای عمان

احداث خط لوله انتقال نفت خام از گوره به جاسک، مخازن ذخیره سازی و اسکله همراه با جانمایی تاسیسات پالایشی و پتروشیمیایی از طرح‌های راهبردی وزارت نفت است که در حال حاضر بخش‌های مقدماتی این کار آغاز شده و در این دولت عملیاتی خواهد شد.

۷- ادامه اجرای جهش دوم صنعت پتروشیمی، با هدف تکمیل زنجیره ارزش، افزایش تولید و صادرات محصولات

پتروشیمی

با برنامه ریزی های انجام شده و با توجه به طرح های در دست اجرا در مراحل مختلف پیشرفت فیزیکی، در دولت دوازدهم، تعداد ۴۵ طرح پتروشیمی با سرمایه گذاری قریب ۳۵ میلیارد دلار و ارزش تولید قریب ۲۳ میلیارد دلار به قیمت سال پایه ۱۳۹۰ به بهره برداری خواهد رسید. علاوه بر این در این دولت ۲۳ طرح کاملاً جدید با ارزش سرمایه گذاری قریب ۳۲ میلیارد دلار آغاز خواهد شد که ارزش تولیدات آن ها نیز بالغ بر ۲۶ میلیارد دلار خواهد شد.

۸- تغییر رویکرد از صادرات نفت خام به صادرات فرآورده های با ارزش افزوده بالا با افزایش ظرفیت پالایشی

کشور و بهبود الگوهای پالایشی در پالایشگاه های موجود با هدف تکمیل زنجیره ارزش

تکمیل فاز اول پالایشگاه ستاره خلیج و به مدار آوردن فازهای ۲ و ۳ این پالایشگاه، اجرای طرح توسعه و نوسازی پالایشگاه آبادان (که قرارداد آن با ارزش قریب ۲/۵ میلیارد یورو منعقد و بخش اول آن فعال شده است)، به بهره برداری رساندن طرح ۴۸۰ هزار بشکه ای فراگیر پالایشی سیراف، کمک به اجرای طرح های پالایشگاهی جاسک و آناهیتا (کرمانشاه) و تبدیل شدن به صادرکننده بنزین به نحوی که ظرفیت پالایش کشور از حدود ۱/۷ میلیون بشکه فعلی با افزایش ۱ میلیون بشکه در روز به ۲/۷ میلیون بشکه در روز برسد. با اجرای طرح های پیش بینی شده، تمام میعانات گازی تولیدی در داخل کشور فرآورش خواهد شد. همچنین با بهبود الگوی پالایشی پالایشگاه های موجود و کاهش تولید نفت کوره و استاندارد کردن محصولات تولیدی، باید آمادگی لازم را برای مواجهه با محدودیت های زیست محیطی آتی برای صادرات فرآورده های نفتی کسب نمود.

۹- اجرای طرح No Flare به نحوی که در پایان دولت دوازدهم بخش عمده و اصلی گازهای همراه نفت در دریا و خشکی،

در مشعل-ها سوزانده نشود. اجرای طرح های NGL ۳۱۰۰ و ۳۲۰۰، ۲۳۰۰ و NGL خارگ و پالایشگاه عظیم بیدبلند ۲ از جمله اقدامات اساسی در این حوزه است. این طرح علاوه بر آثار مثبت اقتصادی، واجد اثرات بسیار مهم زیست محیطی نیز خواهد بود.

۱۰- نقش آفرینی جدی در صادرات گاز منطقه و شروع صادرات LNG

پیش بینی می شود که با تاکید بر روابط حسنه با همسایگان در پایان دوره دوازدهم صادرات گاز کشور از ۱۰ میلیارد مترمکعب سالانه فعلی (به ترکیه) به رقم قریب ۴۰ میلیارد مترمکعب افزایش یابد (به عراق ۲۰، پاکستان ۱۰، جنوب خلیج فارس ۱۰ و آذربایجان ۲)

علاوه بر این با راه اندازی کارخانه IRAN LNG به بهره برداری خواهد رسید که در ظرفیت کامل به معنای صادرات معادل ۱۸ میلیارد مترمکعب در سال خواهد بود.

این بدان معناست که ظرفیت صادرات ایران از ۱۰ میلیارد مترمکعب سالانه فعلی به حدود ۷۰ میلیارد مترمکعب در سال خواهد رسید.

۱۱- ارتقاء سطح فناوری در صنعت نفت و اتمام طرح های ساخت داخل کالاهای اولویت دار صنعت نفت و توجه

به شرکت های دانش بنیان

حمایت از توسعه و تقویت شرکت های GC و توانمندسازی و شکل گیری شرکت های E&P اکتشاف و تولید ایرانی با مشارکت شرکت های توانمند خارجی، به عنوان مجموعه های دانش بنیان حرفه ای، تقویت نهادهای ایجاد شده در دانشگاه ها برای

مطالعات طرح های بالادستی و ایجاد لیسانس های پایین دستی و مراقبت از توسعه آن ها به طوری که در پایان دولت، برای تمامی میدان های در حال توسعه یک دانشگاه به عنوان مرکز اصلی مطالعات بالادستی فعال باشد. لازم به تاکید است یکی از مهم ترین اهدافی که برای عقد قراردادهای جدید نفتی تعیین شده و در ساختار مدل قراردادی نیز گنجانده شده و دنبال می شود، تعریف و رشد شرکت های E&P است. در توسعه هر میدان و در کنار هر شرکت خارجی می بایست یک شرکت E&P ایرانی قرار گیرد.

طرح ساخت داخل مهم ترین و اصلی ترین تجهیزات مورد نیاز صنعت نفت از جمله انواع لوله های بدون درز و ماشین های دوار مورد نیاز و مته های حفاری و تجهیزات سرچاهی، پمپ های درون چاهی و سرچاهی، لوله های حفاری، رشته تکمیلی درون چاهی نیز کماکان پیگیری خواهد شد.

۱۲- اتمام طرح های گازرسانی به شهرهای کوچک و روستاهای باقیمانده و آغاز شده

تا پایان دولت یازدهم بیش از ۹ هزار روستا گازرسانی شده که کار گازرسانی به باقیمانده شهرهای کوچک و روستاها نیز در سال های نخست دولت دوازدهم به انجام خواهد رسید و پوشش گازرسانی به ۹۵ درصد خواهد رسید.

۱۳- تکمیل شبکه سراسری (خطوط اصلی) گازرسانی کل کشور

با روند توسعه شتابان پارس جنوبی می بایست این گاز برای مصرف داخلی و صادرات، از مبادی تولید به مناطق مصرف منتقل شود که خطوط فعلی جوابگوی این امر نمی باشند. با اتمام خط ششم، خط یازدهم و خط هفتم سراسری، در ۴ سال آینده، زیرساخت های لازم برای انتقال گاز به سراسر کشور برای مصرف داخلی و صادرات تکمیل خواهد شد. اجرای طرح های ذخیره سازی زیرزمینی گاز نیز از الزامات برای اداره مطلوب شبکه خواهد بود.

۱۴- اجرای طرح های بهینه سازی مصرف سوخت با هدف کاهش شدت انرژی به عنوان یک ضرورت راهبردی در بخش انرژی ایران

اجرای طرح های بهینه سازی مصرف سوخت در چارچوب ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر مصوب شورای اقتصاد برای بخش های مختلف و پیگیری تصویب و اجرای دیگر موارد جمع بندی شده همچون کمک به توسعه و نوسازی ناوگان حمل و نقل جاده ای و ریلی و توسعه خطوط مترو در کلانشهرها و نوسازی ناوگان کوچک مسافری (تاکسی) از اولویت های این بخش خواهد بود. قانون یاد شده بهترین بستر را برای سرمایه گذاران در اجرای طرح های بهینه سازی مصرف انرژی با اتکای به ارزش سوخت صرفه جویی شده فراهم کرده است.

۱۵- تغییر در ساختار توزیع سوخت کشور و کاهش تصدی دولت در این بخش

ارتقای کیفیت خدمات ارائه شده به مردم در جایگاه های توزیع سوخت و نیز فرودگاه ها با بهره گیری از روش های متعارف و تجربه شده، همراه با کاهش تصدی دولت در این زمینه (که از آثار مثبت آن کوچک سازی شرکت ملی پخش و کاهش تصدی دولت نیز خواهد بود)، از اهداف دولت دوازدهم خواهد بود.

۱۶- تربیت مدیران (در تراز جهانی) و نیروی انسانی متخصص و کارآمد در بخش های مختلف مورد نیاز صنعت نفت، تقویت حرفه ای گرایی و جوان گرایی در مدیریت صنعت نفت کشور

ایجاد زمینه رشد نظام مند جوانان و حضور ایشان در مدیریت صنعت نفت به عنوان یک اصل مورد توجه قرار خواهد گرفت. شناسایی نخبگان شاغل در صنعت نفت در گروه های مختلف شغلی، تدوین گواهینامه های صلاحیت حرفه ای، ایجاد زمینه و

میان‌برهای ارتقای نیروها و اصل قرارداد شایستگی در رشد درکارراه‌های شغلی از طریق توجه به حرفه‌گرایی از اولویت‌های صنعت نفت خواهد بود.

۱۷- بازآرایی ساختار وزارت نفت و شرکت‌های تابعه و بازنگاری نظام ارزیابی مشاغل و جبران خدمات کارکنان صنعت نفت

مطالعاتی عمیق برای بازآرایی ساختار صنعت نفت با رویکرد روزآمدسازی و چابک‌سازی این صنعت آغاز شده که می‌تواند منشاء تحول در آینده صنعت نفت کشور شود.

با توجه به این که طبق قانون اساسی و سیاست‌های اصل ۴۴ تصدی در بخش بالادستی نفت، همچنان دولتی باقی خواهد ماند، لذا با هدف حفظ حداقل شرایط رقابتی با کشورهای منطقه، باید تدابیر لازم برای حفظ و رضایت‌مندی نیروهای عملیاتی صنعت نفت، ارتقاء مهارت‌ها و بهبود وضعیت معیشت ایشان که عموماً در شرایط دشوار به انجام ماموریت‌های خود می‌پردازند، اندیشیده شود.

در ۸ ساله ۹۲-۸۴ به رغم واگذاری همه پتروشیمی‌ها و پالایشگاه‌ها، نیروی انسانی صنعت نفت از نظر کمیت به طرز غیرطبیعی متورم شد و همزمان نیز به دلیل خروج نیروها از جمله بازنشستگی مدیران و کارشناسان ارشد، ترکیب نیروی انسانی صنعت نفت غیرمتوازن شده است. ساماندهی حدود ۳۴ هزار نفر نیروهای معروف به قرارداد مدت موقت، از دغدغه‌های همیشگی مدیریت نفت در دولت یازدهم بوده است که در دولت آتی باید طرح‌های پیش‌بینی شده برای حل این مشکل به اجرا درآید. در مجموع نظر به منویات مقام معظم رهبری و اعتقاد جدی اینجانب به سرمایه انسانی، توسعه مدیریت انسانی و توجه جدی به این سرمایه عظیم جزء یکی از اولویت‌های اصلی وزارتخانه در دوره جدید خواهد بود.

۱۸- ضرورت توجه به حوزه مسوولیت اجتماعی صنعت نفت به ویژه در اطراف مناطق عملیاتی و کمک به عمران این مناطق در چارچوب سیاست‌های تنظیم شده

در دولت یازدهم، به این مساله توجهی جدی صورت گرفت، به نحوی که امروز مفهوم مسوولیت اجتماعی CSR تا حدود زیادی شناخته شده است. برای ایفای نقش موثر صنعت نفت به ویژه در مناطق نفتخیز، برای دو منطقه مهم عملیاتی غرب کارون و پارس جنوبی طرح‌های ۵ ساله با هدف زدودن چهره‌های خشن فقر و نابرابری تهیه و تصویب شده که انشاءالله با پیگیری جدی به اجرا درخواهد آمد.

۱۹- استفاده از توانایی‌های صنعت نفت برای توازن منطقه‌ای و محرومیت زدایی

با توجه به توسعه شبکه گازرسانی در سراسر کشور، ظرفیت ایجاد توسعه‌های صنعتی در مناطق مختلف فراهم شده است. از جمله امکان ایجاد مجتمع‌های GTPP و GTX و شهرک‌های صنایع پایین دستی آن‌ها در مناطق کمترتوسعه یافته (به منظور تکمیل زنجیره ارزش) و باتوجه به آمایش سرزمین وجود دارد که می‌بایست که به عنوان یکی از ابزارهای صنعت نفت برای ایجاد توازن منطقه‌ای باید مورد توجه قرار گیرد. همچنین تکمیل طرح‌های خط اتیلن غرب و پایانه نفتی جاسک در این زمینه بایستی دنبال شود.

۲۰- واگذاری حداکثری تصدی‌ها به بخش خصوصی واقعی در حدود مجاز قانونی و تقویت برون‌سپاری در صنعت نفت و حمایت از بخش خصوصی داخلی با قابلیت رقابت در صنعت نفت کشور و صنایع پایین دستی، صنایع و خدمات پشتیبان نفت و گاز، خدمات پیمانکاری و فنی و مهندسی، به نحوی که وزارت نفت در هیچ موضوعی با مردم و بخش خصوصی واقعی رقابت نکند.

۲۱- حمایت از ایجاد و تقویت نهادهای مالی، بازارهای پولی، سرمایه، بیمه، بورس نفت خام و فرآورده‌های نفتی

بورس به عنوان یکی ابزارهای تامین منابع مالی و تقویت شفافیت در عرصه اقتصاد در این دوره نیز مورد توجه قرار گرفته و ساماندهی جذب سرمایه های مردم برای ایفای نقش در توسعه صنعت نفت و نیز افزایش عرضه نفت خام، میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی در بورس انرژی از برنامه‌های وزارت نفت است.

۲۲- حمایت از جذب سرمایه

با توجه به نیاز صنعت نفت به حدود ۲۰۰ میلیارد دلار منابع مالی فقط برای سرمایه گذاری در برنامه ششم، حمایت از جذب سرمایه و سرمایه گذاران داخلی و خارجی همراه با جذب فناوری های نو از راهبردهای اساسی وزارت نفت در دولت دوازدهم خواهد بود. بدین منظور، لازم است اهتمام همه جانبه ارکان نظام در بسترسازی مناسب با رعایت منافع ومصالح ملی صورت گیرد.

۲۳- اشتغال

گرچه صنعت نفت به دلیل ماهیت آن، صنعتی اشتغال زا تلقی نمی شود، لیکن در دوران اجرای طرح های نفتی، موجی از اشتغال در طیفی از صنایع مختلف و بویژه پیمانکاران و شرکت های خدماتی ایجاد می شود. لذا با اتکای به بهره گیری حداکثری از ظرفیت های داخلی در اجرای طرح ها، قطعا صنعت نفت در سال های پیش رو، نقشی موثر در ایجاد اشتغال مولد (با واگذاری ده ها پروژه بسیار بزرگ، صدها پروژه بزرگ و متوسط و هزاران پروژه کوچک) به ظرفیت های داخلی ایفا خواهد کرد.

تاکید می کند که اجرای راهکارها و راهبردهای عملیاتی پیشنهادی، جز با همدلی، همکاری و هماهنگی همه ارکان نظام و حمایت از وزیران منتخب مجلس محترم و تعامل سازنده با جهان، تحت هدایت مقام معظم رهبری، میسر نخواهد شد.

این همه گفتیم اما در بسیج بی عنایات خدا هیچیم هیچ

خدایا، علیک توکلت و الیک انیب

بیژن زنگنه

مرداد ماه ۱۳۹۶

پیوست - در برنامه پنجساله ششم اهداف کمی زیر برای بخش نفت و گاز تعریف شده است :

روند گذشته و برنامه آتی توسعه بالادستی بخش نفت

رشد سالانه برنامه ششم	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	واحد	شاخص
								نیمه اول		
۶/۴	۴۶۳۰	۴۴۴۰	۴۲۲۰	۴۱۱۵	۴۰۳۰	۳۷۰۰	۳۸۵۱	۳۸۴۱	هزار بشکه در روز	ظرفیت تولید نفت خام
۸/۶	۴۲۸۰	۴۰۰۰	۳۹۶۰	۳۸۷۰	۳۸۰۰	۲۸۳۰	۲۸۰۲	۲۷۲۶	هزار بشکه در روز	تولید نفت خام
۶/۱۲	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۹۰۰	۶۸۸	۵۵۸	۴۶۶	۳۷۸	هزار بشکه در روز	تولید میعانات گازی
۴/۹	۵۲۸۰	۵۰۰۰	۴۹۶۰	۴۷۷۰	۴۴۸۸	۳۳۸۸	۳۲۶۸	۳۱۰۴	هزار بشکه در روز	تولید نفت خام و میعانات
۱۸	۳۳۱۲	۳۰۷۲	۲۹۴۰	۲۷۰۲	۲۲۱۸	۱۴۵۸	۱۳۶۲	۱۲۰۰	هزار بشکه در روز	صادرات نفت خام و میعانات گازی (با احتساب خوراک پالایشگاه های داخلی جدید)
۴/۱۳	۱۵۰	۱۵۰	۱۴۰	۱۲۵	۱۲۵	۸۰	۷۲/۲	۷۲	میلیون متر مکعب در روز	تزریق گاز طبیعی
	۲/۲۲	۲/۲۲	۱۷	۶/۱۴	۹	۹	۱/۹	۳/۸	درصد	سهم تولید نفت خام از میادین مشترک

روند گذشته و برنامه آتی توسعه بالادستی بخش گاز

رشد سالانه برنامه ششم	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	واحد	شاخص
۹/۱۰	۱۲۵۳	۸/۱۱۷۸	۱۱۰۱	۱۰۱۰	۸۹۶	۷۴۶	۶۸۰	۶۳۵	میلیون متر مکعب در روز	تولید گاز غنی
۷/۱۲	۷۵۰	۷۵۰	۷۵۰	۶۸۱	۵۱۶	۴۲۶	۳۰۶	۲۶۷	میلیون متر مکعب در روز	تولید گاز غنی از پارس جنوبی
۶/۱۲	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۹۰۰	۶۸۸	۵۵۸	۴۶۶	۳۷۸	هزار بشکه در روز	تولید میعانات گازی
	۶۶	۳/۶۶	۶/۶۵	۶۰	۱/۵۷	۵۳	۵/۴۵	۴۲	درصد	سهم تولید گاز غنی از میادین مشترک
۴/۱۰	۳۵۷	۳۳۸	۳۱۳	۲۸۴	۲۳۶	۲۱۸	۱۸۷	۱۶۳	میلیارد متر مکعب در سال	میزان گاز پالایش شده
۲/۸	۲۵۰	۲۳۲	۲۲۲	۲۱۰	۱۸۰	۲/۱۶۹	۱۵۶	۱۵۰	میلیارد متر مکعب در سال	میزان گاز فروخته شده داخلی (صنایع ، خانگی ، تجاری و نیروگاه)

درصد بهره مندی روستایی و شهری از گاز طبیعی

۱۳۹۶	پیش بینی اسفند ۱۳۹۴	۱۳۹۴ اردیبهشت	اسفند ۱۳۹۳	اسفند ۱۳۹۲	۱۳۹۲ خرداد	شاخص
۹۶	۷۴	۶۳	۶۳	۵۸	۵۵	بهره مندی روستائیان از گاز طبیعی
۹۸	۹۶	۹۶	۹۶	۹۶	۹۵	بهره مندی شهری از گاز طبیعی
۹۷	۹۱	۸۹	۸۸	۸۷	۸۵	بهره مندی کل از گاز طبیعی

روند گذشته و برنامه آتی سوخت مصرفی نیروگاه های کشور

شاخص	گاز مصرفی (میلیارد متر مکعب)	نفت گاز مصرفی (میلیارد لیتر)	نفت کوره مصرفی (میلیارد لیتر)	گاز معادل (میلیارد متر مکعب)	سهم گاز (درصد)	سهم نفت (گاز(درصد)	سهم نفت کوره(درصد)	سهم سوخت مایع
۱۳۹۲	۳۷/۲۳	۱۲/۱	۱۵/۲۵	۶۶/۲۵	۵۸٪	۱۹٪	۲۴٪	۲۲
۱۳۹۳	۵۰	۸/۴	۱۰/۱۴	۶۸/۵	۷۳٪	۱۲٪	۱۵٪	۲۷
۱۳۹۴	۵۷	۶	۸	۷۱	۸۰٪	۸٪	۱۱٪	۱۹
۱۳۹۵	۶۶/۱	۳/۷	۷/۵۴	۷۵/۴۱	۸۵٪	۵٪	۱۰٪	۱۵
۱۳۹۶	۶۸/۶	۳/۵۸	۷/۱۷	۷۹/۲	۸۷٪	۵٪	۹٪	۱۴
۱۳۹۷	۷۳/۲۵	۳/۴	۶/۸	۸۳/۴۷	۸۸٪	۴٪	۸٪	۱۲
۱۳۹۸	۷۸/۱	۳/۲۳	۶/۴۶	۸۷/۸	۸۹٪	۴٪	۷٪	۱۱
۱۳۹۹	۸۳/۲	۳/۰۷	۶/۱۵	۹۲/۴۲	۹۰٪	۳٪	۷٪	۱۰
رشد سالانه برنامه ششم	%۷/۸	%-۱۲/۵	%-۵/۱	%۵/۴				

برنامه صادرات گاز طبیعی

همه ارقام به میلیون متر مکعب در روز است

سال	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
صادرات به ترکیه	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰
صادرات به عراق	۰	۵	۲۵	۴۰	۵۰	۵۰
صادرات به عمان	۰	۰	۰	۱۰	۲۵	۲۵
صادرات به پاکستان	۰	۰	۱۵	۱۵	۲۵	۲۵
صادرات به صورت LNG	۰	۰	۰	۱۱	۲۱	۲۱
صادرات به دیگر کشورهای هدف	۰	۰	۸	۳۲	۳۲	۴۵
مجموع صادرات	۳۰	۳۵	۷۸	۱۳۸	۱۸۳	۱۹۵

روند گذشته و برنامه آتی تولید بخش پتروشیمی

ردیف	تعداد طرح	عنوان واحد پتروشیمیایی	میزان تولید سال پایه ۱۳۹۴	میزان افزایش تولید نهایی سالانه (میلیون تن)	جمع تولید ۱۳۹۹	پیش بینی سرمایه گذاری (میلیون دلار)	افزایش فروش نهایی سالانه (میلیون دلار ثابت سال ۱۳۹۰)
۱	۶	واحد تولیدی متانول	۴/۱	۱۰/۸	۱۴/۹	۳۵۰۰	۴۰۰۰
۲	۶	واحد تولیدی اوره	۳/۵	۶/۱	۹/۶	۳۱۰۰	۲۵۰۰
۳	۲۷	سایر واحدهای جدید پتروشیمی و افزایش ظرفیت واحدهای موجود	۱۹/۵	۱۷/۸	۳۷/۳	۴۴۶۰۰	۱۶۵۰۰
	۳۹	جمع				۵۱۲۰۰	۲۳۰۰۰

ارزش فروش داخلی و صادرات محصولات پتروشیمی (میلیارد دلار)

رشد سالانه برنامه ششم	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	واحد	شاخص
%۶/۶	۱۱	۱۰/۰۶	۹/۷۷	۹/۳۳	۹/۱	۸	۶/۹	۶/۱	میلیارد دلار	ارزش فروش داخلی پتروشیمی
%۲۴/۶	۳۰	۲۷	۲۲	۱۵	۱۲/۵	۱۰	۱۰/۳	۹/۹	میلیارد دلار	ارزش صادرات پتروشیمی
%۱۸	۴۱	۳۷	۳۱/۸	۲۴/۳	۲۱/۶	۱۸	۱۷/۲	۱۶	میلیارد دلار	جمع ارزش فروش داخلی و صادرات پتروشیمی

ارزش محصولات پتروشیمی به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۰ می‌باشد.

روند گذشته و برنامه آتی توسعه بخش پالایشگاهی

رشد سالانه برنامه ششم	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	واحد	شاخص
%۰/۶	۱۸۱۰	۱۷۶۰	۱۷۶۰	۱۷۶۰	۱۷۶۰	۱۷۶۰	۱۷۵۵	۱۸۱۵	هزار بشکه در روز	خوراک نفت خام ۹ پالایشگاه
۰/۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۴۵	۴۶	هزار بشکه در روز	خوراک میعانات گازی ۹ پالایشگاه
%۰/۵	۱۸۶۰	۱۸۱۰	۱۸۱۰	۱۸۱۰	۱۸۱۰	۱۸۰۰	۱۸۰۰	۱۸۶۰	هزار بشکه در روز	جمع خوراک نفت خام و میعانات گازی ۹ پالایشگاه
%۱۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۵۷۰	۳۰۰	۸۲	۰	۰	۰	هزار بشکه در روز	خوراک میعانات گازی برای پالایشگاه‌های جدید (صادراتی)

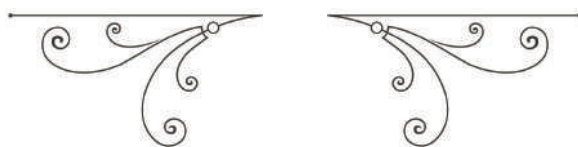
برای تحقق اهداف کمی فوق نیاز به سرمایه گذاری به شرح جدول زیر وجود دارد که البته جذب آن نیاز به یک عزم ملی و حمایت همه جانبه از صنعت نفت دارد. عدم تناسب بین اهداف تعیین شده به ویژه برای بالادستی نفت و گاز با پیش بینی سرمایه گذاری و درآمدهای قابل تحقق در صنعت نفت، از مشکلات جدی اجرای برنامه ششم توسعه در این بخش است.

نیاز سرمایه گذاری در صنعت نفت در برنامه ششم همه ارقام به میلیارد دلار

ردیف	هدف کمی	از محل منابع داخلی شرکتهای دولتی	منابع مالی خارجی - قراردادهای مشارکتی	از محل منابع از صندوق توسعه ملی - مشارکت	کل منابع مورد نیاز
۱	نگهداشت توان تولید میدین نفتی و گازی	۱۸,۲	۵,۵		۲۳,۸
	افزایش ظرفیت تولید با توسعه میدین نفتی و گازی مشترک	۴,۸	۲۰,۴	۱	۲۹,۲
	تکمیل توسعه میدین پارس جنوبی	۱۲,۵	۸,۸	۳	۲۷
۳	افزایش ضریب بازیافت میدین نفتی	۱	۷		۸
	جمع آوری و کامش گازهای سوزانده شده		۷,۵		۷,۵
۳	اکتشاف و توصیف میدین نفت و گاز و اجرای طرح های پشتیبانی و مطالعاتی سرمایه ای شرکت ملی نفت	۳,۲	۰		۳,۲
	احداث خط لوله اصلی انتقال گاز و ایستگاههای تقویت فشار	۷,۸	۰	۲,۲	۱۰
۴	احداث و نگهداشت خطوط لوله استانی، شبکه گاز رسانی، ذخیره سازی و پالایش گاز	۶,۲	۱,۴	۱,۸	۹,۴
	افزایش ظرفیت پالایش میعانات گازی		۰	۴	۴
۵	افزایش فرآورش نفت خام و میعانات گازی و بهبود کیفیت فرآورده های پالایشگاههای کشور	۳,۶	۰	۵,۶	۹,۲
	احداث و نگهداشت خطوط لوله و مخازن ذخیره سازی نفت و فرآورده های نفتی	۳,۵	۰		۳,۵
۶	جمع مصارف سرمایه ای (با تولیت شرکتهای دولتی)	۶۰,۹	۵۰,۶	۱۷	۱۳۴,۷
۷	پالایشگاه های نفت و پالایش و پخش (غیر دولتی)	۰	۸	۵	۱۵
۸	پتروشیمی ها و خطوط لوله زیر بنا ها (غیر دولتی)	۵	۲۲	۱۷	۵۲
۹	جمع کل سرمایه گذاری مورد نیاز بدون سرمایه گذاری بهینه سازی (صرفه جویی)	۶۵,۹	۸۰,۶	۳۰	۲۰۱,۷

برنامه
جناب آقای مسعود سلطانی فر
وزیر پیشنهادی
وزارت ورزش و جوانان

مرداد ۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۷	سوابق علمی، تخصصی و اجرایی
۱	پیشگفتار
۳	دیدگاه‌های حضرت امام خمینی (ره) درباره امور جوانان و ورزش
۵	دیدگاه‌های مقام معظم رهبری درباره امور جوانان و ورزش
۷	دیدگاه‌های ریاست محترم جمهوری درباره امور جوانان و ورزش
۹	رویکردها و برنامه
۹	اهداف و وظایف وزارت ورزش و جوانان (لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان)
۱۲	بخش اول: امور جوانان
۱۲	جوانان؛ تبیین مفاهیم و رویکردهای پایه
۱۴	ساختار حوزه جوانان در کشور
۱۵	ظرفیت‌های قانونی بخش جوانان
۱۶	جوانان در آیین سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری
۱۷	تحلیل وضع موجود امور جوانان
۲۱	تحلیل راهبردی وضعیت امور جوانان
۲۲	چالش‌های فراروی مدیریت امور جوانان
۲۳	الزامات ساماندهی امور جوانان
۲۴	اهداف و راهبردهای ساماندهی امور جوانان
۲۹	بخش دوم: ورزش
۲۹	تحلیل وضع موجود ورزش کشور
۴۲	تحلیل راهبردی ورزش کشور
۴۷	ورزش در برنامه ششم توسعه کشور
۵۰	اهداف و راهبردهای پیشرفت متوازن ورزش

سوابق علمی، تخصصی و اجرایی

نام و نام خانوادگی: مسعود سلطانی فر

تاریخ تولد: ۱۳۳۸ - تهران

مدرک تحصیلی: لیسانس و فوق لیسانس علوم سیاسی - دکترای نیمه تمام مدیریت و برنامه ریزی توسعه

ردیف	سوابق کاری	تاریخ
۱	معاون سیاسی امنیتی استانداری هرمزگان و قائم مقام استاندار در امور جنگ	۱۳۶۵ تا ۱۳۶۹
۲	معاون سیاسی امنیتی استانداری همدان	۱۳۶۹ تا ۱۳۷۰
۳	معاون سیاسی امنیتی استانداری فارس	۱۳۷۰ تا ۱۳۷۱
۴	استاندار استان مرکزی	۱۳۷۱ تا ۱۳۷۵
۵	قائم مقام سازمان تربیت بدنی	۱۳۷۵ تا ۱۳۷۶
۶	استاندار استان زنجان	۱۳۷۶ تا ۱۳۸۰
۷	استاندار استان گیلان	۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴
۸	مشاور وزیر کشور	۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸
۹	عضو هیأت علمی مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام	۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲
۱۰	عضو شورای شهر تهران	شهریور ۱۳۹۲ تا بهمن ۱۳۹۲
۱۱	معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و عضو کمیسیونهای فرهنگی و اقتصادی و امور زیر بنایی دولت	بهمن ماه ۱۳۹۲ تا آبان ۱۳۹۵
۱۲	وزیر ورزش و جوانان	آبان ۱۳۹۵ تا کنون

پیشگفتار

وزارت ورزش و جوانان به عنوان یک دستگاه فرهنگی و نهاد متولی «ساماندهی امور جوانان» و «مدیریت ورزش کشور» مسئولیت‌ها و وظایف متنوع و گسترده‌ای را در این دو حوزه عهده‌دار است. در حوزه ساماندهی امور جوانان با رویکرد رفع مسائل و چالش‌های فراروی جوانان موضوعاتی چون ارتقاء هویت دینی و ملی، ارتقاء و تقویت سرمایه اجتماعی، مسئولیت‌پذیری، بهبود و اصلاح سبک زندگی جوانان منطبق با ارزش‌های اسلامی ایرانی، ارتقاء توانمندی‌ها، و توسعه مشارکت‌های اجتماعی در اولویت برنامه‌های این وزارت قرار دارد، همچنان که در حوزه ورزش نیز با رویکرد ارتقاء سلامت، نشاط و شادابی مردم، توسعه و تعمیم ورزش همگانی، ارتقاء ورزش قهرمانی، تقویت و توسعه ورزش پرورشی، و تحکیم و ترویج ارزش‌های اخلاقی و فرهنگی در ورزش به عنوان اهداف اصلی مورد توجه قرار دارند.

به یقین، دستیابی به چشم‌انداز ۲۰ ساله نظام جمهوری اسلامی ایران و تحقق اهداف برنامه پنج‌ساله ششم توسعه کشور نیازمند حرکتی هماهنگ و برنامه‌ریزی شده و منطبق با ظرفیت‌ها و واقعیات کشور است که بر این اساس برنامه پیشنهادی اینجانب برای تصدی مسئولیت وزارت ورزش و جوانان در دوره چهارساله ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ تنظیم و تقدیم شده است.

مجموعه حاضر مشتمل بر دو بخش شامل «اهداف، راهبردها و برنامه‌های اجرایی در ساماندهی امور جوانان» و «اهداف راهبردها و برنامه‌های اجرایی پیشرفت ورزش کشور» تهیه و تدوین شده است. ضمن آنکه در ابتدای هر بخش، در نگاهی کلی، وضعیت جوانان و ورزش و چالش‌ها و مسائل هر کدام به صورت اجمالی بیان گردیده که می‌تواند مکمل رویکرد کلان ما به مسائل این دو حوزه مهم باشد.

امیدوارم با عنایات خداوند سبحان و تحت توجهات حضرت ولی عصر (عج)، و با بهره‌گیری از رهنمودهای رهبر معظم انقلاب اسلامی و حمایت‌های همه قوا و ارکان نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران همچنان توفیق خدمتگزاری به اسلام و ملت شریف و بزرگوار ایران را داشته باشم.

مسعود سلطانی‌فر

مرداد ۱۳۹۶

دیدگاه‌های حضرت امام خمینی (ره) درباره امور جوانان و ورزش

الف) جوانان

از منظر امام خمینی (ره) جوانان ذخیره عزت و اقتدار کشور محسوب شده و باید برای ایفای مسئولیت‌های ملی و مردمی مجهز و مهیا شوند. کسانی که وارث کشور هستند و ضروری است از جفاکاری‌ها، یأس‌افکنی‌ها و حرمت‌شکنی‌ها در حق آنان پرهیز شود. این که ایشان از واژه «وارث» برای نسل جوان استفاده می‌کنند، نشان دهنده توجه ژرف‌اندیش ایشان نسبت به نیروی عظیم و تأثیرگذار جوانی در پیشبرد آرمان‌های انقلاب اسلامی است. از تأکیدات مهم و همیشگی ایشان به جوانان «تهذیب نفس» بود، و اینکه از نگاه ایشان، مهم‌ترین ضرورت برای کشور، تعهد و تهذیب اسلامی جوانان و بویژه ترغیب جوانان به شناخت حقیقت قرآن است. در نهایت حضرت امام خمینی (ره) به مسئولین و دست‌اندرکاران توصیه می‌کنند که به هر شکل ممکن وسایل ارتقای اخلاقی، اعتقادی، علمی و هنری جوانان را فراهم سازند و ضمن همراهی آنان تا مرز رسیدن به بهترین ارزش‌ها و نوآوری‌ها، روح استقلال و خودکفایی را در آنان زنده نگه دارند.

ب) ورزش

نگاه حضرت امام خمینی (ره) به امر ورزش یک نگاه تربیتی و انسان‌ساز است و ایشان ورزش را صرفاً معطوف به بعد جسمانی نمی‌دانند. بر این اساس از ورزشکاران می‌خواهند که در تمامی ابعاد انسانی و بویژه بعد روحانی آن ورزش کنند و تنها به بعد جسمانی ورزش بسنده نکنند. ایشان در بخش دیگری از بیانات خود به نقش ورزشکاران به عنوان پشتوانه‌های ملت اشاره کرده و تأکید می‌کنند که کشور علاوه بر علما و دانشمندان، به ورزشکاران نیز احتیاج دارد. حضرت امام خمینی (ره) به نقش سلامت‌محور ورزش نیز تأکید می‌کنند و اینکه ورزش می‌تواند موجب شادابی و پرهیز از افسردگی شود و همچنین می‌تواند ارزش‌ها و معنویت انقلاب را به جهان صادر کند. بر این اساس می‌توان استنباط نمود که حضرت امام خمینی (ره) بر سه بعد ورزش یعنی تربیتی (ورزش برای تهذیب نفس و تربیت همه ابعاد انسانی)، همگانی (ورزش برای نشاط و سلامتی) و قهرمانی (ورزش برای صدور ارزش‌ها و معنویت انقلاب) تأکید داشتند.

دیدگاه‌های مقام معظم رهبری درباره امور جوانان و ورزش

الف) جوانان

رهبر معظم انقلاب همواره در خصوص جوانان دارای دغدغه‌هایی هستند که در مناسبت‌های مختلف بیان می‌کنند. از منظر ایشان؛ مسئله جوانان در کشور یک مسئله حقیقتاً «ملی» است و همه باید در قبال این مسئله احساس مسئولیت کنند. معظم له مشخصاً به نقش دولت، روحانیت، بسیج، سازمان‌های ورزشی، صدا و سیما و همه دستگاه‌های اجرایی مرتبط با جوانان اشاره کرده و تأکید می‌کنند که این دستگاه‌ها باید در خصوص مسئله جوانان در کشور احساس مسئولیت کنند.

اهم انتظارات مقام معظم رهبری از مدیران دست‌اندرکار امور جوانان عبارتند از:

- تربیت جوان پاک و توجه به هویت، اعتماد به نفس ملی و استقلال جوانان
- توجه به ازدواج و اشتغال جوانان
- انجام کار فوق‌العاده برای رفع آسیب‌های اجتماعی
- مانوس کردن جوانان با قرآن و معنویت
- اطمینان و اعتماد به خلاقیت جوانان و بویژه جوانان مومن و انقلابی
- مصون‌سازی فرهنگی جوانان از نفوذ و تهاجم فرهنگی دستگاه‌های تبلیغاتی بیگانه
- توجه و چاره‌اندیشی پیرامون تأثیرات سوء فضای مجازی
- الگوسازی برای جوانان و توجه به نقش و اهمیت ورزش
- ترغیب جوانان به کتاب و کتابخوانی
- تقویت و حفظ روحیه جهادی در جوانان
- مقابله با ترویج و مصرف مواد مخدر در بین جامعه جوان
- مقابله با انحراف و خرافه‌گرایی در جوانان
- تقویت توأمان علم و اخلاق، و نوآوری در جوانان

ب) ورزش

ورزش از منظر مقام معظم رهبری امری لازم و واجب برای تمامی اقشار جامعه است و هر بار که معظم له در این باره سخن گفته‌اند،

رویکرد عمیق و جامع ایشان درباره ابعاد و زوایای این پدیده فرهنگی و اجتماعی بیشتر پدیدار گشته است. هر کدام از ابعاد ورزش در نزد ایشان، دارای اهمیت ویژه است. در جایی که ورزش همگانی را سلامت همگانی جامعه معرفی می‌کنند و آن را در کنار ورزش قهرمانی و به عنوان موتور محرکه آن دانسته‌اند و بر نقش ورزش قهرمانی به عنوان راه معرفی فرهنگ و هویت ملت به جهانیان تأکید می‌کنند. تأکید ایشان بر افتخارآفرینی ورزشکاران جانباز و معلول و همچنین مشارکت فعال بانوان در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی با حفظ ارزش‌های اسلامی نشان از نگاه عمیق ایشان به موضوع ورزش در نظام مقدس جمهوری اسلامی است. ضمن اینکه از منظر ایشان ورزش دارای ماهیت فرهنگی است و ضروری است مسئولین برای پاکیزه نگه داشتن محیط ورزش تلاش کنند.

اهم انتظارات مقام معظم رهبری از مدیران حوزه ورزش عبارتند از:

- پاک نگه داشتن محیط ورزش و ترویج ارزش‌های دینی و معنوی در محیط‌های ورزشی
- انتقال پیام معنویت برای سراسر دنیا توسط ورزشکاران
- نشان دادن علاقه‌مندی ورزشکاران به دینداری، ارزش‌های اسلامی و مظاهر معنوی در ورزش
- امر به معروف عملی و رواج خیر در جامعه از طریق ورزش
- مبارزه با معنویت‌زدایی دستگاه‌های تبلیغاتی بین‌المللی از طریق ورزش
- تأمین تحرک، شادابی و توانایی در میان نسل جوان
- توجه به امر ورزش همگانی به عنوان موضوعی لازم برای کشور
- توجه به ورزش قهرمانی به عنوان موتور محرکه ورزش همگانی
- توانمندسازی مربیان و افزایش رویه قهرمان‌پروری در کشور
- تقدیر و احترام نسبت به قهرمانان و افراد ممتاز ورزش کشور و بویژه زنان ورزشکار محجبه
- اولویت‌بندی رشته‌های ورزشی و سرمایه‌گذاری بر رشته‌های دارای ریشه تاریخی
- حمایت از ورزش جانبازان و معلولین
- تقویت ورزش‌های ملی، بومی و محلی کشور
- افزایش مشارکت بانوان و دختران ورزشکار در میادین بین‌المللی با رعایت حجاب شرعی
- افزایش امکانات ورزش بانوان
- علمی‌سازی ورزش و بهره‌گیری از تحقیقات علمی و نظریه‌های متخصصان و صاحب‌نظران جوان
- ایجاد میدان نوآوری در ورزش و ابداع رشته‌های ورزشی جدید

دیدگاه‌های ریاست محترم جمهوری درباره امور جوانان و ورزش

الف) جوانان

از منظر دکتر حسن روحانی، جوانان سرمایه‌های اصلی و ملی کشور هستند و ضروری است در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های کشور، نگرش به مسئله جوانان به طور اصولی تغییر کرده و به عنوان یک فرصت به آن نگاه شود. ضمن اینکه از نظر ایشام ضروری است زمینه مشارکت فعال همه افراد جامعه بخصوص جوانان در مسائل کشور و بویژه فعالیت‌های فرهنگی فراهم شده و زیرساخت‌های مناسب آن ایجاد شود. دکتر حسن روحانی مشکلات اصلی نسل جوان را مسائلی نظیر «اشتغال»، «منزلت اجتماعی»، «مسائل فرهنگی و اجتماعی» و همچنین «ازدواج و مسکن» می‌داند و از همه دستگاه‌های اجرایی مسئول در این زمینه خواسته‌اند برای حل این مشکلات و بویژه مشکل ازدواج جوانان تلاش کنند.

اهم انتظارات ریاست محترم جمهوری از مدیران دست‌اندرکار امور جوانان عبارتند از:

- ایجاد الگوهای رفتاری صحیح برای نسل جوان منطبق با اخلاق و مقتضیات زمانی، مکانی و فرهنگی
- شناسایی دقیق و صحیح نیازهای جوانان و ایجاد پل ارتباطی میان نسل‌ها با توجه به مقتضیات زمان
- تدوین و برنامه‌ریزی آموزش‌های گوناگون در صداوسیما، کتب درسی و دیگر رسانه‌ها، در خصوص شیوه‌ها و روش‌های سالم پر کردن اوقات فراغت و شناسایی آسیب‌های بالقوه و بالفعل خلأهای فراغتی
- ترمیم شیوه‌های ارتباط مستقیم مسئولان با جوانان، به منظور بازسازی اعتماد جامعه نسبت به مدیریت کلان کشور
- محوریت و اصل شمردن تقویت روحیه امید به آینده به عنوان مهم‌ترین انگیزه تلاش سازنده و زندگی بانشاط، در هرگونه برنامه‌ریزی و تصمیم و اقدام مربوط به جوانان
- ایجاد بسترهای مناسب برای آشنا شدن اقشار مختلف جامعه بخصوص نوجوانان و جوانان نسبت به انواع انحرافات هنجاری، رفتاری و عواقب خانمان‌برانداز این انحرافات
- ایجاد اوقات فراغت مناسب برای جوانان و هدایت آنها به مجراهای صحیح زندگی، از طریق آموزش و ایجاد پایگاه‌های فرهنگی و مراکز مشاوره
- ایجاد و گسترش فرهنگ‌سراها و خانه‌های فرهنگ (با امکانات تفریحی، علمی، ورزشی، فرهنگی) در کشور برای جوانان

ب) ورزش

نگاه و رویکرد دکتر حسن روحانی نسبت به امر ورزش، رویکردی عمیق و راهبردی است و نگاه راهبردی ایشان مبنی بر پیاده سازی سیاست های افقی در ورزش به جای عمودی، از عمق تفکر فلسفی ایشان نسبت به امر ورزش خبر می دهد. جایی که نگاه قهرمان پروری صرف آن هم به صورت گلخانه ای، جای خود را به سرمایه گذاری وسیع در ورزش های تربیتی و همگانی داده و تلاش می شود با افزایش فرصت های حضور همگان در ورزش بویژه از سنین پایه، افراد مستعد و شایسته بیشتری از میان جمع آن ها انتخاب شده و در نتیجه قطار ورزش کشور در ریل واقعی خود قرار گیرد. سیاست زدایی، کاهش حداکثری تصدی گری دولت و همچنین زمینه سازی لازم برای حضور بخش خصوصی، موضوعات راهبردی دیگری هستند که بارها از سوی ایشان مورد تأکید قرار گرفته اند. به طور کلی ایشان ورزش را برای نشاط، شادابی، سلامت و فرهنگ جامعه ضروری می دانند و معتقدند ورزش بهترین ابزار تبلیغ و ترویج فرهنگ جامعه و همچنین بهترین ابزار تغییر افکار عمومی مردم جهان است. پدیده ای که می تواند هزینه های مصرف دارو در کشور را کاهش داده و پایه اصلی سلامت مردم تلقی شود. ضمن اینکه از نظر ایشان، ورزش می تواند به امنیت اجتماعی و حتی ملی مردم ایران کمک کرده و از نظر ارتقای غرور ملی و دیپلماسی عمومی بسیار مهم تلقی شود. به طور کلی ورزش از منظر ریاست محترم جمهوری علاوه بر مولفه های مهم تربیتی، قهرمانی و همگانی، مولفه های دیگری نظیر فرهنگی، اقتصادی و ارتباطات بین المللی را نیز در بر می گیرد که این امر ضرورت سیاست گذاری و برنامه ریزی وزارت ورزش و جوانان برای تحقق تمامی مولفه های مذکور را یادآور می شود.

اهم انتظارات ریاست محترم جمهوری از مدیران حوزه ورزش عبارتند از:

- ایجاد نشاط، فضای اخلاقی و تعاملی در جامعه از طریق ورزش
- کمک به فرهنگ جامعه از طریق ورزش با تأکید بر آموزش و آگاهی بخشی از سنین ابتدایی و مدارس
- ارتقاء ورزش قهرمانی با رویکرد افزایش انسجام ملی و روحیه کار گروهی
- کاهش دخالت دولت در ورزش و زمینه سازی حضور مردم و بخش خصوصی
- افزایش مشارکت مردم و بویژه بانوان در ورزش همگانی و ایفای نقش در نظام سلامت
- گسترش ورزش بانوان و بویژه مشارکت آنان در رقابت های بین المللی و ایجاد فرصت های برابر ورزشی برای بانوان
- بهره گیری از ظرفیت ها و قابلیت های بخش ورزش در توسعه اقتصادی و تحقق سیاست های اقتصاد مقاومتی

رویکردها و برنامه

اهداف و وظایف وزارت ورزش و جوانان (لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان)

وزارت ورزش و جوانان بر اساس ماده واحده قانون تبدیل سازمان های تربیت بدنی و ملی جوانان به وزارت ورزش و جوانان مصوب ۱۳۸۹ تشکیل گردید و اهداف و وظایف زیر در قالب لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان از سوی دولت محترم به مجلس شورای اسلامی تقدیم شده است:

اهداف وزارت ورزش و جوانان

الف) ورزش

- توسعه و تعمیم ورزش همگانی
- توسعه و ارتقای ورزش قهرمانی
- تقویت و گسترش ورزش حرفه‌ای
- رشد و تقویت ورزش پرورشی
- تحکیم و تقویت معنویت و ارزش‌های اخلاقی در ورزش مبتنی بر فرهنگ اسلامی ایران
- ارتقاء و ترویج شایستگی‌های حرفه‌ای در جامعه ورزش

ب) جوانان

- ارتقای هویت دینی و ملی جوانان
- ارتقاء و تقویت سرمایه اجتماعی، مسئولیت‌پذیری، هویت و مشارکت همه‌جانبه جوانان
- بهبود و اصلاح سبک زندگی جوانان منطبق با ارزش‌های اسلامی - ایرانی
- ارتقای توانمندی‌های جوانان در راستای وظایف و اختیارات وزارت

وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان

الف) ورزش

- تأمین موجبات لازم برای بهره‌مندی اقشار مختلف جامعه از برنامه‌ها و فعالیت‌های ورزشی به منظور تحقق بند (۳) اصل سوم قانون اساسی
- تهیه و تدوین برنامه‌های بلند مدت، میان مدت و سالانه امور ورزش کشور و اتخاذ سیاست‌ها و خط‌مشی‌های اجرایی مربوط
- استفاده از ظرفیت‌های آموزشی و پژوهشی کشور به منظور ارتقای علمی ورزش و بهره‌مندی از دانش فنی و کاربردی حوزه

تربیت بدنی و علوم ورزشی

- ۴- ترویج منش پهلوانی، بازی جوانمردانه و ارزش‌های اخلاقی در ورزش
- ۵- فراهم نمودن زمینه مشارکت، تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی به منظور توسعه ورزش
- ۶- تعیین چهارچوب‌ها و ضوابط فعالیت‌های ورزشی (همگانی، پرورشی، قهرمانی و حرفه‌ای) و نظارت بر حسن اجرای آن‌ها
- ۷- استقرار نظام کشف و پرورش استعدادها در ورزش و حمایت از نخبگان ورزشی
- ۸- تعیین ضوابط و معیارهای تخصصی مربوط به احداث و بهره‌برداری از اماکن و تجهیزات ورزشی و نظارت بر حسن اجرای آن
- ۹- نظارت بر فعالیت‌ها و برنامه‌های ورزشی کلیه دستگاه‌های اجرایی و ارزیابی عملکرد آن‌ها
- ۱۰- صدور و لغو مجوز فعالیت رشته‌ها و سبک‌های ورزشی در قالب فدراسیون‌ها، انجمن‌ها، کمیته‌ها و سایر تشکل‌های مربوط
- ۱۱- صدور و لغو پروانه تأسیس و فعالیت باشگاه‌های ورزشی و اماکن و مراکز ورزشی و نظارت بر فعالیت آن‌ها با رعایت قوانین و مقررات
- ۱۲- حمایت، نظارت و هماهنگ‌سازی فعالیت‌های کلیه نهادهای ورزشی اعم از کمیته ملی المپیک، کمیته ملی پارالمپیک، فدراسیون‌ها، انجمن‌ها، هیأت‌ها و کمیته‌های ورزشی در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط به منظور حسن اجرای وظایف
- ۱۳- تعیین سیاست‌ها و ضوابط تعاملات و مراودات بین‌المللی توسعه تعاملات بین‌المللی ورزش و حمایت از حضور نمایندگان جمهوری اسلامی ایران در مجامع منطقه‌ای و جهانی
- ۱۴- آمایش ورزش کشور و تأمین متناسب و متوازن زیرساخت‌ها، امکانات و نیروی انسانی مورد نیاز توسعه ورزش در سطح کشور
- ۱۵- تعیین خط مشی و ضوابط و نظارت بر اعزام ورزشکاران و مربیان به خارج از کشور و همچنین ورود ورزشکاران، مربیان و تیم‌های ورزشی خارجی به داخل کشور
- ۱۶- عضویت یا نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در سازمان‌ها و مجامع بین‌المللی ورزشی مرتبط با رعایت قوانین مربوط
- ۱۷- احیاء و تقویت ورزش‌های ملی، بومی، محلی و پهلوانی و تلاش برای ارتقاء و ترویج جهانی آن‌ها با هماهنگی دستگاه‌های ذیربط
- ۱۸- بهره‌گیری از ظرفیت‌های ورزشی در بخش گردشگری، محیط زیست و توسعه پایدار با هماهنگی دستگاه‌های ذیربط
- ۱۹- حمایت از برنامه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی، آموزشی و پژوهشی مرتبط با حوزه تربیت بدنی و ورزش
- ۲۰- کسب درآمدهای اختصاصی و پایدار از محل فروش بلیط، انواع درآمدهای حاصل از رویدادها و مسابقات ورزشی، تبلیغات و بازاریابی ورزشی، حق پخش رسانه‌ای، درآمد حاصل از بهره‌برداری و واگذاری و فروش مجموعه‌ها و اماکن ورزشی و اراضی متعلق به وزارت که پس از واريز درآمدهای فوق به خزانه دولت، صد در صد آن در چهارچوب قوانین بودجه سنواتی جهت رفع نیازمندی‌های امور ورزشی کشور و در راستای تحقق اهداف و انجام وظایف مندرج در این قانون جهت هزینه در اختیار وزارت ورزش و جوانان قرار می‌گیرد.
- ۲۱- پیش‌بینی تسهیلات و تمهیدات لازم جهت تشویق و توسعه فعالیت‌های بخش خصوصی در حوزه ورزش
- ۲۲- بهره‌برداری از اراضی مورد نیاز وزارت برای امور ورزشی در سطح خشکی و آبی با رعایت قوانین و مقررات مربوط
- ۲۳- واگذاری اماکن و تأسیسات موجود یا نیمه تمام ورزشی وزارت به بخش غیردولتی با رعایت قوانین و مقررات مربوط
- ۲۴- توسعه مشارکت مردمی در امور ورزش و گسترش نهضت داوطلبانه

۲۵- تأمین هزینه‌های برگزاری مراسم و رویدادهای ورزشی، مسابقات داخلی و خارجی، اعطای جوایز و آماده‌سازی تیم‌های ورزشی و کمک به قهرمانان، باشگاه‌ها، فدراسیون‌ها، انجمن‌ها و هیأت‌های ورزشی از محل اعتبارات بودجه عمومی و درآمدهای اختصاصی و در چهارچوب آیین‌نامه مصوب هیأت وزیران

۲۶- حمایت از پیشکسوتان و قهرمانان ورزشی از طریق صندوق حمایت از پیشکسوتان و قهرمانان

ب) جوانان

۱- تهیه برنامه‌های بلند مدت، میان مدت و سالانه امور جوانان و ارائه به مراجع ذی‌ربط

۲- نظارت بر اجرای مصوبات شورایی جوانان و پیگیری آن‌ها

۳- مدیریت راهبردی و فرابخشی امور جوانان (سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، تصمیم‌سازی و نظارت) در جهت حل مسائل جوانان و استفاده بهینه از توانایی‌ها و ظرفیت‌های نسل جوان

۴- بسترسازی به منظور سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و نهادهای غیردولتی در حوزه‌های مرتبط با اوقات فراغت و توانمندسازی جوانان

۵- رصد و مطالعه جامع از وضعیت جوانان و پایش و پژوهش مستمر وضعیت امور جوانان و شاخص‌های مربوط

۶- تدوین راهبردهای لازم در جهت حمایت از برنامه‌های پژوهشی مرتبط با امور جوانان

۷- طراحی و اجرای برنامه‌های الگویی و ویژه ملی و منطقه‌ای جوانان با مشارکت و همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط

۸- حمایت از ایجاد، فعالیت و توانمندسازی تشکلهای غیردولتی جوانان و نظارت بر عملکرد آن‌ها

۹- سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های بین‌المللی در حوزه جوانان با همکاری دستگاه‌های مرتبط و نمایندگی دولت در سازمان‌ها و مجامع بین‌المللی مرتبط با امور جوانان

۱۰- صدور مجوز تأسیس و فعالیت خانه‌های جوانان و تعیین ضوابط، استانداردها و نظارت بر فعالیت آنان

۱۱- پیش‌بینی تسهیلات و تمهیدات لازم جهت تشویق و توسعه فعالیت‌های بخش خصوصی در حوزه جوانان

۱۲- توسعه مشارکت مردمی در امور جوانان و گسترش نهضت داوطلبانه

۱۳- کمک به سازمان‌های مردم‌نهاد در امور جوانان و اداره خانه‌های جوانان ایجاد شده توسط دولت

بخش اول : امور جوانان

جوانان؛ تبیین مفاهیم و رویکردهای پایه

تعاریف مختلفی از مفهوم جوان و جوانی خواهیم داشت. امروزه در بسیاری از رشته‌های علمی و دانشگاهی مانند روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، جمعیت‌شناسی، مطالعات فرهنگی، زیست‌شناسی و فیزیولوژی اصطلاح و یا مفهوم جوان و جوانی مستعمل بوده و متخصصان هر یک از این رشته‌های علمی با رویکرد خاص خود به این اصطلاح و مفهوم نظر می‌کنند. اگر بخواهیم در یک دسته‌بندی ساده و مختصر رویکردهای غالب در زمینه مفهوم جوان را مورد مطالعه و بررسی قرار دهیم، رویکردهای ذیل قابل تبیین است:

(۱) رویکرد روان‌شناختی

این رویکرد به ویژگی‌ها و مشخصه‌های روانی افراد نظر دارد و لذا در ادبیات این رشته جوانی دوره‌ای از زندگی انسان است که شامل یک سری از ویژگی‌های روحی و روانی خاص می‌شود که پس از دوران کودکی و پس از طی دوران نوجوانی (بلوغ) محقق می‌گردد. شخص جوان براساس این رویکرد شخصی است که دوران کودکی را پشت سر گذاشته و با احساسات، عواطف، امیال، آرزوها، خواسته‌ها و نیازهای روحی جدید و متفاوتی وارد اجتماع می‌شود. شاید یکی از عمده‌ترین و اساسی‌ترین رویکردهایی که در تعریف و شناخت دوره جوانی صورت گرفته است و در واقع حاصل رشد و توسعه علم در دوران مدرن بوده است، رویکرد روان‌شناختی به جوان و جوانی باشد.

(۲) رویکرد جامعه‌شناختی

این رویکرد از سوی جامعه‌شناسان و متخصصان و محققان حوزه جامعه‌شناسی اتخاذ می‌شود. بر اساس این رویکرد جوانان یک گروه اجتماعی هستند و فرد جوان یکی از اشخاص عضو این گروه است که دارای نگرش‌ها، رفتارها، برخوردها، گرایش‌ها و دسته‌بندی‌های خاص اجتماعی خود است. مطالعه و بررسی برخی از مقولات اجتماعی مانند خرده فرهنگ، گروه‌های بزهکاری، سبک‌ها، مد، فرهنگ عامه و تحولات اجتماعی از جمله موضوعاتی است که بیشتر با گروه اجتماعی خاصی به نام جوانان سر و کار پیدا می‌کند.

(۳) رویکرد جمعیت‌شناختی

اتخاذکنندگان این رویکرد محققان، مسئولان و دانشمندان حوزه جمعیت‌شناسی و آمار هستند. در نزد جمعیت‌شناسان هر گونه مطالعه و بررسی جمعیتی نیازمند دسته‌بندی و تفکیک گروه‌های جمعیتی است. هر یک از این گروه‌های جمعیتی نیز در ذیل عناوینی دسته‌بندی شده‌اند که گروه جوانان نیز در این زمره قرار دارند. لذا، زمانی که مطرح می‌شود جمعیت جوان یک کشور افزایش یا کاهش یافته است مسلماً مقصود همان گروه جمعیتی است که تحت نام گروه جوانان دسته‌بندی شده است و معیار سنجش آن سن تقویمی افراد است.

(۳) رویکرد حقوقی - مدنی

از منظر حقوقدانان و نظام حقوقی نیز جوانان دارای یک تعریف خاص خود هستند. بر اساس این رویکرد یک شهروند، یا شخص نابالغ و کودک و به تعبیری صغیر است و یا مرحله بلوغ اجتماعی را پشت سر گذاشته و به سن قانونی مثلاً ۱۸ سال رسیده است. اما، آنچه در این رویکرد قابل تأمل است این است که شخص جوان به نام بزرگسال جوان شناخته می‌شود. زیرا، اشخاص در نزد قانون و نظام حقوقی یا صغیرند و یا کبیر شده و به سن قانونی رسیده‌اند. حال این سن قانونی ممکن است در هر کشوری با توجه

به زیر ساخت‌های اجتماعی و فرهنگی و مذهبی آن متفاوت باشد. مقولاتی مانند جرایم جوانان، حق رأی‌دهی، حق ازدواج، حق اشتغال به کار، که معمولاً به همراه خود تکالیف یک بزرگسال را بر یک شخص جوان تحمیل می‌کند نیز از مقولاتی هستند که در قالب نظام حقوقی کشورها قابل طرح و رسیدگی هستند.

۴) رویکرد زیست‌شناختی

این رویکرد شاید از شایع‌ترین رویکردهای موجود باشد که گذشته از اعتبار در نزد متخصصان حوزه‌های زیست‌شناسی و فیزیولوژی در نزد عامه مردم نیز رواج و شیوع دارد. علت آن نیز روشن است، زیرا بر اساس رویکرد زیست‌شناسی گذار شخص از دوره کودکی و ورود وی به دوره بعد که در ابتدا شخص نوجوان و بلافاصله پس از مدتی کوتاه بزرگسال جوان نامیده می‌شود مرحله‌ای بسیار ملموس‌تر و آشکارتر است. مسلماً ویژگی‌های جسمانی و ظواهر و نشانه‌های مربوط به بلوغ جسمی و جنسی افراد نسبت به ویژگی‌های روانی، اجتماعی و فکری آنها از نمود و وضوح بسیار بیشتری برخوردار است. مطالعات فرهنگ عامه نشان می‌دهد که این رویکرد از قدیمی‌ترین رویکردهای مربوط به مفهوم جوان و جوانی بوده است، زیرا، در فرهنگ عامه نیز قدرت جسمانی، شور و نشاط جوانی از مشخصه‌های اصیل دوره جوانی محسوب می‌شود. اگر به تاریخ ادبیات عامه ملت‌های مختلف رجوع کنیم به وضوح می‌توان دریافت که تمامی ملت‌ها جوانی را مترادف قدرت جسمانی، شهامت و قدرت در نبرد، و برتر از کودک ضعیف یا پیر ناتوان می‌دانند که جملگی در زیست‌شناسی و فیزیولوژی جوانان قابل درک است.

۵) رویکرد مذهبی

یکی دیگر از رویکردهایی که به مفهوم جوان و جوانی می‌پردازد رویکرد مذهبی یا دینی است. این رویکرد بیشتر از سوی روحانیون و علمای دینی مطرح شده و در نزد عامه مردم نیز از اعتبار برخوردار است. در رویکرد مذهبی شخص جوان به کسی گفته می‌شود که دوران کودکی و عدم تکلیف را پشت سر گذاشته است و با بلوغ جسمی وارد دنیای بزرگسالی شده است. بر اساس تعالیم و مقررات شرعی در فقه اسلامی هنگامی که فرد به سن بلوغ می‌رسد و دوران کودکی را پشت سر می‌گذارد از یک سری حقوق و تکالیف برخوردار خواهد شد. این حقوق در نصوص فقهی و دینی تصریح شده است. حقوقی مانند حق تسلط بر اموال، حق ازدواج و تشکیل خانواده، حق تعیین سرنوشت، حق طلاق، حق خرید و فروش، و سایر حقوق دیگری که در دوران کودکی امکان تحقق آن برای شخص وجود نداشت. در مقابل این حقوق تکالیفی نیز در نص صریح قرآن مجید و در نصوص فقهی مشخص شده است که در دوران کودکی افراد از آن تکالیف معاف هستند. تکالیفی مانند اقامه نماز، دفاع از وطن و ناموس، امر به معروف و نهی از منکر، انجام فرایض روزه‌داری و حج، و سایر مسئولیت‌های شرعی که ارتباط مستقیم با بلوغ جسمانی شخص دارد.

بنابراین، بر اساس رویکرد مذهبی جوان به شخصی گفته می‌شود که دوران خردسالی و کودکی را پشت سر گذشته و با بلوغ جسمانی از یک سری حقوق فطری و شرعی برخوردار شده و متقابلاً دارای یک سری از تکالیف شرعی در قبال خود، دیگران، و خداوند می‌شود. اما، در مورد اینکه مدت این دوره جوانی بر اساس این رویکرد چقدر است نیز قول واحدی وجود ندارد. لکن، می‌توان به استناد آیات شریفه ذیل امتداد آن را از زمان بلوغ تا ۴۰ سالگی تخمین زد:

و ابتلوا الیتیمی حتی إذا بلغوا النکاح فان أنستم منهم رشداً فادفعوا إليهم أموالهم. (سوره نساء، آیه ۶): شامل حق تصرف در

اموال

و اذا بلغ الاطفال منكم الحلم فليستذنوا كما استئذن الذين من قبلهم. (سوره نور، آیه ۵۹)

انهم فتیه امنوا بریهم و زدنهم هدی (سوره کهف، آیه ۱۳)

-- حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ اَشْدَدَّهُ وَبَلَغَ اَرْبَعِينَ سَنَةً. (سوره احقاف، آیه ۱۵)

می‌توان از این آیه اخیر به توجه دین به بعد روان‌شناختی و جامعه‌شناختی جوانی نیز پی برد و نتیجه گرفت که در رویکرد دینی فقط بعد زیست‌شناختی و فیزیولوژیکی جوانی مطرح نیست و در واقع رویکرد دینی به جوان و جوانی تلفیقی از چند رویکرد دیگر است.

۶) رویکرد کل‌نگر

این رویکرد اخیر که می‌توان از آن به رویکرد تلفیقی نیز نام برد در واقع همان رویکردی است که از سوی سیاستگذاران، برنامه‌ریزان و قانونگذاران حوزه امور جوانان اتخاذ می‌شود. از آنجا که برنامه‌ریزان امور جوانان باید تمامی ابعاد و جنبه‌های مختلف زندگی جوانان را مد نظر قرار دهند نمی‌توانند خود را محدود به یکی از رویکردهای چهارگانه فوق کنند. هیچ سیاستگذار و برنامه‌ریزی نمی‌تواند منکر نیازهای روحی و روانی و هم‌زمان نیازهای اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جوانان شود. از سوی دیگر، پاسخگویی و رسیدگی به نیازهای جوانان از طریق اتخاذ یک رویکرد خاص اصلاً امکان‌پذیر نیست. بنابراین، سیاستگذاران و برنامه‌ریزان جوانان چه آن دسته از سیاستگذاران و برنامه‌ریزان ملی که در قالب دستگاه‌های حاکمیتی کشورشان موظف به رسیدگی به مسائل جوانان هستند و چه آن دسته از برنامه‌ریزانی که در سطوح منطقه‌ای و جهانی در قالب سازمان‌ها و ائتلاف‌های بین‌المللی اقدام به ارائه طرح‌ها و برنامه‌های جوانان می‌کنند عموماً با رویکرد کلی‌نگر اقدام به تدوین و اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های جوانان می‌کنند. همان‌طور که ذکر شد در رویکرد کلی‌نگر، سیاستگذاران و برنامه‌ریزان سعی دارند تمامی جنبه‌ها و مشخصه‌ها و نیازهای اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی جوانان را مد نظر قرار دهند و با تلفیق سایر رویکردها به یک تحلیل متعادل دست یابند. لذا، در تعریف خود از جوان نیز در هیچ یک از چارچوبه‌های مربوط به رویکردهای روان‌شناختی، جامعه‌شناختی، جمعیت‌شناختی و حقوقی - مدنی محدود نمی‌شوند و بیشتر بنا به اهداف آماری و برنامه‌ریزی‌اشان کلی‌نگر عمل می‌کنند. جمهوری اسلامی ایران نیز از این قاعده مستثنی نبوده و با اتخاذ رویکرد مثبت و کل‌نگر در تصمیم‌گیری‌ها و تصمیم‌سازی‌های مربوط به حوزه جوانان، دامنه جوانی را ۱۵ تا ۲۹ سال دانسته و به رسمیت شناخته است.

ساختار حوزه جوانان در کشور

سازمان ملی جوانان که به موجب ماده ۱۵۷ قانون برنامه سوم توسعه کشور به لحاظ ساختاری تغییر یافته و جایگزین مرکز ملی جوانان شده بود در سطح مشاورت رئیس‌جمهور تا سال ۱۳۸۴ به فعالیت خود ادامه داد در سال ۱۳۸۴ با تغییر رئیس‌جمهور، دولت جدید اقدام به ارتقای سطح این سازمان از سطح مشاورت رئیس‌جمهور به سطح معاونت نمود تا این سازمان بتواند با حضور در جلسات هیئت وزیران کارآمدی و اقتدار بیشتری پیدا کند و بتواند وظیفه اصلی خود؛ یعنی مدیریت راهبردی امور جوانان در کشور را بهتر انجام دهد. لکن، به موجب قانون تبدیل سازمان‌های تربیت‌بدنی و سازمان ملی جوانان به وزارت ورزش و جوانان مصوب جلسه علنی مجلس شورای اسلامی ایران در سال ۸۹ این ساختار تغییر یافت و از سطح معاونت رئیس‌جمهور به سطح معاونت ساماندهی امور جوانان وزارت تبدیل گردید. البته، نهاد متولی امور جوانان به لحاظ ساختاری دارای مراجع قانونی برای تصویب سیاست‌ها، برنامه‌ها و طرح‌های ملی در حوزه جوانان نیز می‌باشد که عبارتند از:

۱) شورای عالی جوانان: این شورا که به موجب مصوبه دویست و هفتاد و هشتمین جلسه شورای عالی انقلاب فرهنگی در

تاریخ ۱۳۷۱/۲/۱ تشکیل گردید به عنوان مرجع قانونی برای تصویب سیاست‌ها و برنامه‌های مرتبط با امور جوانان محسوب

می‌شود. در اساسنامه مصوب شورا چنین آمده است:

نظر به اهمیت و ضرورت اهتمام به امور جوانان به ویژه با توجه به میانگین سنی پایین جامعه انقلابی ایران و نقش ارزنده

جوانان فعال و امیدوار، پرنشاط و شاداب و خلاق و مبتکر در جهت ارتقاء مادی و معنوی کشور و نسبتی که سرنوشت نسل با سرنوشت جامعه دارد و همچنین با عنایت به ویژگی‌ها و مقتضیاتی از قبیل نوگرایی، آرمان‌خواهی، تشخیص‌طلبی و هویت‌جویی و عشق به زیبایی در عین تمایل به فهم استدلالی و عقلی استقلال‌طلبی و ورود جدی به صحنه حیات اجتماعی، آمادگی برای پذیرش مسئولیت و میل به آن، نیاز به ابراز شخصیت، علاقه به تفریح و نشاط و کنجکاوی بیشتر در امور غلیان احساسات و فوران نیروهای متراکم روحی و جسمی که معمولاً ظهور، غلبه و تشدید آن در سنین جوانی و نوجوانی است. شورای عالی جوانان با اهداف و وظایف ذیل تشکیل می‌شود:

- رشد متعادل و همه‌جانبه شخصیت جوانان بر اساس اصول، اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی

- تأمین نیازهای فکری، اجتماعی، جسمی، روحی و تلطیف و هدایت عواطف و احساسات جوانان

- فراهم کردن زمینه‌های مشارکت جوانان در حیات اجتماعی و پیشبرد جامعه و دفاع از وطن جمهوری اسلامی ایران

- حفظ و تقویت نشاط و شادابی جوانان در جهت عظمت و سربلندی ایران اسلامی

۲) ستاد ملی ساماندهی امور جوانان: ستاد ملی ساماندهی امور جوانان که به موجب مصوبه جلسه مورخ ۱۳۸۳/۱۲/۲۳ هیئت وزیران تشکیل شده است یک ظرفیت مهم برای اعمال هماهنگی‌های ملی فرابخشی برای اجرای برنامه ساماندهی امور جوانان در کشور به‌شمار می‌رود که به ریاست سازمان ملی جوانان (وزارت ورزش و جوانان) و عضویت دستگاه‌های اجرایی مرتبط با امور جوانان تا کنون ۵۶ جلسه برگزار نموده است.

۳) ستادهای استانی و شهرستانی ساماندهی امور جوانان: ستادهای استانی ساماندهی امور جوانان به موجب مصوبه جلسه ۲۸ شورای عالی جوانان مورخ ۱۳۸۶/۲/۶ تشکیل شده‌اند و همچنین ستادهای شهرستانی ساماندهی امور جوانان که به موجب مصوبه جلسه ۴۸ ستاد ملی ساماندهی امور جوانان در سال ۱۳۹۱ ایجاد شده‌اند، ساختار و سازوکار قابل اتکایی را برای اجرای برنامه‌های ساماندهی امور جوانان در کشور فراهم ساخته‌اند.

ظرفیت‌های قانونی بخش جوانان

با پیروزی شکوهمند نظام جمهوری اسلامی ایران توجه به جوانان و مسائل فراروی آنان از جایگاهی خاص در نزد مسئولان و دولتمردان نظام برخوردار بوده است و در راستای پاسخگویی به نیازها و مطالبات آنان در قالب تصویب قوانین و مقررات از سوی مراجع قانونگذار، سیاستگذار و ... اهتمام جدی صورت گرفته است. بنابراین، حوزه جوانان از ظرفیت‌های قانونی لازم برخوردار می‌باشد که اهم آن عبارتند از:

- مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در حوزه جوانان

- مصوبات هیئت وزیران در حوزه جوانان

- مصوبات شورای عالی جوانان در حوزه جوانان

- برخورداری از ماده خاص جوانان در قوانین برنامه‌های توسعه کشور (به‌طور خاص از قانون برنامه سوم توسعه کشور تا کنون):

(۱) ماده ۱۵۷ قانون برنامه سوم توسعه کشور (۱۳۸۳-۱۳۷۹)

(۲) ماده ۱۱۲ قانون برنامه چهارم توسعه کشور (۱۳۸۸-۱۳۸۴)

۳) ماده ۴۱ قانون برنامه پنجم توسعه کشور (۱۳۹۴-۱۳۹۰)

۴) ماده ۴۳ قانون برنامه پنجم توسعه کشور (۱۳۹۴-۱۳۹۰)

۵) ماده ۷۱ قانون برنامه ششم توسعه کشور (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

۶) ماده ۹۴ قانون برنامه ششم توسعه کشور (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

۷) ماده ۱۰۲ قانون برنامه ششم توسعه کشور (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

- مصوبات ستاد ملی ساماندهی امور جوانان

- مصوبات ستادهای استانی و شهرستانی ساماندهی امور جوانان

- برخورداری از ردیف بودجه خاص برای برخی از برنامه‌های ساماندهی امور جوانان در قوانین بودجه سالانه کشور:

۱) برنامه پژوهش‌های کاربردی

۲) برنامه ساماندهی امور جوانان

۳) برنامه حمایت از برنامه‌های اوقات فراغت جوانان

۴) برنامه حمایت از تشکلهای و مشارکتهای اجتماعی جوانان و زنان

۵) برنامه ارتقای فرهنگ و هویت دینی و ملی جوانان

۶) برنامه ساماندهی ازدواج جوانان

البته شایان ذکر است در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ چند مورد از این برنامه‌ها ادغام و تحت عناوین برنامه‌های ذیل خلاصه شده‌اند.

۱) برنامه پژوهش‌های کاربردی

۲) برنامه ساماندهی امور جوانان

۳) برنامه فرهنگی و تربیتی جوانان

جوانان در آئینه سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری

در نظام جمهوری اسلامی ایران نیز جوانان به عنوان اصلی‌ترین عاملان توسعه پایدار همواره مورد عنایت و توجه ویژه مسئولان و دست‌اندرکاران نظام بوده و پاسخگویی به نیازها و مطالبات آنان از دغدغه‌های اساسی نظام می‌باشد. به‌طوری که توجه به موضوع جوانان و تلاش برای رفع چالش‌های فراروی آنان در تدوین و اجرای برنامه‌های بلند مدت (سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران)، سیاست‌های کلی مرتبط با قوانین برنامه‌های توسعه کشور و برنامه‌های میان مدت (قوانین برنامه‌های توسعه کشور) از جایگاهی ویژه و خاص برخوردار بوده است. مروری بر سیاست‌های کلی قوانین برنامه‌های توسعه کشور نشان می‌دهد که برای نخستین بار در سیاست‌های کلی قانون برنامه سوم توسعه نگاهی ویژه به موضوع جوانان شده است و بند ۲۴ آن ذیل سرفصل اجتماعی، سیاسی، دفاعی و امنیتی به شرح ذیل به موضوع جوانان اختصاص یافته است:^۱

«۲۴- اهتمام به موضوع جوانان، ایجاد زمینه‌های مساعد برای پیشرفت معنوی و علمی و مسئولیت‌پذیری، و تلاش برای رفع

دغدغه‌هایی از قبیل ازدواج و آینده‌ی شغلی و علمی آنان»

این توجه به موضوع جوانان در قوانین برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه کشور نیز استمرار یافته و در سیاست‌های کلی این

۱. سیاست‌های کلی قانون برنامه سوم توسعه کشور ابلاغ شده از سوی مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۳۷۸/۳/۱

برنامه‌ها نیز بندی خاص به موضوع جوانان و مسائل پیش‌روی آنان اختصاص یافته است. بررسی نص سیاست‌های کلی برنامه چهارم توسعه کشور که در ۵۲ بند و سرفصل‌های امور فرهنگی، علمی و فناوری؛ امور اجتماعی، سیاسی، دفاعی و امنیتی؛ امور مربوط به مناسبات سیاسی و روابط خارجی و امور اقتصادی در تاریخ ۱۳۸۲/۹/۲۰ توسط مقام معظم رهبری ابلاغ شده است بیانگر آن است که بند ۱۵ این سیاست‌ها به موضوع جوانان اشاره دارد:

۱۵- تقویت هویت ملی جوانان متناسب با آرمان‌های انقلاب اسلامی

- فراهم کردن محیط رشد فکری و علمی و تلاش در جهت رفع دغدغه‌های شغلی، ازدواج، مسکن و آسیب‌های اجتماعی آنان
- توجه به مقتضیات دوره جوانی و نیازها و توانایی‌های آنان^۲

همچنین، در بند ۱۳ سیاست‌های کلی قانون برنامه پنجم توسعه ذیل سرفصل امور اجتماعی که به موضوع جوانان اختصاص داده شده است، آمده است:

«۱۳- تقویت هویت ملی جوانان متناسب با آرمان‌های انقلاب اسلامی، فراهم کردن محیط رشد فکری و علمی و تلاش در جهت رفع دغدغه‌های شغلی، ازدواج، مسکن و آسیب‌های اجتماعی آنان، توجه به مقتضیات دوره جوانی و نیازها و توانایی‌های آنان»^۲

با توجه به موارد فوق؛ توجه به جوانان و چالش‌های فراروی آنان متناسب با شرایط و مقتضیات زمانی بوده است. به‌طوری که این توجه در بازه زمانی برنامه سوم توسعه صرفاً معطوف به بسترسازی و فراهم نمودن زمینه‌های رشد فکری و علمی جوانان، رشد مسئولیت‌پذیری در بین آنان به عنوان یکی از شاخص‌ها و مؤلفه‌های مشارکت و همچنین پاسخگویی به مطالبات آنان در دو حوزه ازدواج و اشتغال بوده است. اما، در سیاست‌های کلی برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه علاوه بر موضوعات فوق‌الذکر تقویت هویت ملی جوانان و رفع مسائل فراروی آنان در حوزه‌های مسکن و آسیب‌های اجتماعی نیز مورد تأکید جدی قرار گرفته است.

تحلیل وضع موجود امور جوانان

با گذشت بیش از دو دهه از فعالیت نهاد متولی امور جوانان در کشور که حاکی از توجه ویژه مسئولان به موضوع جوانان و پاسخگویی به نیازها و مطالبات آنان می‌باشد و شاهد این ادعا اختصاص جایگاهی ویژه به موضوع جوانان در سیاست‌های کلی برنامه‌های توسعه و متعاقباً اختصاص ماده‌ای خاص جوانان در قوانین برنامه‌های توسعه کشور -قانون برنامه سوم توسعه تا کنون- است لکن، شاهد آن هستیم که طی سال‌های اخیر جوانان از وضعیت چندان مطلوبی در حوزه‌های مختلف برخوردار نیستند. متأسفانه، طی دهه اخیر رشد کمی آموزش عالی در کشور و تمایل روزافزون جوانان به کسب مدارج علمی بالاتر باعث تأخیر در ورود جوانان به بازار کار و در نتیجه بالا رفتن سن ازدواج و تأخیر در ازدواج و همچنین افزایش آسیب‌های اجتماعی در بین جوانان شده است. مروری بر وضعیت آماری جوانان در برخی از حوزه‌ها و همچنین وضعیت نگرشی آن در خصوص مسائل و چالش‌های فراروی آنان اثبات‌کننده این مدعا است.

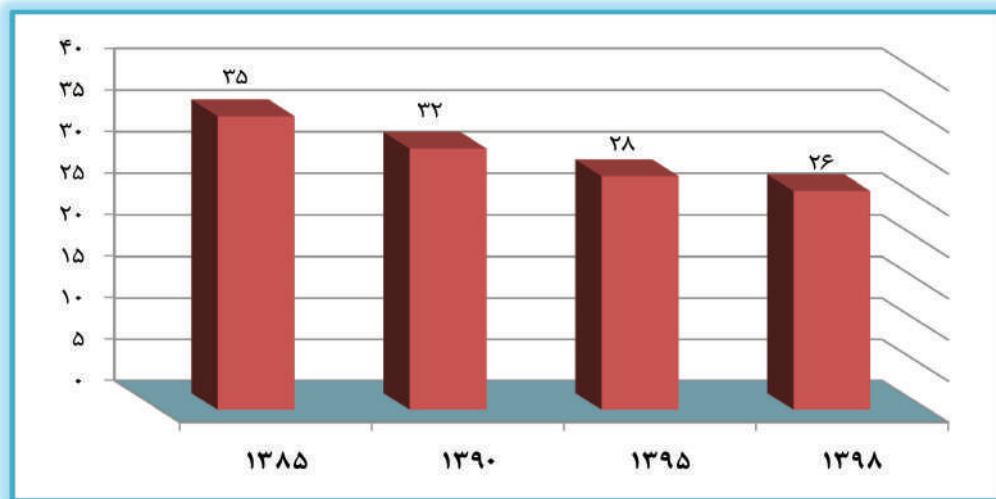
الف- وضعیت آماری

(۱) جمعیت جوانان ۱۵-۲۹ ساله در سرشماری ۱۳۸۵ به میزان ۳۵/۴ درصد جمعیت کل و در سرشماری ۱۳۹۰ به میزان ۳۱/۵ درصد جمعیت کل گزارش شده است.^۳ بر اساس روند جمعیت بین سرشماری سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۸۵، پیش‌بینی می‌شود

۲. سیاست‌های کلی قانون برنامه پنجم توسعه کشور ابلاغ شده از سوی مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۳۸۷/۱۰/۲۱

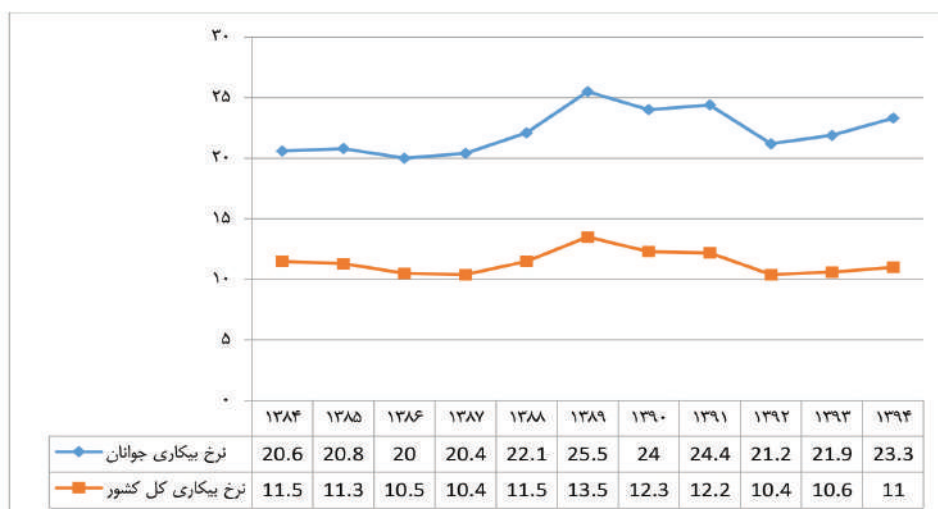
۳. نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن مرکز آمار ایران در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰

جمعیت جوان کشور در سال ۱۳۹۵ برابر با ۲۲۶۰۱۳۰۷ نفر باشد که ۲۸/۲ جمعیت کشور را تشکیل خواهد داد. در سال پایانی برنامه ششم توسعه جمعیت جوان کشور برابر با ۲۱۹۶۹۹۲۳ نفر پیش‌بینی می‌شود که ۲۶/۴ درصد از جمعیت کل کشور را شامل خواهد شد.

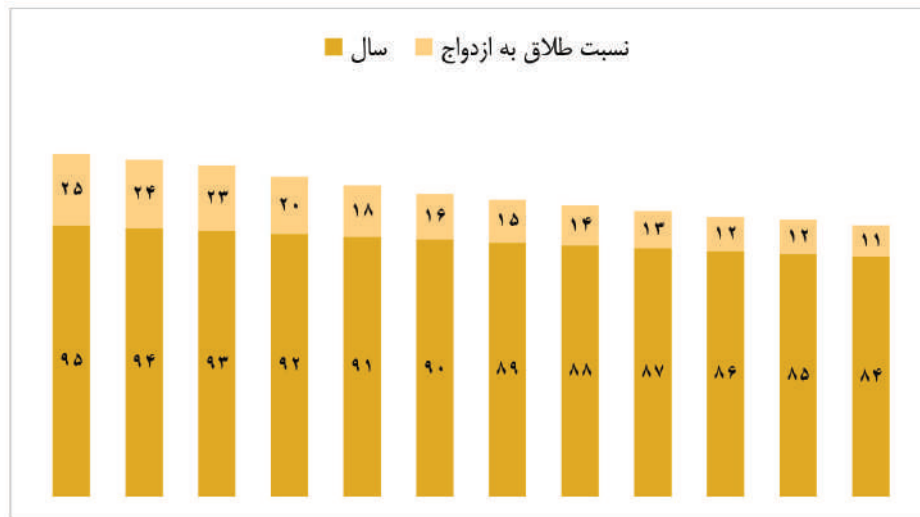
نسبت جمعیت جوان به کل جمعیت کشور در سال‌های ۱۳۸۵، ۱۳۹۰، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۸

۲) بر اساس نتایج طرح آمارگیری نیروی کار مرکز آمار ایران، نرخ بیکاری جوانان طی سال‌های برنامه چهارم و پنجم توسعه دارای افت و خیز بوده است به طوری که نرخ بیکاری جوانان از ۲۰/۶ درصد در سال ۱۳۸۴ به ۲۲/۱ درصد در سال ۱۳۸۸ افزایش یافته و در سال ۱۳۸۹ به بالاترین حد خود یعنی ۲۵/۵ درصد رسیده است. همچنین، این شاخص در سال ۱۳۹۰ برابر با ۲۴ درصد، در سال ۱۳۹۱ برابر با ۲۴/۵ درصد، در سال ۱۳۹۲ برابر با ۲۱/۲ درصد و در سال ۱۳۹۳ برابر با ۲۱/۹ درصد بوده است. در مجموع مقایسه نرخ بیکاری جوانان و نرخ بیکاری کل کشور نیز نشان می‌دهد که میزان بیکاری در بین جوانان بیشتر از جمعیت کل کشور می‌باشد.

روند نرخ بیکاری کل کشور و جوانان طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۹۴

۳) بر اساس آمار ثبت احوال نسبت طلاق به ازدواج در سال ۱۳۸۴؛ ۱۰/۷ بوده است که در سال ۱۳۸۸ به ۱۴/۱ افزایش یافته است. این شاخص در سال ۱۳۹۰ به ۱۶/۳ تغییر یافته و در سال ۱۳۹۳ به ۲۲/۶ افزایش یافته و پیش‌بینی می‌شود که این نسبت بالاتر نیز برود.^۴

رشد نسبت طلاق به ازدواج در کشور طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۹۵

۴) بر اساس آمار ثبت احوال تعداد ازدواج‌های انجام شده از ۷۸۷۸۱۸ واقعه در سال ۱۳۸۴ به ۸۹۱۶۲۷ واقعه در سال ۱۳۸۹ افزایش یافته است. اما، پس از سال ۱۳۸۹ این روند نزولی بوده و به ۶۸۵۳۵۲ واقعه در سال ۱۳۹۴ کاهش یافته است.

۵) همچنین، بر اساس آمار ثبت احوال در سال ۱۳۸۴، ۸۴۲۴۱ واقعه طلاق در کشور رخ داده است که طی سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۸۴ روند صعودی داشته و به ۱۶۳۷۶۵ واقعه در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است.

۶) میانگین سن در اولین ازدواج مردان در سال ۱۳۸۵، ۲۶/۲ سال و در سال ۱۳۹۰، ۲۶/۷ گزارش شده است. همین شاخص برای زنان در سال ۱۳۸۵، ۲۳/۲ و در سال ۱۳۹۰، ۲۳/۴ گزارش شده است.^۵

۷) بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰، نرخ باسوادی جوانان ۹۵/۸ درصد گزارش شده است. این شاخص نشان می‌دهد ۴/۲ درصد از نسل جوان کشور از نعمت سواد بی‌بهره بوده‌اند.^۶

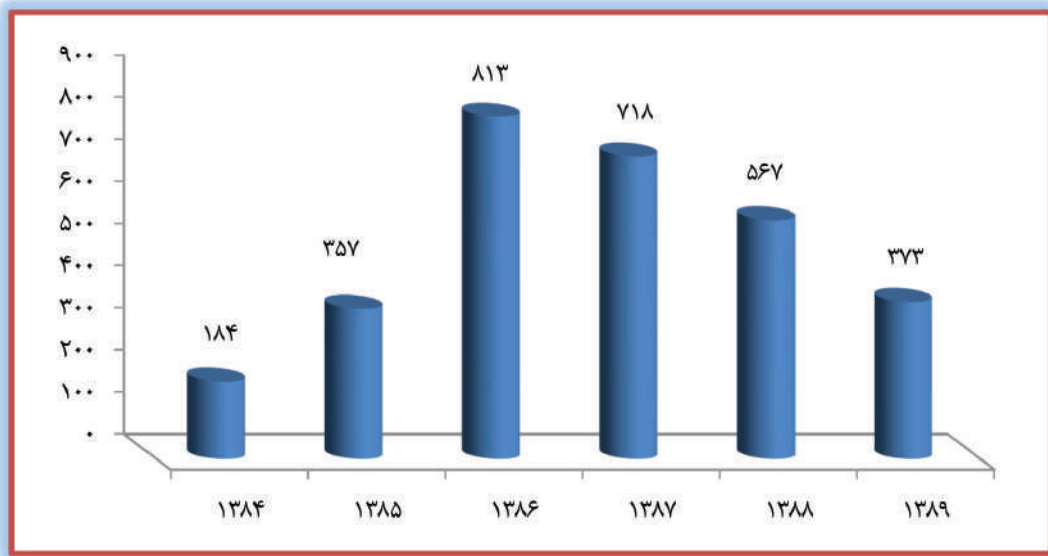
۸) توزیع پراکندگی سازمان‌های مردم‌نهاد جوانان به تفکیک سال صدور اعتبارنامه فعالیت از ابتدای سال ۱۳۸۴ تا پایان سال ۱۳۸۹ نشان می‌دهد که در مجموع ۳۰۱۲ سمن اعتبارنامه فعالیت از سازمان ملی جوانان سابق دریافت کرده‌اند.

۹) همچنین، بر اساس آمار منتشره تعداد سازمان‌های مردم‌نهاد معتبر در حوزه جوانان از ابتدای سال ۱۳۹۲ تا پایان اسفندماه ۱۳۹۵؛ ۲۰۰۰ سازمان مردم‌نهاد گزارش شده است.

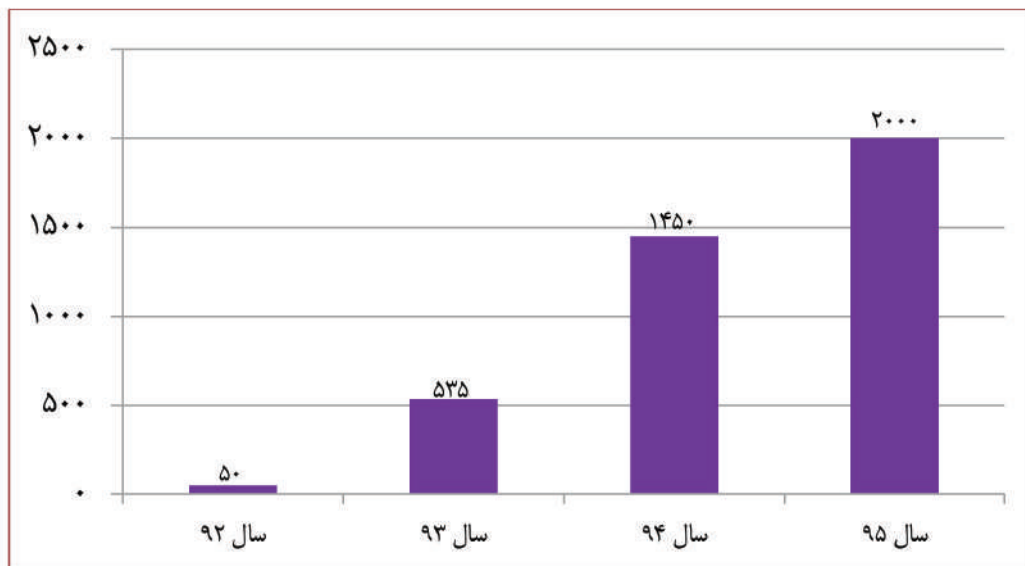
۴. آمارهای حیاتی سازمان ثبت احوال کشور

۵. نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن مرکز آمار ایران در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰

۶. نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۰

توزیع پراکندگی تعداد سازمان‌های مردم نهاد جوانان به تفکیک سال صدور اعتبارنامه فعالیت طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۹

توزیع پراکندگی تعداد سازمان‌های مردم نهاد جوانان به تفکیک سال صدور اعتبارنامه فعالیت طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۹۵

- (۱۰) بر اساس نتایج سرشماری سال ۱۳۹۰ ضریب نفوذ اینترنت در بین جوانان ۱۵-۲۴ سال برابر با ۲۹/۱ درصد بوده است.
- (۱۱) بررسی‌ها نشان می‌دهد تعداد دستگیرشدگان اقدام به خودکشی در گروه سنی ۱۸-۳۴ از ۳۰۲۹ نفر در سال ۱۳۸۴ به ۲۱۶۲ نفر در سال ۱۳۸۹ کاهش یافته و در سال ۱۳۹۰ به ۲۶۴۵ نفر رسیده و نهایتاً به ۳۰۷۰ نفر در سال ۱۳۹۳ افزایش یافته است.
- (۱۲) تعداد معتادین ۱۸-۳۴ سال از ۲۰۰۹۸۱ نفر در سال ۱۳۸۴ به ۷۵۱۵۷ نفر در سال ۱۳۸۹ کاهش یافته است. تعداد معتادین دستگیر شده در سال ۱۳۸۹ افزایش و به ۷۸۱۷۵ نفر در سال ۱۳۹۰ و ۹۹۲۳۳ نفر در سال ۱۳۹۳ افزایش یافته است.

تحلیل راهبردی وضعیت امور جوانان

نقاط قوت

۱. برخورداری از برخی قوانین، مقررات و مصوبات رهگشا برای ساماندهی امور جوانان
۲. داشتن امکان برای اعمال مدیریت راهبردی در کشور به نفع ساماندهی امور جوانان
۳. داشتن شاخص‌های مصوب خاص سنجش میزان پیشرفت برنامه‌های ساماندهی امور جوانان
۴. برخورداری از کدهای برنامه‌ای خاص در ردیف بودجه وزارتخانه به نفع ساماندهی امور جوانان
۵. وجود ستادهای ملی، استانی و شهرستانی ساماندهی امور جوانان به عنوان ظرفیت‌های قانونی برای اجرایی نمودن برنامه ملی ساماندهی امور جوانان
۶. دارا بودن نظام نظارت و هدایت عملکرد فعالیت سازمان‌های مردم نهاد جوانان

نقاط ضعف

۱. ضعف در استفاده مناسب از ظرفیت شورای عالی جوانان و ستاد ملی ساماندهی امور جوانان
۲. تعلل در تدوین و تصویب برخی از برنامه‌های ذیل برنامه ملی ساماندهی امور جوانان
۳. کم توجهی به بهبود مستمر و به‌روز رسانی برنامه ملی ساماندهی امور جوانان و برنامه‌های اجرایی آن
۴. نامتناسب بودن منابع تخصیص یافته برای اجرای برنامه‌های ساماندهی امور جوانان
۵. ضعف در تعامل نهادینه و مؤثر با نهادهای اساسی بالاخص در حوزه‌های سیاستگذاری و قانونگذاری
۶. کم توجهی به تعارض موجود در الگو سازی و تولیدات فرهنگی و هویت‌ساز برای جوانان
۷. ضعف در جذب و بسیج منابع و ظرفیت‌های موجود در نهادهای مدنی و بخش خصوصی

فرصت‌ها

۱. توجه و حمایت ویژه مقام معظم رهبری نسبت به مسئله جوانان
۲. وجود دغدغه ملی برای بهبود وضعیت جوانان
۳. وجود برخی از تکالیف تعیین شده مرتبط با امور جوانان در اسناد بالادستی
۴. وجود ظرفیت‌های بالفعل و بالقوه در نهادهای حکومتی و غیرحکومتی (جامعه مدنی و بخش خصوصی) در ارتباط با ساماندهی

امور جوانان

۵. برخورداری کشور از جمعیت جوان

تهدیدها

۱. ناهمگونی در درک ملی مشترک از مسئله جوانان
۲. فراگیر نبودن رویکرد جوان‌باوری و جوان‌گرایی در جامعه
۳. روزمرگی دستگاه‌های اجرایی در تولید و اجرای برنامه‌های مرتبط با امور جوانان
۴. پایین بودن سطح تعامل بین بخشی در ساماندهی امور جوانان و به‌طور ویژه سنجش و پایش شاخص‌های ساماندهی امور

جوانان

۵. وجود نواقص و کاستی در داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز در حوزه جوانان در نظام آماری کشور

۶. شکل‌گیری نوعی بحران هویت، انفعال و نارضایتی در میان بخشی از نسل جوان کشور

۷. وجود مشکلات اقتصادی و بیکاری چشمگیر و افزایش آسیب‌ها در میان نسل جوان

۸. روند رو به افزایش یک سبک زندگی منفعل در میان بخشی از نسل جوان

با عنایت به آنچه در بالا ذکر شد؛ این سؤال قابل طرح است چرا علی‌رغم توجه ویژه به موضوع جوانان در سیاستگذاری‌ها، قانونگذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها، و همچنین وجود ساختار در این حوزه در نظام اجرایی کشور این بخش از جمعیت کشور همچنان با چالش‌ها و مسائل متعددی در عرصه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مواجهند. مروری بر فعالیت‌های گذشته نهاد متولی امور جوانان در عمل به تکالیف قانونی خود در قوانین برنامه‌های توسعه کشور حاکی از آن است که این نهاد با مشکلات و تنگنمایی در رسیدگی به امور جوانان در کشور دست به گریبان بوده است که در صورت تداوم آن باعث می‌گردد فعالیت‌های این نهاد آن‌گونه که بایسته است همچون گذشته متمر ثمر واقع نگردد و وضعیت جوانان در سال‌های آینده در حوزه‌های مختلف نامطلوب‌تر شود و پیامدهای زیر را به ارمغان آورد:

- بدبینی جوانان نسبت به آینده
- کاهش اعتماد جوانان
- کاهش سرمایه اجتماعی جوانان
- کاهش نشاط و شادابی در بین جوانان
- افزایش آسیب‌های اجتماعی در بین جوانان
- افزایش فردگرایی و بی‌توجهی به امور جوانان
- بروز و ظهور آسیب‌های اجتماعی نوپدید (ناسازگاری هویتی، کاهش روابط اجتماعی، تغییر سبک زندگی جوانان و ...) در صورت استفاده بی‌رویه و نادرست جوانان از فضای مجازی

چالش‌های فراروی مدیریت امور جوانان

۱. پایین بودن تقاضای کار مشارکت اقتصادی و اجتماعی
۲. بالا بودن نرخ بیکاری جوانان، به ویژه در مورد فارغ‌التحصیلان دانشگاهی
۳. ضعف مدیریت بهینه اوقات فراغت (عرضه محوری، گسترش زمان فراغت، فردی، غیرفعال)
۴. رشد آسیب‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر در اقشاری از جوانان
۵. پایین بودن مهارت‌های زندگی و تغییر در سبک زندگی جوانان
۶. ناهماهنگی بین قوانین و مقررات جاری کشور با نیازها و انتظارات جوانان
۷. ناهمخوانی و موازی کاری بین سیاست‌ها و برنامه‌های دستگاه‌ها با انتظارات و نیازهای جوانان
۸. ضعف تولید و بهره‌برداری از دانش و اطلاعات جدید در تدوین سیاست‌ها، راهبردها و اقدامات لازم

۹. ضعف نهادهای غیرحاکمیتی (مدنی و بخش خصوصی) و کم توجهی به نقش آنان در حل مشکلات جوانان

۱۰. فرار مغزها و مهاجرت نخبگان
۱۱. پایین بودن سواد فن آوری اطلاعات نسبت به کشورهای توسعه یافته
۱۲. عدم انطباق آموزش‌های علمی و دانشگاهی با نیازهای جامعه و بازار کار
۱۳. تاثیر چالش‌های نو پدید جهانی همچون محیط زیست، فضای مجازی، سبک مصرف
۱۴. مشکلات جوانان در ارتباط با ازدواج و تشکیل نهاد خانواده (مشکلات اقتصادی و موانع فرهنگی و اجتماعی)
۱۵. تامین مسکن جوانان
۱۶. گسترش فردگرایی و عدم پذیرش مسئولیت اجتماعی
۱۷. بروز مشکلات هویت فردی، اجتماعی، ملی و دینی و شکاف بین نسلی
۱۸. پایین بودن مهارت‌های زندگی و مشکلات جوانان در ارتباط با ازدواج و تشکیل خانواده

الزامات ساماندهی امور جوانان

- تدوین و تصویب سیاست‌های کلی نظام در حوزه جوانان با محوریت دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام و با همکاری وزارت ورزش و جوانان و سایر دستگاه‌های مرتبط با امور جوانان
- اختصاص بودجه مکفی و لازم برای اجرایی شدن سیاست‌ها و برنامه‌های مرتبط با امور جوانان در قوانین بودجه سالانه کشور
- التزام عملی دستگاه‌های مرتبط با امور جوانان به تکالیف تعریف شده اعم از تکالیف در حوزه سیاست‌ها و برنامه‌های مرتبط با امور جوانان
- اعمال نظارت دقیق، هدفمند و نهادینه بر عملکرد دستگاه‌های مرتبط با امور جوانان از طریق طراحی سازوکارهای نظارتی شفاف‌تر
- ارتقای هماهنگی‌های ملی فرابخشی در حوزه ساماندهی امور جوانان از طریق افزایش نهادها و دستگاه‌های عضو شورای عالی جوانان و ستاد ملی ساماندهی امور جوانان
- شناسایی خلاءهای قانونی در حوزه ساماندهی امور جوانان و پی‌گیری جدی برای وضع یا اصلاح قوانین و مقررات مورد نیاز برای این حوزه.

اهداف و راهبردهای ساماندهی امور جوانان

اهداف ساماندهی امور جوانان

۱. تقویت ساماندهی امور جوانان با رویکرد سیاست‌گذاری، پایش و تجمیع ظرفیت‌های دستگاه‌های اجرایی مسئول در امور جوانان
۲. هماهنگی و ساماندهی برنامه‌های اوقات فراغت جوانان
۳. تعالی بخشی ابعاد شخصیتی و هویتی جوانان با تعمیق باورهای مذهبی و انقلابی در آنان
۴. ارتقای سطح مشارکت جوانان و افزایش روحیه جوان باوری، جوان‌گرایی و جوان‌یوری در کشور
۵. ترویج ازدواج موفق و تحکیم و تعالی خانواده

راهبردها

۱- تقویت ساماندهی امور جوانان با رویکرد سیاست‌گذاری، پایش و تجمیع ظرفیت‌های دستگاه‌های اجرایی مسئول در امور جوانان از طریق:

- توجه به اندیشه‌های حضرت امام خمینی(ره) و رهنمودهای مقام معظم رهبری، اسناد بالادستی و قوانین و مقررات جاری در امور جوانان
- اصلاح و بروزرسانی شاخص‌های ساماندهی امور جوانان با نگرش تعامل و هم‌راستایی فعالیت‌های دستگاه‌ها و کاهش موازی‌کاری و پایش دوره‌های آن‌ها
- ارتقای همگرایی، هم‌افزایی و کاهش موازی‌کاری بین دستگاه‌های اجرایی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های همه دستگاه‌های مسئول در امور جوانان از طریق ساز و کار شورای عالی جوانان و ستادهای ملی، استانی و شهرستانی ساماندهی امور جوانان
- زمینه‌سازی اجرای منشور تربیتی نسل جوان و سند توسعه و ساماندهی امور جوانان با توجه به ظرفیت‌های دستگاه‌ها در سطوح ملی، استانی و شهرستانی
- شناسایی نیازها و اولویت‌های نسل جوان و توسعه مطالعات و پژوهش‌های کاربردی

برنامه‌های اجرایی

۱. پیگیری جلسات شورای عالی جوانان و ستاد ملی ساماندهی امور جوانان و ستادهای ساماندهی امور جوانان در استان‌ها و شهرستان‌ها در چارچوب مقررات مربوطه
۲. شناسایی و احصاء قوانین، مقررات و سیاست‌های مرتبط با امور جوانان و در صورت نیاز بازبینی و بازنگری منشور تربیتی نسل جوان و اعمال آنها در برنامه‌ها، فعالیت‌ها و بودجه سنواتی حوزه جوانان.
۳. تدوین و بروزرسانی برنامه‌های عملیاتی ساماندهی امور جوانان با مشارکت دستگاه‌های عضو شورای عالی جوانان و ستاد ملی ساماندهی امور جوانان در موضوعات اشتغال، ازدواج و خانواده، اوقات فراغت، مشارکت‌های اجتماعی، آسیب‌های اجتماعی، آموزش، هویت، فضای مجازی و ... جوانان و تقسیم کار ملی آنها
۴. تدوین و بروز رسانی شاخص‌های توسعه جوانان به منظور ارزیابی عملکرد دستگاه‌ها و ترسیم وضعیت جوانان کشور

۵. کمک به ایجاد مدیریت یکپارچه، راهبردی و سیستمی در امور جوانان در سطوح ملی، استانی و شهرستانی
۶. رصد دوره‌ای ارزش‌ها و نگرش‌های جوانان در موضوعات مرتبط با حوزه جوانان و انجام مطالعات و پژوهش‌های کاربردی به منظور بهره‌گیری از نتایج حاصله در راستای بهبود سیاست‌ها و برنامه‌های حوزه جوانان
۷. راه‌اندازی سامانه جامع آرشیو الکترونیکی و گزارش‌گیری شورای عالی و ستادهای ملی، استانی و شهرستانی ساماندهی امور جوانان در راستای نظارت بر عملکرد دستگاه‌های عضو ستادهای مذکور و همچنین ارتقای مدیریت دانش حوزه جوانان
۸. طراحی نظام مدیریت عملکرد یکپارچه به منظور ارزیابی اثربخشی سیاست‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های مرتبط با امور جوانان در سطح کشور
۹. برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در جهت اجرای ماده ۹۴ قانون برنامه ششم توسعه در خصوص ازدواج و اشتغال جوانان

۲- هماهنگی و ساماندهی برنامه‌های اوقات فراغت جوانان از طریق:

- توجه به الگوهای ایرانی و اسلامی در شکل‌گیری سبک زندگی جوانان
- بکارگیری فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات به منظور استقرار نظام برنامه‌ریزی، مدیریت یکپارچه، هماهنگ‌سازی فعالیت‌ها و نظارت بر اجرای برنامه‌های فراغتی جوانان و شفاف‌سازی جریان اطلاعات برنامه‌ها
- اجرای برنامه‌های فراغتی هویت‌آفرین و الگو‌سازی در حوزه برنامه‌های اوقات فراغت جوانان و اطلاع‌رسانی برنامه‌های فراغتی
- اجرای برنامه‌های فراغتی در زمینه سازندگی کشور و رفع محرومیت‌های فرهنگی و اجتماعی و پوشش خدمات حمایتی و بیمه‌ای در این برنامه‌ها
- شناسایی ظرفیت و منابع فراغت دستگاه‌ها دولتی، عمومی و خصوصی به منظور هماهنگی، ساماندهی و هدایت سرمایه‌گذاری‌های توسعه‌ای

برنامه‌های اجرایی

۱. اصلاح نگرش و الگوهای رفتاری جوانان از طریق تولید برنامه‌های رسانه‌ای، برگزاری همایش و جشنواره‌های فرهنگی با همکاری سایر دستگاه‌های اجرایی و نهادهای غیردولتی
۲. برگزاری جلسات گفتگوی جوانان با یکدیگر و با مسئولین به منظور شناسایی چالش‌های فرهنگی جوانان، آموزش، ترویج و مباحثه در زمینه الگوهای رفتاری ایرانی اسلامی
۳. آموزش و ترویج سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی
۴. برگزاری نشست‌های مشترک فرهنگی با جوانان سایر کشورهای مسلمان
۵. استفاده از ظرفیت فضای مجازی برای فعالیت‌های فراغتی جوانان
۶. راه‌اندازی پورتال جامع اوقات فراغت جوانان به منظور ساماندهی برنامه‌های فراغتی دستگاه‌های اجرایی
۷. برگزاری اردوهای گردشگری هویتی، ارزان قیمت و تورهای کارآفرینی جوانان
۸. برگزاری جشنواره تجلیل از برترین‌های اوقات فراغت با هدف الگوسازی برنامه‌های فراغتی

۹. طراحی و اجرای طرح‌های ملی و الگویی فراغتی با همکاری دستگاه‌های دولتی و نهادهای غیردولتی

۱۰. اجرای برنامه‌های بزرگداشت هفته جوان

۱۱. تدوین تقسیم کار ملی و شفاف سازی وظایف دستگاه‌های دولتی و خصوصی در حوزه اوقات فراغت جوانان

۱۲. توانمندسازی نهادهای غیردولتی فعال (سمن‌های جوانان) در حوزه اوقات فراغت

۱۳. بسترسازی و جلب مشارکت بخش خصوصی در برنامه‌های فراغتی

۱۴. انعقاد تفاهم‌نامه‌های همکاری با سایر دستگاه‌های دولتی و نهادهای غیردولتی به منظور اجرای طرح‌های ملی در حوزه

اوقات فراغت جوانان

۱۵. توسعه کمی و کیفی خانه جوانان در استان‌ها

۱۶. حمایت از توسعه بیمه فراغت جوانان

۱۷. مشارکت در برگزاری اردوهای جهادی

۳- تعالی بخشی ابعاد شخصیتی و هویتی جوانان با تعمیق باورهای مذهبی و انقلابی در آنان از طریق:

- ارتقای شناخت و آگاهی جوانان نسبت به ارزش‌های دینی، فرهنگی و ایرانی

- تقویت خودباوری و مسئولیت‌پذیری جوانان

- فراهم کردن زمینه‌های رشد استعدادها، بروز نبوغ و خلاقیت‌های جوانان

- توسعه ارتباطات جوانان کشورها با جوانان سایر کشورها و پاسداشت و انتقال ارزش‌های فرهنگی و ایرانی و اسلامی

برنامه‌های اجرایی

۱. حمایت از برنامه‌ها و طرح‌های سازمان‌های مردم نهاد در توسعه و ترویج ارزش‌های دینی، فرهنگی و ایرانی

۲. حمایت از طرح‌ها و ایده‌های خلاقانه و کارآفرینانه جوانان

۳. حمایت از برگزاری نمایشگاه‌ها، همایش‌ها، استارت‌آپ‌های مختلف جهت شناسایی استعدادها، توانمندی‌ها و خلاقیت

۴. حمایت از طرح‌های استعدادیابی و هدایت شغلی جوانان

۵. حمایت از برنامه‌های گردشگری هویتی جوانان

۶. حمایت از رویدادهای بین‌المللی جوانان جهت توسعه ارتباطات جهت انتقال ارزش‌های فرهنگی

۷. حمایت از حضور جوانان در ساختارهای تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری همچون عضویت در ستاد ساماندهی جوانان در سطح

ملی، استانی و شهرستانی

۸. برگزاری نشست‌های فرهنگی - اجتماعی با جوانان سایر کشورهای دوست و مسلمان

۴- ارتقای سطح مشارکت جوانان و افزایش روحیه جوان باوری، جوان گرایی و جوان یوری در کشور از طریق:

- اصلاح و تغییر نگرش در خصوص ضرورت مشارکت جوانان در ابعاد و بخش‌های مختلف در جامعه امروز
- زمینه‌سازی به منظور مشارکت نهادمند اجتماعی جوانان و تسهیل ارتباط و تعامل سازمان‌های مردم نهاد جوانان با سایر بخش‌ها
- کمک به توانمندسازی سازمان مردم نهاد جوانان از طریق دانش‌افزایی، ارتقای مهارت، هم‌افزایی، تاثیرگذاری و شرکت در فرآیندهای تصمیم‌سازی
- حمایت از اجرای طرح‌ها و برنامه‌های سمن‌های جوانان
- توانمندسازی عمومی جوانان برای مشارکت‌های اجتماعی و اقتصادی
- زمینه‌سازی برای بکارگیری مدیران جوان در سطوح مختلف
- حمایت از ایجاد و توسعه زیرساخت‌های مشارکت جوانان (مانند خانه جوانان)

برنامه‌های اجرایی

۱. پیگیری و پایش وضعیت بکارگیری مدیران جوان در بخش‌های مختلف
۲. شناسایی استعداد‌های شغلی جوانان و هدایت شغلی آن‌ها
۳. توسعه خانه جوانان در سطح بزرگ، متوسط و کوچک
۴. ارایه تسهیلات بانکی ارزان قیمت جهت حمایت از طرح‌ها و کسب و کارهای جوانان
۵. تسهیل فرآیند تاسیس و فعالیت سازمان‌های غیردولتی جوانان
۶. شناسایی و واگذاری برخی امور اجرایی به سازمان‌های مردم نهاد جوانان
۷. شناسایی و حمیت از تشکل‌های تخصصی
۸. کمک به توانمندسازی سازمان‌های مردم نهاد
۹. حمایت از اجرای طرح‌ها و برنامه‌های خلاقانه و موثر سازمان‌های مردم نهاد جوانان
۱۰. نظارت، ارزیابی و رتبه‌بندی سازمان‌های مردم نهاد جوانان
۱۱. گسترش کسب و کارهای اجتماعی و افزایش اشتغال اجتماعی از طریق سازمان‌های مردم نهاد جوانان
۱۲. کمک به شکل‌گیری و فعالیت مجامع استانی (اتحادیه همکاری) سازمان‌های مردم نهاد جوانان
۱۳. صدور اعتبارنامه تخصصی برای تشکل‌های غیردولتی جوانان

۵- ترویج ازدواج موفق و تحکیم و تعالی خانواده از طریق:

- کمک به توسعه ظرفیت‌های آموزش و مشاوره‌های ازدواج و خانواده
- زمینه‌سازی به منظور شکل‌گیری ازدواج موفق و تحکیم و تعالی خانواده
- حمایت از گسترش کمی و کیفی مراکز خدمات روانشناختی و مشاوره ازدواج و خانواده
- کمک به افزایش مشارکت سازمان‌های مردم نهاد جهت پیشگیری و کاهش طلاق

- زمینه‌سازی جهت اصلاح باورها، نگرش‌ها و رفتارهای اجتماعی، خانواده و جوانان نسبت به ازدواج با جلب مشارکت نهادهای عمومی، رسانه ملی، رسانه‌های اجتماعی و...

- جلب مشارکت خیرین و سازمان‌های مردم‌نهاد جهت حمایت از زوجین جوان

برنامه‌های اجرایی

۱. تربیت مربی جهت آموزش‌های پیش از ازدواج و ایجاد شبکه مربیان در سطح ملی
۲. تربیت مشاوران ازدواج و خانواده و ایجاد شبکه ملی مشاوران ازدواج
۳. تربیت مشاوران پیشگیری از طلاق و ایجاد شبکه تخصصی مشاوران طلاق
۴. حمایت از برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی قبل، حین ازدواج آموزش
۵. حمایت از دوره‌های توانمندسازی زوجین جوان و خانواده
۶. ایجاد، تأسیس و حمایت از مراکز تخصصی مشاوره ازدواج و تحکیم خانواده
۷. حمایت از مراکز تخصصی مشاوره ازدواج و خانواده
۸. تهیه پروتکل ملی مشاوره پیش از ازدواج
۹. حمایت از فناوری‌های اطلاعات جهت توسعه و ترویج آموزش و مشاوره ازدواج و خانواده
۱۰. حمایت از تولیدات فرهنگی و هنری، رسانه‌ای و آموزشی جوانان در زمینه ازدواج
۱۱. حمایت از سمن‌ها و موسسات فعال حوزه ازدواج و خانواده
۱۲. حمایت از شکل‌گیری مجمع خیرین ازدواج در کلیه استانها
۱۳. توانمندسازی جوانان در حوزه ازدواج با تاکید بر ازدواج به هنگام، آگاهانه، آسان و پایدار

بخش دوم : ورزش

تحلیل وضع موجود ورزش کشور

در حوزه ورزش، وزارت ورزش و جوانان از یک طرف در ارتباط با بخش خصوصی و نهادهای عمومی دارای نقشی تسهیل کننده، ترغیب کننده، حمایتی و هدایتی است و از طرف دیگر می‌بایست با همکاری سایر دستگاه‌های اجرایی نسبت به تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز ورزش کشور اقدام نماید. بر این اساس، با عنایت به تجارب مدیریتی موجود و آسیب‌شناسی برنامه‌های گذشته ورزش کشور، می‌توان چالش‌های موجود ورزش را به شرح ذیل طبقه‌بندی و تبیین نمود:

- ۱- چالش‌های ساختاری و فقدان هم‌افزایی نهادهای تأثیرگذار حوزه ورزش
 - ۲- پایین بودن سهم ورزش در تأمین سلامت عمومی مردم و بسترسازی ورزش قهرمانی
 - ۳- محدود بودن رشته‌های صاحب مدال و عدم دسترسی به قهرمانی پایدار
 - ۴- عدم بهره‌گیری از ظرفیت‌های اقتصاد ورزش در تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی
 - ۵- تعداد زیاد پروژه‌های نیمه‌تمام و کمبود فضاهای ورزشی
 - ۶- دسترسی نابرابر بانوان به تسهیلات و فرصت‌های متناسب و متوازن
 - ۷- کمبود امکانات ورزشی برای جانبازان و معلولین
 - ۸- چالش‌های فرهنگی و آموزشی ورزش کشور
- مهمترین نکات در مورد هر کدام از چالش‌های فوق به شرح زیر می‌باشد:

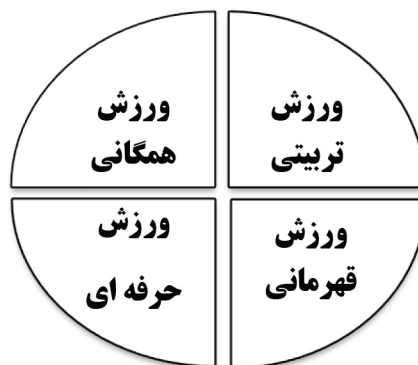
۱- چالش‌های ساختاری و فقدان هم‌افزایی نهادهای تأثیرگذار حوزه ورزش

امروزه تشکیلات ورزشی هر کشور باید منسجم و مشخص باشد و فعالیت‌ها و اهداف در حال اجرا و پیگیری، باید از استحکام و دلیل منطقی برخوردار باشند. در ساختار و سازمان برنامه‌های ورزش یک کشور، اهمیت فعالیت‌ها، اهداف، برنامه‌ریزی‌ها و تشکیلات باید واضح باشد. با توجه به موارد ذکر شده برای برنامه‌ریزی منظم و اصولی، در ورزش هر کشور باید به تمامی ابعاد ورزش توجه و بر آنها تمرکز شود. بررسی و شناخت ساختار ورزش کشور در مرحله اول گزارشات برنامه ششم مشخص کرد که سازمان‌ها و دستگاه‌های متعددی در حوزه مدیریت ورزش کشور دخیل هستند.

بررسی اهداف، شرح وظایف و اختیارات این دستگاه‌ها، گویای وجود پاره‌ای از مشکلات و چالش می‌باشد که مهم‌ترین آن‌ها به شرح ذیل می‌باشد:

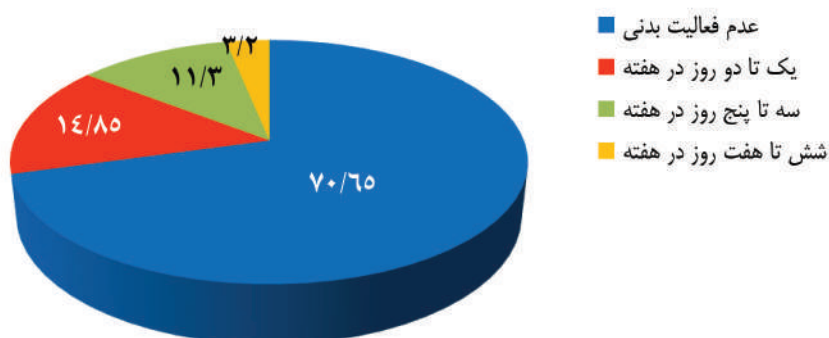
- عدم تقسیم کار ملی در بخش ورزش کشور
- تعدد نهادهای تصمیم‌گیرنده در بخش ورزش
- موازی‌کاری و هم‌پوشانی فعالیت‌ها و اقدامات
- فقدان مرجعی جهت هماهنگی و سیاست‌گذاری کلان در بخش ورزش به دلیل عدم تشکیل شورای عالی ورزش کشور
- در جهت رفع این مسائل کلان، اصلاحات ساختاری بخش ورزش کشور در این بخش از برنامه ششم توسعه پیشنهاد می‌گردد. بدین منظور سیاست‌های کلی نظام اداری (بندهای مرتبط با برنامه اصلاح ساختارها و فرآیندها) اساس کار قرار گرفته است.
- بند ۱۰) چابک‌سازی، متناسب‌سازی و منطقی‌سازی ساختار تشکیلات نظام اداری در جهت تحقق اهداف چشم‌انداز

بند ۱۴) کل نگر، همسوسازی، هماهنگی و تعامل اثربخش دستگاه‌های اداری به منظور تحقق اهداف فرابخشی و چشم‌انداز. این چالش‌ها موجب فقدان هم‌افزایی نهادهای تاثیرگذار در بخش ورزش کشور گردیده است. یکی از مهمترین چالش‌های موجود ورزش کشور، فعالیت‌های جزیره‌ای نهادهای مختلف و دستگاه‌های اجرایی فعال در بخش ورزش به علت تقسیم کار طولی است که این امر به میزان قابل توجهی به کاهش اثربخشی اقدامات انجام شده در راستای توسعه ورزش کشور منجر شده است. یکی از نتایج فقدان هم‌افزایی میان نهادهای متولی بخش‌های مختلف ورزش کشور هدررفت سرمایه‌ها و در عین حال کمبود بهره‌گیری اثربخش بخش‌های مختلف ورزش کشور نظیر آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری، شهرداری‌ها، نیروهای مسلح و وزارت ورزش و جوانان از ظرفیت‌ها و امکانات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری یکدیگر است. ضمن اینکه کوتاه‌مدت‌نگری در کلان ورزش کشور حاکم بوده و همین امر به فقدان برنامه‌ریزی بلندمدت و پایبندی به اجرای آن منجر شده است.

۲- پایین بودن سهم ورزش در تأمین سلامت عمومی مردم و بسترسازی ورزش قهرمانی

پایین بودن سطح مشارکت مردم در ورزش همگانی و کم‌تحرکی اقشار مختلف بویژه نوجوانان و جوانان، چالشی است که می‌تواند زمینه‌ساز به خطر افتادن سلامت عمومی مردم و افزایش روزافزون ناهنجاری‌های جسمانی و اسکلتی شده و حتی بروز بیماری‌های ناشی از کم‌تحرکی را در میان مردم افزایش دهد. بر اساس پژوهش انجام شده در همین راستا، ۷۰/۶۵ درصد مردم ایران فاقد هرگونه فعالیت بدنی هستند که این امر زنگ خطری جدی برای مسئولان امر محسوب می‌شود.

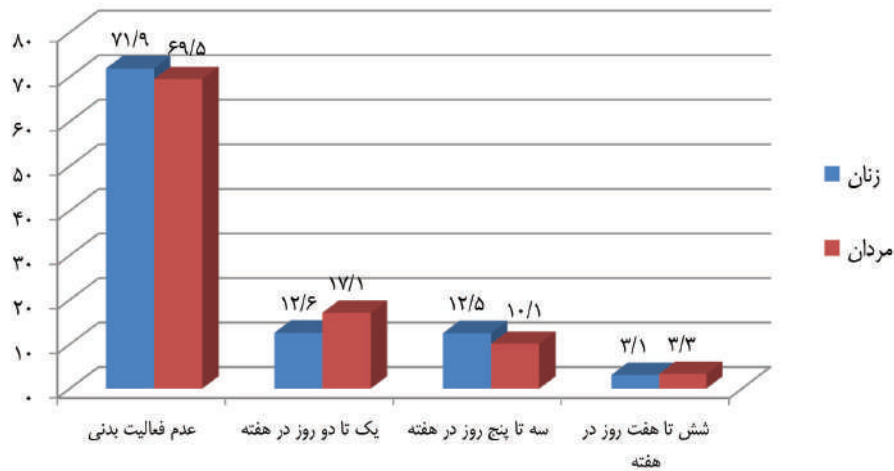

وضعیت مشارکت مردم در ورزش همگانی

مقایسه وضعیت جمعیت فعال و غیر فعال ورزش همگانی کشور به تفکیک جنسیت نشان می‌دهد، ۲/۴ درصد زنان ایرانی بیشتر از مردان دارای فعالیت بدنی سه تا پنج روز در هفته برای مدت زمانی بیشتر از ۲۰ دقیقه در هر جلسه هستند. ضمن اینکه

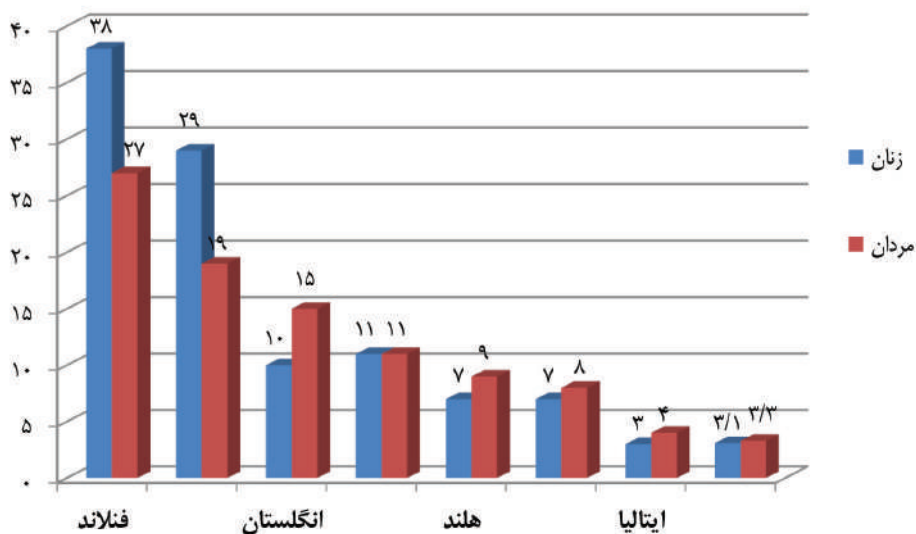

فعالیت مردان در مدت زمانی یک تا دو روز در هفته فعالیت بدنی بیشتر از جامعه زنان است.

مقایسه جمعیت فعال و غیر فعال ورزش همگانی کشور به تفکیک جنسیت

مقایسه جمعیت کاملاً فعال ورزش همگانی کشور (با میزان فعالیت ۶ تا ۷ روز در هفته) با کشورهای فنلاند، سوئد، انگلستان، ایرلند، هلند، اسپانیا و ایتالیا نشان می‌دهد؛ فاصله قابل توجهی بین جمعیت فعال کشور با جمعیت کشورهای پیشرو در این زمینه وجود دارد.

مقایسه وضعیت جمعیت کاملاً فعال کشور در مقایسه با ۷ کشور منتخب

بر اساس پژوهش‌های انجام شده؛ حدود ۴۸ درصد از مرگ و میر ناشی از بیماری‌های غیرواگیر، به بیماری‌های قلبی و عروقی، ۳۱ درصد به سرطان‌ها، ۱۲ درصد به بیماری‌های انسدادی ریه و ۳ درصد به دیابت قندی هستند و مشکلاتی نظیر فشار خون بالا، کلسترول بالا، اضافه وزن و چاقی همگی به ناکافی بودن میزان فعالیت بدنی مرتبط هستند و از این رو کم‌تحرکی یکی از مهم‌ترین عامل زمینه‌ساز خطر بیماری‌های غیرواگیر محسوب می‌شود.

وضعیت تعداد ورزشکاران سازمان‌یافته کشور نیز روند رو به رشدی را نشان می‌دهد، به این ترتیب که از سال ۹۳ با ۱۰/۵ درصد رشد همراه بوده و پیش‌بینی می‌شود تا سال ۱۳۹۶ در مجموع با ۳۵/۴ درصد رشد همراه باشد.

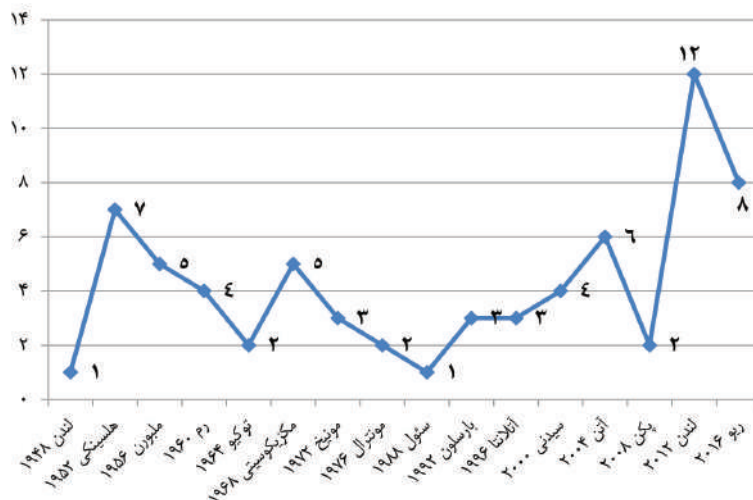

وضعیت ورزشکاران سازمان یافته کشور از سال ۹۲

در همین راستا بخش قابل توجهی از جمعیت کشور در روستاها ساکن هستند که بنابر اقلیم‌های مختلف و برحسب ضرورت دارای بازی‌ها و ورزش‌های خاص خود هستند. با ورود ورزش‌های جدید، ورزش‌های بومی و محلی که ریشه در فرهنگ کشور دارند، به تدریج جای خود را به ورزش‌های جدید سپردند. در حالی که در برنامه‌های پنج ساله، جزئی از اهداف «توجه به ورزش‌های بومی و محلی» و احیاء و توسعه آن بوده است. بر همین اساس ضروری است در زمینه پشتیبان‌سازی، احیاء و نیز اثربخشی این ورزش‌ها حمایت‌های ویژه‌ای صورت گیرد.

۳- محدود بودن رشته‌های صاحب مدال و عدم دسترسی به قهرمانی پایدار

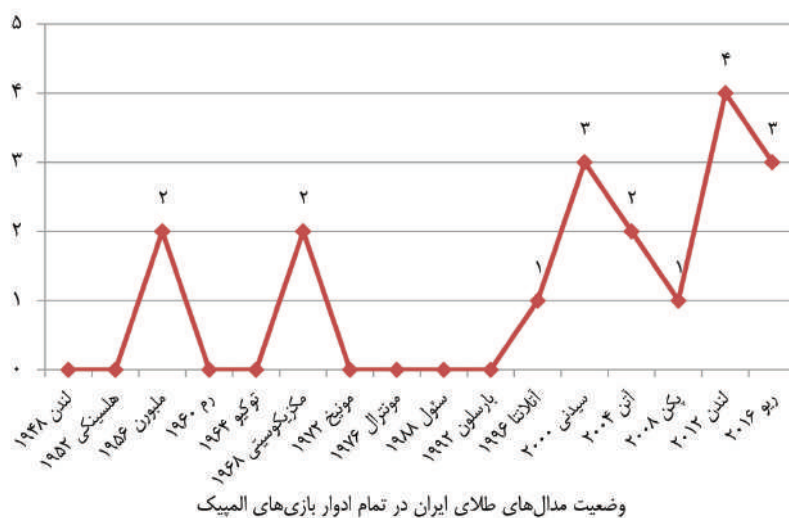
یکی دیگر از چالش‌های موجود ورزش کشور، نبود ثبات در مدال‌آوری در ادوار مختلف رقابت‌های ورزشی در سطوح بین‌المللی و همچنین محدود بودن رشته‌های صاحب مدال است، به طوری که سهم ایران از خیل عظیم مدال‌های توزیع شده در رشته‌های ورزشی و پایه و پر مدال در تمامی ادوار المپیک تابستانی تنها یک مدال نقره، آن هم در رشته ورزشی دو و میدانی است. بر اساس تحلیل انجام شده از وضعیت ایران در ادوار مختلف رقابت‌های المپیک تابستانی، میانگین مدال‌آوری ایران تنها ۴ مدال بوده و در هر دوره متناسب با شرایط و به نسبت سایر دوره‌ها، فراز و نشیب و همچنین عدم پایداری در مدال‌آوری به وضوح مشاهده می‌شود.

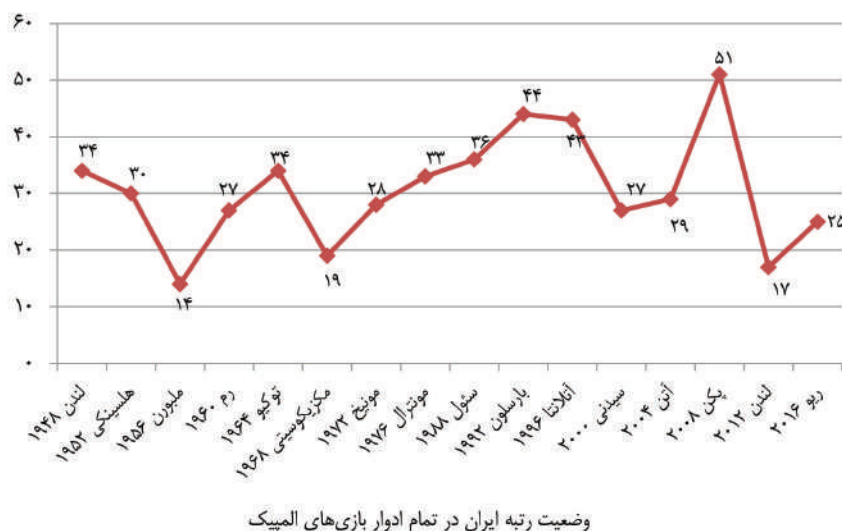
وضعیت ثبات مدال آوری ایران در تمام ادوار بازی‌های المپیک

مشاهده وضعیت مدال‌های طلای ایران در ادوار مختلف بازی‌های المپیک تابستانی، مسئله فوق را تأیید می‌کند، به طوری که از مجموع ۶۸ مدال کسب شده، تنها ۱۸ مدال طلا بوده و ایران تنها در ۸ دوره موفق به کسب مدال طلا شده است. سهم رشته‌های مختلف ورزشی از این ۱۸ مدال طلا، به ترتیب کشتی ۹ مدال، وزنه‌برداری ۷ مدال و تکواندو ۲ مدال است که نشان‌دهنده سهم ناچیز رشته‌های ورزشی ایران در بازی‌های المپیک است. بر اساس این روند می‌توان پیش‌بینی کرد که با تداوم وضع موجود، همواره در میزان و کیفیت مدال‌آوری ایران در بازی‌های المپیک فراز و نشیب وجود خواهد داشت و تعداد رشته‌های ورزشی نیز از ۴ رشته ورزشی تجاوز نخواهد کرد.

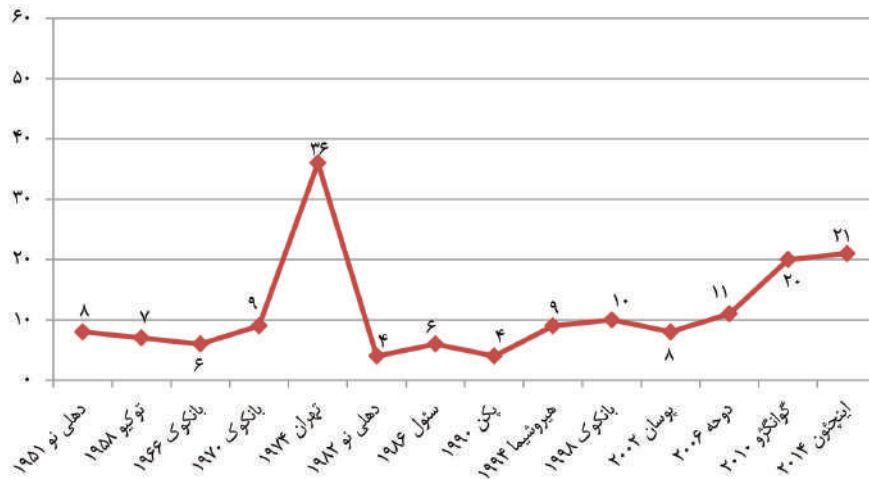
مشاهده وضعیت رتبه ایران در بازی‌های المپیک تابستانی هم نشان‌دهنده نبود ثبات در رشد ورزش قهرمانی بویژه در ۴ المپیک اخیر است. نکته دیگر، فاصله قابل توجه رتبه‌ها در سه دوره اخیر بوده است که عملاً نشان‌دهنده نبود برنامه‌ریزی بلندمدت در این راستا می‌باشد.

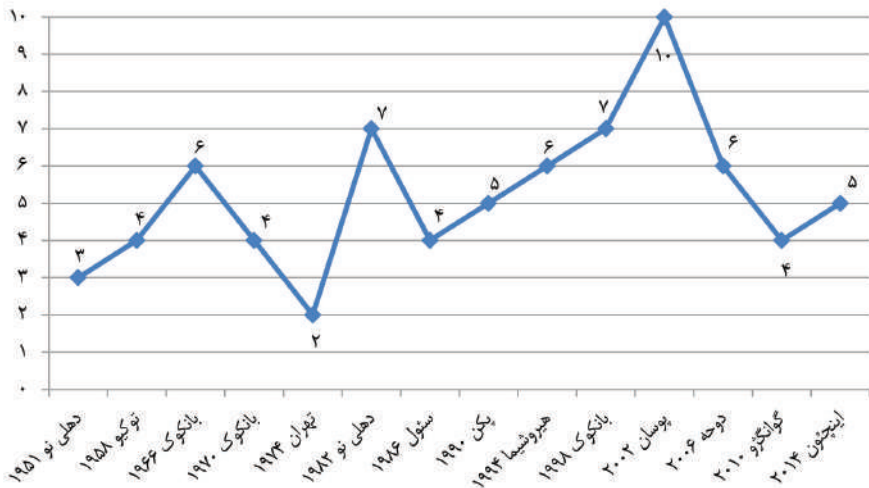
مشاهده وضعیت ایران در ادوار مختلف بازی‌های آسیایی نشان‌دهنده روند رو به رشد کسب مدال در این بازی‌هاست و از بازی‌های آسیایی سال ۱۹۹۰ پکن شاهد روند نزولی در مدال‌آوری ورزشکاران ایرانی هستیم که این روند از سال ۲۰۱۰ تشدید شده است. با این حال مشاهده وضعیت رتبه ایران در ادوار مختلف بازی‌های آسیایی، نشان‌دهنده عدم پایداری است که البته این ناپایداری بین رتبه‌های چهارم تا ششم متغیر است.

مشاهده وضعیت مدال‌های طلای ایران در ادوار مختلف بازی‌های المپیک تابستانی، مسئله فوق را تأیید می‌کند، به طوری که از مجموع ۶۸ مدال کسب شده، تنها ۱۸ مدال طلا بوده و ایران تنها در ۸ دوره موفق به کسب مدال طلا شده است. سهم رشته‌های مختلف ورزشی از این ۱۸ مدال طلا، به ترتیب کشتی ۹ مدال، وزنه‌برداری ۷ مدال و تکواندو ۲ مدال است که نشان‌دهنده سهم ناچیز رشته‌های ورزشی ایران در بازی‌های المپیک است. بر اساس این روند می‌توان پیش‌بینی کرد که با تداوم وضع موجود، همواره در میزان و کیفیت مدال‌آوری ایران در بازی‌های المپیک فراز و نشیب وجود خواهد داشت و تعداد رشته‌های ورزشی نیز از ۴ رشته ورزشی تجاوز نخواهد کرد.

مقایسه وضعیت مدال‌آوری ایران در تمام ادوار بازی‌های آسیایی

مقایسه وضعیت رتبه ایران در تمام ادوار بازی‌های آسیایی

۴- عدم بهره‌گیری از ظرفیت‌های اقتصاد ورزش در تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی

در سال‌های اخیر سیاست‌ها و رویکردهای حاکم بر برنامه‌ریزی در بخش ورزش تغییر یافته است. به طوری که با شناسایی آثار و ابعاد اقتصادی فعالیت‌های ورزشی، برنامه‌ریزی‌های کلان در اغلب این کشورها به این سمت گرایش یافته‌است. بررسی‌ها و تجربیات کشورهای مختلف مشخص کرده است که اثرات مستقیم اقتصادی ورزش، اثراتی چون تولید کالاها و خدمات ورزشی، صادرات و واردات، هزینه‌های خانوار، ایجاد اماکن و تسهیلات، تبلیغات، مشارکت در بازار بورس، پوشش رسانه‌ای، اشتغال، جذب گردشگر و حامیان مالی را شامل می‌شود. اثرات اقتصادی غیرمستقیم ورزش نیز در زمینه‌هایی چون ارتقای سلامتی جامعه، کاهش هزینه‌های درمان و به تبع آن توسعه برنامه‌های ملی سلامت، کاهش بزهکاری‌ها، کاهش غیبت کارکنان و افزایش عملکرد و بهره‌وری آنها مدنظر قرار می‌گیرد.

بررسی وضعیت اقتصاد ورزش در کشور نشان دهنده عدم توجه و اهمیت ظرفیت‌های این بخش در توسعه اقتصادی کشور و به ویژه تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی می‌باشد. مهمترین محورهای اقتصاد ورزش و وضعیت آنها در کشور به شرح ذیل می‌باشند:

۱- اقتصاد ورزش و اشتغالزایی پایدار و مولد: ایجاد فرصت‌های شغلی را از مهمترین اثرات اقتصادی صنعت ورزش و سایر صنایع به شمار آورد. همین موضوع باعث شده تا بعضی از کشورها به دنبال برآورد تعداد فرصت‌های شغلی ایجاد شده توسط صنعت ورزش و سهم ورزش از کل اشتغال در کشور خود باشند. به عنوان مثال سهم صنعت ورزش از کل اشتغال در هنگ کنگ ۲٫۵٪، استرالیا ۲٫۷٪، اسکاتلند ۱٫۹٪ و نیوزلند ۱٫۳٪ اعلام شده است و این در حالی است که تا کنون هیچ‌گونه اطلاعات رسمی و جامعی در خصوص تعداد شاغلین صنعت ورزش در دست نبوده است.

۲- سهم محاسبه شده ورزش در تولید ناخالص داخلی: یکی از شاخص‌های کلان مورد توجه کشورها بررسی میزان سهم ورزش در سبد خانوار و همچنین میزان سهم آن در تولید ناخالص داخلی است که بر اساس پژوهش‌های انجام شده در حوزه اقتصاد ورزش، سهم ورزش در هزینه‌های سبد خانوار جامعه ایرانی از ۵۶۸۹۳ ریال در سال ۱۳۸۰ به ۳۷۳۸۷۹ ریال در سال ۱۳۹۰ رسیده است. نسبت این هزینه به کل هزینه‌های سبد خانوارهای ایرانی در سال ۱۳۸۰، ۰/۱۹، در سال ۱۳۸۵؛ ۰/۳۱ و در سال ۱۳۹۰؛ ۰/۲۱ محاسبه شده که در مقایسه با استانداردهای بین‌المللی رقم ناچیزی محسوب می‌شود. سهم محاسبه شده ورزش در تولید ناخالص داخلی کشور نیز بسیار ناچیز بوده و دارای فاصله قابل توجهی با کشورهای توسعه یافته است.

۳- گردشگری ورزشی: یکی دیگر از ابعاد اقتصادی بخش ورزش که کمتر مورد توجه و برنامه‌ریزی در کشور قرار گرفته است، گردشگری ورزشی می‌باشد. طبق آمار کشورهای مختلف حدود ۲۰ تا ۳۰ درصد گردشگران، ورزش را دلیل اصلی سفر خود عنوان کرده‌اند. بیش از نیمی از سفرهای تعطیلات را سفرهای تشکیل می‌دهند که هدف آن‌ها ورزش نیز می‌باشد. لذا گردشگری ورزشی بخش در حال توسعه گردشگری است که با توجه به آمار، حدود ۳۲ درصد از توفیق‌ها و دستیابی‌های جهانی گردشگری را به خود اختصاص می‌دهد و با توجه به تغییر سبک زندگی و علاقه مردم به این پدیده اهمیت یافته است. از طرفی، پیش‌بینی‌های صورت گرفته نشان می‌دهند گردشگری و سفر تا سال ۲۰۲۰ رشد ۵ درصدی در سطح جهان خواهد داشت. اما جالب است بدانیم این پیش‌بینی‌ها در مورد گردشگری ورزشی تا سال ۲۰۲۰ رقم ۱۰٪ را نشان می‌دهند. متأسفانه در ایران فقدان شناخت کافی، عدم مدیریت و نبود راهبردهای مدون و مشخص باعث غفلت از این حوزه و از دست رفتن

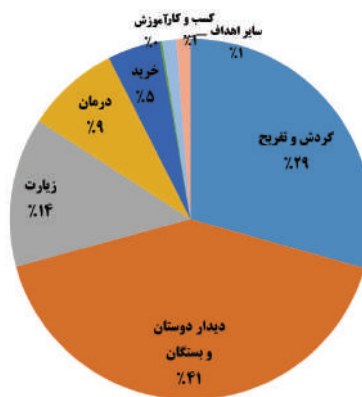

فرصت‌های منحصر به فرد کشور شده است. در جدول شماره ۳۸ آمار تعداد سفرهای داخلی برحسب نوع سفر به تفکیک اهداف اصلی گردشگری در کشور ارائه شده است.

تعداد سفرهای داخلی بر حسب نوع سفر به تفکیک اهداف اصلی گردشگری - ۱۳۹۲

هدف اصلی سفر	گردش و تفریح	دیدار دوستان و بستگان	زیارت	درمان	خرید	آموزش	کسب و کار	سایر اهداف
جمع	۲۹٪	۴۱٪	۱۴٪	۹٪	۵٪	۰٫۱۹٪	۱٫۲۶٪	۱٫۲٪

ماخذ: مرکز آمار ایران

سهم گردشگری ورزشی از گردشگری ایران

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، هدف اصلی بخش زیادی از گردشگران دیدار دوستان و بستگان (۴۱٫۳۸٪) می‌باشد. گردش و تفریح (۲۹٫۳۸٪)، زیارت (۱۳٫۳۹٪)، درمان (۸٫۴۰٪)، خرید (۴٫۷۴٪)، کسب و کار (۱٫۲۶٪)، آموزش (۰٫۱۹٪) به ترتیب اهداف اصلی گردشگران از سفر بوده‌اند. متأسفانه در این میان سفر با هدف ورزش در سایر اهداف (۱٫۲٪) لحاظ گردیده است و این امر نشان می‌دهد که گردشگری ورزشی در کشور جایگاهی ندارد و متأسفانه از مزایا و ظرفیت‌های اقتصادی این موضوع استفاده نگردیده است. در صورتی که محتوای برنامه‌ریزی‌های آتی بخش ورزش کشور به روال سابق ادامه یابد، بدون شک کشور در طول سال‌های آینده، از منافع و آثار مثبت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و این امر بهره‌مند نخواهد شد.

یکی دیگر از مهمترین چالش‌های ورزش کشور، متکی بودن آن به منابع دولتی و همچنین سهم اندک ورزش حرفه‌ای در توسعه اقتصادی کشور و توسعه ورزش قهرمانی است. ضمن اینکه موانعی هم در درآمدزایی باشگاه‌های حرفه‌ای ایران وجود دارد که مهمترین آن‌ها موانع و خلاءهای قانونی و البته نبود یک نظام جامع مشخص‌کننده چارچوب ورزش حرفه‌ای کشور است.

منابع درآمدی حال حاضر صنعت ورزش ایران

منابع درآمدی حال حاضر صنعت ورزش ایران	حق پخش تلویزیونی	بلیط فروشی	حامیان مالی	بازرگانی و تبلیغات	صحه گذاری	حق پخش اینترنتی	موبایل رایت	فروش لوازم با نام و نشان تجاری	اجاره جایگاه‌ها
	-	*	*	*	-	-	-	-	-

در نهایت ضروری است ساختاری اقتصادی ورزش با رویکرد «اقتصاد مقاومتی» مورد بازنگری قرار گیرد. اقتصاد مقاومتی به معنای تشخیص حوزه‌های فشار و سپس تلاش برای کنترل و بی‌اثر نمودن آنها و تبدیل فشار و تهدیدات به فرصت‌هاست. کاهش

وابستگی‌های خارجی و تاکید بر تولید داخلی و ملی و تلاش برای خودتکایی، روی دیگر آن است. یکی از عرصه‌های بسیار مهم و اثرگذار در تحقق اقتصاد مقاومتی، توسعه ورزش کشور می‌باشد. چراکه امروزه ورزش ابزاری جهانی/محلی برای توسعه اقتصادی است. برنامه‌های مرتبط با ورزش و اقتصاد کلان، بر نیروهای اجتماعی، خدمات شغلی، آموزش مهارت‌یابی و توسعه شایستگی منابع انسانی اثرگذار است. ورزش اکنون از طریق نهادهای خویش همچون کارفرما عمل میکند و اثرچندوجهی بر سایر بخش‌ها همچون گردشگری، تولید و بخش غیر رسمی صنایع بالادستی خود دارد. متأسفانه در کشور در زمینه توسعه اقتصاد ورزش کم توجهی صورت گرفته است. از آن جمله می‌توان به عدم وجود ریرساخت‌های تشکیلاتی و حقوقی لازم جهت کنترل استانداردهای تجهیزات و امکانات ورزشی اشاره نمود اما در سال‌های اخیر و با ابلاغ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی اقداماتی به انجام رسیده که کافی نبوده و نیاز است در برنامه‌ریزی‌های آینده بخش کشور به صورت ویژه و جدی‌تر به این بخش توجه شود.

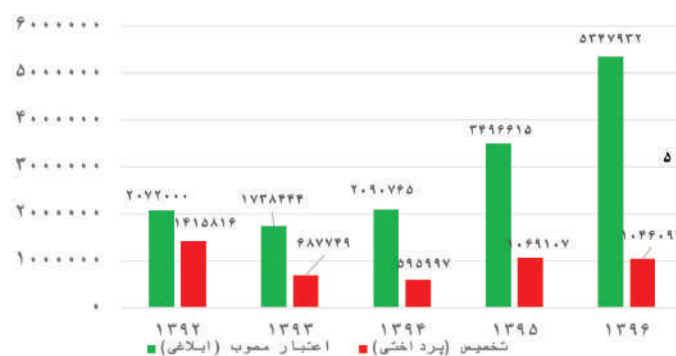
۵- تعداد زیاد پروژه‌های نیمه‌تمام و کمبود فضاهای ورزشی

یکی از چالش‌های موجود ورزش کشور، پایین بودن سطح سرانه ورزشی است که با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول زیر و بر اساس آمار جمعیتی کشور در مهرماه سال ۱۳۹۳، سرانه ورزشی کشور در صورت تکمیل پروژه‌های در دست اجرا به ۷۶۳۱ سانتیمتر مربع خواهد رسید. در این میان استان‌های کهگیلویه و بویراحمد با ۱۸۰۱۷ سانتیمتر مربع و البرز با ۱۹۷۹ سانتیمتر مربع به ترتیب دارای بیشترین و کمترین سرانه ورزشی هستند.

وضعیت سرانه ورزش کشور به تفکیک وزارت ورزش و جوانان، بخش دولتی و بخش خصوصی

موضوع	وزارت ورزش و جوانان		بخش دولتی		بخش خصوصی	
	روپاز	سرپوشیده	روپاز	سرپوشیده	روپاز	سرپوشیده
تعداد	۳۸۷۵	۵۴۹۰	۱۶۲۹	۳۸۸۵	۲۹۴	۴۷۶۴
مساحت به تفکیک (متر مربع)	۳۲۷۲۲۸۱۱		۱۰۶۹۵۲۷۸		۳۴۹۱۸۲۳	
تعداد به تفکیک	۹۳۶۵		۵۵۱۴		۵۰۵۸	
مساحت کل (متر مربع)	۴۶۹۰۹۹۱۲					
تعداد کل	۱۹۹۳۷					
سرانه موجود اماکن ورزشی	۰/۰۳۶۲۴	۰/۰۷۳۳	۰/۰۹۸۰	۰/۰۴۴۴	۰/۰۲۴۱	۰/۰۲۲۴
سرانه به تفکیک	۰/۴۳۵۷		۰/۱۴۲۴		۰/۰۴۶۵	
سرانه کل	۰/۶۲۴۶					

بر اساس آمار موجود، وضعیت بودجه وزارت ورزش و جوانان علی‌رغم رشد مناسب در سال‌های اخیر، در مقایسه با سایر دستگاه‌های اجرایی در سطح نازلی ارزیابی می‌شود.

وضعیت اعتبارات سرمایه‌ای وزارت ورزش و جوانان از بدو تشکیل تا سال ۹۵ (ریال)

در بخش منابع انسانی ورزش کشور نیز، ۳۴۶۱۸۰ نفر در قالب مربی (۲۵۴۵۱۲ نفر) و داور (۹۱۶۶۸ نفر) فعال هستند و ۱۲۸۶۰ هیأت استانی و شهرستانی در کشور وجود دارد. ضمن اینکه بر اساس آخرین آمار منابع انسانی ورزش کشور در سال ۱۳۹۴، ۸۸۵ نفر در ستاد وزارت ورزش و جوانان و ۵۸۹۶ نفر در ادارات کل ورزش و جوانان استان‌های سراسر کشور مشغول فعالیت هستند. یکی دیگر از چالش‌های بخش زیرساخت‌های ورزشی، تعداد زیاد اماکن ورزشی نیمه تمام می‌باشد. با توجه به اینکه اماکن ورزشی به عنوان اساسی‌ترین بخش سخت‌افزاری ورزش و جزئی از تاسیسات و سازمان‌های انسانی به شمار می‌آید که بخش وسیعی از آثار مرتبط با ورزش بر جامعه و محیط متأثر از آنها است. برای دستیابی به توسعه ورزشی در کشور عمل در سه حوزه برنامه‌ریزی، طراحی و تجهیز ضروری است بنابراین مسئولیت دولت به عنوان مهمترین متصدی ورزش در کشور، علاوه بر عهده‌دار بودن مسائل مربوط به پشتیبانی مالی، مدیریت و راهبری صحیح و عملی اینگونه برنامه‌ها است. مهم‌ترین پیش‌بینی که از وضعیت زیرساخت‌ها و فضاهای ورزشی کشور در صورت ادامه وضعیت موجود می‌توان داشت، مساله تعداد بسیار زیاد پروژه‌های نیمه تمام ورزشی در سطح کشور است. در جدول ذیل وضعیت پروژه‌های نیمه تمام ورزشی در کشور نشان داده شده است. با توجه به میزان اعتبارات اختصاص یافته به فصل تربیت بدنی و وزارت ورزش و جوانان، حداقل بیش از ۱۰ سال طول خواهد کشید که پروژه‌های نیمه تمام وضع موجود به بهره‌برداری برسند. لذا ضروری است که رسیدگی به این چالش در دستور کار و اولویت‌های اصلی وزارت ورزش و جوانان قرار گیرد.

وضعیت پروژه‌های نیمه تمام در بخش ورزش کشور و اعتبارات مورد نیاز

اعتبارات	تعداد پروژه											
	مورد نیاز	مصوب ۱۳۹۳	هزینه شده	جمع کل			اجرایی نشده			در دست اجرا		
				جمع	روستای ی	شهری	جمع	روستایی	شهری	جمع	روستایی	شهری
وزارت ورزش و جوانان	۱۳۷۸۹۹۶۹	۱۱۷۴۸۲۸	۵۳۷۹۶۸۲	۱۹۷۶	۸۶۳	۱۱۱۳	۶۶۴	۲۶۷	۳۹۷	۱۳۱۲	۵۹۶	۷۱۶
شرکت توسعه و نگهداری...	۳۳۴۵۴۰۰۰	۱۸۵۶۹۹۶	۱۳۳۴۵۰۰۰	۲۲۶	-	۲۲۶	۲۲	-	۲۲	۱۹۴	-	۱۹۴
استانی	۵۲۶۹۸۵۶	-		۳۳۰۹	۱۰۰۱	۱۲۰۸	۱۹۶	۱۱۷	۷۹	۲۰۱۳	۸۸۴	۱۱۳۹
جمع	۵۰۸۱۳۸۲۵	-	۱۸۶۲۴۶۸۲	۴۴۱۱	۱۸۶۴	۲۵۳۷	۸۹۲	۳۸۴	۵۰۸	۳۵۱۹	۱۴۸۰	۲۰۳۹

۶- دسترسی نابرابر بانوان به تسهیلات و فرصت‌های متناسب و متوازن

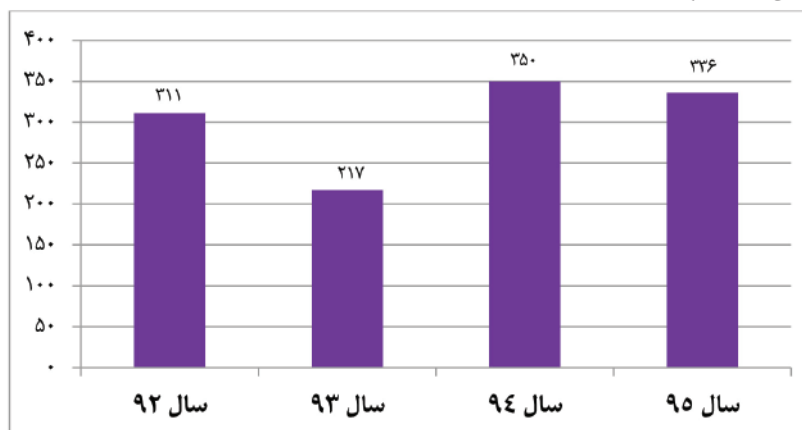
توسعه و اعتدالی تربیت بدنی و ورزش در جامعه منوط به تحول سازنده و مثبت در برنامه‌های جاری ورزشی است. بازنگری در برنامه‌های گذشته و جاری و تدوین برنامه‌های کارآمد و موثر، بی‌شک نیازمند تلاش گسترده و همه جانبه است که نتایج آن بتواند خطمشی برنامه جدید را تعیین و صحت انطباق آن را با نیازهای اساسی جامعه در حال تحول ما تضمین کند. از طرفی این واقعیت بر هیچ کس پوشیده نیست که بدون در نظر گرفتن زنان که نیمی از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند، دستیابی به توسعه واقعی میسر نخواهد بود. امروزه در بیشتر جوامع زنان از فرصت‌هایی برابر برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی محروم بوده و با محدودیت‌هایی مواجهند. محدودیت‌های ساختاری و مدیریتی (عدم توجه به حضور بانوان در شاکله‌های تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی به ویژه در دستگاه‌های اجرایی فعال در بخش تربیت بدنی و ورزش و نهادها و سازمان‌های غیردولتی)، محدودیت‌های مالی و امکاناتی، محدودیت‌های انسانی و تخصصی، محدودیت‌های فرهنگی و اجتماعی از جمله آن محرومیت‌ها هستند. این محرومیت‌ها موجب گردیده ورزش بانوان در مولفه‌های ورزش همگانی، قهرمانی، پرورشی و حرفه‌ای با عدم پیشرفت لازم و

کافی مواجه گردد. ولی این محرومیت‌ها در جمهوری اسلامی ایران به دلایل مختلف به ویژه شرایط فرهنگی اجتماعی حاکم بر کشور برجستگی بیشتری دارد. در این زمینه تربیت بدنی و ورزش بانوان در کشور اهمیت خاصی دارد، چرا که علاوه بر وجوه اشتراک آن با ورزش مردان و تاثیر مشترکی که بر سلامت و نشاط هر دو جنس زن و مرد دارد، با توجه به اوامر و نواهی دین، حدود و ضوابط برای آن تعیین شده است.

در حال حاضر در کشور مردان بیشتر از زنان به ورزش روی می‌آورند. به طوری که با توجه به برابری تقریبی تعداد مردان و زنان در جامعه کنونی، مردان ۶/۸ برابر بیشتر از زنان ورزش می‌کنند. میزان رشد کنونی ورزش بانوان در عرصه‌های داخلی و خارجی، گواه بر پیشرفت نسبی ورزش بانوان ایرانی است، اما نمی‌توان این واقعیت را نادیده گرفت که در مقایسه با ورزش مردان یا بانوان سایر کشورها از رشد خوبی برخوردار نبوده است. بررسی‌های مختلف نشان می‌دهد که دختران و زنان ایرانی در انجام فعالیت‌های ورزشی محدودیت‌ها و مشکلات عدیده‌ای مانند محدودیت‌های ساختاری و مدیریتی، محدودیت‌های مالی و امکاناتی، محدودیت‌ها انسانی و تخصصی و محدودیت‌ها فرهنگی و اجتماعی دارند. از این رو با توجه به اینکه امروزه در جوامع مختلف، ایجاد زمینه‌های مناسب برای ورزش بانوان، موضوع مهم و ملی تلقی می‌شود و میزان حضور و یا عدم حضور زنان در فعالیت‌های ورزشی به عنوان شاخص جهانی از وضعیت اجتماعی زنان در جامعه به شمار می‌آید، این موضوع در ایران اهمیت بیشتری می‌یابد، زیرا زنان مسلمان ایرانی نیازمند محیط و امکاناتی مستقل و اختصاصی برای انجام فعالیت‌های تربیت بدنی و ورزش هستند. از این رو لازم است علاوه بر حمایت‌های برابر با مردان، از حمایت‌های قانونی بیشتری برخوردار شوند. نکته حائز اهمیت در ارتباط با توسعه ورزش بانوان، لزوم توجه و همکاری کلیه سازمان‌ها، ارگان‌ها و نهادهای مسئول در امر برنامه‌ریزی بخش ورزش می‌باشد. بررسی وضعیت ورزش بانوان در کشور باید در محورهای میزان مشارکت آنان در ورزش همگانی، جمعیت سازمان‌یافته ورزش قهرمانی زنان، جمعیت سازمان‌یافته روستایی و عشایری، مدال‌های کسب شده در میادین بین‌المللی صورت گیرد.

در طی سال‌های ۱۳۹۲ الی ۱۳۹۵ میزان مشارکت زنان در فعالیت ورزش همگانی روند افزایشی و رشد مثبت داشته است به طوری که رقمی در حدود ۲۵ درصد رشد داشته است. با این وجود بخش کثیری از جمعیت زنان کشور (بالغ بر ۷۰ درصد) در فعالیت‌های ورزش همگانی مشارکت ندارند که این امر لزوم توجه و برنامه‌ریزی در زمینه توسعه ورزش همگانی بانوان را مطرح می‌سازد. همچنین جمعیت سازمان‌یافته ورزش قهرمانی زنان نیز شاخص مهم دیگری است که نشان‌دهنده میزان فعالیت و مشارکت زنان در عرصه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای است که این شاخص نیز دارای رشد مثبت و روند افزایشی مطلوبی در سال‌های اخیر بوده است و رقمی در حدود ۱۹ درصد به نسبت سال ۹۲ رشد داشته است.

وضعیت مدال‌آوری بانوان ورزشکار ایرانی در میادین بین‌المللی، آسیایی و جهانی

۷- کمبود امکانات ورزشی برای جانبازان و معلولین

پیشرفت‌های علمی اخیر و به وجود آمدن تکنولوژی‌های بسیار پیشرفته دنیای حاضر اگرچه مزایا و خدماتی را برای بهتر شدن شرایط زندگی برای افراد ایجاد نموده است، اما یکی از مهمترین و اساسی‌ترین پایه‌های زندگی انسان‌ها یعنی «سلامتی» را به نحوی به مخاطره انداخته است، به طوری که سالانه به دلایل گوناگون تعدادی از مردم جهان را دچار انواع معلولیت‌های جسمی و روانی نموده و از شرکت در بسیاری از فعالیت‌های طبیعی و روزمره زندگی، اجتماعی به خصوص ورزشی محروم ساخته است. در این راستا فعالیت‌های حرکتی و ورزشی متنوع می‌تواند نقش ارزنده‌ای در بهینه‌سازی سبک زندگی این قشر از جامعه ایفا نماید. طبق آمارهای موجود ۱۰ درصد جمعیت کشور از نوعی معلولیت رنج می‌برند. بدیهی است که در راستای کمک به رفاه حال این بخش از جمعیت کشور و استفاده از ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های آنها باید در کلیه برنامه‌ریزی‌های کشور مورد توجه قرار گیرند. بر این اساس یکی از چالش‌های موجود ورزش کشور کمبود امکانات و زیرساخت‌های تخصصی لازم برای جانبازان و معلولین است و ضروری است وزارت ورزش و جوانان به عنوان متولی ورزش کشور، برنامه ویژه‌ای برای رفع این کمبود پیش‌بینی و اجرا نماید.

۹- چالش‌های فرهنگی و آموزشی ورزش کشور

چشمانداز ۲۰ساله در افق ۱۴۰۴، سیاست‌های فرهنگی و اصول آن، منشور ملی جوانان، سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، برنامه‌های پنج ساله توسعه جمهوری اسلامی و نظایر آنها همگی دارای بندها و موادی درباره ورزش و تربیت بدنی و اصول و اهداف و رویکردهای آن در جامعه و نهادهای اجتماعی هستند. شورایی عالی انقلاب فرهنگی نیز مصوباتی در زمینه ورزش و تربیت بدنی و ابعاد فرهنگی و تربیتی آن و توسعه این پدیده در جامعه متناسب با ارزشها و هنجارهای جمهوری اسلامی دارد که عبارتند از:

- ۱- راهبردهای فرهنگی ورزش و تربیت بدنی در جمهوری اسلامی ایران (مصوبه ۵۶۵، ۱۳۸۳)
 - ۲- راهبردهای فرهنگی صداوسیما جمهوری اسلامی ایران - بند ورزش (مصوبه ۵۶۹، ۱۳۸۴)
 - ۳- شاخصهای فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - شاخص ۴۹ الی ۵۸ (مصوبه ۵۳۰، ۱۳۸۲)
 - ۴- راهبردهای ورزش بانوان در جمهوری اسلامی ایران - شورای فرهنگی اجتماعی زنان، ۱۳۷۶
 - ۵- شاخصهای آموزش عالی کشور بخش فرهنگی و دانشجویی، ۱۳۸۲
 - ۶- سیاست‌های فرهنگی - اجتماعی ورزش زنان کشور؛ مصوبه چهار صد و هفتمین جلسه مورخ ۱۳۷۶/۷/۲۲
 - ۷- اصلاح و تکمیل بند ۱ و ۴ سیاست‌های فرهنگی، اجتماعی ورزش زنان کشور؛ مصوبه چهار صد و دهمین جلسه مورخ ۱۳۷۶/۹/۴.
 - ۸- سیاست‌های بهبود وضع گذران اوقات فراغت زنان و دختران؛ مصوبه جلسه ۵۱۳ مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۲۰
 - ۹- سیاستها و راهبردهای ارتقاء سلامت زنان؛ مصوبه ۶۱۳ جلسه مورخ ۱۳۸۶/۰۸/۰۸
 - ۱۰- سیاستها و اولویتهای فرهنگی سازمان تربیت بدنی؛ مصوبه ۵۶۵ جلسه مورخ ۱۳۸۴/۰۴/۲۱.
 - ۱۱- تصویب آیین‌نامه کمیسیون تربیت بدنی و ورزش؛ مصوبه جلسه ۶۳۷ مورخ ۱۳۸۷/۱۰/۳.
 - ۱۲- مصوبه اولویتهای و اقدامات اساسی حوزه فرهنگی ورزش کشور (نظام‌نامه فرهنگی ورزش کشور)؛ مصوبه جلسه ۷۸۱ مورخ ۱۳۹۵/۳/۲۵.
- مهمترین مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی در این زمینه اولویتهای و اقدامات اساسی حوزه فرهنگی ورزش کشور (مصوبه)

جلسه ۷۸۱) است که در سال ۱۳۹۵ با اخذ دو گزارش کامل مبنی بر آسیب‌شناسی فرهنگی ورزش کشور و آسیب‌شناسی رسانه‌ای ورزش کشور از سوی شورای عالی انقلاب فرهنگی انجام یافت و جمع بندی نهایی آن به صورت اولویت‌ها و اقدامات اساسی حوزه فرهنگی ورزش کشور به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسید و از سوی رئیس جمهور محترم به تمامی دستگاه‌های اجرایی مرتبط با ورزش ابلاغ گردید.

نظام‌نامه فرهنگی ورزش کشور مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی (جلسه ۷۸۱ - ۱۳۹۵)

اولویت‌ها و اقدامات اساسی حوزه فرهنگی ورزش کشور (نظام‌نامه فرهنگی ورزش کشور) عبارتند از:

۱- ساماندهی وضعیت رسانه‌ای ورزش کشور (رسانه ملی، رسانه‌های مکتوب و الکترونیک) و ارتقاء کیفی و تقویت رویکردهای فرهنگی و اخلاقی آن از طریق تشکیل «شورای نظارت بر مطبوعات ورزشی در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی» و تشکیل «شورای سیاست‌گذاری و نظارت بر برنامه‌های ورزشی در سازمان صدا و سیما» با همکاری وزارت ورزش و جوانان.

۲- تقویت و ارتقاء روحیه پهلوانی و پاسداشت ارزش‌های معنوی و اخلاقی همچون مردم‌دوستی، ایثارگری و عدالت-خواهی در بین مربیان و مدیران ورزش کشور و ارتقاء فرهنگ حاکم بر ورزشگاه‌ها و مسابقات ورزشی با استفاده از ظرفیت‌های فرهنگی و تبلیغی کشور به ویژه سازمان صدا و سیما، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، بنیاد شهید و امور ایثارگران، سازمان بسیج مستضعفین و وزارت ورزش و جوانان.

۳- توسعه و ارتقاء کیفی و کمی ورزش بانوان و ترویج فرهنگ حاکم بر ورزش بانوان کشور به عنوان الگوی مطلوب زن مسلمان در عرصه‌های ورزشی ملی و بین‌المللی از طریق مشارکت سازمان صدا و سیما و همکاری نهادهای فرهنگی ذی‌ربط با وزارت ورزش و جوانان.

۴- تقویت و ارتقاء سلامت عمومی و کاهش آسیب‌های اجتماعی در جامعه با فرهنگ‌سازی ورزش همگانی در بین همه اقشار مردم از طریق همکاری و مشارکت سازمان صدا و سیما، وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان بسیج مستضعفین و وزارت ورزش و جوانان.

۵- تقویت و نهادینه‌سازی ورزش‌های ملی و بازی‌های بومی و محلی و اشاعه فرهنگ و ارزش‌های حاکم بر آن‌ها در همه عرصه‌های ورزشی از طریق همکاری و مشارکت سازمان صدا و سیما، وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان بسیج مستضعفین و وزارت ورزش و جوانان.

۶- توسعه سرمایه‌گذاری ورزش کشور در سطوح پایه (ورزش دانش آموزی و دانشجویی) با رویکرد فرهنگی و تربیتی و ایجاد هم‌افزایی در بهره‌مندی عموم مردم از فضاهای ورزشی دستگاه‌های اجرایی از طریق مشارکت و همکاری وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان بسیج مستضعفین و وزارت ورزش و جوانان.

۷- ارتقاء سهم ورزش در تولید ناخالص ملی و رونق اقتصاد دانش‌بنیان ورزش با ترویج فرهنگ وقف و گفتمان‌سازی در حوزه اقتصاد مقاومتی با تاکید بر جلب مشارکت خیرین، سازمان‌های مردم‌نهاد، داوطلبان و بخش خصوصی با همکاری و مشارکت سازمان صدا و سیما، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت ورزش و جوانان.

۸- مبارزه ساختارمند با ناهنجاری‌های اخلاقی و فرهنگی، تخلفات و جرائم ورزشی و تلاش حداکثری برای کاهش دعاوی و اختلافات ورزشکاران، مدیران و دست‌اندرکاران این حوزه از طریق مدیریت عالیته‌های انضباطی و اخلاق در فدراسیون‌های ورزشی و ایجاد ساختارهای حقوقی، قضایی و داوری ورزشی با هماهنگی نهادهای ذی‌ربط.

۹- نظارت دقیق و مستمر بر فعالیت باشگاه‌های ورزشی عمومی و اعتباربخشی و رتبه‌بندی این باشگاه‌ها با تأکید بر التزام عملی و منشور اخلاقی و انضباطی باشگاه‌ها و نظارت بر حسن اجرای آن با همکاری نهادهای فرهنگی، انتظامی و ورزشی ذی‌ربط.

۱۰- سازماندهی وضعیت فرهنگی ورزش قهرمانی و حرفه‌ای کشور به ویژه در سطح فدراسیون‌ها و باشگاه‌های ورزشی حرفه‌ای و برنامه‌ریزی در جهت ترویج فضائل اخلاقی، روحیه پهلوانی و جوانمردی و پرهیز از الگوسازی کاذب با همکاری سازمان صدا و سیما، سازمان تبلیغات اسلامی، وزارت ورزش و جوانان و سایر نهادهای ذی‌ربط.

با توجه به حساسیت شورای عالی انقلاب فرهنگی مبنی بر ساماندهی مسائل فرهنگی و اخلاقی ورزش کشور، ضروری است فعالیت‌های ساختاری حوزه فرهنگی کشور تداوم یافته و سهم ورزش در فرهنگ عمومی جامعه تقویت شود. بدون تردید ورزش یکی از بهترین زمینه‌ها برای انجام فعالیت‌های فرهنگی و اخلاقی و همچنین گسترش مفاهیم ارزشی است.

یکی دیگر از عوامل مهم و بااهمیت در توسعه و پیشرفت‌های علمی ورزش، بها دادن و انجام فعالیت‌های آموزشی، پژوهشی و تحقیقاتی مختلف و توجه به آخرین یافته‌های علمی در طراحی تمرینات و امور اجرایی ورزش است. بنابراین ضعف علمی و پژوهشی و منحصربودن تحقیقات و پژوهش‌های ورزشی را نیز می‌توان از آسیب‌زدگی در ورزش کشور دانست. لازم است در جهت جلوگیری از موازی‌کاری و کاربردی کردن پژوهش‌ها و تحقیقات ورزشی نظام مربوطه تدوین و نظارت‌های لازم صورت گیرد تا با رفع این نقیصه، دستیابی به پیشرفت علمی و جدید ورزشی منطبق با پیشرفت‌های جهانی تحقق یابد. ضمن آنکه ارتقاء ارتباط نهادهای ورزشی با مراکز علمی و دانشگاهی ضروری بوده و نیازمند توسعه در سطح فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها و همچنین مراکز پژوهشی کشور بویژه پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی است.

تحلیل راهبردی ورزش کشور

بررسی و تبیین وضع موجود حوزه‌های ورزش قهرمانی و حرفه‌ای، ورزش همگانی، ورزش بانوان، زیرساخت‌ها و فضاها و ورزشی، فرهنگ و پژوهش در ورزش نشان دهنده پاره‌ای کاستی‌ها و مشکلات در راه توسعه ورزش کشور می‌باشد که نیاز است در برنامه‌ریزی‌های این بخش مورد توجه و تأکید قرار گیرد. در ادامه به بررسی نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید حوزه‌های مختلف ورزش کشور می‌پردازیم:

ورزش همگانی

(۱) نقاط ضعف

- کمبود سهم ورزش همگانی از اعتبارات دولتی
- نبود آمار و اطلاعات وضعیت فعالیت بدنی آحاد جامعه به صورت سالانه و روندی
- افزایش روز افزون هزینه استفاده از امکانات و خدمات ورزشی
- رشد قابل توجه باشگاه‌های ورزشی خرد در سال‌های اخیر و فقدان نظارت کافی بر عملکرد و کیفیت خدمات آن‌ها
- خالی بودن جای ورزش سلامت‌محور در برنامه‌ها و طرح‌های نظام جامع سلامت

- ضعف فرهنگ پرداختن به فعالیت بدنی در جامعه
- استفاده ناکارآمد از امکانات و تجهیزات و اماکن ورزشی موجود
- ناهماهنگی بین نهادهای ورزشی کشور
- ضعف نظام فناوری اطلاعات و ارتباطات بخش ورزش
- فقدان سیاست‌گذاری و مدیریت یکپارچه در بخش ورزش همگانی
- فقدان نظام داوطلبی در بخش ورزش همگانی
- فقدان برنامه و ساز و کار لازم برای بهره‌گیری از ظرفیت سازمان‌های مردم‌نهاد بخش ورزش

۲) نقاط قوت

- کم هزینه بودن ورزش همگانی نسبت به ورزش قهرمانی و حرفه ای
- وجود ساختارهای ستادی متولی ورزش همگانی، روستایی و عشایری در وزارت ورزش و جوانان
- وجود بازی‌ها و الگوهای متنوع ورزش‌های بومی و محلی در اقصی نقاط کشور
- فعالیت ۱۱ فدراسیون ورزشی و هیأت‌های تابعه استانی و شهرستانی در حوزه همگانی
- تحت پوشش داشتن بیش از ۲۲ رشته ورزشی با ماهیت همگانی
- عضویت و ارتباط با ۲ انجمن بین‌المللی و آسیایی ورزش برای همه

۳) تهدیدها

- تغییر الگوهای رفتاری زندگی شهروندی
- فقدان وحدت نظر در خصوص تعریف و حدود ورزش همگانی و تفریحی در بین سیاست‌گذاران
- ضعف آگاهی و دانش در مورد منافع فعالیت بدنی و پیامدهای کم تحرکی
- برخی موانع فرهنگی اجتماعی بانوان در ورزش همگانی
- ناچیز بودن سهم ورزش در سبد خانوارها
- فقدان انگیزه‌های لازم برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی
- تغییر جهت‌گیری جمعیتی جامعه و نداشتن فعالیت بدنی کافی در گروه‌های سنی میانسال و سالمندان

۳) فرصت‌ها

- رویکرد مثبت مقام معظم رهبری، رئیس‌جمهور محترم و بزرگان دین به امر ورزش
- رویکرد مثبت قانون اساسی کشور مبنی بر ضرورت تقویت ورزش رایگان و در دسترس
- وجود برخی قوانین حمایتی و ظرفیت‌ساز به ویژه قانون ششم توسعه کشور
- توجه به فرهنگ وقف در جامعه اسلامی
- توجه دستگاه‌های اجرایی مختلف به موضوع ورزش در سال‌های اخیر

ورزش قهرمانی و حرفه‌ای

(۱) نقاط ضعف

- فقدان برنامه راهبردی جامع برای پرورش قهرمانان مستعد از سنین پایه
- فقدان برنامه منسجم برای حضور پررنگ در عرصه تصمیم‌گیری بین‌المللی ورزش
- فقدان نظام ملی مسابقات و ورزش رقابتی
- ناکافی بودن اعتبارات ورزش قهرمانی
- عدم استقلال مالی و اقتصادی فدراسیون‌های ورزشی و وابستگی به دولت
- حضور کم‌رنگ بخش خصوصی در ورزش قهرمانی
- ضعف نظام تربیت مربیان حرفه‌ای
- فقدان نظام حقوقی و اقتصادی لازم در ورزش قهرمانی و حرفه‌ای
- عدم حمایت کافی از تولید تجهیزات ورزشی با کیفیت در داخل کشور
- فقدان سازمان‌های غیردولتی، صنفی و حرفه‌ای موثر در ورزش
- سهم ناچیز ورزش در تولید ناخالص داخلی

(۲) نقاط قوت

- وجود سرمایه انسانی متخصص در امر مدیریت ورزش
- وجود زیرساخت‌های ورزشی
- وجود ساختارهای مدیریتی کارآمد در حوزه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای
- وجود استعدادهای ورزشی نخبه در سراسر کشور در بسیاری از رشته‌های ورزشی
- وجود مربیان خبره و علاقه‌مند به پیشرفت
- تدوین ضوابط و شاخص‌های ورزش حرفه‌ای در ۷ رشته ورزشی

(۳) تهدیدها

- توسعه معکوس و جذب نخبگان ورزشی توسط سایر کشورها
- نبود شرایط و بسترهای لازم برای مشارکت نظام مند بخش خصوصی در فرایند توسعه
- تعدد مراکز سیاست‌گذار و تصمیم‌گیر در ورزش کشور و فقدان هماهنگی و تعامل لازم بین آن‌ها
- به روز نبودن قوانین فعلی برای پاسخ به نیازهای جدید ورزش کشور
- فقدان حمایت لازم از بخش خصوصی برای ساخت و تولید تجهیزات ورزشی استاندارد و با کیفیت

(۴) فرصت‌ها

- جذابیت و اقبال عمومی ورزش قهرمانی و حرفه‌ای به عنوان یک مولفه اثرگذار اجتماعی و فرهنگی
- تأثیر دیپلماسی ورزشی بر عرصه‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی

- توسعه رسانه‌های دیداری، شنیداری، نوشتاری و مجازی
- توجه و رویکرد مثبت مسئولین نسبت به ضرورت توسعه ورزش قهرمانی
- جوان بودن جمعیت کشور و وجود استعدادهای فراوان ورزشی
- جذابیت‌های اقتصادی حوزه ورزش برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی

ورزش بانوان

(۱) نقاط ضعف

- محدودیت‌های ساختاری و مدیریتی و عدم توجه به حضور بانوان در شاخه‌های تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی
- محدودیت‌های مالی و امکاناتی ویژه ورزش بانوان
- برخی چالش‌های فرهنگی و اجتماعی در مشارکت منظم بانوان در ورزش‌های همگانی و قهرمانی
- فراهم نبودن بسترهای حضور بانوان محجبه ایرانی در رقابت‌های بین‌المللی برخی رشته‌های ورزشی
- کمبود فضاهای سرپوشیده و روباز خاص بانوان

(۲) نقاط قوت

- وجود ساختار مدیریتی مستقل در وزارت ورزش و جوانان
- موفقیت زنان مسلمان ایرانی در میداين بين‌المللی و تقویت نقش الگویی آن‌ها در جامعه
- ظرفیت بالای مدال‌آوری در میداين بين‌المللی
- امکان فعالیت بانوان با پوشش اسلامی در رقابت‌های بین‌المللی برخی رشته‌های ورزشی
- وجود پست‌های اختصاصی بانوان در تشکیلات سازمانی وزارت ورزش و جوانان

(۳) تهدیدها

- نبود الزامات قانونی کافی و موثر در حمایت از جامعه ورزش بانوان
- کافی نبودن فرصت‌های مدیریتی برای زنان
- برخی چالش‌های فرهنگی و اجتماعی موجود درباره اشتغال و فعالیت زنان

(۴) فرصت‌ها

- تأکیدات مقام معظم رهبری و رئیس‌جمهور محترم مبنی بر اهمیت و ضرورت پرداختن زنان به ورزش
- وجود معاونت امور زنان ریاست جمهوری
- افزایش جمعیت دانشجویان زن بویژه در سطح تحصیلات تکمیلی در سال‌های اخیر
- افزایش روزافزون آگاهی و دانش زنان جامعه
- افتخارآفرینی زنان در عرصه‌های مختلف اجتماعی

اقتصاد ورزش

(۱) نقاط قوت

- وجود لیگ‌های ورزشی حرفه‌ای در رشته‌های مختلف ورزشی
- جذابیت حوزه ورزش در میان مخاطبان از طیف‌های گوناگون اعم از ورزشکاران، سرمایه‌گذاران و

(۲) نقاط ضعف

- عدم وجود بسترها و حمایت‌های حقوقی و قانونی مناسب جهت جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی
- ضعف زیرساخت‌ها جهت میزبانی رویدادهای ورزشی بین‌المللی
- دولتی بودن بخش ورزش کشور
- نبود انضباط و عدم شفافیت کامل مالی اقتصاد ورزش در کشور و امکان بروز فساد

(۳) فرصت‌ها

- تأکیدات مقام معظم رهبری در عزم ملی جهت تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی
- ترکیب جمعیت جوان کشور و متقاضی توسعه فعالیت‌های ورزشی
- وجود تسهیلات و مشوق‌های متعدد جهت توسعه
- ویژگی‌های منحصر به فرد سرزمینی جهت توسعه گردشگری ورزشی
- وجود گروه‌های حامی توسعه فعالیت‌های ورزشی اعم از خیرین، بخش خصوصی و
- وجود بنگاه‌های خرد، نیروهای متخصص و تکنولوژی صنایع ورزشی در کشور
- وجود رسانه‌ها و ابزارهای ارتباطی فراوان
- وجود حامیان مالی متقاضی سرمایه‌گذاری در بخش ورزش

(۴) تهدیدها

- مشکلات و چالش‌های اقتصادی موجود در اقتصاد کشور
- محدودیت‌های سیاسی، اقتصادی و ورزشی بین‌المللی اعم از تحریم‌ها و
- محدودیت‌های حقوقی و کنسولی جهت رفت‌وآمد ورزشکاران داخلی و خارجی

زیرساخت‌های ورزشی

(۱) نقاط قوت

- وجود نیروی انسانی متخصص و متعهد و علاقه‌مند در بخش ورزش کشور
- نهادسازی‌های مناسب در حوزه‌های تخصصی ورزشی
- تجهیزات، تکنولوژی فنی بالا جهت توسعه زیرساخت‌های ورزشی

(۲) نقاط ضعف

- ناکارآمدی بروکراسی اداری حاکم بر بخش ورزش کشور

- تصدی‌گری دولتی در بخش ورزش و عدم امکان بهره‌گیری از توان‌های بخش خصوصی به خصوص در بخش باشگاه‌داری
- وجود مشکلات حقوقی مربوط به مالکیت بخش عمده‌ای اماکن و فضاهای ورزشی
- فرسودگی و استهلاک بخشی از مجموعه‌های ورزشی
- وجود تعداد بسیار زیاد پروژه‌های ورزشی نیمه تمام و هدر رفت منابع

۳) فرصت‌ها

- وجود حامیان مالی مردمی و خصوصی جهت توسعه زیرساخت‌های ورزشی
- وجود قوانین در جهت استفاده از بخش خصوصی و خیرین برای توسعه و بازسازی اماکن ورزشی

۴) تهدیدها

- تعداد زیاد دستگاه‌های متولی در بخش ورزش و عدم وجود هماهنگی و انسجام میان آنها
- وجود معارضین در بخشی از مجموعه‌های ورزشی تحت پوشش شرکت و مشکل در اخذ سند مالکیت آنها

ورزش در برنامه ششم توسعه کشور

در میان برنامه‌های توسعه کشور، به نظر می‌رسد نگاه برنامه ششم توسعه به امر ورزش، نگاهی ویژه‌تر، تخصصی‌تر و البته علمی‌تر است و ضروری است در کوتاه‌ترین زمان ممکن زمینه برای اجرایی شدن احکام آن فراهم شده و ورزش در مسیر توسعه و تعالی هر چه بیشتر قرار گیرد. در ادامه به احکام مرتبط با ورزش اشاره می‌شود:

ماده ۷-

چ- وجوه هزینه‌هایی که توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی به منظور احداث، تکمیل و تجهیز فضاها، اماکن و توسعه ورزش همگانی و یا به‌عنوان کمک به وزارت ورزش و جوانان پرداخت می‌شود با تأیید وزارت مذکور به عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی تلقی می‌گردد.

ماده ۲۵-

الف- به منظور مردمی شدن و گسترش سهم بخش خصوصی و تعاونی در اقتصاد و به منظور افزایش بهره‌وری و ارتقای سطح کیفی خدمات و مدیریت بهینه هزینه به تمامی دستگاه‌های اجرائی که عهده‌دار وظایف اجتماعی، فرهنگی و خدماتی هستند (از قبیل واحدهای بهداشتی و درمانی، مراکز بهزیستی و توانبخشی، مراکز آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی و مراکز ارائه‌دهنده خدمات و نهادهای کشاورزی و دامپروری) اجازه داده می‌شود در چهارچوب استانداردهای کیفی خدمات که توسط دستگاه ذی‌ربط تعیین می‌گردد، نسبت به خرید خدمات از بخش خصوصی و تعاونی (به‌جای تولید خدمات) اقدام نمایند. در اجرای این بند واگذاری مدارس دولتی ممنوع است.

تبصره- آیین‌نامه اجرائی این ماده شامل نحوه تعیین قیمت خرید خدمات و تعیین تکلیف نیروی انسانی و ساختار به پیشنهاد سازمان، سازمان اداری و استخدامی کشور و دستگاه اجرائی ذی‌ربط به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۵۵-

هزینه خدمات مدیریت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت ساخت و توسعه زیربنای حمل و نقل کشور، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، شرکت مجری ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی و عمومی، شرکت سهامی توسعه منابع آب و نیروی ایران و شرکت

توسعه و نگهداری اماکن ورزشی تا دو و نیم درصد (۲/۵ درصد) عملکرد تخصیص اعتبارات ذی ربط با احتساب کل وجه دریافتی از بودجه عمومی دولت اعم از وجوه نقد، اسناد خزانه، اوراق مشارکت و سایر اوراق بهادار تعیین و توسط سازمان در اختیار بنیاد و شرکت‌های مذکور قرار می‌گیرد.

سازمان موظف به تخصیص اعتبارات اجتناب‌ناپذیر بنیاد و شرکتهای مذکور در چهارچوب بودجه آنها از محل اعتبارات فوق تا دو و نیم درصد (۲/۵ درصد) می‌باشد.

ماده ۷۳-

الف- از ابتدای اجرای قانون برنامه تولید و واردات انواع سیگار و محصولات دخانی علاوه بر مالیات و عوارض موضوع قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ و قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷، مشمول مالیات به شرح زیر است:
 ۱- مالیات هر پاکت انواع سیگار تولید داخلی به میزان ده درصد (۱۰٪) قیمت درب کارخانه و تولید مشترک بیست درصد (۲۰٪)، تولید داخل با نشان بین‌المللی (برند) بیست و پنج درصد (۲۵٪) قیمت درب کارخانه و وارداتی به میزان چهل درصد (۴۰٪) قیمت کالا، بیمه و کرایه تا بندر مقصد سیف (Cif) تعیین می‌گردد.

۲- مالیات انواع توتون پیپ و تنباکوی آماده مصرف تولید داخلی به میزان ده درصد (۱۰٪) قیمت درب کارخانه و وارداتی به میزان چهل درصد (۴۰٪) قیمت کالا، بیمه و کرایه تا بندر مقصد سیف (Cif) تعیین می‌گردد.
 جزءهای (۱) و (۲) بند (الف) ماده (۷۳) در طول اجرای قانون برنامه در بخش‌های مغایرت بر ماده (۵۲) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷ حاکم هستند.

ب- وزارت صنعت، معدن و تجارت از ابتدای سال ۱۳۹۶ موظف است:

۱- قیمت خرده‌فروشی انواع سیگار و محصولات دخانی مأخذ محاسبه مالیات موضوع این ماده را به مراجع ذی‌ربط و برای درج بر روی پاکت محصول اعلام نماید.

۲- امکان دسترسی برخط سازمان امور مالیاتی کشور به سامانه (سیستم) اطلاعاتی واردات، تولید و توزیع سیگار و انواع محصولات دخانی را فراهم نماید.

پ- مالیات موضوع این ماده تابع کلیه احکام مقرر در قانون مالیات بر ارزش افزوده به استثناء نرخ مضاعف مالیات این ماده خواهد بود. سازمان امور مالیاتی کشور مکلف است مالیات موضوع این ماده را وصول و آن را به ردیف درآمدی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نماید.

ت- با لازم‌الاجراء شدن این قانون، علاوه بر عوارض موضوع بند (الف) این ماده، مالیات عملکرد، مالیات بر ارزش افزوده، حقوق ورودی، حق انحصار و بند (ب) ماده (۶۹) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) نیز به محصولات دخانی اعمال می‌گردد.

تبصره- صددرصد (۱۰۰٪) درآمدهای حاصل از اجرای بند (الف) این ماده طی ردیفهایی که در بودجه‌های سنواتی مشخص می‌شود در جهت کاهش مصرف دخانیات، پیشگیری و درمان بیماری‌های ناشی از آن، بازتوانی و درمان عوارض حاصله از مصرف آن و توسعه ورزش موضوع بند (ب) ماده (۶۹) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ در اختیار وزارتخانه‌های ورزش و جوانان، آموزش و پرورش و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار می‌گیرد.

ماده ۹۲-

پ- دولت مکلف است تا پایان سال اول اجرای برنامه با مشارکت سازمان صدا و سیما و وزارت ورزش و جوانان، تمهیدات قانونی لازم در خصوص نحوه تقسیم درآمدهای تبلیغاتی ناشی از پخش مسابقات ورزشی را پیش‌بینی نماید.

ماده ۹۴-

دولت مکلف است بیست و هفت صدم درصد (۰/۲۷٪) از کل نه درصد (۰/۹٪) مالیات بر ارزش افزوده را برای توسعه ورزش مدارس، ورزش همگانی، فدراسیون بین‌المللی ورزش‌های زورخانه‌ای و کشتی پهلوانی، ورزش روستایی و عشایری، ورزش بانوان و زیرساخت‌های ورزش به‌ویژه در حوزه معلولان و جانبازان اختصاص دهد. این مبلغ در ردیف‌های مربوط به وزارت ورزش و جوانان و وزارت آموزش و پرورش در بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌شود و پس از مبادله موافقتنامه در اختیار این وزارتخانه‌ها قرار می‌گیرد. تبصره ۱- این اعتبار فقط در استان‌ها هزینه می‌شود.

تبصره ۲- پرداخت هرگونه وجهی از محل بودجه کل کشور به هر شکل و به هر نحو به ورزش حرفه‌ای ممنوع است و در حکم تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال دولتی است.

تبصره ۳- از مجموع عوارض و مالیات نه‌درصدی (۰/۹٪) موضوع قانون مالیات بر ارزش افزوده، قبل از توزیع آن منابع بین ذی‌نفعان، مبلغ مندرج در این ماده کسر خواهد شد.

تبصره ۴- دولت مکلف است یک پنجم از منابع درآمدی ماده (۹۴) و یک‌پنجم از منابع درآمدی ماده (۷۳) این قانون را برای ازدواج و اشتغال جوانان به عنوان سهم وزارت ورزش و جوانان مطابق بودجه سنواتی پیش‌بینی و هزینه نماید.

ماده ۹۵-

ت- کلیه دستگاه‌های اجرائی، مراکز آموزشی، بیمارستان‌ها و مراکز درمانی، مجموعه‌های ورزشی، مجتمع‌های رفاهی، تفریحی و مجتمع‌های تجاری اعم از دولتی یا غیردولتی، موظفند نسبت به احداث یا اختصاص و نگهداری فضای کافی و مناسب برای مسجد یا نمازخانه اقدام نمایند.

ماده ۹۶-

وزارت جهاد کشاورزی موظف است به منظور احداث و توسعه اماکن و فضاهای ورزشی، اراضی ملی غیرکشاورزی خارج از حریم شهرها و محدوده روستاها به استثنای اراضی واقع در مناطق چهارگانه محیط‌زیست را که مورد نیاز بخش غیردولتی است با تأیید وزارت ورزش و جوانان به قیمت ارزش معاملاتی اعلام شده توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی با رعایت تشریفات قانونی به بخش غیردولتی و تعاونی با اولویت تعاونی‌های ایثارگران واگذار نماید. تغییر کاربری این اراضی ممنوع است. منابع حاصل از اجرای این حکم به خزانه واریز می‌گردد.

اهداف و راهبردهای پیشرفت متوازن ورزش

اهداف ورزش کشور

- ۱- افزایش مشارکت حداکثری مردم در فعالیتهای ورزشی (توسعه ورزش همگانی)
- ۲- افزایش جمعیت نخبگان ورزشی (ارتقاء ورزش قهرمانی)
- ۳- دانش‌افزایی و ارتقاء فرهنگ و اخلاق ورزشی
- ۴- افزایش سهم ورزش در رونق اقتصاد کشور و تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی
- ۵- بهبود و ارتقاء منابع و زیرساخت‌های ورزش کشور

راهبردها

۱- افزایش مشارکت حداکثری مردم در فعالیتهای ورزشی (توسعه ورزش همگانی) از طریق:

- بهبود نگرش نسبت به ورزش و نهادینه کردن فرهنگ ورزش در خانواده‌ها و اقشار مختلف جامعه
- توسعه مراکز ورزشی خرد، محله‌محور و روستا‌محور
- توسعه ورزش‌های رقابتی - تفریحی گروه‌های کارمندی، کارگری، نیروهای مسلح، بسیج و اصناف
- توجه به مشارکت ورزشی اقشار آسیب‌پذیر (معلولین، بیماران خاص، سالمندان و غیره)
- آماده‌سازی بسترهای حقوقی، فرهنگی و اجتماعی ورزش بانوان
- شناسایی، احیا و توسعه ورزش‌ها و بازی‌های بومی و محلی
- توسعه و تقویت ورزش در مناطق روستایی و عشایری کشور

برنامه‌های اجرایی

۱. استقرار نظام آموزش سواد ورزشی برای آحاد مردم
۲. استقرار نظام آموزش مربیان تندرستی
۳. ارتقاء کیفی باشگاه‌های ورزشی با رویکرد سلامت محور
۴. جلب مشارکت رسانه‌های ورزشی و به ویژه رسانه ملی در بهبود نگرش ورزشی مردم
۵. تقویت تعامل بین دستگاه‌های اجرایی و نهادهای عمومی دولتی و غیردولتی
۶. جلب مشارکت و تقویت ورزش در مساجد، حسینیه‌ها و پایگاه‌های بسیج
۷. توسعه خانه‌های ورزش در محلات و روستاها
۸. توسعه باشگاه‌های ورزشی چند منظوره و مراکز سلامت
۹. تقویت ورزش مهد کودک‌ها و پیش دبستانی‌ها
۱۰. توسعه باشگاه‌های ورزشی مدرسه‌محور
۱۱. تقویت و توسعه ورزش‌های کارگری
۱۲. تقویت ورزش نیروهای مسلح و بسیج

۱۳. ساماندهی ورزش اصناف
 ۱۴. تقویت و توسعه ورزش کارمندی
 ۱۵. تقویت و توسعه ورزش‌های دانش‌آموزی و دانشجویی
 ۱۶. توسعه و گسترش فعالیت‌های ورزشی خانوادگی و اقشار خاص
 ۱۷. تقویت و حمایت از بخش خصوصی در توسعه ورزش همگانی کشور
 ۱۸. حمایت از طراحی، تولید و توزیع تجهیزات ورزشی مورد نیاز ورزش جانبازان، معلولین و کم‌توانان ذهنی
 ۱۹. توسعه ورزش در مراکز آسایشگاهی، بیمارستان‌ها، خانه‌های سالمندان و مراکز بازپروری
 ۲۰. مناسب‌سازی اماکن و محیط‌های ورزشی جهت جانبازان، معلولین و کم‌توانان ذهنی
 ۲۱. ارتقاء جایگاه ورزش بانوان در ساختارهای سازمانی وزارت ورزش و جوانان در فدراسیون‌های ورزشی کشور
 ۲۲. مناسب‌سازی فضاهای ورزشی جهت استفاده بانوان
 ۲۳. توانمندسازی و بهسازی نیروی انسانی متخصص مورد نیاز ورزش بانوان در سطوح تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و مدیریتی
 ۲۴. ایجاد ساختارهای حمایتی برای افزایش سهم ورزش بانوان در رسانه‌های جمعی و اجتماعی
 ۲۵. تقویت جایگاه حقوقی ورزش بانوان
 ۲۶. توسعه اماکن و فضاهای اختصاصی ورزش بانوان
 ۲۷. توسعه رشته‌ها و مواد مسابقات ورزشی ویژه بانوان با حفظ ارزش‌های اعتقادی و فرهنگی
 ۲۸. توزیع عادلانه منابع مورد نیاز ورزش بانوان
- ۲- افزایش جمعیت نخبگان ورزشی (ارتقاء ورزش قهرمانی) از طریق:**
- بهبود کمی و کیفی فرایندهای استعدادیابی و نخبه‌پروری
 - توجه به ارتقاء کمی و کیفی مسابقات منطقه‌ای، ملی و لیگ‌ها
 - توسعه فرایندهای آموزش و بهسازی نیروی انسانی متخصص ورزش قهرمانی
 - تقویت ساختارهای حقوقی و دانشی فدراسیون‌های ورزشی
 - حمایت از حضور فعال ورزشکاران ایرانی در رقابت‌های بین‌المللی ورزش قهرمانی و حرفه‌ای
- برنامه‌های اجرایی**
۱. استقرار نظام ملی استعدادیابی و نخبه‌پروری کشور
 ۲. استقرار نظام توزیع عادلانه منابع و امکانات در چارچوب آمایش ورزش قهرمانی کشور
 ۳. ساماندهی و تقویت رشته‌های پایه و پر مدال در بازی‌های آسیایی و المپیک
 ۴. افزایش رشته‌های مدال‌آور در بازی‌های المپیک و آسیایی
 ۵. استقرار نظام ملی مسابقات ورزشی
 ۶. تدوین و استقرار نظام جامع ورزش حرفه‌ای کشور

۷. افزایش تعداد رشته‌های ورزشی حرفه‌ای
 ۸. تدوین و اجرای نظام‌نامه جامع آموزشی ورزش کشور
 ۹. استقرار نظام آموزش ورزشکاران نخبه، مربیان، داوران ورزش کشور
 ۱۰. توانمندسازی مدیران ورزشی کشور با رویکرد جانشین‌پروری
 ۱۱. بکارگیری همه ظرفیت‌های ملی و جهانی ورزش در تقویت و کارآمدسازی برنامه‌های ورزش بانوان
 ۱۲. توسعه رشته و مواد مسابقاتی ویژه ورزش بانوان مسلمان با رویکرد جلب حمایت فدراسیون‌های بین‌المللی
 ۱۳. تدوین و به روز رسانی قوانین و مقررات ورزش کشور
 ۱۴. تقویت ساختارهای داوری و حکمیت ورزش کشور
 ۱۵. تقویت و توسعه نهادهای مردمی حوزه ورزش قهرمانی نظیر کانون‌ها و اتحادیه‌های ورزشی
 ۱۶. استقرار نظام مدیریت کیفیت در فدراسیون‌های ورزشی
 ۱۷. استقرار نظام مدیریت دانش در فدراسیون‌های ورزشی
 ۱۸. استقرار نظام مدیریت دعاوی و املاک ورزش کشور
- ۳- دانش‌افزایی و ارتقاء فرهنگ و اخلاق ورزشی از طریق:**
- ارتقاء فرهنگ اسلامی- ایرانی در محیط‌های ورزشی
 - تقویت الگوهای رفتاری مطلوب در جامعه ورزش
 - اهتمام به ترویج ورزش‌های ملی، بومی، باستانی و زورخانه‌ای
 - توسعه مشارکت‌های سازمان‌یافته و مردمی بخش ورزش
 - تقویت فرایندهای آموزشی و پژوهشی ورزش کشور

برنامه‌های اجرایی

۱. استقرار نظام رصد فرهنگی ورزش با تأکید بر اجرای نظام‌نامه فرهنگی ورزش کشور
۲. مبارزه نظام‌مند با دوپینگ و ناهنجاری‌های اخلاقی و فرهنگی در میادین ورزشی
۳. تدوین و اجرای پیوست‌های فرهنگی، آموزشی، بهداشتی و محیط زیستی اماکن و رویدادهای ورزشی کشور
۴. توانمندسازی فرهنگی باشگاه‌های ورزشی حرفه‌ای
۵. ترویج، صیانت و پاسداشت ارزش‌های اخلاقی، معنوی و پهلوانی ورزش کشور
۶. ترویج فرهنگ قرآنی در جامعه ورزش
۷. تقویت نقش ورزشکاران، مربیان، داوران و مدیران ورزشی در حوزه مسئولیت‌های فرهنگی و اجتماعی
۸. احیا و گسترش ورزش‌ها و بازی‌های بومی و محلی کشور
۹. ترویج ورزش‌های ملی، باستانی و زورخانه‌ای کشور
۱۰. استقرار نظام جامع جلب مشارکت متخصصین ورزش کشور

۱۱. توسعه و تقویت سازمان‌های مردم‌نهاد ورزش همگانی کشور
۱۲. توسعه نهضت داوطلبی ورزش کشور
۱۳. توانمندسازی و حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان حوزه ورزش
۱۴. توسعه پژوهش‌های کاربردی و پیمایش‌های ملی ورزش
۱۵. حمایت از قطب‌های علمی - پژوهشی دانشگاهی مبتنی بر نیازهای ورزش کشور با همکاری دستگاه‌های ذیربط
۱۶. حمایت از برنامه‌ها و فعالیت‌های علمی آموزشی مرتبط با نیازهای ورزش کشور با همکاری دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی

۴- افزایش سهم ورزش در رونق اقتصاد کشور و تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی از طریق:

- شناسایی و احصاء منابع مالی و درآمدی جدید و استفاده بهینه از ظرفیت‌های قانونی
- بهره‌مندی از ظرفیت‌های بخش خصوصی و بازارهای مالی داخلی و خارجی در توسعه ورزش
- اصلاح و تقویت همه‌جانبه نظام مالی بخش ورزش
- بهره‌گیری از ظرفیت سرمایه‌گذاری خارجی در توسعه اقتصاد ورزش

برنامه‌های اجرایی

۱. توسعه گردشگری ورزشی
۲. پایدارسازی درآمدهای رسانه‌ای و تبلیغاتی
۳. توسعه و تجاری‌سازی صنایع ورزشی
۴. بسترسازی جهت سهولت کسب و کار و کارآفرینی در بخش ورزش و حمایت از کارآفرینی و اشتغال مولد
۵. تدوین برنامه‌ها و نظام‌مند میزبانی رویدادهای بین‌المللی رسمی
۶. خصوصی‌سازی ورزش حرفه‌ای
۷. جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی داخلی و خارجی از طریق تسهیل مقررات و گسترش مشوق‌های و زیرساخت‌های مورد نیاز
۸. بازنگری نظام درآمدها، انضباط مالی از طریق استقرار نظام بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد
۹. شفاف‌سازی اقتصادی و جلوگیری از اقدامات، فعالیت‌ها و زمینه‌های فسادزا در بخش ورزش

۵- بهبود و ارتقاء منابع و زیرساخت‌های ورزش کشور از طریق:

- اصلاح ساختاری و سازمانی بخش ورزش کشور
- توسعه متوازن و عادلانه اماکن و فضاهای ورزشی با تأکید بر افزایش
- حمایت از بخش خصوصی، خیرین و سازمان‌های مردم‌نهاد در ساخت، نگهداری و بهره‌برداری از اماکن و فضاهای ورزشی
- استفاده از ظرفیت‌های منطقه‌ای و مزیت‌های جغرافیایی کشور

برنامه‌های اجرایی

۱. چابک‌سازی، متناسب‌سازی و منطقی‌سازی ساختار سازمانی بخش ورزش کشور

۲. بهبود و ارتقاء کارایی و اثربخشی فرآیندها و روش‌های اداری با تأکید بر توسعه نظام اداری الکترونیک
۳. افزایش مشارکت‌های مردمی و بهره‌گیری از ظرفیت خیرین ورزش‌یار در توسعه زیرساخت‌ها و فضاهای ورزشی
۴. توانمندسازی نیروی انسانی بخش ورزش از طریق آموزش شغلی و برقراری نظام مناسب پرداخت مبتنی بر عملکرد
۵. استقرار نظام جامع مدیریت و کنترل پروژه‌های عمرانی و اماکن ورزشی
۶. اصلاح قوانین و مقررات بخش ورزش کشور از طریق تدوین سند ملی و قانون جامع ورزش کشور و اصلاح اساسنامه فدراسیون‌های ورزشی
۷. احیا و تقویت شورای عالی ورزش با رویکرد تقسیم کار ملی اثربخش در بخش ورزش کشور
۸. استقرار نظام جامع مدیریت و کنترل پروژه‌های عمرانی و اماکن ورزشی بر اساس حمایت از تولید ملی و سرمایه ایرانی در ساخت و کیفیت‌بخشی به اماکن ورزشی
۹. توسعه و تکمیل اماکن ورزشی با اولویت اماکن ورزشی زودبازده و نیمه‌تمام
۱۰. اجرای طرح آمایش سرزمینی ورزش کشور با محوریت محرومیت‌زدایی از مناطق کمتر توسعه‌یافته در توزیع و توسعه اماکن و فضاهای ورزشی
۱۱. استقرار نظام مالکیت حقوقی دولت بر اراضی، املاک و اماکن ورزشی
۱۲. استقرار نظام جامع آمار و اطلاعات ورزش کشور

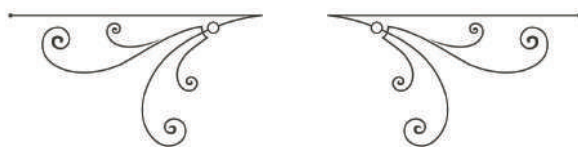

برنامه

جناب آقای مهندس محمود حجتی نجف آبادی

وزیر پیشنهادی

وزارت جهاد کشاورزی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۱	سوابق علمی، تخصصی و اجرایی
۳	رویکردها و برنامه
۳	مقدمه
۳	۱. اسناد بالا دستی مورد استناد در برنامه
۴	۲. اهمیت بخش کشاورزی و منابع طبیعی
۴	۳. اقدامات و دستاوردهای بخش کشاورزی در دولت یازدهم
۹	۴. چالش‌های اساسی بخش کشاورزی و منابع طبیعی:
۱۰	۵. اهداف بلندمدت و اجرایی بخش کشاورزی و منابع طبیعی در دولت دوازدهم
۱۰	۶. راهبردها
۱۰	۷. برنامه‌های اجرایی
۱۱	۱،۷. برنامه اجرایی تولید محصولات و نهاده‌های راهبردی
۱۲	۲،۷. برنامه اجرایی توسعه زنجیره‌ها و مدیریت کلان بازار و توسعه تشکل‌ها
۱۳	۳،۷. برنامه اجرایی حفاظت و صیانت از منابع طبیعی و عملیات آبخیزداری
۱۴	۴،۷. برنامه اجرایی توسعه زیرساخت‌ها، پشتیبانی و انتقال دانش نوین
۱۴	۸. پروژه‌ها و برنامه‌های اولویت دار اقتصاد مقاومتی
۱۶	۱،۸. اهداف و الزامات پروژه‌ها
۲۵	۹. الزامات اجرای برنامه

سوابق علمی، تخصصی و اجرایی

محمود حجتی نجف آبادی در تاریخ ۱۳۳۴/۷/۱۷ در شهرستان نجف آباد در خانواده مذهبی دیده به جهان گشود. پدر ایشان مرحوم حجت الاسلام و المسلمین غلامرضا حجتی نجف آبادی از علماء این شهر و مورد وثوق مردم بود. حضور علماء بزرگ و روشن ضمیر در آن شهرستان موجب ایجاد روحیه انقلابی در مردم گردیده بود، لذا جو مذهبی حاکم بر خانواده ایشان در کنار مردم انقلابی نجف آباد موجب گردید که نامبرده از ابتدای سنین نوجوانی در صف انقلابیون قرار گیرد.

ایشان دروس ابتدایی و دبیرستان را در این شهرستان به پایان رساند. در سال ۵۴ وارد دانشگاه کار که پس از انقلاب با دانشگاه صنعتی اصفهان ادغام شد، گردید و در سال ۱۳۶۶ از این دانشگاه فارغ التحصیل شدند.

آقای محمود حجتی پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی با فرمان حضرت امام خمینی (ره) مبنی بر تشکیل جهاد سازندگی به استان چهارمحال و بختیاری به یاری مردم صبور و شجاع آن سامان شتافت و پس از آن به عنوان عضو شورای مرکزی جهاد سازندگی اصفهان مشغول و در سال ۱۳۶۴ به عنوان عضو شورای مرکزی جهاد سازندگی کشور منصوب گردید. با وقوع جنگ تحمیلی در سال ۵۹ و با حضور مستمر در جبهه‌های جنگ علاوه بر کمک به راه اندازی ستادهای پشتیبانی مهندسی جنگ، خود به عنوان یک جهادگر در کنار رزمندگان همواره در عملیات های مختلف در جبهه‌های نبرد حضور یافته و کارنامه درخشانی را در آن دوران از خود به جای نهاد.

خانواده محمود حجتی از جمله خانواده‌هایی می باشند که همه بستگان آنان از ابتدا تا آخر دوران دفاع مقدس در جبهه‌های نبرد حق علیه باطل حضور داشته و تعداد زیادی شهید در دوران دفاع مقدس به پیشگاه خداوند متعال تقدیم داشته‌اند.

پس از پایان جنگ تحمیلی در سال ۱۳۶۸ به عنوان استاندار سیستان و بلوچستان منصوب و تا سال ۱۳۷۳ منشاء خدمات ارزشمندی برای مردم محروم آن سامان گردید.

سال ۱۳۷۳ به عنوان مجری طرح سد کرخه مسئولیت اجرای این پروژه بزرگ ملی را عهده‌دار و با هدایت کارشناسان و پیمانکاران این پروژه بزرگ و تاثیرگذار را به انجام رساند.

از سال ۱۳۷۶ تا سال ۱۳۷۹ تصدی وزارت راه و ترابری را عهده دار شد که کارنامه سال های مذکور نیز نشانگر تداوم توفیق ایشان در عرصه آبادانی کشور می باشد.

در سال ۱۳۷۹ قانون ادغام وزارت کشاورزی و جهاد سازندگی در مجلس شورای اسلامی به تصویب و به دولت ابلاغ گردید. مدیریت و هدایت وزارتخانه جدید پس از ادغام دو وزارتخانه فوق با وظایف گسترده و با بیش از ۱۸۰ هزار نفر نیروی انسانی در اقصی نقاط کشور (از مرکز تا دهستان‌ها و روستاها) نشانگر ظرفیت و توانمندی بالای مدیریتی ایشان می باشد.

اهمیت این ادغام وقتی بیشتر نمایان می‌شود که هر یک از این دو وزارتخانه به نوعی مسئولیت قسمتی از تامین غذا را در

کشور عهده‌دار بودند و لذا هر گونه تنش در ایجاد وزارتخانه جدید آنهم با دیدگاه‌های متفاوتی که در بین نیروهای انسانی دو وزارتخانه وجود داشت، می‌توانست تامین غذای کشور را با مشکل مواجه سازد. لذا حضور فردی با سابقه روشن و انقلابی و با توانمندی در عرصه مدیریت کشور برای ایجاد وزارت جهاد کشاورزی امری اجتناب ناپذیر بود. به این منظور آقای مهندس حجتی با داشتن این ویژگی‌ها از طرف دولت به مجلس معرفی و با رای مجلس شورای اسلامی مسئولیت این مهم راعهده‌دار گردید. علیرغم اینکه بسیاری از کارشناسان پیش بینی می‌کردند که مراحل اجرای ادغام، این وزارتخانه بزرگ را با چالش مواجه و امور تولید را به رکود بکشاند لیکن با مدیریت بسیار مناسب و استفاده از توان بالقوه نیروی انسانی هر دو وزارتخانه، این مهم بدون چالش انجام و به‌عنوان الگویی برای ساماندهی تشکیلات کشور شناخته شد.

در دوران پنجساله تصدی ایشان بر وزارت جهاد کشاورزی که با انسجام و همکاری نیروهای متعهد، متدین و متخصص همراه بود بخش کشاورزی از رونق چشمگیر برخوردار گردید. تولید اکثر محصولات اساسی با رکورد بی‌سابقه مواجه گردید و خودکفایی گندم در تاریخ کشور به‌عنوان افتخاری بزرگ برای مدیریت کلان کشور به ثبت رسید. به‌لحاظ ساختاری نیز بخش کشاورزی در این دوران در مجموعه مدیریت نظام ارتقاء قابل توجهی یافت.

در سال ۱۳۸۴ به عنوان رئیس هیئت مدیره هلدینگ عمران و مسکن بنیاد مستضعفان کشور منصوب گردید. با تشکیل دولت یازدهم در سال ۱۳۹۲ به عنوان وزیر جهاد کشاورزی از مجلس محترم شورای اسلامی رای اعتماد گرفت.

طی دوره مدیریت وزارت جهاد کشاورزی در دولت یازدهم با برنامه ریزی و تلاش صورت گرفته و در راستای اجرای سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی در بخش کشاورزی، مجدداً کشور به خودکفایی گندم دست یافت. و مجموع تولیدات بخش کشاورزی کشور با ۲۱ درصد رشد در مقایسه با شروع به کار دولت به مرز ۱۱۸ میلیون تن دست یافت.

بررسی عملکرد مدیریتی محمود حجتی در بخش کشاورزی بیانگر شناخت کافی و تخصص و تجربه ایشان از چالش های کشور در این بخش و آشنایی وی با مشکلات مردم و تولیدکنندگان برای امور تولیدی و کسب و کار کشاورزی کشور می باشد و این سابقه طولانی در عرصه کشاورزی، ایشان را فردی مطلع، صاحب نظر، کارشناس و مدیری راهبردی برای بخش معرفی و برای نظام تصمیم گیری کشور می شناساند.

رویکردها و برنامه

مقدمه

استقلال کشور از اهداف محوری انقلاب اسلامی بوده و تقویت امنیت غذایی با اتکا به تولید داخلی یکی از ارکان آن و از اهداف جمهوری اسلامی ایران است. این مهم در قانون اساسی و در سیاست های کلی نظام مورد تأکید قرار گرفته است. اسناد بالادستی نیز با امعان نظر به رویکرد اساسی فوق تکالیف شفاف و صریحی را برای ارتقای ضریب امنیت غذایی، توسعه پایدار و پایداری تولید و توسعه کانون های تولید برای بخش کشاورزی و منابع طبیعی ترسیم نموده اند. امنیت غذایی امروزه به عنوان یکی از ارکان امنیت ملی تلقی گردیده و دولت ها خود را موظف به تأمین آن می دانند. عقلانیت و بهره گیری هرچه بیشتر از نظرات نخبگان و استفاده از تجربیات جهانی رویکرد نوینی را در مدیریت راهبردی بخش کشاورزی و منابع طبیعی در دولت دوازدهم ایجاد خواهد نمود. تعامل سازنده و مثبت با جامعه تولیدکننده و روستایی، سرمایه اجتماعی دولت - ملت را افزوده و تلاش های این دوره را نیز به موفقیت نزدیک خواهد کرد. دولت یازدهم با رویکرد شروع به استفاده از تکنولوژی های نوین توانسته دستاوردهای مناسبی در بخش کشاورزی داشته، اکنون نیز با امید به فضل بی منتهای خالق هستی و با اتکا به تلاش کشاورزان و تولیدکنندگان و توسعه و تقویت رویکرد نهضت تکنولوژی و توسعه ارتباطات با نهادهای علمی داخلی و بین المللی، امیدواریم در چهار سال پیش رو با غلبه بر چالش ها، فضای کسب و کار اطمینان بخش، مطمئن و آرامی را برای بخش کشاورزی و منابع طبیعی و اقتصاد ملی رقم بزنیم.

۱. اسناد بالادستی مورد استناد در برنامه

اعتلای امور در نظام اجرایی کشور، منوط به حرکت در چارچوب اصول ارزشی، رهنمودها و تأکیدات حضرت امام(ره) و مقام معظم رهبری و ریاست محترم جمهور و در راستای اهداف مندرج در اسناد بالادستی نظام از جمله قانون اساسی، سند چشم انداز و سیاست های کلی برای ارایه خدمات و راهبری جامعه می باشد. مفاد مرتبط با بخش کشاورزی و منابع طبیعی در قانون برنامه ششم توسعه، قانون افزایش بهره وری، قانون تمرکز وظایف در وزارت متبوع، بیانگر عزم خلل ناپذیر در رشد و توسعه پایدار این بخش به ویژه تأمین امنیت غذایی و خود کفایی در محصولات راهبردی می باشد.

در این برنامه ضمن باور به مردم سالاری و ظرفیت های بخش خصوصی در حفاظت از منابع پایه و استفاده بهینه از عوامل و منابع تولید به ویژه خاک و آب و پیشبرد امور، ظرفیت سازی، مدیریت و ارتقاء بهره وری، توجه به سیستم های نرم افزاری و تقویت و استقرار نظام های بهره برداری مناسب، مورد اهتمام خواهد بود.

رویکرد اصلی این برنامه پوشش زنجیره ارزش از مزرعه تا سفره و حمایت از ایجاد و تقویت تشکل های تولیدی و خدمات مولد و بهبود فرآیندهای تولید و تسهیل سرمایه گذاری در ارایه خدمات به تولید، فرآوری محصول و ارتقای بهره وری عوامل و نهادهای تولید و توسعه انتقال تکنولوژی و دستاوردهای نوین، تقویت پایداری کشاورزی در راستای تحقق اهداف اسناد بالادستی است.

۲. اهمیت بخش کشاورزی و منابع طبیعی

بخش کشاورزی و منابع طبیعی، بستری برای خلق ثروت از مسیر تولید و اشتغال مولد است. این بخش حدود ۹۰ درصد از ارزش مواد غذایی مورد نیاز و ۱۹ درصد اشتغال مولد کشور را تأمین نموده و نقش شایان توجهی در فرایند توسعه ملی ایفا می‌نماید. براساس محاسبات علمی انجام شده سهم این بخش از ارزش افزوده ناشی از کسب و کار کشور بیش از ۳۲,۵ درصد می‌باشد. رویکرد حمایت‌گرایی در اغلب کشورها به خصوص در کشورهای دارای اقتصاد پیشرفته و عضو OECD رویکرد برتر و انتخاب شده می‌باشد. اجرای سیاست‌های متنوع حمایت از کشاورزی یک اصل می‌باشد به گونه‌ای که سیاست‌های حمایتی برای تحقق اهداف مشخص اتخاذ می‌شود. برای نمونه، حمایت دولت چین از طرح خودکفایی گندم و برنج، حمایت روسیه از طرح خودکفایی غلات، شکر، روغن‌های گیاهی، گوشت، شیر و محصولات آبی، حمایت سوئیس از حفظ خودکفایی غذایی و حمایت اندونزی از خودکفایی در پنج ماده غذایی مهم از جمله موارد قابل ذکر می‌باشد.

کنگره آمریکا در سال‌های اخیر برنامه ده ساله حمایت از بخش کشاورزی را با پیش‌بینی حدود یک هزار میلیارد دلار تصویب نمود. کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) نیز روزانه بیش از یک میلیارد دلار به بخش کشاورزی یارانه می‌دهند. برخی کشورها تا ۵۰ درصد ارزش تولید به تولیدکنندگان بخش کشاورزی یارانه می‌دهند. کره، چین و اندونزی به طور چشمگیری بیش از این کشورها از بخش کشاورزی حمایت می‌کنند. ترکیه نیز بیش از کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) از کشاورزی حمایت می‌کند. نروژ، سوئیس، کره، ایسلند و ژاپن به میزان ۵۰ درصد دریافتی‌های ناخالص کشاورزی به کشاورزان و تولیدکنندگان این بخش یارانه می‌دهند. کشورهایی مانند قزاقستان و برزیل سطوح حمایت خود را افزایش داده‌اند. به طور متوسط در اکثر کشورها بیش از ۸۰ درصد حمایت به تولیدکننده اختصاص داشته و تقریباً یک ششم دریافتی‌های ناخالص کشاورزان ناشی از سیاست‌های حمایتی دولت‌ها می‌باشد.

در مجموع، کشورهای فوق در سال‌های ۲۰۱۳-۱۵، سالانه به طور متوسط ۵۸۵ میلیارد دلار آمریکا (۴۶۹ میلیارد یورو) حمایت مستقیم از تولیدکنندگان کشاورزی را به عمل آورده‌اند و همچنین مبلغ مضاعفی به میزان ۸۷ میلیارد دلار (۶۹ میلیارد یورو) در زمینه حمایت از خدمات عمومی بخش، سرمایه‌گذاری کرده‌اند که این رویکرد نشان می‌دهد کشورهای پیشرفته صنعتی با وجود شرایط مطلوب اقتصادی و دسترسی فیزیکی به غذا و تولید مازاد بر نیاز، موضوع حمایت‌های ساختاری و سازمان یافته از بخش کشاورزی را در چارچوب اصول حکمرانی خوب پذیرفته و تعریف کرده‌اند.

بخش کشاورزی و منابع طبیعی در ایران؛ که در شرایط اقلیمی تحت انواع تنش‌های محیطی، پایین بودن حاصلخیزی و بالا بودن فرسایش خاک و افزون بر آن شرایط سخت تولید و ریسک بالای سرمایه‌گذاری و اقلیمی مواجه است؛ مأموریت تأمین امنیت غذایی با تأکید بر تولید داخلی را برعهده دارد. لذا ضروری است برای ایجاد قابلیت پایداری تولید در این بخش، همانند سایر کشورها که علاوه بر وضعیت مناسب اقلیم؛ از آب، خاک و فناوری‌های نوین برخوردار می‌باشند مورد حمایت قرار گیرد. دلایل پیش‌گفته لازم است حمایت مستقیم و غیر مستقیم و پرداخت یارانه به تولید و تولیدکنندگان به عنوان امری اجتناب‌ناپذیر مورد اهتمام دولت واقع شود.

۳. اقدامات و دستاوردهای بخش کشاورزی در دولت یازدهم

در سال‌های قبل از شروع به کار دولت یازدهم، افزایش بی‌رویه واردات موجب خروج ارز فراوان از کشور شده و کسری تراز تجاری بخش کشاورزی و غذا در سال ۱۳۹۱ به بیش از ۸ میلیارد دلار رسید. با وجود این واقعیت؛ نبود اطمینان کافی در تأمین و ایجاد

ذخایر راهبردی مواد غذایی و از سویی پایین بودن بهره‌وری منابع و عوامل تولید، محدودیت منابع آبی کشور و افت کمی و کیفی آن، ضعف در حاکمیت مدیریت منابع آب، ضعف در مدیریت عرضه و کندی در انجام امور زیربنایی و توجه ناکافی به فناوری‌های نوین چالش‌های ریشه‌دار و عمیقی را در ابتدای دولت یازدهم ایجاد کرد.

بی‌توجهی به حفاظت از منابع طبیعی و توسعه فعالیت‌های آبخیزداری، ناهماهنگی سیاست‌های کلان و بخشی، کامل نبودن زنجیره عرضه و نوسان شدید در بازار، ضعف و ناهماهنگی در مدیریت تعرفه، ضعف در ساز و کارهای حمایتی و کمبود نهادهای توسعه‌ای، ضعف نظام آموزش، ترویج و پژوهش از جمله چالش‌های عمده در ابتدای شروع به کار دولت یازدهم بود لیکن با تنظیم برنامه توسعه بلندمدت در چارچوب سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و سپس برنامه ششم؛ تلاش گسترده‌ای انجام شد تا با ایجاد بسترهای لازم، بخشی از علل بروز و ظهور چالش‌های فوق از یک‌سو و مهار و بازسازی آنها از سوی دیگر مورد اهتمام جدی دولت قرار گیرد.

شرایط فوق موجب گردید تا به منظور شتاب بخشی در انجام امور زیربنایی مورد نیاز بخش‌های آب و کشاورزی با پیشنهاد وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و نیرو و با کسب مجوز از مقام معظم رهبری مبلغ ده میلیارد دلار از منابع صندوق توسعه ملی برای تکمیل سدهای نیمه‌تمام و انتقال آب، احداث شبکه‌های آبیاری و زهکشی و همچنین تجهیز و نوسازی اراضی با تاکید بر مهار آب‌های مرزی اختصاص یابد که در طول سال‌های بعد از انقلاب بی‌سابقه بوده است.

علاوه بر آن به منظور تامین منابع اعتباری مورد نیاز تولیدکنندگان، سرمایه بانک کشاورزی از ۱۸۰۰ میلیارد تومان در سال ۱۳۹۲ به ۹۰۰۰ میلیارد تومان افزایش یافت. سرمایه صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی نیز با مشارکت تولیدکنندگان و بهره‌برداران و افزایش سهم دولت به ۱۲۱۰ میلیارد تومان رسید.

جدول شماره (۱) متوسط نرخ رشد بخش کشاورزی به قیمت سال ۱۳۹۰ (درصد)

شرح	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵
درصد	۵,۵	۵,۴	۴,۶	۵,۷

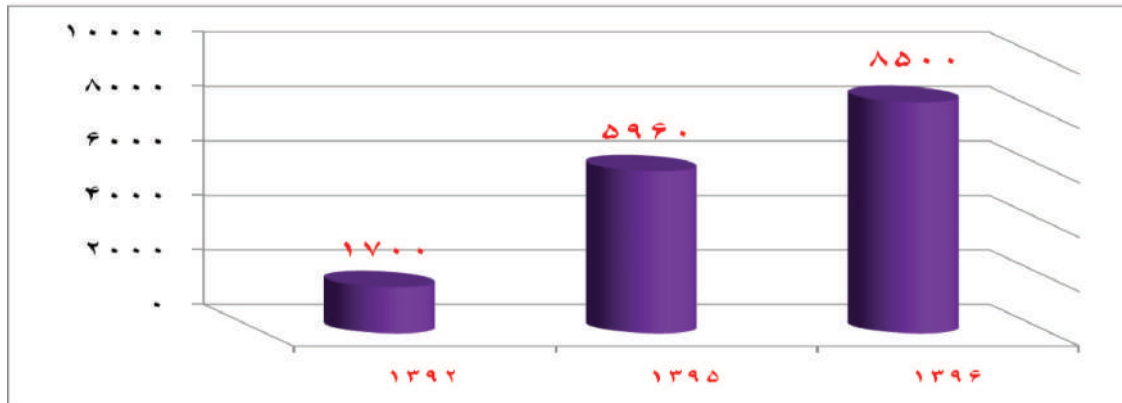
ماخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران - خلاصه تحولات اقتصادی کشور، اردیبهشت ۱۳۹۶
- رقم مربوط به سال ۱۳۹۵ برآورد شده است.

نتایج اقدامات انجام شده در قالب شاخص‌های کلان نشان می‌دهد متوسط نرخ رشد ارزش افزوده بخش طی چهار سال اخیر بالغ بر ۵,۳ درصد و کسری تراز تجاری کشاورزی و غذا از حدود ۸,۱ - میلیارد دلار در سال ۱۳۹۲ به حدود ۳,۰۹ - میلیارد دلار در سال ۱۳۹۵ کاهش یافته است.

جدول شماره (۲) روند کل تولیدات، واردات و تراز تجاری بخش کشاورزی و غذا از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۵

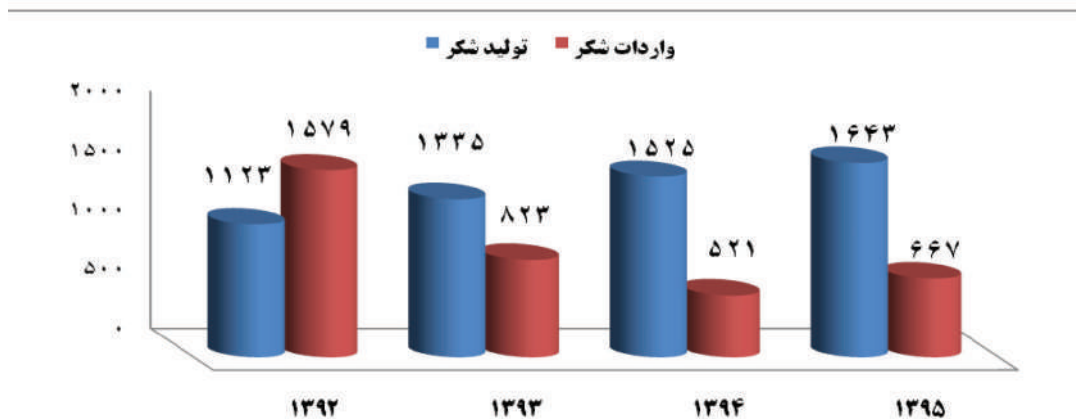
شرح	واحد	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵
کل تولیدات بخش کشاورزی	میلیون تن	۹۷	۱۰۴	۱۱۰,۵	۱۱۸,۶
کل واردات	میلیارد دلار	۱۳,۴	۱۲,۲	۸,۸۸	۸,۷۸
تراز تجاری کشاورزی و غذا	میلیارد دلار	-۸,۱	-۵,۴۵	-۳,۴۳	-۳,۰۹

تولیدات بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۹۲ بالغ بر ۲۱,۶ درصد رشد داشته است. همچنین ذخایر راهبردی اول دوره (سال ۱۳۹۲) گندم از ۱۷۰۰ هزارتن به ۸۵۰۰ هزارتن در ابتدای سال ۱۳۹۶ افزایش یافته است.

نمودار شماره (۱): مقایسه میزان ذخایر گندم کشور در ابتدای سال های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۶ (هزارتن)

خرید تضمینی گندم از ۴,۸ میلیون تن در سال ۱۳۹۲ با ۱۴۰ درصد رشد، به ۱۱,۵ میلیون تن در سال ۱۳۹۵ افزایش یافته که نقش قابل توجهی در تقویت بنیه اقتصاد روستایی و توسعه کسب و کار کشور نیز ایفا نموده است. طی سال های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶ به منظور ارتقای ضریب خودکفایی با افزایش بهره وری عوامل و نهاده ها و اجرای سیاست توسعه کشت چغندر قند پاییزه، ضمن افزایش بهره وری و صرفه جویی در آب مصرفی، تولید شکر کشور بیش از پانصد هزارتن افزایش یافت.

نمودار شماره (۲): روند تولید و واردات شکر طی سال های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۵ (واحد: هزار تن)

شایان ذکر است که تولید شکر از ۱۱۲۳ هزار تن در سال ۱۳۹۲ به ۱۶۴۳ هزار تن در سال ۱۳۹۵ افزایش یافته است. همچنین متوسط سالیانه واردات شکر طی سال های ۹۲-۱۳۹۰ به ۱۴۹۸ هزار تن رسیده بود که متوسط سالیانه واردات طی سال های ۹۵-۱۳۹۳ به ۶۷۰ هزار تن کاهش یافته است.

جدول شماره (۳) روند تولید و واردات شکر طی سال های ۹۵-۱۳۹۰ (هزار تن)

شرح	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵
تولید	۱۱۵۰	۱۱۲۵	۱۱۲۳	۱۳۳۵	۱۵۲۵	۱۶۴۳
واردات	۱۲۳۴	۱۶۸۰	۱۵۷۹	۸۲۳	۵۲۱	۶۶۷

به منظور کاهش وابستگی به روغن خوراکی مورد نیاز کشور، تولید دانه های روغنی در سال زراعی ۱۳۹۶-۱۳۹۵ نسبت به سال گذشته بیش از ۳ برابر شده است. بیش از ۵ هزار برند فرمول کود داخلی و وارداتی ثبت و بیش از سه هزار و پانصد فروشگاه سموم و آفتکش ها ساماندهی شده اند. سرمایه گذاری انجام شده برای تولید محصولات پروتئین حیوانی، نیاز کشور را تأمین و مازاد آن در فرایند صادرات قرار گرفته است. در مورد گوشت قرمز نیز بیش از ۹۰ درصد نیاز کشور در داخل تولید می شود. همچنین برای مقابله با بیماری های عمومی دام و طیور، طرح واکسیناسیون و ارائه خدمات دامپزشکی و ارتقای استانداردهای بهداشتی در دستور کار بوده است.

مدیریت کلان تامین محصولات کشاورزی و مواد غذایی کشور و مدیریت واردات در جهت ایجاد تعادل در عرضه و تقاضای کل مواد غذایی در راستای حمایت از تولید داخلی و ایجاد ذخایر راهبردی با برقراری تعرفه های مناسب و منظور نمودن حمایت توامان از تولیدکننده و مصرف کننده و برقراری محدودیت های وارداتی فصلی برای حمایت از تولید در زمان برداشت و عرضه محصول به بازار مورد توجه بوده است. علاوه بر آن در راستای پایداری در تولید و سهمیم شدن تولیدکنندگان از حاشیه سود بازار و کاهش هزینه های تولید و حذف بازارهای موازی و سوداگری؛ حمایت از تشکلهای تولیدی و خدمات مولد با تأکید بر ایجاد زنجیره های ارزش (از مزرعه تا سفره) مورد اهتمام جدی قرار داشته است، در این خصوص به عنوان نمونه می توان از زنجیره های موفق تشکیل شده در تولید و عرضه گوشت مرغ نام برد که امید است این الگو به سایر محصولات نیز تعمیم داده شود. در زمینه صنایع مرتبط با بخش کشاورزی، تعداد ۲۲۶۵ بنگاه با ظرفیت ۱۴۹۰۸ هزار تن به میزان ۴۶ درصد به ظرفیت جذب مواد خام محصولات کشاورزی اضافه گردیده است. با افزایش تعداد ۵۰۲ سردخانه با ظرفیت ۱۳۳۹ هزار تن معادل ۵۱ درصد ظرفیت سردخانه های قبلی به ظرفیت سردخانه های کشور اضافه شده است.

از دیگر دستاوردها، توسعه کشت های پاییزه و نشایی، اجرای عملیات کم خاک ورزی و بی خاک ورزی، افزایش و بهبود کیفیت و تنوع تولید و توزیع بذور اصلاح شده و متحمل به تنش های محیطی، تأمین، توزیع و بهبود کیفیت و افزایش استفاده مناسب از کود، مبارزه با آفات، بیماری ها و علف های هرز، ارتقای سطح بهداشت واحدهای تولید پروتئین حیوانی و توسعه مکانیزاسیون می باشد. در خصوص افزایش ضریب مکانیزاسیون به مقدار حدود ۱٫۶ اسب بخار در هکتار و توسعه ناوگان ماشینی در بخش کشاورزی با برقراری خطوط اعتباری در حجم ۵۵۰۰ میلیارد تومان زمینه ایجاد تحول ساختاری، در بکارگیری انواع ماشین آلات طی سال های ۱۳۹۵-۱۳۹۲ فراهم آمد.

تولید انواع آبزیان از ۸۸۵ هزار تن در سال ۱۳۹۲ به بیش از یک میلیون تن در سال ۱۳۹۵ افزایش یافت. پرورش ماهی در قفس به عنوان یک تکنولوژی جدید مورد توجه و حمایت ویژه قرار گرفته و با جذب سرمایه بخش غیردولتی تاکنون ۱۶۹ مورد موافقت اصولی برای تولید ۲۶۸ هزار تن ماهی در دریا صادر شده است. با استفاده از این تکنولوژی در سال ۱۳۹۵ معادل ۱۶ هزار تن انواع

ماهی تولید شده و برای سال ۱۳۹۶ تولید ۳۰ هزار تن هدف گذاری شده است.

در راستای اجرای عملیات فاز اول طرح ۵۵۰ هزار هکتاری توسعه شبکه های آبیاری و زهکشی در استان های خوزستان و ایلام، تا کنون ۲۷۰ هزار هکتار از اراضی، مجهز به شبکه های فرعی آبیاری و زهکشی شده و به کشاورزان منطقه تحویل گردیده و تا پایان سال ۱۳۹۶ فاز اول طرح در سطح ۳۱۲ هزار هکتار به اتمام خواهد رسید. علاوه بر آن در راستای رویکرد افزایش تولید و ارتقای بهره‌وری آب در یازده استان مرزی و در دشت سیستان و بلوچستان اجرای پروژه‌های مربوط به احداث شبکه‌های آبیاری و توسعه سامانه های نوین آبیاری در دست اجرا می باشد.

با رویکرد ارتقای بهره‌وری عوامل و نهاده‌های تولید به‌ویژه آب طی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۵ در مجموع حدود ۳۰۷ هزار هکتار شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی و حدود ۳۹۵ هزار هکتار سامانه‌های نوین آبیاری احداث شده است و میزان بهره‌وری آب طی سه سال اخیر سالیانه ۰۷٪ رشد داشته است.

برای تامین برخی محصولات راهبردی مورد نیاز و در عین حال آب‌بر کشور در قالب کشت فراسرزیمینی و به منظور گسترش استفاده از آب مجازی با حمایت و راهبری دولت و پیگیری وزارت جهاد کشاورزی، بیش از ۷۲۰ هزار هکتار زمین در ۹ کشور به صورت ملکی، اجاره ای و یا خرید دایمی توسط سرمایه گذاران بخش خصوصی در چرخه تولید قرار گرفته و بیش از یک میلیون و چهارصد هزار هکتار دیگر نیز در ۱۷ کشور در مرحله مذاکره یا تفاهم نامه قرار دارد.

در این دوره تلاش وزارت متبوع معطوف به حفظ و صیانت از منابع طبیعی کشور بوده است. دویست هزار هکتار از این عرصه‌ها، جنگل کاری شده و بیش از ۲۰۰ میلیون اصله نهال تولید شده است. با مشارکت مردم و سازمان‌های مردم نهاد، حدود یک میلیون هکتار تحت پوشش عملیات آبخیزداری قرار گرفته است که امکان حفاظت از خاک و پوشش گیاهی و ارتقای سطح منابع آب زیرزمینی را بیش از گذشته فراهم می نماید.

در حوزه دریاچه ارومیه بیش از ده هزار هکتار جنگل کاری شده و احیاء و بازسازی بیش از ۹۰۰ هزار هکتار از کانون‌های بحرانی شن‌زار و نم‌زار حوزه دریاچه ارومیه در دست انجام است. همچنین تهیه و اجرای طرح مقابله با گردوغبار در سطح ۶۰ هزار هکتار در جنوب شرق اهواز در استان خوزستان و کانون های فرسایش بادی جازموریان در سطح ۷۰۰ هزار هکتار با مشارکت بخش خصوصی در حال اجرا است.

شروع عملیات تنفس ۱۰ ساله برای جنگل‌های شمال عملیاتی گردید. بیش از ۶۰ هزار هکتار از عرصه‌های منابع طبیعی و رویشگاه‌های طبیعی تحت پوشش توسعه گیاهان دارویی قرار گرفته است.

پهنه‌بندی عرصه‌های تولیدی کشور در سطح ۸ هزار واحد، ثبت نام ۲٫۸ میلیون بهره‌بردار در این پهنه‌ها، نوسازی ۵۰۰ مرکز خدمات کشاورزی و افزایش قابل توجه تعداد مروجین به کار گرفته در این مراکز به منظور ترویج، آموزش و انتقال یافته‌های تحقیقاتی از اقدامات شاخص این دوره می‌باشد.

به منظور پوشش بیمه ای به محصولات و فعالیت‌های کشاورزی، صندوق بیمه کشاورزی ضمن گسترش ارایه خدمات بیمه‌ای براساس مصوبات قانونی، سالانه نسبت به پرداخت بیش از یک هزار میلیارد تومان غرامت ناشی از خسارات وارده به تولیدکنندگان و بهره‌برداران اقدام نموده است.

در دولت یازدهم پس از یک دهه توقف ترتیباتی اتخاذ گردید تا به منظور اخذ تصمیمات مورد نیاز برای رفع مشکلات جوامع عشایری جلسات شورایی عالی عشایر برگزار گردد. سه طرح محوری شامل طرح ارتقای سطح سواد، دانش و مهارت، طرح بهداشتی

و درمان ویژه عشایر و طرح فرهنگی - مذهبی جامعه عشایری به تصویب رسید. تاسیس و تقویت سرمایه صندوق های عشایری و همچنین گسترش صندوق های اعتباری خرد زنان عشایری مورد اهتمام جدی قرار گرفت. در طول سه سال گذشته بیش از ۱۵۰ میلیارد تومان یارانه به منظور تامین بیش از ۷۰۰ هزار تن نهاده های دامی مورد نیاز عشایر اختصاص یافت.

وزارت جهاد کشاورزی با هدف ارتقای نقش و مشارکت کشاورزان و با حمایت، ساماندهی و توسعه نظام های بهره برداری به ویژه تعاونی های تولید، کشت و صنعت ها و شرکت های سهامی زراعی و ایجاد زیرساختها، زمینه مشارکت بیشتر آنها در زنجیره تولید و عرضه محصولات را فراهم نموده است. همچنین استفاده از ظرفیت نهادهای توسعه ای از قبیل سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی، سازمان نظام دام پزشکی و نظام صنفی کشاورزی و منابع طبیعی کشور در نظام تصمیم گیری زمینه هم افزایی بیشتری را در این بخش امکان پذیر کرده است.

سازمان تعاون روستایی به عنوان یک نهاد پشتیبان از تولید و تولید کننده در سال ۱۳۹۵ با ایجاد ۱۲۱ تعاونی تخصصی محصول محور و با استفاده از ظرفیت حدود ۵ هزار تعاونی روستایی و کشاورزی برای خریدهای تضمینی، حمایتی و توافقی ۹ میلیون تن انواع محصولات اقدام کرده است. همچنین ۶۰ درصد کود شیمیایی مورد نیاز و ۸۵۰ هزار تن آرد سالانه در مناطق صعب العبور روستایی توسط این سازمان توزیع می شود.

۴. چالش های اساسی بخش کشاورزی و منابع طبیعی

اهم چالش های اساسی که موجب ایجاد موانع جدی در رشد سریع و پایدار تولید شده اند در زمینه هایی از قبیل؛ زنجیره های منسجم از مزرعه تا سفره، اقتصادی شدن تولید، توسعه صنایع مرتبط، ثبات و پایداری حمایت دولت از تولید و ایجاد و توسعه تشکلهای مولد، به شرح زیر می باشد:

- ◇ پایین بودن ضریب خوداتکایی کشور در برخی از محصولات بویژه در محصولات اساسی و راهبردی
- ◇ مدیریت پراکنده زنجیره عرضه و وجود نوسانات شدید در بازار نهاده و محصول
- ◇ وجود مخاطرات و ریسک بالای سرمایه گذاری و کسب و کار و ضعف پوشش بیمه حمایتی دولت در بخش و تامین یارانه های مورد نیاز تولید
- ◇ کمبود منابع مالی و سرمایه گذاری ناکافی در بخش و نیز فرایندهای پیشین و پسین تولید
- ◇ فاصله زیاد در فرایند تولید تا عرضه محصول نهایی و سوداگری و دلالی در عرضه مواد غذایی
- ◇ عدم تعادل سرمایه گذاری در اجرای طرح های تأمین با طرح های مصارف آب، آبخیزداری و تجهیز و نوسازی اراضی
- ◇ محدودیت منابع آبی کشور و افت کمی و کیفی و عدم تعادل در آبخوانها
- ◇ پایین بودن راندمان آبیاری و بهره وری پایین منابع آب و خاک، فرسایش و کاهش حاصلخیزی خاک
- ◇ تغییر کاربری، تقطیع اراضی و خرد و پراکنده شدن اراضی
- ◇ ضعف مکانیزاسیون در فرایندهای تولید، بهره برداری، فرآوری، بسته بندی و نگهداری
- ◇ ناهماهنگی سیاست های کلی، کلان و بخشی و ضعف تشکلهای تولیدی و تخصصی
- ◇ کمبود زیربناها و زیرساخت های حمل و نقل، ذخیره سازی و پایانه های صادراتی
- ◇ ضعف ساختاری در تأمین اجتماعی تولیدکنندگان و جامعه روستایی و عشایری

۵. اهداف بلندمدت و اجرایی بخش کشاورزی و منابع طبیعی در دولت دوازدهم

- حفاظت و بهره‌برداری بهینه از منابع پایه، منابع طبیعی و بسترهای تولیدی در چارچوب توسعه پایدار و ارتقای بهره‌وری
- ارتقای ضریب خودکفایی در محصولات اساسی و توسعه صادرات به ویژه محصولات باغبانی دارای مزیت و بهبود تراز تجاری کشاورزی و غذا

اهداف اجرایی این برنامه شامل:

- ارتقای بهره‌وری عوامل و منابع تولید به ویژه آب و خاک
- پایداری تولید، ارتقای امنیت غذایی و نیل به خودکفایی در محصولات اساسی و راهبردی
- حمایت‌های هدفمند و اثربخش دولت از فرایند تولید و اقتصادی شدن آن
- توسعه زنجیره ارزش از مزرعه تا سفره و تقویت تشکلهای تولیدی و خدمات مولد با مشارکت تولیدکنندگان و بهره‌برداران
- حفاظت از منابع آب، خاک، جنگل، مرتع و مقابله با بیابان زایی و حفاظت از محیط زیست

۶. راهبردها

۱. دانش‌بنیان ساختن کشاورزی و توانمندسازی منابع انسانی و نوسازی ساختار تحقیق، آموزش و ترویج
۲. حمایت از سرمایه گذاری در ارتقای بهره‌وری و صرفه جویی در مصرف آب کشاورزی
۳. افزایش بهره‌وری آب در تولید کلیه محصولات زراعی و باغی
۴. حفظ و صیانت از منابع پایه و طبیعی و توسعه آن در چارچوب اصول توسعه پایدار، محیط‌زیست و مشارکت مردم
۵. حمایت از دسترسی آسان و روان کلیه تولیدکنندگان بخش کشاورزی به تکنولوژی‌ها و دستاوردهای جدید و مناسب
۶. حمایت از ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی، تکمیلی و نگهداری کشاورزی
۷. مدیریت تامین عمده محصولات مورد نیاز کشور با استفاده از ابزارهای تعرفه ای، پوشش بیمه، قیمت و خرید تضمینی و بورس کالای کشاورزی
۸. حمایت از ایجاد و توسعه زنجیره عرضه به ویژه برای محصولات راهبردی
۹. حمایت از توسعه فعالیت‌های بخش خصوصی در همکاری با شرکت‌ها و سازمان‌های خارجی در انتقال تکنولوژی
۱۰. حمایت از توسعه صادرات محصولات دارای مزیت نسبی
۱۱. امکان سنجی و بهره‌برداری از ظرفیت‌های آب و خاک مناسب خارج از مرزهای سیاسی کشور (کشت فراسرزمینی) در راستای تقویت و ثبات بخشی به تولید داخلی و استفاده از ظرفیت تبادل آب مجازی

۷. برنامه های اجرایی

به منظور تحقق و دستیابی به اهداف این برنامه در دولت دوازدهم در چارچوب اسناد بالا دستی بخصوص در راستای محورهای ششم و هفتم سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و محور دوم سیاست کلی کشاورزی و ماده ۳۱ قانون برنامه ششم توسعه، اهداف و راهبردها حسب مورد اتخاذ و ارایه گردید که عملیاتی شدن آنها مستلزم طراحی و پیاده‌سازی چهار برنامه اجرایی و تداوم اجرای

پروژه‌ها و برنامه‌های اولویت دار مصوب ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی به شرح زیر می‌باشد:

- برنامه اجرایی تولید محصولات و نهاده‌های راهبردی
- برنامه اجرایی توسعه زنجیره‌ها و مدیریت کلان بازار و توسعه تشکل‌ها
- برنامه اجرایی حفاظت و صیانت از منابع طبیعی و عملیات آبخیزداری
- برنامه اجرایی توسعه زیرساخت‌ها، پشتیبانی و انتقال دانش نوین
- تداوم اجرای پروژه‌ها و برنامه‌های اولویت دار اقتصاد مقاومتی

۱,۷. برنامه اجرایی تولید محصولات و نهاده‌های راهبردی

این برنامه اجرایی با هدف؛ پایداری تولید، نیل به خودکفایی و کاهش وابستگی محصولات راهبردی و اساسی مانند گندم، برنج، شکر (چغندر قند و نیشکر)، دانه‌های روغنی (کلزا، سویا، آفتابگردان و زیتون)، حبوبات، پنبه، چای، گوشت مرغ و تخم مرغ، گوشت قرمز، شیر و لبنیات، توسعه و فرآوری گیاهان دارویی، ابریشم طبیعی و نوغانداری، زنبورداری، توسعه کشت‌های مترکم و گلخانه‌ای، پرورش ماهی در قفس، توسعه باغات در اراضی شیبدار و معرفی گیاهان جدید بخصوص گیاهان علوفه‌ای کم آب بر و ... را در بر می‌گیرد که دولت موظف به مدیریت کلان تولید، عرضه و تامین بستر فعالیت‌های اشتغال زا و نوین این محصولات می‌باشد.

تحقق اهداف برنامه اجرایی فوق مستلزم انجام اقدامات لازم برای کاهش مخاطرات و مدیریت ریسک، تامین سرمایه لازم برای توسعه زیرساخت‌ها و امور زیربنایی اعم از ایجاد شبکه‌های آبیاری و زهکشی، سرمایه‌گذاری برای ارتقای بهره‌وری عوامل و نهاده‌های تولید به ویژه آب و خاک، بذور متحمل به تنش‌های محیطی، نهال‌های اصلاح شده، انتقال دانش و فناوری نوین، توسعه پوشش بیمه‌ای و حمایت از سرمایه‌گذاری، تامین تسهیلات اعتباری برای پشتیبانی از زنجیره‌های ارزش، توسعه ناوگان ماشینی و مکانیزاسیون، ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی، نگهداری جهت کاهش ضایعات و کاهش هزینه تولید می‌باشد. همچنین استفاده از فناوری‌های نوین و به‌کارگیری روش‌های جدید تولید، تدوین و اجرای الگوی کشت مبتنی بر تامین الزامات حقوقی و مالی بوده و ارتقاء عملکرد و بهبود بهره‌وری و ساماندهی و توسعه نظام‌های بهره‌برداري مناسب آب و زمین به ویژه توسعه تعاونی‌ها، ایجاد زیرساخت‌ها و زیربناها و ... در این راستا اجتناب ناپذیر می‌باشد.

اجرای الگوی کشت نیز که امکان مدیریت منابع آب و خاک را در راستای امنیت غذایی کشور و پایداری تولید فراهم می‌نماید مستلزم حمایت‌های حقوقی و مالی دولت و ایجاد بسترهای فرهنگی و اجتماعی مناسب آن با مساعدت مجلس محترم شورای اسلامی و دولت محترم است.

علاوه بر آن عملیاتی شدن این برنامه نیازمند به مدیریت کلان بازار محصولات راهبردی در کشور، وجود مجوزهای قانونی لازم برای مدیریت و تعیین نرخ‌های تعرفه‌ای و سایر ابزار تاثیر گذار برای ایجاد تعادل در بازار و تامین منافع تولیدکنندگان ناشی از نوسان قیمت‌های جهانی، دامپینگ قیمت و هماهنگی در سیاست‌گذاری‌های کلان داخلی همانند سیاست‌های پولی، بانکی و ارزی نیز می‌باشد.

ایجاد و مدیریت ذخایر راهبردی کشور در چارچوب این برنامه اجرایی، نیازمند اعلام به موقع قیمت‌ها، تامین منابع مالی مورد نیاز برای خریدهای تضمینی، پشتیبانی از توسعه بورس کالاهای کشاورزی و جبران ضرر و زیان ناشی از برقراری تعادل در بازار محصول، تامین نقدینگی ارزان قیمت برای ایجاد زنجیره‌های ارزش و تقویت و ساماندهی بخش غیر دولتی می‌باشد.

در این برنامه اجرایی پیش‌بینی شده است در محصولات آب بر مانند ذرت دانه‌ای و دانه‌های روغنی و ... که محدودیت‌های اقلیمی امکان تسریع در توسعه کشت آنها را فراهم نمی‌کند ضمن اجرای طرح‌های ویژه و حمایت دولت در انتقال فناوری‌های نوین جهت کاهش وابستگی کشور از ظرفیت کشاورزی فراسرزمینی با حمایت‌های هدفمند برای تامین نیازهای کشور استفاده شود. شایان ذکر است که تسهیل و تسریع در دستیابی به اهداف راهبردی فوق، مستلزم بکارگیری ظرفیت‌های کامل تخصصی و اجرایی سازمان دامپزشکی و سازمان حفظ نباتات به عنوان دو نهاد مهم و تاثیرگذار با وظایف حاکمیتی و پشتیبان تولید بوده که مأموریت بسیار حساس و تعیین کننده آنها در استمرار و پایداری تولید و ارتقای استانداردهای سلامت محصول و تامین شاخص‌های بهداشتی محصولات کشاورزی و مواد غذایی و پیشگیری موثرتر بیماری‌های مهم و فوق العاده مهم است. استفاده از توانمندی‌های و ظرفیت موسسه سرم‌سازی رازی برای تداوم تولید واکسن‌های مورد نیاز کشور و همچنین گسترش صادرات از طریق به کارگیری شرکت‌های دانش‌بنیان و بخش خصوصی و ادامه تحقیقات و تولید دانش واکسن‌های جدید مورد نیاز ادامه خواهد یافت.

بدین ترتیب تحقق اهداف این برنامه اجرایی و عملیاتی شدن آن مستلزم تامین الزامات و حمایت همه جانبه مجلس محترم شورای اسلامی و دولت محترم می باشد.

۲,۷. برنامه اجرایی توسعه زنجیره‌ها و مدیریت کلان بازار و توسعه تشکله‌ها

تجارب جهانی نشان می‌دهد که ایجاد و استقرار زنجیره‌های ارزش در بخش، موجب رقابتی شدن تولید، کاهش هزینه‌ها و به ویژه پایداری تولید در بخش کشاورزی می‌گردد.

برنامه اجرایی توسعه زنجیره‌ها و مدیریت کلان بازار و توسعه تشکله‌ها با اهداف پایداری تولید از طریق مدیریت بازار و سهیم شدن تولیدکنندگان از حاشیه سود بازار و امکان‌پذیری مدیریت کلان آن در شرایط عدم تعادل با مشارکت تولیدکنندگان در جلوگیری از نوسانات قیمت فراهم می‌آید. افزایش درآمد ارزی کشور با گسترش صادرات محصولات دارای مزیت و حرکت به سمت مثبت شدن تراز تجاری بخش محقق می‌گردد. با فراهم سازی بستر حضور قدرتمند بخش غیر دولتی در تمامی عرصه‌های تصمیم‌گیری تولید و عرضه محصول و تامین نهاده‌ها و خدمات، زمینه توسعه فناوری و تحقیقات کاربردی (R&D) نیز فراهم می‌شود.

الزامات مورد نیاز برای عملیاتی شدن این برنامه اجرایی تامین تسهیلات مورد نیاز توسط دولت برای ایجاد و گسترش زنجیره‌های ارزش و برقراری حمایت و اجرای مشوق‌های صادراتی برای صادرکنندگان جهت تبیین و اجرای استانداردهای لازم برای رقابت‌پذیری محصولات و فرآورده‌ها در بازارهای داخلی و بازارهای هدف صادراتی می‌باشد. حمایت از احداث و توسعه زیرساخت‌های فیزیکی و ارتباطی (IT)، پایانه‌های بازرگانی، حمایت از تشکیل و توسعه شرکت‌های خدماتی الکترونیکی با فناوری‌های نوین برای توزیع محصولات نهایی و مواد غذایی در جهت کاهش هزینه عرضه و نیز حمایت از توسعه صنعت نگهداری و حمل و نقل، توسعه بورس کالای کشاورزی و امکان‌پذیری مدیریت حمایت‌های مرزی و تعرفه‌ای از محصولات تولیدی کشور و همچنین رفع موانع اداری برای جلب سرمایه خارجی و سرمایه‌گذاری‌های مشترک با برندهای بین‌المللی جهت گسترش بازارهای هدف اجتناب‌ناپذیر می‌باشد.

تشکله‌ها جهت تحقق اهداف نیازمند حمایت‌های قانونی و سرمایه‌گذاری هستند برای بخش غیردولتی سازمان یافته و متعهد به منافع ملی، موانع توسعه کسب و کار باید رفع شده و تصدی‌گری‌های غیر ضرور به آنها واگذار شود.

۳,۷. برنامه اجرایی حفاظت و صیانت از منابع طبیعی و عملیات آبخیزداری:

جنگل‌ها مهمترین عامل نگهدارنده و منابع عظیم ذخیره سازی آب هستند. تحت تأثیر اجرای سیاست‌های ناسازگار با روند طبیعی، حیات جنگل دچار نقصان شده است، تا جایی که شرایط حادث شده، الزام به توقف در بهره‌برداری بی‌رویه و اجرای قانون تنفس مصوب مجلس شورای اسلامی در جنگل‌های شمال را فراهم ساخته است.

بدین جهت این برنامه اجرایی با هدف حفاظت و صیانت از منابع طبیعی و منابع پایه، به دنبال آن است تا با تأمین الزامات مورد نیاز بتواند کارکردهای منابع طبیعی را به حالت عادی بازگرداند. با اجرای این برنامه و گسترش و توسعه عملیات آبخیزداری و آبخوان داری می‌توان بر بخشی از محدودیت‌ها و مشکلات کم آبی فایق آمد و با مشارکت مردم به تعادل بخشی سفره‌های زیرزمینی و تقویت آبخوان‌ها نیز کمک نمود.

در عرصه منابع طبیعی، ذخایر و تنوع ژنتیکی جانوری و گیاهی ارزشمندی وجود دارد که صیانت و حفاظت از آنها دارای اهمیت است. با احیا و توسعه جنگل‌ها، مراتع، بیابان‌زدایی، کنترل کانون‌های گرد و غبار، مهار و نیز کنترل عوامل تخریب و ناپایداری، بخشی از نیازهای جامعه تأمین می‌گردد. این فرایندها و اقدامات مستلزم سرمایه‌گذاری و حمایت دولت از حفظ تنوع زیستی، توسعه جنگل‌کاری، توسعه زراعت چوب، بیابان‌زدایی و... می‌باشد. انجام این اقدامات در زمره امور و فعالیت‌های حاکمیتی تلقی و تعریف می‌گردند که بنا به ضرورت ذکر شده، دولت و سایر قوا می‌بایست نسبت به صیانت از این منابع و تأمین الزامات آن اقدام و از مشارکت مردم و سازمان‌های مردم‌نهاد بهره‌برداری نماید.

به منظور تحقق اهداف راهبردی این برنامه اجرایی، تسریع در توسعه فعالیت‌های آبخیزداری اعم از بیولوژیکی و مکانیکی با حمایت و بکارگیری کلیه امکانات دولت و پشتیبانی سایر قوا و استفاده از ظرفیت‌های بخش غیردولتی، سازمان‌های مردم‌نهاد و مشارکت‌آحاد مردم و خیرین جهت صیانت از آبخوان‌ها و تقویت سفره زیرزمینی و جلوگیری از فرسایش خاک و حفظ نزولات جوی و جلوگیری از تشدید تبخیر باران و مقابله با پدیده گرد و غبار و ریزگردها به ویژه در برخی از مناطق جنوب و جنوب غرب کشور امری حیاتی بوده و در فرایند توسعه ملی و حفاظت از سرمایه‌های اقتصادی و مهار مشکلات اجتماعی ناشی از مهاجرت‌های اجباری و تخریب محیط‌زیست اجتناب‌ناپذیر می‌باشد.

علاوه بر آن حمایت دولت از اقدامات لازم برای اجرای طرح‌های مرتعداری، قرق مراتع فقیر و خیلی فقیر و تمهیدات لازم برای افزایش پوشش گیاهی و مدیریت مراتع، مدیریت چرای دام به‌ویژه در مراتع فقیر و خیلی فقیر و کانون‌های بحرانی این مناطق، با مشارکت مرتعداران و سازمان‌های مردم‌نهاد امری الزامی و در زمره فعالیت‌های واجد اولویت وزارت جهاد کشاورزی محسوب می‌شود.

۴,۷. برنامه اجرایی توسعه زیرساختها، پشتیبانی و انتقال دانش نوین

بخش کشاورزی و منابع طبیعی به لحاظ شرایط ویژه ای که با آن مواجه می باشد به شدت نیازمند به سرمایه گذاری دولت در زیر ساخت ها اعم از زیر ساخت های سخت افزاری و نرم افزاری می باشد.

ابتداء به نقش محوری پژوهش و فناوری، گسترش استفاده از ظرفیت های موجود در مراکز تحقیقاتی و دانشگاه های کشور و توسعه مشارکت بخش غیردولتی در فعالیتهای تحقیقاتی و ترویجی و حمایت از شرکت های دانش بنیان و مراکز رشد کشاورزی، نوسازی تجهیزات آزمایشگاهی برای توسعهی تحقیقات، صیانت از ذخایر ژنتیکی کشور، توسعه نظام نوین ترویج و نوسازی مراکز ترویج و خدمات کشاورزی و تکمیل پهنه بندی و شبکه دانش کشاورزی، توسعه آموزش بهره برداران و هدفمند کردن آموزش های علمی کاربردی و استفاده از ظرفیت شبکه های تلویزیونی و نشریات تخصصی کشاورزی کشور از مهمترین رویکردهای این برنامه اجرایی می باشد.

از جمله مصادیق حمایت دولت از زیرساخت های نرم افزاری شامل حمایت از تشکیل شرکت های دانش بنیان و حمایت از ایجاد و گسترش نظام های بهره برداری مناسب جهت یکپارچه سازی اراضی و جلوگیری از تقطیع آن و ممانعت از تغییر کاربری اراضی است .

اهتمام در آموزش و ترویج، بهره برداری مناسب از تجهیزات، حمایت از انتقال فناوری و بکارگیری تجهیزات مدرن و متناسب با شرایط آب و خاک کشور، حمایت از ایجاد و گسترش شرکت های خدمات فنی - مهندسی مرتبط، حمایت از استانداردسازی تجهیزات نیز از ملزومات توسعه کشاورزی و منابع طبیعی است که لازمه آن سرمایه گذاری مستقیم دولت و حمایت از سرمایه گذاری بخش غیر دولتی در زمینه های فوق می باشد.

حمایت از توسعه مکانیزاسیون و ناوگان ماشینی با تامین تسهیلات بانکی مورد نیاز و ایجاد خطوط اعتباری و حمایت از ایجاد و توسعه شرکت های خدمات فنی و مهندسی امکان کاهش هزینه های تولید و کاهش ضایعات را نیز فراهم می سازد. توسعه صنایع تبدیلی، تکمیلی و نگهداری و همچنین صنعت حمل و نقل مناسب که با سرمایه گذاری بخش غیردولتی صورت می پذیرد نیازمند حمایت های دولت به ویژه در تامین منابع مالی مورد نیاز می باشد.

حمایت و پشتیبانی از برنامه های توسعه جوامع عشایری با تاکید بر تقویت صندوق های حمایتی و حمایت از اجرای پروژه های ساماندهی و اسکان و ارتقای کیفیت زندگی و رفاه جامعه عشایری کشور و رفع موانع تولید و عرضه محصولات تولیدی توسط این جامعه مد نظر این برنامه می باشد.

۸. پروژه ها و برنامه های اولویت دار اقتصاد مقاومتی

در راستای اجرای سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی، ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی پروژه ها و برنامه های اولویت دار پیشنهادی وزارت جهاد کشاورزی را به شرح زیر تصویب و ابلاغ نموده است. در حال حاضر اجرای این پروژه ها در زمره اولویتهای کاری بخش قرار داشته و در حال اجرا می باشد. دستیابی به اهداف کمی تعیین شده و مصوب در دولت دوازدهم تداوم خواهد یافت.

۱. پروژه افزایش ضریب خوداتکایی محصولات راهبردی اساسی (گندم)

۲. پروژه افزایش ضریب خوداتکایی محصولات راهبردی اساسی (دانه های روغنی)

۳. پروژه افزایش ضریب خوداتکایی محصولات راهبردی اساسی (چغندر قند)

۴. پروژه افزایش ضریب خوداتکایی محصولات راهبردی اساسی (پنبه)

۵. پروژه افزایش ضریب خود اتکایی محصولات راهبردی اساسی (۵ محصول زراعی برنج، سیب زمینی، حبوبات، جو و ذرت دانه‌ای)
۶. پروژه افزایش ضریب خوداتکایی محصولات راهبردی اساسی (شیر و گوشت)
۷. پروژه افزایش ضریب خوداتکایی محصولات راهبردی اساسی (مرغ و تخم مرغ)
۸. پروژه تأمین داخلی نهاده های مورد نیاز بخش کشاورزی: بذر
۹. پروژه تأمین داخلی نهاده های مورد نیاز بخش کشاورزی: نهال‌های اصلاح شده
۱۰. پروژه احداث و تکمیل شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی
۱۱. پروژه توسعه سامانه‌های نوین آبیاری
۱۲. پروژه تجهیز و نوسازی ناوگان ماشینی بخش کشاورزی
۱۳. پروژه ایجاد و ساماندهی ۱۸۰ تشکل بهره‌بردار آب و زمین
۱۴. پروژه تولید و اصلاح، بازسازی و نوسازی واحدهای گلخانه‌ای
۱۵. پروژه کاهش ضایعات از طریق فرآوری
۱۶. پروژه افزایش ظرفیت جذب ماده خام کشاورزی
۱۷. پروژه مدیریت ذخیره سازی محصولات راهبردی کشاورزی (گندم، برنج، شکر، گوشت، روغن...)
۱۸. پروژه تأمین داخلی نهاده های مورد نیاز بخش کشاورزی: سم
۱۹. پروژه تأمین داخلی نهاده های مورد نیاز بخش کشاورزی: کود
۲۰. پروژه اجرای عملیات آبخیزداری و حفاظت خاک، کنترل کانون‌های بحرانی فرسایش بادی و مقابله با بیابان‌زایی
۲۱. پروژه توسعه آبرزی پروری و پرورش ماهی در قفس در آب‌های شمال و جنوب کشور
۲۲. برنامه اجرایی توسعه و تکمیل زنجیره‌های ارزش کسب‌وکار و اشتغال پایدار در فعالیت‌های بخش کشاورزی
۲۳. برنامه اجرایی تقویت نهادهای مالی جهت تامین و تجهیز سرمایه و سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی و منابع طبیعی با مشارکت مردم
۲۴. برنامه اجرایی ارایه آموزش‌های عمومی مورد نیاز کشاورزان خرد از طریق رسانه‌های جمعی بالاخص صدا و سیما
۲۵. برنامه اجرایی نوسازی، تقویت، شبکه سازی و حفاظت از ذخایر ژنتیکی و زیستی کشاورزی
۲۶. برنامه اجرایی توسعه و نفوذ فناوری در بخش کشاورزی با محوریت ارتقای بهره‌وری عوامل تولید، پیاده‌سازی نظام نوین ترویج و انتقال فناوری و تقویت شرکت‌های دانش‌بنیان
۲۷. پروژه توسعه و فرآوری گیاهان دارویی
۲۸. پروژه توسعه باغات در اراضی شیب‌دار
۲۹. پروژه توسعه کشت زیتون
۳۰. پروژه توسعه زراعت چوب

۳۱. برنامه اجرایی توسعه مشارکت با بخش خصوصی ... با تاکید بر عملیات آبخیزداری، حفاظت خاک و مقابله با بیابان‌زایی و ...
۳۲. پروژه توسعه فعالیت زنبورداری و افزایش تولید عسل
۳۳. پروژه پرورش نوغان داری و تولید ابریشم
۳۴. برنامه اجرایی توسعه ظرفیت لازم برای افزایش قابلیت نگهداری محصولات اساسی کشاورزی
۳۵. برنامه اجرایی گسترش زیرساخت‌های اطلاعاتی و ارتباطی بخش کشاورزی در خصوص تولید، نگهداری، توسعه و تنظیم بازار محصولات کشاورزی و نهاده‌ها
۳۶. برنامه اجرایی تسهیل برندسازی محصولات کشاورزی از طریق بخش خصوصی
۳۷. برنامه اجرایی حفظ توان تولید داخل با طراحی نظام تعرفه‌ای موثر بر واردات محصولات کشاورزی
۳۸. برنامه اجرایی فراهم نمودن بستر لازم برای رهگیری کالا و نهاده‌های کشاورزی
۳۹. برنامه اجرایی حمایت از توسعه صادرات تولیدات صنایع تکمیلی و تبدیلی بخش کشاورزی
۴۰. برنامه اجرایی ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها، تجهیزات و ملزومات مناسب حمل و نقل محصولات کشاورزی
۴۱. برنامه اجرایی شناسایی روش‌های متنوع خرید محصولات اساسی، ضروری و حساس....
۴۲. برنامه اجرایی بسته بندی محصولات کشاورزی متناسب با ظرفیت‌های مناطق

۱,۸. اهداف و الزامات پروژه‌ها

وزارت جهاد کشاورزی در راستای تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی؛ و با رویکرد تولید و اشتغال، به منظور عملیاتی شدن پروژه‌ها و برنامه اجرایی فوق، نسبت به تعیین اهداف کمی و کیفی و الزامات مورد نیاز آنها به شرح زیر برنامه‌ریزی و برای یکایک آنها برنامه عملیاتی در سطوح ملی و استانی تنظیم و اقدام لازم را معمول داشته است. بدیهی است این اقدامات توسط مجریان و معاونت‌ها و سازمان‌های مرتبط ملی و استانی و حسب مورد با اتکای به پشتیبانی سازمان‌های آموزش، تحقیقات و ترویج، سازمان دامپزشکی، سازمان حفظ نباتات، سازمان تعاون روستایی، صندوق بیمه، بانک کشاورزی و صندوق حمایت از سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی و... به مرحله اجرا گذاشته شده است.

پروژه گندم:

هدف: ثبات در تراز تولید، مصرف و ذخایر راهبردی در راستای استمرار خود کفایی کشور

الزامات:

- مدیریت تعرفه، تعیین قیمت و استمرار اجرای خرید تضمینی
- حمایت دولت از ایجاد ذخایر راهبردی

✓ پروژه دانه های روغنی:

هدف: کاهش درصد وابستگی کشور

الزامات:

- حمایت دولت از ایجاد فرایندهای تأمین نهاده ها و تکنولوژی مورد نیاز
- مدیریت کشاورزی فراسرزمینی با توجه به آب بر بودن دانه های روغنی
- حمایت دولت در پیوند واردات روغن خام به سیاست های سبدهحمایتی از تولید داخلی

✓ پروژه برنج:

هدف: ثبات در تراز تولید، مصرف و ذخایر راهبردی کشور در راستای خودکفایی

الزامات:

- معطوف نمودن کشت به استان های شمالی کشور
- حمایت از افزایش تولید داخل و ارتقاء مکانیزاسیون در کل زنجیره تولید
- گسترش کشت ارقام پر محصول، استفاده از بذور هیبرید، بالا بردن عملکرد در واحد سطح و افزایش راندمان
- مدیریت تعرفه و به ویژه برقراری تعرفه های فصلی و محدودیت واردات
- ادامه سیاست حمایت قیمتی

✓ پروژه چغندر قند و نیشکر:

هدف: خودکفایی در تولید شکر

الزامات:

- گسترش کشت پاییزه و نشایی چغندر قند، بهبود روش های بهزارعی و توسعه آبیاری میکرو، تأمین نهاده ها و اجرای خرید تضمینی
- حمایت و پشتیبانی دولت از ایجاد و توسعه صنایع جانبی و احداث ۵ کارخانه جدید چغندر قندی توسط بخش خصوصی
- فراهم سازی الزامات مدیریت واردات و تعرفه های وارداتی شکر

✓ پروژه حبوبات:

هدف: ثبات در تراز تولید و مصرف و صادرات

الزامات:

- استفاده از ارقام جدید پر محصول و پا بلند و متحمل به سرما و بیماری های مهم
- توشعه کشت پاییزه
- حمایت از افزایش تولید داخل و ارتقای مکانیزاسیون
- حمایت دولت از طریق مدیریت تعرفه ها

✓ پروژه پنبه:

هدف: افزایش تولید و خودکفایی

الزامات:

- حمایت از تولید داخل و مکانیزاسیون در کل زنجیره تولید
- فراهم سازی زمینه مدیریت تعرفه و تداوم سیاست های حمایتی
- حمایت دولت از کاهش هزینه تولید، تنظیم بازار و تامین نیاز داخلی
- استفاده از ارقام جدید پر محصول و قابل مکانیزه و متحمل به تنش های محیطی

✓ پروژه تولید نهاده بذر و نهال:

هدف: پایداری تولید

الزامات:

- حمایت هدفمند دولت از تولید کنندگان
- حمایت دولت از ایجاد و تقویت تشکل ها و شرکت های دانش بنیان در زمینه تولید بذر و نهال
- حمایت دولت از بخش غیردولتی در انتقال فناوری های نوین
- حمایت ویژه از تولید بذور متحمل به تنش های محیطی و با کیفیت
- استفاده از ارقام تجاری جدید

✓ پروژه ایجاد و توسعه سامانه های نوین آبیاری:

هدف: افزایش راندمان آبیاری و ارتقای بهره وری آب در مزرعه

الزامات:

- حمایت و تأمین منابع مالی مورد نیاز
- ایجاد انگیزش و آموزش و ترویج بهره برداری مناسب از تجهیزات
- حمایت از انتقال فناوری نوین و تولید تجهیزات مدرن و متناسب با شرایط آب و خاک کشور
- حمایت از ایجاد شرکت خدمات فنی - مهندسی برای پشتیبانی از سامانه های نوین آبیاری
- حمایت از استانداردسازی تجهیزات سازگار با محیط زیست
- تنقیح ملاحظات حقوقی جهت رعایت الگوی کشت توسط بهره برداران

✓ پروژه ایجاد شبکه های فرعی آبیاری و زهکشی:

هدف: افزایش راندمان آبیاری و ارتقای بهره وری آب در مزرعه

الزامات:

- تأمین منابع مالی مورد نیاز
- ایجاد انگیزش و آموزش و ترویج بهره برداری مناسب جهت رعایت الگوی کشت
- حمایت از ایجاد شرکت خدمات فنی - مهندسی مربوط به تعمیر و نگهداری شبکه ها
- حمایت از ایجاد و توسعه تشکل های آب و زمین

✓ پروژه افزایش تولید زیتون:

هدف: افزایش تولید روغن گیاهی، انواع محصول زیتون و افزایش اشتغال در مناطق روستایی

الزامات:

- تامین ارقام جدید و پرمحصول و سازگار با مناطق مختلف
- تداوم سیاست های حمایتی دولت و تأمین تسهیلات مورد نیاز
- حمایت دولت از ایجاد زیرساخت های حقوقی و قانونی برای واگذاری زمین
- توسعه همکاری های بین المللی ...

✓ پروژه توسعه تولید و فرآوری گیاهان دارویی:

هدف: افزایش تولید برای توسعه صادرات و مثبت شدن تراز تجاری بخش کشاورزی و افزایش اشتغال و درآمد و توسعه مناطق روستایی

الزامات:

- استفاده از مزیت های منطقه ای و ژرم پلاسما و ذخایر ژنتیکی منحصر به فرد در کشور
- حمایت دولت از انتقال فناوری نوین فرآوری، جلوگیری از صادرات محصولات خام و تقویت محصولات فرآوری شده
- گسترش همکاری ها با دستگاه های مرتبط در امر بهداشت و پزشکی بمنظور تولید و جایگزینی داروهای گیاهی به جای داروهای شیمیایی در جهت توسعه طب سنتی اسلامی
- حمایت دولت از ایجاد شرکت های دانش بنیان
- حمایت دولت از ایجاد تشکل های تخصصی و صنفی
- گسترش بازارهای صادراتی
- حمایت دولت در تأمین تسهیلات مورد نیاز

✓ پروژه توسعه گلخانه ها:

هدف: افزایش بهره وری و تولید، صرفه جویی در مصرف آب، توسعه صادرات و مثبت شدن تراز تجاری بخش کشاورزی و افزایش اشتغال

الزامات:

- حمایت دولت از ایجاد شرکت های دانش بنیان و انتقال فناوری نوین فرآوری
- حمایت دولت در تأمین تسهیلات مورد نیاز
- گسترش تحقیقات در زمینه تولید بذور هیبرید
- حمایت دولت از ایجاد تشکل های تخصصی و صنفی و ایجاد زنجیره تولید و ارزش و توسعه بازار

✓ پروژه توسعه باغات در اراضی شییدار (در مناطق پر باران غرب کشور):

هدف: حفاظت و صیانت از منابع پایه خاک و منابع طبیعی، افزایش تولید پایدار محصولات باغی و افزایش اشتغال در مناطق روستایی و استفاده بهینه از سرزمین

الزامات:

- حمایت دولت در تأمین تسهیلات مورد نیاز
- حمایت دولت از ایجاد زیرساخت های حقوقی و قانونی برای واگذاری زمین
- حمایت از تأمین نهاده ها به ویژه نهال های مناسب و با کیفیت و متحمل و پربازده
- گسترش زنجیره تولید از جمله صنایع سازگار و متناسب در کانون های تولید، روستاها

✓ پروژه گوشت قرمز و شیر:

هدف: ادامه خوداتکایی در تولید شیر و گسترش بازارهای صادرات، تامین گوشت قرمز مورد

نیاز کشور

الزامات:

- حمایت هدفمند دولت از تامین نهاده ها و مشوق‌های صادراتی
- حمایت دولت از تنظیم بازار
- فراهم سازی الزامات مدیریت تعرفه و قیمت تضمینی
- حمایت دولت در مدیریت واردات و تعرفه های وارداتی گوشت و فرآورده ها
- گسترش بازارهای صادراتی در زمینه محصولات لبنی

✓ پروژه مرغ و تخم مرغ:

هدف: ادامه خوداتکایی در تولید، استمرار صادرات و گسترش بازارهای صادرات

الزامات:

- حمایت هدفمند دولت از تامین نهاده ها
- فراهم سازی الزامات مدیریت تعرفه و قیمت تضمینی
- حمایت دولت از تنظیم بازار
- حمایت دولت در مدیریت واردات و تعرفه های وارداتی گوشت و فرآورده ها
- اعطای مشوق های صادراتی

✓ پروژه افزایش نوغانداری:

هدف: افزایش تولید ابریشم و اشتغال جنبی روستاییان

الزامات:

- حمایت دولت در تامین نهال مورد نیاز
- حمایت دولت در تامین تسهیلات مورد نیاز
- انتقال فناوری های جدید در زمینه نوغانداری

✓ پروژه: پرورش ماهی در قفس:

هدف: افزایش تولید ماهی، افزایش اشتغال و استمرار صادرات

الزامات:

- حمایت دولت از ایجاد زیرساخت ها در نواحی ساحلی
- حمایت دولت در تأمین تسهیلات مورد نیاز
- ارائه خدمات موردنیاز بهداشتی
- گسترش صنایع بسته بندی و استانداردسازی
- حمایت از توسعه بازارهای صادراتی

✓ پروژه زنجیره های عرضه:

هدف: پایداری تولید از طریق سهم نمودن تولیدکننده از حاشیه سود بازار

الزامات:

- حمایت هدفمند دولت از ایجاد و توسعه تشکل ها
- توانمندسازی و توان افزایی تشکل های تخصصی تولیدی - بازرگانی و خدماتی
- حمایت از ایجاد شرکت های خدمات الکترونیکی عرضه محصولات کشاورزی

✓ پروژه: مدیریت بازار و تأمین عرضه کل محصولات راهبردی:

هدف: پایداری تولید از طریق تنظیم بازار در شرایط عدم تعادل و جلوگیری از نوسانات قیمت ها با

بهره برداری از ذخایر راهبردی

الزامات:

- خرید مازاد و عرضه در شرایط کمبود
- تأمین منابع مالی ناشی از تبعات مدیریت بازار

✓ پروژه حمایت از توسعه صادرات:

هدف: افزایش درآمدهای صادراتی کشور و مثبت شدن تراز تجاری بخش

الزامات:

- تأمین زیرساخت‌های لازم برای ایجاد بازارهای صادراتی، ذخیره سازی و حمل و نقل
- تأمین منابع مالی برای انجام مشوق های صادراتی
- تأمین تسهیلات مورد نیاز و ایجاد خطوط اعتباری
- حمایت دولت از بنگاه های صادراتی جهت ارتقای استاندارد محصولات
- حمایت نمایندگی های سیاسی دولت در کشورهای هدف از صادرکنندگان

✓ پروژه آبخیزداری:

هدف: حفاظت از منابع خاک و آب و تاسیسات و ابنیه و تقویت سفره های آب زیرزمینی

الزامات:

- تأمین منابع مورد نیاز
- حمایت دولت از ایجاد تشکل ها و مشارکت مردم
- رفع موانع حقوقی واگذاری اراضی به مردم برای اجرای فعالیت های مکانیکی و بیولوژیکی و بهره برداری از عرصه

✓ پروژه توسعه زراعت چوب:

هدف: حفاظت از خاک و جنگل ها، افزایش تولید و اشتغال

الزامات:

- حمایت حقوقی و قانونی برای واگذاری زمین
- حمایت دولت در تأمین نهاده ها به ویژه نهال و قلمه و تسهیلات موردنیاز

✓ پروژه نظام بهره برداری:

هدف: تقویت و توسعه تشکل‌ها و ساماندهی بهره‌برداران، ارتقای بهره‌وری آب، اقتصادی شدن تولید و یکپارچه سازی اراضی

الزامات:

- حمایت از ایجاد و توسعه تشکل‌های آب و زمین
- حمایت حقوقی از ایجاد تشکل‌های تولیدی و خدماتی، شرکت‌های تعاونی تولیدی و شرکت‌های سهامی زراعی و کشت صنعت‌ها
- حمایت دولت در تأمین تسهیلات بانکی مورد نیاز
- تأمین منابع مالی و مشوق‌ها برای یکپارچه سازی اراضی
- آموزش و توانمندسازی بهره بردارن

✓ پروژه ایجاد سامانه نوین انتقال و ترویج دانش نوین به بهره برداران:

هدف: پایش فرایند تولید در عرصه در راستای ارتقای بهره وری و کاهش هزینه های تولید

الزامات:

- تأمین امکانات لازم توسط دولت برای اجرای طرح پهنه بندی کشور
 - حمایت از همسویی و کاربردی شدن تحقیقات در بخش کشاورزی
 - حمایت از شرکت‌های دانش بنیان و تشکل‌ها جهت توسعه تحقیق و ترویج کشاورزی
- توسط بخش غیردولتی

✓ پروژه مکانیزاسیون:

هدف: کاهش ضایعات و ارتقای بهره وری و کاهش هزینه های تولید

الزامات:

- توسعه کشاورزی حفاظتی و بهینه کردن عملیات خاک ورزی
- حمایت دولت در تأمین تسهیلات بانکی مورد نیاز
- حمایت دولت از ایجاد تشکل‌ها و شرکت‌های خدمات فنی در مناطق روستایی

✓ پروژه صنایع تبدیلی و تکمیلی:

هدف: کاهش ضایعات و ارتقای بهره وری و کاهش هزینه های تولید

الزامات:

- حمایت دولت در تأمین تسهیلات بانکی مورد نیاز
- حمایت دولت از ایجاد تشکل ها و شرکت های خدمات فنی بخش غیردولتی در مناطق روستایی

۹. الزامات اجرای برنامه

الزامات اجرای برنامه فوق نیازمند به حمایت های مجلس محترم شورای اسلامی و دولت محترم است که برخی از حمایت های واجد اولویت به شرح زیر می باشد:

- ۱- الزام به اولویت در برخورداری طرح های ویژه از ابزارهای حمایتی (بیمه ها، تعرفه های ترجیحی قیمت کالاها و خدمات دولتی)
- ۲- الزام به برقراری تعرفه های موثر واردات محصولات کشاورزی در راستای حمایت از تولید داخلی
- ۳- الزام به اعلام به موقع قیمت های تضمینی
- ۴- الزام به ایجاد و راه اندازی صندوق های حمایتی در بخش کشاورزی و منابع طبیعی
- ۵- الزام در فراگیری بیمه تأمین اجتماعی و بازنشستگی کشاورزان
- ۶- الزام در افزایش سرمایه صندوق بیمه کشاورزی
- ۷- الزام در تأمین نیروی انسانی و منابع مالی در اجرای قانون حفاظت از منابع طبیعی کشور

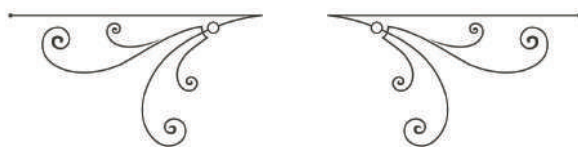

برنامه

جناب آقای دکتر مسعود کرباسیان

وزیر پیشنهادی

وزارت امور اقتصادی و دارایی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۱	سوابق علمی، تخصصی و اجرایی
۷	رویکردها و برنامه
۷	مقدمه
۱۰	ماموریت و جایگاه وزارت امور اقتصادی و دارایی
۱۲	مبانی تحلیلی تدوین برنامه
۱۲	دستاوردهای اقتصادی دولت اول تدبیر و امید
۱۴	فرصتها و ظرفیتهای اقتصاد ایران
۱۵	آسیبشناسی مسایل پیشروی اقتصاد ایران
۱۷	راهبردهای هفتگانه وزارت اموراقتصادی و دارایی
۱۸	برنامههای اقتصادی کشور
۲۶	اهم اهداف و برنامه ها به تفکیک حوزه ها

سوابق علمی، تخصصی و اجرایی

مشخصات فردی

مسعود کرباسیان

فرزند احمد

محل تولد: اصفهان

وضعیت تحصیلی

لیسانس برنامه‌ریزی

فوق لیسانس مدیریت

دکتری تخصصی مدیریت بازرگانی

اهم مشاغل قبلی از بدو خدمت تا کنون

ردیف	سمت	دستگاه محل خدمت
۱	معاون وزیر و رئیس کل گمرک	وزارت امور اقتصادی و دارایی
۲	مشاور عالی شهردار تهران، مدیرعامل و نایب رئیس هیات مدیره سازمان سرمایه گذاری و مشارکتهای مردمی تهران	شهرداری تهران
۳	معاون خدمات شهری	شهرداری تهران
۴	معاون وزیر و رئیس کل گمرک	وزارت امور اقتصادی و دارایی
۵	معاون بازرگانی داخلی	وزارت بازرگانی
۶	معاون بازرگانی	وزارت نفت
۷	معاون بازرگانی خارجی	وزارت بازرگانی
۸	معاون طرح و برنامه	وزارت بازرگانی
۹	معاون اقتصادی و بازرگانی	وزارت صنایع سنگین
۱۰	قائم مقام معاونت اقتصادی و بازرگانی و مدیرکل بین الملل و قراردادهای	وزارت صنایع سنگین

سایر مسئولیت های اجتماعی و عمومی

ردیف	سمت	دستگاه محل خدمت
۱	عضو هیات عامل	سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران
۲	عضو هیات مدیره شرکت بازرسی - مهندسی و صنایع ایران	سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران
۳	رئیس هیات مدیره شرکت بازرسی مهندسی ایران	وزارت صنایع سنگین
۴	رئیس هیات مدیره شرکت دفاتر بازرگانی خارج از کشور	وزارت بازرگانی
۵	عضو هیات مدیره شرکت توانیر	وزارت نیرو
۶	عضو هیات مدیره منطقه آزاد کیش	ریاست جمهوری
۷	عضو هیات مدیره شرکت پلی اکریل	بانک صنعت و معدن
۸	عضو هیات مدیره شرکت ملی نفت ایران	وزارت نفت
۹	عضو هیات رئیسه، هیأت نمایندگان و مشاور اتاق بازرگانی تهران و ایران	اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی ایران

عضویت در شوراها و مجامع

ردیف	عنوان
۱	عضو شورای پول و اعتبار
۲	عضو شورای عالی بانک ها
۳	عضو ستاد تنظیم بازار داخلی
۴	عضو ستاد مبارزه با مواد مخدر
۵	عضو کمیسیون شورای اقتصاد
۶	عضو ستاد هماهنگی روابط اقتصادی خارجی
۷	عضو ستاد جلب و حمایت سرمایه گذاری خارجی
۸	عضو ستاد بسیج اقتصادی کشور
۹	مسئول کمیته بررسی عضویت در WTO
۱۰	رئیس کمیته مبادی رسمی مبارزه با قاچاق کالا و ارز
۱۱	عضو کمیته خط مشی سازمان جهانی گمرک WTO
۱۲	رئیس کارگروه ساماندهی و تسهیل تجارت مرزی و فرامرزی

تألیف و ترجمه ها

❖ نگاهی موشکافانه بر پدیده جهانی شدن ، یان آرت شولت ، ۸۲ ، انتشارات علمی و فرهنگی
❖ جهانی شدن و مخالفان آن ، دیوید هلد و آنتونی مک گرو ، ۸۳ ، انتشارات علمی و فرهنگی
❖ برندگان و بازندگان جهانی شدن ، لسترتارو ، ۸۳ ، انتشارات علمی و فرهنگی
❖ در دفاع از جهانی شدن ، جاگدیش بهاگواتی ، ۸۴ ، انتشارات علمی و فرهنگی
❖ شش مدال ارزش ، ادوارد دی بونر ، ۸۵ ، انتشارات سروش
❖ صفحه بعدی جهانی ، کنیچی اوامی ، ۸۶ ، انتشارات علمی و فرهنگی
❖ جهانی شدن از نگاهی نو ، جوزف استیگلتیز ، ۸۶ ، انتشارات نشر چشمه
❖ تجارت منصفانه برای همه ، جوزف استیگلتیز و اندرو چارلتون ، ۸۷ ، انتشارات نشر چشمه
❖ نظریه های جهانی شدن ، دیوید هلد و آنتون مک گرو ، ۸۸ ، انتشارات نشر چشمه
❖ مدیریت کیفیت از بازبینی محصول تا تعالی سازمانی ، ۸۹ ، موسسه نشر شهر (تألیف)

- ❖ جامعه شناسی جهانی شدن ، ساسکیا ساسن ۸۹ انتشارات نشر چشمه
- ❖ مدیریت کیفیت از بازبینی محصول تا تعالی سازمانی ، ۹۰، موسسه نشر شهر (ویراست جدید) (تألیف)
- ❖ نظریه پردازان بزرگ جهانی شدن ، اندرو جونز، ۹۱، انتشارات نشر چشمه
- ❖ راهبرد سیاست خارجی در شرایط جدید بین الملل ۹۲، اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی تهران
- ❖ سامانه جامع امور گمرکی ، هفت جلد (واردات ، ترانزیت ، اظهار از راه دور، کارنه تیر، سامانه مدیریت اطلاعات ، ۱۰۰ مسئله حل شده ترانزیت ، سامانه مدیریت انبارها) ، ۹۳ ، گمرک و دانشگاه تهران ، (تألیف)
- ❖ تعالی سازمانی ، مطالعه موردی گمرک ، ۹۴ ، انتشارات نشر چشمه (تألیف)
- ❖ نظریه پردازان مدیریت نوین، ترجمه (در دست چاپ)
- ❖ مدیریت کیفیت جامع، تألیف (در دست چاپ)
- ❖ سامانه جامع گمرکی، ۹۶، انتشارات دارا (تألیف)

فعالیت‌های دانشگاهی و تدریس

- ❖ عضو شورای سرپرستی مدرسه عالی برنامه ریزی و کاربرد کامپیوتر (از سال ۷۰ تا سال ۷۶)
- ❖ تدریس در دانشکده های علوم اقتصادی، علامه طباطبایی
- ❖ تدریس در رشته MBA- دانشگاه صنعتی امیرکبیر
- ❖ عضو هیات امنای کانون فارغ التحصیلان دانشگاه آزاد اسلامی

نشان ها

ردیف	عنوان	نام دستگاه اعطا کننده یا تشویق کننده
۱	دریافت نشان لیاقت و شایستگی و مدیریت	رئیس جمهور

تقدیر نامه ها

ردیف	عنوان	نام دستگاه اعطا کننده یا تشویق کننده
۱	تقدیرنامه بعنوان سازمان برگزیده در زمینه مبارزه با مواد مخدر	رئیس جمهور و رئیس ستاد مبارزه با مواد مخدر
۲	تقدیرنامه بعنوان سازمان کسب رتبه برتر در ارزیابی عملکرد دستگاه ها سال ۸۳	رئیس جمهور
۳	تقدیرنامه به مناسبت اجرای موفق سامانه اطلاعات و عملیات گمرکی نگار	رئیس جمهور
۴	تقدیرنامه به عنوان سازمان برگزیده در به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در زمینه فناوری اطلاعات	رئیس جمهور
۵	تقدیرنامه به مناسبت کسب رتبه برتر در ارزیابی عملکرد دستگاه‌های اجرائی کشور جشنواره شهید رجایی- سال ۸۲	رئیس جمهور
۶	تقدیرنامه به مناسبت رتبه برتر در ارزیابی عملکرد	رئیس جمهور

	دستگاههای اجرایی کشور - سال ۸۱	
رئیس جمهور	تقدیرنامه بعنوان واحد برگزیده ملی در محور توسعه آگاهی عمومی در پنجمین جشنواره شهید رجایی - سال ۸۱	۷
رئیس جمهور	تقدیرنامه از عملکرد گمرک در زمینه کشف مواد مخدر	۸
رئیس جمهور	تقدیرنامه از اقدامات در زمینه ترانزیت خارجی کالا	۹
رئیس جمهور	تقدیرنامه براساس گزارش بازرسی کل کشور	۱۰
معاون اول رئیس جمهور	تقدیرنامه براساس گزارش کمیته صلیب سرخ بین الملل	۱۱
معاون علمی و فناوری ریاست جمهوری	تقدیر نامه در خصوص کمک به اجرای قانون حمایت از شرکت ها و مؤسسات دانش بنیان	۱۲
معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور	تقدیرنامه در خصوص وصول منابع بودجه عمومی کشور	۱۳
وزیر امور اقتصاد و دارایی - معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی	تقدیرنامه در زمینه بهبود فضای کسب و کار کشور	۱۴
معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور	تقدیر نامه در خصوص طرح نوسازی ناوگان	۱۵
وزیر امور اقتصاد و دارایی	تقدیرنامه در خصوص اجرای بودجه سال ۹۴	۱۶
وزیر امور اقتصاد و دارایی	تقدیرنامه در خصوص اجرای بودجه سال ۹۳	۱۷
وزیر امور اقتصاد و دارایی	تقدیرنامه در خصوص تحقق منابع درآمدی سال ۹۳	۱۸
وزیر امور اقتصاد و دارایی	تقدیرنامه در خصوص عملکرد گمرک	۱۹
رئیس ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز	تقدیر نامه در خصوص مبارزه همه جانبه با پدیده شوم قاچاق	۲۰
وزیر امور اقتصاد و دارایی	تقدیر نامه در خصوص انجام وظایف و تکالیف محوله در راستای دستیابی به دستاورد های ملموس سامانه مدیریت استراتژیک (سما)	۲۱
رئیس ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز	لوح تقدیر در خصوص مشارکت در امر مبارزه با قاچاق کالا و ارز	۲۲
وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات	تقدیرنامه در خصوص گمرک الکترونیک	۲۳
وزیر امور اقتصاد و دارایی	تقدیرنامه در خصوص اجرای بودجه سال ۹۲	۲۴
شهردار تهران	تقدیرنامه به پاس تلاش در برگزاری اولین اجلاس شهرداران کلان شهرهای آسیایی	۲۵
ستاد بزرگداشت مراسم	تقدیرنامه در امر بزرگداشت هجدهمین سالگرد ارتحال امام خمینی (ره)	۲۶
شهردار تهران	تقدیرنامه در نهادینه سازی نظارت همگانی	۲۷
شهردار تهران	تقدیرنامه در مورد برگزاری اجلاس کلان شهرهای مهم جهان	۲۸
شهردار تهران	تقدیرنامه در زمینه بازیافت و پاسداری از محیط زیست	۲۹

شهردار تهران	تقدیرنامه در زمینه اقدامات و فعالیت ها (سامانه ۱۳۷)	۳۰
شهردار تهران	تقدیرنامه در زمینه پاسخگویی (سامانه ۱۸۸۸)	۳۱
دبیر شورای امنیت ملی	تقدیرنامه در زمینه همکاری با شورای عالی امنیت ملی	۳۲
نماینده ویژه رئیس جمهور و رئیس مرکز مبارزه با قاچاق کالا و ارز	تقدیرنامه در زمینه انجام وظایف محوله در مبارزه با قاچاق	۳۳
وزیر امور اقتصادی و دارایی	تقدیرنامه در خصوص همکاری و تلاش در تدوین قوانین مربوطه	۳۴
وزیر امور اقتصادی و دارایی	تقدیرنامه به مناسبت تحقق اهداف برنامه سوم	۳۵
وزیر امور اقتصادی و دارایی	تقدیرنامه به مناسبت مشارکت در تجمیع عوارض	۳۶

رویکردها و برنامه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
وَلَوْ اَنَّ اَهْلَ الْقَرْیٰ اٰمَنُوْا وَاَتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَیْهِمْ بَرَکٰتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَاَلْاَرْضِ

اعراف- ۹۶

مقدمه

رویکرد اقتصادی دولت دوازدهم، نگاه متوازن به اقتصاد اجتماعی و مردم محور است. به باور دولت، عدالت اجتماعی از طریق تولید ثروت بیشتر و توزیع بهینه آن، حاصل می شود.

باید در نظر داشت که دیگر رشد اقتصادی بر پایه تزریق درآمدهای نفتی و اقتصاد وابسته به دولت قابل تداوم و از آن مهمتر عقلانی و منطقی نیست. بلکه رشد مستمر، از راه ارتقای بهره‌وری مبارزه جدی و اصولی با فساد، ایجاد شفافیت، بهبود فضای کسب و کار و حرکت در جهت اقتصاد دانش بنیان حاصل می شود.

از سوی دیگر، بدون توجه به تلاش در جهت بهبود بهره‌وری رشد اقتصادی پایدار، ممکن نخواهد بود. نیاز به یادآوری نیست که رشد اقتصادی، اشتغال پایدار و افزایش سطح رفاه خواسته عموم شهروندان این سرزمین است. به همین جهت برای تامین زندگی عزتمند آنها دولت باید عزم خود را برمحور تلاش در جهت ایجاد رضایت عمومی استوار سازد.

با چنین رویکردی کارویژه دولت دوازدهم در صحنه اقتصاد، زمینه ساز وصول همزمان و هماهنگ به سه هدف ملی است:

• افزایش ثروت عمومی

• افزایش تولید

• ایجاد اشتغال برای عموم مردم.

اما امروز باید آگاه بود محدودیت منابع برای سرمایه‌گذاری از موانع اصلی توسعه و رونق اقتصاد کشور است. جذب سرمایه، محتاج بهبود امنیت سرمایه‌گذاری و بهبود فضای کسب و کار است. دیگر توسل به سرمایه‌گذاری دولت به دلیل کمبود منابع و همچنین اتکا به سیاست‌های خصوصی سازی نه ممکن و نه لازم است.

بنابراین باید جاذبه سرمایه‌گذاری مردمی را بالا برد تا صاحبان سرمایه و مردم تمایل جدی به انتقال دارایی هایشان به مسیرهای منتهی به تولید ملی را پیدا کنند.

نگاه تامین سرمایه اصالتاً باید به منابع ایرانیان (داخلی و خارجی) باشد. اگر با بهبود محیط کسب و کار، سرمایه ایرانی، در محیطی رقابتی سالم و شفاف احساس امنیت کرد، جذب سرمایه بین‌المللی نیز ممکن می شود.

ارتقاء این جاذبه، در گرو افزایش اعتماد به فضای کسب و کار و امید به آینده است. پیگیری این امر در اولویت وزیر اقتصاد است. اصلاحات نهادی و ساختاری لازم در عرصه های چون مالیات، گمرک، نظام پولی-بانکی در همکاری نزدیک دولت، مجلس و بخش خصوصی امکان پذیر است. مجلس با تصویب قوانینی چون «قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار»، دوراندیشی و عزم خود در این زمینه را نشان داده است.

تقویت سیستم بانکی و ارتقاء انضباط پولی در کنار افزایش توان تجهیز منابع بانکها، پیش نیاز ضروری تقویت تولید و توسعه صادرات محور است. براین اساس اعتلاء اعتماد مردم به سیستم بانکی کشور و بالا بردن اعتبار بین المللی آن، از فوریت های اقتصاد ملی است.

وزیر پیشنهادی در پنج عرصه ی «تحقق اقتصاد شفاف و مردمی» - «بهره گیری عزتمندانه از اقتصاد جهانی» - «توانمندسازی بخش خصوصی»، «علمی کردن سیاست گذاری اقتصادی» و «اجرای سیاست های اقتصاد مقاومتی» برای خود وظیفه خاص قایل است. توفیق در هر یک از این عرصه های پنجگانه، مستلزم «ارتقاء شفافیت و مقابله نظام مند با فساد» است.

رویکرد اقتصادی با هدف پیشرفت کشور، در رشد تولید و عدالت در توزیع، جانمایه سیاستهای اقتصاد مقاومتی است. منطقی سازی سود بانکی به شیوه عالمانه و رقابتی، فرهنگ پروری و نهاد سازی برای مقابله با تضییع و اسراف- عدالت اجتماعی و فرصت های برابر در کارآفرینی و اشتغال و سرانجام بهره مندی آحاد ملت از ثروت ملی، باید از اولویت های اصلی اقتصاد ایران اسلامی باشد.

حق حضور موثر ایران در اقتصاد جهانی باید استیفاء شود. زمینه سازی «تعامل گسترده و عزت مند با دنیا»، مطالبه رهبر معظم از دولت است. از فرصت برجام و شکسته شدن تحریم های هسته ای برای نیل به این هدف باید بهره برد. باید سهمی شایسته از بازارهای جهانی برای صادرات، دسترسی به فناوری های نوین و جذب سرمایه و مشارکت به دست آوریم. دستاوردهای دیپلماتیک کشور باید با رویکرد دیپلماسی اقتصادی فعال و با نشاط به منافع اقتصادی ملموس بیشتری، تبدیل شوند. عزم دولت بر خروج از تصدی گری نظارت بجای دخلت و واگذاری اقتصاد به مردم، استوار است. پیشران توسعه کشور باید مردم و بنگاههای خصوصی و تعاونی باشند. سیاست های ملی باید زمینه ساز رقابت پذیری بنگاههای اقتصادی ایران در بازار های جهانی باشند. عملکرد موسسات بزرگ عمومی و بنگاههای بزرگ غیر خصوصی - که متعلق به بیت المال اند- باید توجیه اقتصادی داشته باشد. آنها نباید به رقیب بنگاه های مردمی تبدیل شوند.

مطالبه رهبری مبنی بر «ریل گذاری جدید اقتصاد ایران»، باید با محوریت بخش خصوصی و تعاونی محقق شود. باید در نظر داشت که می توان با تلاشی جمعی زمینه های فراهم کرد تا محیط کسب و کار ایران با رفع دیوانسالاری اقتصادی و حمایت از فضای رقابت اقتصادی، جذابترین محیط سرمایه گذاری و اشتغالزایی شود.

اتخاذ رویکرد علمی در تحلیل و تصمیم گیری، برای نیل به «پایداری و هماهنگی سیاست های اقتصادی» ضروری است. اشراف بر تئوری ها و تجارب دیگران و پیشینه پرفراز و نشیب اقتصاد ایران، این منفعت را دارد که از تکرار سعی و خطاهای پرهزینه گذشته، اجتناب کنیم و با بهره گیری از منطق اقتصادی، همراهی کشگران اقتصادی با نفع جمعی را به دست آوریم. از نقش موثر توسعه انواع فن آوری در فضای اقتصاد و لزوم تسریع در استقرار «دولت الکترونیک» نباید غافل بود.

دسترسی بهینه به اهداف فوق بدون یک همکاری گسترده ملی، ممکن نیست. تعدد چالش های اقتصادی و ترکیب آنها به

گونه‌ای است که درمان مشکلات اقتصادی محتاج عزم ملی و وحدت عمومی همکاری تمام قوای ایران است. عبور از عصر «کسب و کار تورم محور و رانتی» به دوران کسب و کارهای رقابتی متکی بر بهره‌وری و نوآوری، یک انقلاب اقتصادی تمام عیار است. وصول به این اجماع ملی، در گرو تقویت «فرهنگ عمومی اقتصادی» است. اندیشمندان، محققان، نویسندگان، معلمان و روزنامه‌نگاران منادیان نهضت فرهنگ پروری اقتصادی و زمینه‌سازان بسیج مشارکت مردمی اند. وزارت اقتصاد نیز در این عرصه وظیفه‌ای بزرگ دارد که بدان اهتمام خواهد کرد.

برآیند سیاست و اقدام دولت در اقتصاد ملی باید در خدمت اولویت‌های کشور و تحقق اقتصاد مقاومتی باشد. برون داد اقتصاد ایران باید در بهبود معیشت و رفاه مردم به ویژه محرومان، گسترش فرصت‌های شغلی، تضمین امنیت ملی و اعتلاء فرهنگ و اخلاق اجتماعی تجلی یابد. امید است که با وحدت عمومی و وفاق ملی و همچنین با استفاده از نظر و نگاه نخبگان اقتصادی کشور بتوان زمینه‌های مساعد برای تحقق این اهداف را فراهم آورد. وزارت امور اقتصادی و دارایی با رویکرد تلاش برای خدمت به مردم و صاحبان کسب و کار با جدیت در این مسیر به پیش خواهد رفت.

ماموریت و جایگاه وزارت امور اقتصادی و دارایی

- ماموریت این وزارت عبارتست از نقش آفرینی در مدیریت کارآمد اقتصادی کشور از طریق:
- مشارکت فعال در تنظیم سیاست‌های اقتصادی و مالی کشور
- ایجاد هماهنگی بین سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی در اجرای سیاست‌ها؛
- مدیریت نهادهای زیرساختی اقتصادی منتخب؛^۱
- مدیریت عملیات مالی دولت و پرداخت هزینه‌ها؛
- انتظام بخشی و راهبری نظام مالی و محاسباتی کشور و نظارت مالی؛
- نظارت مالی بر صحت عمل جریان مبادلات اقتصادی؛
- تعامل با نهادهای بین‌المللی و مشارکت در دیپلماسی اقتصادی.

بر اساس چنین مأموریت و کارکردهایی، وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت‌خانه‌ای ستادی و فرادستگاهی و عهده دار اقتصاد کلان دولت است. این وزارت در گستره وسیعی از حوزه‌ها (۲۰ حوزه بخشی و فرابخشی) مشارکت دارد.^۲ بیش از ۲۰۰ هزار نفر در سازمان‌ها، معاونت‌ها، بیمه و بانک‌های زیرمجموعه فعالیت میکنند. بنابراین باید یک برنامه مدون و منسجم با نگاهی ویژه به شرایط تاریخی و امروزی اقتصاد کشور برای چنین وزارتتی وجود داشته باشد.

اسناد راهنما برای تهیه چنین برنامه‌ای به شرح زیر است:

- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- سند چشم‌انداز بیست ساله
- قانون برنامه ششم توسعه
- قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور
- سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و اصل ۴۴
- برنامه دولت دوازدهم «دوباره ایران»
- مطالعات و گزارش‌های راهبردی مرتبط با این وزارت

۱. نهادهای زیرساختی: بازار سرمایه، گمرک، مالیات، سرمایه‌گذاری خارجی، بیمه‌ها و بانک‌های دولتی و خصوصی‌سازی، خزانه‌داری ...
 ۲. ذکر این حوزه‌ها بدان معنا نیست که مسوولیت کامل آن‌ها بر عهده این وزارت می‌باشد. چرا که در بسیاری از حوزه‌های مذکور، نظام تقسیم وظایف و اختیارات به گونه‌ای است که متولی اصلی آن، دستگاه اجرایی دیگری است.

جدول شماره (۱): حوزه های مرتبط با وزارت امور اقتصادی و دارایی

ردیف	حوزه های بخشی و فرابخشی	واحد مرتبط در زیر مجموعه وزارت
۱	حوزه نظارت بر عملیات مالی دولت	خزانه داری کل کشور
۲	حوزه مدیریت اموال و دارایی های دولت	خزانه داری کل کشور- اداره کل اموال دولتی
۳	حوزه اداره شرکت های دولتی	معاونت امور بانکی و بیمه ای و شرکت های دولتی
۴	حوزه امور بانکی	هفت بانک دولتی و معاونت امور بانکی و ...
۵	حوزه بیمه ای	بیمه مرکزی، بیمه ایران، معاونت امور بانکی و ...
۶	حوزه واگذاری شرکت های دولتی	سازمان خصوصی سازی
۷	حوزه نظارت بر اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی	معاونت امور اقتصادی
۸	حوزه سیاست گذاری و قانون گذاری اقتصادی	معاونت امور اقتصادی و معاونت امور حقوقی و مجلس
۹	حوزه آمار و اطلاعات اقتصادی	معاونت امور اقتصادی
۱۰	حوزه تامین مالی خارجی	سازمان سرمایه گذاری و کمک های فنی و اقتصادی
۱۱	حوزه سرمایه گذاری فراسرزمینی و صیانت از آن	شرکت سرمایه گذاری های خارجی ایران
۱۲	حوزه بازار سرمایه و بورس های کالایی	سازمان بورس و اوراق بهادار
۱۳	حوزه مبارزه با فساد	اداره کل مبارزه با پولشویی، اداره کل بازرسی
۱۴	حوزه تجارت فرامرزی	گمرک جمهوری اسلامی ایران
۱۵	حوزه حسابرسی شرکت های مهم دولتی و سایر شرکت ها	سازمان حسابرسی
۱۶	حوزه استاندارد گذاری حسابداری و حسابرسی	سازمان حسابرسی
۱۷	حوزه مالیات و عوارض	سازمان امور مالیاتی و گمرک ج.ا.ا.
۱۸	حوزه گسترش مالکیت عمومی	سازمان خصوصی سازی
۱۹	ساماندهی اموال تملیکی دولت	سازمان جمع آوری و فروش اموال تملیکی
۲۰	مناطق آزاد و ویژه اقتصادی	دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی

مبانی تحلیلی تدوین برنامه

برای تدوین برنامه در ابتدا به دستاوردهای اقتصادی کشور در دولت اول تدبیر و امید پرداخته می‌شود. سپس فرصت‌ها و ظرفیت‌های اقتصادی متنوع ایران ملاحظه می‌شود. آنگاه آسیب‌شناسی مسایل پیش روی اقتصاد می‌آید.

دستاوردهای اقتصادی دولت اول تدبیر و امید

اکنون که در خاتمه دولت یازدهم و آغاز دولت دوازدهم قرار داریم، تورم افسار گسیخته، مهار شده است. رشد منفی اقتصاد، مثبت شده است. مهار تورم در کنار احیای رشد اقتصادی، سبب التهاب‌زدایی از اقتصاد شده و دیگر شاهد نوسانات شدید در بازار کالا، خدمات و ارز نیستیم. ثبات و آرامش نسبی بر اقتصاد کشور حاکم شده و بهبود پیش‌بینی‌پذیری کلان اقتصاد ایران، برنامه‌ریزی بلندمدت بنگاهها برای سرمایه‌گذاری و توسعه را میسر کرده است. نسبت به زمان آغاز دولت یازدهم، بودجه دولت اتکای کمتری به نفت دارد. سهم بخش خصوصی در نظام‌های مالی (بانک، بیمه، بازار سرمایه) بیشتر شده است. تراز تجاری پس از سال‌ها مثبت شده است. شکستن حصار تحریم‌های ظالمانه هسته‌ای، زنجیرهای سنگینی را از پای اقتصاد ملی گشوده و دسترسی به فن‌آوری روز، بازار و سرمایه را تسهیل کرده است.

اینک شاخص‌های اقتصاد کلان در مدار ثبات و بهبود قرار گرفته‌اند. در شرایطی که در سال ۱۳۹۱، اقتصاد ایران معادل ۷/۷ درصد رشد منفی داشت. مجموعه سیاست‌های دولت جهت بازگرداندن رونق به اقتصاد باعث شد که پس از یک رشد منفی بی‌سابقه، رشد مثبت کم‌نظیر در تاریخ اقتصاد ایران ثبت شود. رشد اقتصادی کشور در سال ۱۳۹۵ به ۱۲/۵ درصد رسید. این رقم سومین رکورد رشد کشور در تمامی سال‌های پس از انقلاب است.

تورم افسار گسیخته‌ای که در برخی زمان‌ها، از مرز ۴۰ درصد نیز عبور کرده بود، پس از ۲۶ سال در سال ۱۳۹۵ تک رقمی شد. تورم گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها از ۴۱/۷ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۸/۲ درصد در سال ۱۳۹۵ رسید که این امر باتوجه به اهمیت گروه مذکور در سبد هزینه خانوارها، منجر به بهبود وضعیت معیشت دهک‌های پایین درآمدی در سال‌های اخیر شده است. متوسط نرخ بیکاری کشور که طی سال‌های ۹۱-۱۳۷۶ تقریباً ۱۲/۲ درصد بوده است، در دوره ۹۵-۱۳۹۲ به ۱۰/۷ درصد کاهش یافته است. میانگین سالانه قیمت دلار که با شیبی ملایم از ۹۰۴ تومان در سال ۱۳۸۴ به ۱۲۰۴ تومان در سال ۱۳۹۰ رسیده بود، با رشدی شدید به میانگین ۳۱۸۳ تومان در سال ۱۳۹۲ افزایش یافته بود، در سال ۱۳۹۵ به ۳۶۴۲ تومان رسید. ضریب تغییرات نرخ ارز به کمتر از ۰.۵٪ در سال ۱۳۹۵ کاهش یافت. همه این‌ها در شرایطی تحقق پیدا کرده که در بخش عمده‌ای از این دوره نه تنها تحریم‌های اقتصادی پابرجا بوده بلکه کاهش شدید درآمدهای نفتی نیز بر دشواری‌ها افزوده بود.

به گواه ارزیابان مستقل بین‌المللی و گزارش‌های جهانی در اکثریت قاطع شاخص‌هایی مانند بهبود محیط کسب‌وکار، نوآوری، کارآفرینی، حقوق مالکیت، شادی، کیفیت زندگی و فسادستیزی بهبود داشته‌ایم و جایگاه جهانی ما ارتقاء یافته است. ۳۸ پله بهبود در شاخص نوآوری، ۳۲ پله ارتقاء در شاخص سهولت کسب‌وکار نمونه‌ای از دستاوردهای دولت اول تدبیر و امید است. همچنین ایران از گروه کشورهای با ریسک بالا خارج شده و درجه ریسک اعتباری-تجاری آن از ۷ به ۶ کاهش یافته است. جایگاه بین‌المللی کشور نیز در شاخص‌های آزادی اقتصادی، عملکرد لجستیکی، فلاکت اقتصادی و ادراک فساد به ترتیب ۱۳، ۱۶، ۱۵ و ۱۳ پله بهبود یافته که منجر به افزایش نمره ایران در این شاخص‌ها به ترتیب معادل ۱۶، ۹، ۴، ۴۲، ۵۸، ۷۳ و ۱۶ درصد شده است. مجموعه این بهبود رتبه‌ها و امتیازات نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی ایران می‌تواند آینده روشن‌تری داشته باشد.

جدول ۲: ایران از منظر شاخص‌های اقتصاد کلان حداقل بین سال‌های ۹۲ تا ۹۵

۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	منبع	شاخص‌های اقتصاد کلان
۱۲,۵	-۱,۶	۳,۲	-۰,۳	بانک مرکزی	رشد اقتصادی (به قیمت پایه و ثابت ۱۳۹۰)
-۳,۷	-۱۲	۷,۸	-۷,۸	بانک مرکزی	رشد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص (ثابت ۱۳۹۰)
۹	۱۱,۹	۱۵,۶	۳۴,۷	بانک مرکزی	تورم مصرف کننده (سالانه - درصد)
۱۲,۴	۱۱	۱۰,۶	۱۰,۴	مرکز آمار	نرخ بیکاری (درصد)
۳۶۴۴۰	۳۴۵۰۱	۳۲۸۰۱	۳۱۸۳۹	بانک مرکزی	قیمت دلار (ریال)
۵,۶	۵,۲	۳	۲۲,۲	بانک مرکزی	رشد قیمت دلار
۲۳,۲	۳۰	۲۲,۳	۳۸,۸	بانک مرکزی	رشد نقدینگی
۱۷,۳	۱۶,۹	۱۰,۷	۲۱,۴	بانک مرکزی	رشد پایه پولی
۳,۵	-۱۶,۱	۲۰,۸	۱	گمرک	رشد ارزش دلاری صادرات غیر نفتی
۷۷۲۳۰	۸۰۲۱۹	۶۲۵۳۱,۸	۶۰۴۱۰,۳۲	بورس اوراق بهادار	شاخص کل بورس
۲۲۲۴	۱۵۷۴	۱۴۳۵	۱۶۸۵	بانک مرکزی	میانگین صادرات روزانه نفت خام (هزار بشکه)
۳۹,۴	۳۸,۲	۳۷,۲	۳۷,۶	مرکز آمار	مشارکت اقتصادی (درصد)
۲۹,۲	۲۶,۱	۲۵,۲	۲۴,۰	مرکز آمار	بیکاری ۱۵-۲۴ (درصد)
۴۲۶۸۴	۳۷۳۳۸	۵۱۴۷۷	۴۵۲۷۱۲	س. خصوصی سازی	ارزش فروش کل واگذاری‌ها
۲۶,۱	۲۶,۶	۳۵,۳	۴۳,۴	خزانه‌داری کل کشور	سهم منابع ناشی از نفت به کل دریافت‌ها
۳۵,۷	۳۱,۳	۴۳,۷	۵۳,۵	خزانه‌داری کل کشور	نسبت درآمدهای ناشی از نفت به پرداخت‌های اعتبارات هزینه‌ای دولت

جدول ۳. خلاصه تغییرات جایگاه و رتبه ایران در شاخص‌های اقتصادی بین‌المللی^۳

#	شاخص	منبع	۲۰۱۳ میلادی (۱۳۹۲)		۲۰۱۷ میلادی (۱۳۹۶)		تغییر (بهبود)	
			رتبه	جایگاه	رتبه	جایگاه	رتبه	جایگاه
۱	نوآوری جهانی	WIPO	۱۱۳	۷۵	۳۲,۱	۳۸	+۱۷,۵۸٪	
۲	سهولت کسب و کار	بانک جهانی	۱۵۲	۱۲۰	۵۷,۲۶	۳۲	+۲,۶۴٪	
۳	ریسک اعتباری - تجاری	سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD)	۱۱۹	۹۶	۶	۲۳	+۱۴,۲۹٪	
۴	آزادی اقتصادی	بنیاد هریتیج	۱۶۸	۱۵۵	۵۰,۵	۱۳	+۱۶,۹٪	
۵	عملکرد لجستیکی	بانک جهانی	۱۱۲	۹۶	۲,۶۰	۱۶	+۴,۴۲٪	
۶	فلاکت اقتصادی	بر پایه‌ی آمار IMF	۳	۱۸	۱۸,۶۴	۱۵	+۵۸,۷۳٪	

۱. «گزارش از لبه پرتگاه به جاده پیشرفت» وزارت امور اقتصادی و دارایی، ۱۳۹۶ با اصلاحات
 ۲. ۲۶ مرداد ۱۳۹۲ مصادف با آغاز کار دولت تدبیر و امید
 ۳. گزارش از لبه پرتگاه به جاده پیشرفت» وزارت امور اقتصادی و دارایی، ۱۳۹۶ با اصلاحات

۷	کارآفرینی و توسعه	مؤسسه‌ی کارآفرینی و توسعه	۱۰۰	۲۴,۲	۸۵	۲۲,۱	+۱۵	-۸,۶۸٪
۸	ادراک فساد	سازمان شفافیت بین‌الملل	۱۴۴	۲۵	۱۳۱	۲۹	+۱۳	+۱۶,۰۰٪
۹	رقابت‌پذیری جهانی	مجمع جهانی اقتصاد	۶۶	۴,۲۲	۷۶	۴,۱۲	-۱۰	-۲,۳۷٪

اقتصاد کشور در چهار سال گذشته در حوزه‌های سلامت، امنیت غذایی آب و محیط زیست توفیقات خوبی داشته است. پوشش بودجه‌ای طرح تحول سلامت، پوشش فراگیر بیمه سلامت، افزایش سالانه ۷٪ وزن خشک محصول کشاورزی به ازای واحد آب مصرفی، افزایش ۶٪ سالانه بهره‌وری مصرف آب کشاورزی کشور و دستاوردهای احیاء دریاچه ارومیه نشان از آن دارد که اقتصاد توانسته است در خدمت معیشت مردم باشد. سرمایه‌گذاری‌های بزرگ در عرصه‌هایی چون نفت و صنعت ریلی نه تنها امیدواری داخلی به افزایش رفاه آتی را در پی داشته، بلکه رتبه کشور را در شاخص‌های بین‌المللی افزایش داده و ضریب ریسک ملی را می‌کاهد. بن‌بست صنعت حمل‌ونقل هوایی شکسته شده و دسترسی کشور به تکنولوژی جدید تسهیل شده است.

اقتصاد ایران از لبه پرتگاه خارج و در جاده پیشرفت قرار گرفته است. حرکت سریع‌تر در جاده پیشرفت، نیازمند اعتدال در اقتصاد، تعادل در پیشرفت و عدالت، پیگیری اصول اقتصاد مقاومتی و آرمانهای عدالت‌جویانه اقتصادی اسلام، بهره‌گیری عزتمندانه از اقتصاد جهانی، توانمندسازی بخش خصوصی و علمیکردن سیاستگذاری اقتصادی، انضباط راهبردی و تداوم اصلاحات ساختاری-نهادهی است.

اگرچه عملکرد دولت یازدهم در حوزه اقتصادی با توجه به شرایط آغازین آن (مانند رکود و تورم) و همچنین شرایط بین‌المللی (مانند تحریم‌ها و کاهش قیمت نفت) مطلوب ارزیابی می‌شود اما باید دو مساله را مورد توجه قرار داد:

الف) دستاوردهای اقتصادی (رشد، مهار تورم و تراز تجاری مثبت) اگر تثبیت و تحکیم نشوند، شکننده هستند.

ب) بسیاری از مشکلات ساختاری-تاریخی اقتصاد، مسایلی صد ساله و بین‌نسلی هستند. لذا راه‌حلی بین‌نسلی و فراتر از یک دولت و چهار سال دارند که باید در آینده نیز پی‌گرفته شوند.

فرصت‌ها و ظرفیت‌های اقتصاد ایران

توجه لازم به آسیب‌ها، نباید ما را از توجه به فرصت‌های بی‌نظیر اقتصاد ایران غافل نماید. جدول ۴. نگاهی به اقتصاد ایران از زاویه فرصت‌ها و ظرفیت‌ها

فرصت‌ها و ظرفیت‌های راهبردی پیش‌روی ایران	
۱	موقعیت فوق‌العاده جغرافیایی و پتانسیل تبدیل به قطب تجاری و ترانزیتی منطقه.
۲	پتانسیل بالا در صنایع گردشگری، نفت، گاز و معدنی.
۳	وجود شبکه گسترده زیرساخت‌ها.
۴	امنیت و ثبات بالای داخلی.
۵	وجود فضای مثبت بین‌المللی نسبت به ایران در فضای پساتحریم.
۶	خودباوری و شوق پیشرفت در نسل جوان و تحصیل کرده و توانایی در فناوری و نوآوری روز.
۷	حجم بازار بزرگ داخلی و بازار بالقوه منطقه‌ای.
۸	فرصت استفاده از سرریز فناوری ارتباطات و اطلاعات.
۹	علم، فناوری و منابع مالی ایرانیان خارج از کشور

آسیب‌شناسی مسایل پیش‌روی اقتصاد ایران

مسایل اقتصادی کشور را می‌توان در دو دسته بررسی کرد. دسته اول مسایل ساختاری-تاریخی هستند که ماهیتی بین‌نسلی و ریشه‌دار دارند. دسته دیگر، چالشهای جاری‌اند که ممکن است در یک دوره محدود، اقتصاد کشور را متاثر نمایند. به تفکیک، این دو گونه مسایل معرفی می‌گردند. سپس راهبردها و برنامه‌های متناسب با هر یک، پیشنهاد می‌شود.

چهار مساله ساختاری-تاریخی اقتصادی کشور عبارتند از:

نفت‌زدگی: وابستگی بودجه دولت به درآمدهای ناپایدار نفتی.

دولت‌زدگی: سهم بزرگ دولت در اقتصاد.

رانت‌زدگی: غیرشفاف بودن، غیرمنضبط و ناعادلانه بودن دسترسی به منابع و فرصت‌ها.

سیاست‌زدگی: اداره غیرعلمی اقتصاد و غلبه ملاحظات سیاسی بر محاسبات اقتصادی.

مسایل فوق، تبعات زیادی برای اقتصاد ایران داشته است. از جمله اینکه سودآوری آسان در اقتصاد غیررسمی، انگیزه برای تولید ثروت از طریق تولید رقابت‌پذیر صادرات‌محور را کاهش داده است. علاوه بر آن باعث گردیده که کشور از ظرفیت‌های بین‌المللی برای توسعه کسب‌وکار بهره‌مند نشود. در چنین بستری، ثروت‌آفرینی و اشتغال‌آفرینی دشوار مینماید. دولت در این شرایط نمی‌تواند از محل درآمدهای درونزای مالیات اداره شود و به درآمد نفت متکی می‌شود. چنین دولتی، در دوران شکوفایی بازار نفت، بزرگ می‌شود اما به محض کاهش قیمت نفت، شاهد انباشت بدهی‌های دولت خواهیم بود. این نوع اقتصاد با رشد پایین و پرنوسان و بحران بیکاری روبرو می‌شود. کیفیت نامطلوب زندگی، درآمدسرانه متوسط و عدالت توزیعی نامطلوب حاصل چنین ریشه‌هایی است.

در ادامه به دسته دوم مسایل یعنی برخی از مهم‌ترین چالش‌های جاری در افق چهار سال پیش‌رو پرداخته می‌شود:

➤ ضعف در محرک‌های رشد اقتصادی

اقتصاد ایران سال ۱۳۹۵ را با نرخ رشد بالا و تورم تک رقمی به پایان برده است. اما دستاورد دولت به دلایل متعدد در هر دو محور نیازمند حفاظت و حمایت است. به علاوه با توجه به نرخ بالای بیکاری، باید نه تنها نرخ رشد اقتصادی، بلکه کیفیت رشد به معنای فراگیری و اشتغال‌زایی، نیز به عنوان هدف سیاست‌گذاری کلان مورد توجه قرار گیرد. اگر رشد اقتصاد ایران را در طی ۳۰ سال گذشته بررسی کنیم درخواهیم یافت سهم عامل سرمایه در تحقق این رشد غالب بوده است. این رشد اقتصادی عمدتاً مبتنی بر رشد سرمایه‌گذاری در مقابل رشد «بهره‌وری- سرمایه انسانی» (به معنی کیفیت مدیریت و نیروی کار شامل میزان تحصیلات، تجربه و مانند آن) بوده است. بهره‌وری پایین همچنان گریبان‌گیر اقتصاد است. این در حالی است که عوامل مختلفی از جمله نرخ سود بانکی بالا، سرمایه‌گذاری در اقتصاد ایران را با چالش مواجه کرده است و به نظر می‌رسد، سرمایه‌گذاری نمی‌تواند به مانند سال‌های گذشته، محرک اصلی در رشد اقتصادی در سال‌های پیش‌رو باشد. از رو به نظر می‌رسد با تداوم شرایط فعلی، موجودی سرمایه در اقتصاد کاهش پیدا کرده و رشد بلندمدت اقتصادی کشور را با تهدید مواجه میکند.

➤ چالش بازار پول و نظام بانکی

دولت زدگی اقتصاد از یک سو و اتکا به درآمدهای ناپایدار نفتی (نفت‌زدگی) از سوی دیگر، منجر به کسری بودجه آشکار و پنهان دولت می‌شود. این مشکل پیش از دولت تدبیر و امید منجر به تورم بالا شد که خود عاملی برای افزایش نرخ سود سپرده‌ها گردید. پس از آن نیز به خاطر چسبندگی، این نرخ‌ها همچنان بالا باقی ماند. از طرفی تداوم چالش نرخ سود دو رقمی در سال‌های اخیر،

ریشه در مشکلات شبکه بانکی برای تامین جریان نقدینگی و افزایش تقاضای دولت در بازار اوراق بهادار دارد. افزایش حجم دارایی‌های مسموم و موهومی در ترازنامه شبکه بانکی، نسبت‌های پایین کفایت سرمایه و کاهش شاخص‌های درآمدی، شبکه بانکی را به صورت فراگیر با چالش تامین جریان وجوه روبرو نموده است. این افزایش تقاضا برای وجوه، منجر به بالا رفتن نرخ سود در بازار سپرده و بازار بین بانکی شده است. تامین مالی دولت از طریق تسهیلات تکلیفی و انتشار گسترده اوراق بدهی، پیشران دیگری برای افزایش نرخ سود و مشکلات نظام بانکی بوده است. ضعف در نظام حاکمیت شرکتی و عدم رعایت کامل الزامات و استانداردهای نهادهای نظارتی باعث تشدید این مشکلات شده است.

➤ میزان بدهی‌های دولت

برای اولین در دولت یازدهم، ساختاری برای پایش و مدیریت بدهی‌های دولت در وزارت امور اقتصادی و دارایی شکل گرفت. میزان و کیفیت بدهی‌های دولت یکی از مهمترین متغیرهای اقتصاد کلان میباشد. نسبت بدهی دولت به تولید ناخالص داخلی باید در مقدار هدف گذاری شده مهار شود. عبور میزان بدهی از آستانه مجاز به معنی افزایش ریسک مالی دولت در اقتصاد است. افزایش ریسک مالی دولت سبب خواهد شد تا ریسک نهادهایی که کارکرد آنها وابسته به ضمانت دولت است -مانند بانک- نیز افزایش پیدا کند. به علاوه در صورتی که تامین مالی دولت برای بازپرداخت بدهی‌ها از طریق منابع تجهیز شده در درون اقتصاد صورت گیرد، این امر برون‌رانی بخش خصوصی و کاهش در رشد اقتصادی را به همراه خواهد داشت. مضاف بر اینکه پرداخت نامنظم و غیرشفاف بدهی‌های دولت می تواند موجب اختلال در عملکرد نظام بانکی و پیمانکاران شود.

➤ نظام تامین آتیه و صندوق های بازنشستگی

افزایش هزینه‌های دولت ناشی از تحمیل بار مالی کسری صندوق‌های بازنشستگی بر بودجه، میتواند منجر به ناپایداری نسبت بدهی به تولید ناخالص داخلی و تامین مالی ناخالص خواهد شد. در حال حاضر، بزرگ‌ترین صندوق‌های بازنشستگی (سازمان تامین اجتماعی، صندوق بازنشستگی کشوری و صندوق بازنشستگی نیروهای مسلح) با مشکل تامین نقدینگی مواجه هستند.

➤ موج بیکاری بزرگ

بعد از کاهش روند اشتغالزایی اقتصاد در فاصله زمانی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱، همزمان با ورود متولدین دهه ۱۳۶۰ به بازار کار، موج بزرگ بیکاری آغاز شده است. آسیب‌های گسترده‌ای چون به تعویق افتادن سن ازدواج، افسردگی و اعتیاد جوانان، طلاق، جرم و جنایت و بسیاری دیگر از ناهنجاری‌های اجتماعی در چنین فضایی شیوع می‌یابند. با توجه به این شرایط خاص، دولت یازدهم، عملکرد قابل‌قبولی در این حوزه بر جای گذاشت. فرصتهای شغلی ایجاد شده طی مجموع سه سال (سالهای ۹۳ تا ۹۵) بیش از یک میلیون و دویست هزار نفر بوده است در حالیکه مجموع اشتغال ایجاد شده در مجموع هشت سال قبل (سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲) کمی بیش از هفتصد هزار نفر بوده است. اما حتی این عملکرد قابل قبول دولت یازدهم، تکافوی مهار حجم متقاضیان ورودی به بازار کار و بیکاران انباشته را نمی‌کند.

مجموعه‌ای از چالش‌های فوق‌الذکر و سایر چالش‌ها مانند آب و محیط زیست، حفظ دستاوردهای دولت اول تدبیر و امید را تهدید می‌کند. به همین دلیل مجموعه راهبردها، برنامه‌ها و اقدامات پیشنهادی باید هم به مسایل ساختاری-تاریخی (اصلاحات نهادی) و هم به حل چالش‌های جاری بپردازد. در ادامه بخشی از راهبردها، برنامه‌ها و اقدامات پیشنهاد شده است.

راهبردهای هفت‌گانه وزارت امور اقتصادی و دارایی

مبتنی بر تحلیل‌های پیش گفته و متناسب با مأموریت وزارت امور اقتصادی و دارایی، این وزارت باید ۷ راهبرد زیر را در دستور کار خود قرار خواهد داد:

جدول ۵. راهبردهای وزارت اقتصاد بر اساس مسایل، چالش‌ها، فرصت‌ها، ظرفیت‌ها

۱	مردمی سازی اقتصاد و تقویت توان تولید ملی (درون‌زایی)
۲	تامین مالی پایدار دولت و کاهش اتکا به درآمدهای نفتی
۳	شفاف‌سازی و سالم‌سازی اقتصاد کشور
۴	پیشبرد برون‌گرایی و بین‌المللی‌سازی اقتصاد کشور
۵	مشارکت در رونق‌آفرینی و اشتغالزایی
۶	گسترش عدالت اجتماعی و بین‌نسلی
۷	مشارکت در اصلاحات نهادی و ساختاری

این راهبردها، مسایل کلیدی اقتصادی کشور را نشانه رفته‌اند. اولویت مردمی‌سازی اقتصاد، مشکل ساختاری-تاریخی «دولت‌زدگی اقتصاد» را نشانه گرفته است. این عارضه باید از طریق بهبود محیط کسب و کار، بهبود نظام تامین مالی، توسعه مشارکت بخش عمومی-خصوصی و خصوصی سازی واقعی درمان شود. راهبرد تامین مالی پایدار دولت نیز، «نفت‌زدگی اقتصاد» را نشانه رفته است. این عارضه از طریق توسعه هدفمند و صحیح بازار سرمایه و بدهی، مهار افزایش بودجه‌های جاری و افزایش درآمدهای مالیاتی محقق خواهد شد. اجرای این راهبرد باید با تمهیداتی همراه شود که از فشار مضاعف به اقشار آسیب‌پذیر جلوگیری گردد. شفاف‌سازی و سالم‌سازی اقتصاد نیز که در سیاست‌های اقتصاد مقاومتی آمده است مساله سوم یعنی «رانت‌زدگی و غیرشفاف بودن اقتصاد» را هدفگیری کرده است و از طریق گردش آزاد اطلاعات اقتصادی و همچنین ساده‌سازی قوانین و مقررات، بهبود محیط کسب و کار و ایجاد و اتصال پایگاهها و سامانه‌های اطلاعاتی محقق خواهد شد. پیشبرد برون‌گرایی اقتصاد نیز مساله عدم بهره‌مندی مناسب اقتصاد ملی از ظرفیت‌های بین‌المللی را مورد توجه قرار داده است. تحریم‌های سیاسی برداشته شد. اما توسعه گشایش‌های اقتصادی و محقق‌سازی دستاوردهای برجام، نیازمند مدیریتی آگاه و مسلط به مناسبات جهانی، تیمی حرفه‌ای و سازماندهی مجدد دستگاه‌های مرتبط با اقتصاد بین‌المللی در دولت دوازدهم است. مشارکت در رونق‌آفرینی و اشتغالزایی نیز مساله «موج بیکاری بزرگ» را هدفگیری کرده است. در صورتی که رونق اقتصادی در تمام بخش‌های اقتصادی حاکم شود، آنگاه فرصت‌های اشتغال پایدار ایجاد خواهد شد.

مشارکت در گسترش عدالت اجتماعی منوط به کاهش فاصله درآمدی، بهبود کیفیت زندگی، افزایش درآمد سرانه متوسط و بهبود بهره‌مندی عمومی است. امید آن می‌رود با سازوکارهای طراحی شده در این برنامه، در سال‌های آتی، شاخص‌های عدالت درون‌نسلی و بین‌نسلی بهبود یابد. گسترش عدالت از شاخصه‌های دین اسلام و از اهداف اصلی جمهوری اسلامی است از این رو جایگاه بنیادین در اولویت‌های وزارت امور اقتصادی و دارایی دارد. همه این راهبردها نیازمند اصلاحات نهادی و ساختاری است که بخشی از آن ایجاد قوانین و مقررات جدید و حذف و اصلاح قوانین و مقررات مزاحم است که در راهبرد آخر دیده شده است.

برنامه‌های اقتصادی کشور

برای تحقق راهبردهای فوق الذکر، باید برنامه‌های عملیاتی مشخص داشت. بخشی از این برنامه‌ها در ادامه می‌آید.

➤ رونق‌آفرینی

در دولت یازدهم مجموعه‌های از سیاست‌های اقتصادی با محوریت خروج غیرتورمی از رکود توانست بخشهایی از اقتصاد نظیر نفت، گاز پتروشیمی، گردشگری و کشاورزی را از رکود خارج نماید. اما تداوم رونق در این بخش‌ها و رونق‌آفرینی در بقیه بخشهای اقتصاد از اولویت‌های کلیدی دولت دوم تدبیر و امید است. پرداختن به چنین اولویتی مستلزم «اقدامات زیرساختی فرابخشی» مانند توانمندسازی بخش خصوصی، بهبود محیط کسب و کار، تسهیل دسترسی به منابع مالی، بازارگشایی جهانی می‌باشد. اما علاوه بر اقدامات زیرساختی فرابخشی، تدوین «بسته‌های رونق‌آفرینی بخشی» نیز در دستور کار دولت قرار خواهد گرفت. بدیهی است تحقق هر دو گونه اقدامات (اقدامات زیرساختی فرابخشی و اقدامات بخشی) منوط به هماهنگی در سطح تمام ارکان نظام و مشارکت عمومی می‌باشد. اقدامات رونق‌آفرینی بخشی غالباً می‌تواند بستر اشتغال‌آفرینی و ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار باشد.

➤ توانمندسازی بخش خصوصی به عنوان پیشران درون‌زایی اقتصاد ملی

شکل‌نگرفتن بخش خصوصی توانمند و گسترده، مانع اساسی رشد پایدار کشور است. با وجود تلاش‌های صورت گرفته، هنوز این بخش به اندازه کافی در اقتصاد کشور فعال و اثرگذار نیست. برای انجام تکلیف بند اول سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی مبنی بر «به حداکثر رساندن مشارکت آحاد جامعه در فعالیتهای اقتصادی» اقدامات زیر در دستور کار قرار می‌گیرد:

• **ارزیابی و بازتنظیم جایگاه موسسات عمومی غیردولتی و بنگاه‌های بزرگ غیرخصوصی** با هدف ایجاد فضای مناسب برای صاحبان کسب و کار. تنظیم رابطه بین چهار بخش عمومی، دولتی و خصوصی و تعاونی و ایجاد تبعیض مثبت برای بخش خصوصی و تعاونی.

• **استفاده بیشتر از ظرفیت شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی:** در راستای نقش‌آفرینی بیشتر این نهاد مردمی-دولتی، پیشنهادهای شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی باید از طریق وزیر امور اقتصادی و دارایی در دستور کار هیات وزیران قرار گیرد.

• **تغییر رویکرد خصوصی‌سازی به بستر مردمی‌سازی اقتصاد.** خصوصی‌سازی نباید اصالتاً به‌عنوان ابزاری برای ایجاد درآمد و یا رد دیون دولت تلقی شود. در آینده، استراتژی خصوصی‌سازی بنگاه‌های دولتی و عمومی باید در راستای اهداف اصل ۴۴ قانون اساسی و با توجه به کمک به اشتغال‌زایی پایدار و افزایش بهره‌وری و مردمی‌سازی اقتصاد جهت‌گیری شود. همچنین باید با اصلاح محیط کسب و کار و نظام بنگاهداری و محقق کردن ظرفیت‌های باقی مانده اصل ۴۴، بستری فراهم شود که دستیابی به سطح بالایی از رقابت در بازارهای مختلف فراهم گردد. «بازنگری در خصوص‌سازی‌های گذشته» نیز باید در دستور کار قرار گیرد. تغییر قراردادهای فروش و واگذاری به قراردادهایی نظیر اجاره به شرط تملیک و پیمان مدیریت، می‌تواند از موارد اصلاحی باشد. کارویژه وزیر اقتصاد ایجاد تفاهم ملی بین مدیران ارشد نظام و تصمیم‌گیران اصلی برای تغییر رویکرد خصوصی‌سازی خواهد بود.

➤ بهبود محیط کسب و کار و تقویت رقابتپذیری

با توجه به تنگنای منابع مالی دولت در سرمایه‌گذاری، بخش مهمی از بهبود سرمایه‌گذاری باید از طریق افزایش سرمایه‌گذاری توسط بخش خصوصی یا جذب سرمایه‌گذاری خارجی صورت گیرد. این امر نیازمند اصلاح ساختار انگیزشی است. از این رو می‌توان اقدامات زیر را برای بهبود محیط کسب و کار و سامان‌دهی حضور بیشتر بخش خصوصی در اقتصاد انجام داد:

• استفاده همه‌جانبه از ظرفیت‌های قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار: این قانون مترقی و آیین‌نامه‌های

اجرایی آن ظرفیت‌های متعددی دارد که باید از همه آنها در دولت جدید استفاده شود. منجمله بنا به نص ماده ۲۲ برنامه ششم توسعه، وزارت امور اقتصادی و دارایی با همکاری سایر دستگاه‌های مرتبط، موظف است شرایط قانونی لازم را برای تضمین امنیت سرمایه‌گذاری و کارآفرینی، جذب متخصصان، صیانت، حفاظت و مقابله با اخلاف در امنیت اشخاص و بنگاهها و کاهش خطرپذیری (ریسک) اجتماعی در محیط کسب و کار را فراهم آورد.

• استفاده اهرمی از بودجه عمرانی دولت. اهرم کردن بودجه دولت برای استفاده از ظرفیت بخش خصوصی برای

اجرای پروژه‌های اقتصادی مهم‌ترین راه‌کار استفاده از منابع محدود دولت برای ایجاد تحرک در بخش سرمایه‌گذاری است. به صورت مشخص، اهم این اقدامات عبارت است از: واگذاری زمین و سایر دارایی‌های فیزیکی به بخش خصوصی مشارکت‌کننده در پروژه‌های عمرانی؛ تضمین درآمد پروژه‌های زیر ساختی با استفاده از بودجه عمرانی محدود به‌جای تامین کل هزینه طرح‌های عمرانی؛ مشوق‌های مالیاتی در سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و برنامه‌های توسعه‌ای؛ تضمین وام‌ها و بدهی‌ها با اتکاء به منابع بودجه عمرانی؛ تدوین سازوکارهای حمایت در زمان بروز حوادث پیش‌بینی نشده؛ مشارکت در آورده بخش خصوصی برای مشارکت در پروژه‌های عمرانی.

• تسهیل دسترسی به منابع مالی. یکی از متغیرهای مهم محیط کسب و کار، دسترسی عادلانه، منصفانه، شفاف و

سهل به منابع مالی است. اصلاح بازار پول، تسهیل سازوکارهای تامین مالی خارجی، توسعه بازار سرمایه، تعمیق بازار بدهی برای بنگاه‌ها و بهبود دسترسی مالی با افزایش دسترسی شهروندان به خدمات اعتباری و به‌ویژه توسعه کارت‌های اعتباری می‌تواند موجب سهولت بیشتر در دسترسی به منابع مالی شود.

• آرایه خدمات الکترونیک. آرایه خدمات الکترونیک دولت-دولت، دولت-شهروند، دولت-کسب‌وکار^۱ از طریق استقرار

نظام استعلامات کشور جهت بهبود محیط کسب و کار و همچنین افزایش سرعت، شفافیت و عدالت در خدمات دولتی و در نهایت افزایش رفاه و رضایت شهروندان.

➤ برون‌گرایی هوشمندانه و تقویت روابط اقتصادی خارجی هدفمند

یکی از محورهای کلیدی اقتصاد مقاومتی مساله برون‌گرایی در کنار درونزایی بوده است که نیازمند تقویت هماهنگی میان ابعاد مختلف روابط اقتصادی، تجاری، سیاسی، فرهنگی و سرمایه‌گذاری دولت، هماهنگی درون دستگاهها و بازوهای اقتصاد خارجی، تعامل و هماهنگی بین بخش تجاری، بانکی، مالی، سرمایه‌گذاری و گردشگری می‌باشد. در این راستا لازم است اقدامات زیر انجام شود:

۱. منظور از خدمات دولت-دولت (G2G) آرایه سرویس و استعلامات بین دو دستگاه دولتی است مانند سازمان مالیاتی و بانک مرکزی، خدمات دولت-شهروند (G2C) مانند استعلام ثبت احوال و خدمات دولت-کسب و کار (G2B) مانند درخواست جواز کسب.

- **تقویت دیپلماسی اقتصادی از طریق ایجاد هماهنگی بین بازوهای بین‌المللی دستگاه‌های اجرایی.** در این راستا لازم است بین سازمان توسعه تجارت، سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های فنی و اقتصادی، بین‌الملل بانک مرکزی، اقتصادی وزارت امور خارجه، بین‌الملل اتاق ایران هماهنگی کامل به وجود آید.
- **پیگیری و تحقق دستاوردهای اقتصادی برجام.** حسن استفاده از پتانسیل‌های نهفته در برجام، نیازمند سازماندهی و پیگیری اجرایی است. ایجاد همراستایی و همکاری موثر بین دستگاه‌های اجرایی دولتی و نهادها و سازمان‌های بخش خصوصی (به خصوص در نظام بانکی) در این مساله در دستور کار خواهد بود.
- **بازارگشایی جهانی برای اقتصاد ایران.** کسب جایگاه عزت‌مندانه در بازارهای جهانی به ویژه بازار کشورهای همسایه و مسلمان، حضور شایسته در زنجیره تولید جهانی کالاها و خدمات می‌تواند دریچه‌ای جدید برای رشد اقتصادی و افزایش اشتغال باشد.
- **جذب فعالانه سرمایه‌گذاری خارجی.** از منظر سرمایه‌گذاران بین‌المللی، ایران پنجره فرصت اقتصاد جهان است. اما برخی ابهامات در مورد شرایط آتی اقتصاد ایران، ضعف استانداردهای حسابداری بین‌المللی و مقررات دست و پاگیر از جمله مهم‌ترین موانع جذب بالای سرمایه‌گذاری خارجی هستند. وزیر امور اقتصادی و دارایی تلاش برای همراه ساختن مدیران ارشد، دستگاهها و نهادهای ملی برای افزایش جاذبه سرمایه‌گذاری در ایران را در دستور کار خود خواهد داشت. سازماندهی و تقویت نهاد جذب سرمایه‌گذاری خارجی در اولویت خواهد بود.
- **زمینه‌سازی حضور و مشارکت مؤسسات مالی و اعتباری خارجی.** برای تحقق بند د ماده چهار برنامه ششم توسعه و با هدف دسترسی به منابع مالی خارجی، تسهیل روابط مالی، تجاری و سرمایه‌گذاری و افزایش سطح خدمات مالی، زمینه حضور مؤسسات مالی و اعتباری بین‌المللی معتبر در ایران فراهم خواهد شد. این اقدام در چهارچوب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی و قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی انجام می‌گردد.
- **زمینه‌سازی برای انتشار اوراق ارزی بین‌المللی.** انتشار اوراق ارزی بین‌المللی در بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه رواج دارد اما در ایران متأسفانه از این ابزار بسیار کم استفاده شده است. منافع زیر برای این اقدام متصور است:
 - * تامین نیازهای ارزی بخش‌های خاص پروژه‌ها که دارای نیاز ارزی هستند. (نفت، پتروشیمی، نیروگاه و...)
 - * تنوع ابزارهای مالی، بازارهای هدف و مشتریان.
 - * امکان انتشار به انواع ارزهای مختلف و فروش در بازارهای مالی آسیایی و اروپایی.
 - * عدم افشای مشخصات پروژه‌های حساس (پدافند غیرعامل).
- **ایجاد بستر برای مشارکت و سرمایه‌گذاری ایرانیان خارج از کشور و سرمایه‌گذاران خارجی** یکی از روش‌های تامین مالی ایجاد همزمان صندوق‌های تغذیه‌کننده و تغذیه‌شونده در بازار سرمایه است. در این روش یک صندوق به عنوان تغذیه‌کننده^۱ در خارج از کشور تاسیس می‌شود و یک صندوق نیز در داخل کشور. امیدنامه و برنامه تشکیل صندوق تغذیه‌کننده^۲ به گونه‌ای است که امکان سرمایه‌گذاری در صندوق تغذیه‌شونده داخل کشور را داراست. این سازوکار موجب تسهیل جذب سرمایه خارجی خواهد شد.

1 . Feeder Fund
2 . Master Fund

➤ مشارکت در بهبود عدالت اجتماعی و عدالت بین نسلی

وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است در راستای تضمین عدالت اجتماعی و انتقال ثروت بین نسلی در اقدامات زیر مشارکت فعال داشته باشد:

- ساماندهی سهام عدالت (اجرای گام‌های باقی مانده)
- تقویم و حسابداری ثروت ملی (بنگاه‌های دولتی، جنگل‌ها، مراتع، سواحل و ...)
- مولدسازی و مدیریت دارایی‌های دولت (به ویژه دارایی‌های غیرمنقول دستگاه‌های اجرایی سراسر کشور)
- تسهیل سرمایه‌گذاری‌های استراتژیک بلندمدت با هدف بهره‌برداری نسل‌های آتی.
- صیانت از سرمایه‌گذاری‌های خارج از کشور و مدیریت کارآمد سرمایه‌گذاری‌های خارج از کشور
- زمینه‌سازی برای برقراری عدالت در نظام پرداخت، رفع تبعیض و متناسب‌سازی دریافت‌ها و برخورداری از امکانات شاغلین، بازنشستگان و مستمری‌بگیران کشوری و لشکری (در تحقق ماده ۳۰ برنامه ششم توسعه)
- تشویق مالیاتی موسسات خیریه، نیکوکاری و سازمان‌های مردم‌نهاد
- حمایت از اقتصاد روستا و فعال کردن چرخه‌های درآمد-توانمندی در روستاهای کشور (در تحقق ماده ۲۷ برنامه ششم توسعه)
- توجه خاص به تقویت اقتصادی جوامع مرز نشین.

➤ مشارکت در نهضت بهبود بهره‌وری و مقابله با تضييع منابع

یکی از مشکلات اصلی اقتصاد کشور بهره‌برداری نامناسب و تضييع منابع و سرمایه‌های کشور است. ضعف حرفه‌ای نیروهای تحصیلکرده، مهاجرت نخبگان، ضایعات گسترده کشاورزی و واردات محصولات بیکیفیت نمونه‌های قابل ملاحظه‌ای است. ساخت ساختمان‌های با عمر مفید کم و ماشین‌آلات وارداتی نامرغوب، تضييع منابع ملی است. تجربه دولت اول تدبیر و امید در افزایش بهره‌وری آب و زمین در تولید محصولات استراتژیکی چون گندم و شکر، نشانگر اهمیت تسهیل دسترسی به تکنولوژی است. هنوز با بهره‌برداری صحیح و کامل از منابع فاصله داریم و دچار اسراف و تبذیر هستیم. وزارت امور اقتصادی و دارایی لازم است با توجه به نکات فوق و تاکید بند سوم سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی مبنی بر محور قراردادن رشد بهره‌وری در اقتصاد، در اقدامات زیر مشارکت کند:

- تسهیل دسترسی به تکنولوژی روز
- توجه به حفظ نخبگان و دانشمندان
- افزایش کیفیت فرآیندها و فرآورده‌های تولیدی مبتنی بر استانداردهای پذیرفته شده داخلی و جهانی.
- اصلاح نظام قیمت‌گذاری نهاده‌ها برای هدایت انگیزه و رفتار مصرف‌کنندگان
- افزایش نظارت‌های موثر بر هزینه‌های دولتی و نظارت موثر بر بودجه دولتی
- طراحی سازوکارهای تشویقی برای کاهش میزان ضایعات و فرآوری مجدد ضایعات در صورت ایجاد
- کاهش مصرف نهاده‌ها مانند آب و انرژی توسط شرکت‌ها و موسسات تولیدی

➤ ایجاد شفافیت همه جانبه اقتصادی؛ اقتصاد در اتاق شیشه‌ای

یکی از مشکلات مزمن اقتصاد ایران، ضعف در شفافیت و انضباط اقتصادی است. از این رو مبارزه هوشمند با اقتصاد پنهان و زیرزمینی و مقابله با فساد باید در دستور کار همه دولت‌ها قرار گیرد. استقرار سازوکارهای حاکمیت شرکتی در بنگاه‌های بزرگ اقتصادی، اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در حوزه اقتصاد، انتشار صحیح آمار اقتصادی، همکاری در اجرای سامانه ستاد (سامانه تدارکات الکترونیکی دولت)، افزایش شفافیت مالیاتی و گمرکی، انجام حسابرسی عملیاتی برای شرکت‌های دولتی و عمومی (در راستای سنجش عملکرد و شفافیت شرکت‌ها)، اجرای بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد در راستای تخصیص منابع متناسب با سطوح عملکردی، اجرای کامل قوانین مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم به همراه شناسایی و کاربست بهترین تجارب جهت مبارزه با جرایم سازمانیافته به ویژه قاچاق از مواردی است که باید در دستور کار وزارت قرار گیرد. شفافیت اقتصادی یکی از مهمترین پیشینیه‌های تحقق بند ۱۹ سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی است.

➤ تعریف و استقرار قواعد مالی انضباط بخش

در سالهای پیشرو تلاش خواهد شد از استقراض غیربازارپذیر از شبکه بانکی کاسته شود و اوراق بهادار دولتی، ابزار اصلی متعادل‌سازی منابع و مصارف بودجه دولت گردد. در این شرایط نسبت بدهی دولت به تولید ناخالص داخلی در میان مدت نبایستی از حدود تعیین شده تجاوز کند. لذا لازم است میزان مجاز انتشار سالانه اوراق بهادار دولتی، توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی و بر اساس تحلیل پایداری بدهی‌ها تعیین گردد. تحلیل پایداری بودجه دولت، میتواند به عنوان پیوستی در لایحه سالانه بودجه گنجانده و تصویب شود. بر اساس تجارب جهانی، مهم‌ترین قواعد مالی که طی دوده گذشته در کشورهای مختلف مورد استفاده قرار گرفته به شرح زیر است:

- قاعده بدهی: سقفی معین بر حسب درصدی از تولید ناخالص داخلی برای بدهی تعیین میشود که میزان استقراض دولت را محدود مینماید.
- قاعده تراز بودجه: سقفی برای ترازبودجه تعریف میشود و میتواند ضمانتی برای دستیابی به قاعده بدهی دولت باشد.
- قاعده درآمد: سقف یا حداقلی برای درآمدهای دریافتی دولت، جهت افزایش درآمدها و یا جلوگیری از فشار مالیاتی مضاعف تعیین میشود.
- قاعده مخارج: معمولاً بر حسب مقادیر مطلق، نرخهای رشد و یا درصدی از تولید ناخالص داخلی از مخارج با افق زمانی عموماً ۳ تا ۵ ساله تعریف میشود.

در این دوره سعی خواهد شد این قواعد تعریف و مستقر شود.

➤ مشارکت در اصلاح ساختار درآمد و هزینه دولت

در راستای تحقق بندهای ۱۶ و ۱۷ سیاست‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی، باید هم در سمت منابع و هم در سمت مصارف بودجه دولت، اصلاحاتی صورت گیرد به گونه ای که نسبت تراز عملیاتی اولیه به تولید ناخالص داخلی در جهت مثبت شدن، افزایش یابد. در سمت درآمدها، ترکیب و پوشش مالیاتی به شکلی بهبود یابد که درآمد مالیاتی از اقلام با اختلال‌زایی کمتر، افزایش یابد. گسترش پوشش‌های مالیاتی، حذف معافیت‌های مالیاتی و تجدید ساختار در نظام مالیاتی به گونه‌ای که مالیات بر مجموع درآمدها مبنای ستاندن مالیات باشد، تا نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی افزایش یابد. در ضمن باید توجه داشت گسترش پایه مالیاتی

باید با حداقل فشار بر اقشار آسیب‌پذیر بلکه منبعث از رشد اقتصادی و سهیم کردن مردم با رویکرد تعاملی مردم و سازمان مالیاتی باشد. فرآیندهای قانونی به‌گونه‌ای تنظیم شود که دریافت و به خصوص استرداد مالیات بر ارزش افزوده، افزایش یافته و منابع قابل استرداد در محاسبات درآمدی لحاظ نگردد. به منظور بهبود در انگیزه نظام بنگاه‌داری، مالیات بر شرکت‌ها به تدریج کاهش یابد. در سمت هزینه‌ها، هدف باید رشد هزینه‌ها با نرخ کمیتر از رشد اسمی اقتصادی و تلاش در جهت بهبود پوشش و کارایی باشد. در این راستا، تغییر در شیوه ارائه خدمات و به کارگیری خرید خدمت به عنوان ابزاری جهت بهبود در بهره‌وری به کار گرفته شود.

➤ مشارکت در اصلاح نظام تامین آتیه و صندوق‌های بازنشستگی

صندوق‌های بازنشستگی باید خودگردان باشند و اتکا آنان به بودجه دولت یک بیماری است که از گذشته به آن رسیده است. کاهش اتکا صندوق‌های بازنشستگی به منابع بودجه دولت، بهبود برنامه‌ریزی عملیاتی و کاهش فعالیت‌های تصدی‌گری و بنگاهداری آن‌ها اقدامات پایه‌ای در راستای تخفیف پیامدهای چالش صندوق‌های بازنشستگی است. برای متعادل‌سازی تعهدات دولت در قبال صندوق‌های بازنشستگی لازم است، در طی یک برنامه اصلاحی به تدریج دارایی‌های آن دسته از صندوق‌های بازنشستگی که دولت از محل منابع بودجه به جبران کسری آن‌ها می‌پردازد، در قبال این حمایت‌های بودجه‌ای به دولت منتقل گردد. در نهایت کلیه صندوق‌های بازنشستگی باید تحت قوانین یکسان و همسو با تجربیات بین‌المللی فعالیت نمایند.

➤ نقش آفرینی در حفظ و تقویت ثبات پولی

هدف‌گذاری تورم، به عنوان یک ابزار ایجاد ارتباط برای بیان دیدگاه‌ها و اعمال سیاست‌های پولی باید به عنوان چهارچوب سیاست‌گذاری پولی اعلام شود. این چهارچوب دارای مولفه‌هایی نظیر اعلام عمومی یک هدف میان‌مدت برای تورم، تعهد نهادی به کنترل نوسان قیمت‌ها به عنوان هدف اصلی سیاست پولی، رویکرد مبتنی بر استفاده فراگیر از اطلاعات متغیرهای مختلف در هدایت سیاست پولی، شفافیت و مسئولیت‌پذیری مقامات پولی در دستیابی به هدف تورمی خواهد بود.

پیش‌شرط‌های اصلی اجرای این چهارچوب در سیاست پولی، استقلال بانک مرکزی، عدم تعهد به اهداف متعارض با اهداف تورمی و ارتباط باثبات و قابل پیش‌بینی بین ابزارهای سیاست‌های پولی و تورم است. در چنین شرایطی، باید شان نظارت عملکرد بانک مرکزی از شان سیاست‌گذاری این بانک، تفکیک شود. بانک مرکزی باید در انتخاب و استفاده از ابزار سیاستی و به طور کلی سیاست‌گذاری پولی استقلال داشته باشد و این استقلال باید از طریق قوانین بالادستی تضمین شود تا آحاد اقتصادی نسبت به سیاست‌های بانک مرکزی و استقلال آن، اطمینان یابند.

در حوزه سیاست‌های ارزی، بانک مرکزی باید نظام ارزی را برای فعالان اقتصادی تبیین نموده و به کمک ابزارهای سیاستی در بازار ارز به دنبال تثبیت نظام ارزی باشد. بانک مرکزی باید آمادگی داشته باشد تا در بازار ارز مداخلات خرید و فروش را به نحوی انجام دهد که در کوتاه‌مدت نوسانات ارزی را کنترل کرده و در میان‌مدت قدرت رقابتی اقتصاد را حفظ و نظام ارزی تبیین شده را تحقق بخشد. در این مسیر، نباید تفاوتی بین نظام ارزی جاری و نظام ارزی قانونی وجود داشته باشد.

➤ مشارکت در احیا و اصلاح نظام بانکی

به دلیل ابعاد چالش نظام بانکی، وجود اجماع در درون حاکمیت در مورد راه‌کارهای حل چالش‌های نظام بانکی یک الزام کلیدی است. وزیر امور اقتصادی و دارایی، مبتنی بر بند نهم سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و مواد ۱۴ تا ۱۹ قانون برنامه ششم برای ایجاد چنین اجماعی، میکوشد تا بتوان سیاست‌های اصلاحی را به شرح زیر انجام داد:

• **بازارپذیر کردن بدهی دولت به بانک‌ها.** در راستای مواد ۸ و ۱۰ قانون برنامه ششم توسعه و به‌منظور ایجاد جریان

درآمدی برای طلبکاران، دولت باید کلیه بدهی‌های خود را در طول یک دوره مشخص، بازپرداخت نماید.

● **منطقی سازی نرخ سود:** یکی از مهم‌ترین سازوکارهای احیای نظام بانکی و همچنین بهبود محیط کسب و کار، کاهش نرخ‌های سپرده و تسهیلات به صورت متوازن و منطقی است.

● **افزایش سرمایه:** سهام‌داران بانک‌ها و موسسات مالی و پولی باید مکلف به افزایش سرمایه خود تا رسیدن به استانداردهای بین‌المللی شوند.

● **انجمادزدایی از دارایی‌های مسموم و غیرمولد بانک‌ها:** از دلایل کاهش توان تسهیلات دهی بانکها، بدهی دولت به بانکها، وجود مطالبات معوق، بنگاهداری و املاک مازاد و تملیکی آنهاست. به هر میزان که بتوان داراییهای منجمد و مسموم را از ترازنامه بانکها با استفاده از روشهایی چون اوراق بهادارسازی مطالبات، استفاده از شرکت‌های مدیریت دارایی، فروش اموال مازاد و وصول مطالبات از ترازنامه بانکها حذف نمود، هم بانکها و هم جامعه از تبعات مثبت آن بهره‌مند خواهند شد.

● **بهبود نظام حاکمیت شرکتی و روزآمدسازی نظام بانکی:** یکی از مهم‌ترین اقدامات در راستای اصلاح نظام بانکی کشور، بهبود نظام حاکمیت شرکتی است به گونه‌ای که فاصله ایجاد شده با استانداردهای بین‌المللی با رعایت کامل نظام حقوقی و ارزشی کشور، کاهش یافته و بانک‌های کشور توانمندی لازم برای برقراری ارتباطات و تعاملات جهانی را کسب کنند.

اولویت‌های راهبردی، برنامه‌ها و سیاست‌ها، باید تبدیل به پروژه‌های مشخص قابل اندازه‌گیری و قابل پیگیری شوند. بررسی‌های اولیه نشان می‌دهد انجام ابرپروژه‌هایی مانند موارد زیر میتواند در اولویت قرار گیرد. بدیهی است فهرست پروژه‌ها، فهرستی زنده و پویاست و در طول زمان متناسب با تصمیمات دولت و اقتضائات اقتصاد روزآمد خواهد شد.

جدول شماره ۶. آبرپروژه‌ها و اقدام اساسی

ردیف	۲۰ آبرپروژه و اقدام اساسی دولت در حوزه اقتصاد	متولی	همکار
۱	بهبود محیط واقعی کسب و کار و شاخص جهانی آن ^۱	وزارت اقتصاد	تمام دستگاه‌ها
۲	طراحی و استقرار سازوکارهای بهبود شاخص‌های رقابت‌پذیری	وزارت اقتصاد	تمام دستگاه‌ها
۳	تنقیح قوانین نهادساز در اقتصاد ایران	وزارت اقتصاد	مجلس محترم
۴	اصلاح نظام تامین مالی خارجی	وزارت اقتصاد	بانک مرکزی، وزارت خارجه
۵	هوشمندسازی نظام مدیریت مالی دولت (خزانه داری الکترونیک)	وزارت اقتصاد	سازمان برنامه
۶	مولدسازی دارایی‌های دولت و شرکت‌های دولتی	وزارت اقتصاد	تمام دستگاه‌ها
۷	توسعه نظام مالیاتی نوین (گسترش طرح جامع مالیاتی)	وزارت اقتصاد	تمام دستگاه‌ها
۸	توسعه بازار سرمایه و بدهی (بین‌المللی سازی، نهادها، ابزارها، عمق)	وزارت اقتصاد	بانک مرکزی
۹	ساماندهی سهام عدالت	وزارت اقتصاد	مجلس محترم
۱۰	بهسازی روند خصوصی سازی	وزارت اقتصاد	سازمان برنامه
۱۱	طراحی نظام تدبیر اقتصادی دولت	وزارت اقتصاد	سازمان برنامه
۱۲	اقتصاد در اتاق شیشه‌ای ^۲	وزارت اقتصاد	تمام دستگاه‌ها
۱۳	ایجاد نظام رتبه بندی اعتباری اشخاص حقیقی و حقوقی	وزارت اقتصاد	بانک مرکزی
۱۴	مدیریت بدهی‌های دولت	وزارت اقتصاد	سایر دستگاه‌ها
۱۵	توسعه پایگاه داده جامع اطلاعات اقتصادی-اجتماعی خانوار ^۳	وزارت رفاه و کار	وزارت اقتصاد
۱۶	مشارکت در احیا و اصلاح نظام بانکی	بانک مرکزی	وزارت اقتصاد
۱۷	مشارکت در بازتنظیم نظام بودجه بندی ^۴	سازمان برنامه	وزارت اقتصاد
۱۸	مشارکت در اصلاح نظام تامین آتیه و صندوق‌های بازنشستگی	وزارت رفاه	وزارت اقتصاد
۱۹	مشارکت در بهسازی صندوق توسعه ملی و رابطه آن با دولت	هیات دولت	وزارت اقتصاد
۲۰	مشارکت در مدیریت واردات رسمی و غیررسمی	وزارت صمت	وزارت اقتصاد و ...

۱. یکی از زیرپروژه‌های این ابرپروژه، عملیاتی‌سازی نظام جامع استعلامات کشور است.

۲. قانون انتشار و دسترسی آزاد اطلاعات در حوزه اقتصادی، انتشار آمار اقتصادی و اجرای سامانه ستاد و...

۳. توسعه چنین پایگاهی باعث خواهد شد سیاست‌گذاری‌ها به ویژه سیاست‌گذاری‌های رفاهی مبتنی بر داده‌های جامع و روزآمد انجام پذیرد.

۴. بودجه‌بندی مبتنی بر عملکرد یکی از زیرمجموعه‌های این ابرپروژه است.

اهم اهداف و برنامه ها به تفکیک حوزه ها

حوزه های تحت پوشش وزارت امور اقتصادی و دارایی از تعدد و تنوع زیادی برخوردار است. لذا اتخاذ اهداف شفاف در هر حوزه و همچنین تعیین برنامه ها و پروژه های اصلی هر حوزه از ضرورت دو چندان برخوردار است. در این بخش به تفکیک حوزه های مهم سازمانی، به این مهم می پردازیم.

سازمان امور مالیاتی کشور

اهداف و جهت گیری کلان

- افزایش شاخص نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی
- افزایش شاخص مالیات به هزینه های جاری دولت
- افزایش سهم مالیات از منابع عمومی بودجه
- ارتقاء سلامت اداری سازمان (مبارزه با فساد مالیاتی)
- افزایش سطح رضایتمندی مودیان مالیاتی

اهم برنامه ها و پروژه ها

- پیاده سازی کامل نظام مالیات برارزش افزوده
- مطالعه، تدوین، پیشنهاد، تصویب قانون و اجرای نظام مالیات بر درآمد اشخاص حقیقی
- توسعه و تکمیل نظام اطلاعات مالیاتی
- مطالعه، تدوین، پیشنهاد و تصویب قانون هدفمندسازی معافیتها و مشوق های مالیاتی
- گسترش طرح جامع مالیاتی
- پروژه ارتقاء سلامت اداری سازمان

گمرک جمهوری اسلامی ایران

اهداف و جهت گیری کلان

- توسعه گمرک الکترونیک و یکپارچه با تمرکز بر پنجره واحد بین المللی
- کاهش زمان و هزینه تشریفات گمرکی ترخیص کالا در رویه های واردات و صادرات با ساده سازی رویه ها
- افزایش سهم درآمدهای گمرکی و تحقق درآمدهای پیش بینی شده
- افزایش تعاملات بین المللی با کشورهای هدف
- کاهش تخلفات گمرکی، ارتقاء سلامت اداری و مبارزه با فساد

اهم برنامه ها و پروژه ها

- توسعه و تکمیل مدل مجازی پنجره واحد تجاری فرامرزی در سطح بین المللی
- اعمال مدیریت ریسک و کنترل بر اساس بازبینی

- تکمیل سامانه یکپارچه امور گمرکی در رویه های باقیمانده
- اجرای طرح تجمیع عوارض و درآمدها
- تجهیز گمرکات به ابزارهای پیشرفته کنترلی و فناوری های نوین با رویکرد الکترونیکی نمودن کلیه اسناد
- اجرای اقدامات پیشگیرانه در جهت مبارزه با قاچاق کالا

بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران - صنعت بیمه

اهداف و جهت گیری کلان

- افزایش ضریب نفوذ بیمه
- افزایش حق بیمه سرانه
- افزایش سهم بخش خصوصی در بازار بیمه کشور
- افزایش سطح توانگری شرکت های بیمه
- افزایش سهم بیمه های زندگی در بازار بیمه کشور

اهم برنامه ها و پروژه ها

- استقرار کامل سنهاب (سامانه نظارت و هدایت الکترونیکی بیمه)
- تاسیس شرکت های بیمه تخصصی با تاکید بر ایجاد موسسات بیمه زندگی
- بازنگری در مقررات و آیین نامه های سرمایه گذاری ذخایر بیمه ای جهت استفاده بهینه از منابع تامین مالی پایدار
- افزایش ظرفیت پذیرش ریسک در بازار بیمه کشور و شناسایی بازارهای جدید بین المللی
- کمک به استقرار مدیریت ریسک
- تأمین پوشش های بیمه اتکایی مورد نیاز حوزه سرمایه گذاری و تولید

سازمان خصوصی سازی - مردمی سازی

اهداف و جهت گیری کلان

- کاهش تصدی گری دولت با فروش و یا تعیین تکلیف بنگاه های گروه (۱) و (۲) مشمول واگذاری
- افزایش سهم بخش خصوصی واقعی از واگذاری ها
- تکمیل طرح ساماندهی سهام عدالت
- نظارت بر عملکرد شرکت های واگذار شده در چارچوب قراردادهای منعقد

اهم برنامه ها و پروژه ها

- فروش بنگاه ها به شیوه های شفاف، کارا، رقابتی و منصفانه
- تعیین تکلیف بنگاه ها (اصلاح ساختار مالی و حقوقی لازم)

- اجرای شیوه‌نامه تشویق بخش خصوصی به منظور جلب مشارکت در واگذاریها
- دریافت و واریز مبالغ حاصل از واگذاریها به حساب خزانه یا انجام تهاثرهای مربوط
- تکمیل فرآیند ارایه صورتحساب به مشمولین
- واریز سود سهام عدالت به حساب مشمولین
- ساماندهی سهام عدالت

خزانه داری کل کشور - نظارت مالی

اهداف و جهت گیری کلان

- شفاف‌سازی و هوشمندسازی عملیات مالی دولت و ارتقاء پاسخگویی نظام مالی دولت
- توسعه و استقرار نظام جامع مدیریت بدهی‌ها و تعهدات عمومی دولت
- توسعه زمینه‌های اعمال نظارت قبل از خرج برای اجرای بودجه ملی و استانی
- مدیریت اموال و دارایی‌های دولت
- راهبری استقرار استانداردهای حسابداری بخش عمومی با رویکرد تعهدی و تهیه صورت‌های مالی دولت
- ارتقاء نظارت مالی از طریق گردش ذی‌حسابان، توسعه حرفه‌های آنان و ارزیابی عملکرد ذی‌حسابان

اهم برنامه‌ها و پروژه‌ها

- انتشار انواع اوراق بدهی اسلامی و سایر ابزارهای تسویه و تهاثر و ایجاد ترکیب بهینه بدهی‌های دولت
- پروژه خزانه داری الکترونیک (هوشمندسازی نظام مدیریت مالی دولت)
- توسعه سامانه‌های نظارتی اجرای بودجه
- پاسخگویی شفاف به دولت و دستگاه‌های اجرایی در راستای اعمال نظارت بر بودجه
- پیشبرد پروژه مولدسازی و مدیریت دارایی‌های دولت و استقرار سامانه سادا
- تهیه و ابلاغ بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرای حسابداری تعهدی و تهیه صورت‌های مالی دولت
- اجرای ارزیابی عملکرد مدیریتی ذی‌حسابان، آموزش مستمر حرفه‌های و جابجایی ذی‌حسابان

امور بانکی و شرکت‌های دولتی

اهداف و جهت گیری کلان

- افزایش توان تسهیلات‌دهی و اصلاح ساختار مالی بانک‌های دولتی
- پیشرفت پروژه سامانه‌های یکپارچه بانکی
- افزایش شفافیت اطلاعاتی شرکت‌های دولتی و مدیران شرکت‌های دولتی
- ساماندهی شرکت‌های دولتی

اهم برنامه ها و پروژه ها

- پیگیری افزایش سرمایه بانک‌های دولتی
- پیگیری واگذاری شرکت‌های وابسته و اموال و املاک مازاد بانک‌های دولتی
- پیگیری تسویه مطالبات بانک‌ها از دولت
- پیگیری تکمیل سامانه یکپارچه اطلاعات بانکی و سامانه یکپارچه اطلاعات بیمه‌ای
- طراحی و پیاده‌سازی سامانه یکپارچه اطلاعات شرکت‌های دولتی
- تهیه و تنظیم لایحه نحوه اداره امور شرکت‌های دولتی
- اصلاح قوانین و مقررات مربوط و ساختار مربوط به نظام حسابرسی کشور

تعامل با مجلس و امور حقوقی و قانون گذاری

اهداف و جهت گیری کلان

- مشارکت در تنقیح قوانین مادر
- ارایه اطلاعات منظم و شفاف در مورد متغیرهای اقتصادی و عملکرد برای نظارت موثر نمایندگان محترم
- ایجاد رابطه هم افزا، همدلانه و همکاری با مجلس محترم شورای اسلامی

اهم برنامه‌ها و پروژه‌ها

- مشارکت در شناسایی قوانین و مقررات ناکارآمد، منسوخ و مخل و اصلاح آن
- پیگیری اجرای پیشنهادات سازمان بازرسی کل کشور در اجرای ماده ۱۰ قانون سازمان بازرسی
- تأسیس دفاتر حقوقی در سازمان، موسسات و شرکت‌های وابسته به وزارت متبوع
- تامین اطلاعات و گزارش‌های لازم برای دستگاه‌های نظارتی در راستای پاسخگویی موثر.

امور اقتصادی، سیاست گذاری و بهبود مستمر فضای کسب و کار

اهداف و جهت گیری کلان

- ارتقای جایگاه کشور در شاخص سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی
- ارتقای جایگاه کشور در شاخص رقابت‌پذیری جهانی مجمع جهانی اقتصاد
- رتبه‌بندی شاخص‌های محیط کسب و کار در استان‌ها
- تشکیل مرکز ملی پایش محیط کسب و کار
- رصد وضعیت اقتصاد با تاکید بر سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و حوزه عملکرد وزارت متبوع (ملی، ستادی، استانی)
- پیاده سازی طرح جامع اطلاعات وزارت امور اقتصادی و دارایی (ستادی - استانی)

اهم برنامه ها و پروژه ها

- طراحی، اجرا، مفاهمه و پیگیری اقدامات برای بهبود سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی
- طراحی، اجرا، مفاهمه و پیگیری اقدامات برای بهبود رقابت پذیری جهانی مجمع جهانی اقتصاد
- رتبه بندی شاخص های محیط کسب و کار در استان ها
- توسعه سامانه (زیرسیستم) اطلاع رسانی مجوزهای کشور (سام)
- توسعه سامانه دریافت شکایات، انعکاس و رسیدگی به شکایات متقاضیان صدور مجوزهای کسب و کار (دادور)
- توسعه زیرسیستم نقشه ملی استعلامات مجوزهای کشور (نما)
- توسعه زیرسیستم بانک اطلاعاتی قوانین و مقررات محیط کسب و کار
- توسعه زیرسیستم مرکز فوریت های بهبود محیط کسب و کار
- به روز رسانی شاخص اقتصاد مقاومتی در سطح ملی و طراحی شاخص اقتصاد مقاومتی در برش استانی
- تکمیل و ارتقاء داشبورد مدیریت اطلاعات اقتصادی
- توسعه و ارتقاء بانک اطلاعات اقتصادی و مالی کشور

سازمان سرمایه گذاری و کمک های اقتصادی و فنی ایران - حوزه تامین مالی خارجی

اهداف و جهت گیری کلان

- تجهیز و تدارک منابع مالی خارجی از محل بانک های توسعه ای بین المللی
- تجهیز منابع مالی خارجی استقراری از طریق خطوط اعتباری بانکهای تجاری خارجی (فاینانس)
- سرمایه گذاری خارجی مصوب تحت قانون تشویق و حمایت از سرمایه گذاری خارجی
- پیشبرد موثر مذاکرات تشویق و حمایت سرمایه گذاری
- گسترش تبادل هیات های اقتصادی و انعقاد اسناد همکاری اقتصادی دو جانبه و چند جانبه با کشورهای هدف

اهم برنامه ها و پروژه ها

- افزایش هم افزایی بین بازوهای بین الملل دستگاه های اجرایی
- تعامل با مقامات بانکهای توسعه ای بین المللی برای افزایش سقف تامین منابع مالی خارجی
- تنظیم موافقتنامه ها و ضمانتنامه ها، انعقاد موافقتنامه کلی تسهیلات با اعتباردهندگان خارجی
- مدیریت تسویه بدهی های ناشی از صدور ضمانتنامه دولتی
- شناسایی، پالایش و بازاریابی فرصتهای سرمایه گذاری خارجی ایران
- نظارت بر طرح های سرمایه گذاری خارجی مصوب و پیگیری جذب سرمایه های خارجی مصوب به پروژه ها
- برگزاری اجلاس های کمیسیون مشترک همکاری های اقتصادی
- بسترسازی انتشار اوراق ارزی بین المللی
- ایجاد بستر برای مشارکت و سرمایه گذاری هموطنان خارج از کشور

سازمان حسابرسی

اهداف و جهت گیری کلان

- جلب مشارکت سرمایه گذاران خارجی از طریق پیاده سازی استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی (IFRS)
- مدیریت دارایی های دولت از طریق گسترش و تکمیل تدوین استانداردهای بخش عمومی
- مدیریت دارایی های دولت از طریق رسیدگی به بدهی ها و مطالبات دولت
- بازنگری و تدوین استانداردهای حسابداری و حسابرسی
- گسترش نقش و جایگاه بخش خصوصی در حسابرسی و تمرکز سازمان حسابرسی بر وظایف حاکمیتی

اهم برنامه ها و پروژه ها

- مشارکت در استقرار استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی (IFRS)
- تدوین و تصویب استانداردهای بخش عمومی
- پوشش کامل شرکت های درخواست و یا واگذار شده به سازمان برای ارائه گزارش مطالبات دولت
- تدوین و تجدیدنظر در استانداردهای حسابرسی و حسابداری ملی و تصویب آنها
- ارائه گزارش های مورد نیاز خزانه داری کل (موارد عدم رعایت قوانین و مقررات مرتبط با خزانه)
- تالیف، ترجمه، تجدیدنظر و تجدید چاپ کتب مورد نیاز حرفه و آشنایی بیشتر جامعه با حرفه

سازمان جمع آوری و فروش اموال تملیکی

اهداف و جهت گیری کلان

- مشارکت در اصلاح قانون تاسیس سازمان با توجه به تغییرات شرایط محیطی
- افزایش میزان تحقق درآمد پیش بینی شده
- توسعه و استقرار فناوری اطلاعات در کلیه فرآیندهای عملیاتی سازمان

اهم برنامه ها و پروژه ها

- تشکیل کارگروه اصلاح قانون تاسیس سازمان
- توسعه سامانه مزایده الکترونیک اموال منقول و غیرمنقول
- استقرار سامانه جامع اموال تملیکی
- تشکیل کارگروه پیگیری و رسیدگی به پرونده های سنواتی و بلا تکلیف اموال منقول و غیرمنقول

بازرسی و رسیدگی به شکایات مردم

اهداف و جهت گیری کلان

- نظارت و بازرسی هدفمند و مقابله با عوامل و مصادیق فساد در واحدهای تابعه و استانی

- الکترونیکی کردن فرآیند پاسخگویی به شکایات
- شناسایی گلوگاه‌های تخلفات اداری و ارائه راهکارهای پیشگیری از آن

اهم برنامه‌ها و پروژه‌ها

- استقرار کامل سامانه پاسخگویی به شکایات در کلیه واحدهای تابعه و استانی
- ایجاد سامانه الکترونیکی دریافت اطلاعات دستورالعمل اجرایی مواد ۹۱ و ۹۲ قانون مدیریت خدمات کشوری
- تدوین طرح الگوی سنجش میزان سلامت اداری و مقابله با فساد در دستگاه‌های تابع
- تدوین منشور تعالی دستگاهها در راستای تحکیم و تقویت سلامت اداری و مقابله با فساد

مرکز اطلاعات مالی و مبارزه با پولشویی - حوزه سلامت مالی

اهداف و جهت‌گیری کلان

- تهیه آیین‌نامه‌های اجرایی مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم
- توسعه زیرساخت‌های فنی و اجرایی در سطح کلیه اشخاص مشمول برای مبارزه با پولشویی
- ارتقای رویکرد پیشگیرانه در اجرای قوانین و مقررات در جهت جلوگیری از بروز فساد اقتصادی
- افزایش سطح تعامل با مراجع و ضابطین قضایی در عرصه مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم
- پیاده سازی روشهای نوین در شناسایی و پیشگیری از موارد مشکوک و تامین مالی تروریسم

اهم برنامه‌ها و پروژه‌ها

- وضع مقررات و اعمال نظارت بر مشاغل معین و موسسات مالی
- انجام ارزیابی‌های کاهش موثر ریسک‌های موجود و تناسب با ریسک‌های شناسایی شده
- عرضه فناوری‌های جدید و به روز موسسات مالی برای کاهش ریسک مبارزه با پولشویی
- استقرار سامانه فرایند نقل و انتقال الکترونیکی وجوه در قانون مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم

نوسازی نظام اداری و فناوری اطلاعات

اهداف و جهت‌گیری کلان

- اصلاح نظام اداری
- تحقق سازمان الکترونیک
- پیاده سازی، استقرار و اجرای نظام نوین حسابداری و نظام نوین کنترل و حسابرسی داخلی

اهم برنامه‌ها و پروژه‌ها

- تداوم سامانه مدیریت استراتژیک وزارت متبوع و پایش راهبردی تحقق اهداف و اقدامات راهبردی
- استقرار و توسعه نظام بودجه ریزی مبتنی بر عملکرد

- طراحی و پیاده سازی شبکه یکپارچه وزارت اقتصاد (شیوا)
- توسعه و تکمیل سامانه جامع اموال دولت (سادا)
- طراحی و پیاده سازی سامانه جامع امور شرکت‌های دولتی (سامانه مجامع و بنگاه‌ها)
- توسعه بستر یکپارچه تبادل اطلاعات اقتصادی کشور (بیتا)
- توسعه سامانه مدیریت بدهی‌ها (سماد)
- توسعه سامانه تشخیص صلاحیت حرفه ای حسابداران رسمی
- توسعه سیستم جامع تمرکز، تلفیق و روشهای حسابداری
- توسعه سامانه مرکز عالی دادخواهی مالیاتی و تشخیص صلاحیت حرفه‌ای
- توسعه سامانه اوراق بهادار و سامانه جامع نظام نوین اموال منقول غیرمصرفی تحت وب
- توسعه سامانه تسویه بدهی اشخاص حقیقی و حقوقی با مطالبات از شرکت‌های دولتی

بازار سرمایه و بدهی کشور

اهداف و جهت‌گیری کلان

- افزایش شفافیت، سرعت، کارایی و عمق بازار سرمایه و بدهی
- حمایت از سهام داران خرد
- افزایش ضریب نفوذ بازار سرمایه
- جذب سرمایه گذاران خارجی به بازار سرمایه و بدهی ایران
- ظرفیت‌سازی برای توسعه بازار سرمایه و تقویت نقش آن در تامین مالی بنگاه‌ها

اهم برنامه‌ها و پروژه‌ها

- توسعه کمی و کیفی ابزارها و نهادهای مالی در کنار بهبود نقش ارکان بازار سرمایه
- بهبود نقدشوندگی در بازار سرمایه
- ارتقاء اثربخشی و کارایی نظام نظارتی سازمان
- بین‌المللی شدن بازار سرمایه و حضور در بازارهای بین‌المللی
- توسعه آموزش و فرهنگ سرمایه‌گذاری و بهبود نظام اطلاع‌رسانی در بازار سرمایه

دبیرخانه مناطق آزاد

اهداف و جهت‌گیری‌های کلی

- فعالسازی ظرفیتهای مناطق با سه محور صادرات، اشتغال و جذب هدفمند سرمایه داخلی و خارجی.
- تبدیل مناطق منتخب به دروازه بازرگشایی ملی برای حضور در زنجیره تولید و توزیع منطقه‌ای و جهانی.

- افزایش هماهنگی در روابط سازمان مناطق با دستگاه های دولتی، عمومی و مردمی برای تسریع در انجام امور مرتبط با توسعه مناطق آزاد و ویژه اقتصادی.

اهم برنامه‌ها و پروژه‌ها

- عملیاتی‌سازی تکلیف قانونی مصرح در تبصره ماده ۲۳ قانون برنامه ششم توسعه.
- تسهیل حضور شرکت‌ها و موسسات بین‌المللی به ویژه موسسات مالی (بانکی، بیمه‌ای و سرمایه‌گذاری و ...) در مناطق آزاد و ویژه.
- معرفی و بازاریابی جهانی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی برای جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی.
- انعقاد تفاهم نامه مشترک مناطق آزاد، بیمه مرکزی، بانک مرکزی و بورس به منظور طراحی یک رفتار مالی بین‌المللی.
- مشارکت در ایجاد صندوق‌های سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد. (ارزی یا ریالی)
- گسترش فعالیت‌ها در مناطق آزاد بر اساس «طرح توسعه منطقه‌ای همه‌جانبه اقتصادی-اجتماعی» با تاکید خاص بر توسعه انسانی همراه با تعیین اولویت‌های استراتژیک اختصاصی هر کدام از مناطق.
- تدوین شاخص کسب و کار اختصاصی مناطق آزاد، پایش و مقایسه آن با سرزمین اصلی و مناطق مشابه در سایر کشورها.

اقتصاد ایران از لبه پرتگاه خارج و در جاده پیشرفت قرار گرفته است. حرکت سریع‌تر در جاده پیشرفت، نیازمند اعتدال در اقتصاد، تعادل در پیشرفت و عدالت، پیگیری اصول اقتصاد مقاومتی و آرمانهای عدالت‌جویانه اقتصادی اسلام، بهره‌گیری عزتمندانه از اقتصاد جهانی، توانمندسازی بخش خصوصی و علمی کردن سیاست‌گذاری اقتصادی، انضباط راهبردی و تداوم اصلاحات ساختاری-نهادی است.

برنامه

جناب آقای سید محمد بطحایی

وزیر پیشنهادی

وزارت آموزش و پرورش

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۱	سوابق علمی، تخصصی و اجرایی
۵	رویکردها و برنامه
۵	پیشگفتار
۶	تبیین وضع موجود
۹	احکام برنامه ششم توسعه در حوزه آموزش و پرورش
۱۰	رویکردهای دولت دوازدهم در حوزه آموزش و پرورش
۱۲	مهمترین مشکلات و چالش ها
۱۳	ارزش ها و باورها
۱۴	رویکردهای برنامه
۱۴	اهداف و سیاستهای اجرایی
۱۷	عناوین برنامه ها

سوابق علمی، تخصصی و اجرایی

مشخصات فردی

نام پدر: سید محسن

تاریخ تولد: خردادماه ۱۳۴۲

محل تولد: تهران، خیابان وحدت اسلامی

متاهل، دارای ۲ فرزند

تحصیلات

فوق لیسانس مدیریت دولتی (گرایش مدیریت مالی) - ۱۳۷۸

لیسانس برنامه ریزی آموزشی - ۱۳۶۶

فوق دیپلم علوم تجربی - ۱۳۶۲

مشاغل دولتی

رئیس مرکز ملی نظارت راهبردی سازمان برنامه و بودجه (دی ماه ۱۳۹۵ تا کنون)

سرپرست وزارت آموزش و پرورش (آبان ۱۳۹۵)

معاون توسعه مدیریت و پشتیبانی وزارت آموزش و پرورش (۱۳۹۳ - ۱۳۹۵)

مدیرکل دفتر وزارتی وزارت آموزش و پرورش (۱۳۹۲ - ۱۳۹۳)

قائم مقام وزیر آموزش و پرورش (۱۳۹۲ - ۱۳۹۳)

معاون دبیرکل شورای عالی آموزش و پرورش (۱۳۷۸ - ۱۳۹۲)

مسئول آموزش در سرپرستی مدارس خارج کشور (۱۳۷۶ - ۱۳۷۸)

معاون برنامه ریزی و نظارت در دفتر ستادی (۱۳۷۰ - ۱۳۷۶)

کارشناس و کارشناس مسئول در حوزه ستادی (۱۳۶۶ - ۱۳۷۰)

مدیر واحدهای آموزشی (۱۳۶۳ - ۱۳۶۶)

دبیرو مربی امور تربیتی مدارس (۱۳۶۱ - ۱۳۶۳)

عضویت در کمیته ها و کمیسیون ها

کمیته برنامه ریزی درسی (سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی)

آموزش ICT کمیته علمی شورای راهبری

کمیسیون های برنامه های درسی، برنامه های توسعه، مقررات و معین شورای عالی آموزش و پرورش

کمیته های پژوهشی شورای عالی و وزارت آموزش و پرورش

شورای برنامه ریزی آموزش در برنامه ششم

ستاد بودجه وزارت آموزش و پرورش

کمیسیون دائمی سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

کمیسیون دائمی دانشگاه شهید رجایی

شورای توسعه مدیریت و سرمایه انسانی (سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور)

کمیسیون امور اجتماعی دولت (یازدهم)

کمیته اجرایی نظام جدید آموزش متوسطه

ستاد تغییر بنیادی نظام آموزش و پرورش

کمیسیون آموزش دوره راهنمایی در تغییر بنیادی نظام آموزش و پرورش

کمیته مستند سازی بخشنامه ها و دستورالعملها

کمیته ارزیابی طرحهای دانش آموزی جشنواره خوارزمی

کمیته برنامه ریزی آموزش متوسطه در برنامه دوم توسعه

گروه تدوین اهداف و خط مشی های آموزش و پرورش

کمیته تهیه و تدوین ضوابط سازماندهی واحدهای آموزشی دوره متوسطه

کمیته های برگزاری اجلاسهای سنواتی سراسری مناطق آموزش و پرورش

عضو هیات علمی مصاحبه معلمان اعزامی به خارج کشور

کمیته ساختار مدارس در خارج کشور

کمیته توسعه نظام جدید آموزش و پرورش

گروه برنامه ریزی شاخه کار دانش

طرح های پژوهشی و مطالعاتی

طراحی نظام جامع نظارت (راهبردی و عملیاتی) در سازمان برنامه و بودجه

طرح جامع فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) در آموزش و پرورش

طراحی اساسنامه و مقررات شبکه های آموزشی

ارزیابی عملکرد برنامه پنجساله در متوسطه نظری

بررسی جنبه های عملکرد برنامه پنج ساله دوم

طراحی نظام مدیریت مدرسه محور در نظام آموزشی کشور
 بررسی عوامل موثر بر اثر بخشی نظام ارزشیابی مدیران واحدهای آموزشی
 سیر تحول اعتبارات اعتبارات وزارت آموزش و پرورش و انطباق آن با روند توسعه عوامل آموزشی
 بررسی و طراحی مدل مطلوب نظام ارزشیابی عملکرد کارکنان
 نظام ارزشیابی مدیران واحدهای آموزشی در رویکرد مدرسه محوری
 طرح پژوهشی بررسی ویژگی های روساوسرپرستان مناطق آموزش و پرورش
 طرح آموزش نیمه حضوری در متوسطه نظری
 طرح پژوهشی تاثیر رای ۴۰۱ شورای عالی در افت تحصیلی
 طرح پژوهشی بررسی علل وعوامل موفقیت تحصیلی دانش آموزان متوسطه
 طرح آموزش تلویزیونی
 بررسی همبستگی نمرات شفاهی و کتبی در برخی دروس متوسطه
 ارزشیابی از مدارس نمونه دولتی سراسر کشور
 توصیفی از موفقیت تحصیلی دانش آموزان متوسطه نظری
 بررسی چگونگی مصرف هزینه سرانه در واحدهای آموزش متوسطه
 بررسی وضعیت کمی آموزش متوسطه در ده سال گذشته
 ارزشیابی از آزمایشگاههای شیمی دوره متوسطه
 ارزشیابی از طرح شهید رجایی (به سفارش کمیته امداد امام خمینی ره)
 ارزشیابی از کتاب زبان و نگارش فارسی (به سفارش سازمان سمت)
 ارزشیابی از کتاب تربیت بدنی عمومی (به سفارش سازمان سمت)
 نگرشی بر وضعیت آموزش ابتدایی کشور در آینده
 جایگاه و عملکرد سرپرستی های مدارس خارج کشور
 طرح پژوهشی بررسی ویژگی های مدیران مدارس متوسطه
 طرح بازدید از واحدهای آموزشی
 تدوین ضوابط سازماندهی دبیرستانهای متوسطه
 بررسی توزیع شرکت کنندگان و پذیرفته شدگان در آزمون های سراسری

سایر موارد

شرکت در گردهمایی ها و کارگاههای آموزشی جمعا حدود ۱۳۰۰ ساعت
 مدرس دانشگاه شهید رجایی دروس : مدیریت و روش تحقیق
 مدیر دوره و مدرس دوره های آموزش ضمن خدمت

رویکردها و برنامه

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً

(سوره نحل، آیه ی ۹۷)

پیشگفتار

وزارت آموزش و پرورش به عنوان گسترده‌ترین نهاد اجتماعی رسالت خطیر زمینه‌سازی برای تربیت انسان را برعهده دارد. این رسالت سترگ از منظر معارف اسلامی و آموزه‌های وحیانی از جایگاهی رفیع و بی‌بدیل برخوردار است و تحقق آن نیازمند بهره‌مندی از سیاست‌ها، راهبردها و برنامه‌هایی است که بر مبانی نظری و فلسفی عمیق و روش‌های متقن و عملی استوار باشد. نهاد آموزش و پرورش با توجه به نیازهای امروز و فردای جامعه، مأموریت دارد تا برای توانمندسازی سرمایه‌های انسانی و اجتماعی، تقویت انسجام فرهنگی و وحدت ملی، افزایش سواد ملی، کاهش آسیب‌های اجتماعی، نهادینه‌سازی امنیت ملی، تعمیق تربیت اخلاقی، دینی، گسترش مهارت‌ها و شایستگی‌های نسل جوان، برنامه‌ریزی و اقدام نماید. علیرغم تلاش قابل تقدیر مدیران و معلمان عزیز در طول سالیان متممادی و علیرغم سرمایه‌گذاری فراوان مادی و معنوی، به دلایل مختلف، از جمله تحولات محیطی، شرایط آموزش و پرورش کشور رضایت‌بخش نیست و با کاستی‌ها و چالش‌هایی روبرو می‌باشد. لذا اگر امروز برای درمان این چالش‌ها چاره‌اندیشی نکنیم فردا دیر است. خوشبختانه براساس مطالبات و تأکیدهای مقام معظم رهبری و تلاش خبرگان و اندیشه‌ورزان عرصه تعلیم و تربیت اعم از معلمان، دانشگاهیان و حوزویان برای حل مشکلات و فایق آمدن بر کاستی‌ها، «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» تدوین و تصویب شده است.

اینجانب برنامه‌های پیشنهادی خود را برای «اجرای متوازن سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» و براساس رهنمودها و دیدگاه‌های امام (ره) و منویات و دیدگاه‌های مقام معظم رهبری، رویکردها و برنامه‌های رئیس جمهور محترم جناب آقای دکتر روحانی و سیاست‌های ایشان در دولت دوازدهم در حوزه آموزش و پرورش، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، نقشه جامع علمی کشور و احکام برنامه ششم توسعه اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی کشور متناسب با شرایط، نیازها و امکانات کشور تنظیم کرده‌ام.

باور دارم اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، نیاز به استلزامات و زیرساخت‌هایی دارد که برخی از مهم‌ترین آنها عبارتند از:

- ۱- ارتقای جایگاه آموزش و پرورش در جامعه به عنوان نهاد مولد سرمایه انسانی و اجتماعی و موتور توسعه و پیشرفت کشور.
- ۲- ایجاد عزم ملی و مشارکت تمام قوا، دستگاه‌ها و نهادها به ویژه خانواده‌های محترم دانش‌آموزان.

- ۳- ارتقای منزلت و تأمین معیشت معلمان به عنوان اصلی‌ترین مؤلفه تعلیم و تربیت و قوی‌ترین عامل تحول‌آفرین.
- ۴- جذب و تربیت نیروی انسانی بانگیزه و دارای شایستگی‌های حرفه‌ای متناسب با نیازهای کمی و کیفی آموزشی و تربیتی با توجه به بازنشستگی بیش از ۴۰۰ هزار نفر تا چهار سال آینده.
- ۵- تأمین منابع مالی و امکانات مورد نیاز کیفیت‌آفرینی در آموزش و پرورش توسط نهادهای تخصیص‌دهنده منابع. با توکل بر خداوند متعال و توسل به حضرات معصومین علیهم السلام، در صورت کسب رأی اعتماد نمایندگان محترم مردم شریف ایران در مجلس شورای اسلامی، تلاش خواهیم کرد با جلب همفکری و همدلی جامعه بزرگ فرهنگیان، که عمری را در میان آنان زندگی کرده‌ام و با ظرفیت‌ها، توانمندی‌ها، مسئولیت‌پذیری‌ها و دغدغه‌های آنان آشنا هستم و با جلب مشارکت و مساعدت همگان، به ویژه شما نمایندگان عزیز، این راه پرفراز و نشیب راه، با اعتدال، تدبیر و امید طی کنیم تا بیش از پیش شاهد تربیت دانش‌آموزانی مؤمن، متخلق، دانا، خلاق، بانشاط، توانمند، نوآور، پژوهشگر و کارآفرین باشیم و بتوانیم آینده‌ای سرشار از معنویت، اخلاق و انسانیت را به ارمغان آوریم.

تبیین وضع موجود

الف- آموزش و پرورش از منظر آمار

نظام آموزش و پرورش بعنوان نهاد مولد سرمایه انسانی دارای مؤلفه‌های کلیدی مانند دانش آموز، منابع انسانی، فضا و تجهیزات، محتوی و منابع آموزشی، منابع و اعتبارات می باشد. برخی از آماراین مولفه ها درسال جاری عبارتند از:

جدول شماره ۱ - آمار مدارس و دانش آموز کل کشور سال تحصیلی ۹۶-۹۵

ردیف	دوره تحصیلی	نوع آموزش	مدرسه	دختر	درصد	پسر	درصد	کل
۱	دوره ابتدایی	دولتی	۵۵,۴۳۹	۳,۳۰۰,۸۹۱	۴۹,۳۶	۳,۳۸۶,۲۵۲	۵۰,۶۴	۶,۶۸۷,۱۴۳
		غیر دولتی	۷,۸۸۳	۴۱۱,۲۰۸	۴۲,۷۶	۵۵۰,۴۱۴	۵۷,۲۴	۹۶۱,۶۲۲
		جمع	۶۳,۳۲۲	۳,۷۱۲,۰۹۹	۴۸,۵۲	۳,۹۳۶,۶۶۶	۵۱,۴۷	۷,۶۴۸,۷۶۵
۲	دوره اول متوسطه	دولتی	۲۱,۲۶۱	۱,۳۸۷,۸۳۵	۴۸,۹۷	۱,۴۴۶,۴۳۴	۵۱,۰۳	۲,۸۳۴,۲۵۹
		غیر دولتی	۲,۹۷۳	۱۰۳,۳۱۲	۲۷,۱۶	۱۷۴,۶۷۲	۶۲,۸۴	۲۷۷,۹۸۴
		جمع	۲۴,۲۳۴	۱,۴۹۱,۱۴۷	۴۷,۹۱	۱,۶۲۱,۰۹۶	۵۲,۰۹	۳,۱۱۲,۲۳۳
۳	دوره دوم متوسطه	دولتی	۱۵,۳۸۵	۹۷۹,۲۶۲	۵۰,۳۵	۹۶۵,۴۶۹	۴۹,۶۵	۱,۹۴۴,۷۳۱
		غیر دولتی	۳,۵۵۸	۱۰۹,۹۴۳	۴۵,۱۶	۱۲۳,۴۸۵	۵۲,۸۴	۲۴۲,۴۲۸
		جمع	۱۸,۹۴۳	۱,۰۸۹,۲۰۵	۴۹,۷۸	۱,۰۸۸,۹۵۴	۵۰,۱۲	۲,۱۷۸,۱۵۹
	جمع سه دوره	دولتی	۹۲,۰۸۵	۵,۶۶۷,۹۸۸	۴۹,۴۳	۵,۷۹۸,۱۴۵	۵۰,۵۷	۱۱,۴۶۶,۱۳۳
		غیر دولتی	۱۴,۴۱۴	۶۲۴,۴۶۳	۴۲,۱۱	۸۵۸,۵۷۱	۵۷,۸۹	۱,۴۸۳,۰۲۴
		جمع	۱۰۶,۴۹۹	۶,۲۹۲,۴۵۱	۴۸,۵۹	۶,۶۵۶,۷۱۶	۵۱,۴۱	۱۲,۹۴۹,۱۶۷
۴	استثنایی	۱,۵۲۱	۲۷,۳۴۳	۲۷,۱۴	۴۶,۲۷۳	۶۲,۸۶	۷۳,۶۱۶	
۵	مدارس خارج از کشور	۳۲۷	۶,۴۴۵	۴۹,۴۲	۶,۵۹۶	۵۰,۵۸	۱۳,۰۴۱	
۶	ایثارگران	۵۴۹	۱۲,۰۳۴	۲۲,۸۴	۲۴,۶۰۵	۶۷,۱۶	۳۶,۶۴۹	
	جمع سه دوره فوق	۱۰۸,۸۹۶	۶,۳۳۸,۲۷۳	۴۸,۴۹	۶,۷۳۴,۱۹۰	۵۱,۵۱	۱۳,۰۷۲,۴۶۳	
۷	بزرگسال	اول متوسطه	۸۶۳	۵۶,۷۲۳	۳۱,۴۶	۱۲۳,۵۸۸	۶۸,۵۴	۱۸۰,۳۱۱
		دوم متوسطه	۵,۵۴۶	۸۳,۱۹۹	۲۴,۳۲	۲۵۸,۹۲۰	۷۵,۶۸	۳۴۲,۱۱۹
		جمع	۶,۴۰۹	۱۳۹,۹۲۲	۲۶,۷۸	۳۸۲,۵۰۸	۷۳,۲۲	۵۲۲,۳۳۰
۸	پیش دبستانی	۲۸,۲۲۰	۴۱۰,۲۸۹	۴۹,۰۲	۴۲۶,۷۴۰	۵۰,۹۸	۸۳۷,۱۲۹	
	جمع کل	۱۴۳,۵۲۵	۶,۸۸۸,۵۸۴	۴۸,۵۲	۷,۵۴۳,۴۳۸	۵۱,۴۷	۱۴,۴۳۲,۰۲۲	

نیروی انسانی سرمایه اصلی آموزش و پرورش برای تربیت نسلی آینده ساز و مولد می باشد. منابع انسانی این دستگاه عظیم حدود ۴۰ درصد از کارکنان دولت را شامل می شود، خلاصه ای از آمار نیروی انسانی درجدول شماره ۲ به شرح زیر می باشد.

جدول شماره ۲- آمار کارکنان(معلمان، مدیران، مربیان، کادر اداری و...) آموزش و پرورش کشور

جمع	تعداد کارکنان		دوره تحصیلی
	۹۵-۹۶		
	مرد	زن	
۳۸۳۰۵۳	۱۴۲۳۰۷	۲۴۰۷۴۶	ابتدایی
۲۱۵۷۰۱	۱۰۷۰۵۷	۱۰۸۶۴۴	متوسطه اول
۲۴۱۰۷۲	۱۲۱۵۴۶	۱۱۹۵۲۶	متوسطه دوم
۲۸۶۳۸	۷۳۵۰	۲۱۲۸۸	استثنایی
۸۰۶۰۱	۶۰۰۶۲	۲۵۵۳۹	اداری
۹۴۷۰۶۵	۴۳۸۳۲۲	۵۰۸۷۴۲	جمع

ب- نگاهی به شاخص های آموزشی و پرورشی سال تحصیلی ۹۵-۹۶

۱- جمعیت دانش آموزی:

- سهم دانش آموزان مدارس غیردولتی (با آموزش ازراه دور) ، از کل دانش آموزان ۱۲/۸ درصد؛
- پوشش تحصیلی واقعی دانش آموزان دوره پیش دبستانی ۶۰٪، ابتدایی ۹۷/۸۶ درصد، متوسطه اول ۹۳/۰۴ درصد و متوسطه دوم ۸۱/۸۱ درصد
- درصد دانش آموزان روستایی ۲۶٪
- تعداد دانش آموزان عشایری ۳۳۶۰۰۰، تعداد کلاس های چند پایه و عشایری ۵۴۰۰۰ کلاس و تعداد دانش آموز ۶۵۸۰۰۰
- تعداد دانش آموزان مدارس شبانه روزی ۴۸۰۰۰۰ دانش آموز
- درصد دانش آموزان رشته ریاضی و فیزیک ۱۴٪ علوم تجربی ۲۹٪ علوم انسانی ۲۴٪ فنی حرفه ای ۱۷/۳٪ کاردانش ۱۶/۳٪

- تعداد دانش آموزان مدارس استعداد های درخشان متوسطه اول ۵۰۵۰۰ نفر و متوسطه دوم ۱۳۲۵۰۰ نفر (بدون پیش دانشگاهی)
- تعداد دانش آموزان اتباع بیگانه (عمدتا افغانستانی) تحت پوشش آموزش رایگان ۴۰۰۰۰۰ دانش آموز در ۲۵ هزار مدرسه

- تعداد سواد آموزان ۱۰ تا ۴۹ سال تحت پوشش سازمان نهضت سواد آموزی بیش از ۵۰۰ هزار نفر

۲- نیروی انسانی:

- نسبت دانش آموز به معلم در دوره ابتدایی ۲۵/۱، متوسطه اول ۲۰/۲ و متوسطه دوم ۱۳/۸
- میزان تحصیلات نیروی انسانی شاغل لیسانس و بالاتر ۶۶۵۱۸۹ نفر (بیش از ۷۰ درصد)، فوق دیپلم و دیپلم ۱۷۵۹۱۹ نفر

- میزان کارکنان زن ۵۳٪ و کارکنان مرد ۴۷٪

- تعداد ۷۵۰ هزار نفر بازنشسته فرهنگی تا پایان سال ۱۳۹۵

- بازنشستگی تعداد ۴۰۸ هزار نفر تا سال ۱۴۰۰ (۲۶۶ هزار نفر مرد)

۳- ساختار و محتوای نظام آموزشی و برنامه درسی:

- استقرار پایه یازدهم در نظام جدید آموزشی در سال تحصیلی ۹۶-۹۷
- تالیف ۱۹۶ عنوان کتاب درسی جدید، در پایه ها ورشته های مختلف تحصیلی
- استقرار سامانه فروش الکترونیکی کتاب های درسی
- استقرار سامانه الکترونیکی مشارکت معلمان در اعتبارسنجی کتابهای درسی
- چاپ و انتشار بیش از ۱۳۰ میلیون جلد کتاب درسی در ۱۱۰۰ عنوان
- چاپ و انتشار مجلات رشد، فصلنامه ها و ویژه نامه های تخصصی رشته ها به شمارگان ۳۳ میلیون
- استقرار ۶۲ سامانه الکترونیکی مالی، دانش آموزی، اداری و پشتیبانی

۴- فضاها و تجهیزات آموزشی، پرورشی و ورزشی:

- سرانه فضا، به ازای هر دانش آموز ۵/۲ مترمربع در پایان سال ۱۳۹۵
- میزان تراکم دانش آموز در کلاس در دوره ابتدایی ۲۴/۸ نفر، متوسطه اول ۲۵/۵ نفر و متوسطه دوم ۲۰/۵ نفر
- سرانه فضاهای ورزشی روباز و سرپوشیده دانش آموزی ۵ میزان ۲۸ متر مربع در پایان سال ۱۳۹۵
- ساخت مدارس نوساز، به تعداد ۱۹۹۷ پروژه با ۱۱۱۹۷ باب کلاس در سال ۱۳۹۵
- تجهیز آزمایشگاه ها و کارگاه های ۱۱۰۰۰ مدرسه دوره اول متوسطه و ابتدایی به کیت های علوم تجربی و ابزارهای ویژه درس کار و فناوری
- فعال سازی تعداد ۶۲۵ پژوهش سرای دانش آموزی مجهز به کارگاه و آزمایشگاه های متنوع و ۷۰ پژوهش سرای نانو در مناطق آموزشی کشور

- مشارکت خیرین مدرسه ساز در ساخت و تجهیز بیش از ۳۰ درصد مدارس کشور با سرمایه گذاری حدود ۱۱,۱۰۰ میلیارد ریال

۵- تأمین منابع مالی دولتی وزارت آموزش و پرورش:

- نسبت بودجه وزارت آموزش و پرورش به بودجه عمومی دولت، ۹/۸٪ در سال ۹۶ (پیش بینی میشود این درصد در پایان سال به ۱۱٪ برسد).
- نسبت عملکرد اعتبارات هزینه ای وزارت آموزش و پرورش، به اعتبارات هزینه ای دولت، ۱۱/۵ درصد؛
- سرانه دانش آموزی در سال تحصیلی ۹۶-۹۵ بیش از ۳/۰۰۰/۰۰۰ تومان
- میزان میانگین دریافتی معلمان کشور حدود ۲/۵۰۰/۰۰۰ تومان در سال ۹۶
 - اسناد راهبردی و جهت ساز بالادستی در آموزش و پرورش؛
 - سیاست های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش کشور (ابلاغی مقام معظم رهبری)؛
 - سیاست های کلی نظام اداری (ابلاغی مقام معظم رهبری)؛
 - سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی (ابلاغی مقام معظم رهبری)؛
 - سیاست های کلی حاکم بر برنامه ششم توسعه (ابلاغی مقام معظم رهبری) و قانون برنامه ششم؛
 - سند تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش؛ برنامه مصوب زیر نظام ها و نقشه علمی کشور

احکام برنامه ششم توسعه در حوزه آموزش و پرورش

- ۱- اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش
- ۲- تعمیق و توسعه ی فرهنگ عمومی و سبک زندگی ایرانی - اسلامی
- ۳- آشنایی دانش آموزان با اصول صحیح بهره مندی از فضای مجازی و ارتقای سواد رسانه ای آنان
- ۴- توجه ویژه به هنرستان های فنی و حرفه ای و کار و دانش با هدف آموزش نیروی متخصص کار و افزایش مهارت های حرفه ای
- ۵- خرید خدمات آموزشی با هدف گسترش سهم بخش خصوصی در حوزه ی آموزش و پرورش
- ۶- کوچک سازی ساختار اداری وزارت آموزش و پرورش و واحدهای تابعه ی ستادی و استانی به میزان حداقل ۱۵٪ از طریق واگذاری، برون سپاری و خرید خدمت، به استثنای مدارس دولتی
- ۷- طراحی، تدوین و اجرای تمامی برنامه ها و فعالیت های وزارت آموزش و پرورش مطابق با سند تحول بنیادین آموزش و پرورش
- ۸- اجرای بخش دوم نظام رتبه بندی معلمان
- ۹- بازمهندسی نیروی انسانی براساس سند تحول و نقشه ی جامع علمی کشور
- ۱۰- ارتقای جایگاه آموزش و پرورش به مثابه ی مهمترین نهاد تربیت نیروی انسانی و مولد سرمایه ی اجتماعی و انسانی
- ۱۱- افزایش کمی و کیفی اردوهای فرهنگی - تربیتی و علمی - آموزش دانش آموزان

- ۱۲- کیفیت بخشی به تشکل های دانش آموزی از قبیل اتحادیه ی انجمن های اسلامی دانش آموزان ، سازمان بسیج دانش آموزی ، سازمان دانش آموزی و ... از طریق اختصاص نیروی انسانی ، تجهیزات و امکانات
- ۱۳- جلب و جذب بیش از پیش مشارکت خیرین مدرسه ساز از طریق حمایت های معنوی و تسهیل و تسریع اداری در فعالیت های این قشر خدوم .
- ۱۴- ترویج ارزش های ایرانی - اسلامی و توسعه ی فرهنگ مطالعه و پژوهش در مناطق محروم و روستایی و مناطق عشایری و مرزی از طریق اختصاص اعتبار و منابع لازم به کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
- ۱۵- هوشمند سازی مدارس ، امکان دسترسی الکترونیک (سخت افزاری و نرم افزاری) به کتب درسی و کمک آموزشی با کمک وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
- ۱۶- توجه ویژه به صندوق ذخیره ی فرهنگیان ، شفاف سازی فعالیت های آنان و کیفیت بخشی به طرح ها و برنامه های آتی
- ۱۷- ترویج و تحکیم فرهنگ ایثار و جهاد و سازماندهی امور ایثارگران
- ۱۸- معرفی الگوها و قهرمانان ملی ایثار و شهادت در متون درس و فعالیت های پژوهشی و برگزاری مسابقات علمی
- ۱۹- کیفیت بخشی به اردوهای راهیان نور

رویکردهای دولت دوازدهم در حوزه آموزش و پرورش

- ۱- آموزش یکپارچه: یکپارچگی میان آموزشی عمومی و عالی، در ابعاد سیاست های آموزشی، محتوای آموزشی و ابزارهای آموزشی
- ۲- آموزش متنوع:
- تنوع در محتوای آموزشی متناسب با ویژگی های بومی-منطقه ای و تقاضای جامعه
 - تنوع در اهداف آموزشی به منظور پوشش نیازمندی ها و تقاضاهای متنوع جامعه
 - تنوع در آموزش های مهارتی و حرفه ای
- ۳- آموزش عادلانه:
- عدالت در برخورداری: برخورداری از فرصت های برابر آموزشی برای تمامی دانش آموزان
 - تنوع در شیوه های جذب دانشجو و گذار از کنکورگرایی افراطی در نظام آموزشی
 - تنوع در اهداف آموزشی به منظور پوشش نیازمندی ها و تقاضاهای متنوع جامعه
 - عدالت در تناسب ویژگی های بومی و آموزش: ایجاد زمینه های لازم آموزش براساس زبان قومیتی و ویژگی های اجتماعی و جغرافیایی مناطق مختلف کشور
 - عدالت در تناسب توانمندی و عرضه دانش: توسعه دیدگاه های آموزش برون مدرسه ای برای آموزش افراد تیزهوش و دارای استعداد درخشان

سرمایه‌گذاری بر آموزش عمومی، سرمایه‌گذاری برای ساخت آینده بلندمدت کشور است. برخورداری از شهروندان توسعه طلب، پذیرنده نوآوری، ماهر، قانون مند، مسئولیت‌پذیر، مشارکت‌جو، و دیندار که در جامعه‌ای اخلاقی زندگی می‌کنند، محصول این نظام است. تغییر در نظام آموزش و پرورش بر پایه جهت‌گیری‌های کلان زیر پیگیری خواهد شد:

معلم محوری: کلیدی‌ترین سیاست آموزش و پرورش عمومی مبتنی بر معلم محوری، نیازمند پیش‌نیازهای متعددی از جمله ارتقاء وضعیت معیشت معلمان، ارتقاء شأن اجتماعی معلم به عنوان یکی از اصلی‌ترین گروه‌های مورد اعتماد اجتماعی و تغییر در ساختارهای ارزیابی و سنجش است.

توسعه سواد اطلاعاتی: شهروند فردا، شهروندی برخوردار از سواد اطلاعاتی و سواد دیجیتالی خواهد بود. به همین دلیل لازم است تا توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات و هوشمندسازی مدارس بر پایه بخشی از عواید دولت از محل سهم تنظیم مقررات خدمات فناوری اطلاعات و هم‌چنین هزینه‌کرد مالیات نهادهای عمومی غیردولتی (با موافقت مقام معظم رهبری) در دستور کار قرار گیرد. به موازات آن، ارتقاء فرهنگ مناسب برای زیست در عصر اطلاعات در دستور کار بخش پرورشی قرار خواهد گرفت. آنچه تفاوت‌های میان وضع مطلوب با وضعیت فعلی را بنا می‌سازد و نیازمند تغییرات جدی در دولت است، عبارتند از:

کتاب درسی متنوع: تدوین یا انتخاب چندین کتاب درسی (در چارچوب برنامه درسی ملی) برای هر پایه، به نحوی که معلم و مدرسه بر اساس راهبردها و جهت‌گیری‌های خود می‌توانند از میان گزینه‌های موجود، کتاب درسی مناسب را انتخاب نمایند. به این ترتیب والدین، توانمندی‌های گزینش از میان محتوای آموزشی متنوع، متناسب با تنوع استعدادی فرزند خود را خواهد داشت. تمرکززدایی در سیاست‌های آموزشی: دولت بخشی از اختیارات خود را به مدارس واگذار می‌کند؛ اختیاراتی مانند انتخاب محتوای آموزشی، راهبردهای آموزشی، ابزارهای آموزشی و به کارگیری معلمان و کادر آموزشی به منظور عملیاتی‌سازی آن، گسترش هیأت‌امناهای مدارس با حضور نمایندگان شوراهای محلی و شهری، نمایندگان سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن‌ها) و نمایندگان صنایع و بنگاه‌ها در تغییر ساختار حکمرانی مدارس در اولویت قرار می‌گیرد.

الگوی جذب دانشجو: تغییر وضعیت «کنکور محور» فعلی به وضعیت «گزینش جامع‌نگر» که در آن پذیرش بر اساس نمرات دوران تحصیل، توصیه‌نامه‌های معلمان، جوایز علمی و مهارتی و سوابق تحصیلی انجام می‌شود.

توسعه رویکرد برون مدرسه‌ای (Out of school) در آموزش‌های تخصصی و آموزش استعدادهای درخشان: استعداد و هوش امری عمومی نیست و استعدادهای متنوع انسان‌ها، نیازمند آموزش‌ها و پرورش‌های ویژه است. دانش آموز مستعد در حوزه هنر می‌تواند در ریاضیات نامستعد بوده یا بالعکس. «تنوع استعدادهای و نه رتبه بندی استعدادهای» سیاست کلیدی در حوزه آموزش استعدادهای درخشان است. براین اساس، مدارس وظیفه توسعه دانش عمومی و پرورش خصایص انسانی را برعهده داشته و آموزش‌های فراتر از دانش عمومی و پاسخگویی به استعدادهای درخشان (اعم از شتاب‌بخشی آموزشی و غنی‌سازی آموزش) نیازمند نهادهای تخصصی برون مدرسه‌ای هستند.

عدالت آموزشی: آموزش عمومی (و نه آموزش‌های تخصصی و برون مدرسه‌ای) بر عهده دولت بوده و دولت از طریق خرید خدمت آموزشی (و نه توسعه مدارس خصوصی و غیردولتی) به انجام وظیفه خود می‌پردازند. عدم واگذاری مدارس دولتی و

به جای آن خرید بلندمدت خدمات آموزشی از بخش غیردولتی، و براساس معیارهای مشخص، نیازمند تقویت توانمندی‌های نظارتی و ارزیابی در بخش دولتی است.

تقویت سازوکارهای مشارکت عمومی-خصوصی: نظام تدبیر مناسب از طریق جذب مشارکت بخش غیردولتی قابل حصول است. به این ترتیب از یک سو توسعه مشارکت نهادهای خصوصی و از سوی دیگر توسعه مشارکت نهادهای عمومی غیردولتی مانند شهرداری‌ها یا نهادهای غیردولتی مانند دانشگاه‌ها یا سازمان‌های خیریه‌ای، در حوزه آموزش و پرورش عمومی، سیاستی کلیدی برای دولت خواهد بود. استفاده از سازوکارهای مشارکتی مانند قراردادهای ساخت، بهره‌برداری و انتقال، قراردادهای خرید خدمت یا اجاره بلندمدت تسهیل‌گر این نوع مشارکت‌ها است.

دانش و مهارت‌های کلیدی: خروجی نظام آموزش و پرورش، انسانی بهره‌مند از آگاهی و مهارت‌های کلیدی در زندگی است. این مهارت‌ها در وضعیت فعلی منطبق با اقتضائات دنیای امروز نیست و نیازمند بازنگری است. مهارت‌های کلیدی که باید افزون بر توانمندی‌ها و مهارت‌های فعلی مورد توجه قرار گیرند عبارتند از: ۱- تفکر انتقادی که لازمه زیستن در عصر اطلاعات و مواجهه با انبوهی اطلاعات است، ۲- خلاقیت و نوآوری ۳- روادمداری و پذیرش تنوع ۴- کارآفرینی که لازمه توسعه اقتصادی در سطح فردی و اجتماعی است، ۵- ارتباطات اجتماعی و مشارکت تیمی و ۶- یادگیری تمام عمر و خودآموزی که پیش شرط زیستن در جامعه دانش‌بنیان است.

مهمترین مشکلات و چالش‌ها

- ۱ - ناپایداری مدیریت‌ها و برنامه‌ها و سیاست‌گذاری در آموزش و پرورش
- ۲ - سیطره حافظه محوری نسبت به سایر سطوح یادگیری در نظام آموزشی و پرورشی
- ۳ - وجود نابرابری در دستیابی به فرصت‌های آموزشی و پرورشی برابر در مناطق مختلف کشور بویژه مناطق مرزی و محروم
- ۴ - نبود عزم ملی برای ایجاد تحول بنیادین و حل مشکلات آموزش و پرورش
- ۵ - نگاه هزینه‌ای به آموزش و پرورش به‌جای نگاه‌های سرمایه‌ای و توسعه‌ای
- ۶ - تأثیرپذیری نظام آموزش و پرورش رسمی از سیاست‌ها و رویکردهای نظام سنجش و پذیرش دانشگاه‌ها (کنکور)
- ۷ - ضعف هماهنگی اهداف و برنامه‌های آموزشی و پرورشی در نظام آموزش عمومی با نیازهای بازار کار و اشتغال
- ۸ - ضعف در کارکرد فرهنگی، تربیتی و اجتماعی نظام آموزشی و گسست بین تعلیم و تربیت رسمی و غیررسمی و آموزش عالی
- ۹ - کم‌توجهی به توسعه‌ی مهارت‌های زندگی دانش‌آموزان و ضعف رویکرد کارآفرینی و توسعه‌ی فرهنگ کار در محتوای آموزشی و تربیتی
- ۱۰ - خلأ فرهنگ پژوهش محوری و حاکمیت کتاب محوری (ناشی از سنگینی سایه‌ی کنکور) و حجم زیاد کتاب‌های درسی
- ۱۱ - نبود زمان کافی در نظام آموزشی و پرورشی برای عینیت یافتن و بروز خلاقیت و تقویت پرسشگری و تفکر انتقادی
- ۱۲ - پیچیدگی ساختار و تشکیلات سازمانی، درجه تمرکز بالا و عدم توجه کافی به جایگاه مدرسه، به‌عنوان کانون اصلی تعلیم و تربیت (مدرسه محوری)
- ۱۳ - فقدان نظام تضمین کیفیت در نظام آموزشی و پرورشی کشور

۱۴ - نبود سازوکارهای لازم برای مشارکت همه‌جانبه‌ی تمامی عوامل سهیم و مؤثر در نظام تعلیم و تربیت

۱۵ - ناکارآمدی رویه‌ها و فرآیندهای سازمانی و روش‌های انجام کار

۱۶ - وجود مشکلات منزلتی، معیشتی و رفاهی و به‌تبع آن کاهش انگیزه معلمان

۱۷ - ضعف در مهارت‌های تخصصی و حرفه‌ای معلمان و نبود نظام سنجش صلاحیت

۱۸ - اختلال در مدیریت منابع انسانی به‌ویژه در حوزه جذب، نگهداشت و توسعه منابع انسانی

۱۹ - کمبود منابع مالی و نبود تنوع در روشهای تامین آن

۲۰ - کم توجهی به آموزش و تمرین مهارت‌های زندگی در برنامه‌های درسی و پرورشی

۲۱ - نبود نظام مناسب و ضعف زیرساخت‌های لازم برای توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات و روشهای نوین آموزشی و پرورشی

۲۲ - نبود سازوکارهای لازم و کافی برای جلب مشارکتهای خانواده در نظام آموزشی و پرورشی کشور

ارزش‌ها و باورها

۱ - آموزش و پرورش به‌عنوان مهم‌ترین دستگاه تعلیم و تربیت رسمی کشور، بر مبنای نظام ارزشی جامعه و ملهم از اسناد

تحولی نظام به‌ویژه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، برنامه‌های آموزشی و تربیتی را در سطح جامعه به اجرا درمی‌آورد.

۲ - آموزش و پرورش عامل اصلی تربیت نیروی انسانی، ضامن توسعه پایدار و مهم‌ترین نهاد تربیتی بعد از خانواده به شمار

می‌آید و به‌عنوان امری حاکمیتی، مبنای تحول در عرصه‌های مختلف نظام اجتماعی، سیاسی و اقتصادی کشور است.

۳ - در جهت‌گیری کلان آموزش و پرورش، عدالت آموزشی و تربیتی اصل محوری محسوب می‌گردد و آموزش و پرورش باید

تمام مساعی خود را برای بهره‌مندی همه دانش‌آموزان کشور از مواهب برنامه‌ها به کار بندد، به‌نحوی که امکان دسترسی متعادل

و متناسب همه متربیان به برنامه‌های آموزشی پرورشی رسمی فراهم آید.

۴ - مدرسه کانون اصلی تعلیم و تربیت رسمی در جامعه است تمامی سیاست‌گذاری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و اهداف آموزشی و تربیتی

در حوزه تعلیم و تربیت در این کانون که مرکز اصلی آموزش است محقق می‌گردد.

۵ - معلمان تاثیرگذارترین مولفه نظام آموزشی و تحقق بخش اهداف تربیتی و آموزشی مدرسه محسوب می‌شوند و دولت و وزارت

آموزش و پرورش باید برای ارتقای شایستگی‌های حرفه‌ای و منزلت آنان تمام توان خود را بکار گیرد.

۶ - مدیریت آموزشی با اهمیت‌ترین بخش از مدیریت در نظام آموزشی و پرورشی است و بهبود و توسعه آن باید هدف کانونی

این نظام قرار گیرد.

۷ - فعالیت‌های تربیتی و فرهنگی در ساحت‌های شش‌گانه تربیتی، با محوریت تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی بر مبنای

ارزش‌های برگرفته از قرآن کریم و سنت حضرات معصومین(ع)، از جمله اولویت‌های نظام آموزشی است.

۸ - همسوسازی و هماهنگی سطوح مدیریتی آموزش و پرورش از ستاد تا مدرسه به‌منظور جاری‌سازی راهبردهای اصلی و اجرای

برنامه‌ها و تحقق اهداف، وظیفه‌ای دائمی و مستمر برای مدیران است و عدم توجه به آن می‌تواند سبب فاصله، تفاوت و گاه

تعارض میان هدف‌ها و سیاست‌های قصد شده و کسب شده گردد.

۹ - گستردگی نظام آموزشی در کشور و وسعت سازمان و ساختارهای آن ایجاب می‌کند تا سیاستهای کاهش تمرکز به‌عنوان

روش بهبود نظام تصمیم‌گیری و فرصتی برای رشد خلاقیت‌های مدیران و کارشناسان منطقه‌ای و محلی همواره مورد پیگیری قرار گیرد.

- ۱۰- محدودیت منابع و امکانات دولتی از یک طرف و منابع سرشار ناشی از مشارکت همگانی در آموزش و پرورش به قصد بهره‌مندی عاطفی و ذهنی عموم مردم در آموزش و پرورش ضرورتی انکارناپذیر و رویکردی تحول‌آفرین است
- ۱۱- اقتصاد آموزش و پرورش نیازمند بازتولید مدل‌های جدید، کارآمد و بهینه برای تأمین، مدیریت و مصرف منابع مالی و کالبدی می‌باشد.

رویکردهای برنامه

- ۱- تمرکز بر سند تحول بنیادین به‌عنوان محور و مبنای همه جهت‌گیری‌های نظام تعلیم و تربیت رسمی کشور و عامل همسوسازی، وحدت و انسجام شکلی و محتوایی برنامه‌ها و اقدامات آموزش و پرورش کشور
- ۲- ارتقاء کیفیت و جایگاه مدارس، به‌عنوان کانون اصلی تعلیم و تربیت رسمی؛
- ۳- تأکید بر ساحت‌های شش‌گانه تربیتی سند تحول بنیادین و تلاش در جهت تحقق کارکردهای محوری آن
- ۴- توسعه عدالت آموزشی با کاهش نابرابری در برخورداری از فرصت‌های تعلیم و تربیت؛
- ۵- ارتقاء کیفیت تعلیم و تربیت؛ با اولویت دوره ابتدایی؛
- ۶- بهبود ساختارها، رویه‌ها و روش‌ها، در جهت تقویت مدرسه محوری؛
- ۷- ارتقای منزلت اجتماعی و جایگاه حرفه‌ای سرمایه‌انسانی آموزش و پرورش؛ با تأکید بر جایگاه و نقش الگویی معلم؛
- ۸- توسعه فناوری اطلاعات، به‌عنوان پیشران تحول آموزش و پرورش.
- ۹- توسعه حرفه‌ای معلمان به‌منظور افزایش توان پاسخگویی نظام آموزشی به نیازهای حال و آینده جامعه

اهداف و سیاست‌های اجرایی

- ۱- تأمین زیرساخت‌ها، برای اجرای متوازن سند تحول:
 - ۱,۱. تدوین برنامه‌ها، مبتنی بر مضامین سند تحول؛
 - ۱,۲. طراحی، تصویب، تکمیل و اجرای خرده نظام‌های سند تحول؛
 - ۱,۳. توسعه تعاملات نظام‌مند و اثربخش با مراجع و نهادهای تصمیم‌ساز و تصمیم‌گیر کشور؛
 - ۱,۴. توسعه گفتمان سند تحول در آموزش و پرورش
- ۲- ارتقاء راهبری و مدیریت در آموزش و پرورش:
 - ۲,۱. همسوسازی قوانین، مقررات، وظایف، فرایندها، رویه‌ها و فعالیت‌های جاری، با سند تحول و تغییرات ساختار نظام آموزشی؛
 - ۲,۲. چابک‌سازی تشکیلات و کاهش تمرکز و تصدی‌گری؛ همراه با افزایش اختیارات و مسئولیت‌های مدیران صف و مدارس؛
 - ۲,۳. طراحی و اجرای الگوی مدرسه محوری و بهبود مدیریت مدرسه (آموزشگاهی)؛ با تأکید بر توانمندسازی مدیران مدارس؛

۲,۴. تحدید جایگاه حوزه ستادی به سیاست گذاری و کاهش نقش ستاد و استان، در اجرای برنامه ها؛
 ۲,۵. نهادینه کردن نظام مدیریت عملکرد و استقرار نظام تضمین کیفیت.

۳- ارتقاء مدیریت منابع انسانی:

۳,۱. ساماندهی، بهسازی و متناسب سازی مولفه های اصلی منابع انسانی، با تأکید بر طراحی و تدوین برنامه جامع نیروی انسانی؛
 ۳,۲. ارتقاء انگیزه و منزلت حرفه ای، فرهنگی و اجتماعی فرهنگیان و بزرگداشت سرمایه های نمادین و مفاخر تعلیم و تربیت کشور و تکریم بازنشستگان؛
 ۳,۳. طراحی و تدوین و اجرای نظام سنجش صلاحیت حرفه ای و رتبه بندی حرفه ای معلمان؛
 ۳,۴. تنوع بخشی به روش های جذب و تربیت معلم؛ با محوریت دانشگاه های فرهنگیان و شهید رجایی و تأکید بر استفاده بهینه از ظرفیت قانون متعهدین خدمت؛
 ۳,۵. توسعه دوره های بازآموزی معلمان، با بهره گیری از فناوری های نوین؛
 ۳,۶. بازنگری عناوین و محتوای رشته های تحصیلی تربیت معلم؛ با تأکید بر ایجاد انعطاف در برنامه درسی و رویکرد تلفیقی (معلم چند مهارتی).

۴- توسعه مشارکت در آموزش و پرورش:

۴,۱. ارتقاء نقش و افزایش مشارکت خانواده در تعلیم و تربیت؛ با تأکید بر افزایش اختیارات انجمن اولیا و مربیان؛
 ۴,۲. توسعه مشارکت دانش آموزان در امور آموزشی، پرورشی و ورزشی مدرسه و تقویت شوراها و تشکل های دانش آموزی؛
 ۴,۳. افزایش نقش معلمان در برنامه ریزی و انجام فعالیت های مدارس؛ با تأکید بر افزایش کارآمدی شوراهای درون مدرسه؛
 ۴,۴. تقویت تعامل و مشارکت با انجمن های علمی-آموزشی و تشکل های صنفی و حرفه ای معلمان، سمن ها و نهادهای فرهنگی و اجتماعی و دستگاه های دولتی و غیردولتی ملی و بین المللی؛ خصوصاً حوزه های علمیه؛
 ۴,۵. اجرای کامل قانون مدارس غیردولتی و توسعه کیفی مدارس بر مبنای آن؛
 ۴,۶. تقویت نقش شوراهای آموزش و پرورش، در سطح استان ها و شهرستان ها و جلب و توسعه مشارکت خیرین و نهادهای محلی و منطقه ای؛
 ۴,۷. توسعه تعاملات و همکاری های بین المللی آموزش و پرورش؛ به ویژه با جهان اسلام.

۵- مدیریت بهینه و افزایش بهره وری منابع و مصارف مالی، با تأکید اقتصاد مقاومتی:

۵,۱. بسترسازی برای ایجاد تحول در اقتصاد آموزش و پرورش و نهادینه شدن فرهنگ اقتصاد مقاومتی؛
 ۵,۲. طراحی و استقرار نظام خدمات معیشتی و رفاهی فرهنگیان؛
 ۵,۳. تنوع بخشی به منابع، تأمین و تجهیز منابع جدید و افزایش سهم از بودجه عمومی و بخش غیردولتی در منابع آموزش و پرورش؛
 ۵,۴. اصلاح نظام بودجه ریزی بر مبنای بودجه ریزی عملیاتی و متناسب سازی برنامه ها و بودجه؛
 ۵,۵. اولویت سرمایه گذاری و تخصیص منابع دولتی در مناطق محروم؛ با تأکید بر دوره ابتدایی.

۶- ارتقاء کیفیت برنامه درسی (محتوا و روش ها، در فعالیت های آموزشی، پرورشی و ورزشی):

۶,۱. بازنگری محتوای برنامه های درسی، مبتنی بر اهداف مصوب دوره ها و پایه های تحصیلی؛ با تأکید بر توجه متوازن به ساحت های شش گانه تربیت؛

۶,۲. اعمال سیاست چند تألیفی کتاب‌های درسی و واگذاری بخشی از اختیارات برنامه‌ریزی به استان‌ها؛ با رعایت مفاد سند برنامه درسی

۶,۳. توجه به توسعه مهارت‌های زندگی و نیازهای زیستن در عصر اطلاعات و ارتباطات، مسائل زیست‌محیطی و توسعه پایدار، در تدوین برنامه‌ها؛ در چارچوب استلزامات تعلیم و تربیت اسلامی؛

۶,۴. تقویت همسویی و هم‌افزایی تعلیم و تربیت غیررسمی، با آموزش و پرورش رسمی؛

۶,۵. توسعه مشارکت با معلمان، حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌ها، در تدوین برنامه درسی و بهره‌گیری از ظرفیت بخش غیردولتی در تولید، چاپ و توزیع مواد و منابع آموزشی؛

۶,۶. توسعه و تقویت کارکرد فرهنگی - تربیتی نظام آموزش و پرورش؛

۶,۷. تعمیق و اعتلای تربیت دینی و اخلاقی دانش‌آموزان؛ با تأکید بر انس با قرآن و عترت؛

۶,۸. ارتقاء سلامت روانی و جسمانی دانش‌آموزان و مقابله با آسیب‌ها و ناهنجاری‌های اجتماعی آنان؛

۶,۹. ترویج و توسعه پژوهش در مدارس و افزایش مهارت‌های هنری و خلاقیت فکری دانش‌آموزان؛

۶,۱۰. استقرار ارزشیابی شایستگی محور، در سنجش و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان.

۷- تقویت و توسعه فعالیت‌های فرهنگی، پرورشی و تربیت بدنی

۷,۱. برنامه‌ریزی برای حاکمیت رویکرد فرهنگی تربیتی در آموزش و پرورش و مسئولیت‌پذیری همه عناصر و مؤلفه‌ها برای تحقق اهداف و برنامه‌های تربیتی در ساحت‌های شش‌گانه تربیتی

۷,۲. بازطراحی فعالیت‌های تربیتی و فوق برنامه براساس الگوی تربیت متوازن با تأکید بر تربیت اسلامی دانش‌آموزان، تعمیق فرهنگ حیا، عفاف و حجاب، تقویت همبستگی و وحدت ملی

۷,۳. توسعه کیفی مراکز دارالقرآن، اردوگاه‌های دانش‌آموزی و کانون‌های فرهنگی و تربیتی

۷,۴. تقویت و تعمیم تربیت بدنی و ورزش همگانی و گسترش المپیادها و کانون‌های ورزشی درون و برون مدرسه‌ای به عنوان محور توسعه سواد حرکتی و تربیت بدنی و ورزش دانش‌آموزی

۷,۵. استقرار نظام فراگیر مشاوره و راهنمایی اجتماعی، بالینی، ورزشی، بهداشتی و شغلی برای دانش‌آموزان و خانواده‌ها با استفاده از مشاورین حرفه‌ای و بهره‌مندی از ظرفیت بخش غیردولتی و تعاونی

۷,۶. ارتقاء کمی و کیفی مراکز مشاوره برای حضور مؤثر مدارس در فرآیند مصون‌سازی دانش‌آموزان و خانواده‌ها و پیشگیری از آسیب‌های فرهنگی و اجتماعی در دوره‌ها و پایه‌های مختلف تحصیلی با همکاری سازمان‌ها، نهادها و

حوزه‌های علمیه

۷,۷. توسعه و ارتقای سطح فعالیت‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و ارتباط مؤثر با مدارس در دوره‌های تحصیلی

۷,۸. کیفیت‌بخشی به فعالیت‌های تشکل‌های دانش‌آموزی از قبیل اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزی، سازمان بسیج دانش‌آموزی، سازمان دانش‌آموزی، فدراسیون‌های ورزشی و اجرای اثربخش اردوهای راهیان نور

۸. افزایش اثربخشی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش:

۸,۱. توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و افزایش کیفیت، اثربخشی و کارایی بیرونی آموزش‌ها؛

۸,۲. توسعه کارآفرینی و ترویج فرهنگ کار در بین دانش‌آموزان و توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای و اقتصادی آنان؛

۸,۳. گسترش نقش بخش غیردولتی در عرضه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش.

۹. توسعه عدالت آموزشی، پرورشی و ورزشی:

- ۹,۱. توسعه سوادآموزی (محو بی سواد)، انسداد مبادی بی سواد و تحت پوشش قرار دادن حداکثری دانش آموزان در دوره ها و رشته های مختلف تحصیلی؛
- ۹,۲. توسعه نظام مند آموزش های پیش دبستانی، با همکاری نهادهای اجتماعی و مشارکت خانواده ها؛ با تأکید بر مناطق محروم و دوزبانه؛
- ۹,۳. اولویت بخشی به مناطق روستایی، مرزی و کمتر توسعه یافته و مدارس لازم التوجه، در تأمین و تخصیص منابع مالی، انسانی، تجهیزاتی و ...؛
- ۹,۴. توجه ویژه به جنسیت، تفاوت های فردی و مقتضیات محلی در ارائه خدمات آموزشی، پرورشی، ورزشی و بهداشتی؛
- ۹,۵. توان بخشی و کیفیت بخشی تعلیم و تربیت دانش آموزان با نیازهای ویژه و سرآمد، در دوره های مختلف تحصیلی، با تأکید بر استقرار و توسعه الگوی تلفیقی؛
- ۹,۶. توسعه آموزش های مهارتی در همه دوره های تحصیلی، با اولویت مناطق محروم و مرزی؛
- ۹,۷. توسعه و تقویت نظارت و راهنمایی در عمل، با تأکید بر کلاس های چندپایه، روستایی و عشایری.

۱۰- توسعه فناوری اطلاعات و ارتقاء راهبری و مدیریت فضای مجازی در آموزش و پرورش:

- ۱۰,۱. توسعه دولت الکترونیک و زیرساخت فناوری اطلاعات در آموزش و پرورش و افزایش بهره مندی از فناوری در برنامه های آموزشی و پرورشی؛ با تأکید بر یکپارچه سازی سامانه ها؛
- ۱۰,۲. سرمایه گذاری برای توسعه شبکه یادگیری، به عنوان اینترنت و پنجره واحد یادگیری مجازی در مدارس، با مشارکت بخش خصوصی؛
- ۱۰,۳. کاهش شکاف دیجیتالی بین مدارس، به عنوان ابزاری برای افزایش عدالت تربیتی؛
- ۱۰,۴. ساماندهی و توسعه بازار مواد و رسانه های آموزشی و فرهنگی دیجیتال، با استفاده از ظرفیت بخش خصوصی؛
- ۱۰,۵. یکپارچگی سیستم های اطلاعاتی آموزش و پرورش.

۱۱- توسعه و تجهیز فضاها و محیط های یادگیری:

- ۱۱,۱. نوسازی، مقاوم سازی و ایمن سازی مدارس؛
- ۱۱,۲. استانداردسازی فضا و تجهیزات مدارس و واحدهای آموزشی، پرورشی و ورزشی؛
- ۱۱,۳. فرهنگ سازی در تعمیر، بهسازی، حفظ و نگهداشت مدارس و سایر محیط های یادگیری و تربیتی؛
- ۱۱,۴. بهره گیری از فناوری های نوین و استانداردهای مدرسه ایمن، در احداث و تجهیز مدارس؛ با تأکید بر معماری ایرانی - اسلامی.

عناوین برنامه ها

- ۱ - ارتقاء کیفیت مدیریت آموزشگاهی؛
- ۲ - مدیریت انسداد مبادی بی سواد و جذب حداکثری کودکان و نوجوانان لازم التعلیم و بازمانده از تحصیل به ویژه در مناطق روستایی، عشایری و محروم حاشیه شهرها و مناطق کمتر توسعه یافته؛
- ۳ - تقویت فعالیت گروه های آموزشی در جهت ارتقاء کیفیت فرآیند یادگیری در دوره های تحصیلی؛
- ۴ - مدیریت یکپارچه آموزش و پرورش پیش دبستانی؛

- ۵ - تقویت مهارت‌های علمی - عملی و کارآفرینی ؛
- ۶ - توسعه و تقویت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارت‌های اساسی زندگی و شهروندی؛
- ۷ - توسعه و تعمیق فعالیت‌های قرآن، عترت و نماز؛
- ۸ - توسعه مشارکت دستگاه‌های دولتی و غیردولتی؛
- ۹ - تدوین و استقرار نظام جامع مشاوره و راهنمای تحصیلی در همه دوره‌های تحصیلی؛
- ۱۰ - ارتقاء کیفیت درس تربیت‌بدنی و اثربخشی آن در ارتقاء سلامت روحی و روانی دانش‌آموزان؛
- ۱۱ - توسعه ورزش‌های همگانی با رویکرد مدرسه محوری؛
- ۱۲ - تدوین و استقرار نظام سلامت جسمی و روانی دانش‌آموزان و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی؛
- ۱۳ - ایجاد نظام جامع رفاهی معلمان (نظام خاص پرداخت حقوق، درمان و سلامت، تسهیلات رفاهی، گردشگری، منزلت اجتماعی)؛
- ۱۴ - تدوین دستورالعمل نظام جامع مالی و حسابداری تعهدی در آموزش و پرورش ؛
- ۱۵ - مدیریت بر منابع و مصارف با افزایش بهره‌وری و تنوع‌بخشی در تأمین منابع مالی
- ۱۶ - اصلاح و منطقی سازی ساختار و تشکیلات تفصیلی واحدهای سازمانی ؛
- ۱۷ - ساماندهی املاک و مستغلات آموزشی، پرورشی و ورزشی و مستندسازی آن ؛
- ۱۸ - مدیریت تعاملات نظام‌مند آموزش و پرورش با مجلس شورای اسلامی و سایر نهادهای مرتبط؛
- ۱۹ - توسعه کمی و کیفی آموزش و پرورش کودکان و دانش‌آموزان با نیازهای ویژه
- ۲۰ - بازتعریف نقش نهاد خانواده در امر تعلیم و تربیت و طراحی و استقرار سازمان غیردولتی انجمن اولیاء و مربیان بر اساس مصوبه شورای عالی اداری؛
- ۲۱ - تدوین راهنمای برنامه درسی متناسب با اسناد تحول و مدیریت تولید و اصلاح بسته‌های آموزشی، مواد و رسانه‌های آموزشی مکتوب و غیر مکتوب؛
- ۲۱ - توسعه‌ی شبکه ملی آموزش و پرورش؛
- ۲۲ - مدیریت توسعه‌ی مدارس غیردولتی بر مبنای قانون جدید مدارس؛
- ۲۳ - تقویت جایگاه و اثربخشی شوراهای آموزش و پرورش در پشتیبانی از برنامه‌های آموزش و پرورش استانی و منطقه‌ای؛
- ۲۴ - متناسب‌سازی، مقاوم‌سازی، ایمن‌سازی و استانداردسازی فضاهای آموزشی و پرورشی و ورزشی؛
- ۲۵ - توسعه سوادآموزی با روش‌های متنوع و تحکیم و توسعه سواد در راستای ریشه‌کنی بی‌سوادی در کشور؛
- ۲۶ - ارتقاء به گفتمان ملی در امر آموزش و پرورش و توسعه ارتباطات درون و برون‌سازمانی و جلب مشارکت عامه در حل مسائل آن ؛
- ۲۷ - توسعه و تقویت روابط عمومی و اطلاع‌رسانی با تأکید بر روشهای الکترونیک؛
- ۲۸ - کیفیت‌بخشی به آموزش و پرورش دانش‌آموزان ایرانی مقیم خارج؛

- ۲۹- توسعه و تقویت دیپلماسی آموزشی و تعاملات بین‌المللی و اتباع خارجی؛
- ۳۰- تدوین و استقرار نظام سنجش صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان و نظام آموزش حین خدمت؛
- ۳۱- تدوین و استقرار نظام ملی تربیت‌معلم و تحول در برنامه‌های درسی تربیت‌معلم با ابتناء بر سند تحول؛
- ۳۲- استقرار نظام جامع برنامه‌ریزی و بهبود نظام آماری در آموزش و پرورش؛
- ۳۳- توسعه و راهبری فضای مجازی و توسعه دولت الکترونیک و یکپارچه‌سازی سامانه‌های مربوط؛
- ۳۴- تدوین و اجرای برنامه جامع مدیریت تأمین و ساماندهی منابع انسانی؛
- ۳۵- تأمین امنیت روانی و حفظ کرامت نیروی انسانی؛
- ۳۶- استقرار نظام ارزشیابی مؤلفه‌های آموزش و پرورش و بر اساس برنامه‌های زیر نظام پژوهش و ارزشیابی سند تحول؛
- ۳۷- بهره‌برداری از فناوری‌های نوین در حوزه سنجش و ارزشیابی و فرایند بر اجرای آزمون‌های تحلیلی؛
- ۳۸- شناسایی دانش آموزان دارای استعدادهاى برتر با توسعه طرح شهاب؛
- ۳۹- کیفیت‌بخشی به آموزش و پرورش دانش آموزان دارای استعدادهاى برتر با توجه به ساحت‌های شش‌گانه تربیت؛
- ۴۰- بهره‌گیری از ظرفیت‌های حوزه‌های علمیه در امر پژوهش و تربیت دینی دانش آموزان از طریق تقویت ستاد همکاری‌های حوزه و آموزش و پرورش؛
- ۴۱- صیانت از حقوق مردم و افزایش سلامت اداری و توسعه نظام ارزیابی عملکرد؛
- ۴۲- کیفیت‌بخشی به فعالیت‌های آموزش و پرورش مدارس شاهد و ترویج فرهنگ ایثار و شهادت؛
- ۴۳- توان افزایی و ارتقاء نقش زنان در فرآیند تعلیم و تربیت و توجه ویژه به تربیت دختران؛
- ۴۴- بازمهندسی و کیفیت‌بخشی به فرایندهای گزینش نیروی انسانی؛
- ۴۵- ایجاد و تقویت نهادها و سازمان‌ها و تشکل‌های علمی و حرفه‌ای معلمی برای مشارکت در امور غیرحاکمیتی
- ۴۶- توسعه کمی و کیفی دانشگاه فرهنگیان و دانشگاه شهید رجایی برای تامین حداکثری منابع انسانی در آموزش و پرورش

